

GLOSSARIUM

van de
historische
perceelsnamen

in

SCHIJNDEL

Behorend bij de publicatie

Het Schijndelse Landschap

Cultuurhistorische notities rond bodemarchief, landschapsontwikkelingen en historische perceelsnamen.

Een uitgave van de Heemkundekring m.m.v. de Gemeente Schijndel Schijndel 2003

ALGEMENE TOELICHTING

Een glossarium is niets anders dan een alfabetische of lexicografische ordening van alle perceelsnamen binnen een bepaald gebied, dus van A tot Z, in dit geval de gemeente Schijndel. Een dergelijk glossarium bevat standaard de volgende onderdelen: de perceelsnaam zelf in de huidige spelling; de historische vermeldingen ervan in chronologische volgorde, in de regel één vermelding per eeuw; alle schrijfvarianten van de perceelsnaam; het jaartal van de optekening; de exacte bronvermelding met een lettercodering om de archiefbron aan te geven; indien bekend de kadastrale aanduiding; het bodemgebruik van het perceel en ten slotte een cursief afgedrukte betekenisverklaring. Wat de kadastrale aanduiding betreft zijn er na 1832 nogal wat percelen met hogere en dus recentere kadasternummers, die nadien herleid moesten worden naar het oorspronkelijke nummer van 1832. U vindt dan in de omschrijving de volgende zinsnede terug: *...bij herleiding blijkt het volgende...!* Dat bleek overigens een zéér intensieve klus, die collega Jos Broeders voor zijn rekening heeft willen nemen! Die herleidingen zijn bij de afzonderlijke veldnamen steeds vermeld bv. Groot Huis : A 2424 = A 1007. Af en toe volgt tussen haakjes een korte literatuurverwijzing, die correspondeert met de grote literatuurlijst achteraan in het boek. De perceelsnamen staan alle in kapitalen afgedrukt. Is er een bijvoeglijk naamwoord aan toegevoegd, dan is dat in kleinere letters er voor geplaatst bv. Oude AA. Soms treft men meerdere bijvoeglijke naamwoorden aan zoals bv. in Achterste Grote AKKER. Uitgebreide historische aantekeningen over de perceels- of andere namen bv. de herbergnaam de Keulse Kar, staan niet opgenomen in het glossarium, maar zijn terug te vinden in het boek. De samenstelling van het glossarium is mede te danken aan de belangeloze inspanningen van de historische werkgroep van de heemkundekring. Ruim een jaar hebben zij de aandacht uitsluitend gericht op het doorvorsen van de oude schepenbankarchieven van Schijndel over de periode 1530-1811, aangevuld met het nodige 19de-eeuwse bronnenmateriaal, om het bestaande manuscript te vervolmaken en te completeren. Als coördinator en eindredacteur heb ik dan ook diep respect voor de wijze waarop de leden van deze historische werkgroep hun taak hebben opgevat. De vreugde van de vondst van een nieuwe perceelsnaam werd regelmatig afgewisseld met de soms saaie momenten, waarop men stug door zocht en soms helemaal niets vond! Dan is doorzettings- en uithoudingsvermogen en een stevige motivatie in het algemene belang van het onderzoek het enige wat de groep bindt. Mijn oprechte complimenten aan de hele groep!

De eindredacteur

AA

Aa 1203-33 Abdij Berne (Gijsseling 31); de kamp die Likendonc in Scijnle tussen erf van Godevart Nuwelaat en die Aa 1381 (BP 1176); tot die gemeynde vloet genaemt die Aa 1569 (RA 51); de rivier de Aa 1757 (JW); de Aa 1803 (HV); de waterleiding no.2 (legger B) genaamd de rivier de Aa aanvangende bij den watermolen grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E Berlicum/A Schijndel no.330/234 loopende door de Haffert-Rietwiel en het Nonnenbosch grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E/A no.271/251 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 1156/1149 meter – de helft dezer rivier maakt de grensscheiding uit dezer gemeente vanaf de grens der gemeente Heeswijk tot de grensscheiding met de gemeente Berlicum 1881 (NAA inv.nrs.402-403). Als toevoeging is het volgende opgenomen: den 12 april 1825 is door gedeputeerde staten de grensscheiding der rivier de Aa, tusschen Berlicum en Schijndel bepaald nl. dat het bed der rivier de grens dezer twee gemeenten zal uitmaken, zodat de rechteroever aan Berlicum en de linkeroever aan Schijndel behoort; weshalve door de gezamenlijke dagelijkse besturen dier gemeenten de schouw over de rivier gevoerd wordt. Krachtens proces-verbaal dd. 10 april 1926 is tusschen de gemeenten Heeswijk, Dinther en Schijndel de grensscheiding der rivier de Aa opnieuw vastgesteld nl. dat de gehele rivier met de bruggen tot het grondgebied der gemeenten Heeswijk en Dinther behoort en de zuidelijke of linkeroever de grensscheiding der gemeente Schijndel uitmaakt. Te allen tijde is dan ook door de besturen der gemeenten Heeswijk en Dinther en nimmer door 't bestuur van Schijndel de schouw over de rivier de Aa gevoerd. .

Oude AA

De Beghynenbeemt aen die Aude Aa 1431 (FS); land in de Liekendonck d'Oude Aa 1592 (CvB 333); de Oude Aa in Weibosch 1757 (JW);1816 (GA 141 399/4552).

Bedoeld wordt hier de oude rivierloop van de Aa, die thans geheel verdwenen is, maar waarvan de loop blijkt uit de gemeentegrens ter plaatse van Heeswijk - Dinther en Schijndel. Op de gemeyntkaart van Sint-Oedenrode van 1610 is alleen de Oude Aa ingetekend, terwijl op kaarten vanaf ca 1750 van Heeswijk en Schijndel, zowel de Oude als de Nieuwe Aa vermeld zijn. Niet bekend is, wanneer de Nieuwe Aa haar loop heeft gekregen.

AABEEMD

Een stuc beempts genoempt den Abempt in die Likendonc 1546 (RA 44 fol.10); de Aabeemt gelegen over de Aa onder Schijndel 1662 (RA Heeswijk 476 fol. 91).

Beemd = hooiland; hooiland gelegen aan rivier de Aa.

AAIKENSBEEMD

Aeijkensbeempt in Eiderwaut 1451 (BP 1221); Aijkensbeempt en Thonysbeempt in Eerderwaut 1452 (BP 1222).

Aaïke is een persoonsnaam, een diminutiefvorm ofwel verkleiningsvorm van Adriaan. De diminutiefvorm van persoonsnamen werd heel vaak toegepast.

AAKAMP(JE)

Een gerechte sesde part in een stuck land genoempt den Aacamp gelegen in de parochie van Schijndel onder 't Wijbosch belent Leemputtenweyde 1648 (CvB 452); den Aakamp onder Elschot 1816 (GA 874, 483); Aakampje onder Elschot 1816 (GA 141 868 - 4829); Aakamp 1868, 1875 (NA) E 19 (w;-94.60), 2285 (w; 1.51.50); hooiland ter plaatse den Aardenburg genaamd den Aakamp 94 a 60 ca – 1910 (HB 1514 fol.89) E 3322; de Aakamp in de Laverdonk 1911 (HB 1543 fol.49a) E 2707. Bij herleiding blijkt het volgende: E 3322 = E 19.

Nieuwe ontgining in de nabijheid van de Aa.

AAKANT

Den Aakant 1904 (HB 1402 fol.16) A 28-31.

In de omgeving van de oevers van de Aa.

AAKENDONK

Land in die Akendonck ca 1610 (CvB 280a); het perceel Aakendonk in gebruik genomen tot leemdelving 1903 (NA 58); Aakendonk 1966 (CS 130).

Aak kan een vorm zijn van het woord eik. (Verdam - 303); donk betekent hoogte, zandige opduiking in een moerassig terrein. Of is het de donk bij het Aaken, de kleine Aa?

AALBRAAK

De Aalbraak in Weibosch 1816 (GA 655, 416i-517).

Aal betekent: beer, mest, gier. (WNT I 17); overdrachtelijk "slijk, moeras". (Stallaart I 15); Aalgrond = slijkgrond. (Overpelt - 63) Braak = omgeploegd, ontgonnen land. (Verdam 1414)

AALTJE CLAASSENKAMP

Een stuc lants int Ecker uitschietende op Aelken Claessencamp 1609 (RA 61 fol.117v).
Een kamp teruggaand op een PN.

AARD

De Aart onder Weibosch 1816 (GA 141 176/850).
Aard staat voor een ontginningsgebied

AARDENBURG

Juxta locum dictum Errenborch 1392 (SS); twee buunders land in Errenborch 1465 (BP 1235); uit landerije op Arrenborch 1481 (BP 1250); aen den Persoonscamp ende wech gaende door den Erdenborch 1500 (HC 196); vier hont groes, hey en wey ondert Wijbosch in den Erdenborch 1662 (RvS - 9); een camp hoijlants met houtwas gelegen in den Erdenburgh 1685 (RA 142 fol.27); onder den Weibosch in den Erenburg 1764 (RA 164 fol.209); overt Weijbosbroeck genaemt den Aerenburgh 1765 (RA 164 fol.252); een halve kamp hooyland genaemd den Eerdenburgh 1772 (NA 7165/218); Aardenburg 1832, 1834, 1835, 1879, 1881 (GA) (kad.) (NA) E 1-78/2214-2282, 20 (w;-94.70), 193-207 (w;-69.70), 2228 (s;-3.80), (wa;) belend: 1703-2953.

Misschien moeten we hier denken aan een motte, gezien de beschrijving in een akte uit rond 1650, die spreekt van "eenen berg of aardhoop waaromheen de rivier loopt genoemd die borch, waarvan den Erdenborch schijnt sijnen naeme te hebben". (Tiendarchief) Rodenburg/Aardenburg is ook een in België voorkomende waternaam. Rudanna/Ridanna. (Schönfeld - 76) Bekend is bv. de naam Gisberti de Erdenberg 1178 = Rodenburg (Lexicon Ned. top.-54)

Grote AARDENBURG

Eenen camp hoyvelts of groesvelts vier buenderen gemeynlick genoempt den Grooten Eerdenborch 1582 (RA 54 fol. 202); de Grote Aardenburg 1884, 1865, E 214 (w; 1.11.60).

Kleine AARDENBURG

Eenen camp groesvelts genoemt den Cleijnen Erdenborch 1599 (RA 59 fol.162); land onder Elschot genoemt den Cleynen Erdenborch ca 1610 (CvB-280a).

AARDENBURGSEDIJK

2/3 Deel van land en beemd in Lobbenhoeve bij den Arrenborchschendijck 1398 (BP 1181); eenen dijk geheymten den Erdenborchsendijck 1593 (RA 57); den Erdenburgsendijck 1700 (RA 145 fol.102); 1/4 part in de Leegen Beemt gelegen teijnen de Steegt bij de Biesweij, de eene zijde de revier de Aa, d'andere zijde den Aardenburgschen dijk 1802 (RA 182 fol.37v); Aardenburgschendijck 1832 (Kad) - E 16.

Het einde van de Aardenburgsesteeg, parallel lopend aan de rivier de Aa en dwars uitkomend op de Oude Aa. Een dijk is een weg, die een beek kruist. (Kakebeeke, De Acht Zaligheden 339)

AARDENBURGSESTEEG

Aardenburgsesteegd 1757 (JW); den Eerdenburgschesteegt 1774 (RA 168 fol.6); Aardenburgsesteeg 1832, 1835, 1836, 1842, 1894 (kad) (NA) A 1839 (b; wa; we), E 81-258; 161 (b;-55.80), 188 (b;-25.20), 221 (b;-18.90), 225-226, 229-230 (w;-61.00), 2210 (w;-13.80) 2949; de waterleiding no.7 genaamd Aardenburgsesteeg aanvangende in den Aardenburg grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E no. 2949/403,404 loopende door de Prekers en Steeg en Slotjesloop grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie A no. 1836,1838/1839 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 3205/3204 meter (NAA inv.nrs. 402-403).

AARDENBURGSEWEG

De Aardenburgseweg 1881 (legger no. 645).

AARDENBURGSKE

Dat Orrenborchtsken op Orrenborch 1410 (FS).

AASLAND

Aasland 1869, 1895 (NA) B 2234-2237 (b,og,s;1.6.9); C 3064-3065 (b,og,s;-25.30). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3064 en 3965 = C 1376.

Benoeming naar de persoonsnaam van der Aa. In 1834 eigendom van Peter van der Aa, looier in Schijndel. Het

vruchtgebruik was van Peternelle van der Aa. Ze hadden dit stuk gekocht van de weduwe Peter Jan Hugo Verhagen.

AARDKELDER

Onder dWijbosch ter plaetse gemeynelick genoempt de Hulschebraeke e.e. aen den berch genoempt den Erdtkelder streckende aen die gemeijne straet genoempt die Hulschestege 1583 (RA 55 fol.25v).

Is hier een tijdens de Tachtigjarige Oorlog aangelegde schuilkamer mee bedoeld of een of andere onderaardse ruimte voor verdedigingsdoeleinden ?

ABEN TIJSSENKAMP

Een vierde part in eenen heijcamp hoijlants in de Liekendonck genoemt Aben Tijssencamp 1695 (RA 233.3).

Afgeleid van een PN.

ACHTERDIJK

Achterdijk E 2123 ged.

Benoeming naar ligging. Meestal een ondergeschikte straat (dijk) aan een daaraan parallel lopende hoofdstraat.

ACHTERPAD

Een sestersaet lants genoempt den Achterpat in den Born 1574 (RA 53 fol. 63); een stuck lants met eender schure gelegen onder den Baers gemeynlic genoemt den Achterpadt 1621 (RA 385.1); aen den Achterpat 1637 (RA 71 fol.155); twee stuxkens teulants vierdalf lopense teulants onder den Borne genoemt den Achterpat, 1685-1690 (RA 142 fol.137); eenen stucken teulants met sijne gerechtigheyt groot 1 loopense lants onder den Borne genaemt den Achterpat; uyt huys en hof bij den Borne ontrent den Achterpat 1783 (HH 165).

Benoeming naar de ligging.

ADAMMEVELD

Adammeveld E 1877-1883 (b,w,sb;1.38.60).

Naar de eigenaar Nardus Franssen, geboren 1866, die om onverklaarbare reden in de volksmond "Adam" werd genoemd. Hij was hoepelmaker, maar ook een gebedsgenezers en hielp mee bij bevallingen (vm).

ADAM VAN GERWENKAMP

Adam van Gerwencamp 1619 (RA 61 fol.179).

Afleiding van een PN.

ADRIAAN JAN GOOSSENSKAMP

Drije stucken teulants aen malcanderen gelegen in Ariaen Jan Goossenscamp in sijne reengenooten aldaer 1680 (RA 230 map 1).

Afgeleid van een PN.

ADRIAAN HERMESHUIS

Huys esthuys hof boomgaert ende aengelegen lande in de Quade Straet van outs genoemt Adriaen Hermenshuys 1717 (RA 149 fol.337v).

Afleiding van een PN

ADRIAAN HERMENSKAMP

Eenen acker teullants onder Lutteleijnde over t'Elderbroeck genaemt Ariens Hermenscamp een loopense 1738 (RA 102 fol.121); onder Lutteleijnde overt Broeck genaemt Adriaan Hermenscamp 1755 (RA 106 fol.169v).

ADRIAAN LAMBERTSAKKER

Over het Elderbroeck genaemt Adriaen Lambersacker 1748 (RA 157 fol.88).

Afleiding van een PN

ADRIAAN NASTELMAKERSSTEEG

sCamperscamp aen die Steege genaempt Adriaen Naestelmekerssteegt 1550 (RA 44 fol.87v).

Afleiding van een PN; een nastelmaker is iemand die veters of rijgsnoeren vervaardigt.(Verdam:377).

ADRIAANSHEG

Teulland genaemd Adriaanshegge 1729 (NA 7160/107).

Voornaam Adriaan. Land omgeven door een heg. (Schönfeld:134).

ADRIAAN TEUWENGOED

Vier eckeren teulants ontrent drije loopense genaemt Adriaen Teuwengoet 1710 (RA 193 fol.86v).

Afleiding van een PN.

AGHAAN

Door de Putsteegd neffens 't Swaanheufken en Eghaan door den Bors, Broeksendijck langst de Meijgraeff door de Bunderstraet tot aan de Putsteegd voorschreven (CvB); land onder Lutteleynde in Swaenen hoeffken gemeynlick genaemt den Naghaen 1678 (CvB 90); eenen acker teulants met sijne gerechtigheyt groot een loopense en 24 roeden gelegen ondert Lutteleynde genaemt den Naghaen, te weten den eerste acker van de straet inkomende, aen d'een sijde de gemeynte, d'ander sijde den tweeden acker 1701 (NA7158/53); drie akkeren teullant aan malkanderen genaemt den Aghaan 1786 (RA 385.1); een perceel bouwland onder den Borne op de Keur genaemd de Nachthaan 1821 (NA7176/1609); Achhaan onder de Borne 1816 (GA 655, 76-2450-51); Aghaan 1861 (NA) C 2523-2524 (b;-62.50). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2523 = C 1803-1806, C 2524 = C 1809, 1811 en 1816.

Het element 'ach' is een vorm van het bijwoord achter (achterzijde) (Verdam-19). De benaming zou kunnen wijzen op een vervorming van het woord "acheraan". Door de volksmond is het woord "aghaan" verworpen tot in "ekhaan".

AKKER(S)

Op Delschot aen die (gemeyn) Ackers 1400 (SS); twee stucken ackerlants gelegen aen den Elissenwech op d'Ackere 1674 (NA 4724-71); voor de Bunders op d'Acker aldaer 1711 (RA 98 fol.136); eenen acker teulland genaemd den Akker over de Straat 1806 (RA 137 fol.180); een perceel akkerland onder Borne genaemd de Akkers 1813 (NA 7168/292); akker, 1849, 1865, 1869, 1870, 1873, 1874, 1875, 1876, 1879, 1880, 1882, 1885, 1887, 1888, 1897, 1904 (NA) A 1062 (b;-32.70), 2228 (b;-58.30), B 404 (b;-26.50), 2115-2116 (b;1.3.-), C 564-565 (b;-34.30), 1098 (b;-55.70), 1236 (b;-30.80), 1239-1240 (b;-37.80), 1384-1385 (w,b,hh,og;1.00.10), 2215 (b;-43.30), 2496-2493 (b,w;-38.70), D 230 (b;-17.10), 231 (b;-40.40), 248 (b;-19.90), 964 (b;-22.10), 970 (b;-11.90), 1005 (b;-19.20), 1019 (b;-23.30), 1043 (b;-19.60), 1186-1187 (b;-29.28), E 1074 (b;-47.20); bouw- en weiland ter plaatse Hongerhoek genaemd den Akker 1904 C 2492-2493 (HB 1394 fol.64a)..

Achterste AKKER

Den Agtersten Acker van tcleijn huysken 1599 (RA 59 fol.156); onder de Broeckstraet ter plaetse in de Weijcamp den Agtersten Acker 1743 (RA 103 fol.219); de Agterste Acker gelegen op het Oetelaer over de straet 1795 ; het Achterst(e) Akkerke onder den Borne 1816 (GA 141 529/4089); Achterste Akker, 1899 (NA) B 2181 (b,w;-27.-).

Specifieke ligging t.o.v. andere akkers.

Brede AKKER

Eenen acker gemeynlick genoemt den Breeden Ecker opt Oetelaer 1598 (RA 59 fol. 60); in den Bogert gemeenlick genaemt den Brede Acker 1707 (RA 147 fol.162v); twe stucken lants te weten den middelsten oft Breede Acker met den Smallen Acker 1713 (RA 149 fol.134).

Vormaanduiding in tegenstelling tot de smalle akkers

Buitenste AKKER

Den Buytenste Acker naest de Beemde 1643 (RA 73 fol.10).

Specifieke ligging nl. aan de buitenzijde van een akkercomplex of serie akkers.

Dubbele AKKER

Dubbele Akker 1875 (NA) E 1141 (b;-34.60).

Gemene AKKER

In communibus agris 1320 (HH 125); een acker zaadland van drie lopenzaads aan die Borne op den Gemeenen Akker genaemd 't Voervelt 1560 (IS 40/157); een stuk land onder Delschot inne die Gemeyn Acker achter 't Coer of die Kercke van Schijndel 1564 (CvB 436); uit een acker in de gemeenschappelijke akkers 1620 (HH 146 - 3); den xvii july 1633 ontrent de Kercke van Schijndel in de Gemeijn Ackeren sijn gecomen verscheijde ruyteren van den leger van Sijne Excellentie bij hen hebbende waegens ende karren omme hierop te laeden vouragie 1633 (RA 88 z.f.); een acker teulant groot ontrent elf loopense gelegen alhier aen de Kercke op ende aen die Gemeyne Ackers 1719 (NA 7159 - 86); twee akkers teulland twaalf lopensen gelegen aan de Kerk op en aan de Gemeene Akker 1726 (HH 146 - 3).

Gemeen = voor gemeenschappelijk gebruik.

Grote AKKER

Den Groten Acker, groot 9 lopense 1397 (BP 1180); den Groten Ecker opt Velt 1603 (RA 60 fol.122); een stuk teullandt genaamt den Grooten Akker onder Borne op den Heuvel 1790 (RA 177 fol.257v).

Groot in vergelijking met de andere akkerpercelen.

Achterste Grote AKKER

Op den Boswegh den Agtersten Grooten Acker 1750 (RA 158 fol.133).

Van de grote akkers de allerlaatste in de rij.

Halve AKKER(KE)

Halve Akker 1865, 1869, 1871, 1877 A 2328 (b;-.20.50), D 1431 (-.27.30), E 1271 b;-.12.90).

Bouwland thans weiland genaemd het Half Akkertje N. 1895, E 1271 (b: 12.90).

Half: klein van oppervlakte; de helft t.o.v. de overige nabij gelegen akkers.

Hoge AKKER

Uyt landerije in Scijnle op die Hoeghe Ackers 1383 (BP 1176); den Hogen Acker in den Borne aen die Broexschedijc 1406 (BP 1184); den H.Geest of ermen tot Schijndel besit eenen caemp laents groot ontrent xii lopense geheten den Hoogen Acker gelegen op de Hoeckacker 1640 (RA 385.4); de Hoogackers 5 ½ hont 1662; een acker teulants met houtwasch drie loopense onder de Broeckstraet genaemt den Hooghen Acker aen een eynde den H.Geestcamp 1685 (RA 142 fol.73); ses loopense teulants genoemt den Hoogen of Beeckacker 1686 (RA 231.1); op den Berisacker genaemt den Hoogen Acker 1716 (RA 149 fol. 272v); de Hoge Akker naast Arnoldus van der Crabben 1757 (RA 107 fol.1); een perceel bouwland met houtwasch onder Weibosch genaemd den Hoogen Akker in de Stel(t)braak 1821 (NA 7176/1609); Hoge Akker, 1835, 1851, 1874, 1876 (NA) D 1041 (b,og;-.17.10), 1159 (b;-.20.-); de Hoogackers (vm) D 1123, 1126, 1129 (b; 1.70.20).

In vergelijking met de andere akkerpercelen is deze hoger gelegen ook al is het hoogteverschil maar miniem.

Kleine AKKER

Een perceel bouwland onder Lutteleinde in de Schootsehoef genaemd de Kleine Akkertjes 1830 (NA 7185/2552).

Klein in vergelijking met de omliggende akkerpercelen.

Korte AKKER

Twee percelen bouwland onder Borne in het Liesent genaemd de Korte Akkers 1818 (NA 7173-1197); een perceel akkerland onder Lutteleinde genaemd de Korte Akkers 1818 (NA 7172/910); Korte Akkers 1869, 1879, 1886, 1897 (NA) A 989 (b;-.21.70), B 402-403 (b;-.18.10), D 1008 (b;-.51.60).

In tegenstelling tot de vele lange akkers.

Tweede Korte AKKER

Den Tweeden Corten Acker in de Weijkampen 1742 (RA 155 fol.59v).

De tweede in een serie korte akkers.

Voorste Korte AKKER(TJE)

Het Voorste Kort Ackerke inde Beemde 1719 (RA 150 fol.112v).

Van een serie korte akkertjes het allereerste daaruit, wat vooraan gelegen was.

Kromme AKKER

Den Crummenacker groot 7 lopensen 1397 (BP 1180); aen dWijbosch den Crommenecker 1463 (BP 1232); 1 1/2 lopense land int Hermalen op den Crommenacker 1470 (BP 1239); uten Crommenacker in de Hulschebrake 1620 (HH 146 - 63); een acker teulants met houtwasch drie loopense in den Houtert genaemt den Crommenacker 1685 (RA 142 fol.125); lant genoemt den Crommenacker ter plaetse op het Oetelaer 1704 (NA 7158 - 141v.); een braak gelegen teelland genaemd Versteegden erf of Krommen Akker liggende over de straat 1 1/2 lopense 1776 (NA 7165/326); Crommen acker in de Hulzebraeck 1783 (HH 165); een akker teullant genaemt den Crommenakker in de Houtert 1790 (RA 177 fol. 9) ; een akker teullant genaemt de Krommenakker opt Habraken 1795 (RA 179 fol.1v.); een braak teelland drie lopense onder Weibosch

genaemd de Weuw of Crommen Akker 1808 (RA 301/1a); de Krommenakker in Weibosch 1816 (GA 511/906); een perceel bouwland onder Borne op het Oetelaar genaemd de Krommen Akker 1818 (NA 7173/1114); een perceel bouwland onder Borne in de Schild genaemd Jan Boeren, de Lange of Krommen Akker 1825 (NA 7180/1998); een perceel bouwland met den halve weg graskanten en houtwas onder Weibosch in de Beemd genaemd de Krommen Akker 1828 (NA 7183/2355); een perceel bouwland met houtwas onder Elschot op de akkers nabij de Voort genaemd de Langen - of Krommen Akker 1830 (NA 7185/2575); Kromme(n)Akker(s) 1835, 1840, 1851, 1854, 1859,

1867,1869, 1874, 1875, 1876, 1885, 1887, 1890, 1892, 1896 (NA) A 460 (b;-.20.60), 1361 (b;-.2.70), 2008 (b;-.42.40), B 1282-1283 (b;-.37.27), 1756-1757 (b;-.25.30), C 344 (b,w;-.15.50), 502 (b;-.37.60), 692-694 (b;-.1.33.70), 1126 (b;-.50.80), 1128

(b;-.31.50), 2114-2116 (ged.) (b;-.137.100), D 680 (b;-.21.30), 1008 (b;-.14.50), 1046 (b;-.36.50), E 1178 (b;-.40.90), 1179 (b;-.46.40), 1183 (b;-.37.30), 1282-1283 (b;-.51.50), 1463 (b;-.51.50).

De 'cromacker' of krommen akker. De kromme of gebogen ligging van percelen stamt uit de tijd van de oude osseploegen, waarmee het bij scheef begrensde terreinen niet goed mogelijk was te wenden, tenzij men de percelen krom aanlegde (M. Schönfeld 117).

Grote Kromme AKKER

Een akker teulandt genaemt den Grooten Crommenakker gelegen op het Oetelaar 1790 (RA 179 fol.78).

Een vergelijking met de andere krom aangelegde akkers, waarvan deze de grootste is

Lage AKKER

Het huys met den halven vorsten hoff ende den Leegen Ecker 1581 (RA 54 fol.110v).

Een laag gelegen akker.

Lange AKKER

Land die Langacker 1411 (BP 1187); den Langhenacker in de Borne 1433 (BP 1203); den Langen Ecker aen die Heije onder dat Lutteleijnde 1580 (RA 54 fol. 54); teulants met houtwasch van outs genoemt den Langen Acker onder den Borne 1685 (RA 142 fol.56); op den Onderstal genaemt den Langen Acker 1713 (RA 149 fol.96v); huyzinge, hoff en landen neffens den Langen Acker alhier aen de Voort gelegen 1726 (NA 7159/250); een stuk teulandt genaamd de Lange Akkers onder Elschot 1783 (HH 165); uit den Langen Akker aan de Houterschestraat 1783 (HH 165); de Lange Akkers in Elschot 1816 (GA 141, 226/1493); de Langen Akker onder de Borne 1816 (GA 1549/4111); een perceel bouwland onder Borne in het Liesent genaamd de Lange Akkers 1818 (NA 7173/1197); een perceel bouwland onder Elschot op de Akkers nabij de Voort genaamd de Langen of Kromme Akker 1830 (NA 7185/2575); Lange Akker 1842, 1863, 1871, 1874, 1875, 1876, 1879, 1881, 1886, 1893, 1894, 1897, 1899, 1983, 1985, (NA) V.- A 423-424 (b;-.1.3.20), 464-467 (b;-.92.50), 645 (b,w;-.48.70), 1268, 1287 (b,w;-.75.50, 1335 (b;-.67.-), 2334 (b;-.52.60), B 229,231 (b;-.96.70), 2130 (b;-.57.40), C 332 (b,w;-.39.70), 541, 541a, 542 (b;-.62.06), 1161 (b;-.52.60), 1684-1685 (b;-.47.72), 2231, 2731 (b;-.60.20), 2428-2429 (b;-.71.-) 2430-2432 (b;-.74.20), 2438 (b;-.58.10), D 717-718 (b,w;-.52.-), 1003 (b;-.23.10), 1008 (b;-.26.10); den Hongerhoek genaamd de Lange Akkers 1901 sectie C 2428 – 2429 (HB 1331 fol. 37a); ter plaatse op de Vossenbergh genaamd de Lange Akker 1901 sectie A 645 (HB 1331 fol.38). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2731 = C 2230.

In elk gehucht lagen wel een of meerdere lange akkers, die op de minuutplans qua vorm direct zichtbaar zijn. Meestal lagen meerdere van deze akkers bij elkaar, stammend uit de tijd dat grotere perceelsblokken vaak door erfdeling werden gesplitst en keurig netjes verdeeld, zodat iedere geërfde een even groot deel ontving.

Midden of Middelste AKKER

Den Middelsten Acker in de Beemde 1643 (RA 73 fol.10); twe stucken te weten den Middelste oft Breede Acker met den Smallen Acker 1714 (RA 149 fol.134); den Middenakker 1897 (NA) sectie A 1043 (b;-.18.60).

De in het midden gelegen akker in een groter complex – de bijvoeglijke naamwoorden voorste, middelste en achterste worden zeer frequent gebruikt bij de perceelsnaamgeving.

Nieuwe AKKER(KE)

Den Nuwenacker aldaar bij die vier Buenre 1442 (TS 15/53); een stucxken lants genoemt het Nieuwe Ackerken ofte Huysplaets 1661 (RA 79 fol.216); een akker teulant genaemt den Nieuwen Acker 4 loopense onder Elschot ter plaetse genaemt in de Houtert 1685 (RA 142 - 109v.); ter plaetse ondert Elschot inden Bogaert genaemt den Nieuwen Acker ontrent vijftalff loopense 1717 (RA 131 fol.148); onder den Borne int Wout genaemt den Nieuwen Akker 1764 (RA 164 fol.201); de Nieuwenakker onder de Borne 1816 (GA 141 549/4106); den Nieuwen Akker onder Elschot 1816 (GA 1132/1137).

Nieuw in de betekenis van een nieuwe recentere ontginning.

Oude AKKER

In het Everdonck den Oude Acker 1684 (RA 92 fol.22v); onder d'Elschot gemeenlick genoemt den Ouden Acker 1708 (RA 97 fol.184v); Int Liessent genoemt den Ouden Acker 1710 (RA 148 fol.159); de Barssen langs de Grootdonck teijnde de Oude Acker 1713 (RA 194 fol.11); de Oude Akkers in Lutteleinde 1816 (GA 141 347/2607).

Vermoedelijk de akkers die inmiddels door nieuwere zijn vervangen of al lang op die locatie bekend zijn.

Platte AKKER

Een acker teulants genoemd den Platten Acker 1703 (RA 146 fol.104); de Platten Akker onder Lutteleinde, 1816 (GA 141 57/2594); 1823 (NA7178/1826).

Een akker zonder enig reliëf

Smalle AKKER

Twee stukken te weten den Middelste oft Breede Acker met den Smallen Acker 1714 (RA 149 fol.134); onder den gehugte Lutteleijnde genaamt het Smalackerke groot ontrent twee loopense 1780 (RA 170 fol.98); de Smallen Akker onder de Borne 1816 (GA 141 69/2462); een perceel bouwland onder Borne genaamd de Smallen Akker 1824 (NA 7179/1855); Smallen Akker 1837 (NA) C 2022 (b;-.49.30).

In tegenstelling tot de brede akker.

Voorste AKKER

Op Lieschit in de erven die Vorste Acker 1420 (BP 1191); het Vorste Ackerke in de Hoeff 1599 (RA 59 fol. 170); Voorste Akker 1875, 1899 (NA) B 2179 (b,w;-.27.-), E 1142-1143 (b;-.35.50).

Achterste, middelste en voorste worden vaak in onderlinge samenhang gebruikt.

AKKER AAN DE ENENBOEM

Onder Lutteleijnde den Ecker aen den Eenenboem, 1471 (BP 1240).

Benoeming naar begroeiing.

AKKERSERF

Akkerserf 1869 (NA) B 2253-2255, 2717 (b,w;-.83.78). Bij herleiding blijkt het volgende: B 2717 = B 2256 en 2257, huis, erf en tuin van Dielis van den Akker.

Benoeming naar de familienaam van den Akker.

Gemene AKKERWEG

Een huysinge in de Straet e.e. den gemeynen Ackerweg 1736 (RA 102 fol.54v).

ALBERTSKAMP

Aent Elschot op die Heesackerschesteghe geheiten Aelbertscamp 1536 (RA 42 fol.58v).

Afleiding van een PN.

ALEITENHEIKAMP

Aleytenheycamp ter plaetse die Hautert 1485 (BP 1254).

Aleit = een bekende vrouwelijke voornaam. Heikamp in bezit (geweest) van een zekere Aleit. Aleit of Adelheid betekent "vrouw van een edele gestalte, aard". (vd Schaar - 88).

ALLEMANSHOEF ook: MALLEMANSHOEF

Op die Aa geheiten den Rouwe Camp in Mallemanshoeff 1546 (RA 43); land onder Delschot op die Stege genoemd Mallemanshoeve 1565 (CvB); eenen camp genaemt Allemanshoeff 1581 (CvB 473); land in de Lieckendoncq genaemt Allemanshoef 1663 (CvB 84); het Agterste Campken van de Allemanshoef ende het Voorste Campken van de Allemanshoef 1806 (RA 137 fol.48).

Grote ALLEMANSHOEF

De Groote Allemanshoef onder Elschot 1816 (GA 141 9a/4768); Grote Allemanshoef 1864 (NA) A 1740 (w;-.49.80).

Kleine ALLEMANSHOEF

De Kleine Allemanshoef onder Elschot 1816 (GA 655).

De Alleman, ook Allemanskamp is een vervorming van het daaraan beantwoordend "almeent": gemeenschappelijke grond. (Schönfeld 163 - 164, voetnoot 68) Hoef is bekend onder de betekenis van een stuk grond van 16 morgen. (Schönfeld - 107)

ALLEMANSKAMP

Een camp hooijland genaemt Allemanscamp 1797 (RA 180 fol.189v).

ALLEMANSVELD

Allemansveld onder Weibosch 1816 (GA141 466/4351).

ALPENGLOEI

De Alpengloei [vm].

De oude bedrijfsnaam voor kaarsenfabriek Bolsius.

ALTHUIZEN

Hoeven van Althuisen 1803 (HV.)

In 1816 bezat de in 's-Hertogenbosch wonende weduwe van Nicolaas W. Althuisen een hoeve en vele landerijen te Schijndel onder Elschot en Borne. Dit toponiem zal hierop betrekking hebben. (AAS inv.nr. 141).

AMEISKAMP

Een perceel hooi- weiland onder Weibosch nabij den Aardenburg genaamd Ameyskamp 1826 (NA 7181/2040).

Gelegen in hetzelfde gebied als Amelisdijk. Ameis lijkt aldus een vervorming te zijn van de PN Amelis - Aemi lius: "zacht, vriendelijke". (vd Schaar - 91)

AMELISDIJK ook: Melisdijk

Een kamp hooiland onder Wijbosch over 't Broek genaamd Amelisdijk 1748 (NA 7163/834).

ANKER

Het Anker 1909 (Maatschappij van de Welstand inv.nr. 212).

Het is de benaming van het pand waarin de brouwerij van de familie Smits was ondergebracht, die stond ter hoogte van waar nu de ABN-AMRO-bank staat hoek Hoofdstraat-Kluisstraat. Op een briefhoofd staat het hele complex afgedrukt onder de naam 'Stoom- Bier- en Azijnbrouwerij het Anker'. Later is de brouwerij op de familie Bolsius overgegaan.

ANNA VAN DUNGENBRAAKSKE

Anna van Dungenbraeckken 1599 RA 59 fol.167v).

Afleiding van een PN.

ANNEMIEKESAKKER

Een perceel bouwland en weiland met graskanten en houtwas onder Lutteleinde genaamd Annemiekesakker 1822 (NA 7177/1688).

Akker in bezit (geweest) van Annemieke. De voornaam Annemie(ke) is een afleiding van Anna en Maria; deze combinatie kwam eind 17e eeuw in de mode. (vd Schaar - 102).

ANSEMSKAMPKE

Ansemskempken 1603 (RA 60 fol.122).

De PN Ansem is afgeleid van Anselmus. Oorspronkelijk is het een Lombardische naam. De heilige Anselmus werd rond 1033 geboren te Aosta en was in 1093 aartsbisschop van Canterbury en genoot als vooraanstaand theoloog de nodige bekendheid. Hij stierf in 1109. Deze PN komt in Brabant redelijk frequent voor in de oudere archiefdocumenten. (vd Schaar 1983:103)

ANSEM ELIASLAND

Opt Oetelaer Ansem Eliasland 1713 (RA 149 fol.37v).

ANTJE VAN DE KROMMERTVELD

Antje van de Krommertveld (vm).

Veld in bezit (geweest) van Antje van de Krommert. Johanna Maria van de Kromvoort die werd geboren in 1851, bleef ongehuwd en woonde tot haar dood in 1924 in de Hoofdstraat. Zij was zeer welgesteld, maar ook ziekelijk en kon voor consumptie van vlees, alleen dat van jonge duifjes verdragen. (mededeling van Mevr.A.v.d.Wijdeven).

ANTONEKOOP

Antonekoop 1875, 1884, 1889, 1900 F 252 (he;-1.4.40).

Heidegrond groot 1.04.40 die in eigendom was van Antony Verhagen, die deze grond in 1864 verkocht aan Hendrikus van der Velden. Antonekoop is dus genoemd naar de oorspronkelijke eigenaar. (AAS inv.nr 702 ev)

APPELTEREN

Op die Appelteren 1387 (FS); uit een buunder beemd in die Blaecbeemden en uit land die Appelteren bij 't Wijbosche 1391 (BP 1179); land opt Appelteren 1395 (BP 1180); een stuk land aan ghene Apelteren 1409 (IS 20/75); land in

dApelteren 1411 (BP 1187); een akker genaemd Appelteren 1451 (IS 26/102); land aent Wijbosche aen die Lange Hegghe int Appelteren 1540 (CvB 526); een stuck land mette graven daer rontsomme gelegen in de Gemeindt Bempt genoempt dat Appeltee 1541 (CvB 525); ter plaetssen genoempt dat Abelteren 1546 (RA 44 fol.5v); ter plaetssen genoempt d'Abelteren tegen aen de Peckstucken 1548 (RA 44 fol.33); een stuk beemd met een stuk land d'Appelteren in de Harde Beemden, 1563 (IS 41/160); 1,5 hont saetlants ondert Wijbos int Appelteren 1662 (RvS fol. 2); d'Appelsterre 1757 (J.W.); een groeslant groot ontrent agt en vijftig roeden genaemt het Appeltairen 1760 (RA 385.2); het Appelsterre onder Weibosch 1816 (GA 141 924/673); de Appelsterre 1836, 1842, 1899, (NA) E 1383-1386, 1388-1390, 1392, 1394 (b;1.99.10),1395 (b;-29.30).

*Afleiding van het germ. * apuldrum, pluralis apuldra -m "appelboom". (Gyseling - 63)*

Klein APPELTEREN

Cleyn Apelteren 1393 (FS).

APPELTERENSESTEEG

Tot opt Appelterenstege 1592 (RA 56 fol.95v).

AREND

Antonie Knicknie bakker winkelier en tapper wonende in de Arend 1876 (NAA inv.nr.25).

Herbergnaam.

ARENDONK

Een akker teullant met twee hooijcampkens genaemt de Arendonk int Eldt 1790 (RA 177 fol.234).

*Een mogelijke verschrijving van Orendonk Het kan ook verband houden met 'aar' een in de meeste Germaanse talen voorkomend hydroniem [= waternaam] dat waarschijnlijk etymologisch verwant is aan * ahwo = water of de uitgang * ara. Met dit 'ara' in combinatie met 'in' ontstonden in het verleden nederzettingnamen als Du – arin > Doeveren = aan de zwarte beek en Wis – arin > Wezeren = aan de goede beek. Tot deze groep zouden ook behoren watervamen als Gender, Itter, Jeker en Suster. Moerman suggereert ook de betekenis van arend. (Moerman 1956:24).*

ARIAAN VAN DER AAKAMP

Een stuk teulants Ariaen van der Aacamp 1599 (RA 59 fol.199).

Afleiding van een PN.

ARIEN LAMBERTSAKKER

Over het Elderbroek genaamt Arien Lambersacker groot een loopense ene eijnt den Dungensecamp 1780 (RA 170 fol.98).

Afgeleid van een PN.

ARIENSAKKER

Eenen acker teullant in Teuwishoek onder den gehugte Lutteleijnt groot twee of drie loopense genaamt Ariensakker 1765 (RA 164 fol.267); een perceel teulland en groese onder Elshot in de Lariestraat genaemd Ariensakker 1790 (RA 177 fol.278).

Akker in bezit (geweest) van Arien of Ariens, voornaam of patroniem, afgeleid van Ariaan vgl. Adrianus. (Valkenswaard - 66)

ARKBEEMD

Land d'Arckbeemt 1416 (FS).

*Het element 'ark' treft men aan in de plaatsnaam Arkel. Het kan een afleiding zijn van het germ. * arga = slecht + lo = bos, gelegen op een oeverwal. Men kan echter ook denken aan de PN Arke of Erke (v. Berkel & Samplonius 1989).*

ARMENAKKER

Armenakker sectie C 1275 (b;-58.40), 1875 (b;-65.80).

Akker in bezit (geweest) van het Burgerlijk Armbestuur, in de volksmond genoemd "de armen". Het Armbestuur bezat vele landerijen, waaronder een dertigtal dat gelegen was in het Wijbosch.

ARMENBRAAKSKE

Het Armenbraakske 1779 (CBP).

ARMENFUNDATIE vgl. Armenhuisje(s)

De Armefundatie van Anthoni Peters van der Sande 1714 (HH 162); ter plaatse het Venusstraatje ene zijde de Armefundatie van Anthony van der Zanden

De ligging van deze fundatie hoeft niet per definitie het Venusstraatje te zijn; het kan hier gaan om een stuk grond wat in eigendom toebehoort aan de fundatie.

ARMENHOEF

Verpachting van de Armenhoef in het Hermalen nummers C 1739 – 1745 e.a. groot ruim 7 hectare 1927 (NAA mapnummer 321)

Een hoeve gesticht door het Burgerlijk Armbestuur.

ARMENHUISJE

De provisoren van seecker Armenhuysken ondert Lutteleijnde aenden Heijcant gefondeert bij Jenneken van Berckel omme van tijt tot tijt bij twee vrome vrouwkens bewoont te worden 1709 (RA 193 fol.81v); onder den Borne naest de Armenhuyskens 1720 (RA 150 fol.181v); seecker Armenhuysken op de Schoot 1728 (RA 101 fol.9v); het Armenhuiske in Lutteleind 1760 (RA 208 fol.93).

Vgl. Armenfundatie.

ARMENKAMP

De Armenkamp 1894 (NA) E 319-326, 352-353 (w;2.75.50), 331-337 (w;1.18.30).

ARMENLAND

Het Armelandt 1757 (J.W.) tiendklamp 31; teullant onder het Weijbosch omtrent drie groote loopense genaemt het Armelandt 1765 (RA 164 fol.229v); het Armenland op de Schoot 1875 (NAA 416); Armenland 1897, 1986, (NA) C 561-563 (b,og;-.91.00), E 1175 (b;-.25.20); het Armenland in het Achterste Hermalen 1904 (NAA inv.nr.722).

Algemene aanduiding voor land dat in eigendom was van het burgerlijk armbestuur. In elk gehucht lagen wel landerijen van dat armbestuur.

ARMENPERCELEN

In de Armenpercelen nabij de Zeilkampjes 1906 (NAA inv.nr.722); de Armenpercelen nabij de Oude Zeilkampjes 1906 (NAA inv.nr.722).

Een groep percelen behorende aan het armbestuur.

ARMENSTEEGJE

Ermensteegske (vm) E 2123.

ARMENVELD

Armenveld (vm) D 1261-1262 (b,ob;-.69.30).

ASSELEN

Ex hereditatem Asselen 1406 (HH 127).

Het element 'as' komt normaliter voor in de betekenis van esseboom. In Assum bv. ziet men 'ask' = esseboom + heem = woonplaats. Ook de plaatsnaam Overasselt kan geanalyseerd worden als bestaande uit Asle of Asselt – essenbos. In Ast afgeleid van Asch is het bekende collectief t- suffix aanwijsbaar = plaats waar essen staan vgl. andere namen als Berkt, Eekt, Boekt e.d. Het element ' - elen' verwijst over het algemeen naar bosontginningen (Moerman 1956:29, Buiks 1988 dl.4:9, v. Berkel & Samplonius 1989:21).

ASSELENAKKER

Ex bonis d' Asselenecker 1421 (HH 127).

BAAN

z.o.: Kolfbaan, Speelbaan.

BAARS(KE) zie ook onder **BORNE**

Onder de prochie van Schijndel in den hoeck den Baers 1658 (RA 77 fol.40).

Een andere benaming voor het gehucht de Borne.

BAARSKÉ

Henrick Bogertscamp genoemd het Baersken 1596 (RA 58 fol.43v).

Grote BAARS

Den Grooten Baars 1754 (RA 160 fol.60).

Kleine BAARS

Onder den Borne ter plaatse in de Cleijne Baers 1741 (RA 103 fol.103).

BAARSDONK

Erf die Barsdonc tot den Haerbeempt 1430 (SS); die Lengenbeemt bij die Hodonc tussen die Aa en den Langen Beempt en strekkende van erf die Barsdonc tot de Haerbeempt 1430 (BP 1200).

Het element 'bar of baar' kan in relatie met de grondstructuur verwijzen naar gebarsten land (Verdam 587). Ook kan het afgeleid zijn van het mnl. 'baer' = naakt, open, kaal of uitgeschuurde plaats (de Vries 24).

BAARSENAKKER

De Baarsenacker (CBP – RA 179 fol.207)

BAARSKEN

Eenen camp genoemd het Barsken 1618 (RA 64 fol.138v).

BAARSSTRAAT

Onder den Borne de (gemeijne) Baerstraat 1699 (RA 145 fol.6v)

BAARSVOORVELD

Een stuck teulants int Borsche Voorvelt 1653 (RA 77 fol.15); onder den Borne in Barsvoorvelt a.z. den Groenenwech 1690 (RA 93 fol.79v); het Baarsvoorveldt (CBP – RA 215 fol.131); ontrent den Huygenwilg genaemt Baarsvoorvelt (CBP – RA 215 fol.188); den Doornacker oft Baarsvoorvelt (CBP – RA 215 fol. 208); ontrent de Kercke in Baarsvoorvelt 1729 (RA 101 fol.20).

BAASAKKER

Baasakker 1894 (NA) V.- C 2283 (b,w;-37.20).

Mogelijk in eigendom (geweest) van Sebastiaan van Heertum, aldus kan 'baas' een vervorming zijn van Bastiaan.

BAKEL

Bakel 1861 (NA).

Waarschijnlijk in bezit (geweest) van Johannes van Bakel, geboren in 1846 in Schijndel.

BAKKENDIJK

Bakkendijk 1832 (kad) E 2125-2198.

De vraag is gerechtvaardigd of de Bakkendijk wel de juiste benaming is op de kadastrale minuutplans. Al eeuwenlang is in dat gebied de veldnaam 'de Beuken' gebruikelijk en we vermoeden dat de benaming 'Beukendijk' eerder in aanmerking komt.

BAKKERSHOEFKE

Drie stucken teulants met houtwasch onder Lutteleynde int Backershoeffken 1685 (RA 142 fol.91).

Afleiding van de beroepsnaam 'bakker' of een afleiding van 'bagher, baggaert' = modder, slik. Deze benaming is ook bekend geweest als klot, moergrond. (Zonhoven-291). Komt overeen met de grondstructuur ter plaatse.

BAKKERSKAMP

Onder Elschoet Backerscamp genoemd 1637 (RA 71 fol.155); een derde in eenen hoojcamp genaemt den Backerscamp groot int geheel twee mergen beide zijden den H.Geest van Den Bosch 1717 (RA 131 fol.175); Bakkerskamp 1836, 1879 (NA) A 32 - 40 (w;-1.43).

BAKSDIJK

Wouter Bac van Broeckhoven bezat vroeger 5 buunder beemd in die Hautart tussen 't erf Berlaer en Bacsdijk 1406 (FS); seven morgen land genaemt Berlaer in die Hautart 1406 (BP 1184); een stuck beemd in Bacxhove aan Bacxdijk 1451 (BP 1221); die stege geheiten Baeckxdijck 1542 (RA 43 fol.43v); eenen dijck gemeynlick genoemd Baxdijck 1596 (RA 58 fol.57); eenen camp hoijlants met gerechtigeden en houtwas groot vierdalve mergen in de Bacxdijck, aen een zijde Peeter van den Acker en de andere zijde seeckeren wegh genaemt Bacxdijck 1703 (NA 7158/101); Baxdijk 1757

(J.W.); Baksdijk onder Elschot 1816 (GA 141 1/4683); Baksdijk 1832, 1834, 1875, 1886, 1986 (kad) (NA) V.- A 1303 (w,b;1.59.50), 1900-2112, 1910 (w;-61.10), 1938-1940 (w,b;-94.50), 1941 (b;-16.80), 2066 (w;-74.-), overpad langs de Baksdijk , 2052-2074-2084.

Uit een akte van 1406 blijkt dat de gronden ter plaatse eigendom zijn geweest van Wouter Bac van Broecheven, " 5 buunder beemd in die Hautart tussen't erf Berlaer en Bacsdijs". De dijk zal dus benoemd zijn naar Wouter Bac.

Kleine BAKSDIJK

Een kampken met een acker daeraen in den Klijne Baksdijck 1795 (RA 179); 1897 (NA) A 1994-1996 (w, hh, s;-45.80).

Kleine perceeltjes grond gelegen nabij de Baksdijk.

BAKSDIJKKAMP

Bakdijkkamp 1875 (NA) A 1902 (w;-64.20).

Ontginning nabij de Baksdijk.

BAKSHOEVE

Ex bonnario in Baxhove 1320 (HH 125); 1 ½ buunder beemd te Eirde in Bacshoeve 1399 (BP 1181); een huis erf hof en aangelag Baxhove in Delschot 1431 (BP 1201); een hoeve geheten Bacshoeve in die Hautart 1451 (BP 1221); een buunder land in Baxhove 1501 (BP 1270); Baxhove 1507 (HH 133 - 9); camp landts genoempt Baxhoeve twee bunder landt aent Elschot 1557 (CvB 424); uit erfenis in Broeckhoven en uit Bacshoven 1620 (HH 146 fol.9); het convent van den Uilenborghcamp in de Bacshoef 1635 (RA 71 fol.44); 0,5 mergen groes hey en wey ondert Elschoth in Bacshoeve 1662 (RvS fol. 46); ex Baxhoeve en in Broecheven 1714 (HH 162 fol. 9); land in de Bacshoef 1750 (CvB 594); 1,5 kamp hooiland onder Elschot genaamd Bakshoef 1772 (NA 7165/103); ter plaetsche genaemt Bakschehoeff 1774 (RA 168 fol.6); eenen camp hooijlands genaamt Bakshoeff groot ontrent drie karre hooijgewas 1781 (RA 171 fol.52).

Hoeve, in bezit (geweest) van Wouter Bac van Broecheven.

BALKEMANSBROEK

Op Veerdonck naest Balkemansbroeck 1425 (FS).

Benoeming naar een PN. Men moet hier rekening houden met een mogelijke leesfout, omdat ook Batemansbroek bekend is.

BALLEKOMSESTEEG zie: Berlicumsesteeg

Ballekomschesteeg 1779 (Tiendarchief).

De benaming kan verband houden met de dialectische uitspraak van Berlicum > Ballekom of verwijst naar de familienaam van Ballekom.

BALTUSSENDRIES

Baltussendries (vm) E 2123 (he).

Eigendom (geweest) van Balthasar van der Sangen. De familie van der Sangen werd in de volksmond ook wel "D'n Baltus" genoemd. Ontgonnen in 1841.

BANHEKKEN

Den weg van den Meildoorn naar het Banhek 1868 (NAA 411); Banhekken 1888 (NA) B906-910 (b;1.19.70), 905 (b;-39.80).

Einde van een rechtsgebied. Het perceel is gelegen op de gemeentegrens met Den Dungen en Berlicum.

BARIS(KE)

Een campken hoijlants ondert Wijbosch gemeynlicken genoemt het Baeryxken ene zijde de Hoochweij andere zijde de reviere van der Aa andere einde den Crommenbeemt 1653 (RA 77 fol.6v); eenen camp hoijlant onder d'Elshot aen de Aa genoemt het Barisken e.z. den Crommen Beemt 1712 (RA 149 fol.5); Baris 1863 (NA) E 39 (w;-30.80).

Afgeleid van de PN of het patroniem Barends (dubieus).

BARBARASAKKER

In de Hulsebraeck e.z. den Barbarenacker 1702 (RA 146 fol.43v); in de Hulsebraeck genoemt den Bergacker a.z. den Barbarenacker 1692 (RA 94 fol.20).

Vermoedelijk vernoemd naar het Barbaragilde die deze akker in eigendom had.

BARBARA WIJNANTSHEIKAMP

Achter Barbara Wijnantsheijkamp int Hermalen 1582 (Prinsen bloc 10 fol.4).

Afgeleid van een PN.

BARRIERE

Barrière 1852 (NA) B 855, 858 (b,he,og,s;1.59.20).

Op de gemeentelijke grindweg naar Heeswijk richting Zuid-Willemsvaart is tot 1874 tolgeld geheven. (APB inv.nr. 8561)

BARSEN

De Barssen langs de Grootdonck teijnde den Ouden Acker 1713 (RA 194 fol.11).

BARTRADENSTUK

Aent Lutteleijnde land genaemt Bart Raden stuc 1422 (BP 1193).

Afleiding van de PN Raden, waarschijnlijk afgeleid van de veel voorkomende familienaam Radenmakers. [dubieus!]

BASELAARSBRAAK

Erfenisse genoemt de Baselaersbraecke 1590 (RA 56 fol.31); de Baselaarsebraak 1757 (J.W.); huis bestaande in ene landmanswoning koestal schuur dorsvloer schop hof boomgaard en aangelegen bouw en weilanden onder Borne genaemt de Bazelaarschebraak 1824 (NA 7179/1854).

Benoeming naar de (gewezen) eigendommen van het te 's-Hertogenbosch gevestigde klooster van de Wilhelmiëten op de Baseldonk, die weer hun naam kan hebben ontleend aan de bekrachtiging van de Orde in 1435 door het Concilie van Bazel. (Katholieke encyclopaedie 1938, blz. 222)

Kleine BASELAARSBRAAK

Een perceel bouwland onder Elschot genaemd de Kleine Bazelaarschebraak 1825 (NA 7180/1960).

BASELAARSHOEF

De laet van den Baseldonck 1513 (RANB no.1 inv.nr.177); op seeckere hoeffve opten Boschweg genoemt de Roijpoordt toebehoirende den Convente van de Baselaers 1647 (NvdH 12 fol.129); Baselaershoeffve genoempt de Roijpoordt 1647 (NvdH 12 fol.129); Lambert Janssen pachter van de hoeve eertijts behoort hebbende den Convente van Baselars opten Bosweg ebde gemeynlicken genoemt de Baselaershoeve 1664 (RA 90 z.f.); seeker 'slantshoeve gehoorende den Convent van de Baselaers 1709 (RA 131 fol.80v); Baselaarshoef 1757 (J.W.); onder den gehugte Borne in de Baselaarssehoeff 1768 (RA 166 fol.104); de kinderen van Adriaan Voets bezitten 5/6 parten in 1/6 part van de goederen en landerijen genaamt de Baselaershoeve aan den Boschweg groot voor dit part zes loopense en transportereren dit aan Antony Adriaan Voets, lasten: 45 gulden jaarlijks aan de rentmeester der geestelijke goederen in de Meijerij van Den Bosch 1806 (RA 137 fol.72v); Baselaarshoef onder Weidonk 1816 (GA 141 507b/2773); 6 percelen bouwland onder Borne in de Weidonk genaemd de Bazelaarsche hoeve 1823 (NA 7178/1819); Baselaarshoef 1835, 1838, 1880 (NA) B 1260-1269, 1271-1274 (b,og;1.43.40), 1866-1869, 1871-1874 (b,og;1.43.40), 1886-1889 (b;-44.2).

BASELAARSSTEEG

Een heiveld onder Schijndel en Berlicum in het Liessent aen de Baselaerssteeg 1766 (RA 134 fol.315).

Vernoemd naar de Baselaers, vermoedelijk in dit geval de steeg die leidde naar de Baselaarshoef aan de Boschweg.

BASELAARSWEI

Tegenover de Olymolen e.z. de Baselaarsweij 1806 (RA 183 fol. 164).

BASTIAANKAMPKE

De koning, vaandrig en dekens van de schutterij van St.Bastiaan verkopen na twee voorgaande publicaties één partije opgaande eijkeboomen seer bequaam tot timmerhout staande alhier in het campke genaamt Bastiaanscampke 1750 (RA 239 map 2).

De kamp die aan het gilde van Sint Sebastiaan toebehoort.

BASTIAAN ZEGERSAKKER

Onder Schijndel in de Broekstraat vier ende halff loopense ackerlants genoemt Bastiaen Zegersacker 1694 (RA 132 fol.40v).

Afgeleid van een PN.

BATENBURGSEBROEK

Land die Zeepsche hoeve in Bathenborchsche Broeck in Eijlde 1489 (BP 1258).

Mogelijk vernoemd naar de heer van Batenburg, die eigendommen had liggen in het nabijgelegen Den Dungen. (Camps - 922)

BATENMANSBROEK

Veerdonc bij de gemeijnt Batenmansbroec 1408 (BP 1185).

Batenman betekent o.a. geldgaarder. Bate is voordeel, nut. (Van Wijk - 27) Ook kan gedacht worden aan de PN Batenman of de FN Baten, waaraan het suffix 'man' wordt toegevoegd om een perceel land aan te duiden.

BAUSEMKUIL

Bausemkoul (vm) B 2137 (b;-.47.40).

Heeft in het Schijndelse dialect de betekenis van plukselkuil.

Een andere betekenis zou zijn een deegtrog, waarin met blote voeten het deeg werd gekneed. Het woord 'bausum' zou bekend zijn onder "prut van de brouwer". Bausem en buissel zijn identiek.

BEEK

Broekland in de parochie Gemonde in 't gericht van Scijnle bij die Beecke en strekkende tot Veerdonc 1406 (BP 1184); een stuckken gebrooken hey groot een quart gelegen op te Beeck 1662 (RvS - 26); klein huisje met een perceel teel – en heiland onder de Broekstraat genaemd de Beek 1811 (NA 7167/141); Beek 1832 1834, 1849, 1870, 1875, 1882, 1890, 1893, (kad) (NA) V.- C 798-802 (b;1.13.70), 824 (he;-.94.-), 877 (og;1.14.20), 969-970 (b;-.38.60), 1043-1044 (b;-.80.80), 1130-1133 (b,w;1.20.70), 1134-1136 + 1139-1141 (b,w;1.20.30), 1163-1172, 1178 (w,b,og;2.39.60), 1275-1276 (b,og;1.09.30).

*Benoeming naar de nabijgelegen beek, die de grens vormt met Sint-Oedenrode. Behalve de benaming als waterloop, is het ook wel gebruikelijk, dat het aanliggende gebied dezelfde naam draagt. (Van Loon - 35) Het mnl. beke, uit germ. * baki en waarschijnlijk ook het Ierse buar "flux diarrhoea"; bual "stromend water". (van Wijk - 39)*

Achterste BEEK

Achterste Beek 1895, 1897 (NA) C 1175-1179 (w,og,s;-.87.11), 1206-1207 (b;-.46.60).

Akkers (met de naam beek), die het verst verwijderd liggen ten opzichte van de weg.

Grote BEEK

Groote Beek 1858 (NA) C 147 (b;-.81.60).

Een lang smal perceel, waarschijnlijk groot genoemd, omdat het met de lange zijde belendt aan een groot stuk beek (waterloop).

Hoge BEEK

Onder Hermalen op die Hoghe Beeck 1456 (BP 1226); land onder Lutteleyndt op die Hoeghe Beecke 1536 (CvB 516); Hooge Beek 1893 (NA) F 869 (b;-.88.-).

Gebied in de Roderheide dat hoger gelegen was.

Kleine BEEK

Int Hermalen aende Cleijne Beeck 1690 (RA 93 fol. 90).

Lage BEEK

Op de Hooge en Lage Beek 1884 (NAA 423).

Tegenovergestelde van de Hoge Beek, laagliggend terrein.

Middelste BEEK

De Middelste Beek 1783 (HH 165d - 31).

Waarschijnlijk gelegen tussen de Voorste en Achterste Beek.

Oude BEEK

Hoemborchsbuenre by die Aude Beke 1402 (FS); aen die Oude Beke 1465 (G-I-8a).

Bedoeld is hier een oude rivierloop.

Voorste BEEK

Een groesveltje op de Voorste beeck 1742 (RA 155 fol.101v); Voorste Beek 1897, 1898 (NA) (vm) C 1127-1136

(w;b;2.84.10), 1158-1160 (b;1.12.30), 3033-3034 (w;1.24.70). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3033 en 3034 = C 1136.

Gelegen meest nabij de weg, in tegenstelling tot de Achterste Beek.

BEEKAKKER(TJE)(S)

Uit den Beekeracker onder d'Elschot 1499 (BP 1267); het Beekakkertje in de Broekstraat 1816 (GA 141 991/3115); een perceel bouwland onder Lutteleinde op de Beek genaemd het Beeksakkertje 1821 (NA 7176/1615); 2 percelen bouwland onder Lutteleinde genaemd de Beekakkers 1824 (NA 7179/1855); Beekakker 1857, 1867, 1894 (NA) C 1132-1133 (b;-63.30), 1208 (b;-27.40); bouwland den Beeksenakker in den Weikamp met voorpoting 1899 (HB 1306 fol. 81) C 833-834.

Akkers behorende tot het akkergebied "de Beek".

BEEKGRAAF

Int Woudt e.z. en a.e. die rivier der Aa e.e. genoemd den Beeckgraef 1626 (RA 67 fol.36).

Een gegraven waterloop in een gebied genaamd de Beek in de omgeving Schijndel-Middelrode.

BEEKKAMP

Aent Lutteleijndt in Elde op die Beeckschecamp 1541 (RA 43 fol.83v); seeckere hoycamp gemeynlick genoemd den Beeckcamp ter plaetse genoemd int Hermalen 1646 (NvdH 12 fol.98); een kamp hooiland onder Lutteleinde in het Achterste Hermalen op de Beek genaemd de Beekcamp 1808 (RA 301 fol.15v).

Een ontginningsgebied gelegen in het akkergebied de Beek.

BEEKLOOP

Den Beekloop - den Beeksenloop 1803 (HV).

Benoemd naar de loop (beek), die langs het akkergebied de Beek stroomt. Beeksenloop is de genitief van Beekloop.

BEEKSEHOEF

Die Beecsche Hoeve 1455 (FS)

BEEKSESCHOOR

Het Beekschoor 1803 (HV); Beekschoor 1879 (NA) C 1169-1174 (w,og;1.21.98).

Gelegen in akkergebied de Beek. Een schoor is een kleine waterovergang, gewoonlijk niet meer dan een paar balken of planken. (Nuenen - 256)

BEEKSEWEG

Beeksenweg 1832, 1897 (kad) (NA) C 3382 (w;-32.10). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3382 = C 1016.

Gelegen in het akkergebied de Beek. Blijkens de legger van wegen en waterlopen van 1881 luidt de officiële naam van deze weg "de Beek" en staat zij geregistreerd als "landweg".

BEEKSKE

Een perceel hooi - weiland met houtwas onder de Broekstraat genaemd het Beekske 1814 (NA 7169/546).

Percelen grond gelegen nabij een beek.

BEELNBRAAK

Uten Beelenbraeck 1500 (PAS 417); een braeck teulant genaemt den Beelenbraeck aen de Pleijn 1719 (RA 150 fol.138).

BEELKENSAKKER

Sekere ackerlants genoemd Beelkensacker 1592 (RA 57 fol.117v).

Beel is afgeleid van de PN Bela, een vanaf de Middeleeuwen frequent voorkomende vrouwelijke voornaam.

BEEMD

In die gemeijnen Beempt 1391 (GBB); Land gelegen onder Lutteleinde aen de Moorscuyl belent oa. aen d'ander zijde seeckere weg schietende na de Beemt 1737 (CvB 401); de Beemd in Weibosch, 1816 (GA 141 1/910); Beemd, 1832, 1833, 1842, 1843, 1853, 1871, 1881, 1882, 1885 (GA) (kad.) (NA) (RA) C 1177 (b;-41.60), E 929 (og;-14.20), 937-1069, 975 (b,w,og;-12.80), 1046 (b;-25.30), 1399-1400 (w;-61.80), 1401-1402 (b;-58.30) 2488 (w;1.66.60); de waterleiding no.8 genaemd Beemd-Heuvel-Slotje aanvangende in de Beemd grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E no. 1133/1132 loopende door Heuvel, Slotje, Steeg en den Liekendonk grens van het

kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie A no. 1850,1851/weg langs den rechter/linker-oever gemeten lang 4599/4599 meter 1881 (NAA inv.nrs. 402-403).

Achterste BEEMD

Den Afersten Beemt 1447 (HH 129); de Agterste Beemt in Wijbosch (RA 160 fol.53v); een stuck ackerlants onder Elschot genaemt den Achterste Beemt 1745 (RA 156 fol.26); een parseel akkerlandt genaemt de Agterste Beemt onder Weybosch 1802 (RA 182 fol.37v.); Achterste Beemd 1875 (NA) E 1031 (w;-11.30).

Achterste = het verst verwijderd van de openbare weg.

Gemene BEEMD

In die Gemeijn Beemt 1391 (GBB).

Gemeen = gemeenschappelijk.

Grote BEEMD

In Groetbeemt 1441 (FS); de Grooten Beemd in Weibosch 1816 (GA 141 507k/25 - 26).

Kleine BEEMD

In de Beemde genoemt de Cleijn Beemt 1698 (RA 144 fol.132v); Kleine Beemd, 1898 (NA) E 1473 (b;-15.80).

Kromme BEEMD

Eenen beemt genoemt den Crommen Beemt by die rivier de Aa 1624 (RA 66 fol.85v); twee mergen lants genoemt den Crommenbeemd ene einde Leermaekerscamp 1657 (RA 78 fol.19); een beemt hoylants genoemt den Cromme Beemt onder 'tWijbosch in den Erdenburgh 1685 (RA 142 fol.49); de Crommenbeemd onder Weibosch 1816 (GA 141 517/4384 - 86); een perceel hooi- en weiland met houtwas onder Weibosch aan de rivier de Aa genaemt de Crommen Beemd 1829 (NA 7184/2412); Kromme Beemd 1843, 1884 (NA) E 47 (ho;1.80.10).

Lage BEEMD

Den Lagen Beemt 1430 (FS); aen erffenis des Heijligen Geest van den Bossche genoemt den Leegen Beemt 1608 (RA 61 fol.70v); 1/4 part in den Laagen Beemt aant Geburght, 1797 (RA 180 fol.2v.); 1/4 part in de Leegen Beemt gelegen teynen de Steegt bij de Bieswey de een zijde de revier de Aa d'andere zijde den Aardenburgschendijk 1802 (RA 182 fol.38v.); de Lagenbeemd in Weibosch 1816 (GA 141 427/4378 - 79); Lage Beemd 1871 (NA) E 69, 70, 74 (w;1.1.20).

Lange BEEMD

Die Lengenbeemt bij die Hodonc tussen die Aa en den Langenbeempt en strekkende van erf die Barsdonc tot den Haer-beempt, 1430 (BP 1200); den Langenbeempt ter Borne 1476 (BP 1245).

Oude BEEMD

1 1/2 buunder broek over de sloot in den Auden Beempt 1485 (BP 1254); een perceel hooi of weiland in zes kampjes gegraven met de houtwas onder Elschot in de Liekendonk aan de oude Aa genaemt den Ouden Beemd 1829 (NA 7184/2416); Oude Beemd 1864 (NA) A 41-51 (w;1.45.68).

Rode BEEMD

Een half dagmaat beemd dat Rode Beemptken 1411 (BP 1187).

Rode zal hier afgeleid zijn van rooien = ontginnen, in cultuur brengen.

Voorste BEEMD

Eenen acker teulants onder Elschot genaemt de Voorste Beemt 1745 (RA 156 fol.26); een parseel akkerlant genaemt de Voorste Beemt onder Weybosch 1802 (RA 182 fol.37); Voorste Beemd onder Weibosch 1816 (GA 141 108/1 097).

BEEMDEN

Voor die Beemde 1383 (FS); opt Houbraecken gelegen aen den wech naer de Beemden 1604 (RA 60 fol.211); onder tWijbosch voir die Beemde 1646 (RA 74 fol.87); de Beemden 1757 (J.W.); Beemden 1835, 1889 (NA) E 961-962+ 1011-1012 (b,og;-47.50), 1401-1402 E 1053-1054 (w;-87.50) (w;-58.30).

Achterste BEEMDEN

Ondert Wijbosch in de Achterste Bemde 1661 (RA 79 fol.239); Achterste Beemden 1875 (NA)

Gemene BEEMDEN

Bij de Gemeyn Beemden 1383 (BP 1176); drie kleine stukken beemd ter plaetse genaemt in de Gemeyne Beemden aent Delschot 1427 (BP); Scijnle, die Gemeyne Beempde ter plaetse geheiten die Waterhorst aan die Aa 1451 (BP 1221).

Gemeen = voor gemeenschappelijk gebruik. De beemden (hooilanden) zijn oorspronkelijk voor gemeenschappelijk gebruik geweest, hetgeen nog blijkt uit de in onze eeuw nog bestaan hebbende rijdende beemden.

Harde BEEMDEN

In loco dicto die Haerdbeempd 1320 (HH 125); drie strepen beemd in die Hardbeemde 1388 (BP 1178); een dagmaat beemd in die Harde Beemde 1411 (BP 1187); de helft van een weide in de Hartbeempt 1451 (IS 102); de helft van een dagwand lands ter plaatse genaemd de Haerdbeemde 1469 (IS 29/112); twee dagmaten beemds achter de kerk te Schijndel in de Harde Beemden 1525 (IS 35/136); een stuck land geheiten dat Peeckstuck daer aen belent die Hardebeempt 1534 (CvB 510); in die Haerde Bempt aen die Helle 1536 (CvB 514); goederen int Leech Wijbos in Marsmans Horrick in die Harde Beemde 1569 (CvB 374); liggende achter die Hardebeemd achter die Kerck 1576 (RA 53 fol. 117v); grond gelegen achter 't Choor in de Harde Beemden, 1620 (CvB 253).

Harde betekent moeilijk of stevig te bewerken grond, of, wat aansluit bij de lijke situatie, stevige plek in vochtig land. (Schönfeld - 61)

Oude BEEMDEN

Twee beemden in die Aude Beemde 1391 (GGB); Oude Beemden 1878 (NA) A 41-51 (w;1.45.68).

Vieze BEEMDEN

Drie stukken land in de Vieze Beempden 2 loopense groot 1769 (RA 135/11v.).

Vies afgeleid van "veesten" in de betekenis van 'onklaar'. (Van Wijk - 741,726). Niet in gebruik zijnde beemd.

Voorste BEEMDEN

In de Voorste Beemde e.z. het Pastorijslant e.e. eenen dijck toebehoorende de Kercke alhier 1710 (RA 98 fol. 42).

Vóóraan gelegen in het beemdencomplex.

BEEMDSEKAMP

Beemdsekamp 1900 (NA) E 1329-1331 (b,w,hh,s;-53.90).

Het perceel behoort tot een complex van gronden, dat blijkens de kaart-figuratief tussen 1757 en 1832 ontgonnen is. Het gehele complex is genaamd "de Beemd"; m.a.w. een kamp (ontginning) in het gebied de Beemd.

BEEMDSWEGJE

Beemdswegje 1896 (NA) E 1439, 1440, 1443 (b;-74.20).

Weggetje grenzend aan of leidend naar het gebied "de Beemd".

BEENTJES

Beentjes (vm) – het verlengde van St.- Servatiusstraat.

Volksbuurt, waar mensen woonden, die zo arm waren, dat ze geen vlees konden kopen, maar het moesten doen met de beentjes = botjes, schenken. Men zegt ook wel, dat met beentjes wordt bedoeld het ras aardappelen van die naam.

BEENTJESHOEK

Beentjeshoek (vm) – een spotnaam voor de Meigraaf.

BEETHOF

Een stuck eerlants genaemt den Beethoff 1546 (RA 43); onder Wijbosch genaemt den Beethoff 1582 (RA 54 fol.197v); opte Witackers gemeynlick genoempt den Beethoff 1604 (RA 60 fol.202v); op de Gemeyne Acker aende Witacker genoemt Beethoff 1704 (RA 146 fol.114v); aende Moortscuyl genaemt de Beethoff 1717 (RA 149 fol 338); Beethoff 1757 (JW.); Beethof 1871, 1885, 1889 (NA) D 960 (b;-24.45).

Beet kan betekenen voederbiet, in tegenstelling tot suikerbiet; de biet om aan het vee vervoederd te worden. (Goosse-naerts - 836).Een hof is een "tuin, omheinde ruimte bij de woning" (moestuin,koolhof, bietenhof enz).

BEGIJNENAKKER

Onder Elschot den Bagijnenacker vijf loopense 1751 (RA 159 fol.51); den Bagijnenacker 1780 (RA 170 fol.203).

BEGIJNENBEEMD

De Beghynenbeemt aen die Aude Aa 1431 (FS).

BEGIJNENBRAAK

De Bagijnebraak in het Wijbosch aen de gemeene straet 1754 (RA 160 fol.54v).

BEGIJNENKAMP

Eenen camp groesvelts in Marsmanshorck geheyten den Bagijncamp 1611 (RA 61 fol.198); by de Laeffdonck genoemt den Begijncamp 1612 (RA 63 fol.9); eenen camp hooijlants met den dijk daer teijnen gelegen onder den gehugte van Elschodt in de Houtert gemeenlick genaamt den Bagijncamp omtrent vijf karren hoygewasch 1750 (RA 105 fol.33v); een camp hooyland genaamt den Bageijncamp onder Elschot 1795 (RA 179 fol.124).

In eigendom of bezit geweest van de Begijnen van het Groot Begijnhof te 's-Hertogenbosch.

Grote BEGIJNENKAMP

Verkoop van 23 eijcken boomen staende in eenen hoijcamp in Marsmanshorrick gemeynlycken genoemt den Groten Bagijncamp 1609 (RA 86 z.f.); opte Stege den Grooten Bagijncamp genoemt 1629 (RA 67 fol.174v); .

Hier is groot niet als adjectief gebruikt, maar verwijst naar het Groot Begijnhof.

BEIAARD

Aent Lutteleijnde geheiten den Beijert 1535 (RA 42 fol.5v); onder dLutteleijnde gemeynlick genoemt den Beijart 1605 (RA 60 fol.202); inden Beyart 1699 (RA 145 fol.26); een ackerken teulants onder Lutteleijnde genoemt den Beyart 1701 (RA 96 fol.133).

Over het algemeen verklaart men dit toponiem als verwijzend naar een slecht of onvruchtbaar stuk grond.(Buiks 1985 dl.13:19).

BEINDEL

Aen dwijbosch land die Berdungel 1463 (BP 1232); hopakkertje met een groesveltje genaemd den Beijndel, 1771 (NA 7165/166); den Bijndel gehorende aan de kerk van Schijndel 1805 (RA 184 fol.2v); een perceel hooi - weiland met houtwas onder Weibosch genaemd den Beyndel 1816 (NA 7171/865).

Smalle BEINDEL

Een perceel teelland in de Buender genaemd de Smallen Bijndel 1757 (NA 7164/239).

BEINDELAKKER

Item te deel gevallen eenen acker genoemt den Beindelacker groot vier loopense waaruit men schuldich is 5 vaten rogge aen de Cruysbroeders ten Bosch ende drie gulden aan den H.Geest van Schijndel 1660 (RA 79 fol.98).

Beindel(ke) en Beindelakker zijn identiek.

BEINDELKE

Vier ackerkens genoemt de Beijdelkens ende Streepackers 1695 (RA 143 fol.158); een akker teulland met een houtboschje genaemt het Bijndelke onder Borne op het Oetelaar 1802 (RA 182 fol.54v.); een perceel bouwland met een houtboschje en een weg graskant en houtwassen onder Borne op het Oetelaar genaemd het Beijndelke 1820 (NA 7175/1357); Beindelke 1874 (NA) B 1743 (b;-.29.60).

Gebonden bandhout voor hoepelmakers. Benoeming naar de plaats waar hoepelhout groeide.

BEINDERSEHOEVE [vgl. Binderensehoeve]

Hebben opgemeten 12 bakens of heuveltjes in een rechte lijn tusschen de Couvingse Meulen en een camp genaempt Hans in den Hulscamp bij de Beijnderse hoeve zuidelijk van den Heesacker gelegen 1650 (IS 12/38).

In eigendom geweest van het Klooster van Binderen te Helmond, dat vele eigendommen en rechten/cijnzen in de aangrenzende dorpen bezat.

BEITELSHORST

Beemd bij die Beijtelshorst bij die Weyhoeven 1491 (BP 1260); enen hoeybeemptken genoemt die Beyntelhorst 1536 (RA 42 fol.61v); die Beyntelhorst gelegen aen Kyldoncksschependijk 1536 (RA 42 fol.61v); een halfven buynder hoeyvelts geheiten die Beentelshorst 1537 (RA 42 fol.78); onder tWijbosch over het Broeck genoempt den Beytelhorst e.z. de Weyhoeven a.z. de campkens genoemt Kilsdonxkens 1626 (RA 66 fol.175v); 1/2 mergen groes hey en wey ondert wijbos genoemt de Beytelhorst 1662 (RvS - 44); een mergen groes hey en wey ondert Wijbos genaemt de Beytelhorst, 1662 (RvS - 49); 6 hont groes hey en wey ondert Wijbosch in de Betelhorst, 1662 (RvS - 27); eenen camp hooijlandt genaemt Bettelaesthorst groot ontrent vier karren hooijgewas jaarlijcx 1774 (RA 168 fol.9v).

Benoeming naar de vorm van een beitel. Beitel kan echter ook verwijzen naar wig of peg, hetgeen zou duiden op een spitsvormig perceel (Verdam 1932:67). Een horst is over het algemeen een met struikgewas begroeide ruige hoogte.

BEKKERSKAMPKES

Eenen hooybeempt groot twee dachmaten gemeynlick genoemt Beckerscampen beneven erffenisse des Prelaets van Berne ter eenre sijden ende beneven eenen hoybeemt genoemt Sint Antonisbuenre 1602 (RA 60 fol.76); de Bekkerskamp 1904 (HB 1402 fol.28a) A 32-40.

Genoemd naar een FN of 'd'n bekker' = dialect voor beroepsnaam 'bakker' [vgl. Bakkerskamp].

BELSEKOOP

D'n Belsekoop (vm).

Nieuw ontgonnen stuk gekocht door 'd'n Bels' = een perceel weiland hoek Houterdsedijk / Oude Molenheide.

BERDUNGEL

Land die Berdungel 1463 (FS).

Dungel of Dungen wijst op donk en 'ber' kan staan voor modderig, moerassig.

BEREMANSHOEFKE

Ex campo dicto Beremanshoefke 1406 (HH 127).

Afgeleid van een PN.

BERG(EN)

De helft van een akker die Berch aan de kant van de kerk 1388 (BP 1178); land den Berch 1411 (BP 1187); een stuk land onder Lutteleynde op die Berge 1565 (CvB 438); land onder tWijbosch op te Berch 1646 (CvB 441); een stuck teulants mette gerechticheijt van den Berg ende rechten en toebehoirten ondert Wijbosch in de Hulschebraek 1674 (RA 82 fol.316); een acker teulants gelegen onder tWijbosch op te Berge 1685 (RA 142 fol.22); onder 't Wijbosch ter plaetse in de Eert aen den Bergh 1747 (RA 104 fol.116); de Bergen onder Weibosch 1816 (GA 141/55 - 574); een perceel bouwland onder Weibosch genaemd den Berg 1818 (NA 7173/1118); Bergen 1842, 1870, 1880, 1889, 1890, 1897, 1903 (NA) D 932 (b;-.43.30, 936 (b;-.38.-), 1293 (og;-.20.20), 1418-1419 (b;-.24.20), 1460, 1463 (b;-.43.30), 1618, 1627, 1628 (b,og;-.53.90), 1888 (b;-.34.30), 2066 (b;-.45.80). Bij herleiding blijkt het volgende: D 2066 = D 1661.

Hoge BERG

Een perceeltien lants gelegen opte Hoogh Bergh groot 20 roeyen 1662 (RvS - 16).

Korte BERG

Een perceel teelland genaemd de Korte Berg met den houtwas en voorpotinge onder Weibosch, 1810 (RA 302 fol.109v.).

Zandheuvel i.c. een landduin. Ter plaatse bestaat ook de naam duin); hoger gelegen.

BERGAKKER

Aen dWijbosch land opten Berchacker 1463 (BP 1232); onder Schijndel genaemt den Bergacker int Wout 1678 (RA 83 fol.45v); in de Hulsebraeck genoemt den Bergacker a.z. den Barbarenacker 1692 (RA 94 fol.20); onder het Lutteleijnde genoemt den Bergacker 1698 (RA 144 fol.82); onder den gehugte Lutteijndt ter plaetsche genaemt den Bergakker 1770 (RA 166 fol.191v); Bergakker 1838, 1847, 1849, 1866, 1870 (NA) D 942 (b;-.12.30), 1413-1414 (b,og;-.17.66).

Akker, gelegen in het gebied bergen of een uiterlijk zichtbaar bolle akker, vanwege het voortdurend opbrengen van mest.

BERGGAT

Het Bergsgat (vm).- D 1272 naar D 1291.

Laagte in het gebied 'de Bergen'.

BERGHEK

Bergshekke1757 (J.W.); een perceel teelland met houtwas en voorpotinge onder Weibosch aan het Bergshekken 1810 (A 302/107v.).

Een hek of afsluitboom ter begrenzing van een akker - of heidegebied, gelegen in of nabij de Bergen.

BERGHSLAND

Bouwland ter plaatse de Weidonk genaemd van den Berghsland 1906 B 2024-2029 (HB 1435 fol.147a).

Afgeleid van de FN van den Bergh.

BERGKAMP

Den Berchcamp 1648 (RA 270).

BERGSTRAAT

De Bergstraat (vm).

Oude benaming voor de huidige Eikenstraat.

BERISAKKER(S)

Den Berysacker 1422 (FS); twee lopensaet land in den Berijsacker 1465 (BP 1235); uit een akker ter plaatse genaemd Berijseckers 1558 (IS 40/156); twe stucken lants die hem toebehoirende sijn als hij seede met al heuren toebehoirten gelegen aen d'Wijdeboechs of die Berisacker 1628 (vidimus van een schepenbrief van 1372 CvB 125); onder tWijbosch ter plaatse genaemt in de Berensacker 1653 (RA 77 fol.5v); uyt de Ackers onder Wijbosch in Berrisacker (HH 162); onder tWijbosch gemeynlycken genoemt Berrusacker 1661 (RA 79 fol.193); een stuck ackerlants vier loopensaet ondert Wijbosch genaamt den Beersacker 1746 (RA 104 fol.46v); de Berisakkers 1757 (JW); uyt de ackers onder Wijbos in Berrisacker, 1783 (HH 165); ex agro sito in die Beresack(er) 1783 (HH 322); een perceel land genaemt den Berisakker 1795 (RA 179 fol.4v.); een perceel land genaemt den Berisakker onder Weijbosch aan de gemeene weg 1807 (RA 184 fol. 82); Berisakker 1835, 1851, 1866, 1871, 1877 (NA) D 1072 (b;-.12.70), E 1454 (b,w;-.36.90), 1524 (b;-.72.60),1526 (b;-.43.50); de Berisacker of Steilbraak nabij het Weibosch 1865 (NAA 408).

Achterste BERISAKKER

Een perceel bouwland met graskanten en houtwas onder Weibosch in de Berisakker genaamd den Achterste Berisakker 1821 (NA 7176/1609).

Kleine BERISAKKER

Ter plaatse genaemt den Cleijnen Berisacker 1716 (RA 149 fol.272).

Middelste BERISAKKER

Twee percelen bouwland met graskanten en houtwas onder Weibosch genaamd de Middelste Berisakker, 1821 (NA 7176/1609).

Afgeleid van "beer" = modder, slijk. (Huybrechtshille - 82)

BERK

Achter den berk onder Weibosch 1816 (GA 141 329/317).

Benoeming naar de boom van die naam (lat. Betula).

BERKELSKOOP

Weiland genaamd van Berkelskoop 1897 (NA) E 592 (w;-.38.70).

Gekocht van van Berkel.

BERKELSLAND

Berkelsland 1903 (NA) C 726-727) (b;-.84.20).

BERKVELD

Ex pecia terre dicta Berckvelt 1498 (HH 131); uit drie akkers genaamd Bercvelt 1507 (HH 133); huys en hoff ont rent de Kerck ende een stuck genaempt Berckvelt 1620 (HH 146).

Een veld dat benoemd is naar een enkel opvallend exemplaar berk, of naar een rij berken langs de zoom. (Schönfeld - 70)

BERLAAR

Wauter Bac van Broehoven bezat vroeger 5 buunder beemd in die Hautart tussen 't erf Berlaer en Bacsdijc, seven morgen land Berlaer in die Hautart 1406 (BP 1184); bouw -en broeklant "Beerlaer" in die Hautart, 1451 (BP 1221).

Beer in de betekenis van modder of slijk.

BERLICUM

Berlicum, 1888 (NA) B 657-659 (b;-.64.10).

Benoemd naar de gemeente met die naam; beer + erlicom = een ingaheemnaam; een vroeg - middeleeuwse benaming van een nederzetting.

BERLICUMSESTEEG

Balcomsesteegd 1757 (J.W.); Berlicumschesteeg 1803 (HV.); 1832 (kad) sectie B.
Steeg lopende richting Berlicum.

BERNARDSTREPEN

Onder den Borne opt Oetelaer Bernartstrepn 1631 (RA 68 fol.35v).
Afleiding van een PN.

BERNARD VERHAUTERTSTREPEN

Opt Oetelaer sekere streep genaemt Bernart Verhautertstrepn 1600 (RA 59 fol.210).
Afleiding van een PN.

BERNISKAMP

Onder den Borne opt Oetelaer ter plaetsen in Berniscamp 1643 (RA 73 fol.13v).
*Afleiding van een FN ? Er bestaat ook mnl. 'bern' in de betekenis van stroom of waterloop. Bern kan ook verzijnen naar brandstof en wordt dan taalkundig gezien als een ontronde vorm van 'born' = plaats van de brandstof. Berne zou afgeleid kunnen zijn van het werkwoord 'barnen' dat duidt op het oude gebruik om de heide op gezette tijden af te branden ten behoeve van nieuwe ontginning, anderzijds kan het verwijzen naar een veld waar men de brandstof haalde. Een andere betekenis is de afleiding van het germ. * birnja'of 'birnu' = beer, drek, modder. (Buiks 1992:48; Buiks 1989:23; Buiks 1989:25; Buiks 1989:30).*

BERSELAAR [vgl. Besselaar]

Berselaar, 1888 (NA) B 878 (b;-.67.40).
De percelen B 662 - B 663 waren eigendom van Dirk van den Bersselaar (1832).

BERTBROEK (vm)

Het Bertbroek.
Land afkomstig van de vorige eigenaar Bert van den Broek.

BERTMANSKAMPKE (vgl. Baartmanskampke)

Anderhalve mergen lants genoemt Bertmanskampken onder den Borne bij tHollenaer 1647 (RA 74 fol.154v); een campken aen Holder genoemt Baartmanskampken 1648 (RA 74 fol.243).
Afleiding van een FN.

BERTUSSENLAND

Bertussenland 1871 (NA) D 519 (b;-.35.70).
Het land van Bertus.

BETTENAKKER

Een perceel bouwland met graskanten en houtwas onder lutteleinde genaemd Bettenakker 1821 (NA 7176/1615).
Benoeming naar de vrouwelijke voornaam Elisabeth.

BEUGENAKKER

Ter stede geheiten den Wijbos geheiten Beugenacker 1550 (RA 44 fol.100v).
Vermoedelijk een afleiding van de FN Beugen.

BEUGENHOFSTAD

Huys hoff ende erffenisse met tymmeringe daer op staende rontomme in die gemeynt aldaer van outs genoempt Boegenhostat 1579 (RA 54 fol.43).
Afleiding van FN Beugen of Boegen.

BEUKEN

Eenen camp groesvelts off weyvelts genoempt die Buecken int geheel vier buender lants onder het Wijbosch over het Broeck in de Dinterssecampen 1582 (RA 55 fol.3v); eenen halven mergen groes hey en wey ondert Wijbos genoemt de Buecken 1662 (RvS - 46); een perceel weiland onder Weibosch genaamd de Bueken 1812 (NA 7167/197); de Beuken onder Weibosch 1816 (GA 141 208/4287).

BEUKENBEEMD

Ondert Wijbosch eenen halven camp hooijlants ontrent int geheel drie mergen ter plaetse voorschreven genoemd den Bueckenbeemd 1656 (RA 77 fol.194).

Beemd gelegen nabij de Beukendijk in het gebied de Beuken.

BEUKENDIJK

Twee percelen akkerland onder Weibosch genaemd Buekendijk 1814 (NA 7169/503); Beukendijk 1834, 1835 (NA) E 2180, 2182, 2183 (b,w,og;-76.50), 2190 - 2196 (w,s;1.08.10).

Benoemd naar bomen van die naam.

BEUKENTOPSTUK

Aent Wijbosch lant genaemt Bueckentopstuck 1422 (BP 1193).

Top = kruin van een boom, of spits toelopende punt van een perceel. (Verdam - 559); men kent in deze streken ook de benaming 'tip' voor een puntvormig perceel. (Schönfeld - 113) De juiste verklaring is echter een afleiding van de FN Buekentop die in de 15^e eeuw frequent voorkomt in de regio Den Bosch.

BEVERSAKKER

Op de Steegt gemeenlick genaemt Beversacker anderhalff loopensaet 1746 (RA 104 fol.55); de streept genaemt Beversacker 1780 (RA 170 fol.181).

Genoemd naar een afstammeling van de Beversfamilie of een mogelijke vernoeming naar notaris van Beverwijk uit Schijndel.

BEVERSKAMP

In Elschodt in die Liekendonck genaemt Beverscamp (RA 287 fol.17v).

BEVERTJE

Hooiland in de Houtert genaemt het Bevertje 1753 (RA 153 fol.150); een camp hooijland genaemt het Bevertje onder Elschodt in de Liekendonk 1790 (RA 177 fol.226); eenen camp hooijland genaemt het Bevertje onder Elschot in de Liekendonksesteegt 1804 (RA 183 fol.149); Bevertje, 1870, 1879, 1881,1898 (NA) A 2163 (w;-24.-).

Benoeming naar het dier van die naam, of naar een stuk land, dat in eigendom was van een notaris van Beverwijk, welke familie van 1763 tot na 1905 dit ambt in Schijndel uitoefende.

BEVERWIJKSBOESJE

Een perceel beplant met hakhout en reephout genaemd Beverwijksboschje nabij het kanaal 1909 (HB 1399 fol.49) E 2748. Bij herleiding blijkt het volgende: E 2748 = E 2506.

Het bosje van van Beverwijk – vergelijk het hierna volgende.

BEVERWIJKSBUSSELKE

Beverwijksbusselke (vm) - A 1266 (b;-23.30); D 1444 (he;-31.60).

Bosje in eigendom van notaris van Beverwijk.

BEVERWIJKSKAMP

Beverwijkskamp 1897 (NA) A 1475-1479, 1517 (w,b,hh;1.53.40).

Kamp, in eigendom geweest van notaris Van Beverwijk.

BIESDONK

Den Biesdonck 1682 (RA 270).

BIESWEI

Het een vierde part in de Leegen Beemt gelegen teynen de Steegt bij de Bieswey, de een zijde de revier de Aa d'andere zijde den Aardenburgschendijk 1802 (RA 182 fol.37v.).

Benoeming naar begroeiing met biezen; vgl biesbeemd. (Valkenswaard - 75)

BIEZENLOOP

Biezenloop (vm).- ged.E 2123.

Sloot (gegraven) waar biezen groeien.

BIJENAKKERTJE

Bijakkertje 1875 (NA) E 1187 (b;-21.50).
Akker waar ook bijenkorven werden geplaatst. (Huibrechtshille - 126)

BIJENBRAAKSKE

Onder het Elschot het Biebraexken anderhalff loopense 1750 (RA 158 fol.12); een braak teulland genaemt het Beijenbraeckske in de Beemt aan den Dijk 1790 (RA 177 fol.123).

BIJENKORF

Erf genaamd Bijenkorf onder de Borne 1816 (GA 141 431/1263; Bijenkorf 1893, 1905 (NA) C 2076 (b;-10.80), 2078-2080 (hu,t,bo;-36.14); de Buunder bij den Biekorf 1910 (HB 1506 fol.104a) C 2077 16 are 10 ca..
Benoeming naar vorm; de akkers tezamen zijn aan ene zijde rond van vorm.Ook bestaat er een bedrijfsnaam 'de Bijenkorf' gekoppeld aan de wasblekerij van de firma Bolsius.

BIJLAKKER

Bijlakker 1884, 1870 (NA) D 1838 (b;-43.10).
Heeft betrekking op de vorm van het perceel.

BIJL(TJE)

Bijltje 1870 (NA) D 1838 (b;-43.10).
Benoeming naar vorm van deze percelen.

BIJNEN

Bij Bijnen 1888 (NA) A 1787-1790 (w;-64.80).
Benoeming naar de familienaam.

BIJSTERVELD

Aent Houbraecke geheiten gemeindelick Bijstervelt 1541 (RA 43 fol.28v); ondert Wijbosch geheiten het Bijstervelt 1632 (RA 68 fol.64); onder den hoeck Wijbosch in de Beemde genoemt Bijstervelt 1685 (RA 92 fol.61).
Het WNT geeft voor bijster – in een ongunstige toestand verkerend, berooid van.Het element 'bijster' ver wijst naar onvruchtbare of woeste grond.

BILSENSKOOP

Van Bilseskoop in Weibosch 1816 (GA 141 740/6).
De familienaam komt frequent voor in Schijndel. Het element 'koop' duidt op een aangekocht perceel ter ontginning.

BINNEN

Bouwland weiland reiweg hakhout en opgaand geboomte genaemd Binnen of Achter 1900 (NA) C 2461-2464,3205 (b,w,s,hh,og;-67.80).
Betreft over het algemeen ingesloten percelen van het pand C 1428.

BINNENERF

Een perceel bouwland onder Weibosch in de Laverdonk genaemd het Binnenerf 1826 (NA 7181/2079).

BINNENHOF

Inden Binnenhof dair hij coopere in woonende is 1621 (RA 65 fol.133v).

BINNENHONGERSHOEK

Binnenhongershoek 1897 (NA) C 2461-2464, 3205 (b,w,s;-67.80). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3205 = C 2469.
Gelegen in de hoek van akkercomplex de Hongerhoek.

BINNENLAND

Ondert Wijbos genaemt het Binnenland 1727 (RA 152 fol.118).

BINNENPAD

Eenen acker teullants groot ontrent anderhalff loopense in de Pastoorstieude ter plaetse genaemt den Binnenpat 1727 (RA 202 fol.19); Een acker teullant aan den Binnenpat groot een en een half loopense 1777 (RA 169 fol.167); een perceel bouwland onder Weibosch op de Akkers genaemd de Binnenpad 1825 (NA 7180/1954); 1832, 1941 (kad)

(C.S.) (b;-.16.30).

De kortst mogelijke pad - verbinding tussen twee plaatsen. (Overpelt – 87.).

BINNENVELD

De comparant sal mogen behouden erdappelen en de boonen in het Binnevelt 1756 (RA 161 fol.57); Een perceel bouwland met graskanten en houtwas onder Lutteleinde genaemd het Binnenveld 1818 (NA 7173/1205); Binnenveld, 1865, 1866, 1875, 1888 (NA) V.- A 1367-1370 (b;1.12.30), 2010-2014, 2032-2034 (b,w;2.16.60), B 1721 (b;-.90.60), C 1058 1060-1064 (b,s;2.36.40), 1470 (b;1.17.80), D 334-336 (b;1.00.30), 504, 508-512 (b;3.53.90), E 1505 (b;-.17.20); den Dam bij het Binnenveld 1948 kad.nr. B 2062 en 2066 (NAA 1930-1960 inv.nr.77).

Binnenin gelegen; omsloten door andere akkers.

BINNENWEGJE

Binnenwegje 1896 (NA) E 1374 (b;-.34.80).

De kortst mogelijke weg tussen twee plaatsen.

BLAAKBEEMD(EN)

Uit een buunder beemd in die Blaebeemden en uit land die Appelteren bij 't Wijbossche 1391 (BP 1179); den Blakenbeempt in die Everdonck 1569 (CvB 374); de Blakkebeemd 1757 (JW.); twee percelen bouwland met graskanten en houtwas onder Weibosch in de Blakke of Rietbeemden 1830 (NA 7185 - 2561); Blakkebeemd 1882, 1893 (NA) E 1051 (b;-.35.10).

Blaak (blak) = effen, vlak, bloot en kaal. Een beemd die blak staat, staat onder water. (Nuenen - 73) Blak is ook: stil. (De Vries - 62)

BLAKKEN

Blakken onder Weibosch 1816 (GA 655/169/4316 - 18).

BLAKKENBEEMD(EN)

Een stuc beempts geheiten den Blackenbeempt 1557 (RA 46 fol.50v); in de Harebeemde genoemt den Blackenbeempt 1603 (RA 60 fol.104); eenen camp hoylants met sijnen houtwas den Blackenbeemt genoemt 1635 (RA 71 fol. 41).

BLAKKENDINTHER

Blakkendinther onder Weibosch 1816 (GA 141, 169/4316 - 16); Blakkendinther 1839, 1843, 1844, 1849 (NA) E 2580-2589 (b,w;4.77.90), 2619 (w,b;1.70.50); twee percelen weiland en weg de Blanke Dintherse zijnde een gedeelte van E 3327 afgepaald en afgegraven aan de oostzijde of de zijde van 2585, 2576 en 2574, 1904 (HB 1399 fol.49a). Bij herleiding blijkt het volgende: E 3327 = E 2549.

Deze beemden zijn gelegen aan de rivier de Aa, die de grens uitmaakt met Dinther; ze stonden vaak onder water, vandaar ook waarschijnlijk de omschrijving uit 1904 de 'blanke' Dinther.

BLAKKENKAMP

Int Liessent ter plaetse gemeynlick genoempt de Blackecampen 1649 (RA 75 fol.3); onder d'Elschot ter plaetse in den Blackcamp 1692 (RA 143 fol.43v); onder d'Elschot in Bacxdijck genoemt den Blackencamp 1695 (RA 143 fol.175v); inden Erdenburgh genoemt den Blackencamp 1700 (RA 145 fol.124); opt Oetelaer ter plaetse inden Blackencamp 1718 (RA 150 fol.38v); overt Elderbroeck inden Blackencamp 1718 (RA 99 fol.165); onder Wijbosch genoemt den Blackencamp 1729 (RA 101 fol.89v); onder het Lutteleijnde over het Elderbroeck genaemt den Blackencamp 1730 (RA 101 fol.102v); den Blakkencamp in dfen Eerdenburgh groot ontrent tien karren hoijgewas eene eind de Kerkewej andere eind de camp van St.Bastiaen 1770 (RA 166 fol.194v); vier ackeren teulland genaemt den Blakkencamp onder Lutteleynd 1790 (RA177 fol. 53v.); den Blakkenkamp te Weibosch 1816 (GA 141 66/4532,33); Blakkenkamp 1842, 1848, 1854, 1860, 1866, 1870, 1872,1885, 1896 (NA) C 273, 275, 276 (b;-.89.50), 728-729 (b,w;-.86.90),739-741 (b;-.70.30).

BLANKENBORCH

Den acker Blankenborch 1486 (SS).

Genoemd naar een goed onder de naam Blankenburg of Blankenborch in het grensgebied met Sint Oedenrode.

BLEEK

Op het Oetelaer den camp op de Bleek 1749 (RA 157 fol.183v); weiland genaamd de Bleek 1885 (NA) C 117-118 (w;-.92.60).

Achterste BLEEK

Twee percelen land genaemt de Agterste Bleek ontrent den Boschweg 1795 (RA 179 fol.167); Achterste Bleek 1878, 1881 (NA) B 756 (b;-17.90), 803 (b; -.58.60).

Voorste BLEEK

Voorste Bleek 1873 (NA) B 713-715, 717-719 (b;1.8.10); vier percelen bouwland in de Voorste Bleek 1904 (HB 1403 fol.52a) B 3008-3015.

Een plaats waar het linnen werd gebleekt (Nuenen - 73). Een bleek of bleekveld diende voor het bleken van linnen-goed. (De Vries - 63)

BLEEKVELD

Put ende bleyckvelt gelegen ter plaetse aen de Kercke aen een sijde sekere gemeyn steegskes 1726 (NA 7159/250).

Het 'gemeyn steegskes' in de omgeving van de kerk is het Pompsteegje, later Pompstraat(je) of Cavoepstraatje.

BLEKAKKER

Twee percelen bouwland genaemd den Blekakker 1837 (NA) C 1132-1133 (b;-63.30).

Akker waaraan wilgenhout groeit. Deze akkers zijn ontgonnen ca 1800. In Schijndel woonden vele hoepelmakers, die wilgenhout nodig hadden en dat voor het gebruik blekten. Het woord 'blekken' betekent: ontdoen van de schil.

BLEKEN

De Bleeken onder de Borne 1816 (GA 141 45/3568); Bleken 1873, 1878, (NA) V.- B 482 (he;1.53.90), 749, 757-762 (b,s;1.35.20).

Achterste BLEKEN

Weiland en hakhout in de Achterste Bleken 1901 (HB 1336 fol.172a) B 2748-2749.

Voorste BLEKEN

De Voorste Bleken onder den Borne 1816 (GA 141 415/4007); Voorste Bleken 1834 (NA) B 673-674 (w,ho;-50.40).

Bij herleiding blijkt het volgende: B 3008 = B 2127, B 3009-3015 = B 748.

BLEKERT

Blekert 1854 (NA) B 1295-1301 (b,og;1.26.70).

Akkers deels begroeid met hout, veelal wilgenhout om te blekken.

BLEKKERSHEUFKE

Een stuk grond tegenover huize de Beek aan de kant van Schijndel de 9de clamp 1757 (Tiendkaart JW).

Dit is vrijwel zeker een verschrijving van het Flekkershoeffe.

BLOKKENKAMP

Blokkenkamp te Weibosch 1816 (G 655/66 - 4532, 33).

Blok = beloken, besloten. (De Vries - 66; Moerman - 38).

BOCHT(JE)

After die Bocht 1449 (HC); in de Broeckstraet gemeynlick genoempt in de Bocht 1637 (RA 71 fol.192); de Bogt in de Broekstraat 1816 (GA 141 859/3299 - 3300); Bochtje 1842, 1881 (NA) A 366 (b;-40.30), C 335-337 (b;1.42.70), 398 (b;-38.50).

In oostelijk Noord-Brabant is 'bocht' een zeer algemene benaming voor een afgesloten perceel. (Buiks - 219). Ook is het bekend in de betekenis van verzamelplaats voor schapen. (Goosenaerts - 107)

Halve BOCHTEN

In de Broeckstraet gemeynlick genoemt de Halff Bochten 1597 (RA 59 fol.12v).

BODEM VAN ELDE

Op den Bodem van Elde 1421 (FS); de hoeve Scrijvershoeve op den Boyem van Eylde 1469 (BP 1238 fol.269); aent Lutteleijnt inden Boedem van Elde gheheiten Scryvershoeff 1536 (RA 42 fol.60); aen den gebueren vander Boedem van Eldt 1545 (RA 43 fol.118v); den Roetssencamp in den Boedem van Eel 1547 (RA 44 fol.15v); Bodem van Elde 1954 (CS)

De van oorsprong gemeenschappelijke gronden (gemeynt) bij het dorp Gemonde. (Moerman - 38) Het element 'elde',

oorspronkelijk elst + t-suffix, is de plaats waar elzen groeien. (Gijsseling - 309)

BOECOPSHEK

Tot de Cruystraedt oft Boecopshecken 1646 (NvdH 12 fol.84).

Het afsluithek op de grens van de gemeenten Schijndel – Middelrode gelegen bij de familie Boecop, een redelijk frequent voorkomende FN. Meestal was degene die bij het hek woonde ook verantwoordelijk voor het sluiten van het hek.

BOEDONK

In Boydonc 1320 (HH 125); beemd die Boydonc 1388 (BP 1178); die gemeyn Boydonc 1401 (HGB); huis erf hof en aangelaag in die Boydonc 1450 (BP 1220); een huis erf hof land en beemd in die Boydonck 1459 (BP 1228); aent Elschoth geheiten gemeindelick op die Boeydonck 1538 (RA 42 fol.84v); eenen camp hoylants opte Stege gelegen genaemt de Boedoncq met noch twee dachmaeten daerbij gelegen in de Bemde

6 ½ mergen 1662 (RvS - 44); een partije soo hopland als ackerlant in de Boedonck 1674 (NA 4724 - 71); ter plaatsche genaemt de Boedonk off het Campke 1773 (RA 167 fol.248); drie stukken houtbosch met opgaande bomen en een stuk akkerland met graskanten en houtwas onder Weibosch genaemd de Boedonk 1813 (NA 7168/251).

Boede is een synoniem van schuur. (Schönfeld - 154)

Onder ' boede' verstaat men ook huisje, keet, herdershut. (Moerman - 38/39)

BOEDONKSEKAMPEN

Onder den gehugte van Elschoth voor de Zeskampen een hooiland op de Steegd genaamd de Boedonksche Kampen 1807 (RA 138 fol.190v).

vgl. Boerdonkse kampen

BOEKELAAR

Ter plaatse geheiten Bockelaer 1437 (BP 1207); al het hout en alle bomen op zijn land in Bockelair 1456 (BP 1226); sesselve Seberts lant genoempt Boeckelaer 1647 (NvdH 12 fol.127); uit drie bunder en drie lopensen ackerlant genaemt Boeckelaer 1658 (RRG - 148); eenen acker teulland genaemt het Boekelaer met sijn houtwallen en voorpotinge onder den Borne int Liessent 1729 (RA 101 fol.86); 't Bokkelaar 1757 (JW); voorpotinge en een plekje steriele grond een lopense. genaemd de Bokkelaar 1801 (RA 136 fol.69v.); het Boekelaar onder de Borne 1816 (GA 141 5a / 4442); Boekelaar 1851, 1853 (NA) B 32 (b;-32.70), 99-102 (b;1.9.-).

Boek = beuk (Zonhoven - 322). Laar = open plaats in een bos (Neerpelt - 144), i.c. een open plaats in een beukenbos.

BOERDERIJ

Boerderij 1897 (NA) C 3094-3096, 2278, 2282 (hu,t,b,w;1.58.50), E 892-898, 900-907, 908, 911-914, 986-988 (hu,t,b,w;6.10.88). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2925 = C 2354 en heet ook Boerderij.

Van boeren "het boerenbedrijf", naar analogie van vormen als bakkerij; een late vorming, omdat in tegenstelling tot b.v. boerderij de uit de volkstaal kan worden ingeschoven. (v.Dalen).

Kleine BOERDERIJ

Huis erf bouw- en weiland ter plaatse de Sluiperman genaamd de Kleine Boerderij in den Baasakker 1907 C 2287-2289, 2638-2639 en 2283 (HB 1450 fol.39a). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2638 = C 2416, C 2639 = C 2383.

BOERDONK

Ter Borendonc 1375 (GZG); een huis int Lutteleynde tussen Hessels kynderen en Jan Wijeric, van de straat tot een erf van 't goed ten Borendonc 1412 (BP 1187); uit de hoeve genaemd Boerendonc met toebehoren 1415 (BP 1199); huis aen het Lutteleynde ter plaatse geheiten. Borendonck 1473 (BP 1242); aent Lutteleyndt aen die Buerendonck 1537 (RA 42 fol.79); de Boerdonk onder Elschoth 1816 (GA 141 232/1478); Boerendonk, 1882 1885 (NA) V.- E 671-675 (w;-53.-), 780 (b;-40.80), 861-864 (og;-64.60); bosch opgaande boomen en hoepelhout de Boerdonken 6 ha 29 a 40 ca – 1910 (HB 1528 fol.9a) E 689-717. *Een donk = zandige hoogte, alom omgeven door lagere gronden Vermoedelijk is Boerdonk identiek aan Boedonk.*

Kleine BOERDONK

Bouwland ter plaatse de Steeg genaamd de Kleine Boerdonk 1910 (HB 1515 fol.4) A 1367-1370.

BOERDONKSE AKKER(TJE)S

Bouwland genaemd de Boerdonkschenakker en Boerdonksche Akkertjes 1868, 1892 A 1363-1364 (b;-46.60).

BOERDONKSEBOS

Boerdonks bos 1868 (NA) E 861-864 (og;-64.60).

Bos gelegen in gebied de Boerdonken.

BOERDONKSEHOEVE

Een huis en hof en aangelag onder Lutteleynde bij Hermalen naast die Borendoncschehoeve 1402 (BP 1182); huis aent Lutteleynde in die Dorestege in die Buerendonschehove 1550 (CvB 546).

BOERDONKSEKAMPEN

Boerdonksekampen 1841, 1856 (NA) E 689-717 (b,w;6.29.90), 876 (b;-18.10).

BOERDONKSE ONDERSTAL

Boerdonker onderstal 1757 (JW).

Onderstal = ettinge; schapenweide (Goossenaerts - 537, 204 - 205).

BOERENAKKER

Jan Boerenakker onder de Borne 1816 (GA141,939/2902-03).

Vernoemd naar Jan Boeren, die begin 17e eeuw eigendommen heeft gehad in Schijndel, gezien de beschreven persoon van Willem Janssen Boeren in 1652. (RA 76 CvB 504)

BOERTENHOEFKE

Boertenhoveke 1422 (FS).

Afleiding van een FN.

BOGAARD

Den Geer int Elschot inden Boegart 1500 (PAS 417); aen Delschot geheiten in den Bogart 1533 (RA 41 fol.33v); land gelegen aent Oetelaer in den Bors geheeten den Boomgart 1535 (CvB 511); uit een akker gelegen in de Boogaart 1620 (HH 146 fol.50); uit erfenis in den Bogaert 1714 (HH 162 fol.2); Bogert 1757 (JW); den Boogaard onder Elschot 1816 (GA 141 909/1511); Boomgaard 1833, 1898 (NA) A 1281, 1282 (b,w;-99.76), 1293-1295, 1297 (b,w;-84.80), F 460, 1503, 1504 (hu,t,bo,w,og;-74.14).

Thisweide voor het vee (Molemans - Overpelt 92), of bosschage. (Buiks - 19)

Achterste BOGAARD

Den Agtersten Boghert 1609 (RA 61 fol.117v).

BOGAARDJES

Drie akkers teullant onder Elschodt in de Houtert genaemt de Bogertjes groot te saeme drie loopense gronde ander einde de Drie Mergen 1775 (RA 168 fol.217); de Bogertjes onder Elschot 1816 (GA141, 968/4850); drie percelen weiland met graskanten en houtwas onder Elschot in de Houtert genaemd de Boogaardjes 1826 (NA 7181/2111); Bogerdjes 1870, 1879, 1881, 1898 (NA) A 2243 (b;-77.70), 2245 (w;-82.-).

BOGAARDSAKKER

Bogaertsackerken 1667 (RA 349 map 6); ses loopense gronde genoemd den Boogertsacker 1688 (RA 142 fol.174v).

De benaming kan verband houden met de ligging van deze akker aan de boomgaard of met de familienaam van den Bogaard, die onder diverse varianten in Schijndel voorkomt nl. Bogard, Bogart, Boogert, Boogaert, Bogaerd etc.

BOGAARDSGEER

In den hertgang Vogelsang genoemd Bogertsgeer 1725 (RA 151 fol.285).

Een geer is een spits toelopend perceel.

BOGAARDSLAND

Bogaard(s)land 1890 (NA) C 2356 (b;-47.50).

Familienaam van den Bogaard.

BOIENSKAMP

Uit een erf hof en aangelag aen den Borne tussen Boyenscamp en een straat 1463 (BP 1232).

Het kan afgeleid zijn van 'boede', maar er bestaat ook een voornaam Booi, Boie, Boye (vd Schaar - 23) .

BOLANDSLAANTJE

Bolandslaantje (vm) A 395, 415 (s;-34.30).

Afgeleid van de persoonsnaam Boland; dit laantje liep langs steenfabriek, die eigendom was van Boland.

BOLENDONK

Ex hereditatem dicta die Bolendonck 1449 (HC).

Het is niet geheel duidelijk waar deze benaming mee te maken heeft ! Bekend is het naamselement 'bol' in de betekenis van zandbank, maar ook moerassig en mul gebied zoals bv. de Stroetbolle onder Sint Oedenrode. Men heeft hier te maken met een slappe, weke, moerassige ondergrond, waarin een zandige opduiking de donk is. Men zou in deze gevallen echter een dubbele – l verwachten nl. Bollendonk. Bol schijnt ook een algemene benaming te zijn voor onkruid in graanakkers. (Moerman – 39; Molemans 1976 – 175; Buiks 1984 dl.8:6).

BOLLEN

Land onder den Borne aen Bollen 1569 (CvB 375).

De FN Bollen komt frequent voor in de oudere schepenprotocollen

BOLLENBEEK

Ex domo et orto in Lutteleijnd prope Bollenbeeke 1783 (HH 1783 (HH 165d).

BOLLENHEKKEN

Onder Lutteleijnde aen Bollenhecken 1616 (RA 64 fol.42v).

Het afsluithek bij het huis of het land van de familie Bollen

BOLLENHEUVEL

Een stuk land ter stede aen den Born int Geloect aen die Bollenhovel 1562 (CvB 432); twee streepen teulants ter plaetse genaemt de Borne in den Baers op den Bollenheuvel aldaer 1682 (RA 230 map 1).

Een hoger gelegen stuk grond van de familie Bollen of de buurtschap Heuvel bij Bollen. De Baars in de Borne wijst erop dat Borne en Baars dus kennelijk niet identiek zijn!?

BOLLENHOF

Item alnoch een stuck teulants twe ende een half loopense lants genoemt Bollenhof e.z. het Groot Gasthuys van Den Bosch a.e. de He(e)rstraete aldaer 1653 (RA 77 fol.62); een stuck lants genaemt Bollenhof groot een hont 1662 (RvS - 31); een lopensaet lants ondert Lutteleijnde genoemt Bollenhof benefens erffnisse van het Cloester genaemt Mariawaeter streckende van de gemeijne straet tot op den voetpat aldaer genaemt Creemerspat 1664 (RA 80 fol.104); verkoop van een huis en erve genaemt den Bollenhoff in het Lutteleijnde 1702 (RA 235.1); Bollenhof onder Lutteleinde 1816 (GA 141 1/1201, 1202).

BOLLENHOFSTAD

Een huis aent Elshot gheheiten Bollenhoffstadt 1536 (CvB 516).

De boerenhoeve van deze familie vgl. de Boerenhofstede.

BOLLENLAND

Bollenland 1867, 1868, 1886, 1895 (NA) E 1082 (b;-59.20), 1083 (b;-29.40); bouwland Bolleland 1910 (HB 1525 fol.15a).

Eigendom van de familie Bollen; deze verklaring lijkt aannemelijker dan die van een 'bolle akker'.

BOLSIUSBROEK (vm)

Het Bolsiusbroek A 520-523.

Broekland in eigendom bij de familie Bolsius.

BOLSIUSVELD

Bolsiusveld (vm) ged. E 2133.

Eigendom van Bolsius kaarsenfabriek.

BOLWERK

Het Bolwerk onder Borne 1816 (GA 141 593/3572); twee percelen bouwland met graskanten en houtwas onder Borne in de Munnikenheide genaemd het Bolwerk, 1822 (NA 7177/1692); 1833 (NA) B 1368-1369 (b;-62.10); weiland aldaar ter plaatse de Haag genaemd Bolwerk 56 a 90 ca – 1910 (HB 1528 fol.5) D 1808-1809.

Houten of aarden verschansing, bastion, borstwering. (De Vries - 75). Een verwijzing naar de FN Bolwerk lijkt hier onwaarschijnlijk, ook al komt die in de 18de en 19de- eeuwse archieven frequent voor.

BOLWERKSDRIESKE

Bolwerkedrieske(vm). D 1808-1809 (w;-56.90).

Drieske, in eigendom of gebruik bij iemand met de naam Bolwerk.

BONTENAKKER

Den Bontenacker aent Lutteleynde 1480 (HC); uit een stuk akkerlant genaemt den Bontenacker groot twee loopensaet aent Lutteleynde 1658 (RRG - 310); twee akkeren teullandt genaemt den Bontenakker gelegen ontrent de Moortskuyt 1790 (RA 177 fol.258 v.).

Bont heeft waarschijnlijk betrekking op de veelkleurigheid van de grond.

BOONAKKER

Land den Boenacker 1411 (BP 1187); een stuck teulants geneomt den Boonacker 1653 (RA 77 fol.27); een akker teelland onder Borne genaemd den Boonacker op den Boschweg 1752 (NA 7164/75); Boonakker 1874 (NA) C 1237 - 1238 (b;-68.10).

Akker, waar generaties lang, door traditie gebonden, bonen werden geteeld. (Schönfeld - 78)

BOR

Huis en hof met toebehoren in den Bor gelegen 1500 (PAS 417).

Mogelijk is hier de Borne bedoeld ?

BORDELAAR

De helft van de beempt de Bordelaer in Eilde 1411 (BP 1187).

Bord (boord) = rand en (land)zoom (De Vries - 77), ofwel een open plek aan de rand van een bos.

BORNE

Infra Borne 1301 (Camps); aen den Borne op den Meijehoeve 1384 (BP 1176); uit erfenis nabij den bron (apud fontem) 1507 (HH 133 - 96); in den Boorn ter plaetse geheiten den Bosswech 1546 (RA 44 fol.13v); huis hoff en erffenisse vijff lopense ter plaetse genaemt den Boorn geheiten die Olymolen 1550 (CvB 547); uit esthuys en de hoff noch ontrent 3 lopen saetland gelegen onder den Borne 1620 (HH 146 - 10); uit huis etc. vijftien loopense aen den Baers 1658 (RRG - 17); ter plaetse in de Baars in de Gemeijn Ackers aldaar gemeenelyck genoemt de Bunderen 1718 (RA 133 fol.20v); den Bors 1757 (JW, tiendklamp 46); uit erf. bij den bron in den Borne (huis en hof) 1783 (HH 165 - 96); den Baars 1803 (HV.); den Borne 1816 (GA 141 801/2685; Borne 1832, 1838, 1877 (NA) (kad.) A 1048-1100, B 2239-2243 (hu,t,b,w;1.60.60), C 2015,2017 (b;-82.20).

Grote BORNE

Onder den Borne genoemt den Grooten Borne 1725 (RA 151 fol.293v); Grootte Bors 1757 (JW).

Kleine BORNE

Onder den Cleijne Borne 1622 (RA 65 fol.217); uyt huys hoof esthuys dien aanliggende groot ontrent een mauwer saetlants ter plaetsen in den Cleijnen Baerne 1665 (RA 81 fol.63); een acker teulants gelegen in de Cleyne Borne 1685 (RA 142 - 44); huis onder de Clyne Baers onder den Borne 1735 (CvB 574); Cleynen Bors 1757 (JW tiendklamp 32); erf Kleinen Borne 1816 (GA 141 76/2475 - 76); Kleine Borne 1838 (NA) C 2047-2051 (hu,t,bg,b,w/ho;1.34.43).

In Baerne zien we een samentrekking van Baers en Borne....klein in tegenstelling tot groot..

Oude BORNE

Huis in den Auwen Borne 1460 (BP 1230).

Borne heeft dezelfde betekenis als bron (bornput) (Verdam - 1382), i.c. een plaats waar zich een bron of put bevond; ook is gangbaar de betekenis van "beek" (Schönfeld - 140), waaraan het gebied De Borne gelegen is. "Bors" is een dialectvorm van Borne. Gezien de vermelding in de context van 1783 "bij den bron in den Borne" lijkt eerstvermelde betekenis het meest voor de hand te liggen.

BORNESE AKKER

Onder den Borne genaemt den Baerse Acker 1732 (RA 153 fol.119); een perceel teulland genaemt den Baarsenakker onder Borne 1795 (RA 179 fol.207).

Akker gelegen in het gebied "Borne".

BORNESEBUNDER

Den Broeckacker in die Bornsche Buenre 1400 (BP 1182); de helft van t land die Langbrake in die Borsche Buenre 1425 (BP 1198); bouwland op de Baerscheboenre 1453 (Archief van het klooster Mariënkroon of Mariëndonk te Heusden).

Bunder gelegen in het gebied "Borne" nl. de Bunders bij de Groeneweg en Bunderstraat.

BORNESEHEERSCHAP

In die Baersche Heerscap 1320 (HH 125); uit erfenis in de Baersche Heerskap 1507 (HH 133); uit huis en hof in de Barsche Heerscap opt Oetteler 1620 (HH 146; uit erfenis in die Baersche Heerschap 1714 (HH 162).

Heerschap, gelegen in het gebied Borne. Heerschap = het gebied van een heer. (De Vries - 243) Ook kan de term bedoeld zijn in de zin van herdgang, buurt, gehucht.

BORNESESTRAAT

Den gemeynen dijck genoemt de Bornsche Straete 1589 (RA 56 fol.20v); die gemeyn straet genoemt die Borsstraat 1609 (RA 56 fol.20v); voorts te lancx over den dijck streckende van der Borssestraat tot opten voirs. Bodem van Elde 1617 (RA 64 fol.84); twee percelen bouwland aan de Baarschestraat genaemd den Ekhaan 1865 (NA) C 2523-2524 (b;-.62.50).

De straat lopende naar of vanaf het gebied Borne.

BORNESEVOORVELD

Onder den Borne in het Borsse Voirvelt gemeynlick genoemt opt Helpecker 1623 (RA 66 fol.13v); een stuck lants gelegen int Borse Voirvelt 1 ½ hont 1662 (RvS - 83); uit een brake lands int Borsce Voirvelt bij de Meygraef gelegen onder den Borne in de Bunder 't samen vier loopense 1714 (HH 162); Borsvoorveld 1757 (JW); eenen akker teulland genaemt Baarsvoorveld onder Borne 1795 (RA 179 fol.39v.); Baars Voorveld 1816 (GA 141 897/1382); een perceel bouwland onder Borne op de Akkers genaemd Bornesvoorveld 1828 (NA 7183/2370); Borne Voorveld 1836, 1843 (NA) A 1088 (b;-.25.10).

Voorveld = meest nabije ligging t.o.v. van de weg of de boerenwoning (Schönfeld - 126).

BOS(JE)

Het Bosch onder Weibosch 1816 (GA 141 282/4917); Bosje 1832, 1842, 1863, 1865, 1872, 1875, 1880, 1881, 1888, 1889, 1897, 1899, 1900, 1904 (NA) (kad) A 905-907 (w,og;-.49.60), 1645-1649 (hh,og,s;-.84.60), B 482-645, 483-484,486 (b,w;-.69.10), 618-620 (b,w;-.76.-), C 291 (sb;2.90.20) 937-942, (og;1.82.20), 943, 945, 3148-3151 (w,hh,nh,og;2.97.90), 1197-1200 (b;-.90.30), 1234 (b;-.25.-), 3486 (hh,og;-.16.50), D 1581-1582, 2282 (og,sb;-.88.30), E 94 (b;-.43.80), 605-608 (b,w;-.41.40). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3148-3151 = C 944 met de benaming Bosje in de Weidonk en vroeger Flekkershoefke. Bij herleiding blijkt het volgende: C 3486 = C 212, D 2282 = D 1577. *Percelen grond, die blijkens de kaart van de Bodem van Elde zijn ontgonnen tussen 1803-1832, voorheen begroeid met bos.*

Groot BOS

Over het Wijboschbroek het Groot Bosch 1906 (NAA inv.nr.722).

Een bos van opvallende afmetingen.

Nieuw BOS

Nieuw Bos 1897 (NA) E 3013 (hh;-.49.80); in het Nieuw Bosch aan den Bermsloot 1906 (NAA inv.nr.722).

Het jong ontgonnen bos i.t.t. het oud bos.

Oud BOS

Oud Bos 1897 (NA) E 457 (hh,og;-.59.60). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2556 = A 1618, A 2557 = A 1619 onder de benaming Oud Bos.

Voorste BOS

Voorste Bos op de Steegd 1875 (NA) A 2556, 2557 (d,og;1.10.70).

Bos, dat het meest nabij gelegen is t.o.v. de weg of boerenwoning. (cf Schönfeld - 126)

BOSSCHEHEIKAMPEN

Bosscheheikampen, 1832 (kad.) A 382-486.

Benoemd naar het nabijgelegen gebied Nonnenbosch.

BOSCHWEG

Opten Boschwech 1500 (PAS 417); in den Boorn ter plaetse geheiten den Bosswech 1546 (RA 44 fol.13v); den Boschwegh 1757 (JW); eesthuis dienende als arbeiderswoning met een perceel hooi- en bouwland en houtwas onder Borne genaemd den Boschweg 1826 (NA 7181/2051); Boschweg 1832, 1835, 1877, 1881, 1885, (NA) (kad) B 286-377, 308, 2036-2092, (b,w,hw;-39.50), 441-2225, 2684, 2685, 2735 (hu,t,b;-7.40); de waterleiding no.12 genaamd Boschweg aanvangende aan den Schutsboom grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no. 2225/2806 loopende door Borne en Boschweg (rechts van de provinciale weg) en of aan 't Diepwaterschoor, Olieeind grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no. 441/weg langs den rechter/linker-oever gemeten lang 2681/2681 meter – de waterleiding ontlast zich in den Rijdloop bij het Diepwaterschoor, Rijdloop legger B 1881 (NAA inv.nrs. 402-403). Bij herleiding blijkt het volgende: B 2684-2685 = B 2301, B 2735 = B 2301.

Gelegen aan de grote weg naar 's-Hertogenbosch.

BOSPAD

Onder de Broeckstraet aen den Bospat 1722 (RA 101 fol.209); onder den Born opten Bospat 1747 (RA 157 fol.27); onder de Broeckstraet aen den Bospat 1733 (RA 101 fol.209); onder de Broeckstraet ter plaetse aen den Boschpat 1740 (RA 103 fol.24); onder den gehugte Borne aen den Boschpadt groot vier loopense 1789.

Pad door het bos of van of naar een bosperceel.

BOSSCHEWEG

Een perceel hakhout de Bosscheweg achter de Koop 1904 (HB 1399 fol.49) E 2621.

Omdat het hier gaat om een perceel binnen sectie E is deze benaming niet identiek aan de Boschweg; bedoeld kan zijn de Wijbosscheweg.

BOSENAKKERTJE

Onder den gehugte Lutteleijnde genaemt Bossenackerken 1750 (RA 158 fol.12).

Het akkertje bij een bos gelegen of toebehorend aan een familie van den Bosch.

BOS VAN HET GEEFHUIS

Het Bos van het Geefhuis 1802 (Kaart Bodem van Elde).

Het Bossche Geefhuis had hier een bosperceel in eigendom.

BOSVELD

Den Bruynencamp gelegen int Boschvelt 1695 (RA 143 fol.159).

BOTERHOEK

Den Boterhoerick 1446 (GZG); eenen stuck heijlants genoemt aenden Boterhorik 1624 (RA 66 fol.101); ter plaetssen gemeynlick genoemt den Booterhorck 1636 (RA 71 fol.105); ter plaetse ghenoept aen den Boterhoeck 1649 (Grahame 2 acte 21.10.1649); 3/4 delen in een heycamp aen den Boterhoeck op den Mijldorn 1659 (CvB 568); onder den Borne ter plaetse genoemt achter den Botterhoeck 1694 (RA 271 z.f.); Boterhoek 1757 (JW); vier percelen akkerland met houtwas graskanten en voorpoting onder Borne genaemd den Boterhoek 1814 (NA 7168/317); Boterhoek 1832 (kad.) B 878-1077.

Vruchtbare grond, waarop de koeien veel boter (melk) geven. (Schönfeld - 27). Dit sluit aan bij hetgeen inwoners plegen te zeggen nl. dat hier de beste grond van Schijndel ligt.

BOTERWEG

Een akker teulants met den boomgaert groot ontrent drie loopense onder den Borne ter plaetse op den Boterwegh 1742 (RA 103 fol.135v); Boterweg (vm).

De Boterweg was voorheen de Toon Bolsiusstraat en in de jaren '20 de Nieuwstraat. De N.C.B.afdeling Schijndel stichtte in 1901 een coöpratieve stoomzuivelfabriek aan de Boterweg (Maas 1991: 14). Voor die stichting kende men in Schijndel twee andere zuivelfabrieken nl. de margarinefabriek van de fa. de Waal & Co [1880-1884] en een roomboterfabriek van de fa. van der Hagen en Werners [1893-1901].

BOUDEWIJNSAKKER

Achter de Kercke genoemt Boudewijnsacker 1707 (RA 147 fol.95v).

Afleiding van een de PN Boudewijn in de betekenis van 'stoutmoedige vriend'. (vd Schaar 122)

BOUWEN ROELOF PETERSGOED

Het Bouwen Roeloff Peetersgoet 1710 (Tiendarchief inv.nr.52).

Afleiding van een PN – hier tot in de derde generatie.

BOUWENSAKKER

Onder het Lutteleijndt genaamt Bouwensacker 1748 (RA 157 fol.83v).

Een FN afgeleid van een voornaam nl. Boudewijn(s) > Bouwens.

BOUWENSLAND

Perceel teullant met graskanten houtwas voorpoting onder Lutteleinde in het Hermalen gen'd Bouwensland, 1809 (RA 301/156v.).

Land van de familie Bouwens of Boudewijns. Adriaen Dirk Boudewijns had in 1702 eigendommen in de omgeving aan de Broekstraat.

BOUWHUIS

Een huys gen'd dat Bouhuijs met een hof en de helft van de missen aan de kant van t huys, de helft van een akker voor t Bouhuijs, 1388 (BP 1178).

Waarschijnlijk een (versterkte) hoeve van waaruit ontginningen plaatsvonden. Bouwen = bearbeiten. (De Vries - 82)

BOVEN

Het huys genaemt Boue of Bove metten geheele grave schuur hoffstadt ende erffnisse 1557 (RA 46 fol.56v); een huys genaemt Boven [of: Bouen ?] metten geheelen grachte liggende ende eenen dijck streckende benevens die brugge ende voorts ter straten ut 1610 (RA 61 fol.180).

Het zal hier vermoedelijk gaan om een versterkte hoeve ergens in de Weidonk, maar de exacte ligging is tot op heden onbekend gebleven. In de oudere geschreven archiefdocumenten is het onderscheid tussen de u en de v soms zeer moeilijk te maken.

BOXERF

Huysinge erfve hof schuer backhuys boomgart ackerlant weylant houtwas ende toebehoirten gemeynlick genoemt Boxerfve int Liessent 1644 (RA 73 fol.52).

Afleiding van de FN Box.

BOXTELSEBAAN

Boxtelsebaan 1832 (kad).

De grote verbindingsweg tussen Schijndel en Boxtel

BOXTELSEDIJK

Boxtelschen Dijk onder Lutteleinde 1816 (G 655/339); Boxtelsedijk 1875 (NA) C 1008-1011 (w;-67.60).

Dijk lopende naar Boxtel

BOXSTELSEHOEVE

De helft in een huis en hof aen den Borne in die Bucstelsche hoeve 1390 (BP 1178; land Dolendonc aen den Borne naast erf die Bucsche hoeve en bij Maelghijscamp 1455 (BP 1225); uit het erf genaamd die Boextelsche Hoeve aen den Born 1500 (PAS 417); ter sted egenoemt in die Boxtelsche Hoeve 1550 (RA 44 fol.90)..

Mogelijk eigendom geweest van het Huis Stapelen te Boxtel. In 1560 is bekend een huis, erf en tuin te Gemonde, in eigendom van het Huis Stapelen te Boxtel. (Inv. R. Wols 1981, inv.nr.22)

BOXTELSLAND

Boxtelsland 1869 A 1362 (b,w;-76.-), B 1604-1606, 2408, 2699 (b,og;1.44.92). Bij herleiding blijkt het volgende: B 2408 = B 1607, B 2699 = B 2226 en 2226a.

Land benoemd naar eigenaar of gebruiker met de familienaam Van Boxtel.

BOZENHOEVE

Uit vijf akkers in Bozenhove 1507 (HH133); in Bosenhoven in de Eldse Campen 1620 (HH 146).

Boos = slecht land, onland; droef, schraal en mager. (Schönfeld - 56). Hove (hoeve) = eenheid van landbezit, variërend van 16 tot 32 morgen. (Verhoeff - 106)

BRAAK (BRAKEN)

Braecke 1320 (HH 125); in die Braken 1383 (BP 1176); een hofstad huis hof en land die Brake samen 21 lopense aent Wijbossche, 1400 (BP 1181); nog 40 solidi erfelijk uit bouwland ter plaetse genaemd die Braken 1401 (IS 19/73); uit erfenis genaemt de Braken 1507 (HH 133); uit een lopense hopland aent Wijbos vier lopense haer eygen acker genaemt de Braecke aen de gemeyne straete 1658 (RRG - 23); onder 't Braeck genaemt Hens Michielencamp 1688 (RA 270); onder 't Braeck genaemt de Guldecamp 1694 (RA 271); een lopense eckerlants genaemt de Braeke aent Elschot 1700 (C.v.B 629); int Neerlandt genaemt het Braecken 1713 (RA 149 fol.89); Braak op het scheyden van't Hoog en Laag Wijbosch 1757 (J.d.W.); de Braak onder Weibosch 1816 (GA 141 86-1012); Braak 1835, 1847, 1858, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1869, 1871, 1874, 1875, 1896, 1897, 1900 (NA) V.- A 555-558 (b, sb; 1.32.80), 601-602, 616 (b, sb, og; -94.50), 859-860 (b; -57.50), 873 (b; -33.80), 876 (b; -45.70), 897, 2561 (b; 1.14.80), 1137 (b; -51.50), 2321 (b; 1.32.60), B 226-230 (b, g, hw; 1.77.40), 1745-1746 (b; -75.40), 2296 (b; 1.8.40), C 1444-1446 (b, w; 1.47.60), 1542-1544 (b; -78.60), 1662-1663 (b; 1.47.60), 1721 (b; -92.60), 1873-1874 (b, w; 1.03.80), 1876 (b; -93.10), 2113-2116 (b; 1.43.00), 2215 (b; -43.30), 2335-2336, 2634 (hh; 1.48.20), 2402-2412, 1676 (b, og; 2.49.90), 3576 (b; 1.03.70), D 313 (b; -26.70), 363, 384-391 (b, w, hu; 3.70.79), 398-399 (b, w; -72.30), 589-596 (hu, t, b, w; 1.28.45), 605-606 (b, w; 1.5.-), 730-31 (b, w, he, d; -89.37), 1047 (b; -76.70), 1142, 1147, 1150 (b; -75.90), 1144 (b; -19.80), 1242 (b; -55.50), 1397-1398 (b, sb, .35.34), 1425-1426 (b, sb; -15.98), E 879 (b; 1.8.40), 1283-1285 (w, b; 1.8.60), 1992-1993 (b; 1.35.00); ter plaatse Theeuwishoek genaemd de Braak bij Gevers 1900 sectie D 3748 (HB 1321 fol.161); d'n braak van Driekoom 1900 sectie C 3576 (HB 1330 fol.5v). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2634 = C 2338-2340.
Ontginning - afgeleid van 'gebroken' d.i. beploegd land; ook land, dat braak ligt = dat moet worden gebroken. (WNT - 953)

Achterste BRAAK

De Agterste Braak aen den Heijcant 1748 (RA 157 fol.100); Achterste Braak 1898 (NA) D 1149-1150 (b, og; -28.20).
Benoeming naar ligging t.o.v. de weg of boerenwoning. (Schönfeld - 126)

Grote BRAAK

Lancx beneven den Grooten Braeck tot aen den Middelgraeve 1600 (RA 60 fol.9v); Grote Bra(a)k(en) 1838, 1865, 1875, 1876, 1886, 1887, 1889, 1898, 1900, 1903 (NA) A 570 (b; -69.48), 2305-2308 (b; 1.52.-), C 2020 (b; -69.30), 2067-2068 (b; 1.34.43), D 486-489 (b, w; 2.15.30), 690-691, 749-751 (b, og, d; 2.53.33), E 1373 (b; -56.90); bouwland ter plaatse Truyenheide genaemd de Grote Braak 1900 sectie D 690 en 2330 (HB 1330 fol.6); ter plaatse de Plein genaemd de Grootte Braak bij Goyaarts 1900 sectie D 486-489 (HB 1321 fol.161)..
Benoeming naar de vorm.

Halve BRAAK

Een huis en hof en land die Halve Brake aen Delschot 1433 (BP 1203).

Hoge BRAAK

Onder tWijboss bij de Capelle a.z. beneven de Hoge Braeck 1618 (RA 64 fol.167); anderhalve hont saetlants ondert Wijbosch in de Hooghbraeck 1662 (RvS - 6); onder tWijboss by die Capelle a.z. beneven de Hoge Braeck 1618 (RA 64 fol.167); onder Wijbosch in de Hooge Brake genoemt het Putstuck 1701 (RA 96 fol.114); de Hoog Braak onder den Borne 1816 (GA 141 1003/2474); een perceel bouwland met graskanten houtwas en voorpoting onder Borne in den Broeksendijk genaemd de Hooge Braak 1828 (NA 7183/2372); Hoge Braak 1835 (NA) C 2061 (b; -80.80).
Een hoog gelegen braak

Kleine BRAAK

De Kleine Braak in cde Buunder 1800 (RA 181 fol.111); Kleine Braak 1838 (NA) C 2067-2068 (b; 1.34.43).

Lange BRAAK

De helft van 't land die Langbrake in die Borschebuenre 1425 (BP 1198); die akker die Langbrake 1483 (BP 1252).
Benoeming naar de vorm.

Voorste BRAAK

Voorste Braak 1898 (NA) (b; -23.-).

BRAAKJE

Een parseel akkerlandt genaemt het Braaxke int Weybosch 1797 (RA 180 fol.223); het Braakske onder Borne 1816 (GA 141 32/4098); een perceel bouwland met graskanten houtwas en voorpoting onder Borne genaemd de Kempkes of het Braakje bij de Schutsboom 1828 (NA 7183/2270); Braakje 1835, 1838, 1849, 1859, 1862, 1866, 1867, 1868, 1869, 1875, 1876, 1880, 1886, 1894, 1900, 1901 (NA) A 489-490 (b; -27.40), 497 (b; -41.70), 889 (b; -48.60), 908 (b; -5.-),

2221 (b;-.46.90), 2242 (b;-.51.70), C 1464 (b;-.49.60), 1781 (og;-.8.20), 2354-2356, 2783 (og;b;1.2.40), D 515 (b,w;-.39.60), 1201-1202 (hu,b;-.17.54), E 1144-1145 (b;-.53.40), 1185 (b;-.35.30), 1783 (b;-.27.60); het Braakje in Theeuwishoek 1900 (HB 1321 fol.161) D 513-516.

Diminutiefvorm van braak.

Nieuw BRAAKJE

Nieuw Braakje 1875, 1884, 1889 (NA) D 479-481, 602 (b,og;97.-).

Nieuw = jong of recent ontgonnen.

BRAKKE

De Brakke langs de Boschweg 1740 (RA 155 fol.178).

Het woord 'brak' kan betekenen zilt vgl. zilt water, jacht- of speurhond en bouwvallig huis. Geen enkele betekenisverklaring lijkt hier van toepassing. Mogelijk is hier toch ook 'de Braken' bedoeld ? (Etym.Wb 1989 – 123).

BRANDERSSTEEGJE

Branderssteegje onder Elschot 1816 (G 655/351-1322).

Steegje lopend door een gebied, waar diverse hopeesten stonden, ovens waar hop werd gedroogd. Brander = hij die brandt. (Verdam – 1415. Of verwijst het naar een FN of misschien beroepsnaam Brander?)

BRANDERSSTRAATJE

Brandersstraatje onder Elschot 1816 (GA 141 116/1311-12); Branderstraatje 1840, 1845, (NA) A 898-899 (hu,t;-.12.20), 922-924 (hu,t,b,w/ho;1.84.30).

BRANDKUIL

Brantkuyl 1803 (HV); A 1149 (w;-.21.70), C 1795 (og;-.5.20), 2056 (og;-.16.20).

Waterreservoir benodigd voor het blussen van brand. Uit andere notities valt af te leiden dat soms ook weteringen in gebruik waren als brandkuilen of brandsloten zoals bv. de Hoevenwetering op de Keur..

BRANK

Brank 1855 (NA) D 363 (b;1.2.70).

Geheel onbekend en ook maar 'n eenmalige vermelding. Verschrijving van brink ? Er bestaat wel een mnl. woord 'branke' dat tak of twijg betekent. Is het een begroeiingsnaam ?

BRANTSKAMP

Brantscamp 1568 (RA 51 fol.23); eenen camp genoemd Brantscamp in de Houterd 1597 (RA 59 fol.21); Brantscamp op Bacxdijck 1631 (RA 68 fol.44).

Afleiding van de FN Brants.

BREM

Onder den gehugte van de Borne genoemd den Brem 1748 (RA 104 fol.151)..

Begroeiingsnaam.

BREMERT

Een perceel ackerlants in den Bremmaert 1668 (NvdH 19 fol.17); g-oederen onder Borne genaemd den Bremmert 1696 (IS 50/214); onder den gehugte van den Borne genoemd den Bremer 1748 (RA 104 fol.151); Bremmert, 1757 (JW); den Bremert onder Borne 1816 (GA 141 29d/2710); een perceel bouwland onder Borne genaemd den Bremerd 1828 (NA 7183/2388); Bremmert 1835, 1837, 1851, 1857, 1863, 1872, 1888 (NA) C 2135 (og;-.43.40), 2154 -2169 (b,og).

Ert is een variant van aart = grote heide; doorgaans gemeynt genoemd. Gemeenschappelijke heide -, bos - en broekgronden; begroeid met brem.

BREMHORST

D'n Bremhorst in de Schijndelse Heide (Heemschild 1986).

Een horst begroeid met brem.

BREMMENSTREPEN

Onder den Borne benefens erffenisse gemeynlick genoemd Bremmenstrepes 1624 (RA 66 fol. 69).

Vermoedelijk een afleiding van de FN Bremmen of anders verwijzend naar strepen akkerland in de Bremert.

BREMMERLAND

Onder den Borne twee loopense lants gemeynlick genoemt Bremmerlant 1664 (RA 80 fol.99).

Vgl. Bremert.

BREUGELSKAMP

Aen Ceurschoor genoemt Breugelscamp 1735 (RA 154 fol.6).

Vermoedelijk een afleiding van de FN van Breugel.

BREUGELS NIEUWLAND

Vier percelen teulland genaemt Breugels Nieuw Landt onder Elschot in de Houtert 1795 (RA 179 fol.124v).

Nieuw ontgonnen land, in eigendom of bezit geweest van de familie van Breugel frequent voorkomend in Schijndel.

BROEK

De hofstad genaemd die Aude Hostat ten Broec met een akker daarbij 1382 (BP 1176); land aen dat Broeck in die Haverhove 1419 (BP 1191); aen gheen Broeck 1500 (PAS 417); aent Wijbossche int ghemeyn Broeck 1543 (RA 43 fol.66); 't Broek 1757 (JW); Broek 1832, 1873, 1886 (NA) C 1014 (he;11.19.50), E 2123 (he;268.87.40); het Broek bij Bertus van Oirschot 1900 sectie E 3155 (HB 1331 fol.36); het Broek bij het Veghelsgat 1900 sectie E 3065 (HB 1331 fol.37).

Klein BROEK

Onder tWijbosch inde Hoeff aent Cleijn Broeck 1623 (RA 66 fol.6); Klein Broek 1869, 1877, 1884, 1896 (NA) E 180 (b;1.31.-), 766 - 770 (sb,w;1.9.60), 1594 ged. (b;1.16.30), (E 2903) 1594 ged. (w;-83.-) (E 2896); de waterleiding no.6 genaamd Klein Broekje en Aardenburg aanvangende aan het Klein Broekje grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E no. 1703/1705 loopende door het Klein Broekje en Aardenburg en den waterloop no.3 legger B grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E no. 2953/weg langs den rechter/linker-oever gemeten 2216/2216 meter 1881 (NAA inv.nrs. 402-403). Bij herleiding blijkt het volgende: E 2896 = E 1594; E 2903 = E 1698; E 2953 = E 889.

Moeras, waar ingezetenen turf mochten steken, tevens als gemeenschappelijk weidegebied in gebruik. Oorspronkelijk een functie als grensafscheiding tussen de volksstammen. (De Vries - 89)

Grootste (van het) Klein BROEK(JE)

Bouw – en weiland ter plaatse het Weibosch genaamd het Grootste van het Klein Broekje 1910 (HB 1515 fol.3a) E 3294. Bij herleiding blijkt het volgende: E 3294 = E 1594.

Kleine Klein BROEK

Weiland ter plaatse het Weibosch genaamd het Kleine Klein Broek 1910 (HB 1515 fol.3a) E 3295.

Bij herleiding blijkt het volgende: E 3295 = E 1594.

BROEKAKKER

Den Broeckacker in die Bornsche Buenre 1400 (BP 1182).

Akker gelegen in het broekgebied.

BROEKDRIESSEN

Broekdriessen (vm) C 1016 ged.

Jong ontgonnen percelen gelegen in het broek; waarschijnlijk bestemd voor het weiden van vee.

BROEKEHOEF

Broekehoef ook genaemd Non(nen)bosschehoef A 366 (sb,hu;-75.40).

Werd lange tijd bewoond door familie van den Broek.

BROEKELAER

Drije loopensaets lants genoempt Broeckelaer gelegen tot Schijndel. 1506 (HC).

Het laar bij de broekgronden gelegen of verwijzend naar de FN van den Broek..

BROEKGAT

Land onder Elscot int Broeckgat 1580 (CvB 471); aen den gemeyn straete geheyten het Broeckgat 1605 (RA 60 fol.227); int Broeckgat onder Elschot 1647 (RA 47 fol.119v); een perceel groes gelegen int Broeckgadt 1662 (RvS - 3);

een kamp hooyland in Lutteleind op de Steeg aan het Broekgat 1783 (HH 165d); Broekgat onder Weibosch 1816 (GA 141 61/4484); Broekgat 1842, 1854, 1866, 1874, 1881, 1888, 1893, 1898 (GA) (NA) C 2579 (ho;-19.40), E 340-349 (w,og;2.27.40), 341-343 (w;-75.-), 504-506 (w;-88.30), 529 (w;-40.40), 531-533 (w,og;2.09.50), 535 (w,wb;-25.60), 588-589, 612 (w,og;2.23.-), 613-614, 742 (he,og,b;-98.-), 742 (b;-33.50); het Broekgat achter Heesakkers 1900 E 1985-1986 (HB 1331 fol.36). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2579 = C 686.

Achterste BROEKGAT

Achterste Broekgat 1892 (NA) E 530 (og;-3.20).

Voorste BROEKGAT

Voorste Broekgat 1888, 1892 (NA) E 344 (og;-12.40), 345-348 (w;-89.30).
Gat of laagte in het Wijboschbroek.

BROEKGATSEDIJK

Eenige percelen bouwland en weiland aldaar liggende langs den Broekgatschendijk 1909 (HB 1504 fol.123) C 2225-2228, 3158-3160. Bij herleiding blijkt het volgende: C 3158-3160 = C 2229.
Identiek aan Broekgatweg.

BROEKGATWEG

Ten westen door den Broekgatweg en de Kruisstraat 1900 (HB 1330 fol.41).

BROEKHEK

Broekhek(ken) C 2290, 2334, 2415-2416 (he,b,s,w;1.67.20).
Afsluithek van en naar het Elderbroek, waar vee en ook paarden werden geweid.

BROEKHOVEN

Uit erfenis in de Broecheve en uit Baxhove 1507 (HH 133); uit erfenis in Broeckhoven en uit Bacxhoven 1620 (HH 146)); ex Baxhoeve en in Broecheven 1714 (HH 162).
Benoemd naar de eigenaar/bezitter in 1406: Wouter Bac van Broecheven.

BROEKKAMP

Broekkamp 1832 (kad.) (NA) E 1910-1948, 1916-1921 (w,b;1.57.70), 1923 (w;-27.70).
Kamp (ontginning) in het broek.

BROEKKANT

Huys esthuys schuer hoff boomgaert ende annex landen groot een loopense 41 roeijen Peelse maete onder tWijbos aen den Broekkant 1710 (RA 148 fol.158); huis hof en aangelegen akkerland onder Weibosch genaemd den Broekkant 1814 (NA 7168/315); Broekkant 1832, 1834, 1835, 1836, 1852, 1869, 1887, 1965, 1986 (CS) (kad.) (NA) A 1503-1515, 1530, 1532-1535 (w,s;3.85.09), E 1934-1935 (w,hu;-6.60), 1950 (b;-42.40), 1950-1951 (b,w;-59.60), 1958-1959 (b;-37.20), 1963-1964 (w;-49.50), 1967-1968 (b;-48.60), 1983-1984 (w,hw,b;-24.60).

Grootste BROEKKANT

Grootste Broekkant 1897, 1900 (NA) E 1977-1980 (b;-51.-).

Kleinste BROEKKANT

Kleinste Broekkant 1897 (NA) E 3155 (b;-41.80). Bij herleiding blijkt het volgende: E 3155 = E 2123.
Gelegen aan de kant (rand) van het Weibosch broek.

BROEKKANTSSEDIJK

Broekkantsedijk E 2123 (ged.).
Dijk die loopt naar het gebied de Broekkant.

BROEKKOOP

Broekkoop 1875, 1880, 1882, 1889 (NA) C 1014 ged (b;-57.30), E 1594 (ged.) (b;-83.-) (2896), 2123 (ged.) (b;-50.30) (3158); weiland ter plaatse genaemd de Broekkoop bij Venmans 1904 (HB 1401 fol.22) C 2651. Bij herleiding blijkt het volgende: C 2651 = C 1014.

Nieuwe BROEKKOOP

Nieuwe Broekkoop 1889 (NA) C 3464 (b;-.51.30). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3464 = C 1017.
Koop = aangekocht perceel in het broek. "Koop" heeft i.c. betrekking op een nieuw te ontginnen perceel.

BROEKSEBRAKEN

In die Broecschebraken 1421 (HH 128); uit een erf genaamd die Broekschebraeck 1500 (PAS 417).
Ontgonnen land bij het Broek, land toebehorend aan het goed ten Broeke of een braak in eigendom bij de familie van den broek, in die tijd vaak gelatiniseerd tot de Palude.

BROEKSEDIJK

Land aen dat Singelken van den Broexhendijck tot op den Meyhoevel 1400 (BP 1181); land genaemd die Schoelen strekkende van die Broecschedijck tot die Hagheacker 1419 (BP 1191); aan den Borne die Schoelenacker aan den Broeckschendijck 1491 (BP 1260); bouwland onder den Borne metten gemeyn name genaemt den Kerckackeren of sPapenpat belent o.a. van den gemeynen wech totten gemeynen Broexendijck 1571 (CvB-383); uit een stuk teulland onder den Boirn in den Broexendijck 1635 (IS 46/1834); een stuck lants gelegen in den Broexendijck 1½ hont 1662 (RvS - 69); twee ackers teulants met sijne gerechtigheden groot drije loopense ter plaetse in den Broexendijck 1718 (NA 7159 - 62); den Broeksendijck 1757 (JW); een acker teulland in den Borne genaemt den Broexendijck 1773 (Resolutie Heeswijk I. Nr. 1-14v.); Broekdijk 1803 (Verhees.); Broeksendijck 1816 (GA 141 1/2801); Broeksendijck 1832, 1887, 1897 (NA) C 2095, 2097 (b,og;-.90.12), 2100-2101 (b;-.58.90).

Achterste BROEKSEDIJK

Een perceel bouwland genaemt den Achtersten Broekschendijck 1880 (NA) C 2069 (b;-.70.50).

Voorste BROEKSEDIJK

Een perceel bouwland genaemt de Voorsten Broekschendijck 1880 (NA) C 2104 (b;-.35.60).
Dijk in de Borne lopende naar het broekgebied onder Elde.

BROEKSKE (vgl. BROEKJE)

Die Vorste Camp aen den Borne met de helft van de beemd dat Broexken 1394 (BP 1180); 't Bruukske sectie A 902-903 (b,og;-.63.80), C 1593-1594 (b;1.12.70), D 383 (w;-.10.20), 687-689 (og,b;-.57.27), 1256-1258 (b,sb;-.97.60).

Klein BROEKJE

Twee hoeyveltkens oft weyveltkens de een gelegen aent Cleyn Brucxken geheiten den Onderstall 1541 (CvB 525); uit een stuk land genaemt de Cleyn Broecke acht loopense de Coeveringhe rontom in de gemeynte 1658 (RRG 91); 4/5 saetlants opt Wybosch aent Cleyn Broexken 1662 (RvS - 18); het Kleyn Broekxken 1757 (JW); een perceel hooiland weiland onder Weibosch genaemd het Klein Broekje 1825 (NA 7180/2011); Klein Broekje 1832, 1881, 1887, 1894, 1901 (GA) (kad.) (NA) E 1593-1594 (he;22.68.50), 1594 ged. (he;19.31.10) ?, 1703, 2953 (og, ?), 2123 (he;268.87.40) ?.

Diminutiefvorm van broek. Betreft een hele serie percelen in het broekgebied.

BROEKSTRAAT

Die Broeckstraet inne den Boedem van Eel 1548 (RA 44 fol.47); ter plaetssen genaempt die Broeckstraet onder die jurisdictie van Schindel beneven erffnisse toebehorende Sunte Gertruydencloster bynnen den Bossche 1552 (RA 45 fol.14v); een perceel groes ende eenige gebroocken hey gelegen aen de Broecstraet groot vier hont 1662 (RvS - 29); in den hertganck de Broexstraet 1694 (RA 143 fol.110v); 1½ loopense lants gelegen in de Broexstraet onder Schijndel 1726 (NA 7159/246); Broekstraat 1757 (JW); de Broekstraat 1803 (HV); onder den gehugte Broekstraat genaemt den heikamp of Speijtenburg twee lopense 1804 (RA 183 fol.18v); Broekstraat 1832, 1842 (NA) C 140-423, 194 (b;-.36.50), 197 (hu; -.3.18).

Kleine BROEKSTRAAT

De Klein Broekstraat C 513-520 (b,og;-.75.85).
Belend in gelijke richting de Broekstraat.

BROEKSTRAATSEBRAAK

Broekstraatschebraak 1875 (NA) C 540 (b;1.14.-).
Braak aan de Broekstraat.

BROEKSTRAATSEKAMPEN

Bouw – en weiland ter plaatse de Broekstraat genaemd de Broekstraatsekampen 1908 (HB 1486 fol.71a) C 303-305.

De kampen gelegen aan de Broekstraat.

BROEKSTRAATSELOOP

Boven den koop bijgenaemd de Broekstraatscheloop 1901 (HB 1335 fol.175).

De aangelegde waterloop bij de Broekstraat bekend vanuit de legger van wegen en waterlopen

Gemene BROEKVELD

Dat Gemeyn Broecvelt 1495 (DNB).

Het broekveld voor gemeenschappelijk gebruik.

BROKSEBRAAK

Broksenbraak 1865 (NA) D1643 (b;-.97.80).

Brok is een vorm van broek, omdat het betreffend perceel gelegen is in de nabijheid van het Wijbosch broek. Ook kan men denken aan de FN Broks.

BROUWERIJ

Brouwerij in Wijbosch 1722 (RA 100 fol.131); huysinge schuur stallinge est of mouthuys met de Brouwerije schop en verdere getimmerte hof boomgaard en aengeleegene groes of blijkveldt houtwasse voorpootinge en verdere geregtigheden op de Voort 1794 (RA 349 map 3); Brouwerij 1865, 1866, 1879, 1884, 1889, 1893, 1904 (NA) D 1020 (b;-.19.30), 1021 (b;-.20.30), 1022 (b;-63.60), 1417 (b;-.25.20), 1423 (b;-.19.90).

Ter plaatse stond in de 18e eeuw de herberg den Dorenhoek, die tevens een brouwerij zal zijn geweest.

BROUWKUIL

De geregte helfte in eene huysinge en hof met het erf en aangelegen akkerlandt tot aan den Brouwkuyl aan de Voort tegenover de Roos groot vier loopense agt en veertigh roeden 1794 (RA 178 fol.127v).

BRUG(SKE)

Ex domo et orto apud pontem 1421 (HH 128); huysinge aen den Heijcant over het Brugsken 1718 (RA 150 fol.58); de Brugh 1757 (JW); het Brugske bij Allemanshoef 1779 (Tiendarchief).

Een waterovergang in de omgeving van de Heikant.

Klein BRUGSKE

Binnen dese dorpe aent Cleijn Brugsken 1697 (RA 188 fol.60).

BRUGAKKER

Achter den Brugacker 1316 (HGB); den Bruggeacker in den Nuwen camp 1400 (BP 1181).

Akker nabij een brug.

BRUGGEHOEF

Een rente uit de Bruggehoeve 1459 (Archief van de familie van de Mortel).

Een hoeve gelegen bij een brug.

BUISELKUIL zie ook Bausemkuil

Buisselkuil 1834, 1858, 1880 (NA) B 2135 (b,w;-.21.80).

Buissel = een afvalproduct; een dikke brei, die overbleef in de roerkuip van de brouwerij. Buissel was erg gewild als krachtvoer voor het vee. Men sprak ook van bausum. (B.v.Dam 152/153)

BULLENDONK

't Goed te Bubbendonc aen 't Wibossche 1383 (BP 1177); de helft van de hoeve t goet te Bullendonc 1394 (BP 1180); een huis erf hof en twee strepen land die Bullendonc aent Wijbosch 1401 (BP 1182).

Bul = moerassige weide. (Schönfeld - 25/26). Een donk is een hoogte in een moerassig gebied, welke verklaring aansluit bij de situatie in het algemeen van het Wijbosch. In sommige publicaties wordt 'donk' omschreven als een depressie in het landschapsbeeld.

BULT(EN)

In die gemeindt Beempdt geheiten den Bulten 1542 (RA 43 fol.42); enen hoybemt groot ontrent twee dachmaeten gemeindelick genoemt die Bulten onder Delschot 1591 (RA 56 fol.87); eenen camp hooijlants in de Harde Beemde gemeynlick genoemt die Bulten 1596 (RA 58 fol.84); in Elschot in de Beemd genaemd de Bulten 1755 (RA 160

fol.142v); in de Beemt genaamt de Bulten 1804 (RA 183 fol.23v); de Bulten onder Weibosch 1816 (GA 141 1/926); Bulten 1834, 1879 (NA) E 959-960 (b;-.27.90), 982 (b;-.35.70), 985 (b;-.27.20).

Hoge BULT

Hoge Bult (vm) E 507 (og;-.12.50).

Hoop, heuvel, germ. "bultian" afgeleid vande indogermaanse wortel "bhel" = zwellen. (De Vries - 95)

BULTKAMP

Eenen camp hooylants genaemt Backerscamp streckenden tot op den Bultecamp 1725 (RA 151 fol.327); onder Wijbosch in de Knookert e.e. den Bultcamp 1755 (RA 106 fol.170v); eenen halven hooycamp genaemt de Drie Buenders aan een zijde de Bultcamp onder Weybosch 1790 (RA 177 fol.91v.); een halve kamp genaemt den Bultkamp aan de rivier de Aa 1807 (RA 184 fol.36); Bultkamp 1885 (NA) E 19 (w;1.86.50).

Een hoger gelegen kamp.

BUNDER(KES)

In loco dicto Buenre 1320 (HH 125); uit land dat Vlasstucskan aen den Groenen Wech en uit land in die Buenre 1410 (BP 1186); die Buender 1530 (RA 41 fol.1v); land onder dLutteleynde in die Buenderen genoempt 1567 (CvB 371); van de helft van drie loopense akkerland met een kwaad huisje onder 't Lutteleinde in de Bunders 1622 (IS 45/177); voor de Bunder op d'Acker aldaer 1711 (RA 98 fol.136); ter plaetse in de Baars in de Gemeijne Ackers aldaer gemeenelyck genoemt de Buenderen 1718 (RA 133 fol.20v); eenen akker teulland genaemt de Buender ontrent de Kerk 1795 (RA 179 fol. 41); in de Buender nabij de Meijgraeff 1805 (RA 184 fol.4); de Buender onder Borne 1816 (GA 141 1/1219); Bunders 1832, 1837, 1863, 1864, 1869, 1875, 1882, 1889, 1892, 1902 (kad.) (NA) A 534 (b;-.31.80), 1070 (b;-.39.90), 2495-2498 (b;1.5.80), B 851-852 (b;-.30.37), C 1987-1988 (b;-.64.30), 2083-2129, D 31 (b;-.50.20), E 2595 (w;1.40.30). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2495-2498 = A 527 onder de dubbelnaam Bunders en Venne(n).

Blote BUNDER

Eenen camp geheiten den Bloeten Buynder aent Lutteleijndt 1541 (RA 43 fol.39v); land onder Lutteleynde in Scrijvershoeff gemeynlick genoempt den Blooten Buender 1567 (CvB 371).

Bloot = magere grond; armoedig, kwade grond, waarvan het zaad gemakkelijk door de wind wordt weggewaaid. (Goosenaerts -106)

Kleine BUNDER(KES)

De Cleijn Buenderkens 1632 (RA 62 fol.53); een sestegedeelte van een camp hoijlant int geheel anderhalven mergen lants over het Wijboschbroeck genaemt de Cleijn Buenders 1665 (RA 81 fol.56).

Hier kan een landmaat bedoeld zijn nl. de kleine bunder, zoals er ook een klein lopense is.

Lange BUNDER

Ex longo bonnario 1447 (HH 129); in de Lange Buender eenen halven mergen groes, hey en wey 1662 (RvS-22)

Akker ter grootte van een bunder, of bij benadering daarvan, afgeleid van lat. bonnarium. (Verdam-1358) Bunna, grond, conform het franse bonnier. (Verhoeff-101). Bunder kan ook de betekenis hebben van "woest of onvruchtbaar land". (Naamkunde, 1978, blz. 93 ev)

Voorste BUNDERS

Ter plaatse genaamd de Voorste Bunders 1903 – C 3329 (HB 1375 fol.90). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3329 = C 2104.

Specifieke ligging.

BUNDERAKKER

In de Haeg den Bunderacker 1709 (RA 148 fol.97); onder den gehugte van Lutteleijnde genaemt den Buenderacker 1745 (RA 103 fol.251v); Buenderakker onder de Borne 1816 (GA 141 525/3851); Bunderakker 1851, 1853 (NA) B 1628 (b;-.41.30).

Akker, gelegen in het gebied de Bunders.

BUNDERSHOEF

Een huis bestaande in eene landmanswooning koestal schuur dorschvloer esthuis schop hof boomgaard en aangelegen bouw- en weilanden onder het gehucht Borne op het Oetelaar genaemd in Buendershoeff 1832, 1837, 1877, 1966 (C.S.) (kad.) (NA) C 625-687, 641-652 (b,w,hu,bg;2.57.50).

Vrij recente naam, ontstaan bij de invoering en ten behoeve van het kadaster ca 1830. Hoeve in het gebied de Bunders. Of ontleend aan de stukken land, hoeven, die in bunders waren opgedeeld ?

BUNDERSKAMP

Bunderscamp 1757 (JW); huis bestaande in ene landmanswoning koestal schuur dorsvloer eesthuis schop hof boomgaard en aangelegen bouw- weilanden onder Borne op het Oetelaar genaemd Bunderskamp 1824 (NA 7179/1855).

Kamp, gelegen in het gebied de Bunders.

BUNDERSTEEG

Bundersteeg (Verzamelkaart 1832); bouwland ter plaatse den Borne tegen de Bundersteeg 1906, A 2803, 3335 (HB 1442 fol.73). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2803 = A 1082, A 3335 = A 1083.

BUNDERSTRAAT

Aen den gemeijnen wech genoemt die Buenre 1609 (RA 61 fol.126v); onder den Borne tot op de gemeene wegh genaemt de Bunderstraet 1716 (RA 99 fol.102); de straet lopende van de Buenderstraet naer de Drie Haringen 1752 (RA 205 fol.238); de Bunderstraat 1757 (JW); de Bunderstraat 1832 (kad.).

Straat in het gebied de Bunders.

BURGT (zie Geburgt)

BUS

Huis hof en aangelegen landerijen onder Schijndel genaemt het Wout of de Bus 1775 (RA 135 fol.76v); bouw- en groesland schaarbos en uitweg in de Bus 1904 (HB 1368 fol.26a) B 705-708; in de Busch onder Borne 1816 (GA 141 5/4057); schaarhout en boomen in de Bus 14 a 80 ca – 1910 (HB 1528 fol.5a) B 782; bouw – en weiland met kanadas in de Bus 59 a 80 ca – 1910 (HB 1528 fol.5a) B 804-808; Bus 1966 (C.S.).

Benaming voor (gewezen) bos.

BUSSEL(EN)

Int Liessent int Busselen 1647 (RA 74 fol.151v); onder die Borne opten Bosweg genaemt 't Busselen 1724 (RA 151 fol.164); het teullant genaemt het Busselen achter het Coor 1743 (RA 155 fol.179); 't Busselen 1757 (JW); onder den gehugte van de Broekstraet int Busselen 1789; een perceel akkerland onder Elschot achter de Kerk genaemd het Busselen 1814 (NA 7169/543); Busselen 1835, 1852, 1868, 1870, 1878, 1881, 1884, 1897 (NA) B 432-434 (b;-.36.08), C 55-56 (w;-.67.10), 172, 188-189 (b,w;1.36.20), D 1706 (b;-.77.90), E 859-860 (w;-.50.20), 1844 (b;-.37.-); bouwland het Busselen 1900 – C 158-163 (HB 1328 fol.167a).

Hoge BUSSELEN

Item een houtveldt geheeten het Hoogh Busselen ene zijde Handrick Heylenacker andere einde het Leegh Busselen 1661 (RA 79 fol.216).

Hoger gelegen of met een hogere boom – of struikgewasgroei.

Klein BUSSELEN

Het Kleyn Busselen 1803 (Verhees); het Klein Busselen in de Broekstraat 1816 (GA 141 510/3253-55).

Een verkleinwoord op - el van bos, voornamelijk genoemd naar begroeiing met houtgewas. Enkele stukken uit dit complex kunnen tevens op geroid laagstammig houtgewas betrekking hebben.

Lage BUSSEL(EN)

Onder de jurisdictie van Schijnle genoempt die Lege Bussel 1580 (RA 54 fol.57); item een houtveldt geheeten het Hoogh Busselen ene zijde Handrick Heylenacker andere einde het Leegh Busselen 1661 (RA 79 fol.216).

Laag gelegen bospercelen

BUSSELKE

In den Vossenbergh genaemd het Busselke 1911 (HB 1543 fol.25a) A 905-907 49 are 60 ca.; 't Busselke (vm) A 523 (he;-.16.50), D 400-404, 421, 422 (he,og;1.55.63).

Klein bosje.

BUSSELSE HEIKAMPEN

Busselse Heikampen 1500 (PAS 417).

CAVOEPSTRAATJE

Het Cavoepstraatje, 't Cavoepstraatje, 1757 (JW).

Bedoeld is de Pompstraat. Hebben we hier met een klanknabootsing van de pompszwengel te maken of gaat de benaming terug op een persoonsnaam ? Vooralsnog onduidelijk.

CERIS [vgl. Ke(e)ris]

De helfte van eenen camp hooijlandt onder Wijbosch genaemt de Ceris groot voor dese helfte omtrent drie karren hooijgewas jaerlijcx 1774 (RA 168 fol.52v); een hooijcampke genaemt de Ceeris gelegen omtrent de Steegt 1785 (RA 173 fol.104); de Keris (Ceris) in Weibosch 1816 (GA 141); perceel hooi- weiland met de weg onder Weibosch op de Breede Steegd genaemt de Ceris vier lopense 6 roeden N. 1819; de Ceres, de Cérés, de Ceris N. 1835, 1856, 1874, 1882, 1894; E 289 - E 294, E 299 (w, og, we: 1.76.90); schaarbosch ter plaatse de Steeg genaemt de Ceres 1900 (HB 1320 fol.23) E 372 - E 373 (w, sb:91.90); E 374 - E 377 (w: 77.40); E 282 - E 283, E 384 - E 388.

Onduidelijk is of we hier te maken hebben met 'seris' als afgeleid van de genitief 'des heeren' ? We kennen thans wel de familienaam Keeris. Omdat het zo'n late vermelding is, is het twijfelachtig of de naam terug te voeren is op de priester de Heer Jan Peter Serys die voorkomt in een verkoopacte uit 1493 waarin Goyart Henricx van Hermalen hem een cijns verkoopt van vier pont payment te betalen op Pasen uit land op Hogevelt bij de kerk en uit land genaemd dat Keiendaal op het Hogevelt (CvB).

CERISKAMP

Onder Delschot opte Stege gemeynlick genaemt Seriscamp 1642 (RA 72 fol.173); opte Steegde andere zijde Seriscamp 1696 (RA 143 fol.217).

CIJNSBEEMD(JE)

Beemd dat Tijnsbeemden in die Hardbeemde 1400 (BP 1181); in die Tijnsbeempt in die Hardebeemde, 1411 (BP 1187); in de helft van 2 dagmaten beemd in die Haerdebeemden naast de Tijnsbeemd, 1442 (BP 1213).

Een met een tijns of cijns belast perceel, dat geregistreerd staat in cijnsregisters of cijnsrollen. De meeste van de met cijns belaste percelen worden doorgaans aangetroffen op de oudste cultuurgronden. Veel Schijndelse perceeleigenaren waren vanaf het midden van de 14e eeuw cijnsplichtig aan de Heren van Helmond die in 18 Oostbrabantse plaatsen cijns mochten heffen. Dit recht was hen in 1314 gegeven door de toenmalige Hertog van Brabant. Dankzij deze zeer oude cijnsregisters, die al meer dan zes eeuwen oud zijn, beschikt Schijndel over een behoorlijk aantal laat-middeleeuwse veldnamen.

CLARAKLOOSTER

35 Roeden moer in der Nonnencamp en 1/8 of 1/9 deel in moer aldaer naast een het erf van Clara klooster in den Bosch 1381 (BP 1176); Beemd in die Hautart bij erf van 't Claraklooster tegenover 't huis of slot Ten Roden 1451 (BP 1221)

In oorsprong behoorde het Nonnenbos met z'n grote pachthoeven aan de zusters van het Claraklooster in Den Bosch.

CLARISSENHOEVE

Nabij de hoeve der Claren 1500 (PAS 417); ten huuse van Peter Willems op de Clarissenhoeve inden Nonnenbosch 1702 (RA 146 fol.38); verpachting van de eerste en de tweede Clarissenhoeven inden Houtert met de huysen schueren en verderen opstal, mitsgaders ende specialijck mede de opgaende boomen daer op staende 1734 (RA 133 fol.225v).

Op dit moment kennen we nog steeds twee Nonnenbossehoeven nl. een in het Nonnenbos en de andere langs Kanaaldijk Zuid.

CLARISSENKAMP

Eenen camp hooijlants met het houtbussele daerinne ende aengelegen met sijn verdere gerechtigheijt groot ontrent 1½ mergen gelegen over het Wijboschbroeck genoemt Clariscamp N. 1726.

Afleiding van de zusters Klarissen ? Een mogelijke verschrijving kan de Kleuriskamp zijn.

CLEMENSSTREPEN

Twee stucken teulants genoemt Clemensstrepes onder den Borne 1647 (RA 74 fol.138).

Afleiding van een PN.

COMPERSAKKERTJE

Een ackerken teulants gelegen voor de Beemde genaemt Compeersackerke 1707 (RA 147 fol.175v); eenen acker teulands agter de Kerck omtrent 25 roeden genaemt Compersacker 1739 (RA 134 fol.45).

Afleiding van een FN ?

CONVENT VAN DE BASELAARS

Huis aent Elschoot genoemd Coenehoffstadt belent o.a. dat convent van de Baesselaers 1536 (CvB).
Hier is het Bossche klooster van de Baselaars of Wilhelmieten bedoeld dat bezittingen had onder Schijndel.

CONVENT VAN DEN UILENBURGSKAMP

Het Convent van den Uijlenborghcamp in de Bacxhoef 1635 (RA 71 fol.44).
Eigendom van het klooster aan de Uilenburg te 's-Hertogenbosch.

CORNELIS DIRCXLAND

In Cornelis Dircxland 1582 (Prinsen bloc 10 fol.4).
Afgeleid van een PN.

CORNELIS WIJDEVEN

Bouwland bij Cornelis Wijdeven onder Wijbosch 1910 (HB 1525 fol.16) D 1189-1190.
Dit is een frequent voorkomende manier van localiseren.....aangeven bij of achter wiens erf een bepaald perceel lag.

CREIJSPOT

Hoeve 'op Creyespot', vanaf midden 16de eeuw afwisselend 'op Creyespot en 'opt Spoel' 1433; aent Hollenaer e.e. de erfve des H. Geest van sHertogenbossche genoemd het Creyspot 1648 (RA 74 fol.182v); Crespot 1757 (JW); ter culture gebragt zeeker heijveldt genaamt de Kreijspot gelegen binnen de limieten en paalen van Schijndel twelk bij de laatste meetinge in den jaare 1792 is bevonden groot te zijn 50 lop: en 7 roede twelk tans voor een groot gedeelte met graanen is bezaaijt en tot nieuwe erve gemaakt, waarvan den requirant vermeent vrijdom der tiendens te moogen genieten 1797 (RA 180 fol.37); Crespot 1803 (HV); de Kreitspot onder de Borne 1816 (GA 141); een perceel bouw- hooi- of weiland onder den Borne genaamt het Kreitspot N 1822 B 1089-1093 en B 1396-1406; ter plaatse den Engel in het Krijgsplot N 1866 B 1168-1169, 1174-1192, 1199-1204 (HB 1339 fol.44a).

Uitgaande van het element 'kreit' of 'krijt' dat volgens Lindemans een afgeleide is van 'krete, een Brabantse umlautsvorm van 'crate' of 'cratte' = afsluiting, gevlochten mat, horde, gaat het om een afgesloten, omheind terrein. Krijtenborg bv. zou volgens de Bont een borcht zijn omgeven door een staketsel van vlechtwerk. Het mnl. krijt staat voor kring, gebied, strijdperk, gerechtsplaats. Creijt zou volgens andere auteurs een samentrekking zijn van 'cureijt' = parochiepriester of pastoor. Krijten zou ook een synoniem zijn voor kibbelen, het betrokken perceel of perceelscomplex zou dan een omstreden stuk grond geweest kunnen zijn. Het mnl. 'crey' betekent het omroepen van iets. Is het dan een ontmoetingspunt voor de buurtbewoners geweest van de dorpen Schijndel en Gestel? Het mnl. 'creiten' kan ook opgevat worden als plagen, kwellen, sarren of treiteren. Bekijken we het element 'spot' dan zijn er diverse betekenissen te geven nl. 1) scherts, grap; 2) spot of bespottig; 3) voorwerp van spot, iets om mee te spotten of iets van weinig waarde. Je vraagt je dan af of Creijsplot en alle varianten daarop niet verwijzen naar een omheind stuk grond wat niet zoveel rendement opleverde, waar slechts de kraaien hun voedsel vonden!? (Verdam 1932:312,566; Lindemans 1952:147; de Bont 1969 dl.3:141;Helsen 1944; Buiks 1986 dl.16:71 en 73)

Zie : Kraaienspot

DAAL

Ex Dael in Hulschebrake 1498 (HH 131); aen die Daelen aen die Meyhovel 1500 (PAS 417); 3/4 saetlants ondert Wijbos genaemt het Dael 1662 (RvS - 58).
Laag gelegen bouwland en mogelijk enigszins drassig. (cfr Valkenswaard - 92).

DAGMAAT

Twee karren hoijlants onder Wijbosch in de Beemt genaemt de Dagmaet 1735 (RA 154 fol.72v); de Dagmaat 1755 (RA 155 fol.189); Dagmaat 1893 E 1052 1080 (b, sb; -39.-).
Stuk grasland, dat in 1 dag gemaaid kan worden. Synoniem van dagmaat = dagwerk. (Schönfeld - 104)

Lange DAGMAAT

In die Hardebeemde die Lange Dachmaet 1577 (RA 54 fol.4).

DAM

Op den Damme van den Wijer 1382 (SS).
Vermoedelijk in de betekenis van een verhoogd voetpad langs een weijer of vijver. Ook bestaat het woord in de

betekenis van voorstuk voor dat men het weiland inloopt en de opgehoogde gedeelte tussen de greppels vgl.: het terrein bestaat uit smalle dammen waartussen greppels liggen; de dammen zijn bezet met kaphout van els, wilg en es. (NAA 1930-1960 inv.nr.1164).

DAMENAKKER

Een acker teulants met houtwasch genaemt Daemenacker met een hopackerken daer beneffens opt Oetelaer, 1687 (RA 142-128).

Akker van Daam verkorting van Damianus en ook van Adam (vd Plank - 28). Joris Damen (RA 81, 1666; Peeter Damen, RA 81, 1665).

DAMENKEMPKE

Aent Elschot in die Hautert geheiten Damenkempken 1536 (RA 42 fol.56v).

DAANDEL LUCASSENKAMP

Onder Elschot genaamt Daandel Luycassecamp 1750 (RA 158 fol.13v).

Daandel is een afleiding van Daniël.

DEENMAARSDONK

Deenmaarsdonc 1421 (FS).

Deen is afgeleid van Daniël. Maar of mare is verwant aan de benaming van een natuurlijke waterloop, een meer of waterplas. (van Berkel & Samplonius 1989:18).

DEKENSBEEMD

De beemd des Dekens beemt 1388 (BP 1178); een dagmaat beempt in sDekensbeempt in den Borne 1476 (BP 1245).

"Deken" is de benaming voor een bestuursfunctie van een schuttersgilde. Het Sint-Catharinagilde bestond in 1450. (Cornelissen - 10)

DEKKERSLAND

Int Liessent genaemt den Deckerslant 1723 (RA 151 fol.105v).

Omdat er sprake is van 'den Decker' zal de naam verwijzen naar de beroepsnaam van de strodekker, rietdekker of leidekker die in het Lieseind woonachtig was.

DELFTSHUISKE

Op de huysinge gemeynlick genoempt Delfthuysken tusschen het Gewadt ende Brugge 1643 (NvdH 11 fol.170v).

Het huisje van een zekere van Delft of is misschien Assendelft bedoeld onder Middelrode. De Schijndelse gemeynt liep tot aan het Gewad bij het landgoed Seldensate, getuige een serie afgelegd everklaringen in 1643 naar aanleiding van het schutten van vee in dat gebied door de Schijndelse schutter.

DELFTSLAND

Bouw - en weiland genaamd van Delftsland 1903 (NA) B 1661-1663 (b,w;-71.70).

Dit perceel was in 1832 eigendom van de kinderen van Andries van Delft landbouwer in Schijndel.

DELIS HENDRIK LAURENSSEVELD

Opt Oetelaer in Delis Hanricx Laurenssevelt 1621 (RA 65 fol.142v).

DELISSENAKKER

Een stuk teulland genaemt Delissenakker in de Schootse hoof 1795 (RA 179 fol.40v).

De familienaam Delissen kwam veelvuldig in Schijndel voor, zoals Jan Geering Delissen in 1681 (RA 83) en Jan Anthonis Delissen in 1665 (RA 80).

DELISKAMP

Onder den gehugte Elschot den Deliscamp 1750 (RA 163 fol.29).

DELKAMP

Eenen camp hoylants gemeynlick genoemt den Delcamp 1630 (RA 67 fol.230v).

Del = synoniem aan dal en daal = laag gelegen.

DEMERSKAMP

Een stuck groesvelts genoemt Demerscamp 1546 (RA 144 fol.4); in Eelde genaemt Demerscamp 1552 (RA 45 fol.10v).

Er bestaat een Deenmaarsdonk en Demers kan ontstaan zijn via assimilatie uit de samentrekking van Deen en Maar(s).

DENNENBOOM

Aert van Campen heeft een hoeve in de parochie Gestel bij Herlaer ter plaetse geheten Dennenboom 1492 (BP 1261 fol.496); land gelegen ontrent den Denneboem mette gemeynen naem Den Engel genoemt gelegen onder Schijnle 1570 (CvB 378); Nieuwe Erf Denneboom onder Borne 1816 (G 655-257); Denneboom B 1099 (hu;.7..60), 1115-1119, 1133-1141 (b,t,hu;4.39.79).

Misschien van oorsprong een herberg, omdat huizen die in Schijndel een naam droegen, nagenoeg steeds een herberg of brouwerij betroffen en omdat het pand gelegen was aan twee uitvalswegen naar Den Dungen (s-Hertogenbosch) en naar Sint-Michielsgestel (vgl. Dennenboomsehoeve)..

DENNEBOOMSEHOEVE

Eene schoone hoeve lants genoemt den Dennenboom ontrent vijftich lopensaten teullants als ook een stuck weijlants aent huys gelegen 1680 (RA 131 fol.128); Denneboomsehoeve 1757 (JW); de Denneboomsehoeve 1758 (CvB -39); seekere hoeve lants genaemt de Dennebosschehoeve bestaend ein huys schuer schop backhuys teul – groes – en wijlanden groot ontrent vier en sestigh loopense geleegeen op de Mildooren onder Schijndel ende St.Miggielsgestel en tans in huer gebruykt by Jan Luycasse van den Boogaert 1759 (RA 134 fol.268); eene schoone partij zwaare eijke en berkeboomen staande en wassende onder Schijndel ontrent de Dennenboomsche Hoeve aen de Meijldoorn 1792 (RA 349 map 9); dienstboden op de hoeve den Dennenboom of Denneboomsche Hoeve onder deze jurisdictie 1806 (RA 385.3); de Denneboomsehoeve in de Borne 1816 (G 655/1142 - 3404 - 06).

Gelegen nabij het huis De Dennenboom en nabij Den Engel.

DENNEBOOMSEKAMP

Eenen weijcamp tot Schijndel genaemt Denneboomsecamp 1673 (RA 131 fol.123v).

Een weiland gelegen in de directe omgeving van de Denneboomsehoeve.

DENNENBOS

In de Roderheide het dennenbosch met bouw- en weiland en zijweg 1906 F 565 (HB 1437 fol.2a).

DETIEN DRIESKES

De Dertien Drieskes (vm).

Gelegen aan het zandpad bij de twee kleine huisjes in de bocht aan de Steeg voorbij de boerderij van van Heertum. Daar was tussen de drieskes in een visgelegheid. (mededeling van Adrianus van Herpen).

DEURWAARDERSKAMP

Onder den Borne in den Schilt aen eenen camp genoemt Doerwerderscamp streckende op den Vorsten Acker 1582 (RA 55 fol.14); de Deurweerdscamp onder Borne in de Schilt 1599 (RA 59 fol.139v); twaalf lopensen in den Borne e.z. aen den Deurweerdscamp 1658 (RRG - 97); onder den gehugte Borne genaamt den Langen off Nonnenacker e.e. Deurwaarderscamp 1804 (RA 183 fol.6v); Deurwaarderskamp in den Borne 1816 GA 141 107/2871).

In eigendom of bezit geweest van de deurwaarder.

DIELISAKKER

Twe stucken lant genaamt Dielissenacker en Sandersacker 1747 (RA 157 fol.6).

Land van Dielis of verwijzend naar de FN Dielissen.

DIELISHOEF

Item een vierde in een lopense lant ter plaetse genaemt Dielishoeff 1725 (RA 133 fol.121v); Dieleshoef (vm) B 916-934, 949 (b,he;5.23.00).

In eigendom geweest van Dielis van Rijsingen.

DIELIS WILLEMSKAMP

Huijbert Jan Geurts Strick proprietaris vaneenen camp weijlants genaemt Dilis Willems Camp groot twee mergen gelegen onder Schijndel aende Mijldooren [L&T toegang 8 inv.nr.135 folio 28 dd. 26 juli 1697- notitie Jos Broeders]

DIELISSEVELDJE

In de Houtert genaemt Dielissenveldje 1725 (RA 151 fol.321v); een akkerken teulland onder het Elschodt genaemt Dielisseveltje 1760 (RA 163 fol.25v).

DIENEKAMPKE

Dienekampke 1848 (NA).

Afgeleid van de vrouwelijke voornaam Ar(nol)dina of Gijsberdina.

DIEPENGRAAF

Land de Dyepengrave aen de Borne 1406 (BP 1184); aenden Broexsendijck geheiten den Diepengrave 1534 (RA 42 fol.13).

Grave = brede waterloop of gracht met mensenhanden gemaakt. (De Vries - 216)

DIEPWATER

Opten Boswegh genaemt aent Diepwater 1713 (RA 149 fol.26).

DIEPWATERSCHOOR

Een parceel hooi – of weijlant groot omtrent een mergen gronde aent Diepwaeterschoor genaemt H.Geestcampke 1771 (RA 167 fol.2v); Diepwaterschoor 1803 (HV); onder den Borne op den Boschweg aan het Diepwaterschoor 1817 (PB). *Schoor of een riviertje. (Lindemans - 36) Ook in de betekenis van steun - of schutpaal. (De Vries - 624) In het plaatselijk dialect heeft schoor de betekenis van "duiker", zodat i.c. benoeming kan hebben plaatsgevonden naar een laag gelegen duiker.*

DIJK(SKE)

Aen ghenen Dijk 1499 (HC); onder het Lutteleijnde ter plaetssen genoemt op den Dijk 1628 (RA 67 fol.135); onder het Wijbosch geheten opten Dijk 1645 (RA 74 fol.6); den Dijk naar de molen van Kilsdonk (CvB); tusschen 't Wijboschbroek en d'Aa vant Geburcht tot aan den Dijk naar den molen van Kilsdonk (CvB); de Dijk in de Blakkebeemd, Dijk van Boxtel naar Schijndel, Dijk van Schijndel naar Den Dungen, Dijk van Schijndel naar St.-Michielsgestel, Dijk van Schijndel naar St.-Oedenrode, Dijk van Schijndel naar Veghel 1757 (J.W.); Dijk van Schijndel naar St.-Michielsgestel 1803 (HV.); naast den Dijk in Elschot 1816 (G 655 - 5 - 1887); dat Dijkske nabij de woning van Luycas Habraken 1803 (RA 182 fol.24); rijweg de Dijk 1948 (NAA 1930-1960 inv.nr.77) B 3147.

Grote DIJK

Op die Groetdijck 1427 (FS).

Korte DIJK

Korte Dijk 1866 (NA) D 1225 (b;-32.40).

Nieuwe DIJK

In den Borne a.z. den Nieuwendijck 1627 (RA 67 fol.51v); inden Zulper langs den Nieuwendijck 1697 (RA 95 fol.120); Nieuwe Dijk 1832 1898 (NA) (kad.) E 2123 (b;1.26.60).

Oude DIJK

Oude dijk 1832 (kad.)

Weg, die een beek kruist. (Kakebeeke) Gegraven, opgehoogde, weg waardoor een dijk en een kuil ontstaat. (De Vries - 116). Verhoogde karweg en pas om vee naar het land te laten lopen. (Overpelt - 104). De Dijk als "waterkering" is hier niet van toepassing. Door de blakkebeemd loopt een weggetje, uitkomend op een smal perceel en daarna dwars op een waterloop. Met het weggetje zal de dijk op de Blakkebeemd bedoeld zijn.

DIJKEVELD

Dijkeveld (vm) D 1193-1195 (b,hu;-77.16).

Was eigendom van Marinus van Dijk. Op zijn boerderij is Mgr.vd Ven geboren.

DILLESORP

Dillisdorp (vm) B 336-338, 2064-2065 (b,og,hu;1.02.64).

Benoemd naar de voormalige eigenaar: Dielis van Rijsingen.

DINTHERSEBUNDERS

De Dyntersse boenre 1397 (FS).

Groot complex naast de gemeynt van Schijndel aan de Dintherse kant.

DINTHERSEDIJK

Dintherschependijk 1832, 1871 (kad.) (NA) E 2123 (ged.) 3168 (b;-42.30).

Dijk (weg), lopende van Schijndel over rivier De Aa, voordat het kanaal of de Zuid-Willemsvaart gegraven was.

DINTHERSEKAMPEN

Over dBroeck in die Dinterse Campen genoemd 1574 (RA 53 fol.34v).

Mogelijk zijn hiermee de bovenbeschreven bunders bedoeld ?

DINTHERSEMOLEN

In de prochie Scyndel by de Dyntersse Muelen gemeynlick genoemd den Gemeynen Beempt 1596 (RA 58 fol.96v).

Bedoeld is hier de watermolen te Kilsdonk. Destijds strekten de landerijne van Schijndel zich uit tot aan die watermolen toe.

DINTHERSKOOP

Heide met dennen ter plaatse Roderheide genaamd van Dintherskoop 1910 (HB 1515 fol.122a) F 501.

Afgeleid van de FN.

DIRKENHEI

Een parceel gebrooke en ongebrooke heij groot ontrent drie loopense met zijn houtwassen en verdere geregtigheden ter plaatsche voirs. genaemt Dirkenheij 1781 (RA 171 fol.30).

Een stuk hei toebehorend aan een zekere Dirk.

DIRK GERIT HENDRIKSKAMP

Dirck Geerits Hendricxcamp oft danders genaemt den Creupelencamp 1708 (RA 147 fol.224v).

Afleiding van een PN.

DIRK OETELAARSERF

Onder den Borne gemeynlick genoemd Dirck Oetelaerserve 1694 (RA 143 fol.107v).

Afgeleid van FN van den Oetelaar.

DIRK PENNINGSKAMP

Den Crommenacker in Dirck Pennincxcamp 1687 (RA 142 fol.125).

Benoeming naar eigenaar of gebruiker Dirk Penninx ca 1600; Mariken dochter van Jan Dirck Penninx 1647 (RA 74); kinderen van Jan Hendrik Penninx 1695 (RA 143).

DIRK VAN DE WATERHOUTBUSSELKE

Onder den Borne ter plaatsse int Wout van outs genoemd Dirck van de Watershoutbusselke 1694 (RA 2171 z.f.).

Afleiding van een PN.

DISSELAKKER

Het opgaende doofhout voer den Dysselacker 1598 (RA 59 fol.94); een loopense genaemt den Deyselacker 1748 (RA 104 fol.151); onder gehucht de Borne den Deyselacker 1754 (RA 160 fol.81v).

DISTELAKKER

Eenen acker beneven den Dystelacker 1601 (RA 60 fol.34v); den Dijstelakker onder den Borne 1816 (GA 141 1091k/2785).

Akker begroeid met distels.Of een verschrijving van de Disselakker ?

DOELAKKER

Die Doelecker strekkende van een weg tot den Broeckschependijk 1455 (BP 1225); een stuck lants genaemt den Doelacker groot seven loopense ter plaetse geheiten den Borne aen den Meygraeft strekkende metten ene eynde van ene dijk genaemt den Broexendijck 1465 (CvB 436); den Doelacker ter plaetsen geheten den Borne aenden Meijgraeff 1564 (RA 49 fol.7); een stuck ackerlants onder den Borne ter plaetsen geheyten den Doelacker e.e. aenden Broecxsendijck 1612 (RA 62 fol.55).

Doel= oorspronkelijk etymologisch verwant met *dal*, mnl. *doel*. Later in de betekenis van grensscheiding. In Zuid-Nederland heeft *doel* meestal de betekenis van "hoop aarde". (Schönfeld - 136). Scheiding tussen twee akkers. (Neerpelt -). *Doel* kan ook wijzen op een schietbaan (Schönfeld - 136); dit is zeer wel mogelijk vanwege de vele schuttersgilden, die Schijndel vanaf 1450 heeft gekend.- (W. Cornelissen, Schuttersgilden in Schijndel, 1980)

DOELENDONK

Aen den Doelendonc 1349 (HGB); land den Dolendonc aen de Borne naast erf die Bucxtelschehoeve en bij Maelghijscamp 1455 (BP 1225).

Mogelijk samentrekking van 'de Olendonk of Oelendonk'. Ole in de betekenis van bosje op hoge zandgrond. (Gijsseling - 760). De hoge ligging wordt bevestigd in het woorddeel "donk".

DOM

Onder den Borne ter plaetssen geheyten den Domme 1595 (RA 58 fol.8); huys hof boomgart ende lande daer aen gelegen gemeynlick genaemt den Dom groot ontrent vier lopense onder Borne ter plaetse aen de Meygraaf 1634 (CvB - 209).

De verklaring als "moeras" (Bocholt - 172) lijkt niet waarschijnlijk; evenmin bestaan aanknopingspunten met "tom" (tumba) = grafheuvel. (De Bont - 144). Ook kent men de betekenis van gebied of heerschappij, het naamselement zoals bv. terugkeert in bisdom en schependom (Moerman). Het blijft een dubieuze verklaringsgrond. Het huis herinnert ons aan het verblijf van de Kruisbroeders die na 1629 uit Den Bosch gevlucht waren en een tijdelijk onderkomen hadden in dit huis. Wim Veekens uit Boxtel heeft nog een suggestie gedaan in de richting van een andere verklaring nl. een dom is een bisschoppelijke kerk of een kathedraal. Mogelijk dat de genoemde Kruisbroeders aan hun huis een uithangbord hadden hangen met daarop een afbeelding van de Sint Janskathedraal of een gevelsteen met die afbeelding. Of, zo vraagt hij zich af, leek de uiterlijke vorm (een deel) van het huis op een koepel, die men dikwijls op een domkerk tegenkomt. Zou het woord teruggaan op een PN dat zou men primair kunnen denken aan Dom als afleiding van Dominicus.

DOMAKKER

Drie hont lants genaemt de Domacker gelegen in de Buender 1662 (RvS - 44).

Verklaring als "moeras" (Bocholt - 172) niet waarschijnlijk; evenmin bestaan aanknopingspunten met "tom" (tumba) = grafheuvel. De akker behorende bij het huis met de naam de Dom lijkt waarschijnlijker.

DONK

Hoge DONK

Hoge Donk (vm) E 2123.

Lange DONK

Land in die Langdonck 1389 (BP 1178); drie strepen lants aen malcanderen gemeynlick geheyten opte Langdonck 1605 (RA 61 fol.1v); land opte Langdonck 1610 (CvB - 280a.); binnen dese parochie achter die Langdoncken 1695 (RA 143 fol.183); onder d'Elschot op de Lang off Verdonck 1712 (RA 98 fol.200); de Langdonk onder Elschot 1816 (GA 141 84/1559); Lange Donk 1835, 1845, 1863, 1865, 1866, 1872, 1874, 1880, 1884, 1888, 1893 (NA) V.- A 1201-1203, 2001-2003 (b,w;-66.20), 1281-1282, 1300 (b,s,og;1.43.56), 1283 (b;-31.80), 1284 (b;-27.90), 1286-1287 (b;-35.40), 1961 (b;-30.20), 1962 (b;-32.20), 1963, 1966 (b;-45.-), 1968-1970 (s,w,b;-85.40), 2000 (b;-28.90), 2732 (b;-54.70). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2732 = A 1964.

Achterste Lange DONK

Een perceel bouwland genaamd de Achterste Lange Donk 1880, 1897 (NA) A 1967 (b;-15.-).

Kleine Lange DONK

Die Cleyng Langhdonc 1421 (FS).

Voorste Lange DONK

Bouwland genaamd Voorste Langendonk 1880 (NA) A 1286-1287 (b;-35.10).

Zandige hoogte in moerassig gebied. (Schönfeld - 82). In de Kempen liggen donken vaak een of twee meter hoger dan de omgeving. (Buiks Teteringen - 78)

Smalle DONK

Beemd die Smaeldonc achter de kerk in die Hardbeemde 1400 (BP 1181); ½ buunder beemd in die Haerde Beemde bij

die Hoeleijcke en bij die Smaeldonck 1486 (BP 1255); uit weide genaamd de Smaeldonc 1507 (HH 133); een acker teullant met houtwasch anderhalff lopense in de Smaldonck strekkende van erffenis den Capellecamp genoemt 1685 (RA 142); gelegen in de Smaldonck 1783 (HH 165d); de Smaldonck onder Weibosch 1816 (GA 141); Smaldonck 1832 (kad); E 1180-1366; drie stukken bouwland onder Weibosch genaamd de Steenovens of Leuggennest in de Smaldonck N. 1833; de Smaldonck N. 1896; E 848 (b: 29.90), 1308-1310 (w, we: 41.90).

De smalle donk of de smalle zandige verhevenheid in het landschap aan de rand van het oude centrum.

DONDERDONK

Land die Donredonck int Eerderwaut strekkende van dat Eerderwaut tot die Aa 1517 (BP 1288).

Donre = donder; samentrekking van de onderdonk, onder water lopend. Gezien de ligging tot aan de Aa is deze verklaring zeer wel mogelijk.

DONKERWOUD

Beemd dat Donckerwaut 1424 (FS); een stuck beempts aent Donckerwoudt 1577 (RA 54 fol.5); van twee kampen gelegen onder Schijndel gemeynlijk genaemt int Wout achter het Donckerwout onder de Viergemalen 1648 (CvB -454); ter plaetse int Donkerwout onder den Baars 1741 (RA 103 fol.71); eenen camp lants ten deele teullant ende ten deelen hoylandt gemeynlijk genaemt het Donckerwout gelegen aen de Meyldooren omtrent het scheyden van Gestel, Scijndel ende Dunghen 1674 (NA 4724. - 69.); Donkerwout 1757 (J.W.); Donkerwoudt 1803 (HV).

Donker = van de donken. Woud; wikel(a)lah "valkenbos", of bos van of bij de wijk of bij de nederzetting. (Moerman-275; A.Bosma en H.T.J. Miedema in Naamkunde 1975, blz. 9); Gelegen op een donk, of in een gebied bestaande uit donken.

DONKERWOUDSESTEEG

Den loop off veldtgraeff van de Donckerwoutschesteeghde aff loopende onder door het Sporcbrughsken tot in de rivier van der Aa 1643 (NvdH 11 fol.170v); eene huysinge hof met aangelege landerijen onder den gehugte Borne nabij de Donkerwoutsesteeg op de Bodem van Elde 1806 (RA 137 fol.40).

De steeg lopende van of naar het Donkerwoud.

DOOLHOF

Een perceel genaamd de Doolhof voor 2/5 bosch en voor 3/5 bouwland 1905 F 699 (HB 1423 fol.183).

Een fantasienaam ?

DOORN

De Lutteleynschestraet aen den Doern 1396 (SS); tot aen den Doerne 1396 (HGB).

Het mnl. doorn of dorn kennen we o.a. uit de plaatsnaam Deurne, in 721 Durnum = plaats met doornstruiken vgl. Durne [1169], Thurne [1110] afgeleid van thurnu = doorn, doornstruik (Buiks 1989:46). Benoeming naar de omheining met de haag- of meidoorn. Veel percelen werden omgeven door doornstruiken die als veekering dienst deden. Mogelijk is de Doorn in de Lutteleindsestraat of een boom of een huis met die naam.

DOORNAKKER(KE)

Ter stede aen Gheen Lutteleijnde inne die Schoetschehoeven geheiten den Doornacker 1551 (RA 44 fol.306); uyt een stuck ackerlant genaemt den Doorenecker drie lopense aent Lutteleijnde 1658 (RRG - 73); huys gelegen opte Schoot met het Dorenackerken daerbij gelegen 1662 (RvS - 42); eenen acker teulant genaemt den Doornacker groot vier loopense andere einde de Buenderstraat 1750 (RA 134 fol.174); den Doornacker off Baarsvoorvelt 1765 (RA 165 fol.9); Dorenakker 1835, 1885 (NA) D 602 (b;-.29.90), 603 (b;-.34.40).

Akker omheind door de haag - of meidoorn. (Valkenswaard - 103). Evenals de sleedoorn zeer geschikt voor het weren van vee.(Teteringen - 80) (afb. Verhees Bodem van Elde 1803)

DOORNBOOM(PJE)

Huysinge schuyre brouwerij brouwgetouwe hoff boomgaert ende annex landerijen van outs genoemt het Doornboom 1722 (RA 151 fol.8); huis de Dorenboom 1750; 't Dooreboomke 1779; Doorenboom 1803 (HV); het Doorenboontje onder Weibosch 1816 (GA 655 - 362 - 512); erf Dorenboomtje onder Borne 1816 (GA 141 214/3728); een perceel bouwland waarop tevoren een huis en een brouwerij heeft gestaan onder Weibosch op de Stelbraak genaamd het Doorenboomtje 1817 (NA 7172/1003); Dorenboompje 1886 (NA) D 962 (b;-.13.10).

Naam voor een brouwerij in Wijbosch. (afb.op de heikaart St.Oedenrode van vd Weijer)

DOORNBOS

Ex petia terre dicta Dorenbos 1320 (HH 125); land die Dorenbosche 1388 (BP 1178); een lopense lant in dLutteleijnde opten Dorenbosch 1438 (BP 1208); den Dorenbosch 1500 (PAS 417); int velt aen eenen Dorenbosch op den pael daer

inne gesteken 1564 (RA 50 z.f.); uit erfenis in Verdonc genaamd Dorenbosch 1783 (HH 165d-2).

DOORNBRAAK

Bouwland genaamd Dorenbraak 1897 (NA) C 3543 (b;1.44.10). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3542 = C 1659. De vraag is of Dorusbraak en Doren- Doornbraak niet op een verschrijving berusten.

Jong bouwland omgeven door haag- of meidoorn.

DOORNHOEK

Huis bestaande uit twee arbeiderswoningen koestal schuur (kolfbaan) erve hof onder Borne op de Voort genaamd den Doorenhoeck 1826 (NA 7181/2053).

Hoek = ondergeschoten stukje land. (Goossenaerts - 298). Stuk land met verschillende hoeken en derhalve onvoordelig. (Schönfeld - 111) Of bestaat er een relatie met het eerder genoemde Doorn in de oude Lutteleindsestraat mogelijk uit komend op de Voort ?

DOORNHOF

Den Dorenhof onder Borne 1816 (GA 141 966/1350); een overdekte kolfbaan onder Borne tegenover het het groot huis genaamd den Doorenhof 1818 (NA 7173/1170).

Dezelfde plaats als de Doornhoek gezien de omschrijving van de bijbehorende "kolfbaan".

DOORNKAMPKE

Seecker campken het Dorencampke liggend eover 't dijcken in de Houtert 1716 (RA 149 fol.261).

DOORNSTEEG

Die Dorenstege 1427 (FS); een stuck lant in Dorensteeg 1450 (FS); een huis hofstad hof en aangelag geheten die Dorrestege int Hermalen 1470 (BP 1239); een stuck landt aan 't Lutteleind ter plaetse genaemd Dorenstege 1474 (IS 30/117); aent Lutteleijnde geheiten die Doerenstege streckend evanden gemeinden Doerenstege aen eerfenisse des Grooten Gasthuys vanden Bossche 1535 (RA 42 fol.29v); huis aent Lutteleynde in die Dorestege in die Buerendonsche hove 1550 (CvB 546); een kleyn huysken hoff ende aengelag groot ontrent seven loopensaet ter plaetse ondert Lutteleijnde in de Dorensteegh e.z. Servaes van Gemert streckende tot op de Groot Gasthuyshoeve van 'sBosch 1719 (RA 99 fol.243); huis onder Lutteleynde in de Doorensteegt 1736 (CvB 575); uyt huys en hof in Lutteleynd genaemt die Dorenstege 1783 (HH 334).

Steeg begroeid met doornstruiken.

DOORNSTUK

Land dat Dorenstuck 1463 (BP 1232).

Afzonderlijk perceel op het moment van ontginning begroeid met mei- of sleedoorn.

DORP

Dorp 1832, 1835 (kad.) (NA) D 262 (b;-.29.-); het Dorp in de Grootte Straat 1905 (HB 1412 fol.131).

Bewoningscentrum met kerk; oudste woonkern en hoofdvestiging van een gemeente.

DORSELDONK

Een huis met schuur genaemd Dorseldonc ter plaetse genaemd Wijbosch 1383 (IS 18/68); uit een akker genaemd Dosseldonck onder Wijbosch 1429 (TA 21/81); aent Wijbosch huis schuur hof akker, beemd, die Dorzeldonc 1430 (BP 1200); hoeve ter Doerseldonc 1461 (BP 1231); huis aent Wijbossche geheiten die Doersseldonck 1544 (CvB 532) ; een half hont saetlants ondert Wijbosch inde Deursendoncq 1662 (RvS - 44); onder Wijbosch aent Cleijn Broekske genaemt Deurssedonck 1744 (RA 155 fol.249); een parseel teulland genaemt de Deurssedonk int Weybosch teyne de Quaaistraat 1797 (RA 180 fol.183v.); Deursedonk onder Weibosch 1816 (G 141 329/496).

Dor(s) = droog, ook dwars. El = bos. Aldus een bos op droge grond gelegen op een donk. .

DORSHOUT

Een stuck lants tien loopensen onder Lutteleijnde gemeynlick genoempt den Dorshaut 1581 (RA 54 fol.125v).

DORSIK

Onder Lutteleijnde in de Schoetsehoeve genoemt den Dersick 1663 (RA 80 fol.4); inde Schootschehoff genaemt den Dorsick 1749 (RA 157 fol.177).

DORUSAKKER

Dorusakker (vm) C 2492 (b;-33.30).

Akker in bezit van een zekere Dorus.

DORUSBRAAK

Bouwland genaamd Dorusbraak 1900 (NA) C 3543 (b;1.44.10).

DOVENDONK

Vier bunder beemd en land in Do(u)vendonck in Eilde 1406 (BP 1184).

Doof = dor en zwart" (Van Wijk - 125), danwel een synoniem van "dood, slechte grond". (Schönfeld - 273) Mogelijk gebaseerd op een leesfout met d'Everdonk (?). De o en e in de oudere handschriften zijn soms moeilijk te onderscheiden.

DRAAIBOOM

Den Dreyboom staende naest den Hardevele 1643 (NvdH 11 fol.156); tot den Drijboom off wal 1731 (RA 101 fol.128v); om den Drey 1779.

Perceels- of grensafsluiting.

Tweede DRAAIBOOM

Eerste koop vanden Draeyboom tot aen den tweeden Draeyboom 178 (RA inv.nr. 256 map 1).

DREEF

Korte DREEF

De Korte Dreef (vm) C 215.

Lange DREEF

De Lange Dreef (vm) C 215.

Pad of weg waarlangs het vee gedreven werd.

DREEFAKKER

In de Houtert genaemt de Dreeffacker 1706 (RA 147 fol.85v); een akker teullandt met den dijk daar neffens genaemt den Dreeffacker onder Elschoot 1797 (RA 180 fol.31); een akker teelland met den dijk onder Elschoot genaemt den Dreeffacker gelegen naast de Vleugel 1809 (RA 301/155v.).

Akker gelegen aan een dreef.

DRIE AKKERS

Een perceel bouwland genaemt de Drie Akkers 1870 (NA) D 1760 (b;-34.)

Een perceel dat vroeger bestaan heeft uit drie afzonderlijke akkers.

DRIE BUNDERS

Eenen camp genoemt die Drie Buenders 1603 (RA 60 fol.129v); eenen camp hoijlants genaemt de Vier Buender oft Seven Buender overt Broeck ene zijde den Vergulden Camp andere zijde de Drie Buender ene einde Kelderscamp 1670 (RA 82 fol.155); eenen halven hooycamp genaemt de Drie Buenders aan een zijde de Bultcamp onder Weybosch 1790 (RA 177 fol.91v.); hooi of weiland onder Weibosch tussen rivier de Aa en de Zuid-Willemsvaart nabij de Kilsdonkschen watermolen genaamd de Drie Buenders 1828 (NA 7183 /2347).

Benoeming naar oppervlakte, gezien de ligging aan de Bultkamp (s.E - 19). Telwoorden komen frequent voor in de toponymie.

DRIE HARINGEN

De braak aan de Drie Haringen 1714 (HH 162); onder Lutteleynde ter plaetse Heycant genaemt de Drie Haringen 1751 (CvB 41); straat naar de Drie Haringe 1757 (J.W.); huis schuur en aangelag onder Lutteleynde van outs genaemt de Drie Haeringe 1765 (RA 165 fol.17); de Drie Haringen onder het Lutteleinde 1816 (G 655/689-1932); Drie Haringen 1877 (NA) D 363-366, 369 (b,hu;2,69.71).

Betreft een herberg. Deze naam kwam meer voor als herbergnaam. (Van Lennep II - 362). Het pand was bovendien gelegen aan de doorgaande wegen naar Sint-Oedenrode, Boxtel en 's-Hertogenbosch. Het huis stond op de ZO-hoek van de Heikantstraat-Korte Heikantstraat en werd omstreeks 1948 aangekocht door de fa. Jansen de Wit voor uitbreiding van het fabrieksterrein. Uiteindelijk is het gesloopt in 1955.

DRIEHOEK

Den Driehoek onder Weibosch 1816 (GA141 507b/1099); Driehoek 1870 (NA) E 1333 (w;-.34.50).
Benoeming naar de perceelsvorm te vergelijken met o.a. Geer en Tip.

DRIE KAMPEN

Onder het Wijbosch genaamt in de Drie Campen off Rietbeemt 1751 (RA 159 fol.53v).

DRIEKOOMBOS

Weiland in de Liekendonk genaamd Driekoombos 1907 A 52 (HB 1447 fol.79).

DRIEKOOMSKOOP

Driekoomboskoop 1875 (NA) A 2378-2379 (he,og;2.47.10).

Perceel grond dat in de 19e eeuw uit heide ontgonnen is en in 1886 gekocht door Hendrikus Johannes Schellekens, landbouwer in Schijndel. Het perceel is naar hem genoemd; Driekoom = ome Driek > Hendrikus.

DRIE KRONEN

Huysinge genoempt de Drie Croonen hoff en teullande daer aen gelegen drij lopense onder d'Elschot op de Voort 1697 (CvB 397); de Drie Kronen (RA 188 fol.100); Drie Kronen 1872 (NA) C 201-204, 209-210 (b,hu;-.24.83).

De naam "De Drie Kronen" komt vanaf de 17e eeuw voor als naam voor een herberg. Ze werd gegeven om daarmee kooplieden te lokken, die handelden op Keulen, welke stad 3 kronen in haar wapen voert. (Van Lennep - 382). Er bloeide een levendige handel op Keulen, waarvan ook de vele herbergen in de Meierij met de naam Keulse Kar getuigen.

DRIEK VOETSKAMP

Driek Voetskamp 1875 (NA) A 1449-1452 (w,s;-.83.20).

Benoemd naar de eigenaar van 1832: Henricus Jakobus Voets, landbouwer te Schijndel (OAT).

DRIE MOLLEN

Die vrouwe of weduwe in de Drie Mol in de Liekendonck 1570 (RA 51 z.f.).

Mogelijk een huisnaam uit een ver verleden of is het een verschrijving van 'drie morgen'?

DRIE MORGEN

Uit een perceel hooyland genaemt de Drie Morgen in Elschot in de Liekendonk 1783 (HH 224); 1/3 part hooylants genaemt de Drie Mergen onder Elschot 1790 (RA 177 - 257v.); Drie Morgen in Elschot 1816 (GA141 212/4843 - 45).
Benoeming naar oppervlakte; 3 morgen = 2 bunders. (Verhoeff - 115)

DRIES(KENS)

Vijff dijcxcens in de Beemde aent Driesken 1693 (RA 188 fol.61); het lant genaemt het Driesken opte Steegt 1715 (RA 149 fol.17v); lant 't Drieske in de Beemt 1756 (RA 182 fol.17); een akkerke teulland genaemt het Drieske in de Beemt onder Elschot 1802 (RA 182 fol.17); een perceel bouw- en weiland onder Lutteleinde aan de Heikant genaemd de Braak of den Dries 1821 (NA 7176/1567); een perceel bouwland onder Elschot in de Houterd genaemd de Drieskes 1829 (NA 7184/2416); Dries(kens) 1865, 1873, 1877, 1892, 1895, 1896, 1896, 1901, (NA) B 163 (w;-.13.8), 1538-1543 (b,w;1.48.50), C 921-923 (w;-.83.20), 3653 (w;-.34.30), D 1869, 1822 (b,w;-.34.50), E 1594 (b;2.25.-), 1931-1932 (w;-.55.30), 1987 (b;-.52.70); weiland de Drieskes in den Broekkant 1901 (HB 1329 fol.157a) E 1931-1933; ter plaatse genaemd de Kuilen d'n Dries 1901 (HB 1341 fol.4) C 3653. Bij herleiding blijkt het volgende: C 3653 = C 564-565.

Grote DRIES

Grote Dries 1865, 1877, 1882 (NA) E 1594 (he;19.31.10), 1938 (b;-.90.90.); de Grootte Dries 1948 (NAA 1930-1960 inv.nr.77) B 3143 - 3146. Bij herleiding blijkt het volgende: B 3143-3146 = B 2070-2072.

Hoge DRIES(KES)

Hoge Dries(kes) 1854, 1866 E 2489-2490 (w;-.52.60).

Kromme DRIES

Kromme Dries 1852 C 313-315 (b,s;-.54.12).

Lage DRIES

Lage Dries 1879, 1884, (NA) V.- A 1114 (w;-.12.20), D 536, 784 - 787, 791, (og,sb,w,he;-.67.73); de Lage Dries 1948

(NAA 1930-1960 inv.nr.77) B 2055.

Laaggelegen wei – en hooiland.

Lange DRIES

Lange Dries (vm) D 337, 408 (he,og;-33.30).

Smalle DRIES

Smalle Dries 1886 (NA) B 2201 (b;-23.80).

Dries heeft in Schijndel de betekenis van een veld dat vlakbij de hoeve ligt en dienst doet als graasgrond voor het vee. (Vgl: Zonhoven - 357, 358). In Schijndel benaming voor weiland bij de boerderij hoogliggend, voor huishoudelijk gebruik.

DRIESAKKER

Apud Wijbosch dicta Driesacker 1465 (HH 130).

DRIES bij de Hutten

Weiland genaamd den Dries bij de Hutten met de boomen 1907 C 3653 (HB 1450 fol.48a).

DRIES BREUSTENKAMP

Eenen camp hoylants drije mergen in de Lieckendonck genoemd Dries Breustencamp 1705 (RA 146 fol.150v).

Afleiding van een PN.

DRIESEEGD

Inne die Haerdebeemdt genoemd die Drieseecht 1550 (RA 44 fol.89); een half hont saetlants ondert Wijbosch de Drieseeghden genaemt 1662 (RvS - 16); ondert Wijbosch in de Harde Bemde genaemt Drieseeghde 1673 (RA 82 296); inden Onderstal genaemt den Drieseegt 1734 (RA 154 fol.13); de Drieseegd onder Weibosch 1816 (GA 141 193/4438).
Eegd = driehoekig perceel, i.c. een dries benoemd naar de vorm van een eg. (Zonhoven - 362)

DRIES LAMBERTSGOED

Dries Lamberts goet in de Laverdonck 1673 (NA 4724 - 51).

Benoemd naar de in 1631 te Schijndel woonachtige landbouwer Andriessen Anthonis Corst Lamberts. (RA 88 - 19 feb)

DRIESEN

Achterste DRIESEN

Achterste Driessen 1875 (NA) F 708

Eerste DRIESEN

Eerste Driessen 1875 F 708 .

Dries het dichtst bij de weg gelegen.

DRIE STREPEN

Tusschen de Drie Streepen ende Coppekampken 1745 (RA 156 fol.58).

DRIE VELDJES

Drie Veldjes 1887, 1893 (NA) E 1047-1049 (b;-34.90).

Drie perceeltjes bouwland die een geheel vormen ten opzichte van de omgeving.

DRIE WILGEN

Drie Willigen 1851 (NA) A 1122 (b;-27.50).

DRIE ZWAANTJES

Willem A.v.Hereturum schepen wonend in de Drie Swaentiens onder de heertgang Lutteleynde ter plaetse aen den Heycant 1743 (CvB 21); huis esthuis schop hof met aangelegen landerijen omtrent 16 lopensen genaamt de Drie Zwaantjes 1810 (RA 140 fol.118); erf de Drie Zwaantjes onder Lutteleinde 1816 (GA 141 354/1936 - 38); Drie Zwaantjes 1841 (NA) D 364-371 (hu,t,b,w;2.90.31).

Naam van een herberg gelegen in de buurt van "De Drie Haringen".

DRINCHELLINGSKAMP

Drinchellingscamp int Lieschot 1452 (BP).

Afgeleid van de familienaam Drinchellinc (HH 131) Johannes Drinchellinc.

DROEVENDAAL

Droevigendaal 1892, (1978) (NA) E 2242-2248 (w;-.94.90).

Het element 'daal' duidt in het algemeen op lager gelegen percelen, mogelijk in de directe nabijheid van een rivier, een beekdalgebied. Dat ziet men ook in veel bekende namen van kloosterverstoppingen bv. Keizerinnaal te Helmond. Hier duidt 'droevig' waarschijnlijk op de onvruchtbaarheid of de geringe opbrengst van de bodem.

DUBBELEN

In Eirde in Dubbelen 1408 (SS).

DUIFHUIS

Duyfhuys in Borne 1443 (CvB).

Is dit misschien een oud duifhuis behorende bij het slotje van Hermalen?

DUIN(EN)

Bouwland aent Wybosch bij de gemeynt die Dunen 1445 (BP 1216); de gemeynte genoemd de Duyn 1596 (RA 58 fol.43); land onder parochie van Schijndel onder het Wijbosch ter plaetse genaemt in den Duyn 1604 (CvB 303); van eenige perceelen gemeente genaemd in den Duyn 1616 (TS 9/27); een bunder ackerlant aen den Duynen 1658 (RRG - 46); een perceel teulland genaemt den Duyn onder Wybosch 1790 (RA 177 fol.35v.); den Duin onder Weibosch 1816 (G 655 - 72 - 226); Duin(en) 1832, 1833, 1834, 1838, 1842, 1853, 1866, 1880 (kad.) (NA) D 1261-1262 (b,og;-.69.30), 1280-1281 (b,he;-.33.30), 1293-1371, 1314-1318 weg. (b,d;-.93.20), 1321 (b;-.39.40), 1357 (b;-.17.50), 1362-1364 (b,hu;-.51.62), 1366 (b;-.38.-), 2245; bouwland en schaarbos en heide onde rhet Weibosch genaamd den Duin bij Heerkens 1904 (HB 1389 fol.22a) D 1306-1309.

Achterste DUIN

Achterste Duin 1865, 1898 (NA) D 1270-1272 (sb,b,og;-.34.40).

Kleine DUIN

Kleine Duin 1903 (NA) D 1291-1293 (b,og,sb;-.74.67).

Korte DUIN

De Korte Duin in Weibosch 1816 (GA 141 891/241); 1877, 1882 (NA) V.- D 1312 (b;-.13.20), 1335-1336 (b;1.05.70).

Lange DUIN

De Langen Duin 1816 (GA141 890/232); 1866, 1877, 1882, 1886 (NA) V.- D 1279-1281 (og,b,sb;-.36.10), 1285-1287 (og,b,sb;-.37.00), 1291-1293 (og,b,sb;-.74.67), 1315-1318, 1321 (b,d;1.07.30).

Voorste DUIN

Voorste Duin 1865, 1898 (NA) D 1276-1278 (sb,b,og;-.37.92).

Duinen zijn (uitgestrekte) zanderige hoogten. Het mnl. 'dune' of 'duun' betekent hoogte of zandheuvel.

DUITS LIJNTJE (vm)

Duits Lijntje 1870.

Spoorlijn Boxtel-Wesel die Schijndel passeert en waar ook een station werd gebouwd.

DUNGENSE AKKER

Ondert Lutteleijnde genaemt den Dungensenacker 1725 (RA 151 fol.339); Dungensenakker onder Lutteleinde 1816 (GA 141 71/2605); een perceel akkerland Lutteleinde genaamd den Dungenschenakker 1816 (NA 7171/865); Dungense akker 1875, 1886 (NA) C 1496 (b;-.83.70).

Alle vermeldingen met 'dungen' houden verband met de plaatsnaam Den Dungen of de FN van den Dungen.

DUNGENSEDIJK

Dungensedijk 1866 (NA) C 770 (b;-.27.80).

DUNGENSEGEER

Dungensegeer 1854 (NA) B 1286-1289 (b;-.82.60).

DUNGENSESTEEG

Ontrent die Hautart een gemeyn stege genoemt die Dungensestege 1620 (RA 65 fol.64); Dungensesteegd 1757 (JW); Onder Elschodt aan de Dungensteegt 1760 (RA 163 fol.15); den Dungenschen Steegd onder Elschot 1816 (GA 141 507/1698); 1865, 1893, 1901, 1966 (NA) (C.S.) A 491 (b;-.14.50), 493 (b;-.31.40), 497 (b;-.49.-).

DUNGENSHEIVELD

Dungensheiveld 1863, 1900 (NA) A 407 (sb;-.54.90).

DUNGENSKAMP(JE)

In de Weijkamp aan Elderbroek een groot lopense teullant het Dungensecampken of Heijvelt 1706 (RA 131 fol.27); In de Martemanshurck e.z. sekere camp genaemt den Dungensecamp 1712 (RA 98 fol.179); int Liessent den Dungensecamp 1716 (RA 99 fol.79); Dungensecamp 1757 (JW); den Dungensecamp 1764 (RA 164 fol.123v); den Dungense Kamp in de Broekstraat 1816 (G 655/362 - 3103); perceel beplant met hakhout en opgaande eikebomen onder de Broekstraat in de Weikamp genaamd de Dungenschekamp 1818 (NA 7173/1118); Dungenkamp 1870, 1889 (NA) C 831 (b;-.62.60), 832 (sb;-.58.40).

DUNGENSLAND

Vier stucken teulants genoemt het Dungenlant 1695 (RA 143 fol.138v); woonhuys esthuys hoff boomgaert ende aengelagh item het lant genaemt het Dungenlant ter plaetse op het Oetelaar 1704 (NA 7158 -141v.); twee perceelen teulland en weiland genaemt het Dungenlandt onder Borne 1790 (RA 177 fol.49v.); een perceel akkerland onder Borne op het Oetelaar genaamd het Dungenland 1814 (NA 7169/488); Dungenland 1886, 1900 (NA) B 1777, 1779-1780 (b,sb;-.47.31).

DUNGENSVELD

Op de Steegde naest het Dungenveltien 1743 (RA 155 fol.181; Dungenveld onder Lutteleinde 1816 (GA 655/347 - 2606).

DWARSAKKER(TJE)(S)

Twee parseelen land genaemt die Milakker ende Dwarsakker onder Borne op het Oetelaar 1802 (RA 182 fol.54); twee percelen bouwland onder Elschot aan de Houterschestraat genaemd de Dwarsakkertjes 1830 (NA 7185-2518); Dwarsakker 1901 (NA) A 468 (b;-.14.70); ter plaatse de Bossche Heikampen genaamd de Dwarsakkers 1901 (HB 1334 fol.68a) A 468.

Aanduiding van een bepaalde ligging, loodrecht op een ander perceel.

DWARSTREPEN

Twee stukken teullandt in de Elschot genaamt de Dwarsstrepes in den Bogaart 1782 (RA 135 fol.185); onder Elschodt genaemt de Dwarsstrepes 1785 (RA 173 fol.104).

Identiek aan de Dwarsakkers in de vorm van langwerpige percelen.

DWARSWEG

Dwarsweg 1897 (NA) A 510, 554 (b,he;1.25.50), C 1016 ged. (w;-.98.30)

EEGTAKKER

Den Eegtakker 1789 (RA 257 map 3).

Een vormaanduiding. Een perceel dat gerend toeloopt, zoals een eegt of eg.

EEKELHOF

Land den Eekelhoff in Delschot 1400 (BP 1181); een acker aen den Elschot genoemt den Eeckelhoff 1561 (CvB 427); aen den drijfweg genaemt den Eeckelhoff 1710 (RA 148 fol.140); op den Cruyswegh genaemt den Eekelhoff 1710 (RA 98 fol.95v); omtrent de Cruysstraet genoemt den Eeckelhoff 1711 (RA 98 fol.96); den Eekelhoff 1757 (J.W.); den Eekelhof onder Elschot 1816 (GA 141 1091/1119); 1874, 1879, 1966 (C.S.) (NA) A 1122 (b;-.12.25), 1124 (b;-.91.20) 1163 (b;-.55.60).

Hof, besloten met eikenbomen of een eikenwal.

EEKHOORN

Eekhoorn Nieuw Erf (RA 183 fol.7).

Gelegen aan het begin van een uitgestrekt bosgebied op de grens met Sint-Oedenrode. Benoemd naar het dier van die naam.

EENDENKOOI

Vuyt sesse loopensaets weylants genoempt d'Endekoye aen de rivier van de Aa ca. 1475 (HC); ses lopensaet. genaemt d'Endekoye aen de riviere van de Aa e.z. de Gemeyn Steeghde 1658 (RRG - 59); vier hont groes hey en wey ondert Wybosch genaemt d' Eyndekoy 1662 (RvS 11); ses karre hoygewas in de Heeswijckersteegde genaemt den Eendekoy e.z. de rivier de Aa a.z. de Steegd 1706 (RA 147 fol.63); ter plaetsche genaemt de Eijndekooij 1773 (RA 167 fol.319v); Eendekooi onder Weibosch 1816 (GA 141 367/4427 - 28); de Eendekooi in Weibosch 1816 (GA 141 1010/4426); Eendenkooi 1858, 1865 E 2 (w;-90.50), 17-18 (w;1.3.70).

Ter plaatse moet een eendekooi zijn geweest, een van de vele die in vroegere eeuwen bestonden; er zijn er in het Brabantse nog enkele bewaard gebleven zoals bv. in de polders rondom Den Bosch en aan de Maaskant. Een eendekooi kon alleen functioneren in een open en stil gebied. Het was vroeger ook verboden te bouwen dicht in de buurt van zo'n eendekooi.

EENDENPOEL

Aan seekere geweene zoo genaamde Endepoel onder Elschot in de Lariestraet tegenover de erven van voornoemde Cornelis Schenkels, den selven poel rontom omgraven met eene sloot, uytgenomen dat er voir aan den ingangh was gelaate een fack ongegrave, daar men met een kar en paard souwen konnen doorrijden, welke vak met houderen off staken was toegelegt off gevreet; dat den selve poel met ertappelen en bone was beplant, de welke Jan Goyaars van den Acker alhier bekende daarop geseth ende geplamt te hebben sonder consent [= goedkeuring] van ymanden, als mede dat het open vack door sijnen soon Marte met staken was toegevreet; item bevonden dat den voors. ingegraven poel voor het grootste gedeelte binnen de taggentigh voeten vande voors. erve lagh 1758 (Prinsen bloc 3 fol.21).

Een poel waar eenden vertoeven.

EENDRACHT

Een parceel houtbosch groot omtrent tien loopense nabij Middelrode genaamt de Eendragt of Molenheijde 1790 (RA 175 fol.144); drie akkeren teulland nevens en aan malkanderen gelegen onder Elschot benevens den dijk naar Middelrode genaemt de Eendragt 1804 (RA 183 fol.7; nieuw erf bij d'Eendracht onder Elschot 1816 (GA 141 50); Eendracht 1836 (NA) A 308-309 (sb,s;-77.60).

*Weilanden, gelegen in een nat gebied met veel sloten. Een plaats waar riet groeit van een Schelde-arm wordt **Eendracht** genoemd. Een = heen. Het heen wegspitten = de rietzoden afspitten. (Schönfeld - 68).*

Het is niet geheel duidelijk waar deze naam naar terugvoert in het Schijndelse. Is het mogelijk een verenigingsnaam ?

EERD(E)

In d'Eerde 1649 (van Oudenhoven); d'Eerde 1757 (JW); huis schuur stal hof genaemd de Eert 1780 (NA 7165/358).

Heeft twee betekenissen: indeling van het winnende land in het drieslagstelsel. (Goossenaerts - 13); aard, vroente, gemeynte = uitgestrekte heide - of broekgrond bestemd voor gemeenschappelijk gebruik Ook moet gedacht worden aan een verwijzing naar het dorp Eerde.

EERDERHAAG

Eikendoofhout aan de kamp Eerderhage 1404 (SS).

EERDERWOUD

In Mersmanshoernic in Eirderwaut 1436 (FS); den camp int Eerderwout ontrent tHeckengat ingenoemen anno 1484 (HC); een stuck heide genaemd het Eerderwaut 1512 (G-I-9); op Eerderwout aant Puthorstken ende rontomme dat ghemeyn Broeck 1544 (RA 43 fol.111)..

Woudachtige streek die zich mogelijk uitstreckte van het kerkdorp Eerde tot aan de huidige Martemanshurk en het element 'woud' in de betekenis van begroeiing met loofhout. (De Vries - 847/848). Een sterk beboste hoek van Schijndel.

EERDSE BERGEN

Teulland in de Eerdsche Bergen 1770 (RA 135 fol.16v).

Het stuifzand gebied op de grens Schijndel-Sint Oedenrode.

EERDSEBUNDERS

Den Knokaert onder Schyndel inde Eerdsche Buenders 1482 (HC); onder het Wijbosch over het Broeck ter plaetsse genoemt die Eerdsche Buenders ende eenen camp genoemt die Seven Buenders 1608 (RA 86 z.f.).

Een complex hooilanden in bunders verdeeld.

EEUWSEL

Ex bonnario dicto Eeusel 1421 (HH 128); het Eeuwzel onder Weibosch 1816 (GA 141 547d/5).

Achterste EEUWSEL

Achterste Eeuwzel 1877 (NA) (w;).

Groot EEUWSEL

Het Groot Eeuwzel in Weibosch 1816 (GA 141 1092/13).

Weiland van de geringste hoedanigheid, te vergelijken met een dries. In een enkel geval betekent het ook goede grond. Eeusel > ooi, oorspronkelijk schapenland. (Goossenaerts - 187)

EEUWSELAKKER

Eussenacker 1498 (HH 131).

EGENSWEG

Aen den Eghenswech 1471 (BP 1240); aent Elschot benevens den Egenschewech 1536 (RA 42 fol.49v); aenden Eghenschewech in die Ackeren 1541 (RA 43 fol.29v); aenden Egelschewech 1620 (HH 146); in Elscot aen den Egelsewech of straete 1714 (HH 162).

Eeg = eg. Toch verwijst deze naam naar de 15e-eeuwse familienaam Egens, afgeleid van de voornaam Egon. Door assimilatie kon Egens gemakkelijk overgaan in 'Egels'.

EIGENHUIS

Eigenhuis 1865, 1877, 1897 (NA) A 984, 987 (h,b;-73.50), E 1742-1747 (w,b,hu,t;1.23.30).

De bewoner heeft ook het eigendom van het huis.

EIJMBERDENAKKERTJE

Een perceel bouwland onder Weibosch in den Hardekamp genaamd Eijmberdenakkertje 1829 (NA 7184/2412).

EIJMBERTSKAMP

Seeckeren camp hooijlants Emberscamp ontrent het Schijndelsgat 1651 (RA 76 z.f.); uit een stuk beempt genaemt Eijmbertscamp ontrent 't Heckegat e.z. aent Wybosbroeck 1658 (RRG - 4); een camp hooijlant groot ontrent twee off drie karren hooijgewas aant Veggelsgat genaemt Eijmberscamp 1771 (RA 167 fol.61v).

Kamp benoemd naar eigenaar of bezitter Eymbert, later familie Eijmberts.

EIJMBERT VOETSHOF

Drije stucken teulants ondert Lutteleijnde int Hermalen genaemt Eymbert Voetshoff 1725 (RA 151 fol.337v).

EIKEN

Onder den gehugte van het Elschodt ontrent den casteele van Heeswijk ter plaetsche genaamt de Eijcke 1791 (RA 356 z.f.).

Terrein waar veel eiken staan.

EIKENBOSSSELKEN

Een straet tot dat Eyckenbusschelken 1400 (SS).

Oriëntatiepunt aan het einde van een straat gelegen.

EIKENDONKSBUSSELEN

Onder den Borne in de Schel e.z. het Ykendoncxbusselen 1717 (RA 150 fol.24v).

Een houtbosje in bezit van het Dungense klooster Eikendonk.

EIKENWILG

Eikenwilg 1873 (NA) D 575 (b;-38.-).

EIKKAMP

In den Eyckamp onder Elschot 1673 (NA 4724 - 51); een houtbosch beplant met groeiendt schaarhoudt en opgaande boomen houtwassen voorpootinge en verdere geregtigheeden van dien groot vijff lopensen 35 roeden onder Elschodt

teijnen in de Houtert genaamt Eijkskamp 1794 (RA 178 fol.122); Ekskamp onder Elschot 1816 (GA 141 839/4826 - 28).

Een kamp waar eiken groeien of die wordt omsloten door eiken of een eikenwal.

EIND

Mastbosch opgaande boomen en weg ter plaatse het Eind 1903 (HB 1384 fol.102a) B 2542-2546. Bij herleiding blijkt het volgende: B 2542-2543 = B 129 en B 2544-2546 = B 130.

Hoog EINDE [vgl. Hoogeind]

In die Wytacker in dWijbosch op die Hogheijnde 1442 (BP 1213)

Einde betekent 'het uiteinde van' (J. Molemans, 369); benoeming naar de hoge ligging, aan het uiteinde van een bepaald gebied.

EINDAKKER

tGoet ten Eindacker 1457 (FS); den selven toegedeijlt die Eyndeckerkens 1609 (RA 61 fol.133).

EINDGAT

Die helft van dat Hasenburchskempken aen dat Yndtgat 1603 (RA 60 fol.122).

Hier is 'einde' of 'ynde' vermoedelijk bedoeld in de betekenis van valhek of afsluitboom.

Oude EINDSTAD

Bij die Aude Yndstat 1383 (BP 1176); land die Aude Yndestat aen Delschot op de Akkers 1400 (BP 1182).

Stad is identiek aan hofstad. De hofstad kan de betekenis hebben gekregen van nederzetting, wanneer uitbreiding plaatsvond bij de hofstad en het geheel de naam "stad" heeft gekregen. (Vgl: Nuenen-270). "Eind" kan duiden op het liggen aan het einde van een gehucht of nederzetting, waar de oorspronkelijke hofstad gelegen was.

EINDVELD

Op Eyndevelts 1376 (FS); Eindveld (NA)_w;-79.20)B 1833-1836 (_w,_b;-79.20) (_w,_b;1.80.70).

Wijst op de ligging van het perceel (veld) aan het einde van een akkercomplex gezien vanuit de weg of de woning.

Nieuw EINDVELD

Tein stucken teulandt genaamt het Nieuw Eijntvelt yder groot ontrent twee ende een half a drie loopense 1749 (RA 134 fol.149).

Oud EINDVELD

Het oud Teijnvelt 1756 (RA 161 fol.28v); onder den Borne genaamd het Out Tijnvelt 1762 (RA 163 fol.238v).

ELDE [vgl. Bodem van Elde]

Silva de Eilde 1293 (Camps); 1/8 Deel in 1 ½ buunder beemd in Eilde 1372 (BP 1175); die gemeynthe van Elde 1465 (GI 8a.); aen den Bors ter plaetse geheiten Eldt 1535 (RA 42 fol.24); ses ackeren teulands onder het Lutteleijnde in de Elt genaamt de Vlasbeemt 1747 (RA 104 fol.10); ter plaetse genaemt het Eldt ses loopense 1764 (RA 164 fol.123v); Elde 1832, 1881 (kad.); de waterleiding no.21 genaamd Elde-Hongerhoek aanvangende in de Elde grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie C no.weg/2447, 2452 loopende door Elde en Hongerhoek en den Rijdloop bij den Hoekkamp legger B grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie C no.3165/3174 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 2975/2975 meter 1881 (NAA inv.nrs.402-403).

Gebied gelegen in en nabij Gemonde grotendeels het grondgebied van gemeente Schijndel. Het rechtsgebied Bodem van Elde strekt zich over een meer uitgebreid gebied uit, dat gelegen is in diverse gemeenten.

Rode ELDE [vgl. Rooi Elde]

Een perceel weiland genaamd de Rooideld 1868, 1886, 1894, 1896 (NA) A 593-594 (_w; 26.52.50), 749-752 (_b;-55.30).

Heeft dit met ontginning of het rooien te maken ?

ELDERBROEK

Ex bonis sitis in Eilsbruc 1293; twaelf lopense aent Elderbroeck 1685 (RA 142 fol.64v); een acker teulants gelegen over d' Elderbroeck ontrent vierdalf lopense 1722 (NA 7159/159); ter plaetse genaemt Delderbroek 1756 (RA 134 fol.255); d' Elderbroek 1757 (J.W.); Elderbroek 1803 (HV.); Elderbroek 1832 (kad) C 688-690, 1006-1018, 2413-2418; 690 (_w;7.24.70).

Broekgebied, dat gelegen is in Elde De Elde wordt soms samengetrokken tot Deld of Delt.

ELDERDIJK

In de punt tusschen den Eldschen – en den Hongerhoekschendijk 1906 (NAA inv.nr.722).
Een dijk door het gebied Elde.

ELEMAN

Twe stukken lants opt Oetelaer genaemt den Eleman 1712 (RA 98 fol.178).
Het element 'man' noemt men een personificerend achtervoegsel of suffix, dat regelmatig is toponiemen voorkomt bv. Balieman, Beurdeeman, Eleman etc, maar het woord kan soms ook de betekenis hebben van laaggelegen weiland (Buiks 1989:26).

ELEMANSSTREEP

Een sesterssen lants onder den Borne opt Oetelaert genoemt Elemansstreep 1651 (RA 229 map 4).
Vermoedelijk dezelfde als d'n Eleman.

ELF BUNDERS

Een koop in de Elf Bunders 1906 (NAA inv.nr.722).

ELISAKKER

Den Elisacker 1645 (RA 73 fol.82).
Afgeleid van de PN Elias of misschien toch verwijzend naar de gehuchtakker onder het gehucht Elschot, waar ook de Elissenweg uit gevormd is ?

ELISSENWEG [vgl. Elschotseweg]

Aen den Elissenwech in d'Ackeren 1674 (NA 4724-71); onder Elschot ontrent den Elensenwegh 1697 (RA 95 fol.124v); Neelisseweg 1780 (RA 170 fol.180v); een perceel teullant ontrent drie loopense ter plaatsche genaamt Nelisseweg 1781 (RA 171 fol.51v).
De weg door en naar het gehucht Elschot heette eertijds Elissenweg. Door assimilatie met het lidwoord 'de' en 'den' ontstond den Elisseweg wat evolueerde tot Nelissenweg. Er bestaat ons inziens geen enkel verband met de FN Nelissen.

ELSAKKER

Eenen streep lants genaemt den Elstacker 1631 (RA 68 fol.11).
Akker omgeven door elshout of verwijzend naar de vegetatie op het moment van ontginnen.

ELSBROEK

Elsbroec 1421 (FS).
Broekgronden met veel elzenhout.

ELSCHOT

Den Oliestemper onder Elschot 1320 (HH 125); een huis en hof en een streep lant te Vlote bij Delsscot 1367 (BP 1175); een kwart in een huis enz. aen Delscot 1382 (IS 18/66); drie kleine stukken beemd ter plaetse geheiten in de Gemeyne Beemden aent Delschot 1427 (SS); 25 roeijen lants zijnde de helft van 50 roeijen onder Elsent 1715 (RA 131 fol.171); in den hoeck genaemt Enschoot in den Houtert 1732 (RA 133 fol.209); d'Elscot 1757 (JW); erf Elschot onder Elschot 1816 (G 655/344 - 1278); Elschot 1832 (kad.) A 867-1047.
Beboste (cfr. els) hoek zandgrond, uitspringend in moerassig terrein. (Schönfeld - 129; Valkenswaard - 110)

ELSCHOTSEHEUVEL

Ter plaetse aenden Elschotsenheuvel 1653 (RA 76 z.f.); aen den Elschotse Heuvel 1741 (RA 155 fol.45).
Het gebied Heuvel onder het gehucht Elschot.

ELSCHOTSEKAMPEN

Ex iiiij bonariis prati in Lonenhoeve in de Elscotsche Campen 1714 (HH 162]
Vermoedelijk zijn hier de Steegsekampen bedoeld.

ELSCHOTSE ONDERSTAL

Den Elschitschen Onderstal 1415 (BP 1189); land in den Elschotschen Onderstal 1425 (BP 1198); eenen beemd in

dWijbosch in Delsdonc bij den Elsschotse Onderstal 1444 (BP 1215).

Onderstal = onderbouw van een huis. (Verdam - 427). Elschotse = gelegen in Elschot.

z.o.: Boerdonkse Onderstal.

ELSCHOTSEWEG

Een perceel lants gelegen aen den Elschotsenwech 1662 (RvS -76); twee stukken ackerlants gelegen aen den Elissenwech op d' Ackere 1674 (NA 4724-71); aen den Elschotschenwegh 1688 (RA 142 fol.185); onder Elschot ontrent den Elensewegh 1697 (RA 95 fol.124v); vier loopense gronde onder Elschot ter plaetse aen den Elschotsewegh 1741 (RA 103 fol.107v); den Elisenweg 1757 (JW);

Weg lopende naar of van het gehucht Elschot.

ELSCHOTSEWETERING

Gelegen aen den Elscotseweteringe 1565 (RA 49 fol.39v); den Hoekcamp aen die Elseweteringe 1603 (RA 60 fol.22); een campken hoijlants eenen mergen lants ontrent Delschotseweteringe 1653 (RA 77 fol.2); Elsewetering onder Weibosch 1816 (GA 141 72/4499); twee percelen hooi- of weiland onder Weibosch in de Martemanshurk genaamd den Elschewetering 1830 (NA 7185/2576).

Gezien de ligging aan de grens met Elschot, kan else een vervorming zijn van het woord Elschot en en een wetering is een gegraven waterloop of (brand)sloot (de Vries - 832).

ELSDONK

Beemd die Elsdonc 1388 (BP 1178); eenen beemdt in dWijbosch in Delsdonc bij den Elsschotsche Onderstal 1444 (BP 1215).

Een donk begroeid met elzen.

ELSHOUT

In den Bor ter stede geheten Elshout 1554 (RA 45); een perceel teulland gekomen vant Groot Gasthuys alhier onder den Elshout agter het Coor 1752 (RA 134 fol.199v).

Met Elshout wordt vermoedelijk gewoon het gehucht Elschot bedoeld.

ELSENKAMP

Onder Lutteleijnde in de Elssecampen 1641 (RA 72 fol.91); eenen camp hey gelegen in de Elsecampen eenen mergen twee hont 1662 (RvS - 55/56); eenen camp nieuw lants gemeynlick genoemt den Elssencamp 36 lopensen gelegen onder den Borne op d' Oetelaer 1667 (CvB 485); twee stukken teulants int Hermalen ter plaetse de Elssecampen 1685 (RA 142 - 36); aent Elderbroeck genoemt den Elssecamp 1712 (RA 149 fol.5); eenen camp hooijlandt onder Lutteleijnde genaamt den Elssecamp off Keurkamp groot ontrent int geheel anderhalve mergen 1782 (RA 172 fol.3).

"Elsen" kan een vervorming zijn van het woord "elschotse", gezien de omschrijvingen van 1662 en van 1685, wat een akkercomplex omschrijft. De omschrijving van 1667 geeft aanwijzing voor een enkelvoudige kamp, die dan omsloten was door elzen.

ELST

Een perceel teulland met de daarop staande huysinge ter plaatse genaamt het Elst 1755 (RA 134 fol.232v).

De plaats waar elzen groeien vgl. els + t-suffix. Het is niet uitgesloten dat hier het gebied Elschot mee bedoeld is vgl. Elshout.

EMERSKAMP

Eenen hoycamp gemeynlick genoempt Emerscamp in Bacxdijck 1660 (NvdH 14 fol.102).

Emers kan een FN zijn of een afleiding van Eimert.

EMKENSBRAAK

Een brake teullants achter de huysinge van Aert van den Laerschot genoemt Emkensbrake 1743 (RA 155 fol.177).

Emken is een vrouwelijke PN afgeleid van Emma.

EMMA-ES

Emma-es 1904 (HB 1391 fol.51).

De twee boompjes bij het Rectorshuis sectie C 3645 behoren aan de gemeente Schijndel nl. een Wilhelmina-eik en een Emma-es, gepland ter ere van de Koningin en de Koningin-moeder bij gelegenheid van dse troonbestijging van Koningin Wilhelmina - Schijndel 29 november 1903.

EMMAUS

Den Emmaus (vm) D 374-376 (b;-.97.60).

Mogelijk afgeleid van de familienaam Emonts?

EMMERSVALIE

Emmersvalie (vm) C 1469 (b;-49.20).

Door assimilatie ontstaat uit Eimbert > Embert > Emmer(t)s. Een van de leden van de familie Steenbakkers heette in de volksmond Bertus Eijmbers (vm 18); hetzelfde perceel als Limmensland en Pannesteel.

ENENBOOM

Apud Unam Arborem 1421 (HH 128); den ecker aen den Enenboem onder Lutteleynde 1491 (BP 1260); .

Waarschijnlijk een enkele boom in een akkergebied, waaraan het perceel gelegen was.

ENGEL

Land gelegen ontrent den Dennenboem mette gemeynen naem den Engel genoempt gelegen onder de parochie en jurisdictie van Scijnle 1570 (CvB 378); huys esthuys hoff boomgardt het driesken daer aen gelegen met het stuck ackerlants achter den hoff tsamen groot ontrent twe lopense onder de dingbancke van Schijndel binnen der prochie van Sint Michielsgestel ter plaetse gemeyndelick den Engel genoempt 1642 (RA 72 fol.196); teul en weylanden onder de Broexstraat ter plaetse in den Engel 1685 (RA 142 fol.6); huis hof groes en teelland onder Broekstraat genaamd den Engel 1808 (RA 300/159); openbare verhuuring van een huis en achterhuis en hof onder het gehucht Elschot nabij de parochiekerk genaamd den Engel genummerd letter E 437 1814 (NA 15 no.447); den Engel 1832 (kad) B 1078-1222).

Het element "angel" (lat. angulus) betekent "hoek". Dezelfde betekenis als winkel cfr. Dittmaier (1963 : 13), synoniem van angel (Bocholt - 192).Het kan echter ook eenn huis- of herbergnaam zijn.

ENGELAND

Bouw – en weiland en bosch bij van Engeland 1910 (HB 1528 fol.6a) B 1474-1478.

Afgeleid van een FN.

ENGELENSKAMP

Onder Delschot eenen camp groesvelts inne de Hardebeemde gemeynlick genoempt Engelenkampken 1599 (RA 59 fol.89); een kamp verdeeld in drie kampen genaamt de Heeswijksche Steegt off Breede Steegt bekend als van Engelenscamp niet ver van Heeswijk 1800 (RA 216 fol.205v); op de Breede Steegd genaamd van Engelenscamp 1810 (RA 288); een perceel hooi- en weiland onder Elschot op de Steeg genaamd van Engelenscamp 1828 (NA 7179/1894).

Het kan een afleiding zijn van de vrouwelijke voornaam Angelina, die verkort als Engel voorkomt of verwijzen naar de FN van Engelen of Engeland die bekend is vóór 1824; Adriaen Peter van Engeland 1809; Dielis en Jan van Engeland 1832 (kad) Mogelijk houdt de naam ook verband met het volgende toponiem waar 'man' als personificerend suffix staat voor 'het land van Engel'. .

ENGEL(S)MAN

Aent Elschot genoempt den Engelsman 1536 (RA 42 fol.46v); vijf lopense lants gemeindelick genoemt den Engelsman 1638 (RA 71 fol.233v); huys hof en aengelach lande met sijne houtwasch ende gerechtigheit ontrent vijf lopensen onder Elschot aen de Molenhey van outs genaemt de Engelman 1710 (CvB 10); huuzinge hof en aangel. teullant graskanten en gerechtigheden omtrent vier lopensen onder Elschot genaamt den Engelsman 1794 (CvB 144); erf den Engelschman onder Elschot 1816 (GA 141 720/1284); Engelsman 1835 (NA) A 823-824 (b,w;1.45.30).

'Man' als personificerend suffix of achtervoegsel en in de betekenis van 'land van Engel(ina)'

ERF

Onder den Borne in de Erfve 1649 (RA 75 fol.20v); in d'Erffve onder Elschot 1673 (NA 4724 - 51); onder het Wijbosch op de Locht in de Erve groot omtrent anderhalff loopense 1756 (RA 161 fol.63); eenen braak teulland genaemt het Erff in de Kwaaystraat onder Weybosch 1802 (RA 182 fol.218); een perceel bouwland onder Weibosch in Loosbraak genaamd het Erf 1818 (NA 7173/1189); 1865, 1875, 1882 (NA) A 2366-2367 (b;-.70.50), B 1282-1283, 1366-1367, C 29-35, 89-93, 95 (hu,tu,s,he,b;4.64.43), 2259, 2261, 2278, 2282, 2414-2416, 3094-3096, (hu,b,w;1.97.42) ?, 2384, 2386-2390 (hu,og,b;1.11.2) ?, E 1535-1538, 1546-1552 (hu,b,og;2.38.80). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3094-3096 = C 2284-2286.

Stuk grond, oorspronkelijk gelegen bij het huis; in later tijd ook gebruikt voor nieuw ontgonnen grond.

Afgebrand ERF

Op het Oetelaar neffens het Afgbrand Erff vijf lopense 1804 (RA 183 fol.18v); vijf percelen bouwland en weiland genaamd het Afgebrand Erf 1875, 1878, 1879 (NA) B 1518, 1544 - 1547 (b,w;1.67.90), D 384-388 (b,w;1.60.80), E 909-910, 916-919, 3139 (b,w;1.62.40); drie percelen akkerland onder Borne op het Holder genaamd het Afgebrand Erf 1815 (NA 7170/598); een perceel akker- wei- of hooiland onder Elschot in de Lariestraat genaamd het Afgebrand Erf 1815 (NA 7170/645); een perceel bouwland onder Weibosch genaamd het Afgebrand Erf 1820 (NA7175/1408); huisplaats met hagen omgeven hof akkerland onder Lutteleinde in de Lage Straat en op de akkers achter den Hof genaamd het Afgebrand Erfje 1827 (NA 7181/2147).

Uitsluitend betrekking op een bij het huis gelegen erf, waarvan het daarop staande huis is afgebrand D 385-388: gelegen aan de Boschweg (thans genaamd Molendijk), waar vóór 1757 een huis heeft gestaan E 909-919: hier stond in 1757 een grote hoeve, die vóór 1832 is afgebrand.

Afgebroken ERF

Uit vijf percelen bouwland gelegen onder Borne genaemt het Afgebroken Erf 1783 (HH 116); in en voor zijn land genaemt het Afgebroken Erf int Hermalen 1793 (RA 259 map 5); het Afgebroken Erf in Elschot 1816 (GA 141 37/1-32); Afgebroken Erf 1835, 1856 (NA) A 902 (b;-44.80), B 2142 (b;-12.42).

Erf waarvan het daarop staande huis is afgebroken A 902: het huis dat hier heeft gestaan is tussen 1757 en 1832 afgebroken.

Groot ERF

Een gedeelte int Groot Erve in de Schootschehoeve 1619 (RA 65 fol.31v); eenen acker in het Groot Erff genaemt den Hopacker (RA 157 fol.99).

Klein ERF

Een huis en kleyn huysken genaemt het Kleyn Erff onder Lutteleynde 1748 (CvB 42).

Nieuw ERF

Aen de heijde onder de Nieuw Erve 1749 (RA 104 fol.220v); in de Stok a.e. de verkogte Nieuw Erve van Delis Hendrik van der Schoot 1804 (RA 183 fol.44); Nieuw Erven in Lutteleinde 1816 (G 655 - 42); Nieuw Erf 1816 (G 655 - 49); Nieuw Erf 1885 (NA) C1545, 1548, 3066, 3260, 3261 (hu; 1.18.48). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3066 = C 1546, 3260-3261 = C 1551..

Nieuw ontgonnen afgepaalde grond; synoniem van Kamp, Heikamp, Koop, Heikoop, Nieuwe Koop en Nieuw Land.

Oud ERF

Bouwland en weiland en opgaand geboomte genaamd het Oud Erf 1890, 1896, 1900 (NA) C 2219-2224 (b,w,og;1.71.63), D 383-388 (b;2.00.16), D 389 (w,b;1.06.30).

Betreffen dezelfde percelen als die genoemd onder: Afgebrand Erf.

Verbrand ERF

Onder Elschot genaemt tVerbrant Erff 1725 (RA 151 fol.327); een perceel gemeentegrond voorhoofd onder Elschot genaamd het Verbrand Erf 1808 (RA 300/187v.)

ERF aan de Heide

Een perceel bouwland onder Weibosch in de Kwint genaemd het Erf aan de Heide, 1821 (NA 7176/1537).

Gelegen nabij de Rooiseheide

ESCHLAND

Ter plaatse het Elderbroek genaamd bij van Eschland 1903 (HB 1385 fol.121v) C 2928. Bij herleiding blijkt het volgende: C 2928 = C 2417.

De FN van Es(ch) komt al vanaf de Middeleeuwen frequent voor in Schijndel bv. in de Helmondse cijnsregisters Gerardus Roveri de Esch, Henricus Henrici de Esch, Henricus Johanni de Esch, Johannis Henrici de Esch, Margareta filia (= dochter) Roveri de Esch, Yda Henrici de Esch, Yda filia Johanni Roveri de Esch (allen uit 1498); men vindt de FN ook in diezelfde periode onder Sint Oedenrode en Liempde (HH 131).

ESSELENEEKEL

Arnoldus de Beke ex Esseleneekel 1714 (HH 162).

ESSENKAMP

Aen den Born den Essencamp 1533 (RA 41 fol.31); eenen camp hoylants genoemd den Essencamp 1649 (RA 75 fol.7);

drie stukken land gelegen opt Oetelaar onder den Borne groot omtrent ses lopensen genaemt den Esselencamp 1714 (HH 162 fol.197); uten Eschecamp 1714 (HH 162); Essecamp 1757 (JW); uit een kamp groesvelds onder den Borne genaamd den Essencamp 1783 (HH 151); Esselecamp onder Borne 1816 G 655/717-87); Esselencamp 1832, 1881, 1893, 1903 (NA) B 1701-1702 (b;-.82.30), 1703-1704 (b;-.85.30).

Een kamp omgeven met essen. Es = naam van de betreffende boom (Fraxinus excelsior); - le = bos; oorspronkelijk een bosje van essen.

ESTAKKER

Land aan de Kalversteeg vanouds genaemt den Estakker 1787 (CvB 646); een perceel teelland tien lopensen genaemt de Estakker gelegen aan de Kalversteeg 1808 (RA 301 fol.44v.); Estakker 1858 (NA) C 3 (b;1.6.50).

Op deze akker stond in 1757 een gebouwtje, dat waarschijnlijk een est was (bakhuisje) en vóór 1832 afgebroken.

EVERDONK

De helft van een buunder beemd in die Everdonk 1389 (BP 1178); uit een kamp hooiland van een morgen aan 't Delschot ter plaatse genaemd die Eiverdocnk nevens het erf den Susterhuys van Boemel 1509 (IS 33/130); land aent Wybossche geheiten die Everdonck 1539 (CvB 522); vijf hont groes hey wey in de Everdoncq 1662 (RvS - 4); twee ackerkens teulants gelegen in de Everdonck 1703 (NA 7158 - 131); een parseel lant genaemt de Everdonk onder Weybosch 1797 (RA 180 fol.2v.); een perceel akkerland onder Weibosch genaemd de Everdonk 1814 (NA 7169/580); Everdonk 1832, 1834, 1836, 1871, 1879, 1882, 1885, 1887 (kad.) (NA) E 613-688, 641-642, 652a. (w,s,he;-.40.20), 718 (b;-.22.40), 753-754, 760 (w;-.60.70.), 755-756 (b,w;-.43.80), 759 (ho;-.08.70), 822-824 (w;-.53.20), 846 (b;-.26.70); bouwland in de Everdonk 56 a 10 ca – 1910 (HB 1528 fol.9a) E 789.

Een donk waar evers (zwijnen) kwamen. Mogelijkheid is ook, dat de donk in eigendom of bezit is geweest van iemand met de naam "Ever" = Everhard. Ook in Turnhout ligt een Everdonk. (Noordwijk - 84)

Achterste EVERDONK

Een perceel land genaemt de Agterste Everdonk onder Wijbosch aan de Boedonk 1807 (RA 184 fol.82).

Grote EVERDONK

Grote Everdonk 1865, 1879 (NA) E 723-726 en 809-812 (w,b,sb;1.52.90); ook 738-740, 747-752 (b,w,s;1.84.60).

Hoge EVERDONK

Een braexke teullant bestaende in vier akkeren met een geerke houtwasse genaemt de Hoog Everdonk groot saeme omtrent vijff loopense 1771 (RA 166 fol.288v); Een perceel akkerland onder Weibosch genaemd de Hooge Everdonk 1816 (NA 7171/794).

Hypercorrect, omdat donk al de betekenis heeft van hooggelegen.

Kleine EVERDONK

Kleine Everdonk 1865, 1877, 1904 (NA) E 800-805 (b,w;1.47.40).

Lage EVERDONK

Eenen acker teullant en een hooijcampke neffens en aen malcanderen gelegen onder den gehugte Wijbosch ter plaetse genaemt den Leege Everdonk groot saeme ontrent vijff loopense gronde (RA 166 fol.286v).

Voorste EVERDONK

Een perceel land genaemt de Voorste Everdonk onder Wybosch aan de gemeene weg 1807 (RA 184 fol.82).

EVERDONKSBUSSELEN

Everdonksbusselen 1897 (NA) E 856-857, 865-869 (b;1.18.40).

Oorspronkelijk een bosgebied en als zodanig nog bekend in 1757; vóór 1832 ontgonnen.

EVERKAMP

Vijff stukken teulants metten hoycamp daer aen gelegen genoemt den Evercamp 1695 (RA 143 fol.163).

Een kamp in de Everdonk of toebehorend aan Evert of de familie Evers.

EVERSAKKER

Eenen acker Evertsacker genoemt 1622 (RA 65 fol.218); een enkelde hegh in Eeveracker 1753 (RA 240 map 4).

Afleiding van de FN Evers.Men kende in die tijd 'enkelde en dubbelde heggen'.

EVERSHEI

Evershei borne, 1816 (GA 141 3/3444); evertshei, borne, 1816 (GA 141 20/3446); evershei, 1868 (NA) B 954-958 (b;1.22.-).

Betreffende percelen waren in 1757 reeds ontgonnen tot bouwland.

EVERSSTREEP

Onder Elshot genaamt in Everstreep 1719 (RA 150 fol.142v).

FAAS HENDRIKSVELD

In den Borne opt Oetelaer ter plaetse genaemt Faes Hendricxvelt 1724 (RA 151 fol.178).

Afleiding van een PN.

FAASSEVELD

Ses stukken op het Oetelaer genaemt Faasseveldt groot ontrent anderhalve mergen 1768 (RA 166 fol.109v); een perceel teel - en groesland onder Borne 1 ½ morgen groot genaamd Faasseveld 1810 (RA 302 fol.108v.); 1882, 1885 (NA) C 1254-1256 (b;1.3.10).

PN. Faas voor 1810 afgeleid van of Servatius of Bonifatius.(C 1254-56)

FABRIEK

De Fabriek 1876 (NA) F 179 (b;-.52.90) F 179.

Welk fabriek in of buiten de Rooise Heide kan hier bedoeld zijn ?

FACULTEITSLAND

't Faculteitsland, 1757 (tiendklamp 50)

Was eigendom van de Theologische Faculteit van Leuven die sinds 1545 de grote tienden in eigendom had verworven nadat aan hen het personaatschap van de Servatiusparochie was overgedragen.

FIJNVELD

Feijnveld onder Borne 1816 (G 655 - 453 -3681 - 85).

De naam kan zijn afgeleid van de PN Feyen. Fijn is ook: eindigend, laatste (Verdam - 813); laatste veld. (De Vries). "Fijn" kan echter ook een bepaald soort "hooiveld" zijn, bestaande uit fijn, dun, spichtig ondergras; ondergras is een kleine grassoort, dat in een grote grassoort groeit o.a. bolklaver en steenklaver. (Goossenaerts - 210, 535). Het sterke vermoeden bestaat dat het een verschrijving is van het Tijnveld op de Oetlaer, gebaseerd op een leesfout nl. de verwisseling van de f en de t.

FLEKKERSHOEFKE [ook: Plekkers- en Vlekkershoeffe].

Int Hermalen genoemd dat Vlekkershoeffe 1576 (RA 53 fol.98); opten Bodem van Elde ter plaetsen genoemd Vlekkershoeffe beneven erffnisse des Convents van den Ca(r)thuysen tot Vucht 1612 (RA 66 fol.134); een stuck lants gelegen in Flekkershoeffe 1 1/2 hont 1662 (RvS-6.); ondert Lutteleijnde ter plaetse Vlekkershoeffe 1728 (RA 152 fol.260v); onder het Lutteleijnde genaemt het Vlekkersheuffken 1734 (RA 101 fol.225v); drie ackeren teulands onder 't Lutteleijnde ter plaatse Vlekkershoeffe 1745 (RA 104 fol.18); over het Elderbroeck ter plaetse genaemt Flekkersheuffken 1754 (RA 106 fol.70); Flekkersheuffken 1807 (RA 138 fol.82); een perceel bouwland onder Lutteleijnde genaamd het Flekkershoeffe 1834, 1835, 1838, 1893 (NA) C 988 (b;-.26.10), 963-964 (b;-.57.-), 1000 (b,s;-.25.-), 1014 ged. (b,w;-.58.70).

Hof, afgesloten (perceel) gebied. (Neerpelt - 122/124). In 1757 is dit een door bomenrijen omzoomd gebied, gelegen in het broekgebied De Bodem van Elde. Flekker = fleke, vleeke : "moerassig of modderige plek (Verdam - 606), hetgeen aansluit met de situatie ter plaatse. Het betreft een afgesloten terrein in een van oorsprong gemeenschappelijk weidegebied het Elder Broek, waar schapen werden samengedreven om te overnachten en waardoor natuurlijke bemesting de daarin gelegen gronden zijn ontgonnen. (Schönfeld 135 - 136)

FLORENAKKER

Florenacker in dWybosch 1476 (BP 1245).

Akker van Floor of Floris een PN waarvan zeer veel varianten bekend zijn .

FORSKE

Het schaarhout van een enkel heg en de Vors 1788 (RA 256 map 1); 't Forske of Stelforst (vm) gelegen langs D 1044-1047.

Forske is dialectvorm van varen, i.c. een vaarweggetje, of overpad. Volgens mondelinge overlevering zou het een

verbindingspadje zijn tussen de Wijboscheweg en de Sportparkweg afgeleid van het dialectische 'vaorwegse'. (mw. Peters van Herpen).

FRANSE PLAK

Franse plak (vm) E 2123 ged. (dk).

Plak = stuk grond; hier zouden in de Franse tijd kanonnen hebben gestaan. Aanvankelijk een verhoging, later uitgegraven leem voor de nabijgelegen steenoven; nu liggen er sloten doorheen. Het perceel werd ook genoemd Franse tafel.

FRANSE TAFEL

Franse tafel (vm) hoek A 577, 578 en A 596/523.

Volgens mondelinge overlevering betreft het een perceel in de Oude Molenheide waar de Franse legers in 1794 gelegerd waren (mw. Peters van Herpen).

FRANS GERITSAKKER

Acker in de Buunder genaemt Frans Geeritsacker 1710 (RA 193 fol.131).

Afleiding van een PN.

FRENS ZEELENHOEKSKE

Een plaxken teulland onder den Borne genaamt Frens Zeelenhoexken 1752 (RA 105 fol.194v).

Afleiding van een PN. Frens van Franciscus of van Laurentius [vgl. Lauvreijnsen, Lauvrenssen] en Zeelen van Marcelis in verkorte vorm Ceel – Seel - Zeel.

GANSSTREEPKE

Land dat Ghansstreepken bij de Kerk 1393 (BP 1179).

Streepje land waar ganzen werden gehouden.

GASTHUIS

Uyt huys hoff hoffstadt ende erfenissen aent Lutteleijnde d'een zijde dat Ghasthuys van Scynle 1536 (RA 42 fol.60v).

Deze omschrijving zou het vermoeden oproepen dat Schijndel zelf in de 16de eeuw een gasthuis gekend heeft. Andere bronnen bevestigen dit tot op heden niet, dus lijkt enige voorzichtigheid geboden bij deze interpretatie!

GASTHUISHOEVE

Van de Gasthuyshoeve met sijn aengelach gelegen ontrent de Schoot groot vier mergen 1662 (RvS - 44); int Hermalen teegen over de Gasthuyshoeff 1748 (RA 157 fol.51v).

Pachthoeve van het Gasthuis uit 's-Hertogenbosch in de omgeving van de Schoot gelegen.

GASTHUISKAMP

Des Gasthuyscamp vanden Bossche 1554 (RA 45).

Eigendom van het Bossche gasthuis wat in de hele regio bezittingen had liggen.

GASTHUISLAND

Onder Wijbosch het Gasthuys vanden Bosschelant 1536 (RA 42 fol.60v)..

GAT

Duidt op een depressie in het landschap.

GEBURCHT

Aent Geburgt a.e. de riviere d'Aa 1717 (RA 149 fol.338); eenen camp hoylants over het Broeck ter plaetse aen den Burgt 1741 (RA 103 fol.66); 't Geburgtt 1757 (JW); twee campkes hooyland ontrent het Geburgt eenen halven mergen 1764 (RA 164 fol.11); de Camp bij het Geburgt 1793 (RA 259 map 5); 1/4 part in den Laagenbeemt aent Geburght 1797 (RA 180 fol.2v); het Geburgt in Weibosch 1816 (GA 141 27/4372,73); Geburcht 1833, 1888, 1900 (NA) (h,w;-61.57), E 2259-2260 (w;-81.40).

'Ge' is een collectief; gelegen midden in de rivier De Aa, op de grens van Dinther en Schijndel; voor beide dorpen moet het een gemeenschappelijke motte geweest zijn (zie onder Aardenburg).

GEEFHUISKAMP

Een perceel op de Beek groot vijf loopense 3 roeden belend de eene zijde eenen weg langs den Geefhuyscamp 1804

(RA 218 fol.50).

Hier is bedoeld een stuk grond in eigendom van het Bossche Geefhuis.

GEEFKENSHEIKAMP

Een derde part van Geefkensheycamp 1485 (BP 1254).

Geef = geefhuis; eigendom van het Geefhuis te 's-Bosch. Aannemelijker is echter de afleiding van de PN Geef of Geven vgl. de latere familienaam Gevers.

GEELDERS

Eenen camp groesvelts op den Bodem van Elde genoemd het Geelre 1595 (RA 57 fol.22).

Het gebied de Geelders dankt zijn naam aan de oude veldnaam Geerlaar > Geelre > Geelders, zoals we onder Liempde bv. kennen Vellaer > Velder en ook Smallaer > Smalder. Eenzelfde taalverschijnsel doet zich ook voor bij Hollaer > Holder.

GEER

Uit een stuk land genaemd den Gheer aent Delsot 1439 (TS 23/90); den Gheer int Elscot inden Boegart 1500 (PAS 417); eenen acker teullants gemeynlick genoemd den Geer 1606 (RA 61 fol.13v); ondert Wijbosch overt Broeck gemeynlyck genoemd Jan Boesbemdt andere einde eenen beemdt genoemd den Geer 1668 (RA 82 fol.74v); onder den Borne int Liessent genoemd de Geeren 1685 (RA 142 fol.70v); int Liessent genoemd de Geeren 1704 (RA 146 fol.112); anderhalf loopense teulants opt Holder geheiten van outs de Geere 1718 (RA 150 fol.39); eenen camp hooylants onder het Wijbosch ontrent den Kilsdonksemeulen genaemt den Geer 1741 (RA 103 fol.55); een parseel akkerlandt genaemt de Geer gelegen in Bakxdijk 1790 (RA 177 fol.177); de Geer onder Borne 1816 (GA 141 47/3563); drie percelen bouwland onder Borne in het Liesent genaemd de Geeren 1828 (NA 7183/2366); Geer 1835, 1848, 1853, 1857, 1863, 1865, 1866, 1877, 1886, 1889, 1904 A 2031 (b;-.38.80), B 181 (b;1.5.60), 184 (b;-.22.70), 2113 (b;-94.80), C 1346-1347 (b,s;-33.80), D 251-252 (b;-.29.20), 961 (b;-8.80), 1433 (b;-16.60), E 1641 (b;-36.70), 1872, 1992 (b,w;-67.-), 1993 (b;-90.10), 2578-2579 (w,s;-62.90).

Een wigvormig, gerend of spits toelopen perceel vgl. een naam als de Geerden, een percelencomplex in een gerende vorm gelegen.

Achterste GEER

Opt Holder genaemt de Voorste ende Achterste Geer 1697 (Ra 144 fol.59v)

Grote GEER

De Groote Geer op het Oetelaer 1780 (RA 182 fol.43v); Grote Geer 1882, 1897 (NA) C 592-593, 3006 (b,w;-73.87).

Kleine GEER

Kleine Geer 1882, 1897 (NA) C 595, 3007 (b,og;-45.13).

Voorste GEER

Opt Holder genaemt de Voorste ende Achterste Geer 1697 (RA 144 fol.59v).

GEERAKKER

De Geerakker onder Borne 1816 (GA 141 549/4108); Geerakker (NA) 1875 A 2031 (b;-.38.80), C 1113-1114 (hu,sb;-1.60).

GEERBEEMD

Eenen camp groesvelts gemeynlick genoemd die Geerbeemt 1599 (RA 59 fol.160).

GEERDENVELD

Onder het gehucht de Borne genaemd de Meijldoorn genaemd Geerdenveld 7 lopensen 2 roeden (NA 15 no. 391); Geerdenveld onder Lutteleinde 1816 (GA 141 200/3944 - 45).

Het veld van Geert of Gerard of is bedoeld het veld met gerende percelen?

GEERDRIES

Bouwland genaemd de Voorste Beek en Geerdriessen 1898 (NA) C 1158-1160 (b;1.26.30) 2279-2281 (b,w;-65.50).

GEERDUIN

Een schaarbosch en twee parcellen bouwland in het Weibosch ter plaetse genaemd den Duin genaemd de Geerduin

1855 (NA) D 1263-1265 (sb,b;-67.10).

Gerend of wigvormig perceel gelegen in het gebied de Duin.

GEERHAAG

Geerhaag 1868, (NA) (b;-28.90).

Gerend wigvormig perceel gelegen in het akkergebied de Haag.

GEERHOEK

In de Schilt het Geerhoexken 1694 (RA 143 fol.108v); in Geerhoek onder het gehucht de Borne 1816 (GA 141 5/4083).

Geervormig of wigvormig en tevens hoekvormig. Waarschijnlijk een pleonasme.

GEERKAMPKE

Een campken groeslants genoemd het Gheercampken groot ontrent een dachmaet off derdalff loopensaets ingenoemen van de gemeynte van Schyndel anno 1500 (HC); een campken groeslants genaemt het Gheercampken een derde part van een lopense e.z. de gemeyne straete of steeghe 1658 (RRG - 134); anderhalff hont groes hey en wey ondert Elschoth genaemt het Geercampken 1662 (RvS - 50).

GEERKE

Uit een stuk land genaemd 't Geerken 1407 (TS 19/74); twee percelen lants genoemd die Cloot ende het Geercken aen en neffens malcanderen gelegen onder Lutteleynde 1685 (RA 142 fol.45v.); het lant genoemd den Crommenacker met het Geerken ter plaatse het Oetelaer 1704 (NA 7158-141v.); onder Wijbosch inden Berisacker genaemt het Geerken 1743 (RA 103 fol.178v); een perceel teullants in de Schootschehoeve genaemt het Geerke 1744 (RA 103 fol.211v); een perceel akkerland onder Weibosch genaemd het Geertje 1820 (NA 7175/1427); een perceel hooi- of weiland onder Elschot in de Liekendonk genaemd de Grootte Allemanshoef of het Geerke 1825 (NA 7183/2270); Geerke 1851, 1882, 1887 (NA) C 3219 (b;-44.50), E 1527 (b,-23.40).

Brede GEERKE

Een loopense lants onder den Borne ter plaetse in de Streepen genoemd het Brede Geerken 1653 (RA 77 fol.27); een loopense lants in de Streepen genoemd het Breede Geerken 1685 (RA 231.5).

Smal GEERKE

Het nieuw huys ende een stuck teulants in de Streepen genoemd Smael Geerken 1653 (RA 77 fol.27).

Het tegenovergestelde van het Brede Geerken.

GEERLAAR

Heiveld opt Gheerlaer in Rode 1432 (SS).

Geerlaer evolueert achtereenvolgens van Geerler > Geelder. Het gebied Geerlaar strekte zich ook uit over het Schijndelse grondgebied.

GEERTJESAKKER

Op de Beek genaemt Geertiensacker 1748 (RA 157 fol.87); op de Beek Geertiensacker 1780 (RA 170 fol.17v).

De akker van een zekere Geertje. De verkleinwoorduitgang in de 18de eeuw is heel vaak 'ie' in plaats van 'je', zoals bv. in 'veltie' of 'veltien' voor veldje.

GEFFEN

Bouwland ter plaatse de Wielsche kamp genaamd bij van Geffen 1888 (NA) B 2890 (b;-39.70). Bij herleiding blijkt het volgende: B 2980 = B 1332.

Gelegen nabij de eigendom(men) van van Geffen.

GELOOKT

In die Hardbeemde int Gheloect 1500 (PAS 417); aen den Boors gelegen int Geluck 1536 (RA 42 fol.65); dat hoefken int Geluck (RA 42 fol.65); een stuck landt ter steden aen de Born int Geloect aen die Bollenhovel 1562 (CvB 432); onder den Borne int Geluecht genaemt 1582 (RA 54 fol.192v); conditie van verkogt schaarhoudt in den Look toebehoord hebbende Hendrik Lambert van Zoggel 1788 (RA 256 map 1).

Besloten perceel, dan wel een perceel gelegen in een gesloten gebied; van mnl. (ge)luken = omsluiten.

Oude GELOOKT

Een kwart in een huis enz.aen Delscot de helft van den Oude Gheloect en drie lopensaet in die Scoelen 1382 (TS 18/66).

GEMEENTEBOS

Een stuk gemeente omtrent het Gemeentensbusselen 1777 (RA 135 fol.121); Gemeentebos 1903 (NA) C 3174 (b;-48.20). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3174 = C 2718.

Eigendom van de gemeente.

GEMEENTEBROEK

Eenen acker teullant genaemt Gerit Corstenakker omtrent twee loopense e.e. het Elde off Gemeentensbroeck 1767 (RA 166 fol.8).

Broekgebied in eigendom van gemeente Schijndel.

GEMEENTEKWEEKBOS

Het graven van sloten om een parseel heijde off gemeentensgronde ter plaatze in het Elschodt om te strecken tot een Gemeentenskweekbosch zoo als reeds afgebaekent is 1778 (RA 212 fol.161).

Speciale plaats voor het kweken van jonge bomen die dan later op de voorpootstroken en langs wegen en waterlopen geplaatst kunnen worden.

GEMEENTEPUT

De Gemeentensput op den Kerkhoff 1769 (RA 210 fol.83v).

Bedoeld als brandput of brandkuil?

GEMONDSAKKERTJE

Gemonsakkertje 1874, 1886 (NA) C 1157 (b;-22.-).

Gelegen nabij de grens van Gemonde in het Achterste Hermalen.

GEMONDSE AKKERS

Gemondse akkers (vm) C 1254-1256, 1258-1260, 1265-1269, (b,og;2.95.21).

Gelegen nabij de grens van Gemonde en de grens van Sint-Oedenrode.

GERBRANTSKOOP

Gerbrandskoop onder Weibosch 1816 (GA 141 282/4915).

Benoemd naar de PN Gerbrand of de familienaam Gerbran(d)(t)s. Thomas Thomas Gerbrants, geboren te 's-Bosch, is vorster in Schijndel rond 1730.

GERINGSERF

Onder Elschot genaemt in Geerincxerff 1716 (RA 149 fol.275).

Afleiding van een FN Gerings, ook Gerongs.

GERINGSHOF

Geringshof 1408 (FS).

GERINGSKAMP

Eenen camp groesvelts onder Delschot genoemt Geringscamp 1609 (RA 61 fol.112).

GERIT CORSTENAKKER

Eenen acker teullant genaemt Gerit Corstenakker omtrent twee loopense e.e. het Elde off Gemeentensbroeck 1767 (RA 166 fol.8).

GERIT CORSTENVELD

Onder den Borne genaemt Gerit Corstevelt 1756 (RA 161 fol.59).

GERIT DE KUIPERKAMP

Een stucxken nieulants gelegen in Gerit de Cuijpercamp 1662 (RvS - 67).

Gerit de Cuyper in of voor 1662 bekend?

GERIT DEN DEKKERLAND

Een stuck teulants ontrent vier loopense int Lieshout genaemt Geerit den Deckerslant 1687 (RA 232).

Afleiding van een PN.

GERIT HELLINGSKAMP

Ondert Lutteleijnde int Hermalen genaemt Gerrit Hellinxcamp 1725 (RA 151 fol.348); uyt Geerit Hellinxcamp 1783 (HH 165d)..

GERIT JORDENSKAMP

Ter plaetssen gemeynlick genoempt Gerit Joordenscamp 1643 (RA 73 fol.4).

GERIT JORDENSLAND

Een perceel bouwland onder Borne in de Meigraaf genaemd Gerit Joordensland 1831 (NA 7188/2638); Gerit Jordensland 1840, 1866 (NA) A 937 (b;-.85.40); een perceel bouwland onder Borne in de Meigraaf genaemd Gerit Joordensland..

GERITSAKKER

In de Laristraet genaemt Geritsacker 1736 (RA 154 fol.119).

GERITSBRAAK

Een braecxke teulants genoemt Geritsbraecke 1647 (RA 74 fol.157).

GERITVELD

Boomen staande en wassende op de Meyldoorn onder Borne op het voorhoofd aan het einde van het drieske genaamd Geeritteveld 1776 (NA 7165/316)..

GERONGBRAAK

Uyt eenen acker genaemt Gerongsbraak 1500 (PAS 417).

De FN Gerongs of Gerings komt zeer frequent voor in de oude Schijndelse archieven.

GERSTHOF

Gersthoeve 1320 (HH 125); uit drie akkers in Ghersthove 1507 (HH 133); ex petia terre in Gersthove 1620 (HH 146).
Besloten gebied (hof), waar gerst werd verbouwd. Gerst werd geteeld voor veevoeding en voor bereiding van bier.

GERSTEKAMP

Hakhout en weiland genaamd Gertsekamp 1900 (NA) E 338-340 (og.w;-98.-)

Gert is een samentrekking van Gerit. Ook is een verschrijving van Gerstekamp niet uitgesloten!.

GERSTLAND

Gerstlant in die Hautaert 1385 (HGB).

Genoemd naar de verbouw van het landbouwgewas gerst.

GESTEL

Bouw – en weiland achter van Gestel in de Lariestraat met kanadas 1910 (HB 1528 fol.11) E 938-939, 3269. Bij herleiding blijkt het volgende: E 3269 = E 938-939.

Afgeleid van de FN.

GEURTJESLAND

In Geurtjeslant 1771 (RA 167 fol.30v).

Afgeleid van een FN.

GEVERSAKKER

Twee percelen land genaamd Geversakker onder Elschot vier lopensen 1809 (RA 301/142).

De FN Gevers is een frequent voorkomende naam in Schijndel.

GEVERTJE

Een kamp genaemt het Gevertje gelegen in de Liekendonk 1807 (RA 184 - 36).

Gevert of Gevert werd in de genitief Geverts.

GEVERTJESKAMPKE

Een perceel weiland onder Elschot in den Houterdschendijck of Liekendonk genaamd Gevertjeskampke 1835 (NA) A 2164 (w;-72.30)..

GEWANT

Land dat Gewant in die Boenre 1400 (BP 1182).

Plaats waar bij het ploegen gewend wordt, het zgn. trappeleinde; dwarsgedeelte (Schönfeld - 76,77).

GEWAT

In de straeth van het Sporcxbrughskan tot het Gewadt ende van het voors. Gewadt tot aen de Middelrootschebrugge 1643 (NvdH 11 fol.170v).

Nu valt dit gebied onder Middelrode, maar in de 17de eeuw en daarvoor moet het in ieder geval binnen het territorium van Schijndel behoord hebben, want er doet zich in deze akte een conflict voor over het schutten van vee, waarbij gesteld wordt dat de schutter vanouds het recht had alle beesten die in dit gebied rondliepen te 'schutten'= in de schutskooi te plaatsen.

GIELENBRAAK

Uit erfenis gen't Gheylenbraeck 1507 (HH 133 - 115); ex hereditatem dicta Geylenbraeck in de Elschot, 1783 (HH 165/79).

Geil = vruchtbaar; welig (De Vries - 189). Niet uitgesloten is dat we rekening moeten houden met de afleiding van de PN Michiel of Giel.

GIERSBERGEN

Heide met dennen ter plaatse het Heideveld genaamd naast van Giersbergen 1910 (HB 1515 fol.5a) D 2615. Bij herleiding blijkt het volgende: D 2615 = D 1489.

Afgeleid van de FN.

GIJBENHOF

Ses ackeren teulantss in Gijbenhoef 1710 (RA 148 fol.148).

Gijben is afgeleid van de PN Gijsbertus.

GIJPKESLAND

Vijf percelen bouwland met de halve weg onder Borne op de Boschweg genaamd Gijpkeland zeven lopensen twee roeden N. 1818.

Gijp afgeleid van de PN Gijsbert (vd Schaar - 195). Diminutiefvorm duidt op een vrouwennaam; het land van Gijsbertje.

GIJSBERT HUBENERF

Gelegen agter Gijsbert Hubenerff in den Borne 1727 (RA 202 z.f.).

Vernoemd naar een PN.

GIJSBERTSAKKER

In Gijsbertsecker onder Elschot - N. 1673.

Akker in eigendom of bezit van PN Gijsberts of voornaam Gijsbert. (1673)

GIJSELMANSVELDJE

Gijselmansveltje groot ontrent anderhalff loopense in Lutteleijnde 1754 (RA 160 fol.30).

Afgeleid van de FN Gijselmans.

GIJSSELENHOF

Uit huis en hof genaemt Ghysselehoff 1500 (PAS 417).

Afleiding van de FN Gijssele.

GIJSSENKAMP

De Gijssencamp 1657 (NvdH 13 fol.331).

Afleiding van een PN.

GIJSSENMANSAKKER

Eenen acker teulants anderhalff loopense onder Lutteleijnde int Voorste Hermalen genamet Gijssenmansacker 1739 (RA 102 fol.164v).

Hier is 'man' een personificerend suffix voor een stuk land toebehorend aan een zekere Gijsselen of het is eigendom van Gijsselman.

GILDEBROEDERSAKKER

In de Hulsbraeck beneven die Guldebroedersacker van Sinte Barbara 1622 (RA 65 fol.229v).

Eigendom van het gilde Sint Barbara.

GLAZENMAKERS

De Glazenmakers onder Borne 1816 (GA 141 856/4118 - 19); de Glazenmakers, 1816 (GA 141 856a/4118 - 19).

In eigendom of bezit geweest van mensen met het beroep van glazenmaker (ruitenzetter).

GLORIE

In de Glorie 1685 (RA 142 fol.28); 30 stukken uit de gemeynt achter de Glory verkocht en afgemeten in roeden en voeten steeds voor 2 stuivers gebuurcijs 1719 (RA 99 fol. 214v); de Glorie in Weibosch 1816 (GA141-73/130); Glorie 1832, 1836, 1843, 1844, 1848, 1866, 1874, 1880, 1881, 1886, 1892, 1896 (kad.) (NA) V.- D 1529-1553, ? (b;-.28.80), 1530-1531 (hu;-.3.47), 1544 (b;-.15.-), 1550 (hh;-.20.40), 1563 (hh;-.34.60), 1566 (b;-.17.20), 1570 (b;-.34.20), 1592-1593 (og,he;-.27.80), 1596-1597 (b;-.49.90), 1724, 1760 (b;-.57.20), 1732 (b;-.33.-), 1735 (b;-32.60), 1747 (b;-.67.10), E 1821-1827 (b;1.71.60).

De letterlijke betekenis is: roem, geluk, heerlijkheid. Is waarschijnlijk een ironische verklaring voor slechte grond, gelegen of deel uitmakend van het (voormalig) heidegebied tussen Eerde en Wijbosch. Er bestaat overigens een vrouwelijke voornaam Gloria; ook hier kan het perceel naar vernoemd zijn.

Nieuwe GLORIE

Onder Wijbosch ter plaetse in de Nieuwe Glory 1741 (RA 103 fol.53v); de Nieuwe Glorie onder het Wijbosch 1744 (RA 277 fol.5).

Nieuw duidt hier op recent ontgonnen vanuit de heide of de gemeynt.

GLORIEHOEVENS

Gloriehoevens 1832 (kad.) D 1781-1795

Door het kadaster ingevoerde naam in een gebied nabij de Glorie.

GLOUDEMANSAKKER

Een perceel bouwland genaamd Gloudemansakker 1870, 1884 (NA) D 1844-1845 (b;-.50.30).

Benoemd naar de FN Gloudemans.

GOESSEN TEEUWENSAKKER

Het steenen huys bogart graften ende Goessen Teeuwenslant 1575 (CvB 12-56).]

Afleiding van Goeswinus of Goeswijn. Het is niet geheel duidelijk waar de term 'steenen huys' hier betrekking op heeft; het moet liggen in het gebied Schrijvershoef gezien de context van de akte zelf.

GOG

Bij van Gog (vm) D 859-864, 3742, 4250-4252.

Het huis op dit land werd bewoond door een zekere Van Gog(h).

GOORTKENSLAND

Een halff buender ackerlants genoempt Goortkenslant aent Lutteleijnde ingenoemen anno 1474 (HC); uit een halff bunder ackerlants genaemt Goortkenslant aent Lutteleijnde 1658 (RRG-17).

Goortken is het diminutief of verkleinwoord van Goort, afgeleid van Godefridus of Gregorius, die het land in eigendom of bezit had.

GOOSSENAKKER

Eenen acker genoemt Goossenacker 1625 (RA 66 fol.142v).

Goossen is een afleiding van de PN Goeswinus of Gooswinus, ook Goeswijn genoemd. Zo kent men in Liempde de Goossenbunder.

GOOSSEN ROELOFSLAND

Streckende van Goossen Roelofsland totten dobbel hegge van den anderen coop 1600 (RA 85 fol.24).

Afleiding van een PN.

GORIS

Onder Wijbosch ter plaetse in den Goris 1641 (RA 72 fol.163v); een halff hont saetlants ondert Wijbosch in den Goris 1662 (RvS-12); een stuccken teulants din de Weeu genaemt de Goris 1720 (RA 150 fol.193); twee percelen akkerland onder Weibosch genaamd de Goris drie loopens en dertig roeden N 1814; de Goris te Weibosch zestig roeden 1816 (GA).

Goris > Gregorius, land van Goord, Joris; Gregoriusland = Jorisland.

Hoge GORIS

Drie stuccken teulants geneompt den Hoogen Goris 1681 (RA 230 map 1); int Wijbos genoemt den Hogen Goris 1702 (RA 146 fol.9v); perceel akkerland onder Weibosch genaamd den Hooge Goris - N 1815.

Hoger gelegen dan de omgeving.

Lage GORIS

Vier stuccken teulants geneompt den Leghen Goris 1681 (RA 230 map 1); ter plaetse int Wijbos genoemt den Legen Goris 1702 (RA 146 fol.4); de Lage Goris onder Weibosch zijnde bouwland 1816 (GA).

In tegenstelling tot het hoger gelegen perceel de Goris.

GOUDEN LEEUW

Eene wel ter neering staande herberg en kasteleinswooning tapperij en landbouwershuizinge stal schuur, dorschvloer erf hof buitenhof in de kom van het dorp in de Groote Straat, genaamd den Gouden Leeuw, N 1846, D 170-171, D 199, D 201, E 1105 (-.11.30).

In Noord-Brabant veel voorkomende herbergnaam, vernoemd naar de leeuw in het wapen van het vroegere gewest Brabant; De Brabantse Leeuw.

GOULENBOS

Goulenbosch onder Borne 1816 (GA 141 547e/3616).

Afleiding onduidelijk. Gaat het hier om een zekere Goulen als grondeigenaar ?

GOYAART DEN DEKKERSLAND

Teulant met houtwasch onder den Borne int Lieshout genoemt Goijart den Deckersland 1685 (RA 142 fol.71).

Benoemd naar eigendom of bezit van een dakdekker die Goyart heette.

GOYAART KORSTENLAND

Opt Oetelaer Goyaert Corstenlant 1717 (RA 99 fol.120v).

GOYAART KORSTENVELD

Goyaert Corstevelt 1756 (RA 161 fol.58v); twee percelen bouwland onder Borne op het Oetelaer in d'Oirendonk gen'd de Kweekputten of Goyaert Korstenveld N. 1827; (b: 57.93). 1827.

Eigendom van een zekere Goyart Korsten.

GOYAARTSBRAAK

Gooiaartsbraak 1894 D 784, 788-789 (b,he,hu;-94.46), 782-784, 788-789 (he,hu,b;1.18.86) Gooiaartsbraak D 782-789 voor 1894.

Afgeleid van de FN Goyaarts of Goyaerts dat weer een genitief is van Goyaart.

GOYAARTSHOEVE

De hoeve des Writershove int Lyesschot strekkende tot 't erf "her Goyartshoeve" 1410, (BP 1186).

Wie was heer Goyarts of Godevaerts, Godert of Goedert in of voor 1410 ?

GOYAARTSLAND

Een perceel bouwland, een perceel schaarbosch en een perceel heide genaamd Goijaertsland, N 1871; D 787; 1934-1935 (b, sb, he; 1.25.16). Bij herleiding blijkt het volgende: D 1934-1935 = D 782-784, t88-789.

GOYAART SMITSKAMP

Ondert Elschot opte Steegt genaemt Goyert Smitscamp 1724 (RA 151 fol.180).

GOYAART VAN DEN GRAAFKAMP

Eenen camp gemeynlick genoemt Goyaert van den Graeffcamp 1603 (RA 60 fol.107v).

GOYKENSAKKER

Goykensacker 1447 (HH 129).

Goyke is een afleiding van Godevart zoals ook Goeyken of Godeken.

GRAAF

Een graaf is een gegraven waterloop. Percelen in de directe omgeving van zo'n waterloop vertonen vaak graaf – namen.

GRAAFAKKER

Twee loopense opte Witackers genaemt den Graeffacker 1716 (RA 149 fol.265).

GRAARDOMEVELD

Graardoomveld (vm) E 1981 - E 1984.

Het veld van ome Graard van de Wijdeven.

GREVEKEUR

Huys schuer hoff boomgaert ende landerijen daer aen en bij gelegen onder den Borne genaemt Greve Ceur N. 1701; het huys genoemt Creveceur in den Borne 1721 (CvB); een huis esthuis schuur hof boomgaard en land onder den Borne ter plaatse genaemt op Grevecoeur 1726 (CvB); een schoone en welgelegen braak teullants onder den gehugte van den Borne op Grevecuer groot ontrent acht cleijn loopense a.e. de Creupelecamp 1751 (RA 159 fol.91); Hendricus Willem van den Elsen uit Alem bezit de helft van éene camer hoff boomgaert' genaemt Grevecoeur 1757 (RA 107 fol.11); Grevekeur 1757 (JW); een huysinge esthuys schop hoff boomgaert met aangelege akkerlant graskanten houtwassen voorpootingen en verdere geregtigheden onder Borne genaemt Kraevekeur groot ontrent vijf loopense gronde 1773 (RA 167 fol.313v); Greveceur 1803 (HV); eene huysinge schop en hoff met aangelegen akkerland van ouds genaemt de Steene Kamer of Grevekeur onder Borne aan de gemeene wegen acht loopensen 1804 (RA 183 fol.69); Grevekeur 1832 (kad), B 2128 - 2212; bouwland onder Borne genaemd Grevekeur N. -1830, 1832, 1834, 1836; B 2130 (b: 56.40), B 2158 (b: 44.80).

Hartzeer ? Betekenis vooralnog onzeker.

GRIENSVENSHOEVE

Griensvenshoeve 1676 (RA 182 fol.433).

Gelegen in het grensgebied Schijndel-Eerde; zie ook het volgende item en Vrouw Griensvenshoeve).

GRIENSVENSWEIHOEVEN

Over het Broeck Griensvensweyhoeven 1649 (RA 75 fol.49).

Van Griensven was een bekende FN in Schijndel. Het meest bekend is de 17de-eeuwse secretaris Peter van Griensven, mogelijk de oorspronkelijke bezitter van de stukken grond. Het blijkt de Heertveldsehoeve te zijn die in deze periode eigendom was van de Vrouwe van Maldegem.

GRIETJESKAMP

Een serie bospercelen gelegen aan de Steeg 1902 - nr.1521-1529 [Fundatie Verhagen doos 4 doc.58]. [mededeling Jos Broeders]

GRIETWOUD

Een pardeel houtbosch en weijland circa seeven mergen genaamt Grietwout met sijne voorpootinge en verdere geregtigheden ter plaatse genaamt op de Meijldoom in den Borne 1762 (RA 134 fol.303).

Het deel van het Woud toebehorend aan een zekere Margriet; het element 'griet' betekent echter ook: grof zand, steengruis. In die betekenis zou het een aanduiding kunnen zijn voor de bodemgesteldheid ter plaatse.

GRIET VAN DEN BOGAARTSAKKER

Een parseel ackerlandt met de graskanten houtwassen en verdere geregtigheeden van dien gelegen op het Holder genaamt Griet van den Bogaertsakker groot omtrent twee loopense 1788 (RA 117 168).

Benoeming naar een PN.

GRIMMENKAMP

Een perceel land en groes genaamt Grimmecamp aant Weijboschbroek zes loopense 1804 (RA 183 fol.28).

Een familienaam Grimm is onbekend. Het mnl. grimme betekent ook grimmigheid of verbitterdheid. Het zou dus mogelijk een verwijzing kunnen zijn naar de verbittering van de eigenaar vanwege de onvruchtbaarheid van de bodem.

GRIMMENKOOP

Perceel bouw- hooi- en weiland onder Weibosch op het heidje genaamd Grimmenkoop N. 1822.

GRINDWEG

In 1846 werd de oude zandweg tussen Sint Oedenrode en Schijndel een 'grintweg' en in 1855 werd hij voorzien van keien van het type 'kinderkopkes'.

GRINSVENSHOEVE

De Grinsvenshoeve onder de paelen van Schyndel onder Eerde 1660 (NvdH 14-88).

Afleiding van de FN van Grinsven.

GROENENDAAL

Huys esthuys hoff boomgaert en landerijen groot ontrent thien loopensen onder Lutteleijnde neffens Vrou Wijnantsslootjen ene zijde erve den Grooten Gasthuys van Den Bosch 1685 (RA 231.2); huys hoff den halven boomgaert ende aengelegen lant int Hermalen tegenover Vrouw Weijnantssluetien genoemt 1686 (RA 231.1); seekere Slootje met den hoff daer bij gelegen in sijne groote ende reengenooten ter plaetse int Hermalen van outs genoemt Vrou Wijnantsslootje ofte Groenendael 1685 (RA 231.5); seecker casteeltje off slootje int Hermalen genaemt Vrou Wijnantsslootje 1719 (RA 198 z.f.); eene huysinge genaemt het Slootje gelegen onder de gehuchte Lutteleijnde int Hermaalen zijnde van ouds genaemt het Groenendael 1747 (CvB); een kasteeltje rondom in steenen en gedekt met een leije dak etc. onder het gehucht Lutteleinde in het Hermalen genaamd het slotje Groenendaal zijnde het kasteeltje genommerd wijk I 206 (NA 17 no.867).

Naam voor het slotje van Hermalen, ook wel slotje Groenendaal nabij de Nachtegaal [zie hierover deel 1 onder het thema gebouwafhankelijke veldnamen]. Vrou Wijnants was Wijnants van Resande gehuwd met Dirk Dirks van Kessel.

GROENENHEUVEL

Seecker braeck lants gelegen aenden Groenen Heuvel gemeynlick genoemt Henrick Franssenbraeck 1643 (NvdH 11 fol.176); den Groenenheuvel 1803 (HV); het voorhoofd Groenenheuvel in Elschot 1816 (GA 141); perceel nieuwthans bouwland zijnde het gewezen voorhoofd van een perceel bouwland onder Elschot nabij Middelrode genaamd de Groenen Heuvel N. 1817.

Voorhoofd = een niet doorgreppeld gedeelte van een stuk land, dat doorloopt langs het hoofd van verschillende akkers (v Dale -3286). Groen = in onbruik geraakt; vgl. Groeneweg.

Kleine GROENENHEUVEL

Den Cleijnen Groenenheuvel plachte te sijn Schijndelssche gemeynte 1643 (NvdH 11 fol.177); het ingraeven van de gemeynte aenden Cleijnen Groenenheuvel 1644 (NvdH 11 fol.179).

Een hoger gelegen stuk grond.

GROENEWEG

Land bij de Groenwech 1316 (HGB); twee stukken lant 't ene ter plaatse geheten Clockengoet aen die Gruenenwech 1393 (BP 1180); uit land dat Vlasstucsen aan den Groenenwech 1410 (BP 1186); een stuck lants sesse loopensaets van een meerderen stuck lants gelegen in de parochie van Schijnle onder d' Luuteleijnde aen die Helle genoemt aen een sijde benevene eenen gemeijnen wech genoemt den Gruenenwech 1576 (CvB); woonhuys staende ontrent de Kercke aldaer d'ander sijde beneffens den Groenenwech ende dat de voors. Groenen wech breet is bevonden te sijn elff en een vierdel voets wel verstaende te weeten teegens den Cruijthoff is de maete aengeleeght aen de Doorenhagge staende aen voorschreven Cruijthoff 1622 (CvB); onder den Borne ter plaetse neffens den Groenenweg in Baersvoorvelt 1690 (RA 231.3); den Groeneweg 1757 (JW); de Groeneweg onder Borne 1816 (GA 141); Groene weg 1832 (kad).

In de Middeleeuwen waren de bekende Groenstraten en Groendijken de wegen die van het centrale punt van het dorp, waar de dieren de drenkplaats passeerden, leidden naar de in de 'gemeyntr' gelegen gronden waar men de dieren kon weiden. Helsen geeft drie betekenissen: 1) onverharde weg die ten gevolge van gering of verminderd gebruik buiten het wagenspoor met gras was begroeid en daardoor een groene indruk maakte; 2) een straat die over braakliggend (groen) land liep en jaarlijks verlegd werd over het gedeelte van de driedelige akker; 3) lijkweg. (Helsen 1978 - 142).

GROESKE

In de Beemde genaemt het Groesken 1715 (RA 149 fol.195v).
Groes is grasland, verwant met groeien en groen (Moerman – 177).

GROOTDONK

Uit een huis met hof etc. in die Groetdonc 1358 (IS); een hofstad op die Groetdonc 1397 (BP 1180); lancxt guet vande hoefve genoemt de Grootdonck 1646 (RA 74 fol.97).
De Grootdonk ligt op het grensgebied met Eerde.

GROOTDONKSEHOEVE

Aende Grootdonckschehoeve 1459 (HC); de hoeffve van Grootdonck 1642 (RA 72 fol.209v); uit 1/3 bunder hoyland genaemt de Voirtschestraete achter Eerde aent Broeck a.z. de Grootdoncksche hoeve 1658 (RRG 26).
Gebied liggend onder Eerde. Vanaf de rivier de Aa en de Zuid-Willemsvaart komende begint het landschap ter hoogte van de Grootdonk in hoogte toe te nemen, wat zich voortzet in de richting van de Eerdse bergen. Men kan hier dus wel spreken van een "grote donk".

GROOTHOEVE

Land in die Groothove 1411 (BP 1187).
Hove = oppervlaktemaat, variërend van 16 tot 32 morgen (Verhoeff - 106); i.c. zal vanwege de benaming "groot" hove de oppervlakte nabij de 32 morgen hebben bedragen. De oorspronkelijke betekenis van hove is het oppervlakte land nodig voor het onderhoud van 1 gezin; vanaf 16e eeuw komt de naam "hove" ook in gebruik als "boerderij" (Huybrechtstille - 141).

GROOTVADERSKOOP

Grootvaders koop (vm) E 2123.
Gekocht door van de Wijdeven, grootvader van Mevr. A.v.d.Wijdeven.

GRUTMOLEN

Een huis op de Schoot genaemd de Grutmolen 1738 (CvB); verdroncken in eene sloot agter d'est van sijn huys staende ende gelegen op de Schoot genaemt Grutmolen 1738 (RA 154 fol.239)..
Een molen waar de haver tot gort wordt gemalen. Een grutter is iemand wiens bedrijf het is te grutten.

GULDEMANSHOFSTAD

Een huis in de parochie van Schijndel aen Lutteleijndt genoemt Guldemanshoffstadt belent aen die ghemein Putsteegge 1536 (CvB).
Guldemans "rentmeester"? (Verdam - 2208/09), ofwel gildeman = deken van een schuttersgilde. Het Sint-Catharina-en Sint Barbaragilde zijn bekend vanaf 1450 (Cornelissen - 10). Al in de 15e eeuw is de PN Guldeman bekend.

GULDENKAMP

Eenen camp genoemt den Guldencamp 1605 (RA 60 fol.232v); in seker camp genaemt den Guldencamp 1636 (RA 271 (RA 271); over tWijboschbroeck gemeyndelick genoemt Guldencamp e.z. de Pelsbeemt a.z. de Kilsdoncxendijck 1685 (RA 92 fol.74).
Eigendom van 'de Guld' of het gilde.

HAAG

Eenen beemptken heytvelt in de Hage 1533 (RA 41 fol.49); onder den herdtganck van het Wijbosch in de Haeghe 1643 (NvdH 11 fol.159v); 5½ bunder ackerlant aent Wijbosch in de Haeghe 1658 (RRG - 122); saetlants ondert Wijbosch in de Hage 1662 (RvS - 11); de Haag 1757 (JW); de Haag, voor de Haag 1832 (kad), D 1796 – 1886; stuk bouwland onder Weibosch genaemd de Haag N. 1835, 1852, 1887; D 1820 - D 1821 (b: 21.70), D 1855 (b: 47.10); de Haag aan het Veghelschhek N. 1842; D 1882 - 1885 (? : 81.10).
Heg, omheining van levend hout (Moerman - 78). Het mnl "hage" heeft de betekenis van: bosje van laag hout of kreupelhout; heg, heining van levend hout, secundair een met houtgewas omheind perceel. Beide verklaringen zijn van toepassing op de hierboven omschreven toponiemen.

Achterste HAAG

Teulant in de Agterste Haegh 1706 (RA 147 fol.71v); de Achterste Haag N. 1870; D 1851 (b: 39.10).
Meest achteraan gelegen t.o.v. de weg genaamd "Oude Dijk"; deel uitmakend van het akkercomplex de Haag.

Grote HAAG

Een perceel opgaande bomen en vier percelen bouwland genaamd de Grootte Haag N. 1871 (b, o.g: 1.20.20); bouwland weiland hakhout en weg genaamd de Grootte Haag N. 1897, D 1824, D 1833 - 1835 (b, w, hh) *Groot, vanwege de oppervlakte (1.20.20); betreft ontgonnen gebied begrensd door heide.*

Lange HAAG

Een perceel bouwland in het gehucht Weibosch aan de Lange Haag N. 1836, 1842; E 1165 (b: 19.70). *Betreft een lang en smal perceel.*

Nieuwe HAAG

Twee percelen bouwland en rijweg genaamd de Nieuwe Haag N. 1870, 1871, 1897, (b, weg: 82.20). *Jong (nieuw) ontgonnen grond in complex de Haag.*

Voorste HAAG

Teulant aen de Voorste Haegh 1706 (RA 147 fol.71v); weiland genaamd de Voorste Haag N. 1897, D 1815 - D 1816 (w: 72.10). *Vóóraan gelegen, het dichtst bij de weg.*

HAAGAKKER

Van den Broeschendijc tot den Hagheacker 1419 (SS); aen Delschot geheiten den Haeghacker 1533 (RA 41 fol.44v); ter plaetsen genoempt den Born genoempt den Haeghacker 1549 (RA 44 fol.55). *Akker omgeven door een meidoornhaag of op een andere manier omheind.*

HAAGBEEMD

Beemd in die Haeghebeemde 1393 (HGB); ex Haegebeemt 1406 (HH 126). *Een soortgelijke omheining als bij Haagakker.*

HAAGDONK

Scijnle, land die Haechdonck int Eerderwout naast gemeijnt van Scijnle 1517 (BP 1288). *Zandige hoogte in het gebied De Haag.*

HAAGSEBOS

Zestien kopen in het Haagsche Bosch 1906 (NAA inv.nr.722); Haagsebos (vm) E 2123 (gedeelte). *Betreft een in Schijndel weinig voorkomend bos van eikenbomen, groot van oppervlakte. Mogelijk een samentrekking van de woorden "haag" en "bos".*

HAAGSTUK

Dat Haghestuck by die Borne 1478 (Archief familie van de Mortel). *Vergelijkbaar met de Haagakker.*

HAAK

Land den Haeck int Lutteleijnde in den Hilmerdonck 1431 (BP 1203); in die Buenderen genaamd die Haick e.e. de akker van de H.Geest 1500 (PAS 417); uit land aent Lutteleijnde geheiten de Haeck 1540 (CvB); uit ackerlant genaemt den Haeck groot 2 lop in den Baers bij Cruepelskempken 1658 (RRG 33); twee percelen bouwland onder Elschot genaamd den Haak op de Langdonk N. 1823; twee percelen bouwland genaamd den Haak N. 1870, 1898, 1904; A 507, A 510 (b: 94.00); twee percelen bouwland in de Hoefakkers genaamd den Haak in de Langedonk N. 1838; A 1286 - 1287 (b: 35.10); een perceel bouwland genaamd den Haak N. 1885; D 615 (b: 28.70). *Haak heeft hier de betekenis van "dwars". Betreffende percelen liggen dwars (haaks) op overige percelen of het is een vormaanduiding.*

Grote HAAK

Een perceel ackerlants inde Schootschehoffve gemeynlick genoempt den Grooten Haeck 1670 (NvdH 16 fol.117).

HAAKAKKER(S)

Haakakkers onder Lutteleinde, 1816 (GA 141); 2 percelen bouwland onder Borne gen'd de Haakakker, N. 1824. *Mogelijk een benoeming naar de vorm van een (winkel)haak.*

HAARBEEMD

Die Haerbeemt aen ten Hoemberghen 1358 (HGB); die Lengenbeemt bij die Hodonc tussen die Aa en den Langenbeemt en strekkende van erf die Barsdonc tot den Haerbeemt 1430 (BP 1200); een stuck lants in die ghemeinde haerdebeemten geheiten dat Appelteren 1534 (RA 42 fol.2v); uit een bunder hoijlant genaemt den Hairbeemt, u.f. riviere de Aa 1658 (RRG 118).

Zandige heuvelrug (v.Berkel & Samplonius - 72), of hooggelegen stuk hei (Schönfeld - 40).

HABRAKEN [ook: Houbraken]

De helft van de akker dat Houbraken 1388 (BP 1178); vijff lopensaet land op Houbraken bij die Haerdebeemde 1465 (BP 1235); grond onder Wijboss geheten op't Haubraeken 1529 (CvB); onder tWijbosch opt Habraecken by Appelteren 1641 (RA 72 fol.95); 2½ hont saetlants ondert Wijbosch opt Haebraecken 1662 (RvS 7); twe stucken lants op de Haebraeke 1680 (RA 385.3); het Habraeken 1757 (JW); de Habraeken 1832 (kad.) E 1367 - E 1444; het Habraeken, N. 1835, 1836, 1842, 1852, 1875, 1889; E 1376 - E 1378 (b: 73.10), E 1424, E 1436 (b: 35.10), E 1426 (b: 19.30), E 1427 (b: 50.50), E 1434 (b: 20.70), E 1437 (b: 22.60).

"Hou" = uit hout ontstaan (De Vries - 270); braken is breken (beploegen) van grond, aldus de betekenis van land uit bosgrond ontgonnen.

Achterste HABRAKEN

Een perceel bouwland genaemt het Achterste Habraeken N. 1873, E 1406 (b: 32.10)

Achteraam gelegen, gezien vanuit de weg.

Voorste HABRAKEN

Een perceel bouwland genaemt het Voorste Habraeken N. 1873, E 1440 (b: 20.10).

Vooraan gelegen, vanaf de weg.

HAGELAARSBEEMD

Den Hagelaersbeemt 1780 (RA 282 fol.31v).

Afleiding van de FN Hagelaars.

HAGENSLAND

Hagenslant 1421 (FS).

Afleiding van FN Hagens.

HALF VIER

Een perceel beplant met hakhout en opgaande canadaboomen ter plaatse Half Vier aan de grensscheiding der gemeente Schijndel en Veghel 1904 A 874, 2128, 2734 (HB 1399 fol.48). Bij herleiding blijkt het volgende: E 2734 = E 2129.

Een wat onduidelijke benaming.

HALSAKKER

In Halsacker 1383 (BP 1176); die Halsacker aen dat Lutteleijndscheveken 1398 (BP 1181).

Mogelijk benoeming naar vorm, maar veel aannemelijker is de afleiding van het element 'hal' als aanduiding van een grensligging, wat ook correspondeert met het naamselement 'veken' in Lutteleijndsveken, dus op de grens van het Lutteleind gelegen..Ook is een afleiding bekend van 'halha' in de betekenis van bocht of uitloper van het hoogland. (Gijsseling 54, Helsen 1978 36, Buiks 1993 dl.3 - 274)

HAMERHOEVE

Land die Hamerhoeve 1391 (GBB).

Vermoedelijk een verschrijving van Haverhoeve of het moet zijn dat deze hoeve herinnert aan bv. bezittingen van een Hamergasthuis in de omgeving ?

HANDWIJZER

Drie percelen bouwland genaamd de Handwijzer N. 1875, C 1438, C 1439, C 1445 (b: 1.12.20).

Ter plaatse moet een wegwijzer (richtingaanwijsbord) hebben gestaan; het perceel is gelegen aan het kruispunt van wegen naar Schrijvershoef, Boxel, Schijndel en Olland.

HANENAKKER

Den Hanenacker 1463 (BP 1232).

Mogelijk benoeming naar vorm van een haan in de betekenis van "sleutel van een kraan" (Valkenswaard - 130), of de

haan van een slot; In dorpsrekeningen van 17e-18e eeuw vindt men diverse aanbestedingen van "haan- en sluitwerk". Ook kunnen we te maken hebben met de PN. Hanen (1463)

HANENDONK

Drie buunder beemd in Hanendonc 1389 (SS).

HANNEKE VAN DE VELDE

Bij Hanneke van de Velde (vm) D 391 - D 393.

Afleiding van dePN Johanna.

HANNENAKKER

Een stuck teulants gemeynlick genoempt Hannenacker 1618 (RA 64 fol.131v).

HANNENSCHILD

Ex Hanenschilt 1498 (HH 131); op Hannisschilt 1546 (RA 43 z.f.).

Hannen is afgeleid van Johannes.Een schild is een wat hoger gelegen stuk grond.Hier het stuk in de Schild dat aan Johannes toebehoort.

HANNES WILLEMEVELD

Hannes Willemeveld (vm) D 1818.

In eigendom van Hannes, zoon van Willem Smits.

HANSKESAKKER

Onder Wijbosch genaemt Harskensacker 1733 (RA 153 fol.189v); een perceel bouwland genaamd Hanskesakker N. 1897, C 274 (b: 27.40).

Akker in eigendom of bezit (geweest) van Harsken of Hanske?

HARDVELDSEHOEF zie ook onder: Harde Veld

Den weg aan de Hardveldsehoef 1866 (NAA 409).

HARKAKKER

Den Harkakker onder Borne 1816 (GA 141).

Waarschijnlijk een vormaanduiding.

HARS MEIJEVELDJE

Een perceel bouwland met de gehele weg onder Elschot genaamd Hars Meijeveldje 14 roeden 56 ellen N. 1823.

Een afleiding van de PN Hars Meyen.

HART

Huis boomgaard hof en aangelegen teel - en groeslanden onder Lutteleijnde aan de straat genaamd het Hart vijf lopensen N. 1755; twee percelen bouwland met het ingenomen voorhoofd onder Weibosch in de Hoef genaamd de Hart 34 roeden 9 ellen N. 1826.

Het element 'hart' heeft te maken met de bodemgesteldheid, naar bijvoorbeeld de aanwezigheid van een klip (Zonhoven-394). De betekenis van onbebouwd land, heide lijkt niet van toepassing; wel die van een plek met een vaster bodem dan de omgeving (Moerman 83). In de eerste optekening schuilt een huis- of herbergraam.

HAVEN

Eene huysse schuere schop esthuys en landerijen onder den gehugte de Borne genaemt de Haeve op den Boschwegh 1748 (RA 349 map 8).

Een pleisterplaats met de naam 'Haven'?

HAVERDONK

De Haverdonk 1757 (JW).

Een donk, begroeid met het gewas haver, dat gebruikt werd als veevoer en voor de gortbereiding; z.o. grutmolen. Er bestonden 4 soorten haver: gewone of pluimhaver (avena sativa), dikke haver of brouwhaver, rouwevie, ook zand - of bremhaver genoemd en veelal verbouwd op de schrale zandgronden van Noord-Brabant.De straatnaam Haverdonk onder de Houterd is destijds gewijzigd in Schutskooi.

HAYERHOEVE

Land in Scijnle aen dat Broeck in die Haverhove 1419 (BP 1191).
Mogelijk identiek aan Hamerhoeve?

HAYERKAMP

Inden iersten aen den coop naest den Haverencamp 1600 (RA 85 fol.2).
Een kamp begroeid met haver – vgl. Haverland.

HAYERLAND

Die helft van twee strepen lants gemeynlick genoemt het Haverlant onder Delschot achter den Bogherth 1606 (RA 61 fol.30); in de Houtert genaemt het Haverlant 1744 (RA 155 fol.257v); het Haverland in Elschot (bouwland) 54 roeden 1816 (GA 141).
Land, begroeid met haver.

HAYERSTREEP

Den Heiacker in die Heesickerstege dander zijde die Haverstreep 1544 (RA 43 fol.90v).
Streepvormige akker begroeid met haver.

HAYERSTUK

Uit een akker genaamd Haverstukken gelegen in de Hardbeemd 1500 (PAS 417).
Stuk staat voor een plak grond.

HAYERVELD

Onder Delschot genaemt het Haverveld 1694 (RA 143 fol.101); het Haverveld onder Elschot (bouwland) 30 roeden 1816 (GA 141).
Veld begroeid met haver.

HAZELLOOKT

Aan de kant van Wijbossche dat Hazelloect 1388 (BP 1178).
Land dat omsloten is met begroeiing van hazelaarstruiken, ter bescherming van het gewas boekweit (Schönfeld). Loekt is afgeleid van 'luken' = omsloten of omheind perceel, ook: gelookt..

HAZELNOTENBOSJE

Een perceel bouwland gen'd het Hazelnotenboschje N. 1882 B 589 (b: 41.80).
Land dat oorspronkelijk begroeid was met hazelaarstruiken; in 1757 bestond dit perceel nog uit een lage begroeiing van houtgewas.

HAZENBORCH

Ex bonnario in Hazenborch 1465 (HH 130)

HAZENBORCHSKAMP

Aent Elschot in die Hautart geheiten Haessenborchscamp in die Liekendonck 1536 (RA 42 fol.56); de helft van Hasenborchskempke 1603 (RA 60 fol.122); die helft van het Hasenburchskempke aen dat Eyndtgat 1603 (RA 60 fol.122).
Afleiding van de FN Hazenborch of genoemd naar het veel voorkomen van hazen of hazelstruiken. Hazel>Hazen kan gemakkelijk door assimilatie ontstaan.zijn.

HAZENBROEK

Ex bonnario dicto Hazenbroeck 1447 (HH 129); in die Schoet een buunder beemd in Hazenbroeck 1477 (BP 1246); land onder Lutteleijnde int Hasenbroeck 1572 (CvB); twee stukken teulants met houtwas ondert Lutteleijnde int Haesenbroeck 1685 (RA 142); twee ackeren teulants met den houtwassen ende verdere gerechtigheden groot ontrent een sestersaet onder Lutteleijnde ter plaetse genoemt int Hasebroeck N. 1726; in de Schootschehoeff het Haesenbroek 1781 (RA 171 179); twee percelen bouwland onder Lutteleinde in de Schootschehoef genaamd het Hazenbroek 49 roeden 65 ellen N. 1830; 't Hazebroek (vm) D 652 - D 654.
Oorspronkelijk broekgrond begroeid met laag kreupelhout, een plaats waar hazen zich schuil kunnen houden. In 1757 waren de betreffende percelen nog begrensd door broekgrond begroeid met hakhout.

HAZENBUSSELKE

Een busselke is een bos van kleine omvang.

Klein HAZENBUSSELKE

Land dat Cleijn Hasenbosschelken 1388 (BP 1178).

Bussel (klein bosje) waar hazen vertoeven of hazelstruiken groeien.

HAZENTEPHEL

Een campken lants met vijff stuxkens lant genaemt den Hasentepel met twee ackerkens genaemt de Langackers ende noch een ackerke genoemt het Breeackerke gelegen op de Steegt 1715 (RA 149 fol.173).

Gaat het hier om een zeer geringe verhoging in het landschap of berust de naamgeving op een scheldnaam van de grondeigenaar ?

HEDIKHUIZERHEIDE

Seeckere waterloop neffens Hedichuysenheije 1666 (NvdH 15 fol.137).

Dit stuk heide wordt genoemd in een geschil over het al of niet schouwen van een waterloopje tussen de Mijldoorn en de Dennenboomsehoeve. De benaming zou mogelijk afgeleid kunnen zijn van de Heer van Hedichuysen die in die periode het kasteel Seldensate in eigendom bezat en niet uitgesloten is, dat het hier om een stuk heidegrond gaat dat hij bezat.

HEERBAAN

In de Straet a.z. de gemeyne Heerbane 1702 (RA 146 fol.16); de gemene Herbaan aen den Heykant onder Lutteleynde 1756 (RA 161 fol.81v)..

Heerbanen zijn altijd de grotere doorgaande wegen.

HEERBEEMD

Eenen beempt groesvelts gemeynlick genoempt den Heerbeemt bij de rivier de Aa 1602 (RA 60 fol.85).

Omdat de beemd bij de Aa ligt lijkt een afleiding van de Heer van Heeswijk voor de hand te liggen.

HEER GOYARTSHOEF

't Erf Her Goyartshoeve 1410 (SS).

Hier is mogelijk de Schrijvershoeve onder het Lutteleind bedoeld in leen uitgegeven door de hertog van Brabant aan Heer Goyart van Nuwelaet van Hermalen. Er was ook een Heer Goyartshoeve die gesitueerd werd onder het Lieseind of heeft de toenmalige secretaris zich vergist met Lieseind en Lutteleind?

HEER GOYARTSKAMP

In Elde Heer Goyartskamp 1400 (HGB).

HEER HENRIKSVELD

Uit een hoffstadt vijff lopensen genaemt Heer Henricksvelt aent Lutteleijnt a.e. de gemene straete 1658 (RRG 74).

Onbekend is wie voor 1658 Heer Hendrik of Henric was.

HEERKENSKAMP

Eenen acker over d'Elderbroeck omtrent vierdalff loopense genaemt in Heerkenscamp 1715 (RA 99 fol.28).

Afgeleid van een FN.

HEERTUMSAKKERTJE

Een perceel bouwland onder Borne genaamd van Heertumsakkertje N.1824; een perceel bouwland genaamd van Heertumsakkertje N. 1837; C 2283 (b: 37.20).

Genoemd naar de familienaam van Heertum, in de Late Middeleeuwen Heretem, Herethum en andere vormen.

HEERTVELDSEHOEVE

De hoef onder Eerde [1309]; eene schoone en wel bebouwde en beplante hoeve bestaende in huys schuur schop schaaps- en verckenskooy en backhuys staende op het Heertveld aan de Eerde met landerijen onder Schijndel en Veghel 1768 (RA 135 fol.7); huisje en erfje bestaende in eene keuters- of daglooners wooning hof erve en aangelegen bouwland in het gehucht Weibosch ter plaatse genaamd de Glorie nabij de Heertveldsche Hoeve N. 1836; D 1545 - D 1547 (19.43); de Heertveldsche Hoeve 1900 D 1783-1785 en 1811-1814 (HB 1323 fol.148a).

Een hoeve (boerderij), gelegen in de nabijheid van de heide tussen Eerde en Wijbosch in Schijndel. Dat kan in verband worden gebracht met een verklaring voor de naam, omdat heerd- of weidegangen uit uitgestrekte vroente of

heide bestonden, die achter elke nederzetting lag, waarop een buurtschapsherder het vee hoedde (Bocholt 135). In de Schijndelse archieven wordt heel vaak verwezen naar de hoeve van de Heer van Blaerthem en van de Vrouwe van Maldegem en dan gaat het om deze hoeve!

HEER VAN DEURNEKAMPKE

Den sloot liggende langs den Heer van Deurnecampken 1708 (RA 147 fol.208v).
Uit enkele percelen betaalde men cijns aan de Heer van Deurne.

HEESAKKER

Usque Hesacker 1311 (Camps); de helft van die Hezeacker 1388 (BP 1178); op Hezeacker 1465 (GI); eenen acker teullants gemeynlick genaemt den Heesecker 1606 (RA 61 fol.30); hebben opgemeten 12 bakens of heuveltjes in een rechte lijn tusschen de Couvringsemeulen en een camp genaempt Hans in den Hulscamp bij de Beijnderse hoeve zuidelijk van den Heesacker gelegen 1650 (IS).

Samentrekking van het woorddeel hees "kreupelhout" en akker. Hees, bos van laag hout, struikgewas (Moerman 94). Er wordt verondersteld, dat een Heesakker een door wallen van laagstammig kreupelhout besloten akker is (Overpelt 140). Hier gaat het om een van de grenspalen tussen Schijndel en Sint Oedenrode.

HEESAKKERSTEEG

Een beemd die Lake groot 3 morgen op die Heezeackerstege 1474 (BP 1244); uit bezit gen't Laec in de Heesackerstege 1507 (HH 133); land geheiten die Laeck aent Eelschot op die Heesackerstege 1535 (CvB); uyt eenen camp lants op die Heesackerstege dander seijde die kerck ofte pastorie van Heeswijck 1552 (RA 45 fol.9).

Steeg, lopende naar een gebied of perceel genaamd Heesakker. De vraag blijft of soms geen verwarring is ontstaan met de 'Heesickerstege' de Heeswijksesteeg ?

HEESTERVELD(JE)

De grote kamp rontom het Heesterveld 1753 (RA 240 map 4); een perceel houtbosch beplant met hakhout en opgaande bomen onder Lutteleinde genaamd het Heesterveldje N. 1822; een perceel opgaande bomen genaamd het Heesterveld N. 1865; D 1241 (og: 38.-).

Heester: jonge bomen vooral uit eiken bestaande; struikachtige plant (v. Wijck 239). Deze verklaring stemt overeen met de omschrijving van 1822.

HEESWIJKSEBEEMD

Weiland ter plaatse Laverdonk genaamd de Heeswijkschebeemd N. 1885, 1889; E 20 (w: 94.70).
Gelegen aan rivier de Aa, ter plaatse de grens met de gemeente Heeswijk en daarnaar benoemd.

HEESWIJKSEBRUG

Een perceel schaarbosch genaamd nabij de Heeswijkschebrug N. 1865; A 1780 (sb: 53.10).
Gelegen nabij de kanaalbrug aan de Steeg, nabij de grens met Heeswijk.

HEESWIJKSEDIJK

Heeswijksche dijk 1832 (kad); sectie A.
Dijk lopende op Heeswijk.

HEESWIJKSESTEEG

Kamp die Lake bij die Hezewikerstege 1384 (BP 1176); al 't elzehout op 4 buunder land bij die Heeswycschestege 1394 (BP 1180); in een beemd aan die Hezewijkerstege 1442 (BP 1213); een buunder broekland Scellekens buenre aan die Heeswijkerstege 1501 (BP 1270); een kamp moerland by die Heeswycschestege 1514 (Archief van het klooster Sint Catharina Heusden); die Heeswickschestege 1539 (RA 42 fol.96); onder Elschot ter plaetse gemeyndelick genoempt die Stege by Heeswyck 1583 (RA 55 fol.26v); de Hescxkestege aldair 1628 (RA 67 fol.86); den Liskamp groot ontrent tien kaerren hoijgewas aen de Heijssekersteech 1701 (RA 234.2); eenen halven camp hoijlants gelegen ter plaetse op de Heeswijcker steegde N.1724; perceel hooi- en weiland met houtwas en voorpoting onder Elschot genaamd de Heeswijksche steegd drie lopensen en 31 roeden N. 1815.

Weg thans genaamd "De Steeg" lopende van Schijndel naar Heeswijk. Steeg betekent "smalle straat" en behoort bij het ww stijgen, omhoog gaan. Het hoeft geen stijgende weg te zijn. Een steeg was doorgaans lager dan een straat of weg, vaak een smalle veldweg met houtkanten (Zonhoven 596).

HEG

Lange HEG

Lant aent Wijbossche aen die Lange Hegghe int Appelteren belent die prochijekercke van Schijndel 1540 (CvB); 1½ hont ¼ saetlants ondert Wijbosch opte Pechstucken aende Lange Hegge 1662 (RvS); aende Langhegge inde Papentiende 1715 (RA 99 fol.45v); twee ackerkens teulants aen de Langhegge gelegen groot 1 sestersaaet N. 1727; de Lange Heg 1757 (JW); een perceel bouwland genaamd de Lange Heg N. 1888; E 1160 (b: 30.-).

Betreft een langvormig perceel, dat met de lange zijde aan een weg is gelegen, waarlangs een heg was geplant. Heg is ook "land, begroeid met laag houtgewas (Schönfeld 134).

Hoog HEGSKE

Aent Hoog HEGSken genaemt de Mugheuvel 1715 (RA 149 fol.174).

Vermoedelijk identiek aan het Hoog Hek, gezien de ligging bij de Mugheuvel?

Klein HEGSKE

Onder den gehugte Borne scheidende gemelde hoff opde helft van de sloot van het Klein HEGSke 1785 (RA 116 fol.139).

HEI(DE)

Een huis en hof in de parochie Ghemonden in 't gericht Scijnle ter plaatse genoemd ter Heijden 1404 (BP 1184); int land die Heijde op dLutteleijnde 1451 (BP 1221); zeven percelen bouwland onder Borne genaamd de Hei N.1818; de Heide 1832 (kad); D 1887 - D 1896, D 1508a - D 1517; een perceel heide genaamd de Heide bij de Langstraat N. 1870; F 228 (he: 1.57.20); heide genaamd Heide op de Beek N. 1882; C 936 (he: 1.35.30).

"Uitgestrekte, meer of minder golvend, slechts met een dunne aardlaag bedekte, zandige landstreek met schralen, doch deels eigenaardigen plantengroei" (WNT dl.6 443). Oorspronkelijk moet "heide" een ruimere betekenis hebben gehad, het duidde op open onbewerkte velden, vaak synoniem met "plein"; in het mnl. wisselt bos en heide af met bos en plein (Schönfeld 64). De uitgestrekte heide maakte deel uit van de gemeynt, die dienst deed als graasgrond voor het vee. Op venige plekken in verlande vennen stak men turf. Op de hei werden in het gunstige jaargetijde de bijen gezet. Men maaide er plaggen voor de mestbereiding, het zgn. "vlaggen", die als strooisel in de stal onder het vee werden gelegd (Kakebeeke, De acht zaligheden - 346). De vele grensconflicten, die in de dorpsarchieven zijn beschreven betreffen in feite het (vermeende) recht om elkaars heide te gebruiken. De adjectieven: achterste, grote en voorste heide duiden op ontgonnen heidegebied.

Achterste HEIDE

Een perceel bouwland aan de Kalversteeg genaamd de Achterste Heide N.1852; C 101 (b: 49.90); vijf percelen bouwland, een perceel heide en een perceel dennenbos genaamd de Voorste- en Achterste Heide N. 1870; C 2707 - C 2713 (b, he, d: 4.70.70). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2707-2713 = C 425 met de namen Achterste Heide, Voorste Heide en Kuilenheide.

Grote HEIDE

Ses ackerkens groot ses loopensen genoemd de Grootte Heij int Liessent 1697 (RA 144 fol.62v); de Grootte Heide, N. 1880, 1897; D 1490 - D 1494 (d, w: 1.15.10), D 1496 - D 1498 (b, he: 1.10.20), F 110 (d, he: 1.00.10).

Kale HEIDE

Een perceel heide genaamd de Kale Heide N.1882; D 1489, D 1515 (he: 1.96.30)

Kaal = afgevreten door het vee (Goossenaerts 340).

Kleine HEIDE

Eenen clamp Hautt ende heijlandt gelegen aen den Mijldoorn gemeynlick genoemd de Cleijne Heijde 1641 (NvdH 11 fol.121); een acker teulants genaemt de Cleijne Heijde 1695 (RA 143 fol.159); eenen acker aende Mijldoren genoemd de Cleijne Heij twee loopense 1702 (RA 188 fol.174v); onder den gehugte van den Borne in de Broeckstraet genaemt de Kleijne Heij 1749 (RA 104 fol.236); een perceel heiland onder Borne genaamd de Kleine Hei vijf lopense 44 roeden N.1815; de Kleine Hei veertig roeden 1816 (GA 141).

Klein heidegebied.

Lange HEIDE

Ex petia terre in Houbraecken juxta Lange Heijde 1714 (HH 162).

Leusige HEIDE

De heyde gemeynlick genoemd de Luesige Heyde 1672 (NvdH 16 fol.158).

Het mnl. 'lusich' is bekend in de betekenis van 'vol ongedierte'. Het is twijfelachtig of dat op dit heidegebied van toepassing is; heeft het te maken met de mulheid van het zand?

Nieuwe HEIDE

Een perceel bouwland genaamd de Nieuwe Hide 1903 B 2430 (HB 1375 fol.137a). Bij herleiding blijkt het volgende: B 2430 = B 2295.

Nieuw duidt hier op recent aangekocht en ontgonnen.

Oude HEIDE

Oude Heide C 3049 = C 39. De percelen C 3050 en 3051 blijken 'getrokken te zijn' uit C 426.

Voorste HEIDE

Zeven percelen teulland naast en aan elkaar gelegen in Liesent genaamt de Voorste Heij 1795 (RA 179); de Voorste Hei in de Borne 1816 (GA 141); vijf percelen bouwland, een perceel heide en een perceel dennenbos genaamd de Voorste- en Achterste Heide N. 1870; C 2707 - C 2713 (b, d, he: 4.70.70).

Woeste HEIDE

De turve genaamd bleckelinc op een buunder hei aen die Wuestheijde 1400 (BP 1181); een heiveld in die Wuestheyde naast de gemeijnt Roderheijde 1409 (BP 1186). ter plaetsen genoempt die Wusteheyde 1548 (RA 44 fol.47v).

Namen als 'woestenij, woeste grond, woeste, woest' slaan op een wildernis, op een ruige begroeiing duiden (M. Schönfeld, -63).

HEIAKKERS

Die Heyecker 1476 (BP 1245); aent Lutteleynde geheiten gemeindelick den Heijackere beneven die Ghemeinde Heij 1536 (RA 42 fol.51v); 3 $\frac{3}{4}$ hont saetlants gelegen in de parochie van Schijndel aende Heij genoemt den Heijacker 1662 (RvS 23); een perceel lant genaamt den Heijakker in Elschoot in de Houtart 1795 (RA 179); huis bestaende in landmanswoning koestal dorsvloer schuur hof boomgaard en bouw- en weiland onder Borne in de Vogelenzang genaamd de Heiakker N.1833; een perceel bouwland genaamd den Heiakker N.1879; A 2326 (b: 36.60).

Akkers, ontgonnen uit hei; een groot gedeelte van de betreffende percelen betreft de Molenheide, ontgonnen tussen 1757 en 1832. Blijkens de omschrijvingen zijn die ontginningen voor 1662 ingezet. Ontginningen uit hei van het Elderbroek, lijken van jongere datum te zijn.

Achterste HEIAKKER

Aen den Heycant den Achtersten Heyacker 1716 (RA 149 fol.266v).

Ligging in het achterste gedeelte van de Heiakkers vanuit een bepaald punt bezien.

Voorste HEIAKKER

Aen den Heycant genaemt den Voorsten Heyacker 1716 (RA 149 fol.266v).

Gelegen in het voorste gedeelte van het percelencomplex Heiakkers.

HEIBOS

Het Heibosch N.1875, 1880, 1889; D 1452 - D 1454 (b, d: 38.90).

Betreffende percelen bestaan voor een gedeelte uit mastbos; het toponiem geeft dus een omschrijving van de werkelijke toestand.

HEIBRAAK(SKE)

Eenen halven bunder ackerlants genoemt de Heybraeke aent Elschoot byden Wyntmoelen 1488 (HC 196 fol.14); een maldersch landts geheten die Heybraeck 1555 (RA 45); onder Elschoot opte Voert inde Heybraecken 1590 (RA 56 fol.47); eenen halven bunder akkerlant genaemt de Heijbraecke aent Elschoot bij de Wijntmoelen andere zijde de Gemeijn Heijde 1658 (RRG 47); een perceel bouwland ter plaatse genaamd de Vossenbergh nabij het Huppelsteegdje genaamd het Heibraakske N.1835, 1849; A 699 (b: 46.20); een stuk wei- en bouwland genaamd de Voort bekend onder de benaming van het Heibraakje N.1851; A 908 - A 909 (b, w: 37.10); de Heibraak N.1895 ; D 748 (b: 74.20).

Betreffen heide-ontginningen. Evenals bij Heiakkers betreffen de oudste ontginningen die van de Molenheide (1658-1851); een perceel (D 748) betreft de Rooise heide, die vanaf het midden van de 19e eeuw tot ontginning is gebracht.

Achterste HEIBRAAK

In de Achterste Heybraeck 1688 (RA 142 fol.174v).

HEIEN(GE)LOOKT

Heienloect 1406 (HH 127).

Mogelijk het 'gelookt' gelegen aan de hei ?

HEIGAT

Het Heigat 1757 (JW); een groesveldje met zijn houtwassen voorpooting en verdere gerechtigheden onder Elschot genaamd het Heigat 1807 (RA 300); huis koestal dorsvloer varkenshok hof boomgaard met aangelegen bouw- en weilanden onder Elschot genaamd het Heigat N.1824.

Drinkplaats voor het vee in een heidegebied, zoals men die vindt op plaatsen waar sloten ontbreken (Schönfeld 145).

Heide heeft eeuwenlang dienst gedaan als gemeynt, waar het vee kon grazen.

HEIHEUVEL

Den Heiheuvel in Weibosch 1816 (GA 141); twee percelen bouwland onder Weibosch in de Laverdonk genaamd den Heiheuvel N.1826.

Hooggelegen heidegrond, al dan niet begroeid (Overpelt 152). "Heuvel" is een gangbare naam voor (iets) hoger gelegen gelegen land (Zonhoven 412). Het omschreven gebied betreft de Rooise heide nabij Wijbosch genaamd Duin.

HEIHOEF

Huis erf bouw- en weiland en heide genaamd de Heihoef N.1873; D 1372 - D 1378 (b, he, hu, w; 1.49.53).

Hoef heeft hier de betekenis van boerderij met landerijen; deze zijn ontgonnen uit de Rooiseheide.

Grote HEIHOEF

Aent Lutteleyndt datmen gemeyndelick heyt in die Grote Heyhoefve 1555 (RA 42 fol.41).

HEIHOF

Van een stuk land die Heythof in die Borne 1421 (BP 1192).

Hof heeft hier de betekenis "land nodig voor het onderhoud van een gezin".

HEIHOEK

Onder Elschot genaemt den Heijhoeck ofte Jan Pennincxbraeck 1700 (RA 145 fol.134); Onder d'Elschot genaemt den Heijhoeck 1707 (RA 147 fol.150v); Heihoek 1886 (GA 101); D 2128 (og: 04.50). Bij herleiding blijkt het volgende: D 2128 = D 268.

Hoek kan de betekenis hebben van hoekvormig, gerend, of van een uithoek (Schönfeld-154).

HEIHORSTJE

Naest der Schutstraten streckende van den Heijhors(t)ken van Elde aen lanx enen vaerwech 1600 (RA 85 fol.2).

Een horst is een wat hoger gelegen en ruiger deel in een heidegebied.

HEIKAMP(EN)

Die Heijcamp 1389 (BP 1178); eenen halven bunder ackerlants ende heylants genoempt inden Heycamp aent Wijbosch 1488 (HC 196 fol.12v); uit een akker genaamd den Heycamp 1500 (PAS 417); eenen halven bunder akkerlant int Wijbosch genaemt in den Heijcamp 1658 (RRG 44); de Heijcampen 1757 (JW); een perceel akkerlant genaemt den Heijcamp off Speijtenburg onder den gehugte Broekstraat 1797 (RA 180); een braaxke teullant genaemt de Heijcampen onder Elschot twee lopensen 1802 (RA 182); Heikamp en Heikampen 1832 (kad); A 2299 - A 2353, D 1554 - D 1651; de Heikamp N.1833, 1852, 1869, 1887, 1889; D 1579 (b: 34.60), D 1586 (b: 19.10), D 1605 - D 1606, D 1609, D 1610, D 1631a, D 1632 (b, bo: 41.69), D 1619, D 1620 (b, sb: 26.80), D 1628 (b: 11.10), D 1631 - D 1632 (b: 27.22); huisje erf (daglonerswoning) onder Elschot genaamd de Heikampen N.1833; A 2314 (hu: 02.73); de Heikampen (vm) A 579 - A 580; de waterleiding no.6 (legger B) genaamd Heikamp-Vogelzang aanvangende in het Elderbroek grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie C no.2818/weg loopende door den Heikamp, de Kuilen en Vogelzang, Engel en Dennenboom grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no. 1086-1089/1085,weg langs den rechter/linker-oever gemeten lang 9503/9503 meter – de waterleiding begint in het Elderbroek nabij het Hermalen loopende gelijk hierboven is vermeld verder door St.Michielsgestel en zich aldaar ontlastende in de Dommel 1881 (NAA inv.nrs.402-403).

Betreft meest jonge ontginningen van heidegebied, zowel in Molenheide als in de Rooiseheide.

Achterste HEIKAMP

In de Broekstraat den Agtersten Heijcamp groot ontrent drie loopense akkerlant 1775 (RA 168 fol.173).

Achter duidt op een specifieke ligging van het perceel.

Grote HEIKAMP(EN)

De Groote Heikampem in Elschot 1816 (GA 141); twee percelen bouwland met den gehelen weg onder Elschot genaamd de Groote Heikampen N.1825; 28 percelen bouwland en twee percelen hakhout onder Elschot in de Heikampen aan de Dungenschesteeg genaamd de Groote Heikampen belend aan een eind aan de Dungenschesteeg N.1829.

Groot = groot van oppervlakte.

Korte HEIKAMP(EN)

Onder Wijbosch genaemt den Korte Heycamp 1737 (RA 154 fol.200); bouwland en schaarbosch den Korten Heikamp 1906 D 1621-1622)HB 1444 fol.112); Korte Heikamp (vm) D 1506.

Betreft een ontginning halverwege de 19de eeuw (D 1506) in de Rooiseheide en is kort t.o.v. de nabij gelegen Lange Heikampen.

Lange HEIKAMP(EN)

Onder Wijbosch genaemt den Langen Heycamp 1737 (RA 154 fol.200); den Langen Heikamp N.1886; D 1607 - D 1610 (b: 38.73); de Lange Heikampen N.1879; A 425, A 426, A 434 (b, og: 1.23.10).

Betreffen percelen ontgonnen heidegronden, die lang en smal zijn van vorm, gelegen in de Rooiseheide (Duin) als in de Molenheide.

Nieuwe HEIKAMPEN

Bouwland ter plaatse de Nieuwe Heikampen F 652-653 (HB 1321 fol.85a); bouwland ter plaatse in de Langstraat de Nieuwe Heikampen 1905 (HB 1414 fol.9a).

Voorste HEIKAMPEN

De Voorste Heikampen N.1866; A 538, A 539, A 2677 (b, w: 86.70). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2677 = A 499. *Gelegen vooraan t.o.v. de (tegenwoordige) wegen Houtersedijk/Dungenssesteeg.*

HEIKAMPJE

Het Heikampje N.1868; D 812 (w: 32.00).

HEIKAMPSEHEIVELD

Het Heikampscheheiveld N.1879; A 553 (he: 61.90).

Benoemd naar de ligging in het gebied "Molenheischeheikampen".

HEIKANT

Huys ende hoff onder dLutteleynde genoemt inden Heycant 1612 (RA 63 fol.35v); een stuk akkerlant genaemt aen den Heijcant aent Lutteleijnde 1658 (RRG 80); 18 septembris is begraven Gerit Frenssen woonende aen den Heijkant laet achter drie broeders 1664 (RA 90 z.f.); ter plaetse Heycant off Venishouck 1713 (RA 195 fol.1v); den Heijcant 1757 (JW); onder Lutteleijnde ter plaetse genaemt de Leegstraat off Heijkant 1778 (CvB); Heijkant 1803 (HV); huis bestaande in een burgerwoonhuis looikuip en hof onder Lutteleinde genaamd den Heikant N.1831; huis erf hopeest tuin boomgaard en bouwland ter plaatse de Plein genaamd de Heikant N.1876; D 323, D 324, D 326, D 327 (1.28.12); huis, erf en tuin ter plaatse de Pepertiend genaamd den Heikant N.1895; D 277, D 280 (-.05.57).

De oudste vermeldingen van Heikant betreffen de heide die het dichtst tegen het oude centrum aan lag . Heikant = een nederzetting, ontgonnen aan de kant, rand, zoom van de heide (v. Bakel 79). (vgl. Sint Huibrechtslille 105).

Nieuwe HEIKANTEN

Nieuwe Heikanten 1866 (kaart Schijndel Prov. N.Br.).

HEIKANTSESTRAAT

Heikantschestraat 1832 (kad); sectie D.; de laagstens op te hoogen in de Heikantschestraat 1874 (NAA 415); aan hunne gronden in de Lage of Heikantschestraat 1875 (NAA 416); Heikantschestraat 1937 (CS).

De straat lopende naar het gehucht de Heikant gelegen vanuit Schijndel gezien richting Sint-Oedenrode.

HEIKE(S)

Juxta Heiken 1320 (HH 125); op het Heiken agter de Glorie 1728 (RA 152 fol.258v); ter plaetsche genaemt het Heijke onder het gehugt Wijbosch alwaer wij naer oculaire inspectie hebben bevonden dat het voorhoofd zuijdwarts van het land toebehoorende Ansem Geerits van der Erden en de weduwe Poulus Gerits van der Eerden alwaer voorheen een

berkeplantsoen gestaen heeft 1774 (RA 168 fol.12).

Benoeming naar de vorm; klein van oppervlakte. Betreffen jonge ontginningen, oorspronkelijk uit heide.

Eerste HEIKE

Eerste Heike tussen (vm) D 1671 en D 1721.

Benaming voor een weg.

Nieuw HEIKE

Eenen braak teullandt in den gehugte Weijbosch op de Loght genaamt het Nieuw Heijke groot omtrent ses loopense 1779 (RA 169 fol.347v).

In tegenstelling tot het Oud Heike of is het Oud Heike identiek aan het eerste en het Nieuw Heike aan het tweede ?

Oud HEIKE

Een akker teullandt onder Weibosch genaamt Oudt Heijke groot int geheel omtrent een loopense 1781 (RA 171 fol.116).

Een vroegere heide-ontginning.

Tweede HEIKE

Tweede heike (vm) tussen D 1721 en D 1723.

HEIKOOP

Een perceel heide genaamd de Heikoop N.1879, 1882, 1884, 1888, 1894, 1901; A 3271, A 2379 (b, he: 90.20), D 1489, D 1515 (he: 3.5.20), F 112 (he: 1.12.10), F 396 (he: 99.60), F 401, F 452 (he: 74.70). Bij herleiding blijkt het volgende: A 3271 = A 586.

Synoniem van Heikamp.

Achterste HEIKOOP

Bouwland genaamd de Achterste Heikoop N.1900; F 572 - F 574 (b: 1.20.50).

Bewerkte HEIKOOP

Bewerkte Heikoop 1900 (NA) F 284 (b;1.08.90).

Een nieuw ontgonnen stuk grond in de Rooiseheide.

Derde HEIKOOP

Een perceel hakhout genaamd den Derden Heikoop N.1865; D 1489, D 1515 (hh: 4.00.80).

Eerste HEIKOOP

Een perceel bouwland genaamd den Eersten Heikoop N.1865; D 2008 (b: 2.0040).

Kleine HEIKOOP

Twee percelen bouwland genaamd de Kleine Heikoop aan het Spoor N.1875; F 538, F 662 (b: 97.80.)

Benoemd naar de vorm.

Tweede HEIKOOP

Een perceel hakhout genaamd den Tweeden Heikoop N.1865; D 1489, D 1515 (hh: 4.80.00).

Vierde HEIKOOP

Een perceel hakhout genaamd den Vierden Heikoop N.1865; D 1489, D 1515 (hh: 3.72.50.)

Vijfde HEIKOOP

Een perceel hakhout genaamd den Vijfden Heikoop N.1865; D 1489, D 1515 (hh: 3.72.50).

Achterste-, eerste-, tweede-, derde-, vierde-, en vijfde heikoop. Deze percelen zijn benoemd naar de ligging t.o.v. de weg "Zandkantsestraat", nabij het gebied Duin.

HEILAND

Derdalff loopensaets eckerlants aent Elschoot by den Schutsboom genoempt 't Heijlant ingenomen anno 1483 (HC 196 fol.2v); aent Elschoot in die Hautert geheiten dat Heijlant 1536 (RA 42 fol.56v); anderhalff lopensaet acker genaemt Heijlant aent Elschoot bij den Schutsboom 1658 (RRG 7); een acker teulants groot ontrent dry loopense onder d' Elschoot

op de Voirt genoemd het Heijlant N.1718; een perceel bouwland onder Elschot in de Vossenbergh genaamd het Hei- of Nieuwland N.1830; 't Heiland (vm) B 2296.

Ontginning uit heidegebied; synoniem van heikamp, heiveld etc.

HEILANDSEBRAAK

Drie loopense onder Elschot genaamt de Heylandsebraak 1749 (RA 157 fol.126v).

HEILENVELD

Heylevelt 1756 (RA 161 fol.45v); eenen acker teullant onder Wijbosch genaamt Heilevelt 1756 (RA 106 fol.197).

Heile is afgeleid van de vrouwelijke voornaam Heilwich.

HEILIGE GEEST

Hooilant de H. Geest onder de Borne twee loopensen elf roeden 1816 (GA 141); bosch de Heilige Geest in de Meildoorn 7 ha 39 a 80 ca, 1911 (HB 1528 fol.17a) B 443-451 en 774-775.

Gewezen bezit van de H. Geest of armentafel.

Grote HEILIGE GEEST

Houtbosch den Groten H. Geest onder Borne 1816 (GA 141)

HEILIGE GEESTAKKER

In die Buenders die Haick ene einde de akker van de H.Geest 1500 (PAS 417); noch een ackerken genoemd de Heylige Geestacker 1622 (RA 65 fol.218).

HEILIGE GEESTBRAAK

Eenen braeck genoemd Heyligegeestbraeck in Elschot 1590 (RA 56 fol.53v); eene drooge sloot in het H.Geestbraecke 1728 (RA 152 fol.251v); de H. Geestbraak (vm) D 692 - D 694; de Heilige Geestbraak in het Hermalen 1906 (NAA inv.nr.722).

Braak, in bezit (geweest) van de armentafel. In 1832 was alleen D 692 eigendom van "Den Armen van Schijndel", terwijl D 692 en 694 aan de burgerlijke gemeente behoorden.

HEILIGE GEESTHOEVE

Verkoop van schaerhout op de H.Geesthoef 1693 (RA 188 fol.61); de Heylige Geesthoeve 1756 (RA 161 fol.60).

HEILIGE GEESTHUISKE

H. Geest huijsken gelegen opte Schoot met een hont lants 1662 (RvS 36)

Er moet niet worden gedacht aan een heilig huiske (kapel), maar aan een huis(je), dat toebehoorde aan de Armentafel. Goederen van (alleenstaande) ondersteunden werden na hun dood openbaar verkocht ten goede van de armenkas.

HEILIGE GEESTKAMP(KE)

Uit een kamp genaamd Heiligegeestkamp aan den Born 1515 (IS 34); een acker teulants met houtwasch drie loopensaet onder de Broeckstraet genoemd den Hooghenacker aen een eijnde den H. Geestcamp 1685 (RA 142); een camp hooijlandt genaamd het H.Gheestcampke aant Diepwaaterschoor 1790 (RA 177); een kamp hooijland onder Elschot op de Steegt groot ontrent drie karren hooijwasch ene zijde den H.Geestcamp 1802 (RA 136 fol.98v).

Grond toebehorend aan de Heilige Geest – of Armentafel.

HEILIG HUISKE

Het vijfde part in een hoeve lants met sijne steeden hoven acker en heijlanden houtwasschen en geregtigheden in de parochie van Schijndel ter plaatse genaamt de Mijldoorn over het Heijlige Huysken aldaer 1718 (RA 133 fol.15v).

Is hier ter plaatse sprake van een (weg)kapelletje of slaat ook dit op de betekenisverklaring onder Heilige Geesthuiske?

HEILIG KRUIS

Ter plaatse byden Mijldoren ende het Heijlege Cruys 1524 (RA 385.2).

Een kruisbeeld langs de doorgaande weg naar Den Bosch ter hoogte van de Meildoorn?

HEILKEN BOUWENSVELDJE

Een perceel ackerlants genoemd Heylken Bouwensveldeken 1659 (NvdH 14 fol.33); een braecke teulants genaamt Helken Bouwensveltjen 1708 (RA 148 fol.5v).

Afgeleid van een PN.

HEILOOP

Kleine HEILOOP

De waterleiding no.26 genaamd Kleine Heilooop aanvangende nabij het Station grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.weg/679 loopende door de Roderheide en den scheidingsloot nabij de Stok grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.223/467 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 2890/2890 meter 1881 (NAA inv.nrs.402-403).

Nieuwe HEILOOP

De waterleiding no.27 genaamd Nieuwen Heilooop aanvangende nabij de Rijd grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.505/491 loopende door de Roderheide en den scheidingsloot nabij de Stol grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.567/568 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 3380/3380 meter 1881 (NAA inv.nrs.402-403).

HEIMANSAKKER

Hey(n)mansacker int Wijbosch, 1476 (BP 1245); eenen acker in de Schilt genoemd Heijmansacker 1589 (RA 56 fol.7). *Een akker in gebruik of bezit van Heymans. Heymans was een in Schijndel veel voorkomende PN, zoals Henrick Heymans, man van Jenneken dochter Jan Maes Schevers in 1556 (R 46 8v).*

HEIMANSKAMP

Hey(n)manscamp 1423 (FS); de helft van de kamp geheten Heynmanscamp aen de Borne 1447 (Archief van het Kapittel van Oirschot); een weiveld Heijmanscamp in den Borne 1483 (BP 1252).

HEIN BARTELSKAMPKE

Een hooijcampke onder de Borne op het Oetelaer genaemt Heijn Bartelscampken groot ontrent vijf loopense gronde 1771 (RA 166 fol.296).

Afgeleid van een PN.

HEINENKAMP

Vier percelen bouwland genaamd Heinenkamp N.1868, B 635 - B 637, B 639 (b: 95.40). *Benoemd naar persoonsnaam Hein (Hendrik).*

HEINENVELD

Bouwland genaamd Heinenveld N.1886, D 1325 - D 1326, D 1330, D 1361 (b: 54.50).

Aangezien betreffende percelen nagenoeg bestaan uit heidegrond, zal de oorspronkelijke benaming Heieveld zijn geweest, die hypercorrect tot Heinenveld is vervormd.

HEIN JAN LAMBERTSHAAG

Een braexke teullant genaemt Heijn Jan Lambershaag groot omtrent anderhalff loopense 1778 (RA 169 fol.288v).

Afgeleid van een PN.

HEINSBEEMD

Ex Heijnsbemt dicto den Schabbert 1714 (HH 162).

Vernoemd naar een PN.

HEISTREPEN

Drie strepen land die Heijstrepn int Lyesschot 1426 (BP 1197); die Heystrepn op Vertrudenhoeve 1475 (Archief van het Minderbroederklooster te 'sBosch).

Lange smalle percelen uit heide ontgonnen.

HEISTUK

Land dat Heystuc ter plaetse genaemt Wijbossche 1400 (BP 1181); land 't Heijstuc in tWybosch 1453 (BP 1223); een stuk land genaamd tHeijstucken 1500 (PAS 417); aent Elschoth geheiten dat Heijstuck 1546 (RA 43).

Stuk betekent "perceel land". De grafie stuk (stuck) reflecteert aan de morfologische umlaut als meervoudsaanduiding: stokken = stuk. In de benaming "heistuk", voorkomend in bovemomschreven periode, kan de herinnering voortleven aan vroeger bos, of aan hei feit, dat bij het rooien nog boomstronken zijn blijven staan (Zonhoven, 604,605).

HEITHOF

Ex petia terre dicta Heithoff 1406 (HH 127).

HEIVELD

Lant dat Heijtveld 1389 (BP 1178); het Heiveld 1832 (kad); D 1452 - D 1508; het Heiveld; het Heideveld N. 1817, 1852, 1853, 1863, 1871, 1873, 1877, 1885, 1886, 1887; A 898 - A 903 (b: 61.60), B 416 - B 419 (b: 55.58), C 932 (he: 92.00), D 1489, D 1515, D 1618 (sb: 41.00); Heiveld 1966 (CS).

Een veld in de primaire betekenis van "open, onbebouwd land", in recenter tijd meestal ontgonnen. (Valkenswaard 138).

Achterste HEIVELD

Het Achterste Heideveld N.1868, 1886; D 1489, D 1515 (he: 2.00.00).

De adjectieven achterste, grootste, kleinste en voorste, betreffen percelen ontgonnen uit de heide sectie D 1489, 1515, waarna afhankelijk van ligging t.o.v. de weg of oppervlakte benamingen zijn ontstaan.

Grootste HEIVELD

Het Grootste Heiveld N.1896; D 1489, D 1515 (he, d: 2.00.00).

Kleinste HEIVELD

Het Kleinste Heiveld N.1896; D 1489, D 1515 (he, d: 79.90).

Voorste HEIVELD

Voorste Heiveld; het Voorste Heiveld op het Hoeves N.1868, 1896; D 1489, D 1515 (he: 2.80.00), (he: 1.7.00).

HEK(KEN)

In dat Lutteleind bi een Hecken 1389 (SS); prope Hecken 1406 (HH 127); aent Wijbossche aent Hecken 1542 (RA 43 fol.47); uit een erf aent Hecken in die Cule genoemd 1552 (IS 39).

Hek, latwerk tot afsluting dienende. Heeke, ook hecke, mnl. heck, hd. hecke, ohd. hecka, hegga; eng. heck, hatch. Bijvormen wijzen wel op verwantschap met heg en haag (Verdam 291).

Hoog HEKKEN

Aent Wijbosch by dat Hoeh Hecken op die Wytackeren 1544 (RA 43 fol.101); opte Wytecker aent Hoochhecken 1646 (RA 74 fol.55v); aan het Hooghekken, 't Hoog hekke 1757 (JW); Hooghekke 1832 (kad); D 1444 een perceel bouwland onder Weibosch ter plaatse genaamd Hoevenbraak ten zuiden de weg naar het Hooghek (D 1007), N.1849; Hooghek N.1895 ; D 1009 (b: 26.60); Hooghekke 1966 (CS 121).

Benaming voor een uit latwerk bestaand hek, hoog van afmeting, dat stond op de weg nabij de dorpsgrens bij de Rooiseheide.

HEKKENGAT

Seven buenderen ontrent tHeckengat deen sijde aent Wijboschbroek ingenoemen anno 1484 (HC 196 fol.1v).

Laag HEKKENGAT

Het Laag Hekken N.1863, 1900, 1905; A 422 (b: 59.60), A 502 (b: 34.40).

Laag gelegen. Gat = laagte; ook doorgang, deur, hol.

HEL

Tot de plaats genaamd die Helle ende tot aan den Eghenswech 1500 (PAS 417); die Helle by die Larystraet 1500 (PAS 417); een stuck land aent Elschot in die Haerdebemptde aen die Helle gheenoemt 1536 (CvB); in den Born ter plaetse genoemd die Hel 1547 (RA 44 fol.27v); aen enen wech genaemt die Hell 1582 (RA 54 fol.176); een stuck lants ses loopensaet. van een meerdere stuck lants onder dLutteleijnde aen die Helle genoemd, aen een sijde beneven eenen gemeijnen wech genoemd den Gruenenwech 1576, (CvB); aan het stuk land genaamt de Hel toebehorende aan Geertruij A. Wijnen 1790 (CvB).

*Kan duiden zowel op een hoge als een lage ligging. In het onl. lo "bos" en met helle < germ. *halja "laagte, poel". Evenwel ook helle (<* helde) "helling" (Lexicon Ned.Toponiemen blz. 172).*

HELAKKER(S)

Uit een beemd in Delschot en uit die Helecker aldaar 1448 (BP 1219); een acker 29 roeijde in de Boers after die Cluijse

genoemt den Helaecker 1537 (CvB); land aent Elschot in die Laristraet geheiten de Helacker 1544 (CvB); den Helacker ter plaetsen genoemt Elschot 1546 (RA 44 fol.10); achter de Kercke genoemt den Helacker 1687 (RA 142 fol.169); een parseel teulland genaemt den Helakker onder Elschot 1790 (RA 177); Helakkers 1832 (kad); E 1070 - E 1134 ; Helakker 1833 (GA); E 1087 (b: 1950); Helakkers N.1821, 1834, 1835, 1839, 1842; E 1071 (b: 44.50), E 1075 (b: 12.30), E 1086 (b: 26.30), E 1089 (b: 57.00), E 1126 (b: 22.30)ter plaatse de Helakkers achter de Kerk 1900 E 1103-1104 (HB 1321 fol.160a); ter plaatse de Helakkers voor het Kerkhof 1900 E 3671 (HB 1321 fol.160a). Bij herleiding blijkt het volgende: E 3671 = E 1121, 1124 en 1127.

Hoger gelegen akkergebied nabij de kom van Schijndel, een van de oude open akkercomplexen die men rekende tot de dorpsakker.

Grote HELAKKER

Onder d'Elschot genaemt den Grooten Helacker 1705 (RA 147 fol.18).

Kleine HELAKKER

De Cleynen Helacker onder d'Elschot 1705 (RA 147 fol.19v).

HELBRAAK

Helbraak onder Weibosch 1816 (GA 141).

Men moet het gehucht Wijbosch verder zien dan het huidige kerkdorp. De oude kadastrale sectie Wijbosch nl. sectie E liep practisch tot aan de Servatiusstraat, vroeger de Lange Heg genoemd. Deze braak zal vermoedelijk tot de Helakkers behoren.

HELENASKAMP

Een perceel hooi- of weiland met de houtwassen onder Elschot nabij de Kruissteeg genaamd Helenaskamp N.1827.

Benoeming naar de PN Helena.

HELMERDONK

Een stuk land die Helmerdonc ten Borne 1421 (BP 1192).

Genitief van de PN Wilhelmus – zie ook onder Hilmaarsdonk.

HELPAKKER

Ex agro dicto Helpecker 1320 (HH 125); die Helpecker in den Borne 1454 (BP 1224); uit een akker genaamd Helpacker 1507 (HH 133); enen acker aertlants een sestersdaet groot op Helpecker 1530 (RA 41 fol.3); uit de helft van een acker genaamd Helpacker 1620 (HH 162); onder den Borne genoemt den Helpacker hieruyt te vergelden 1 stuyver aant Capittel van St.Jans binnen Den Bosch 1656 (RA 77 fol.199); uit een halve akker de Helpacker 1783 (HH 165d); ex agro dicto Helpacker in de Heijcampen 1783 (HH 165d).

Helpe; benaming van een geneeskrachtige plant, dovenetel, hd. Hilfskraut, Gotteshulfe, mnlo. helpe; lat. marrubium vulgare (Verwijs V. 311). Akker, (mede) begroeid met helpe.

HELPERIK

Land aen den Borre op Helperic 1389 (BP 1178); bouwland den Helperic 1447 (BP 1217).

Rik kan zijn afgeleid van rike in de betekenis van "afschutting of omheining van een eigendom" (Verdam 1407), aldus een perceel waarvan de omheining begroeid is met helpe.

HELSENDIJK

Twee percelen land genaamt den Helssendijk onder Elschot in de Kluijs 1795 (RA 179); een perceel bouwland met de vors naast de oostzijde ter plaatse genaamd de Helakkers naast den Helschendijk N.1844; E 1071 (b: 44.50); den Helschen dijk N.1876; A 1118 (b: 31.30).

Dijk lopende naar het gebied " de Helakkers".

HELSPADJE

Het Helschpadje 1926.

Verlenging van Lichtenburg (zie kaartje in het Gedenkboek van de Zusters pag.64)

HELSTEEG

Tot aen eenre steege aldaer genoemt de Helle 1650 (RA 75 fol.177v); Helsteeg 1832 (kad.) sektie D.

Steege lopende naar het gebied "de Helakkers".

HELSTRAAT

De Helstraat 1757 (JW).

Straat lopende naar het gebied "de Helakkers".

HEMEL

Huijsinge esthuijs hoff boomgaart en aengelegen landerijen soo out - als nieuw lant negen loopense onder Borne op den Boschwegh van outs genoemt den Hemel N. 1707; huys brouhuys schop hoff boomgaerden ende aengelegen teulanden met sijn geregtigheden vandien groot ontrent drije loopense onder den Borne aen de Kerk genaemt den Hemel 1733 (RA 101 fol.179v); huis hof aan het einde der Regtestraat genaemd den Heemel N.1771; twee akkers teulland met twee veldjes hooijland aan malkanderen gelegen int Agterste Hermaelen genaemt den Heemel 1804 (RA 183); perceel teelland met de graskanten en houtwassen onder Lutteleinde in de Ollandschestok genaamd den Hemel 1808 (RA 301); onder het gehucht Borne in de Straat ter plaatse genaamd den Hemel 1817 (NA 18 no.912); een gedeelte van een huis genaamd den Hemel in de kom des dorps N.1862; A 1494 - A 1496 (hu: 47.50); den Hemel N.1837, 1857, 1871; C 1041, C 1043 - C 1046, C 1125 - C 1130, C 1134 - C 1135, C 1209 - C 1214 (b: 1.24.10), C 1213 - C 1214 (b: 51.70), C 1220 - C 1221 (b: 54.00), C 1234 - C 1236; de kinderen Jan Lauwerensen de bulten uit te graven aan hunnen gronden genaamd den Hemel 1873 (NAA no.414).

Benaming voor een huis heeft betrekking op een herberg (Van Lennep 93 ev); voor het overige betreffen het percelen omheimd door een heg of heining (in 1808 met houtwas, blijkens de omschrijving). Hemelen, heimen, beheimen "omheimen" = afscheiden door een heg of heining (Verdam 323).

HEMELSDONK

Huis genaamd die Hemelsdonc 1364 (HGB); 't Land die Hemelsdonc en de akker die Versdonc in't gericht van Scijnle 1390 (BP 1178).

Een hemel, hoger perceel geheel omgeven door een lager gelegen gebied. Kan een afleiding zijn of een verbastering van de Hilmaarsdonk <Hilmers < Hemelers < Hemels!

HEMELSEPOORT

Huis aen den Boors d'een sijde ende eenen eijnde die Hemelsche Port 1543 (CvB).

Een verwijzing naar eigendom van de uit Den Bosch afkomstige Wilhelmiëten die behoorden tot de orde van 'Porta Caeli' = Hemelse Poort. Die worden ook Baselaars genoemd en hun hoeve te Schijndel heette dan ook de Baselaarshoef.

HENDRIK BOGERTSKAMP

Henrick Bogertscamp genoemt het Baersken 1596 (RA 59 fol.43v).

Afgeleid van een PN.

HENDRIK BRANTRSKAMP

Hanrick Brantscamp genoempt 1565 (RA 49 fol.27).

Afgeleid van een PN.

HENDRIK CELENBEEMD

Eenen camp hooijlandt groot int geheel twaelf loopense karren hooijgewasch aen d'eene sijde den H.Geest binnen 'sBosch d'ander sijde de riviere de Aa streckend evan erve Willem Willems tot op eenen beempdt genaemt Hendrik Ceelenbeempt 1717 (RA 131 fol.186).

Vernoemd naar een PN.

HENDRIK FRANSSENBRAAK

Seecker braeck lants gelegen aenden Groenen Heuvel gemeyndelick genoempt Henrick Franssenbraeck van de gemeynte van Schijndel gecoft 1643 (NvdH 11 fol.176).

Afleiding van een PN.

HENDRIK GIJSBERTSHEI

Twee eckeren ontrent twee mergen in de Houtert genaamt Hendrick Gijsbertsheij 1722 (RA 151 fol.52v).

Afleiding van een PN.

HENDRIK HEIJLENACKER

Item een houtveldt geheeten het Hoogh Busselen ene zijde Handrick Heijlenacker andere einde het Leegh Busselen 1661 (RA 79 fol.216).

Afleiding van een PN. Heijlen komt van de vrouwelijke voornaam Heilwich [vgl.Heylwich).

HENDRIK HEIMANSBRAAK

In Wijbosch in Hendrick Heymansbraak 1809 (RA 288).

Afleiding van een PN.

HENDRIK JACOBSAKKER

Schaarhout op Hendrik Jacobsakker 1789 (RA 257 map 3).

Afleiding van een PN.

HENDRIK JAN AARTSLAND

Item alnoch een stuck teulants neffens Handrick Jan Aertsland 1680 (RA 230 map 1).

Afleiding van een PN.

HENDRIK JANSEN VERKUILENBRAAKSKE

Een braexken teulants met sijne gerechtigheden groot ontr. 3 lop. gelegen in de Buender, genoemd Hendrick Jans. Vercuijlenbraexken, N. 1721.

Afleiding van een PN.

HENDRIK KLAASSENACKER(S)

Twee ackeren teulants aen malcanderen gelegen genoemd Handrick Claessenackers onder Lutteleijnde 1660 (RA 79 fol.98).

Vernoemd naar een PN.

HENDRIK LAMBERTSGOED

Twee ackerkens teulants van Hendrick Lambertsgoet 1708 (RA 97 fol.186v).

Afleiding van een PN.

HENDRIK PETER TIJSSENKAMP

Agter Peter Vugts van outs genaemt Hendrik Peter Tijssencamp 1717 (RA 150 fol.49).

Afleiding van een PN.

HENDRIK RIJKERS

Bouwland ter plaatse het Elderbroek genaamd bij Hendrik Rijkers 1904 C 3186 (HB 1394 fol.63).

Afleiding van een PN.

HENDRIK RIJKERSAKKER

Een parceel teulland in de Schilt genaemt Hendrik Rijkersakker groot omtrent twee loopense 1767 (RA 166 fol.6).

Afleiding van een PN.

HENDRIK RULENSBRAAK [ook: Roelofs]

3½ Hont saetlants int Wijbos genaemt Handrick Ruelensbraeck 1662 (RvS 68); onder tWijbosch van outs genoemd Hendrick Roeloffsbrake 1693 (RA 143 fol.87); eenen acker inden Aerdenburgh in Hendrick Ruelensbraeck 1734 (RA 101 fol.222).

Afleiding van een PN.

HENNENAKKER(S)

Hennenakker onder de Borne 1816 (GA 141); Hennenakkers N.1868, 1876; de Oetelaar of Hennenakkers N.1882; B 1548 - B 1550 (b: 67.90); de Hennen - of Zevenakkers N.1896; C 549, C 550, C 576 - C 581 (b. w: 2.21.97).

Afleiding van de PN Hendrik (Overpelt, 149 ev)

HENNENSHOEVE

Op de kamp Hennenshoeve 1393 (BP 1179); een kamp land die Wijdonc in Eilde tussen erf Hennenshoeve en erf die Merendoncschehoeve 1422 (BP 1192); aan de H.Geest van Schijndel een camp erfs in Elde in Hennenshove 1443 (IS 24); de helft van twee buenders gelegen in Elde genaemt Hennenshoeve 1507 (HH 133); een kamp land genaamd Hennenshove gelegen opt Oetelaer 1515 (IS 34).

De hoeve van Hendrik.

HENNEN TEKENSHOEVE

Hennen Tekenshoeve 1370 (HGB).

Afleiding van een PN.

HENSEN

Het land bij Hensen 1903 C 481-482, 2850-2851 (HB 1351 fol.4).

Afleiding van een PN.

HENS MICHIELENKAMP

Over 't Broeck genaemt Hens Miggielencamp 1713 (RA 149 fol.94v); eenen camp hoijlants met een houtveltien off houtbosch daeraen gelegen met henne verdere gerechtigeden over het Wijboschbroeck genaemt van outs Hens Michielencamp, met een eijnde aen seker hoijcamp genoemt Knottencamp N.1725.

Afgeleid van de PN Hens of Hendrik Michielen (1725).

HERBERG

Aent Lutteleijndt by die Kercke in die Ghemeyndt Ackeren welcke huysinghe voirs. men heit metten ghemeinden naem die Herberghe 1541 (RA 43 fol.60v); item thuyt aen die Vort genoempt die Herberge sal wesen een lot metten lande ende brake in sijn heymsele gelegen schuer timmeringen staken ende dergelycke daer op gelegen 1576 (RA 53 fol.115).

HERBERTSKAMP

Herbertscamp 1423 (FS).

Het omsloten grondgebied van een zekere Herbert.

HERMALEN

"Totten gueden van des heeren Henricx van Hermalen 1314"; in Hermalen 1320 (HH 125); de hoeve genaemt "te Hermalen" 1334 (AvB - 1); de helft van een beemd gelegen in Hermalen 1450 (BP); opt goet van Harmalen 1465 (GI 8a); aen die gemeynt aldaer genoemt Hermalen 1611 (RA 61 fol.198v); eenen nieuwen gebroocken heijcamp gelegen int Heeremaelen 1662 (RvS 37); onder den hertganck Hermalen (RA 142 fol.67v); huijse landerijen groot ontrent seven lopensen achter int Hermalen N.1716; 't Hermale 1757 (JW); Hermaalen 1803 (HV); Hermalen 1832 (kad) - C 1308 - C 1604; Hermalen-Keur-Elde-Schootsche hoef (D 721 - C 2553), de waterleiding no.20 genaamd Hermalen, Keur, Elde en Schootsche Hoef aanvangende Hermalen, Truienheide grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D no.1932/721 loopende door Hermalen, Keur en Elde en den Rijdloop ter plaatse de Elde en de Keur grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie C no.2553/weg langs den rechter/linker-oever gemeten lang 3264/3264 meter 1881 (NAA inv.nrs.402-403); de waterleiding no.22 genaamd Hermalen aanvangende nabij de Langstraat grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie C no.1341/1346 loopende door het Hermalen en den Beekloop legger B grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie C no.919/weg langs den rechter/linker-oever gemeten lang 1873/1872 meter 1881 (NAA inv.nrs.402-403); Hermalen 1966 (CS).

De benaming Hermalle in de provincie Luik komt voor onder de benamingen Hermalle in 1146, Harmele 1220, Harmalen 1225. In het 2^e deel ziet de Vries 'maal' = inzinking in de bodem of dingvergadering. het 1^e lid wordt gezien als 'het of heer' = leger. Maal = gerechtsplaats, gemaal in mnl "maal" ; als gerechtsplaats bewaard gebleven in de plaatsnaam Hermalen (De Vries 419) Ook kent men het onder de betekenisverklaring van 'grensteken'.

Achterste HERMALEN

Teulant in d'Achterste Herremaelen o.a. belend door het Convent van de Kartuijzers 1654 (RA 77 fol.64); huijsinge esthuijs hof boomgaard ende allen de weijlanden daer aen en bij gelegen ter plaetse int Achterste Hermaalen N.1721; Agterste Hermalen 1757 (JW); Agterste Hermaalen 1803 (HV); Achterste Hermaal 1832 (kad.); C 1019 - C 1307; voorhoofd aan erf onder lutteleinde genaamd het Achterste Hermalen N.1834; C 1003 (: 15.89), C 1055 , C 1463 ; onder Lutteleinde in de Ollandsestok genaamd het Achterste Hermalen N.1834; C 1299 - C 1305, Achterste Hermalen 1966 (CS).

Benoeming naar ligging t.o.v. de weg.

Voorste HERMALEN

Huys esthuijs hof etc. int Voorste Herremaelen 1654 (RA 77 fol. 64); twee braecken weilants met den houtwasch ende voorpotinge groot ontrent acht lopensen gelegen int Voorste Hermaalen N.1721; eenen acker teulants twee peelse loopense onder Lutteleijnde int Voorste Hermalen genaemt Gijssenmansacker 1739 (RA 102 fol.164v).

Benoeming naar ligging t.o.v. de weg.

HERMALENSEBOSJE

Hermalensboschje N.1897; C 1725 (w, hh: 25.80).

Perceel hakhout in het gebied Hermalen.

HERMALENSEHOEVE

Al het elzenhout op de erfenis genaamt die vier buenre in die Hermaelschehoeve in Scijnle 1396 (BP 1180); de helft van een kamp land die Hermalenschehove 1430 (BP 1200; land gelegen in de Hermaelschehove, 1442 (IS 15); die Hermaelschehoeff 1542 (RA 43 fol.50); ex duobus bonariis in Maelschehove rerto Hermalen 1714 (HH 162)..

HERMALENSEKAMP

De Hermalenscamp 1760 (RB 10 fol.320); drie akkeren teullandt genaamt den Hermaalenscamp in Schrijvershoeff 1797 (RA 180); den Hermalenschenkamp onder Lutteleinde 1816 (GA 141); een perceel bouwland met de graskanten houtwassen onder Lutteleinde in Schrijvershoeff genaamd de Hermalenschekamp N.1827.

Kamp gelegen in het gebied Schrijvershoeff vernoemd naar het Hermalen.

HERMANSAKKER

Kamp die Hermansacker 1384 (HGB).

Vernoemd naar een zekere Herman of de FN Hermans.

HERMEN MICHIELENAKKER

Een perceel bouwland met graskanten en houtwas onder Lutteleinde op de Beek genaamd Herme Michielenakker 19 roeden N.1820.

Herme is een afleiding van de PN Herman, hier dus de zoon van Michiel.

HERREWIJN

Aen den Lutteleynde den acker genoempt den Herweijnen 1561 (RA 47 fol.54v); een perceel lants genoemt de Herewijn groot twee hont 1662 (RvS 46); twee ackeren teulants met sijne houtwasch ende gerechtigheden ondert Lutteleijnde genoemt den Herwijn N.1726; ondert Lutteleynde op den Ceur genaemt den Herwijn 1725 (RA 151 fol.336); onder Lutteleynde op de Schoot genoemt den Herwijn 1736 (RA 102 fol.58); twee percelen bouwland met graskanten houtwas en voorpotingen onder Lutteleinde aan het einde der Putsteeg genaamd den Herrewijn N.1824; den Herwijn, den Herrewijn N.1837, 1873, 1904; C 1856 (b: 64.80).

Herwijnen (Gld) Heriuinna onl. uuinna "weide" met heri "leger" (Lexicon v. Ned. Plaatsnm. 178) Hier mogelijk afgeleid van iemand met de FN van Herwijnen.

HERTHOF

Ex petia terre Herthoff 1498 (HH 131).

Omdat het in Heithof en Herthof gaat om veldnamen uit oude cijnsregisters is een leesfout niet uitgesloten en gaat de voorkeur uit naar Heithof, de hof of hoeve aan de heide gelegen.

HERTOGENSTRAAT

Onder Elscot tsHertogenstraat 1400 (BP 1182).

Benoeming naar de hertog van Brabant in de zin van een algemene benaming voor de openbare weg, meestal de hoofdstraat van het dorp of een belangrijke verbindingsweg.

HERTVELD

Huys esthuys boomgaert hoff ende aengelegen lande aent Hertvelt 1697 (RA 95 fol.57v).

Vernoeming naar de diernaam lijkt onwaarschijnlijk; vermoedelijk staat 'hert' hier voor 'hard'.

HERWAARDEN

Uit een erf genaamd den Herwerden nabij de tuin van Hubertus Egen 1500 (PAS 417).

Is deze veldnaam mogelijk synoniem aan Her(re)wijn ?

HEUFKE

't Heufke 1757 (JW); een parseeltje akkerlandt genaamt het Heufke onder den gehugte Elscot drie lopense 1790 (RA 177).

HEUL [zie: Hool]

Heul C 2699. Bij herleiding blijkt dit C 493 geweest te zijn.

HEU(VE)

Onder den Borne after die Heuff 1582 (RA 55 fol.13); achter die Heuve 1707 (RA 147 fol.109); achter die Heuve aen den Cloosterpadt 1744 (RA 155 fol.251v); twee akkeren teullandt in de Putsteegt genaamt de Lange Ackers op de Heuij groot saeme omtrent agt loopense gronde 1782 (RA 172 fol.4v); de helft van twee percelen bouwland met de graskanten en houtwassen onder Borne genaamd de Heue N.1820; de Heu N.1863, 1904; C 1814 - C 1815, C 1816, C 1829 - C 1830, (b: 2.22.70), C 1979 (b: 36.20).

Heve = drijvend stuk laagveen, ook drijfteil (Moerman, 99; Schönfeld, 69); heul, hoele, hool is in het mnl. overdekte doorgang voor water, duiker, brug (Mnl. Wdb. III 532, XL 234; Moerman, 98). Hier verwijst de naam volgens ons naar een serie tuinen of 'hoven'. Uit overlevering van Mevrouw Peters is bekend dat zij in haar jeugd vanaf de Wijboscheweg door d'n Heikant en door de Heuve naar school liep en kwam daarbij tussen de tuinen of hoven in de latere Kloosterstraat uit, waar een oom van haar woonde (Collectie Ben Peters).

In de fundatie Verhagen doos 8.24 wordt gesproken over een akkertje met de veldnaam 'de Kleine Heu' [mededeling Jos Broeders].

HEUVEL

't Goed ten Hoevel 1420 (BP 1191); onder den Born aen den Hovel 1570 (RA 51); onder den Borne genoemt den Huevel 1615 (RA 64 fol.25); uit huis en hof in Elschot bij den Heuvel 1620 (HH 146); binnen de parochie van Schyndel onder de Broexstraet aen den Heuvel 1700 (RA 145 fol.87); huis onder den Borne op den Heuvel 1752 (CvB); den Heuvel 1757 (JW); Heuvel 1803 (HV); huis bestaande in landmanswoning koestal dorsvloer schuur eesthuis karschop hof boomgaard en aangelegen bouw- en weilanden onder Borne genaamd den Heuvel nabij de Schutsboom N.1831; Heuvel 1832 (kad), A 1217 - A 1255; de Heuvel, den Heuvel N.1884; A 1218, A 1235 - A 1237.

Hil of hul is een westvlaams woord en duidt een hoogte aan (Lindemans, 28); kan ook "plaatse" betekenen = (driehoekig) centraal plein in een akkerdorp (A.D. Kakebeeke, cursus 1975) Ook heuvel is een reliëfaanduiding (zie ook onder : Groenenheuvel). De Heuvel onder Elschot is bekend, die onder de Borne schijnt om het gebied te gaan.

Opgeworpen HEUVEL(EN)

De Opgeworpen Heuvelen [1802 (HV).

Soms werden heuvels opgeworpen, aarden wallen, ter verdediging van een gebied tegen oorlogs- of natuurrampen.

HEUVELBEEMD

Seecker camp hoijlants onder Wijbosch over tBroeck gemeynlicken genoemt den Heuvelbemdt andere einde de reviere van de Aa 1652 (RA 76 z.f.).

De beemd gelegen aan de Heuvel of een iets hoger gelegen hooilandperceel.

HEUVELSHEIKAMP

Heuvelsheikamp N.1901; A 508 - A 509 (b: 72.40)

Heikamp bij de heuvel of heikamp van van den Heuvel

HEZELAAR

De hoeffve ten Dennenboom onder Scyndel aen den Gestelschen cant aen het Hezelaer 1647 (NvdH 15 fol.137); binnen de prochie ende palen van Schyndel ter plaatse aant Heselaar omtrent de Dennenboomschehoeff 1750 (RA 105 fol.54v); aent Heselair van ouds genoempt den Engel 1771 (RA 135 fol.16v).

Hees is identiek aan kreupelhout en een laar is een open plaats in een bosachtig gebied.

HILLE GERONGS

Land achter Hille Gheroncs 1383 (BP 1176).

Hille is een PN afgeleid van Hildegundis. Bekend is in 1378 een familie met die naam nl. Johannes Gheroncx man van Agnes. De FN Gerings en Gerongs komt in Schijndel redelijk frequent voor in de oude schepenprotocollen.

HILMERDONK

Aen den Borne in die Hylsmairdonck (hoeve van Mathijs Willem Bac) 1431 (BP 1201); stuk land in de Hilmerdonk 1450 (IS 26).

Helmar, Helmer en Hilmer als PN is vermoedelijk afgeleid van Wilhelmus.(zie ook onder Helmersdonk en Hemeldonk).

Hoge HILMERSDONK

die Hoghe Hilmersdonck 1431 (FS).

HINKEL

Eenen halven camp hoijlants genoemd de Hinckel gelegen over het Wijbosbroeck N.1723.

Mogelijk een verschrijving of foutieve lezing van winkel = hoek, alhoewel het ook een verwijzing zou kunnen zijn naar het mnl. hingel of hengel in de betekenis van vishaak – is het dan een vormaanduiding van dit perceel ?

HINTHAMEREINDE

Huis bestaande in een daglonerswoning en een gedeelte van de schuur, waaruit gezegde woning bestaat, tezamen de helft van de schuur uitmakende en 1/3 gedeelte van de hof onder Lutteleinde aan het Hinthammereinde N.1828; ± twee roeden van ene huisplaats en hof en tuin ter plaatse genaamd de Plein aan het Hinthamereind N.1851; D 360 (hu: 08.40), 361 (t: 08.50)

Eigendom van iemand uit Hintham of van het Hinthamereind in Den Bosch? Hint is verwant met 'hunt' "jagen", (J. d. Vries, 258); Hintham : een ham is een kromming, land in een bocht van een rivier (v.Berkel & Samplonius 1989 - 83).

HOEF(KE)

Aent Wijbossche genoemd gemeindelick in die Hoeff 1536 (RA 42 fol.63v); land te Wijbossche genoemd die Hoef 1544 (CvB); een Hoefje gehorende aan den Convent van Couwater ter plaatse aan het Lutteleijnde groot drie loopense 36 roeden 1741 (RA 134 fol.76); een groote boerewooning van outs genaemt de Hoef onder den gehugte Lutteleijnde ter plaatse genaemt het Hermaelen 1770 (RA 247 map 3); een huisje bestaande in ene landbouwerswoning koestal hof en aangelegen akkerlanden onder Broekstraat aan het einde van de Vogelenzang genaamd het Hoefke N.1814; drie percelen bouwland onder Lutteleinde genaamd het Hoefje N.1821; een perceel bouwland onder Weibosch genaamd de Hoef N.1829; het Hoefke 1832 (kad); D 883 - 920; de Hoef N.1866, 1882, 1889, 1900; C 1770 - 1772, 3295, 3298, 3299, 3301 (b, s: 1.87.60); 1774, 3303, 3317 (b: 78.30), E 1692 - 1694, 1697, 1699 (w, og: 58.60); Hoefje, Hoefke N.1839, 1855, 1859, 1882; C 975 - 979 (b, w: 79.60); D 890 - 891 (b: 61.70); 910 (s: 10.00); E 1735 (b: 29.80). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3295 = C 1764, C 3298 = C 1763, C 3299 = C 1763m C 3301-3303 = C 1773, C 3317 = C 1769.

Verkleinwoord van hoeve. Sinds de 16e eeuw enkel bewaard in de betekenis van boerderij, was oorspronkelijk een oppervlaktemaat, ondl. hova; mnl. hoeve, hove, hoef (MW III, 487-488); latijn, mansus. Het was de oppervlakte land, nodig voor het onderhoud van één gezin. (H. Mélotte en J. Molemans, Valkenswaard, 145).

Achterste HOEF

De Agterste Hoef in Wijbosch 1756 (RA 161 fol.97v).

HOEFAKKER(S)

Een akker genaamd den Hoefacker 1500 (PAS 417); die Hoeffackeren 1542 (RA 43 fol.43v); onder Delschot gemeynlick genoemd den Hoeffacker 1596 (RA 58 fol.69); uit huis en hof onder Elschot in den Bogart nabij Hoefacker 1620 (HH 146); eenen halven acker saetlants gemeijnlijck genoemd den Hoefacker 1685 (RA 142); onder Elschot in de Boogard huis hof erf en groesveld achter aen gelegen bij de Hoefackers 1714 (HH 162); uijt eenen acker genaamd den Hoefakker met nog een braaxken daar teijnde aangelegen 1783 (HH 35); een perceel bouwland onder Elschot genaamd de Hoefakkers N.1823; Hoefakkers 1832 (kad); A 1256 - 1299; Hoefakkers N.1834, 1879; A 1232 - 1234 (w: 44.90), 1238 (w: 38.60), 1290 (b: 58.70).

Halve HOEFAKKER

Een perceel bouwland onder Weibosch genaamd den Halven Hoefakker N.1819.

Kleine HOEFAKKER(S)

Die Cleyne Hoefackeren aldaer 1542 (RA 43 fol.43v).

Een serie akkers die kleiner van vorm zijn dan de andere op het Hoefakkercomplex.

HOEFHUIS

Twee stucken teullandt en berg gelegen opt Hoefhuijs groot omtrent 3 loopense 1788 (RA 117 fol. 121).

Onbekend is om welk huis het hier gaat.

HOEFSEKAMP

Hoefscamp 1757 (JW); zeven akkerkens teullandt met houtwasch den Hoesencamp in de Broekstraat ene zijde en ene einde de H.Geest van Den Bosch 1802 (RA 136 fol.77); de Hoofscenkamp 1802 (RA 136 fol.80v); Hoefsche(n)kamp N.1842, 1872; C 246 - C 247 (b: 45.10).

Een veld bij een hoeve gelegen in de Broekstraat nabij de Beek.

HOEFSTREPEN

Die Hoefstrep gelegen int Elscot 1500 (PAS 417); een akker aan Delschot genaamd de Hoefstrep 1531 (IS 36); onder Delschot in die Hoefstrep 1576 (RA 53 fol.109v).

Een streep, strook, smalle en lange reep, vooral van land (Valkenswaard, 241) Waarschijnlijk zijn hier gewoon de Hoefackers bedoeld onder Elschot.

HOEFWETERING

Opt Oetelaer aen Hoevenweteringe (of: Hoebenweteringe ?) 1645 (RA 74 fol.18v); een stuck lants met een dwersstucxken aen Hoebenwetering 1647 (RA 74 fol.154v); vier loopensaet lants genoemt de Hoefweteringe aent Elderbroeck 1698 (RA 144 fol.94v); een braeck teulants onder den Borne opt Oetelaer genaemt de Hoefwetering groot omtrent vijff loopensaet d'ander zijde het Elderbroeck 1770 (RA 166 fol.194v)..

Een wetering is een waterloop of brandsloot.(zie ook onder Hubenswetering)

HOEK

Onder Elschot op den Hoek in de heij 1749 (RA 157 fol.189); twee stukken teulland genaemt den Hoek in Elschot 1795 (RA 179); het Hoek 1832 (kad); D 921 - D 930; den Hoek N.1863, 1873, 1879, 1886, 1897, 1900, 1903; A 559 - A 563 (b, sb: 94.80); C 689 ged. (w: 41.30), C 1007 (w: 38.80); D 1240 (b: 68.20); E 2900 herl. (b: 50.10); den Hoek bij de Locht 1900 D 1240 (HB 1331 fol.36). Bij herleiding blijkt het volgende: E 2900 = E 1698.

Achterste HOEK

Den Achterste Hoek N. 1900, 1905; A 898 - 903 (b: 61.60).

Eerste HOEK(JE)

Het Eerste Hoekje in de Weidonken 1948 kad.nr. B 2045 (NAA 1930-1960 inv.nr.77).

Het eerste van twee hoekpercelen.

Tweede HOEK(JE)

Het Tweede Hoekje in de Weidonken 1948 kad.nr. B 2046 (NAA 1930-1960 inv.nr.77).

Het tweede van twee hoekpercelen.

Verloren HOEK(JE)

Het Verloren Hoekje (vm).

Een uitdrukking die volgens Mevr.vd Wijdeven werd gebruikt voor personen die zelfmoord hadden gepleegd of overleden personen die hun Pasen niet hadden gehouden en zodoende begraven werden onder een mastenbosje dat dienst deed als kerkhof en als een 'verloren hoekje' werd gezien. Ook is gebruikelijk de betekenis van een stuk van een restant van een verkocht perceel of van een serie ontgonnen percelen, waarvan 'n klein hoekje overbleef.

Voorste HOEK

Den Voorsten Hoek N.1900, 1905; A 559, 563 (b: 94.80); bouwland ter plaatse de Houterd genaamd den Voorsten Hoek 1905 A 3770 (HB 1417 fol.152). Bij herleiding blijkt het volgende: A 3770 = A 559-563 in de Molenheiseheikampen.

Naam voor een kleine woonkern met bijhorende gronden, gelegen in hoekvorm tussen twee wegen; ook: geer, uithoek.

Woeste HOEK

Onder het Lutteleyndt genoempt den Wuesten Hoeck 1612 (RA 62 fol.91).

Woest duidt op ruig, onontgonnen, nog niet in cultuur gebracht.

HOEKAKKER(TJE)

Den H.Geest of ermen van Schijndel besit eenen caemp laents groot ontrent xii lopense geheten den Hoogen Acker gelegen op den Hoekacker 1640 (RA 385.4); een perceel bouwland onder Elschot genaamd het Hoekakkertje N.1829.

Percelen in driehoeksvorm ofwel met een winkelhaak (Valkenswaard, 144).

HOEKKAMP(KE)

Den Hoeckcamp aen die Elsenweteringe 1603 (RA 60 fol.122); in de Houtert genaemt het Hoeckcampke 1617 (RA 149 fol.275); item gedaen een hangpost totten hecken aenden Hoeckcamp 1628 (RA 67 fol.138v); acht gulden vanden Hoeckcamp in Marsmanshorck 1628 (RA 67 fol.138v); een camp heijlants genaemt het Hoeckcampken anderhalve mergen 1685 (RA 142); ter plaetse in de Strooylaeck genaemt den Hoekcamp 1736 (RA 154 fol.114v); een camp hooijland genaemt den Hoekcamp aan de Aa teijnen de Houtert 1795 (RA 179); in Schrijvershoef genaemt den

Hoekkamp 1817 (PB); een perceel hooi- weiland onder Elschot aan het einde der Steeg genaamd den Hoekkamp N.1820; hakhout en bomen zijnde de achterste helft van den Hoekkamp in den Liekendonk N.1838; de(n) Hoekkamp N.1835, 1865, 1881, 1887; C 1552 - 1559 (b, w: 1.87.60); E 605 - 609 (w, hh, og: 84.00); de Hoekkamp 1904 A 1780-1781 (HB 1402 fol.28a).

HOEKKOOP

Den Hoekkoop N.1895; B 2833 (w: 37.70).

HOELEIK

Ex prato sito aen die Hoeleijck 1447 (HH 128); beemd bij die Hoeleijck 1460 (BP 1230); eenen halven buunder beemd in die Haerdebeemde bij die Hoeleijcke en bij die Smaeldonck 1486 (BP 1255); uit een wei nabij Hoeleijcke en uit een akker genaamd de Kercacker 1507 (HH 133); aent Wijbossche in die Hardebempdt by die Hoeleyck 1544 (RA 43 fol.94v); uit een akker nabij Hoeleijcke 1620 (HH 146); uit bezit nabij Hoeleijcke 1783 (HH 165).

*Afgeleid van het germ. hula * "hol" in een ravijn gelegen (Gijsseling, 500); dr. J. Helsen, 102 Idiot. 574. hool; smalle gracht; STA.I, 605. hol, mv. holen: greppel, straatriool.*

HOEMBERG

Den Haerbeemt aen ten Hoembergen 1358 (HGB).

HOEMBERGSEBUNDERS

Die Hoemborchse Buenre 1402 (FS).

Voorste HOEMBERGSEBUNDERS

Die Voorste Hoembergsebuenre 1424 (FS).

Hoembergen of ten Hombergen.....een 15de-eeuws goed op de grens van Schijndel en Veghel ?

HOEN

't Hoen 1757 (JW); twee percelen hooi- en weiland en twee percelen bouwland onder Borne op het Oetelaar genaamd het Hoen N.1825; het Hoen, de Oetelaarschekamp of het Hoen N.1849, 1886; C 2176 - 2178 (b, w: 1.7.80)

Slijk, modder, moeras (Schönfeld, 46)

HOENDERAKKERKE

Onder het Wijbosch ter plaetsen genoemd die Stelbraeck gemeynlick genoemd het Hoenderackerken 1618 (RA 64 fol.111).

Vernoeming naar de hoender, de fazant- en patrijsachtige vogels of gewoon de kippen rondom de boerderij.

HOEVE(N)

Land in die Hoeve 1388 (SS); land die Hoeve 1463 (BP 1232); de Hoeven van de heer Musch 1757 (JW).

Achterste HOEVE

Teullant ende groesvelt gemeynlick genoemd die Achterste Hoeve onder Wijbosch 1599 (RA 59 fol.168v); teijne de Quaaijstraet de Agterste Hoeff 1781 (RA 171 fol.186).

Grote HOEVE

Ex petia terre in Magno Manso 1447 (HH 147); een akker in de Grote Hoeve 1507 (HH 133).

Hoge HOEVE

Aen den Bors geheiten die Hoeghe Hoefve 1546 (RA 43).

Middelste HOEVE

De Middelste Hoeve 1382 (FS).

Zoete HOEVE

Lambrecht Wouterssoen woenende op de hoeve genoemd de Zoete Hoeve competerende Mr. Adam van Teffele 1554 (ARAB microfiches 601 fiche 6 fol.258)

HOEVENAARSAKKER

Perceel bouwland onder Borne op het Oetelaar genaamd den Hoevenaarsakker N.1818.

De familienaam Hoevenaars is heel bekend in deze omgeving.

HOEVENAARSWEI**Rouwe HOEVENAARSWEI**

Een braexke teullant onder den gehugte Wijbosch groot omtrent een mergen gronde andere zijde den Rouwe Hoevenaarsweij andere einde den Eerdenburgschesteeg 1774 (RA 168 fol.6); een perceel hooi - weiland onder Weibosch in den Aardenburg genaamd den Rouwen Hoevenaarswei N.1824.

Rouw, grauw, vaal, ongecultiveerd (Schönfeld, 64), hier in bezit van de familie Hoevenaars. Waarschijnlijk kwaliteitsaanduiding (W. Cornelissen, Nuenen, 247); Voor hei, bunt en bucht en veel stroo, rouwenis en rouwagie (Goossenaerts, 633).

HOEVENBRAAK

Op Hoevenbraecke aldaer 1693 (RA 143 fol.55v); Mevrouw Cicilia van Eijck Vrouwe van Blaerthem, langs hare erffnisse genoemt de Hoeve Braecke onder Wijbosch 1697 ((RA 95 fol.138); de Hoevenbraak 1757 (JW); Hoevenbraak 1832 (kad); D 931 - D 1040; Hoevenbraak N.1833, 1834, 1835; D 993 (b: 11.60), D 1021 (b: 21.30), D 1047 (b: 76.70), D 1200 - D 1202 (hu, b, w: 44.14); Hoevenbraak of de Moordskuil N.1842; de helft van D 950 (b: 29.70).

Braak komt van het ww. breken. In ruimere zin ook (meestal) onbebouwd, weinig renderende grond.

HOEVENSEKOOP

De Hoevensekoop N.1885; D 1489, D 1515 (he: 1.00.00).

Op bepaalde tijden ,vooral wanneer er geldschaarste was, verkocht de gemeente stukken heide aan de inwoners (Valkenswaard, 171).

HOEVESKEEL

De Hoevesche keel, Hoevesekeel N.1865, 1866; tussen E 2022 en E 2028; E 2123.

Genoemd naar de 'kelen' of vangpijpen van een eendenkooi heet een perceel onder Aalst (Bommelerwaard) keel. Of gaat het om een afleiding van 'kil' in de betekenis van waterloop?

HOEVESESTEEG

Tusschen de Hoeveschesteeg en Hendrikus van Oorschot 1875 (NAA 416).

Een steeg door het gebied Hoeves of Hoevis.

HOEVIS

Ondert Wijbosch drie stuckens teulants met eenen berg daer teynde aen gelegen twee loopense ter plaatse aent Hoeves 1726 (RA 100 fol.346); negen lopensaeten genaemt het Hoevis ter plaatse in het Wijbosch 1755 (RA 134 fol.243v); 't Hoevis 1757 (JW); op het Hoevis N.1820; voorhoofd aan erf onder Weibosch genaamd het Hoeves N.1834; D 1771 - 1772 (erf: 07.18); bouwland onder gehucht Weibosch ter plaatse genaamd de Glorie van ouds gezegd het Hoevis N.1836; D 1544 (b: 15.00)

Groot HOEVIS

't Groot Hoevis 1757 (JW).

HOF – HOFKE - HOVE

Ter plaatse inde Cluyse by den Hove 1713 (RA 195 fol.1v); een perceel akkerland onder de Broekstraat genaamd het Hofje N.1814; het Hofke onder de Borne 1816 (GA 141); den Hof onder de Borne; den Hof achter het Choir onder Weibosch 1816 (GA 141); het Hof N.1836, 1840; D 427 - D 432 (hu, sch, erf: 1.41.47); den Hof, N. 1834; D 317 (b: 10.65); huis schuur erf tuin bouw- en weiland van ouds genaamd het Hof ter plaatse de Plein 1907 D 2968-2970 (HB 1454 fol.28). Bij herleiding blijkt het volgende: D 2968-2970 = D 427-432.

Heufke, hofke zijn benamingen voor een tuin, omheinde ruimte bij de woning (moestuin, koolhof, bietenhof etc. (Valkenswaard 147).

Oude HOF

Bouwland den Auden Hoff 1449 (FS); uit een erf genaamd den Auden Hoff int Elscot 1500 (PAS 417); eenen acker teullants onder Delschot gemeynlick genoemt den Auwenhoff 1598 (RA 59 fol.64); eenen acker teullants of hoplants in de Laristraet genoemt den Auwenhoff 1608 (RA 61 fol.66v); een brake teullants genoemt de Oude Hoff int Hermalen 1697 (RA 95 fol.97v).

HOFDIK

Ter stede Deelsschot geheten den Hoffdick 1552 (RA 45 fol.3).
Verklaring vooralsnog onduidelijk.

HOFKAMP

dWijbossch aen den Hoffcamp 1563 (RA 48 fol.55v).
Een kamp gelegen achter of in de hof van een hoeve.

HOFSTAD

Hofstad is doorgaans een oudere benaming voor een hoeve.

Kromme HOFSTAD

Die Cromhofstad 1393 (GZG).
Een erf met een kromming of een interpretatiefout in de leestekst vgl. Coenhofstad.

Nieuwe HOFSTAD

Eenen acker aent Wijbossche geheiten die Nieuwe Hoffstadt liggende in die Loesschebraeck 1534 (RA 42 fol.1v).

Oude HOFSTAD

Die Aude Hostat ten Broec 1382 (SS); aent Wijbossche geheiten die Aude Hoffstadt 1534 (RA 42 fol.2v); by die Prochykercke in die gemeyndt ackeren geheiten die Aude Hoffstadt 1545 (RA 43 fol.127v).
Laat-middeleeuwse vermeldingen van een 'Oude Hofstad' of 'Oude Hof' hebben op diverse plaatsen al geleid tot archeologisch vondstmateriaal, omdat het vaak echte ontginningshoeven betreft.

HOGENHOFSTRAATJE

Hogenhofstraatje (vm) D 944 - D 945 (b: 42.10)
Daar woonde destijds een stoelenmaker genaamd Hoogenhof bij de molen de Pegstukken die nu van de gemeente is. Bekend is de PN (van den) Hoogenhof.

HOLDER

tHollaer 1410 (FS); aent Hollaer 1424 (BP 1194); eenen camp weijvelts drie buender groot by tHollaer 1562 (RA 47 fol.85v); ter plaetse opt Hollenaer byden Vogelsanck 1635 (RA 71 fol.30); ter plaetse genoemt het Holler in de Cuylen 1682 (RA 131 fol.71); eenen acker teulants genaemt de Monnekeheij seeven loopensaeten lants off daer ontrent onder de parochie van Schijndel genoemt aent Heldenauer 1684 (RA 131 fol.158v); een acker teulants met houtwasch gelegen opt Hollenaer 1685 (RA 142); huijsinge en landerijen bestaende in verschillende ackeren gelegen onder den Borne ter plaetse genoemt op het Hollenaer 1688 (RA 142); twee akkeren teulland genaemt het Holder 1790 (RA 177); het Holder 1803 (HV); het Holder N.1818, 1832, 1833, 1890; B 40 (w: 42.40), B 428 - B 429 (b, w: 64.60), C 471 - C 473 (b: 89.20)
Hol is laag liggend moerassig terrein. Hol afgeleid van het germ. hula -hol, in een ravijn gelegen (Gijsseling, 500); laar is open plek in een bos, vaak met gras begroeid, (A.D. Kakebeeke, cursus Prehistorie 1975)

HOLDERSBRAAK

Holaersbrake 1425 (FS); anderhalven mergen lants genoemt Bertmanscampken onder den Borne by Hollenaersbrake 1647 (RA 74 fol.154v).

HOLDERSHEIKE

Holdersheijke 1757 (JW); Holdersheike bij de Broekstraat 1816 (GA 141); het Holderheike 1832 (kad); C 592 - C 624; het Holdersheidje N.1854, 1870; C 592 - C 595 (b, hu: 66.50), C 596 (b, dreef: 1.34.60)
Een stuk heide op het Hollaar. De laar - uitgang is soms in verbasterde vorm terug te vinden in de der - uitgangen bv. Herlaar - Halder, Smallaar - Smalder, Vellaar - Velder.

HOLDERSTIENDJE

Holderstiendjen 1757 (JW).
Een perceel waarover tiende werd geheven.

HOLDERSWOUTSTIENDJE

Holderwouttiendje z.j. (CvB).

HOLENHEIKAMP(EN)

Een stuck teulants met houtwasch drije loopense in de Houtert genoemt den Holenheijcamp 1685 (RA 142); een braaxke teullandt genaamt den Hoolenheijcamp onder de gehugte Elschot aan de Dungensesteegt ses loopense 1790 (RA 177); den Hoolenheikamp N.1819; de Hoole Heikampen N.1835; A 442, 444 - 445 (b: 75.60), A 443 (we:5.50), A 446 (he: 36.30).

Een kamp is een omwald perceel bouwland (Kakebeeke, cursus); een laag liggend ontgonnen perceel bouwland Hool duidt vaak, eveneens als heul en hoel, op een waterloop

HOLENKAMP

Den Holekamp in Martemanshurck 1706 (RA 191 fol.30).

HOLENWEG

Den Hoelenwech 1590 (RA 43 fol.6v); streckende van den gemeynen wech genoemt Holenwech tot aen die gemeyn straete in die Buender 1596 (RA 58 fol.48); land onder Borne ontrent den Holenwech 1610 (CvB); eenen acker teulants ter plaetse genaemt in den Holenwegh 1685 (RA 142); huis en hof onder Elschot met het ene einde de gemeen straat en het ander einde den Hoolewegh 1714 (HH 162); op de Ackers genaamt de Leegt dwars door naest den Hoolenwegh 1752 (RB 10 fol.67); den Holenweg 1757 (JW); den Hoolenweg N.1814, 1831, 1838; A 989 (b: 21.70)

In het algemeen een weg die iets lager ligt dan de aangrenzende akkers (Valkenswaard 149).

HOLSTEEG

De Holsteeg ca.1920 (NAA inv.nr.720).

Een steeg ten zuiden van de Pepertiend ter hoogte van de Witakkers.

HOMMELBEEMD

Ontrent den Hoge Vonder seeckeren beemdt genoemt den Hommelbeemt ende voorts rontsomme de rivier de Aa 1712 (RA 98 fol.174).

Vernoeming naar het insect of naar de FN (de) Hommel.

HONDERDZESTIG LOPENSEN

Elf koopen in de 160 lopensen 1906 (NAA inv.nr.722).

Deze kopen vonden plaats onder leiding van het armbestuur.

HONDSHURK

Aen den Hondshorrick 1500 (PAS 417); den Hondshorninck tot Middelrode belend door de Aa-en de Schijndelseheide z.j. (Brab.Heem 1980).

Een minderwaardig en onvruchtbaar stuk land gelegen in een uithoek van het dorp.

HONDSKUIL

De Honskuyll 1802 (Kaart Bodem van Elde).

Onvruchtbare grond in een lagge gelegen en misschien vaak onder water staande, zodat het rendement ervan zeer laag is.

HONDSTAART

Eenen akker teullant onder den gehugte Elschot genaemt den Hontstardt groot omtrent een loopense 1771 (RA 166 fol.297v); eenen akker teullant genaemt den Hontstart twee loopense in de Liekendonk 1776 (RA 212 fol.4); de Hondstart N.1870, 1879, 1881, 1898; A 2128 (b: 22.90)

Hond is een pejoratief, zowel in namen van planten als in toponiemen. Planten met het element hond in hun naam, zijn ofwel giftig of staan bekend als lastig onkruid: hondebeien (vuilboom), hondeklaar (duizendblad) etc. Het woord geeft de minachting weer waarmee de mens de hond bezag (Chr. Buiks, 232). Het element 'hont' komt ook voor maar dan bedoeld als landmaat nl. een hont land, maar hier dan in een staartvorm in het landschap gelegen!

HONGERDONK

Ex prato die Hongersdonc 1422 (FS).

HONGERHOEK

Uit een houtbosch in den Hongershoek 1783 (HH 219); Hongerhoek 1832 (kad); C 2419 - C 2479; Hongerhoek, N. 1873, 1875, 1885, 1897; (vm) C 1542 - C 1544 (b: 78.60), C 1567 - C 1569 (w, we: 80.30), C 1571 - C 1588; C 2423 - C 2427 (b, w: 1.36.60); C 2456 - C 2460; C 2461 - C 2464 (b: 64.10), C 2471 - C 2476 (b, we: 1.42.40), Hongershoek

N.1821, 1834, 1836, 1842, 1849, 1890; C 2418 ged. (b: 46.80), C 2430 - C 2432 (b: 64.30), C 2443 (w: 36.00), C 2495 (b: 33.80), C 2496 (b: 35.10); den Hongerhoek voorbij Timmermans 1902 C 2442-2444 (HB 1363 fol.68a).

Het gaat hier om verzuurde grond, die niet erg rendabel was. Hij bracht weinig op. Honger als voorvoegsel kan ook afgeleid zijn van 'Hongaar' = zigeuner (A. Kakebeeke, cursus); eveneens komt het voor in de betekenis van droog en dor (Etym. wdb. Ned. taal, 259). Het betreft een ironische betekenis voor een perceel van slechte kwaliteit (Frenken, 99).

HONGERHOEKSDIJK(SKE)

Hongerhoeksdijkske (vm); C 2436 en belending van C 2419 - C 2420, 2428-2429, 2433-2437; in de Pootveldjes langs den Hongerhoekschendijk 1906 (NAA inv.nr.722); in de punt tusschen den Eldschen – en den Hongerdonschendijk 1906 (NAA inv.nr.722).

Een dijk door het gebied Hongerdonk.

HONINGTON

Huis de Honington [vm]

Hiermee is de bakkerwinkel bedoeld van de familie van Roessel, thans bakker Toelen Hoofdstraat 100. Van Roessel maakte destijds heerlijke honingpeperkoeken en zo ontstond de naam in de volksmond.

HOOG

Het Hoog (vm); D 1069 - D 1070, D 1075, D 1086

Over het Hoog naar Schijndel...vermoedelijk Hoog Wijbosch.

HOOIBRAAKSESTREPEN

Die Hoeybraecsche Strepen 1426 (FS).

Niet uitgesloten is dat hier de streepverkaveling van de Hoevebraken of de Houbraken/Habraken bedoeld is, de uit strepen bestaande hooilanden in de omgeving van de Beemd (?).

HOOIHAAG

Item een hooijcampke genaemt de Hooijhaeg met nog een kleijn campke daer neffens gelegen groot saemen omtrent twee karren hooijgewas 1778 (RA 169 fol.288v).

Een afgesloten perceel met vnl. beemdhooi.

HOOIHOEVE

Die efterste camp in die Hautert tussen Hoyehove en Reinerscamp 1412 (BP 1187).

Hooi is een nevenvorm van hoog. Bedoeld zijn hier vroonte - of heideterreinen, uitgepaald en aan de ingezetenen verkocht. Daarna werd hierop eventueel een woning opgetrokken (J. Molemans, 426) De Reinerskamp lag in de omgeving van de Baksdijk.

HOOIKAMP

Een perceel genaemt den Hoycamp 20 ½ bunder 1429 (FS)..

Een perceelscomplex met hooilanden.

Halve HOOIKANT

Een perceel lants genaamt den Halven Hoykant inden Lieckendonck 1735 (RA 102 fol.40).

HOOLSTEEG

Die Hoelschestege in Wijbosch 1500 (PAS 417); onder den gehugte Weijbosch die Hoolsteeg 1787 (RA 174 fol.95v); onder den gehugte Weibosch aan de Hoolsteegd 1810 (RA 140 fol.18).

Hool duidt hier op een lager gelegen wegje of steegje of een doorgang bij een waterloop. Het is bepaald niet uitgesloten dat we Hoelse-, Hoolse- en Hulsesteeg als identiek moeten beschouwen en dan zal de locatie wel de Hulzebraak zijn.

HOOSSENKAMP

Zeven akkertjes teelland met houtwas genaamd de Hoossenkamp in de Broekstraat 1801 (RA 136)

Het element 'hose' betekent steel, stang, handvat of spits toelopend gebouwtje (Verwijs en Verdam, 610). Ook is het als znw. bekend onder "lange kousen, broek" (Ned Etym wb, 267). Mogelijk beteft het hier een vormaanduiding van het perceel. Ook is niet uitgesloten dat men de benaming moet afleiden van de bekende (beruchte) familie Hosewol, die zich in deze contreien ophield.

HOP

De Hop N.1880, 1897; A 710 - A 714 (b, w: 51.00)

HOPAKKER(TJES)

Een esthuys met enen ecker aen het Lutteleyndt geheiten den Hopecker 1534 (RA 42 fol.15); den Hopacker op die Oetelaer 1548 (RA 44 fol.43v); den Hopacker inne den Borne gelegen ontrent den Hovel 1573 (RA 52 fol.10); den Hopecker groot vier loopense ende vii roeyen 1603 (RA 60 fol.122); het vierdegedeelte inden Hopecker inde Laristraet 1605 (RA 60 fol.239v); int Hopakkerke 1783 (HH 113); een parseel akkerland genaamt het Hopakkerke onder Elschot 1802 (RA 182); perceel bouwland onder Borne genaamd de Hopakker N.1818; een perceel bouwland onder Elschot in den Neerlandschendijk genaamd het land in Meijssenveld of het Hopakkertje N.1823; een perceel bouwland onder Weibosch in het Hoog Weibosch genaamd den Hopakker; bouwland onder Elschot in de Houterd genaamd de Hopakkertjes N.1829; den Hopakker N.1879, ; D 534 (b: 51.90), E 929 - E 930, E 932 (b, og: 79.90); het Hopakkertje, N. 1875; A 1133 (b: 20.90).

Zwarte HOPAKKER

Een stuck teulants genoemt int gemeyn den Swarten Hopecker 1642 (RA 72 fol.189).

Meestal verwijst het naamselement 'zwart' naar turfwinning, waarbij de zwarte moer vaak van betere kwaliteit is dan de witte; ook ziet men het element verwijzen naar een grensligging {Buiks 1992:29 en 109}.

HOPLAND

Het Hopland N.1881, 1885; C 1510 - C 1512 (b, we: 74.58)

HOPVELD(JES)

Het Hopveld onder Borne, Laverdonk en Weibosch 1816 (GA141); het Hopveldje N.1877; de Hopveldjes N.1852; C 97 (b: 32.80)

Hop is (humulus) is een slingerplant, rechtswindend, vooral om wilgen en elzen en in allerlei hakhout. De kliertjes op de schubben der hobbellen bevatten een bittere, olie-achtige stof. Om deze stof wordt de hop (op staken) gekweekt (in ons land thans zo goed als niet meer); ze dient om smaak aan het bier te geven (Geïll. Flora van Nederland 394)

HOPWAAG

Gijsbert Hendrik Smits bezit een huys schoppe brouwhuys brouketel brouwkuyp coelback vaten ende verdere toebehoorten toe de brouwerij behorende mitsgaders de Hoppewagen hangende uyt huys ende het gewicht daertoe mitsgaders de landerijen hoff boomgaert daer aen liggende groot 36 royen ter plaetse aen de Kercke 1705 (RA 147 fol.16v); huis esthuis hof boomgaard erve met de Hopwage en gewigt daaraan gehorende gelegen onder Lutteleijnde genaamd de Hopwage N.1748; verpachting van twee gemeenten Hopwage aan Adriaan Goyaerts voor ieder 30 gulden 1814 (NA 15 no. 469); een huis erf schuur tuin en weiland van ouds genaamd de Hopwaag te Schijndel in de Lagestraat N.1860; D 109 - D 111 (hu, w: 40.50)

Een waag is een toestel of gebouw om te wegen (weegschaal. Het hoggeld is de accijns, betaald voor het verbruik van hop, hopaccijns, (gruit), (Verwijs en Verdam 587) De vermelding uit 1705 slaat vermoedelijk op de locatie van de schuurkerk aan de Heikantstraat..

HORENS

De Horens N.1879; E 1532, E 1534 (b: 68.10)

Vormaanduiding nl. een smal en spits toelopend perceel. Een synoniem van slijk, mnl. hore (hor), (Schönfeld 51); horne = hoorn 'hoek'. germ. hurnjon duidt een hoek van hoger gelegen land aan, uitspringend in moerassig terrein (Plaatsnamenboek 89)

HORST

Ex hereditatem die Horst in die Berisacker 1447 (HH 129); eenen camp hoylants de Horst genoemt inde Hardebeemde 1640 (RA 72 fol.63v); een perseel lants genoemt de Horst gelegen in Knoddencamp overt Broeck 1690 (RA 231.3).

Hoge Nieuwe HORST

Land onder Delscot in die Hauterd gemeijnlick genoempt die Hoege Nuwenhorst 1565 (CvB 366)

Vermoedelijk berust deze notatie op een leesfout in het oud schrift....er staat Wouwenhorst in de tekst, overigens wel met hoge en lage als adjectieven..

Lage Nieuwe HORST

Land onder Delscot in die Hauterd gemeijnlick genoempt Lege Nuwenhorst 1565 (CvB 366)

HORSTAKKERS

De Horstakkers onder Weibosch 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Weibosch in de Beemd genaamd de Horstakkers N.1829.

HORSTJE

Dik HORSTJE

Land dat Zetelhorstken bij dat Dichorstken; land dat Dichorstken 1394 (BP 1180)

Dik in de betekenis van dicht begroeid. Horst = kreupelhout (A. Kakebeeke, cursus); zandgrond al of niet met laag kreupelhout begroeid of omgeven (WNT 1122)

HORT

Een huijs brauhuijs hoff hofstaet ende erffenisse groot ontrent seven lopensen gelegen in die parochie van Schindel ter stede genaemt dLutteleijnde mette name genoempt tHort ontrent die Kercke van Schindel geleegeen 1571 (CvB 383); een huijs of herberge genoempt het Hort metten hoff en aengelegen erffenisse ontrent sess loopense onder het Lutteleijnde 1609 (CvB291); huys hoff landerijen daeraen gelegen met sijnen houtwasch rechten ende toebehoorten groot sess loopense onder Lutteleijnde aende Kercke van outs genoemt het Hordt 1698 (RA 95 fol.179); 200 gl. uyt huys en lant alhier aende Kercke genaemt van outs het Hort nu bewoont werdende bij Jenneken weduwe van Anthony van der Sande 1717 (RA 99 fol.144).

Het element hor of horde wordt voor soorten vlechtwerk gebruikt. (Etym.Wb.der Ned.taal 262); horde = een mat van gevlochten tenen (Verwijs en Verdam 588, 605). Of hebben we hier te maken met een verschrijving van 'hert', een typische herbergnaam in Brabant ?

HOUTBOS

't Houtbosch 1803 (HV)

Een bos waaruit hout (bomen) werden gekapt.

HOUTERD

In de Hautart 1320 (HH 125); drie buunder beemd in die Hautaert bij Liekendonc 1390 (BP 1178); die Efterste Camp in die Hautert tussen Hoyenhove en Reinerscamp 1412 (BP 1187); land onder Delscot in die Hauterd gemeijnlick genoempt die Hoege en Lege Nuwenhorst 1565 (CvB 366) – vermoedelijk Wouwenhorst; een perceel lants gelegen in de Hautert groot derdalven hont 1662 (RvS 39); de Houtert 1757 (JW); de Houterd N.1832, 1844, 1884; A 439 - A 440 (b: 33.60), A 2247 - A 2250 (hu: 48.00); Houterd 1966 (CS).

Achterste HOUTERD

Een goed in die Efterste Hautart 1389 (BP 1178); de hoeve in die Efterste Hautert 1393 (BP 1180); onder het gehugt Elschot in de Agterste Houtert 1806 (RA 137 fol.88v).

Vermoedelijk is hier de omgeving van de Nonnenbossehoeven bedoeld.

Voorste HOUTERD

Een hoeve (van Claraklooster) in die Vorste Hautart aan de straat 1409 (BP 1186).

HOUTERDSE AKKER

De Houtersche Akker N.1875; A 2259 (b: 61.20).

Is hier de gehuchtakker van de Houterd bedoeld?

HOUTERDSEDIJK

Houterschendijk 1832 (kad); A 2113 - A 2298.

HOUTERDSEGRAAF

Die Hauterschegrave 1427 (FS).

Een waterloop bij de Houterd.

HOUTERDSEKAMP

Eenen hooijkamp genaamt den Houtersenkamp in de Houtert groot omtrent seven karren hoojgewas 1777 (RA 169 fol.164); een hoojcamp genaamt den Houtersencamp in de Houtert onder Elschodt 1797 (RA 180).

HOUTERDSESCHOOR

Houterdseschoor (vm).

Een klein brugje of een duiker bij de waterloop.

HOUTERDSESTEEG

Een stuk beemd in de Lyekendonc in Scijnle strekkende van koper tot die Hautartschestege die door die Lyekendonc loopt, 1382 (BP 1176); een huis erf en hof, Scijnle in die Hautart tussen kind. Peter van den Hautart aan beide zijde en een eind en met het andere eind aan de Hautartsesteeg 1459 (BP 1228); de Houtersteegd 1757 (JW)

Benoeming naar de houtbegroeiing: afleiding op -ert van hout, van hoog (Valkenswaard 152); een 'aard' is een grote heide, meestal grotendeels een gemeijnt. Niet te verwarren met aarde, in de zin van bouwland (A. Kakebeeke, cursus). Heide begroeid met hout.

HOUTERDSESTRAAT

Houtersestraat onder Elschot 1816 (GA 141); aan de Houterdsestraat genaamd de Dwarsakkertjes 1830 (NA 7185 – 2518).

HOUTERDSEWEG

Houtersenweg 1757 (JW).

HOUTUMSLAND

Twee akkers teelland onder Elschot in de Beemd met de houtwassen genaamd van Houtumsland twee lopen 1776 (NA 11 fol.319v).

De familienaam van Houtum is al bekend vanuit de Late Middeleeuwen; dit stuk land was vermoedelijk van Joannes Arie van Houtum overleden te Schijndel op 3-4-1790.

HUBENSDIJK

Hubensdijk onder de Borne 1816 (GA 141); een gedeelte van een reiweg in het gehucht Borne ter plaatse genaamd de Sluiperman van ouds genaamd Hubensdijk in het Eldt N.1840; C 2333 (ged), (we: 27.70)

PN Huub, Hubert, Hubrecht(s), Hubens, 1832 OAT.

HUBENSKAMP

Hubencamp achter die Voert 1500 (PAS 417); aent Elschot in die Hautert geheiten Hubenscamp 1536 (RA 42 fol.59).

HUBENSWETERING

Opt Oetelaer aen Hoebenwetering 1645 (RA 74 fol.18v); een stuck teulants met een dwersstucxken aen Hoebenwetering 1647 (RA 74 fol.154v).

Hoeben of Huben is afgeleid van Hubertus – een wetering is een waterloop of brandsloot. Bekend is de 18de-eeuwse schepen Hendrik Gijsbert Hubens (RA 164 fol.102).

HUBERS

Bij Hubers N.1894; F 648 (he: 86.50)

HUBRECHTSBRAAK

Ex Hubrechtsbrake 1320 (HH 125).

HUGT

Achter de Hugt N.1901; A 2244 - A 2245 (b, w: 24.50)

Het element 'hugt' kan duiden op struikgewas of een wat ruigere omgeving. (van Dale 1136) of een dialectische variatie op 'hoogt', een hoger gelegen gebied.

HUIBENAKKER

Een derde deel in een acker lants geheiten Huybenacker 1562 (RA 47 fol.57).

Huib is afgeleid van Hubertus, zoals bv. in de FN Huiben of Huibers.

HUIBERDENBRAAKJE

Een perceel bouwland onder Weibosch genaamd Huiberdenbraakje op de Steegd twee loopense 23 roeyen N.1818.

PN Huibert, Huyberts, Huybers; Dit ontgonnen stukje grond behoorde toe aan Hendrikus Huijbers, 1832 OAT

HUIGENAKKER

Inde Broeckstraet gemeynlick genoemt den Hugenacker 1637 (RA 71 fol.192); een akker teullant groot ontrent twee loopense onder den gehugte Wijbosch genaemt Huijgenakker 1771 (RA 167 fol.56v); Huigenakker in Weibosch 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Weibosch over de straat genaamd Huigenakker N.1829.

PN Huig en Hugo.

HUIGENHOEF

Uit een beemd genaamd Huyghenhoeve 1500 (PAS 417).

HUIGENPAD

Eenen acker teullants aen Huygenpat 1740 (RA 103 fol.43v).

HUIGENWILG

Een stuck land ter plaetse aen Huijgenwillich 1655 (CvB 561); den voorsten ende achtersten acker aen Huygewilligh onder den Borne genaemt den Olistampers 1705 (RA 147 fol.19); eene streep off acker teulants gelegen alhier op de gemeijne acker ontrent Huijgewilligh groot ontrent een sestersaet N.1721; onder den Borne op d'Acker aen Huygewilg genaemt 1731 (RA 101 fol.131v); Huijgewilg 1757 (JW); een akker teullandt genaemt Huijgewilligh onder Elschot 1790 (RA 177); een stuk bouwland onder Borne genaamd Huygewilg in de Molenstraat belend oost het gemeentens schoolgebouw en hof en west een voetpad N.1832, 1833; ter plaatse genaamd Huigenwilg N.1838; A 1072 (b: 22.40)

HUIL

De Huil 1832 (kad); C 424 - C 591

Diverse varianten zijn denkbaar zoals bv. hole, hoole, hool, hoel, huele, huel, hoele, hoil, heule, heul; te denken valt aan een brug, een holle brug (Verwijs en Verdam 532), of een bepaald type duiker.

HUIS

Het Huis in het Elschot N.1884; A 881 - A 885 (hu, b, w: 52.79); het Huis in den Boogaard N.1893; A 1277 - A 1280 (hu, b, w: 1.2.80); het Huis in het Hermalen N.1879; C 1087 - C 1090, C 1092, C 1102 - C 1103 (hu, e, bg, b: 1.48.36); het Huis op de Schoot N.1894; (hu, b, w: 73.00); het Huis in den Heikant N.1868; (hu, bg, e, b: 1.45.72); bij het Huis N.1871; D 556 (w: 66.20); over het Huis N.1894; D 785 - D 787 (b, w: 32.23); het Huis N.1878, 1889; D 1048 - D 1053 (b, ba, hu, t; 33.38); over het Huis N.1896; E 1852 (b: 30.60).

Huis in de betekenis van boerderij (Molemans 1976a 629)

Afgebroken HUIS

Het Afgebroken Huis N.1871, 1872, 1903; A 730 - A 738 (hu: 03.60); B 2697 (b: 54.59); D 752 - D 755 (b, w: 22.46). Bij herleiding blijkt het volgende: B 2697 = B 1562 en 1563.

Bedoeld zijn percelen waar eens een huis stond. sectie A: een perceel bij het kadaster bekend als huis en erf, waarvan het huis is afgebroken, genaamd het Afgebroken Huis.

Groot HUIS

Aende Kercke aen deen zijde het Groot Huys 1709 (RA 148 fol.119); het Groot Huis N.1867, 1875, 1881, 1884; A 1010, A 2424, A 2426, A 2588 (hu, bg, b, w: 1.19.52); C 369 - C 374 (hu, b, w, og, e: 86.38); het Groot en Klein huis op de Schoot; D 441 - D 442, D 444 - D 450; (hu, t, bg, b, w: 4.6.94).

Bij herleiding van de hoge kadastrumnummers is het volgende gebleken: A 2424 = A 1007, A 2425 = A 1008 en 1009, A 2426 = A 1011, 1087 en 1088, A 2588 = A 1008 en 1009.

Heilig HUIS

Heilig Huijs 1803 (HV).

Kapelletje dat heeft gestaan in het Hermalen.

Herbouwd HUIS

Het Herbouwd Huis op de Schoot N.1875, 1884; D 577 - D 580 (hu, t, bg, b: 1.8.6).

Klein HUIS(KE)

Het Cleyn Huysken aende Kercke deen zijde het Groot Huys 1709 (RA 148 fol.119); het Klein Huis; het Klein Huisje; het Groot - en Klein Huis N.1819, 1851, 1875, 1884; B 2321 - B 2322, B 2324 - B 2328, B 2704 (hu, b: 1.60.45); D 441 - D 442, D 444 - D 450 (hu, t, bg, b, w: 4.6.94); E 1812 - E 1815 (hu, b, w, ho: 92.00).

Laag HUIS

Twee stukken teulants acht loopense lants onder tLutteleijnde int Hermaelen genoemt tLeeg Huys 1653 (RA 77 fol.66); alnoch een partije ackerlants genoempt het Leegh Huijs aen de Heijde N.1674; onder gehugte vant Hermalen dat Leeghuys 1748 (RA 157 fol.87); uijt acht loopense akkerland met zijn houtwassen onder het Hermalen genaamt het Leeg Huijs 1783 (HH 163); een perceel bouwland onder Lutteleinde op de Beek genaamd het Leeg Huis N.1824; het Leeghuis N.1837, 1857; C 1137 (b: 91.20); het Laag Huis N.1873, 1888; C 1037, C 1041, C 3012 (herl.) (b: 1.99.65); C 1137, C 3012 (herl.) (b, w: 1.60.35); Lighaus, 't Leeghuis (vm) C 1137 - C 1138. Bij herleiding blijkt het volgende: C 3012 = C 1138.

Het 'laag huis' is een perceel grond onder het Lutteleinde, Hermalen. Dezelfde plaats als leeg (laag) straat z.a. In 1814 is hier nog sprake van een lage woning.

Nieuw HUIS

Het Nieuw Huis N.1829, 1871, 1875, 1886, 1899; A 991, A 996 - A 998 (hu, t, b: 96.90); B 2601, B 2626 (hu, b: 49.20); C 338 - C 340 (hu, w: 40.50); C 2981 - C 2983 (b, hu, og: 64.14). Bij herleiding blijkt het volgende: B 2601 = B 354, B 2626 = B 354, C 2981-2983 = C 339-340.

Oud HUIS

Negen loopense en 20 roijen in de parochie Gemonde onder Schijndel ter plaatse genaamt in de Broekstraat het Out Huys tusschen erve des Convent van Geertruyden 1678 (RA 132 fol.27v); het Oud Huis; het Oud Huis in het Elde N.1875; A 978 - A 983 (hu, bg, t, b: 1.81.57); C 2373, C 2377, C 2379, C 2385, C 2532, C 2754 (hu, t, b, w: 2.26.26). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2532 = C 1971, C 2754 = C 2378.

HUISAKKER

Die Huijsacker 1400 (BP 1182); den Huysacker groot drije lopensen aen den Borne 1442 (BP1213); uyt Huijsacker 1507 (HH 133); uit Huijsacker 1620 (HH 146); uit de Huijsacker 1783 (HH 165).

Een bijzonder soort akker was de tegen de boerderij of het huis gelegen akker, die men frequent onder de benaming 'huisakker' tegenkomt. (Chr. Buiks 209)

HUISPLAATS

Een stucxken lants genoemt het Nieuw Ackerken ofte Huysplaets 1661 (RA 79 fol.216); de Huisplaats N.1881; A 362 - A 363, A 1170 (b: 53.30).

Een perceel waarop een huis stond of staat (J. Molemans 1976a 630).

HULPENAKKER

Aent Elschot geheiten ghemeindelick Hulpencamp 1536 (RA 42 fol.56).

Identiek aan Helpakker en Helperik ?

HULSBERG

Aen den Borne in den Hulsberch 1471 (BP 1240).

Afgeleid van het germ. hulisa- m. "hulst" + berga- m. "berg" (M. Gysseling 523); huls = "steekpalm" en gedijt bij voorkeur op lichte zandgronden (J. Molemans Zonhove 432). In de spreektaal werd de s veelal als z uitgesproken, vandaar de samentrekking 'hulze(n)braak.*

HULSDONK

Die Hulsdonc 1348 (GZG).

HULZEBRAAK

Een huis hof en land in Wybossche in die Hulschebrake 1392 (BP 1178); een stuk land in de Hulsbrake en nog een dito ernaast 'desen brieff vermeld van den landt in de Hulsschebraeck aent Wijboss' 1456 (IS 27); aen Wijbosch geheyten die Haulschebraeck d'een sijde Sunte Barbaragilde binnen Schijndel in der Kercken 1533 (RA 41 fol.51); uit een stuk land in het Wijbosch in de Hulschebraecken 1620 (HH 146); twee hont saetlants ondert Wijbosch in de Hulsebraeck 1662 (RvS 2); een stuck ackerlants in de Huelssebraek 1680 (RA 385.3); uit bezit in Wijbosch in de Hulschebraeck 1714 (HH 162); de Hulssebraak 1757 (JW); eenen acker teulland groot ontrent drie lopensen op den gehugten van Wijbos in de Hulsebraak ene zijde de gilde van St. Barbara 1783 (HH 165); Hulzebraak 1832 (kad); D 1372 - D 1451; de Hulsebraak, de Hulssebraak, de Hulschebraak N.1834, 1866, 1881; D 1372, (he: 16.30), D 1377 (he: 18.30); D 1379 (b: 49.20); D 1404 - D 1405 (b, sb: 26.57); D 1430 (b: 40.40); verklaring tot het overgaan van scheiding en verdeling van bouwland de Hulstbraak 1912 (HB 1554 fol.195v) E 3452.

Achterste HULZEBRAAK

De Achterste Hulschebraak N.1866; D 1438 (b: 32.20).

Hoge HULZEBRAAK

Een parseel akkerland genaamt den Hooge en Laage Hulsebraak groot omtrent twee loopense 1790 (RA 176 fol.130).

Lage HULZEBRAAK

Een parseel akkerland genaamt den Hooge en Laage Hulsebraak groot omtrent twee loopense 1790 (RA 176 fol.130).

HULZESTEEG

Aent Wijbossche die Hulschestege int Sandt 1539 (RA 42 fol.95).

HULZESTRAAT

In die Hulschestrate 1423 (FS).

HULSKAMP

Hebben opgemeten 12 bakens of heuveltjes in een rechte lijn tusschen de Couvringssemeulen en een camp genaempt Hans in den Hulscomp bij de Beijndersehoeve zuidelijk van den Heesacker gelegen 1650 (IS 12)

HUPPELSTEEGJE

De Huppelsteegd 1757 (JW); een perceel akkerland onder het Elschot genaamd Huppelsteegje 1815 (NA 16 no.723); huis bestaande in ene landmanswoning koestal schuur dorsvloer klein huis achterhuis hof boomgaard en bouw- en weiland onder Elschot in het Huppelsteegje N.1827; aan het Huppelsteegje N.1849; A 699 (b: 46.20); het Huppelsteegje N.1875; A 691 (w: 33.60); Huppelsteegje 1941 (CS).

Huppel als plaatsnaam (Gld) 1168-1173 Huppelo; een samenstelling van germ. huppan = "hoppe" en 'lo' "bosje" (Plaatsnamenboek 91); hubbel, hobbel, hobbelig, springen, huppelen (Etym. Wb.). Deze steeg is gelegen aan de Boschweg; mensen van de Boschweg werden vroeger "kikvorsen" genoemd (Hr. Timmermans, Schijndel)*

HURK

Land in den Hoernic 1426 (SS).

Een hurk is een uithoek.

Kwade HURK

Een stuk bouwland in den Quaden Hoerinc 1475 (Archief van het Minbroederklooster 'sBosch).

Een kwaliteitsaanduiding van slechte of onvruchtbare grond.

HURKAKKER

Den Hurkakker onder Borne 1816 (GA 141).

Het oude hoernik en hork werd via palatisering 'hurk'. Het is de geassimileerde vorm van hornik "hoek". Nederzettingsnamen met een bestanddeel hork zijn gewoonlijk gelokaliseerd in een uithoek van de gemeente en liggen in hoekvorm tussen wegen (Mélotte - Molemans 137). Zo komt hork ook voor als nederzettingsnaam in Sint Huibrechtslille, (Molemans 1976b 138).

HUTTEN

De Hutten; nabij de Hutten N.1892, 1896; C 564 - C 565 (b, w: 34.30)

Een kleine primitieve of armoedige woning van hout, riet, stro of plaggen gebouwd (van Dale 1146); ook schuilhut voor herders, heideplaggers? Rond de jaren '30 van de vorige eeuw woonde een zekere Marinus van Boxtel alias Kop Emmes in een soort plaggenhut nabij de Beek. Het was niet meer dan een overkapping van hout, fitselstek, stro en plaggen (Maas 1991: 9).

IKENSAKKER

Eenen acker aent Wijbossche gheheiten opt Houbraecken die men noempt ghemeindelick Ykensacker 1536 (RA 42 fol.63v).

Iken is afgeleid van de vrouwelijke voornaam Ida vgl. Idake = Iken.

JAANTJESAKKER

Een perceel bouwland genaamd Jaantjesakker N.1886; A 2378 - A 2379 (b: 88.30).
Afgeleid van de PN Jaantje = Adriana

JAANTJESKOOP

Een perceel bouwland genaamd Jaantjes - of Voetsekoop N. 1875; A 2378 - A 2379 (b: 88.30).

JACHTHUIS

Huis met binnenveld in het Wijbosch genaamd het Jachthuis 54 aren 30 ca, 1911 (HB 1528 fol.18) E 3658.
Het huis van waaruit de jacht georganiseerd werd.

JACOB MEUSSENLAND

Een stuck lants genoemt Jacob Meussenlant 1600 (RA 59 fol.256v).
Afleiding van een PN Meussen komt van Bartholomeus.

JACOB MEYSSENHOEKAKKER

In Elde opt Oetelaer genoemt Jacob Meyssenhoekacker 1571 (RA 52 fol.40).
Afleiding van de voornaam Ameijs.

JACOBSBUNDER

Jacobsbuenre 1382 (BP 1176); vijff strepen land die Meeubuenre in die Scoetschehoeve tussen Willem Tolinck en 't erf Jacobsboenre 1383 (BP 1176).
Afleiding van de PN Jacob

JACOBSHOEFKE

Aen den Boors geheiten Coppenhoefken 1545 (RA 43 fol.138v).

JACOBSHOF

Ter plaetssen Larystraet genaempt Coppenhoff 1546 (RA 43 z.f.).

JACOB VAN HEESHOEFKE

Aen den Bors geheiten Coppen van Heeshoefken 1545 (RA 43 fol.137v).
Coppen is een afleiding van de voornaam Jacob of Jacop.

JAGERSAKKER

Hun recht op een huis enz. aan den Born genaamd des Jegersakker 1488 (IS 32/122).
Jegen vgl. jagen en jegere of jeger; hij die jacht maakt op wild (Verwijs en Verdam 1007) Er bestaat in die periode ook een FN Jegers, in gelatiniseerde vorm Venatoris.

JAN ADRIAAN PETERSKAMP

Eenen camp genoemt Jan Adriaen Peterscamp 1630 (RA 67 fol.221).
Afleiding van een PN.

JAN ADRIAANSAKKER

Achter de Kerck genaemt Jan Adriaensacker 1707 (RA 147 fol.176v).
Afleiding van een PN.

JAN ADRIAANSLAND

Int Hermalen overt Elderbroeck genaamd Jan Adriaanslant 1748 (RA 157 fol.87).
Afgeleid van een PN.

JAN ARTSSENKAMP

Van den heijhors(t)ken dwers door aen Jan Artssencamp 1600 (RA 85 fol.2).
Afleiding van een PN.

JAN BARTELSLAND

Eenen acker teullant genaemt den Langenacker off Jan Bartelslant e.e. Deurwaerderscamp 1767 (RA 166 fol.6); drie akkeren teullant aen malkanderen genaemt de Weijkamp off Jan Bartelslant groot te saeme omtrent ses loopense 1771 (RA 166 fol.296v).

Afgeleid van een PN.

JAN BOEREN KROMMENAKKER

Een perceel bouwland onder Borne in de Schild genaamd Jan Boeren de Lange - of Krommenakker N.1825.
Bekend is de PN Gielis van den Boer uit 1789).

JAN BOEREN LANGENAKKER

Een perceel bouwland onder Borne in de Schild genaamd Jan Boeren de Lange - of Krommen akker N. 1825.
Afgeleid van een PN.

JAN BOESBEEMD

Een campken hoijlants eenen buender oft anderhalven mergen ondert Wijbosch overt Broeck gemeynlyck genoemt Jan Boesbemd andere einde eenen beemd genoemt den Geer 1668 (RA 82 fol.74v).
Afgeleid van een PN.

JAN BOGENHOFSTAD

Ondert Wijbosch gemeynlick genoemt Jans Boogehostat 1582 (RA 55 fol.17).
Hofstad is een oudere benaming voor boerderij in dit geval in eigendom bij Jan Bogen.

JAN BROKSKAMP

Een perceel hooi- weiland en een boschland onder Lutteleinde in den Hongershoeck genaamd Jan Brokskamp N.1824; Jan Brokskamp N.1837; C 2477 - C 2479 (b, dr, sb: 69.70).
Perceel toebehorend aan de familie Brokx.

JAN DAMENAKKER

Onder het Lutteleijnde genaemt Jans Damenacker 1750 (RA 158 fol.105).

JAN DAMENKAMP

Vijf mergen in de Broekstraat genoemt Jan Damencamp 1678 (RA 132 fol.8v).
Afgeleid van een PN.

JAN DIELISSENAKKER

In de Schootschehoeff genaemt Jan Delissenakker 1698 (RA 179 fol.40v); eenen acker teulants onder tLutteleijnde inde Schootsehoeve van outs genaemt Jan Dielissenacker 1717 (RA 150 fol.17).
Afgeleid van een PN

JAN DORELEIJERSVELD

Verkoop van schaarhout op Jan Doreleijersvelt 1693 (RA 188 fol.61).
Afleiding van een PN.

JAN DRIESSENKAMP

Ter plaatse gen'd den Houtersche dijk genaamd Jan Driessenkamp N. 1851 A 2179 - A 2182, A 2187 (w, we: 1.34.87).
Afleiding van een PN. Driessen = Andriessen.

JAN EYMBERTSKAMPKE

Jan Eijmbertscampken gelegen opte Steeg groot vier 1662 (RvS 88).
Al vanaf de Middeleeuwen komt de naam Eijmbert(s) frequent voor. Bij alle bekende Schijndelse familienamen komt de voornaam Eijmbert herhaaldelijk voor.

JAN FAASSEVELD

Een houtbos van elzenschaarhout met een akker ernaast in de Rietbeemd onder de naam Jan Faassevelt 1800 (RA 216 fol.205v).
Vernoemd naar een PN.

JAN FRANKENKAMPKE

Eenen hoycamp gemeyndelick genoemt Jan Franckencampken aende Heesdwyccksesteeghde 1660 (NvdH 14 fol.102); eenen camp hooylants op den gehugte van het Elschoet genaemt Jan Frankencampken 1747 (RA 104 fol.143).
Afleiding van een PN.

JAN GEERTS VAN DER AALAND

Jan Geerts van der Aalant 1750 (Prinsen bloc 5 fol.8).

Afgeleid van een PN.

JAN GERITTENAKKER

Een loopense grond onder den gehugte Borne genaamt Jan Geeriddenacker 1788 (RA 175 fol.79v); een perceel bouwland onder Borne genaamd Jan Gerittenakker N.1829..

Afleiding van een PN.

JAN GIJZENVELD

Jan Gijzenveld (vm) E 2012 - E 2013.

In de volksmond werd Jan Schoot ook Gijzen genoemd.

JAN HELLINGSLAND

Een perceel bouwland genaamd Jan Hellingsland N.1867 E 1426 (b: 19.30).

De familienaam Hellings komt frequent voor vanaf de Middeleeuwen.

JAN HUIGENLAND

Een akker teulland genaamt Jan Huijgelant onder Borne 1790 (RA 177); een perceel bouwland onder Borne in het Liesent genaamd Jan Huigenland of de Padakker N.1829; een stuk bouwland ter plaatse genaamd het Lieseind genaamd Jan Huijgenland of de Padakker N.1858; B 187 (b: 36.70).

Afgeleid van de PN Jan zoon van Huig (Hugo)

JAN JACOBSHOEVE

De gebruycker oft eygenaer van Jan Jacobshoeve onder de palen van Schijndel onder Eerde 1660 (NvdH 14 fol.88).

Afleiding van een PN.

JAN JAN PAULUSHOEFKE

In den Borne ontrent ses lopense genaemt Jan Jan Paulusheuffke 1714 (HH 162); uit huis en hof in de Borne ontrent ses lopense genaemt Jan Jan Paulusheufke 1783 (HH 165).

Afleiding van een PN.

JAN JAN PAULUSSEVELDJE

Twee akkeren teullant onder Borne genaempt Jan Jan Poulussenveltje groot ontrent een loopense 1773 (RA 167 fol.300).

Afleiding van een PN.

JAN JANSAKKER

Jan Jansakker onder de Borne 1816 (GA 141).

Afgeleid van een PN.

JAN JENSAKKER

Perceel bouwland onder Borne genaamd Jan Jensakker N.1824.

Afgeleid van de PN Jan zoon van Jens/Jenneke (Johanna Maria)

JAN JEPPENAKKER

Een akker teullant genaamt Jan Jeppenakker onder Elschot aan de gemeene weg 1790 (RA 177 fol.258).

Afleiding van de PN Jan Jeppen (Jacob)

JAN MIJSENLAND

Twee ackeren teulant onder Elschot genaemt Jan Mijssenlant 1749 (RA 157 fol.222v); twee ackeren genaemt Jan Mijssenlant drie cleijn loopense 1783 (HH 165d).

Afleiding van PN Jan Mijse – Meijs of Ameijs.

JANNEKE WOUTERSSCHILD

Twee ackeren teullant in de Schilt genaemt Janneke Woutersschild 1767 (RA 166 fol.6).

Het gedeelte van het complex de Schild in eigendom van Janneke Wouters.

JANNENAKKER

Een perceel weiland en twee percelen bouwland genaamd Jannenakker en de Braak N.1866, 1877; E 1283 - E 1285 (b, w: 1.8.60)

Een akker toebehorende aan een zekere Jan.

JAN PEERKESPAD

Jan Peerkespad (vm) C 1653.

Genoemd naar een zekere Jan Peerke Verhagen ± 1850.

JAN PENNINGSBRAAK

Onder Delschot genoemd den Heijhoeck ofte Jan Pennincxbraeck 1700 (RA 145 fol.134).

De braak in bezit van Jan Pennings.

JAN PHILIPSBRAAK

Jan Philipsbraeck 1722 (RA 200 fol.100v).

Afgeleid van een PN.

JAN POORTERSKAMP

Eenen camp hooylants onder Elschot opte Steegt genaemt Jan Poorterscamp 1740 (RA 102 fol.219).

Afgeleid van een PN.

JAN PRINSENLAND

Onder den gehugte Broekstraet genaemt Jan Princenlant groot ontrent agt loopense gronde 1774 (RA 168 fol.86).

Afleiding van een PN.

JAN POULUSSEVELDJE

Onder den gehugte Borne Jan Poulusse veltje groot omtrent een loopense 1784 (RA 116 fol.34).

Benoeming naar een PN vgl. Jan Jan Poulussenveldje.

JAN RIJKERSLAND

Zes percelen bouwland onder Borne genaamd Jan Rijkersland N.1818.

Afgeleid van de PN Jan Rijkers; In de oudste kadastrale legger van wordt gesproken van : Maria Jan Rijkers eigenaresse van land in de Borne B 490-494, B 502.

JAN RUTTENKAMP

Een camp hooijlandt onder den gehugte Wijbosch genaamt Jan Ruttencamp groot omtrent ses karren hooijgewas 1777 (RA 169 fol.132v); vier percelen hooi - weiland met den weg ende houtwas onder Weibosch genaamd Jan Ruttencamp N.1821..

Afleiding van een PN.

JAN SMITSLAND

Bouwland genaamd Jan Smitsland N.1886; B 2728 (b: 36.20). Bij herleiding blijkt het volgende: B 2728 = B 304.

Afgeleid van de PN Jan Smits, zoals vermeld in de kadastrale legger van 1832.

JANS ROEVERSHEKKEN

Drie buenre gemeijnte voer - en aen die missen tussen die gemeijnt geheijten die Vijergemalen en die erve geheijten Borckelaer streckende van den grooten willigen staende achter heer Jans Roevershecken totten weege toe 1501 (BP1269).

Afleiding van de PN Jan zoon van Rover (Roever); Roelof Rover zoon van wijlen Jan van den Borne 1501 (BP 1270); Roelof Jan Roevers 1497 (BP 1265).

JANS VAN DURENVELD

Jans van Durenveld (vm) 1983.

Een veld gehuurd en gekocht van Jan van Duren.

JAN THONISBEEMD

Eenen akker teulant genaemt Jan Tonisbeempt groot ontrent twee loopense onder den gehugte van Elschodt in de

Beempt 1771 (RA 167 fol.58).

Afgeleid van een PN.

JAN TINUSAKKER

Eenen halven acker teulants genoemd Jan Tinusacker ontent vijf lopense N.1722.

Afgeleid van de PN Jan zoon van (Mar)tinus.

JANTJESAKKER

Een perceel bouwland genaamd Jantjesakker N.1866; E 1507 (b: 00.15.00).

Perceel in eigendom van een zekere Jantje.

JAN VAN DELFTKAMPEN

Twee campen groesvelts gemeynlick genoemd Jan van Delftcampen onder Delschot in die Hautart 1603 (RA 60 fol.140).

De kampen van Jan van Delft.

JAN VAN GERWENKAMP

Eenen acker Nieulants beneven Jan van Gerwencamp 1680 (RA 385.3).

De kamp als eigendom van Jan van Gerwen.

JAN VAN HEERTUMAKKER

Rijweg en bouwland in het Achterste Hermalen genaamd Jan van Heertumakker N.1857; C 1063 - C 1064 (b, we: 00.41.80).

In de kadastrale legger van 1832 staat genoemd : Jan van Heertum. De familienaam van Heertum komt zeer frequent voor en is bekend vanuit de Late Middeleeuwen.

JAN VAN WEERTVELD

Jan van Weertveld (vm) D 649 - D 650. .

Het veld dat in eigendom is bij Jan van Weert.

JAN VRENSENSLAND

Bouwland en opgaande bomen genaamd Jan Vrensensland N.1869; B 2128, B 2158 (B, og.: 00.50.30).

Afleiding van de PN Jan Vrensen; Dielis Antonie Vrensen staat vermeld in de kadastrale leggers 1832 - 1866.

JASPERSKOOP

Jasperskoop N.1893; F 867 - F 868 (b: 84.60)

Afleiding van de PN Jaspert, Jaspers. Het gaat hier om een gedeelte van de Rooise heide.

JASPER SPIERINGSWEI

Jasper Spierinxweijde 1607 (RA 61 fol.40).

Jasper Spierings is bezitter van die wei.

JENNEKE BAKKERSVELDJE

Verkoop van schaarhout op Jenneken Backersveltje 1693 (RA 188 fol.61).

Het veldje is eigendom van een zekere Jenneken Bakker; zie ook het volgende item.

JENNEKE BEKKERSLAND

Een stuck genoemd Jenneken Beckerslant anderhalve hont 1662 (RvS 89).

Afleiding van de PN Jenneke (Johanna Maria) Bekkers.

JENNEKE JAN SEBENKAMP

Aent Elderbroeck eenen camp weylant genoemd Jenneken Jan Sebencamp 1712 (RA 149 fol.4).

Jenneken de vrouw of weduwe van Jan Seben.

JENNEKESHOF

Een akker Jennekenshof aen den Born 1423 (BP 1194).

Een hof toebehorende aan een zekere Jenneken.

JENNEKE WOUTERSSCHILD

Twee akkeren teulland in de Schilt genaamt Jenneke Wouterschild 1807 (RA 138 fol.7v); drie percelen bouwland onder Borne genaamd de Schild zijnde Jenneke Wouterschild vijf loopensen 31 roeden N.1819.

Afleiding van de PN Jenneke Wouters; bekend is Peter Dirk Wouters uit de oudste kadastrale legger uit 1832.

JENNEKE ZEEPEKAMP

Eenen camp hooijlandt genaemt Jenneke Seepecamp 1779 (RA 170 fol.62); Jenneke Zeepecamp de Hoge Weij 1789 (RA 176 fol.30).

Misschien is hier wel dezelfde bedoeld als in Jenneken Jan Seben.

JOCHEMSLAND

Drie stukken teullant genaemt Jochemslant onder Borne 1790 (RA 177); drie stukken teulland agter int erff genaamt Jochemslant onder Borne 1802 (RA 182); twee percelen bouwland onder Borne genaamd Jochummeland N.1818; Jochemeland N.1851; C 2322 - C 2324 (b: 97.90); 't Jogemerlant; Jochemeland (vm); C 2317 - C 2328 C 2330 - C 2332.

Afgeleid van de PN Jochems. Jochem, Joachim Hellings: er zijn "Hellingsen" die als bijnaam "Jochum" hebben, (Hr. Timmermans, 1993).

JODENKERKHOF

Drie parcellen bouwland en een hakhout onder St.Oedenrode nabij de grenzen van Schijndel nabij den Jodenkerkhof in de Nieuwe Heikampen N.1853; B 12 - B 17 (gemeente St.Oedenrode) thans gebied Schijndel; huis en binnenveld nabij het Jodenkerkhof 1877 (NAA 417).

Het betreft hier de begraafplaats voor Joden, vroeger Roois gebied, thans Schijndel aan de straat Noorderkroon in het uitbreidingsplan Hulzenbraak.

JOESTER

Eenen acker saetlants onder Wijbosch genoemd Joester 1599 (RA 59 fol.195v).

Mogelijk een afleiding van de PN Joost of Joest.

JOHANNA MUSKESVELD

...met 12 eiken en 80 stuks zware abeelen langs en binnenin het bos staande in de Rietbeemd bekend onder de naam van Johanna Muskesveld bij de Leugenest 1800 (RA 216 fol.205v).

Vernoemd naar een PN.

JOHANNES EIKEMANS

Bouwland genaamd bij Johannes Eijkemans N.1894; D 764 - D 765 (b: 62.80).

Afleiding van de PN Johannes Eijkemans. Deze grondeigenaar is bekend uit de kadastrale legger van 1832.

JOHANNES PIETENHOFKE

Johannes Pietenhofke N.1878, 1881; C 173 - C 174 (b, og: 43.25).

Afgeleid van de PN Johannes zoon van Piet (Petrus)

JONGSKOOP

De Jongskoop N.1870, 1871; D 1699, D 1700, D 1702 (b, og, sb: 1.51.8).

Afleiding van een PN. Deze percelen waren van Gerit de Jong, rechter te 's-Bosch, volgens het kadaster van 1832

JONKER BOECOPSHEIKAMP

Seeckere leege del comende van Jonker Boecopsheycamp 1666 (NvdH 15 fol.137).

Deze jonker bewoonde de Dennenboomsehoeve op het grensgebied van Schijndel en Sint Michielsgestel bij de Hezelaar.

JONKER ZIJN BOS

Jonker zijn Bos; E 2123.

Afgeleid van de PN Jhr. Baron van den Bogaerde Terbrugge eigenaar en bewoner van het Heeswijks kasteel.

JONKERSHEIKAMP

In de Houtert in Jonckersheycamp 1706 (RA 147 fol.87).

Eigendom van een jonker op een van de adellijke huizen in de omgeving.

Hoge JOOD

De Hoge Jood [vm]

De benaming voor een huis aan de zuidzijde van het oude marktplein, van een van oorsprong Joodse familie. Het huis wat zo hoog opgetrokken dat het zichtbaar boven de andere panden uitstak.

JORDENSHOEVE

Zes strepen bouwland Joirdenshove in d'Lutteleijnde 1444 (BP 1214); drie streepen gelegen ter plaetse genoemd d'Lutteleijnd in JoirdensHoeve en tegenwoordelijk genoemd op den Keur 1643 (CvB 240).

Afleiding van de PN Joorden, patroniem van Jordaan. Een nevenvorm is Joris.

JORDENSLAND

Jordensland N.1868, 1890; A 2451 (b: 51.00). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2451 = A 937.

Zie hierboven.

JORIS DAMENAKKER

Onder het Lutteleyndt genaemt Joris Damenacker 1750 (RA 158 fol.135).

Afgeleid van een PN.

JORIS DAMENKAMP

Ondert Lutteleijnde int Hermalen genaemt Joris Damencamp 1725 (RA 151 fol.345); onder Lutteleijnde genaemt Joris Damecamp groot ontrent drie loopense 1757 (RA 107 fol.11).

Zie hierboven.

JORISSENAKKER

Int Agterste Hermalen genoemd Jorissenacker 1712 (RA 193 fol.168).

Afleiding van een PN.

JORISSENKAMP

Jorissencamp 1750 (Prinsen bloc 5 fol.8).

Afgeleid van de PN Joris.

JORISSENKOOP

Jorissekoop N.1865; A 544 - A 548 (b, sb: 1.6.70).

Zie hierboven.

JORISSENLAND

Item drie stucken teulants ende hoplants genoemd Jorisselant groot ontrent te saemen seven loopense 1693 (RA 232 map 5).

Zie hierboven.

JUFFROUW BREUGELSLAND

In de Bacxdijck Juffrouw Breugelslant 1723 (RA 151 fol.104v).

Land van een zekere Juffrouw Breugels.

JUINENAKKER

Juijnenakker N.1875; B 355 (b: 65.90).

Mogelijk een afleiding van de PN Juijn of heeft het met de teelt van uien te maken?.

KAAIENHOFSTAD

Kayenhostat in Scijnle aen die Voert tussen verkrijger en de straat 1389 (BP 1178); land dat Wyerstuc en land Kayenhostat aen die Voert 1412 (BP 1187).

Het element 'kay' is mogelijk identiek aan 'kei', hier in de betekenis van een kwade, slechte boerderij of vond men er veel stenen in de grond?.

KAART

Die hoeve ter Carten in de parochie Gemonde 1472 (BP 1241); Gemonde ter plaetse die Kaerde 1485, (BP 1254); in de jurisdictie van Schyndel genoemd die Cairde 1592 (RA 57 fol.6v); een huijs hoff esthuys en erff aen malcanderen

gelegen hplant en ackerlant etc. binnen de parochie van Gemonden onder de jurisdictie van Schijndel ter plaetse genoemd de Carde 1596 (CvB 489); de Kaart in de Broekstraat 1978 (overz.kaart openbare werken); C 117 - C 118.
Het mnl. caer betekent teenwilg. Hier op te vatten als : plaats waar teenwilgen groeien. Ook is het dat de naam is ingegeven door de omheining ter plaetse nl. een vlechtwerk van teenwilgtakken. Ook is bekend het mnl. caerde "kaardistel" (kaardebol), gebruikt bij de lakenbereiding, (Mélotte-Molemans Valkenswaard 157).

KAA(R)TSEBRUG

Caatsebrug 1803 (HV); Kaatsebrug in de Broekstraat 1816 (GA 141); Kaatschebrug 1832 (kad.); sectie C.
We hebben hier vermoedelijk te maken met een verschrijving van Kaartsebrug.

KAA(R)TSEVONDER

Staende tot Gemonden onder Schijndel op de Caertsevonder 1715 (RA 236.1); verhuur van een huis in de Broekstraat aan de Caartsevonder 1772 (NA 11 fol.188); onder den gehugte van de Broekstraet genaemt de Caatse Vonder 1781 (RA 171 fol.28v); een huis esthuis met aangelegen teullanden van ouds genaamt aan de Caartsevonder onder Broekstraat aan de gemeene straat groot zes lopensen 1807 (RA 184).
Een vonder is een eenvoudig brugje over een beek (Goossenaerts 843).

KALVER(GE)LOOKT

Calvergeloect 1320 (HH 125); drie strepen land int Kalverloect 1388 (BP 1178); uit de helft van twee stukken land genaamd het Calvergeloect ter plaetse genaamd dat Wijbosch 1443 (IS 25/98); vijf loopense land aent Wybosch in het Kalverloect 1470 (BP 1239); uit drie bunders onder Wijbosch in de Calverloect 1507 (HH 133); twee loepen ende een halff gheheyten dat Calverlucht aent Wybossche 1536 (RA 42 fol.43); eenen acker hplants inde Calverlocht 1622 (RA 65 fol.229); onder Wijbosch ter plaetsen genoempt de Calfferlocht 1649 (RA 75 fol.2v); anderhalff hont saetlants ondert Wijbosch genoemt de Calverlocht 1662 (RvS 15); waterloop in de Calverlocht 1669 (NvdH 16 fol.102); onder den gehugte van Wijbos ter plaetse op de Calverlogt 1750 (RA 158 fol.110v); de Kalverloght 1773 (RA 167 fol.212); in Wijbos in Calverlocht 1783 (HH 145); een huis bestaende in landmanswoning koestal dorsvloer schuur hof boomgaard en aangelegen bouw-, wei- of hooilanden onder Weibosch van ouds genaamd de Kalverlogt N.1835, 1844, 1850; E 1797 - E 1799 (-.94.10).
Het element 'gelookt' is een omwald stuk grond (Kakebeeke, cursus) hier speciaal gereserveerd voor het weiden van kalveren.

KALVERSKAMP

De Kalverskamp in Elschot 1816 (GA 141).
Speciaal gereserveerd voor de kalveren.

KALVERKOPERSAKKER

Eenen akker teulants genaemt Kalverkooprakker groot ontrent twee a drie loopense grond onder Lutteleijndt aen de Moorskuyt 1770 (RA 166 fol.192v).
Eigendom van iemand die handelt in kalveren.

KALVERSTEEG

Binnen de jurisdictie can Schijndel genoemt aen de Calverstege 1624 (RA 66 fol.73v); land aan de Kalversteeg van ouds genaamt den Estakker 1787 (CvB 646); Kalversteeg 1803 (HV); aan de Kalversteeg genaamd de Achterste Heide N.1852; C 101 (b: 49.90).
De steeg waar men met de kalveren doorheen liep naar de weidegronden.

KALVERVELD

Een braecke teulants gemeynlycken genoemt het Calvervelt 1654 (RA 77 fol.64v); opt Oetelaer genaemt het Kalvervelt 1717 (RA 99 fol.102v) en 1719 (RA 150 fol.97v); onder den gehugte den Borne by de Olimoolen genaemt het Kalvervelt vier loopense 1756 (RA 161 fol.59); op het Oetelaer digte by den Olymoolen genaemt het Calvervelt 1780 (RA 208 fol.191); Kalverveld onder Borne 1816 (GA 141); het Kalverveld, N.1870; B 1821 - B 1822 (b: 53.52).
Speciaal bedoeld voor kalveren – vgl. Kalverkamp.

KAMER(S)

De Kamer op de Schoot; de Kamers aan den Heikant; de Kamers op de Plein N.1868, 1890; C 2997 - C 2999 (b, hu: 01.68); D 395 - D 397 (b, hu: 22.92).
Het mnl. camere wordt verklaard als zijnde een bepaald gedeelte van water en van land" (MW III 1146). Hier wellicht in de betekenis van ontginning uit gemeente gronden (verkochte gemeente grond), (Valkenswaard, Mélotte - Molemans

160). *Op de hogere gronden schijnt het woord de betekenis te hebben van gereserveerd jachtgebied (wildernis) in het bijzonder van bos of met struikgewas begroeide hei, (Moerman, NGN no.7 - 12). Toch blijft het de vraag of dat hier wel van toepassing is.....zijn het kamers bedoeld als woongelegenheid, te meer omdat het hier vrij late vermeldingen betreft. Een middeleeuwse veldnaam met het element 'kamer of camer' zou beter passen bij de bovenstaande betekenisverklaringen.*

KAMP(EN)

Uit de Kamp op de Steeg 1783 (HH); de Kamp bij het Geburgt 1793 (RA 259 map 5); de Kamp 1803 (HV); de Kamp onder Borne 1816 (GA 141); de Kamp N.1825, 1835, 1837, 1852, 1854, 1871, 1875, 1876, 1878, 1881, 1898, 1882, 1884, 1904; A 1500 - A 1502 (w: 98.70); A 1536 - A 1539 (w: 1.48.10); A 2044 - A 2046 (w: 84.30); A 2089, A 2091 (b, w: 70.10); A 2160, A 2164 (b: 1.60.20); B 1153 - B 1166 (b: 3.07.00); B 1343 - B 1350 (b, w: 1.77.60); C 61 - C 63 (b: 96.30); C 303 - C 305 (b, we: 1.3.55); D 112 (b: 36.30); E 338 - E 340 (w, og: 99.30); E 2239 - E 2241, E 2256 - E 2257 (b, w: 1.65.00).

Een kamp is de algemene benaming voor een afgeloten ontgonnen stuk land.

Achterste KAMP

Den Eftersten Camp in Eilde 1389 (HGB); die Efterste Camp aenden Borne 1394 (BP 1180); die Efterste Camp in die Hautert tussen Hoyenhove en Reinerscamp 1412 (BP 1187); op Lieschit de erven die Efterste Camp 1420 (BP 1191); op die Efterste Camp bij Kilsdonc 1426 (BP 1197); den Agtersten Camp in martemanshurk 1748 (RA 157 fol.97v); de Achterste Kamp; de Achtersten Kamp, N. 1814, 1842, 1849, 1871, 1872, 1879; A 2076 - A 2077 (w: 1.21.50); C 295 - C 302 (b: 2.4.70); C 316 - C318, C 320 - C 321 (b, we: 1.09.80); bouwland de Achterste of Grote Kamp 1900 C 292-294 (HB 1328 fol.167).

Bepaalde ligging bezien vanuit een vast punt.

Grote Achterste KAMP

In Eilde den Groten Aftersten Camp 1414 (BP 1188).

Blote KAMP

2 Hoeyveltkens oft weyveltkens de een gelegen aent Cleyn Brucxken geheiten den Onderstall en dat andere geheiten de Bloete Camp gelegen aen die Laristraet 1541 (CvB 525).

Blot is de zin van vlak, kaal, onontgonnen.

Grote KAMP

Noch den Grooten Camp op die Beemden 1603 (RA 60 fol.122); eenen camp groesvelts van vier mergen genoemd den Grooten Camp onder den Bodem van Elde 1618 (RA 64 fol.134); een perceeltien groes en heij gelegen bij Boxtel in den Grooten Camp 4 hont, 1662 (RvS); een campken hoylants onder Lutteleynde genoemd den Nachtegae; of Grooten Camp 1700 (RA 145 fol.87); over tWijboschbroeck genaemt den Grooten Camp 1707 (RA 147 fol.151v); sekere camp soo hooij - als weilants gelegen op de Beke genoemd den Grooten Camp N.1721; een camp hooijlant genaamt den Grooten Camp gelegen over de straat op het Oetelaar 1790 (RA 177); de Grooten Kamp N.1887; C 1657 - C 1658 (b: 71.80).

Qua afmeting beduidend groter dan de omliggende kampen.

Harde KAMP

Den Hardencamp aent Wijbossche 1544 (RA 43 fol.89); eenen camp hoylants met lant daer in liggende gemeynlick genoemd den Hardencamp 1577 (RA 54 fol.4); huys hoff met sijn voorpotinge ter plaatse genaamt den Hardecamp in het Cleyn Broexke 1745 (RA 104 fol.3); Hardecamp 1757 (JW); een perceeltje akkerland onder Weibosch genaamt den Harden Kamp 48 roeden N.1814; Hardekamp in Weibosch 1816 (GA 116); een perceel bouwland onder Weibosch in den Hardenkamp genaamt Eijmberdenakkertje 12 roeden 91 ellen N.1829; bouw- en weiland genaamt den Hardenkamp N.1870, 1873, 1881, 1893, 1896; E 825 - E 826 (w: 39.10), E 1269 - E 1270 (b: 44.-), E 1280, E 1287 (w: 50.30), E 1292 (w: 32.20), E 1553 (b: 30.80); harden kamp, V. -1985; E 1215 - E 1219.

Harde in de betekenis van moeilijk te bewerken grond, stevig (Schönfeld - 61).

Hoge KAMP

Een camp gemeynlick genoemd den Hogen Camp 1599 (RA 59 fol.174).

Hoger gelegen in relatie met de omliggende percelen.

Kleine KAMP

Een hoycampke genoemd den Cleijnen Camp 1703 (RA 146 fol.104v).

Klein in tegenstelling tot de grote kampen.

Kwade KAMP

Die Quadencamp 1545 (RA 43 fol.112v); in de Liekendonck gemeynlick genoemt den Quaden Camp 1625 (RA 66 fol.64v); onder Elschot in de Liekendonck genoempt den Quaden Camp 1695 (RA 95 fol.6); onder Elschot genaemt den Quaeyencamp 1733 (RA 153 fol.200).

Kwaad in de zin van moeilijk te bewerken of weinig rendement opleverend.

Middelste KAMP

De Middelste Camp 1389 (HGB); die Middelste Camp aen den Borne 1394 (BP 1180); op Lieschit de erve die Middelste Camp 1420 (BP 1191); de Middelste Kamp N.1881; E 592 (w: 38.70).

Gelegen tussen de voorste en achterste vanuit een bepaald punt gezien.

Nieuwe KAMP

Den Bruggenacker in den Nuwencamp 1400 (BP 1181); den Nieuwencamp aen die Landtweer 1545 (RA 43 fol.129); eenen camp hoylants geheyten die Nieuwencamp ter plaetse aen de Stege 1641 (RA 72 fol.134); uit een derde bunder hoylandt of beempt achter Eerde ter plaetse genaemt de Voortschestraet aent Vechelsegat genaemt den Nijencamp 1658 (RRG); op de Steegt in de Nieuwe Campen 1718 (RA 99 fol..175); op de Steegt in de Nieuwe Camp 1742 (RA 155 fol.95v); de Nieuwe Kamp onder Weibosch 1816 (GA 141); 'n kamp hooiland met de houtwassen onder Elschot genaamd de Steegd genaamd de Nieuwe Kamp groot een morgen N.1812; de Nieuwe Kamp N.1871, 1875, 1880; A 1448 (w: 79.30); A 1480 - A 1486 (w, we: 1.30.10); A 1487 - A 1490 (w: 1.14.20).

Recent aangekocht en ontgonnen.

Oude KAMP

Den Ouden Kamp N.1899; C 295 - C 302 (b, og, we: 2.04.70).

Rouwe KAMP

Op die Aa den Rouwencamp in Mallemanshoeff 1546 (RA 43 z.f.); een gedeelte in een camp weijvelts gemeijnlick genoemt Pelsen of Rouwencamp groot 8 mergen gelegen int Wout 1611 (CvB); het Convent van de Susteren van Orthencamp genoemt den Rouwencamp 1641 (RA 72 fol.132v); drie hont groes heij en weij ondert Wijbos in den Rouwencamp 1662 (RvS); uijt een hoeijvelt genaemt den Rouwencamp in Reijndershoeve drie ende een halff mergen 1756 (HH 165a); Rouwsencamp 1757 (JW); het een eijnt den Rouwen Camp van den Heer Boll en Juffrouw weduwe van wijlen de Heer Johan van Rietveldt dander eijnt den camp genaemt den Uijlenburg 1768 (RA 166 fol.110); hooijcamp genaemt den Rouwencamp int Elschot 1795 (RA 179); de helft van negen percelen hooi- weiland onder Elschot op de Steeg genaamd den Rouwenkamp of den Ruiter N.1821; vier percelen hooi- weiland over het Broek bij Lamelisdijk genaamd den Rouwenkamp N.1823; de Rouwekamp, den Rouwenkamp, Rouwenkamp N.1840, 1857, 1887; A 1602 - 1616 (w, sb, og: 3.13.00).

Hier een kwaliteitsaanduiding nl. een lage vruchtbaarheidsgraad van de grond; ruw, ruig.

Achterste Rouwe KAMP

Schaarhout in den Agtersten Rouwen Camp op de Steegd 1762 (RA 243 map 4).

Voorste Rouwe KAMP

Schaarhout in den Voorsten Rouwen Camp op de Steegd 1762 (RA 243 map 4).

Smalle KAMP

Onder den Borne opt Oetelaer eenen camp geheyten den Smalencamp 1562 (RA 47 fol.90); eenen camp hooylants onder het Wijbosch genaemt den Smaalen Camp 1749 (RA 157 fol.213).

Smal verwijst naar smalle, langwerpige percelen.

Vergulden KAMP

Eenen camp genoemt die Vergulden Camp belend aan de ene zijde de Vier Buenderen 1635 (RA 71 fol.62v).

Hier is vermoedelijk bedoeld de Guldenkamp ofwel het land van het gilde of 'de guld'.

Vlakke KAMP

Een perceel teelland genaamd de Vlakken Kamp drie lopensen 1808 (RA 301).

Vlak in de zin van ongeaccidenteerd en mogelijk onbegroeid.

Voorste KAMP

Voorsten Camp 1389 (HGB); die Vorste Camp aen den Borne 1394 (BP 1180); uit den Vorsten Camp in die Hermaelsche hove 1432 (BP 1203); opte Steegt de Veurste Camp 1743 (RA 155 fol.132v); den Voorsten Camp in Martemanshurk 1748 (RA 157 fol.99v); de Voorste Kamp in Elschot 1816 (GA 141); de Voorste Kamp; den Voorsten Kamp N.1842, 1871, 1872, 1879, 1899; A 2067 - A 2070 (w: 1.41.30); C 311 - C 312 (b: 54.44); C 316 - C 318, C 320 - C 321 (b, og, we: 1.12.99); C 507, C 509 (b: 1.14.60).

Het uit het lat. afkomstige woord 'campus' is oorspronkelijk een synoniem van veld in de betekenis van "open, onbebouwd veld". Hier heeft kamp de secundaire betekenis van een individueel, uit het veld gewonnen en door een heg of houtkant besloten perceel, (Mélotte - Molemans 160).

Kamp, oorspronkelijk omwald perceel, in later tijd bij uitgifte van nieuwe erven of te ontginnen heigronden, in de betekenis van duidelijk begrensde percelen, (Mélotte - Molemans 450).

Grote Voorste KAMP

Den Grooten Vorsten Camp in die Liekendonck 1603 (RA 60 fol.122).

KAMPERSHEIDE

Een stuk land gelegen in de parochie van Scijnle genaamd Campartshei 1454 (BP); uit erfenis in Campartsheijde 1507 (HH 133); uit erfenis in Campertsheijde 1620 (HH 146); uit erf in Camparsheijde 1783 (HH 165).

Afleiding van de familienaam Campart of Campert, die reeds in de middeleeuwse bronnen voorkomt. Uit 1463 bv. is bekend Aleijt de weduwe van Rutgher Camparts (BP 1232 fol.464v). Latere vormen zijn Kampers en Campers

KAMPERSKAMP

sCamperskamp aen die Steege genaemt Adriaen Nastelmekerssteege 1550 (RA 44 fol.87v).

Kamp van de familie Kampers of Campers.

KAMPERSVELD

Drij stucken teulants aen malcanderen gelegen in Campersvelt 1680 (RA 230 map 1); Kampersveld N.1867; C 1280 - C 1285 (b, og: 1.36.40).

Zie hierboven.

KAMPERT

Drie stucxkens lants genoemt de Campert groot drie hont 1662 (RvS).

Perceel toebehorend aan de familie Camparts c.q. Campers.

KAMP IN'T EERDERWOUD

Uit seven bunder hooiland genaemt den Camp int Eerderwout ontrent 't Heckegat ene zijde de gemeynt van Vechel andere zijde de gemeynt van Schijndel 1658 (RRG).

Bosontginning.

KAMPJE(S)

Vier akkers genaemt de Kempkes in den Sulpher 1782 (RA 135 fol.185); zes percelen akkerland en twee percelen hooiland onder Borne genaemt de Kempkes N.1814 ; de Kampkes onder Borne 1816 (GA 141); de Kempkes onder Borne 1816 (GA 141); het Kampje N.1901; A 2275 - A 2276 (w: 91.80); het Kampke N.1873; B 720 - B 726 (b: 1.29.00); de Kampkes, de Kampjes N.1833, 1869, 1879; A 1394 - A 1395 (w: 42.80); E 190 - E 192 (w: 61.00).

Achterste KAMPJE

In die Liekendonck genoempt die Achterste Campkens 1582 (RA 54 fol.184); het Agterste Campken in de Allemanshoef 1806 (RA 137 fol.48).

Hoog KAMPJE

't Hoog Campken 16740 (RA 215 fol.177v).

Kromme KAMPJE

Het Kromme Kampje N.1888; A 1360 (b: 28.60).

Laatste KAMPJE

Een stuck hoyvelts int Lest Campken neffen Segerslant 1647 (RA 74 fol.152).

Oude KAMPJE

De Oude Kampjes N.1869, 1871; E 753 - E 754, E 760 (w: 60.70).

Rouw KAMPJE

Onder het Elschot genaemt het Rouw Campken 1742 (RA 155 fol.59).

Smal KAMPJE

Hooikamp onder Elschot in de Liekendonk genaemd het Smal Kampken groot drie karren hooijgewas een zijde de Allemanshoef ende den armen van Schijndel N.1772; Smal Kampje in Elschot 1816 (GA 141).
Benoeming naar de grootte en de vorm in vergelijking met de omliggende percelen.

Voorste KAMPJE

Het Voorste Campken in de Allemanshoef 1806 (RA 137 fol.48).
Vóóran gelegen t.o.v. de andere kampjes.

KAMPKESAKKER

Eenen hopacker genoemt den Campkensacker 1630 (RA 67 fol.230v).
De akker gelegen bij de Kampkes of bestaande uit een serie kleinere kampen.

KAMPKESVELD

Seven streepen lants genaamt het Campkesveld 1737 (RA 134 fol.31).
Een stuk land bestaande uit zeven kleine kampjes.

KANAAL

Over het Kanaal 1911 (HB 1543 fol.26a) E 63-68 88 are 40 ca.
Aan de Heeswijkse of Dintherse kant van het kanaal, de Zuid-Willemsvaart.

KANAALKOOP

De Kanaalkoop N.1870; E 2123 (ged.), (w: 77.70).
Een perceel dat aangekocht is en gelegen bij het kanaal i.c. de Zuid-Willemsvaart

KANONSBRAAK

Een perceel ter plaatse genaamd het Olieeind zijnde dit perceel genaamd de Kanonsbraak N.1841, 1848; B 385 (b: 1.25.50); bouw – en weiland en weg tegenover Canonsbraak 1 ha 20 a 10 ca – 1910 (HB 1528 fol.5a) E 428-429 en 2739; bouw – en weiland de Canonsbraak op den Boschweg 1 ha 25 a 50 ca – 1910 (HB 1528 fol.5a) B 385. Bij herleiding blijkt het volgende: B 2739 = B 430.
Zie verderop.

Grote KANONSBRAAK

De Groote Kanonsbraak onder de Borne 1816 (GA 141).
Zie het volgende item.

Kleine KANONSBRAAK

De Kleine Kanonsbraak onder de Borne 1816 (GA 141); een perceel bouwland op den Boschweg genaamd de Kleine Kanonsbraak 46 roeden 34 ellen N.1824.
*Onder het begrip canon wordt verstaan : een bedrag dat jaarlijks of in ieder geval periodiek door de bezitter of gebruiker van enig onroerend goed uit hoofde van erfpacht of dergelijk recht voldaan moest worden. (WNT 1962. Een andere mogelijke verklaring kan gezocht worden in een verbastering van 'kaneel', een rietsoort, kaneelpijp, afgeleid van het lat. canna 'riet', (Etym. wb.der Ned. Taal 290). Of is het een overblijfsel uit de Franse Tijd toen artilleriesoldaten gelegerd waren rond de Molenheide? Zeker niet uitgesloten is de verklaring dat de naam te herleiden is tot de heren kanunniken van de Theologische Faculteit te Leuven die de grote tienden bezaten in Schijndel. Een oude variant van kanunnik is kanonnik vgl. de Kanonnikentiend die verbasterd zou kunnen zijn tot 'kanon(s)'.
*Zie het volgende item.**

KANTERSEDIJK

Schaarhoutbos aan de Kanterschendijk 1850 (Archief familie vd Bogaerde van Terbrugge).
Misschien is de Broekkantsedijk bedoeld of hebben we te maken met een verschrijving van de Dinthersedijk?

KANUNNIKENTIEND

De Kanoniketiende 1757 (JW).

Een perceel waarvan de tienden toebehoorden aan de kanunniken, in dit geval de kanunniken van de kapittelkerk te Boxtel, die in het bezit waren van een deel de Schijndelse tienden, naast de doctoren van de Theologische Faculteit te Leuven.

KAPEL

Capel aent Weibosch 1428, aent Wijbossch prope capellam 1499 (FS); die capelmeesters van den Capelle van den Wijbossche 1545 (RA 43 fol.113v); aende Capel off Goedts huys van St.Anthonis aen dWijbosch 1598 (RA 59 fol.50v); huys hoff boomgaert metten aengelegen lande groot ontrent ses lopensen onder tWijbosch ontrent de Capelle 1647 (RA 74 fol.112); eenen acker ontrent de Wijboscapelle 1690 (RA 142 fol.207v); Capel aent Weibosch 1757 (JW); de stomklok geluid van de Kapel in Wijbosch 1794 (RA 178); erf bij de Kapel in Weibosch 1816 (GA 141); huis erve stal schop bakhuis hof en aangelegen bouw- en weilanden onder Weibosch genaamd aan de Capel N. 1835; de Kapel N.1878, 1889, 1893, 1898; D 1116 - D 1117 (w: 62.80); D 1125 - D 1129 (b: 1.46.29).

Mejuffrouw Michels zou nog een tabernakel uit de kapel van Wijbosch, de St.Anthoniuskapel, in bezit hebben (Mw. v.d. Braak, 5.9.1991). Is inmiddels overgedragen aan Mw. Jet Geerkens.

KAPELEIND

Kapeleind (vm); D 1110 - D 1112.

De directe omgeving van de Wijbossche Kapel.

KAPELLEBRAAK

Int Lutteleijnde land de Capellenbrake aan de straat 1411 (BP 1187).

Vermoedelijk identiek aan de Kapellekampen.

KAPELLEKAMP(EN)

Opte Stege beneven erffve der tafle des Heyligeest ter eenre ende den Convent genoempt den Susteren van Huesden ter andere zijde, metten enen eijnde aen erffve des altairs van Sinte Barbara genoempt Capellencamp 1612 (RA 63 fol.20); den Capellencamp van Heeswijck met de nieuw gebroocken heij daerinne gelegen in de Bemde groot eenen mergen 1662 (RvS); Cappellencampken gelegen in Marsmanshorck vijff hont 1662 (RvS); een acker teullant met houtwasch anderhalff loopense gelegen in de Smaldonck streckende van erff. Capelcamp genoemt 1685 (RA 142); uit de Capelcamp 1783 (HH 165d); Kapellekamp onder Weibosch 1816 (GA 141); Kapelle(n) kamp N.1875, 1900; E 356 - E 362 (sb: 1.44.40); E 994 - E 1000 (b, W: 1.71.50); de Steegschekamp of Cappellekamp N.1892; E 363 - E 368 (w: 90.30); Kapellekampen N.1868; E 356 - E 362 (bo: 1.44.40); in de Capellekampen N.1851; E 363 - E 368 (w: 90.30).

Behoorde deze kamp onder de eigendommen van de Heeswijkse kapel ?

KAPELLESTUK

Onder het Lutteleijnde land Cappellenstuc 1412 (BP 1187).

Zie hierboven.

KARMAKERSBRAAK

Ex hereditatem juxta pontem Kermekersbraeke 1447 (HH 139).

Afgeleid van een beroepsnaam.

KASPARSERF

Arbeidershuis hof en aangelegen bouwlanden onder Weibosch in de Berisakker genaamd Kasparsersf N.1823.

Afgeleid van de PN Kasper of Kaspar.

KASSENERF

Kassenerf onder Weibosch 1816 (GA 141).

Mogelijk een verbastering van de PN Kas(per) ?

KASTEEL

Steenen huysinge oft Casteelken toebehoirende Heer Geerlincx van den Bossche (bij de gemeynt van Schijndel op Middelroois grondgebied...was dit misschien ten Roden?) 1643 (NvdH 11 fol.174v); onder Elschoot ontrent den Castele van Heeswijck 1646 (RA 74 fol.79); het plein voor de poort van Kasteel Seldensaat (Schijndelse gemeynt) 1667 (NvdH 15 fol.192v); een campken hoylants onder Delschoot ontrent den Castele van Heeswijck andere zijde de

Clarissenhoeve 1704 (RA 146 fol.150v); huis stal schuur zomerverblijf of kasteeltje boomgaard tuin bouw - wei - en hooilanden ter plaatse Nonnenbosch – de voorschreven percelen zijn te aanvaarden te weten het zomerverblijf en 20 roeden grond in den omtrek van gebouw en de molen huis hoof duiker en korte dreven bij betaling der koopsom, de perceelen weiland genaamd het Achterste Eeuwsel, de Heikampen en de Oude Weide, benevens het land rondom het zomerverblijf of kasteeltje 15 oktober; den tuin bouwland genaamd het Hopveldje en het weiland genaamd de Varkensdries N.1877; A 259 - A 264, A 365a, A 369 - A 371, A 374, A 378, A 380, A 2447 - A 2450, A 2511 - A 2512 (10.89.50). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2447 en 2428 = A 364, A 2449 en 2450 = A 365, A 2511 en 2512 = A 372.

Een zomerverblijf of "kasteeltje" ter plaatse in het Nonnenbosch van de fam. Sopers, (Not. Arch. 1877). Het als eerste genoemde kasteeltje was volgens een getuigenverklaring door krijgsvolk platgebrand.

KEESKESHEG

Onder Lutteleijnde ter plaatse genoemd aen Kieskenshegge 1690 (RA 93 fol.67v); inde Papenthiende genaemt aen Keeskenshegge 1705 (RA 146 fol.156); aen Keeskenshegge off Ottenacker ene einde het Gasthuys van Den Bosch 1718 (RA 198 fol.7); onder Lutteleijnde in de Pastoorstientd aen Keeskensheg 1733 (RA 101 fol.209); onder het Lutteleijnt neffens Ceeskensheg 1770 (RA 166 fol.195v); twee akkers teulland gelegen op de Akkers aan Keeskensheg omtrent de Drie Haringen drie loopense 1795 (RA 179); een stuk bouwland onder Weibosch op de Akkers aan den Binnenpad genaamd Keesjesheg N. 1832.

Er bestaan wat varianten als kesel, keisel, kesie die duiden op kiezelstenen, hetgeen dus te maken heeft met de bodemgesteldheid nl. de hinderlijke aanwezigheid van een grintsubstraat. Kees zou een diminutief of verkleinwoord zijn van kei (Verwijs & Verdam:1400, Kiliaan:290, Lindemans 1952). Of was het een heg waar in de buurt een 'keske',het dialectische woord voor een kastje, hing met een beeldje erin?

KEIENDAAL

Land dat Keijendael 1388 (BP 1178); onder Lutteleijnde land Keijendael 1425 (BP 1195); een stuk land op Koyendael 1450 (IS 26); een akker genaamd Keyendael 1451 (IS 26); uit land opt Hoge Velt bij de kerk en uit land dat Keijendael aldaar 1493 (BP 1262); land onder Lutteleijnde op Keijendael 1569 (CvB).

Een lager gelegen gebied met in de ondergrond een opvallende aanwezigheid van steensubstraten ? De vraag is of dit terrein ooit door archeologen nader is bekeken. Het element 'steen' of 'kei' kan immers ook verwijzen naar restanten van vroegere bewoningssporen. De aanduiding van ligging in de redelijke nabijheid van het oude kerkgebouw kan van belang zijn voor deze eind 14e - eeuwse vermelding!

KEIZERHOF

Uijt Keijserhof in Lutteleijnd 1783 (HH 330).

Er kan sprake zijn van een benoeming naar de bijnaam van de eigenaar die in het schuttersgilde eens 'keizer' schoot. Ook valt te denken aan de benoeming naar het huis 'de keizer' (vergaderlokaal van het gilde) naam die ook overgedragen is op de akkerlanden (Valkenswaard Mélotte - Molemans 161). De meest eenvoudige verklaring is 'bezit van een zekere familie Keizers'. Deze familienaam komt in Oostbrabantse plaatsen frequent voor.

KEIZERSKAMP

Op Lieschit erve Keijerscamp 1420 (BP 1191); eenen camp hoylants genoemd in Keyerscamp onder tWijbosch over tBroeck ene zijde beneven die Weijhoeven 1615 (RA 65 fol.3); Keizerskamp onder Weibosch 1816 (GA 141); Keizerskamp N.1856; E 2642 (w: 48.00).

KEIZERSLAND

Bouwland onder Lutteleinde genaamd Keizersland N.1824; Keizersland N.1837, 1888; C 1145 (b: 67.60).

KEIWEG

Bouw – en weiland aan den Keiweg naar Wijbosch 1910 (HB 1528 fol.16) E 3579.

Op diverse plaatsen werden de oude zandwegen verhard door gebruik van keien en weer later begon men te asfalteren. De keiwegen werden ook heel vaak 'kunstweg' genoemd.

KELBEEMD

Uten Kelbeemt 1447 (HH 128).

Kelle is een riviernaam, evenals bv. kil. Volgens Stallaert zou het hier gaan om een waterloop waardoor het water op het rad van een molen gebracht wordt. Ook van Loon neigt naar deze interpretatie. Mogelijk gaat het hier om een beemd in de directe omgeving van de Kilsdonkse watermolen.

KELDERSKAMP

Eenen camp hoijlants genaemt de Vier Buender oft Seven Buender overt Broeck ene zijde den Vergulden Camp andere zijde de Drie Buender ene einde Kelderscamp 1670 (RA 82 fol.155).

Herinnert aan de FN Kelders.

KELNERSBRAAK

Die Kelnersbrake 1424 (FS).

Eigendom van de familie van Kelre, een frequent voorkomende FN is oostelijk Noord Brabant in de Late Middeleeuwen. Kelners kan op door de eeuwen heen geëvolueerd zijn tot Kelders.

KELSELMANSBRAAK

Een stuck lants genaempt Kelselmansbraeck 1566 (RA 50).

Afleiding van de FN Kesselman of is hier sprake van een verkeerde fonetische interpretatie en is Kesselman bedoeld? Van Kessel met het personificerend achtervoegsel of suffix 'man' in de betekenis van 'land van van Kessel, dus Kesselmansbraak..

KEMPENEEUWSEL

Uit een erf genaamd Cempeneusel 1500 (PAS 417).

Afgeleid van de FN Kemps of van der Kemp of Kamp.

KEMPKES [zie ook Kampjes]

Op den Heuvel genoemt de Kempkens 1702 (RA 146 fol.41v); ter plaatse genoemt de Kempkens 1705 (RA 97 fol.30); de Kempkens 1757 (JW); een perceel teullant genaemt de Kempkens onder Borne twee lopense 1795 (RA 179); de Kampkes onder Borne 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Borne genaamd de Kempkes of het Braakje bij de Schutsboom N.1828; de Kempkes N.1901; B 1538 - B 1543 (b, w: 1.48.50).

Kempkens of kampkens is het meervoud van de diminutiefvorm of verkleiningsvorm van kamp, ontleend aan het lat. campus. Met dit woord schijnt oorspronkelijk een afgesloten, omheind stuk land aangeduid te zijn dat niet tot het gemeenschappelijke grondbezit behoorde (Plaatsnamenboek 96).

KEMPSEPAD

Kempsepad (vm); weg over A 916, A 918, A 919.

De pad die langs Tinus Kemps liep.(vm.1985)

KERK

Voorbij de Kerk 1382 (FS); ex domo prope templum 1524 (PAS 417); in die prochie van Schyndel by die prochiael Kercke 1599 (RA 59 fol.129v); een schoon en nieuw getimmerde huysinge met den hof onder het Lutteleijnde omtrent de Roomsche kerk andere einde aan Armefundatie 1783 (RA 356 z.f.); huysinge ende hoff geleegeen nevens de Roomsche Catholieke Kerk 1804 (RA 183 fol.5); aan de Grootte Kerk van Schijndel 1805 (RA 184 fol.2v); de RC Kerk 1832 D 199-200; achter de Kerk N.1900; E 1103 - E 1104 (hu, erf, tu: 10.14).

Bedoeld is de St.Servatiuskerk aan de Markt, waarvan de historie uitgebreid is beschreven in het boek "De Servatiuskerk te Schijndel" [verschenen in november 2000].

KERKAKKER

Land ter plaetse de Kerckeacker 1406 (BP 1184); land die Keircacker bij de Kerk 1426 (BP 1196); uit een wei nabij Hoeleycke en uit een akker genaamd de Kercacker 1507 (HH 133); bouwland onder den Borne metten gemeijn name genoemt den Kerckackeren of sPapenpat belent o.a. van den gemeijnen wech totten gemeijnen Broexendijc 1571 (CvB); uit den akker genaemt Kercacker 1620 (HH 146); in Pastoorstiende ene zijde den Kerckenacker 1656 (RA 78 fol.132); uit akker genaemt Kerckacker 1783 (HH 165); een perceel akkerland onder Elschot genaamd de Kerkenakker 2 lopensen 43 roeden N.1814.

Bezit van of benoeming naar de ligging bij de kerk. Aangezien het hier om een behoorlijk uitgebreid akkercomplex gaat dat doorliep tot aan de Pegstukken is de aanleiding tot deze benaming zeer zeker de ligging van het complex geweest. De middeleeuwse kerken lagen in Brabant meestal temidden van open akkercomplexen. Op sommige dorpen werd later het kerkgebouw verplaatst en bleef de (gemeente)toren eenzaam in de akkers achter. Historisch gezien is er geen aanleiding te veronderstellen dat de Schijndelse kerk ook verplaatst zou zijn geweest. Nader onderzoek vanuit veldnaamkundig standpunt toont aan dat de Servatiuskerk van meet af aan op de plaats heeft gestaan waar hij nu nog staat, nabij de Kluis. [zie artikelenserie van Henk Beijers in Schijndels Weekblad 1998 - 1999 'De Servatiuskerk in Middeleeuws Schijndel of het in 2000 verschenen boek over de Servatiuskerk'].

KERKBRAAK

Een stuck lants acht lopensen onder den Borne gemeynlick genoempt die Kerckbrake 1566 (RA 50 z.f.).

KERKEIND

Weijders van daer bij de weduwe van den Bogaert het Kerkeijnt langs ende zo tot aen de Pastorijehuysinge 1769 (RA 210 fol.83v).

Het gebied rondom de Kerk en de Kluis.

KERKENDIJK

In de Beemde – andere zijde den Kerckendijck 1696 (RA 143 fol.195v); in de Voorste Beemde ene zijde het Pastorylant ene einde eenen dijck toebehoorende de Kercke alhier 1710 (RA 98 fol.42); aan den Kerkendijck N.1836, 1842; E 1181 (w: 13.20); den Kerkdijk, Kerkendijk N.1865, 1884, 1900; E 947; E 1020, E 1022 - E 1023 (b, w: 61.90); E 1037 (b: 35.70); E 1041 (b: 55.10).

Een weg in de Helakkers die naar de Servatiuskerk leidde, toebehorend aan de kerk, zoals vermeld in de notitie uit 1710. Sommigen beweren dat de benaming ontstaan zou zijn in de retorsieperiode na de val van Den Bosch toen de Schijndelse bevolking ter kerke ging in de schuurkerk op de grens Veghel/Uden. De weg erheen noemde men de Kerkendijk. Dit lijkt een dubieuze verklaring, omdat we geen vroegere vermeldingen van de naam 'Kerkendijk' kennen.

KERKENHUIS

Huysinge met den hoff ende aengelagh groot ontrent een loopense aen de Straet tegenover het Kerckenhuys 1704 (RA 189 fol.44); een braecke teulants met sijne gerechtigheyt groot ontrent vijff loopense in de Straet – dit lot sal noch jaerlycx vande gemeynte trecken volgens contract van de gront daer het Kerckenhuys op staet vijff gulden hier uyt staet jaerlycx te vergelden seven stuyvers aende Vicarije alhier 1705 (RA 147 fol.26); een ackerken teulants daert Kerckenhuysken op gestaen heeft 1709 (RA 193 fol.18v); een perceel lants mit den houtwas int Lutteleynd waar is staende 't Rooms Kerckenhuys tsamen groot anderhalf bosch loopense ene zijde den gemeene Kerkpad 1711 (RA 98 fol. 153); huys ende aengelagh lande houtwas ende geregtigheden ontrent deraldff loopense ontrent het Kerckenhuys in de Straet d'een sijde het Kerckenhuys ende Christiaen Cluytmans in erfmingelinge opgedragen ende overgegeven den Heer Daniel van Gemert Rooms Pastoor alhier 1718 (RA 99 fol.188); publieke verkoop van een nieuwt getimmert schoon en welgelegen Heerenhuys met een huysmanswooninge [ook nederhuysinge genoemd] stallinge hoff boomgaard aen malcanderen gelegen ter plaetse ontrent het Kerckenhuys 1722 (RA 200 fol.81); twee huysinge hoff ende aengelagh ontrent een loopense ondert Lutteleijnde ter plaetse ontrent het Kerckenhuys ene zijde seker Armhuyske aldaer 1727 (RA 152 fol.84v); onder het Lutteleijnde waer op is staende het Rooms Kerckenhuys ene zijde de gemeene Kerkpad, andere zijde de Heer Zilverster Idoleth, ene einde de gemeene straet andere einde Jennemarie Hendrick Vugts 1735 (RA 102 fol.14v); een huysinge en hoff alhier ter plaetse aen de Roomsche Kercke gelegen met den gront daer het Kerckenhuys op is staende 1735 (RA 102 fol.16); het Kerkenhuys 1757 (JW).

Oud KERKENHUIS

Item een oude huysplaets met een braecke teulants daer bij gelegen met sijne houtwas rechten ende toebehoorten groot ontrent drij loopense onder d'Elschot genoemt het Oude Kerckenhuys ene zijde Hendrick Gijsberts van den Bogaert andere zijde de gemeynt 1695 (RA 233.3) en 1700 (RA 145 fol.131v); eene braeck teulants groot ontrent vier loopense onder d'Elschot genaemt het Ouden Kerckenhuys 1701 (RA 96 fol.116v); verkoop van een oude hoffstadt genoemt het Oude Kerckenhuys 1701 (RA 233 map 3); onder d'Elschot van outs genoemt het Out Kerckenhuys 1712 (RA 149 fol.26); een huysinge schoppe secreet en hoff in sijne heggen gelegen soo groot ende cleijn deselve huysinge schop ende hoff aen des comparants (Simon Jansse van der Haigen) groote huysinge en lande gestaen ende gelegen onder het Lutteleijnd etegenover den Ouden Kerckenhuys aldaer rontsomme in ende aen des comparants groote huysende landerijen gestaen ende gelegen is, in voegen ende manieren dat deselve huysinge schop ende hoff bij de Heer Gaspar Molensteen gewesen Rooms Pastoor bewoont ende gebruyckt is geweest 1734 (RA 101 239); drie loopense gronde onder d'Elschot genoemt het Oude Kerckenhuys andere eynde de Straet en Heijde – hier uyt te gelden twee gulden vijf stuyvers aan de Armen, een gulden acht stuyvers aan de rentmeester van het Groot Bagijnhoff in Den Bosch, vier stuyvers tien penningen aen de heren van Helmond en nog eens 8 penningen aan de Heren van Helmond 1745 (RA 156 fol.93); in Elschoth juxta Mullenheijde nu een braeck teullants met sijn hautwassen en voorpootingen groot 3 loopense onder Elschoth genaemt het Oudt Kercken huys 1783 (HH).

De eerste schuurkerk die in de retorsieperiode door de katholieken werd gebruikt, omdat de St.Servatiuskerk in handen was van de protestanten. De tweede schuurkerk werd gebouwd op het huidige terrein van de Zusters van Schijndel aan de Pastoor van Erpstraat, toentertijd Lochtenburg genoemd.

KERKENLAND

Huys hoff ende lande in de Broecstraet onder de prochie Schijndel ene einde het Kerckelant van Gemonden 1657 (RA 78 fol.139v); voor in de Beempt agter het Choir onder Elschodt andere eijnt het Kerckelant 1779 (RA 170 fol.67).

Het land in eigendom van de Gemondese kerk en in de tweede notitie dat van de Servatiuskerk te Schijndel.

KERKHOF

Land bij den Kerchoff 1413 (BP 1188); die ghemeynden ghewijden Kerckhooff ende die kerckmuur vanden Kerckhoof 1541 (RA 43 fol.60v); huijsken op de Kerchoff aen het Raadhuijs 1774 (CvB); voor het Kerkhof N.1900; E 1121, E 1124 - E 1125, E 1127 (b: 38.60).

Nieuw KERKHOF

Achter den Nieuwen Kerkhof N.1836, 1842; E 1122 (b: 09.10).

KERKKAMP

Eenen camp hoylants gemeynlick genoemt den Kerckencamp int Wout 1596 (RA 58 fol.52); aan de Breestraat, west de Papencamp, zuyd de Kerkkamp 1802 (RA 136 fol.81v).

Een stuk land wat tot de kerkgoederen behoort.

KERKKLUIIS

Seekere hoff liggende agter de huise van Peter van de Sande tegenover de Kerckcluyse alhier langs de straet 1707 (Prinsen bloc 3 fol.51).

Het gedeelte van de Kluis het dichtst tegen de kerk aan gelegen.

KERKPAD

Kerkpad 1832 (kad); C 436.

KERKSTRAAT

De gemene Kerckstraat 1380 (GBB); een hofstad tussen Gerit Duijsch en den Kerckstraat 1380 (BP 1176); huys hoff ende aengelag ontrent de Kercke 60 roijen Rijnlandsche maate ene zijde het Kerckstraetje 1717 (RA 99 fol.144); de gemeene Kerckstraat 1740 (RA 103 fol.41v); Louisa Comperle wonende onder het gehucht Elschot in de Kerckstraat no. Y 599 (NA 17 no.868); de Kerckstraat 1904 D 3357; Kerckstraat 1937 (CS.5).

De straat die aansloot op de Pompstraat en naar de kerk leidde.

KERKSTUKSKE

In die Gemeyn Eckeren geheiten dat Kerckstucksken deen sijde die Kerckhooff van Schijndel 1545 (RA 43 fol.137).

KERKVELD

Land die Cloet in dat Kerckvelt 1382 (BP 1176); twee stukken land opt Kerckvelt 1398 (BP 1181).

KERKWEG

Die Scerpacker strekkende van den Olaxgrave tot den Kerckwech 1445 (BP 1216); huys schuer hoff aende Kercke andere einde den Kerckwegh 1700 (RA 96 fol.45v).

KERKWEI

Ter plaetse genoempt den Erdenborch dander sijde beneven de Kerckweij van Heeswijck genoempt 1571 (RA 52); den Blakkencamp in den Eerdenburgh groot ontrent tien karren hoygewas ene eijnt de Kerckweij ander eijnt de camp St. Bastiaan 1770 (RA 166 fol.194v); Kerkenwei onder Weibosch zijnde een houtbosch twee loopense twaalf roeden 1816 (GA 141).

KESSELSBRAAK

Aent Wijbosch geheiten Kesselbraeck 1544 (RA 43 fol.96v).

Afgeleid van de FN van Kessel.

KETELAARSERF

Huys hoff met enen esthuys metten landt ende erffenissen hautwasch daer aen gelegen int Eelschot in eender straeten genaempt die Larystraet gemeindelic genaempt Ketelerserff 1552 (RA 45 fol.8v).

Afgeleid van de FN Ketelaars.

KETTER

Eenen camp hoylants vier mergen lants in de Houtert genoemd den Ketter 1687 (RA 142 fol.170v); eenen kamp hoijlants met sijn houtwasch en verder gerechtigh. ontrent twaelff karren hoijgewas t.er plaetse in de Lieckendonk genoemd den Ketter, aen een sijde den Quaden Camp N.1726; vijftien carren hoijgewasch onder Elschot genoemd den Cetter 1736 (RA 154 fol.78v); hooijland genaamt de Ketter onder Elschot aan de Lieckendonksesteegt 1807 (RA 18 fol.4); de Ketter onder Elschot 1816 (GA 141); een bosch beplant met opgaande bomen en schaarhout en twee parceeltjes weiland genaamd de Ketter ter plaatse de Lieckendonk 1900 A 1856-1863 (HB 1423 fol.183).

Aangenomen mag worden dat we hier te maken hebben met een algemeen scheldwoord. Het mnl. ketter ook sodomiet, verwijst gewoonlijk naar de sekte der Cathari, die in de 12e eeuw uit het oosten naar Italië kwam (afgeleid van Gr. 'katharos' 'rein'). De heftige vervolging door de kerk gepaard met een sterke diffamatie gaf aan het woord de bet. 'verworping', wat dan leidde tot 'sodomiet' (J. de Vries, Ned.EtymWb. 315).

Of stamt de naam uit de periode dat andere geloofsgenoten 'kettters' werden genoemd en behoorde deze grond aan iemand die als ketter bekend stond?

Achterste KETTER

Twee kampen hooijlant genaemt den Voorsten en Agtersten Ketter in den Lieckendonk groot te saeme twaelff karren hooijgewasch jaerlijcx 1773 (RA 167 fol.341).

Voorste KETTER

Twee kampen hooijlant genaemt den Voorsten en Agtersten Ketter in den Lieckendonk groot te saeme twaelff karren hooijgewasch jaerlijcx 1773 (RA 167 fol.341).

KEULSE KAR

Seeckeren huysinge staende hier in de Straet tegenover de Ceulse Karre toebehoort hebbende Daniel Wouter Pennincx 1665 (RA 90 z.f.); huijs hoff schuer stallinghe boomgaert en aengelegen landerijen ontrent seven loopense onder Lutteleijnde ontrent de Kercke genaemt de Cuelse Carre 1685 (RA 142); huijs hoff schuer stallinge en landerijen genaemt de Ceulse Karre onder Lutteleijnde ontrent de Kercke N.1686; Francois van der Eerde hospes in de Keulse Kar 1737 (CvB 350); een huis bestaende in een winkeliers - of nering doende woonhuis van ouds genaamd de Keulsche Kar met schuur hof en aangelag in de kom van het dorp in de Groote Straat N.1838; D 25 - D 27 (hu: 24.86) *Veel dorpen en steden in Brabant hebben een uitspanning binnen hun gemeentegrenzen met deze naam. De naam is afkomstig van een handelsroute die in Keulen eindigde en al in de 17e eeuw gebruikt werd, vooral om het linnen van de vlasboeren naar Duitsland te brengen. Deze handelsroute is komen te vervallen na 1866 vanwege de aanleg van de spoorweg 's-Bosch-Eindhoven-Venlo (J. v.d. Ven, Brabants Dagblad, 31.12.1987). De herbergen hebben hun naam overigens behouden.*

KEUNENAKKER

Een acker teulants genaemt Keunenacker onder tLutteleijndt 1644 (RA 73 fol.63). *Afgeleid van de FN Keunen.*

KEUR

Onder dLutteleijnde opten Keur 1591 (RA 56 fol.63); aen die gemeyn straete genoemd den Kuer 1608 (RA 61 fol.76); drie streepen gelegen ter plaatse genoemd d'Lutteleijnd in Joordens Hoeve en tegenwoordelijck genoemd op den Keur 1643 (CvB); saetlants gelegen ondert Lutteleijnde opte Ceur 1662 (RvS 19); eenen acker teullants drie lopense gelegen op de Cuer langxt de gemeijnte met den houtwasch 1685 (RA 142); huijse, esthuijs, hoff, boomgaert ende lande dien aengelegen met henne gerechtigheden ontrent 6 lopensen op te Cuer N. 1700; de Keur 1757 (JW); Keur 1803 (HV); Keur 1832 (kad): C 1605 - C 1699; op de Keur N. 1834; C 1632 - C 1634 (voorh.: 02.32); C 1637 (b: 26.90).

Het element core, coore, coire, keure, kuere, cure, ook coor of coir. Het gebied, waarbinnen eene keur geldt, 'grond- en rechtsgebied' (Verwijs en Verdam 1895 kolom 1905. Naar men aanneemt vormt de Keur een latere afsplitsing van het gebied Schrijvershoef.

Grote KEUR

Een camp den Groten Coer in Elde 1533 (RA 41 fol.52).

Kleine KEUR

Een camp geheyten den Cleijnen Coer by Elde 1533 (RA 41 fol.52).

Groot en klein hebben mogelijk te maken met een afsplitsing van de oudste ontginningshoeve; het komt bij veel gehuchtnamen in Brabant voor, dat gehuchten worden 'verdeeld' in een zgn. groot en klein deel. Ook in deze studie zijn daarvan directe voorbeelden te vinden bv. groot en klein Borne. Hetzelfde verschijnsel doet zich ook vaak voor bij

de boerderijnamen zoals bv. onder Vlierden en Deurne Grote en Kleine Beersdonk, Grote en Kleine Bottel, Groot en Klein Bruggen en zo zijn er vele aan toe te voegen in Brabant.

KEURAKKER

Op de Ceur genaemt den Cueracker 1693 (RA 271); eenen acker teulants met den houtwasch ende gerechtigheit groot twee loopense onder het Lutteleijnde op de Cuer genoemt den Cueracker N. 1701.

Elk gehucht binnen 'n dorp had oorspronkelijk vaak z'n eigen 'gehuchtakker', een wat groter akkercomplex voor gemeenschappelijk gebruik van de gehuchtbewoners. Door de dichte bebouwing in onze tijd zijn vele van die oude gehuchtakkers verdwenen.

KEURDIJK

Wei en bouwland ter plaatse het Elderbroek genaamd Keurschendijk 1903 C 2827 (HB 1385 fol.120v); : Keurschendijk N.1903; C 2417 (ged.) (b, w: 56.80); de Keursedijk (vm) C 2423 - C 2427. Bij herleiding blijkt het volgende: C 2827 = C 2240.

Een iets verhoogde weg die naar dit gehucht leidt.

KEURGAT

't Keursgat 1757 (JW).

Lager gelegen deel op de keur.

KEURHOEK

Ceurshoek N.1850; D 790 - D 791 (b, w: 63.70).

Met 'hoek' is vaak ook het gehucht zelf bedoeld in de zin van hert of heertgang.

KEURKAMP

Eenen groescamp aent Luttelijnde die men gemeindelick heyt den Coercamp 1536 (RA 43 fol.125v); noch een Cuerkampken groot een buender met veel eykenhout daerinne staende 1575 (CvB 12 fol.56); op de Cuer genoemt den Cuercamp 1703 (RA 146 fol.104v); drie percelen akkerland onder Lutteleinde genaamd de Keurkamp N.1816.

Kamp-namen verwijzen steevast naar jongere ontginningen. Overigens is de notatie 'Ceurkampken' soms misleidend.hier verwijst het niet naar het gehucht de Keur, maar zegt iets over de het eikenhout dat men hier mag uitkiezen, de zgn. keurbomen.

KEURSCHOOR

Eenen heijcamp aent Ceurschoor 1704 (RA 189 fol.28); aen Ceurschoor genaemt Breugelscamp 1735 (RA 154 fol.60); Keurschoor N.1894; C 2445 - C 2449 (w: 1.26.17); C 2450 (b: 23.30); C 3540 - C 3542 (b: 2.42.40).

KEURVELD

Een perceel bouwland onder Borne op de Keur genaamd het Keursveld of Kuiksveld N.1827.

KEURWETERING

Percelen weiland onlangs ontgonnen met de houtwassen en voorpotingen onder Lutteleinde genaamd de Keurschewetering 1 ha. 18 a. 84 ca, N.1812; de Keurschewetering N.1849, 1893; C 1670, C 1693, C 1694, C 1697 - C 1699 (b, w, sb: 1.13.20); C 1672 - C 1675 (b: 1.87.80); C 1677 (b: 38.40).

KIJFAKKER

De Kijfacker in de Broekstraet 1795 (RA 179 fol.80).

KIJFKAMP

De Kijfcamp onder Elschot 1599 (RA 59 fol.113v); de Kijfcamp onder Elschot 1665 (RA 269 z.f.); enen acker teullant voor de Boedonck genaamt de Kijffkamp 1760 (RA 349 map 7); een parseel teulland genaamt de Keijffkamp onder Elschodt aan de Steegt 1797 (RA 180); de Kijfcamp onder den gehugte Elschodt aan de Boedonck 1806 (RA 183 fol.141); vier percelen bouwland onder Elschot op de Steeg genaamd de Kijfkamp N.1826; de Kijfkamp N.1877, 1889, 1903; A 1355 - 1356 (b: 1.17.80), 1357 - 1359 (b, og: 73.50).

In oudere zowel als nieuwere stukken van gronden, waarvan het bezit betwist werd en waarover soms langdurige processen werden gevoerd (M. Schönfeld 167).

KIKVORS

Lambert van Doorn zijn schoor geheel digt zijnde aan zijn land nabij de Kikvorsch 1865 (NAA 408); de Kikvors (vm)

B 2272 - B 2275.

Een terrein met rondom hout met een diepe kuil, die moest worden geheid om de kerk op te bouwen, (Fr. v.d. Kruijssen vm 1986).

KILSDONK

By Kilsdonc 1387 (FS); op die Efterste Camp in Schijnle bij Kilsdonc 1426 (BP 1197); eenen halven camp hooijland groot ontrent voor de helft vier karren hoogewas onder het Wijbosch genaamt aan den Kilsdonc 1756 (RA 161 fol.99v); Kilsdonk 1832 (kad); E 2513 - E 2647; de Kilsdonk N.1833, 1834, 1835, 1842; E 2537 (he: 35.10); E 2569 (w: 49.20); E 2597 - E 2598 (75.50); E 2643 (w: 60.80).

KILSDONKJE

De campkes genoemt de Kilsdonckens 1626 (RA 66 fol.175v); eenen camp hoylants het Kilsdoncxke genoemt onder tWijbosch over het Broeck 1636 (RA 72 fol.90v); 3½ hont groes heij en weij ondert Wijbosch over't Broeck genaemt het Kilsdoncxken 1662 (RvS).

KILSDONKSEDIJK

Die Beyntelhorst aen Kyldoncksschendijck 1536 (RA 42 fol.61v; aen die Keeldonckschendijck 1536 (RA 42 fol.61v); over het Broeck aen Kilsdoncxdijck 1604 (RA 60 fol.193v); een parceil hoylandts aen den Kilsdonckschendijck onder de parochie ende heerlicheijt van Scyndel 1646 (NvdH 12 fol.99).

De dijk die leidt naar de Kilsdonksemolen

KILSDONKSEMOLEN

Die Moelen tot Kilsdonc 1465 (GI fol.8a); onder Wijbosch genoempt Wout ontrent der Kildonxsemuelen 1618 (RA 64 fol.137v); onder tWijbosch ontrent de Kilsdonxe Watermoolen 1701 (RA 96 fol.130); den Pelsbeemt gelegen aende Sluys aende Molen genoemt de Kildoncxse 1707 (RA 97 fol.119); onder de parochie van Schyndel aan de riviere de Aa ontrent den Kilsdoncqse Watermeulen 1719 (RA 150 fol.119v); de Molen van Kilsdonk 1757 (JW).

Bedoeld is de watermolen bij Kilsdonk, tegenwoordig geen Schijndels gebied meer.

KILSDONKSESLUISWIEL

Een half kampken hoylants ontrent vier karren onder Wijbos ter plaetse aende Kilsdonckse Sluyswiel ene zijde en andere zijde den Meulendijck 1728 (RA 101 fol.9v).

De sluis gelegen bij de molenwiel, van belang voor de opstuwing van het water.

KLAAS DEN DEKKERBRAAK

Claes den Deckersbraak by den Schutsboom 1685 (Tiendarchief inv.nr.52).

Afleiding van een PN en beroepsnaam.

KLAAS HEUVELSLAND

Een braak teullant bestaende in twee akkeren op het Oetelaer genaemt Klaes Heuvelslant groot omtrent drie loopense gronde 1771 (RA 166 fol.296v).

Afgeleid van een PN.

KLAASKESAKKERS

Klaaskesakkers N.1898 A 1124 (b, w: 40.20)

Afleiding van de PN Nicolaas.

KLAASKESLAND

Clasenland, Klazenland N.1867, 1869, 1890 D 358-D 359 (hu,b:42.07); Claaskesland N.1890 C 689 - C 690 (w: 46.40)

Zie het vorige item.

KLAAS SNIJDESBRAAK

Land Claes Snydersbrake 1425 (FS); Dirc van Bueghe man van Alit Claes Sniijders geeft in erfpacht aan Dirck Claes Sniijders 2/3 deel in land Claes Sniijdersbrake in Delschit 1425 (BP 1198).

Afgeleid van de PN. Sniijder is de oude benaming voor een kleermaker.

KLAAS WILBORTSKAMPKE

Seker campke hoylands onder den Borne genamt Claas Wilbortscampke 1749 (RA 104 fol.218); eenen akker en

campke hooijlandt ontrent anderhalff loopense Claes Wilbercampke 1779 (RA 170 fol.1).
Claas de zoon van een zekere Willibrord of Wilbort, ook Wilbert.

KLAPHEK

Een huis koestal dorschyloer schuur esthuis hof boomgaard en aangelegen bouw- en wei- of hooilanden ter plaatse genaamd de Buender aan het Klaphek N.1851; C 2087 - C 2088 (96.20).

Bedoeld is een hek dat dichtslaat met een klap (Moerman 127); een synoniem van hekken is draaiboom (M. Schönfeld 135). Zo kende men ook zgn. valhekken, die dus dichtvielen.

KLAVERBLAD

Het Klaverbladt 1734 (RA 101 fol.259v); huysinge met den hoff van oudts genaemt het Claverbladt gestaan onder Elschot in de Straat 1741 (CvB); request van Willem Anthony Brokx in verband met een publieke verkoop van het huis 'in de Regtestraat van oudts genaemt het Klaverbladt' 1793 (RA 349 map 6).

Een typische herbergsnaam die in de stedelijke toponymie regelmatig opduikt.

KLAVERDRIES

Den Klaverdries N. 1899; C 3323 (b: 56.80). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3323 = C 507-509.

Een weiland begroeid met klaver.

KLEURISKAMP

Onder 't Wijbosch over het Broeck genaemt Cleuriscamp 1731 (RA 101 fol.122); Onder Elschot den Cloorencamp drie karren hoygewasch 1750 (RA 158 fol.14); een perceel houtbosch hooi - weiland met een gedeelte weg ende houtwassen onder Weibosch over het Broek aan het eind van Lamelisdijk genaamd Kleuriskamp N.1821.

Onduidelijk waarmee de naam Kleuris in verband moet worden gebracht. Er bestaat wel een Friese vrouwelijke voornaam Kluertsjeen een mannelijke voornaam Kluurd in de betekenis van scherpzinnig en zorgzaam (vd Schaar:237). Of hebben we te maken met een 'scheldnaam' in de zin van iemand die onder de bevolking als een 'kloris' bekend stond, iemand die beschouwd werd als een sukkel, als iemand die de zaken wat onhandig aanpakt.

KLIJSSENBRAAK

Aan den Borne zijn deel in land Clijsenbrake en die Scherpeacker 1415 (BP 1189).

Het element clisse (classe) is verwant met classe + leem, kleiige aarde. (Harl. Gloss. leem, glis). Hetzelfde als clitte, nld. klit, een benaming van een plant. Ook is bekend de benaming van de kliskop, de stekelige knop van klissekruid, die op wollige stof geworpen daaraan vastkleeft, (Verwijs en Verdam 1556).

KLINKHEK

Aan 't Klinkhek 1864 (GA 90); E 1280.

Het eerste lid kan verwijzen naar de PN (van der) Klink. Klink kan ook verwijzen naar een soort afsluithek, in dit geval geen klap - of valhek, maar een dat gesloten kan worden met een klink of hang - en sluitwerk dat een bepaalde klank geeft bij het afsluiten.

KLOKKENBOS

Bouwland in de Bossche Heikampen genaamd Klokkenbosch 1901 A 472 (HB 1334 fol.68a); Klokkenbosch N.1901; A 472 (b: 49.40).

Vooralsnog een onduidelijke benaming voor een bosperceel.

KLOKKENGOED

Land den Clockengoet 1388 (BP 1178); land aen den Borne op den Clockengoet 1389 (BP 1178); twee stukken lant 't ene ter plaetse geheten Clockengoet aen die Gruenenwech 1393 (BP 1180); land aen den Omlope naast den Clockengoet 1400 (BP 1181); ter plaetse genaemt Clockengoet aen den Gruenenwech 1436 (BP 1206); huis en hof met aanliggend land groot vier lopense aent Clockengoetken 1477 (BP 1246).

Identiek aan Klokkenstukske.

KLOKKENSTUKSKE

Dat Clockenstucsken bij de Kerk 1395 (BP 1180).

Het element 'klok' in toponiemen heeft reeds veel inkt doen vloeien. De volgende hypothetische verklaringen worden meestal naar voren gebracht: 1) Grond waarvan de opbrengst diende voor aanschaf en/of onderhoud van de kerkklok; 2) klokkengieterij; 3) volksgeloof: klokken die ergens bedolven liggen, luiden in de kerstnacht of op de dag des oordeels, (dr. J. Molemans 458). De vraag voor Schijndel blijft interessant, maar tegelijkertijd onbeantwoord, of dit

stukje grond in die tijd mogelijk kerkelijk bezit was en door de kerkmeesters werd verkocht om uit de opbrengst een of meerdere kerkklokken te kunnen bekostigen? Uit de historie van de Servatiuskerk is duidelijk geworden dat men ook op andere momenten grond verkocht om dure reparaties aan de kerk uit te kunnen laten voeren. Mocht dit zo zijn, dan is dat natuurlijk weer van belang voor de datering van de middeleeuwse toren. Bekend is ook dat klokken gegoten werden vlakbij de kerk. In dit geval gaat het om een stuk grond in de directe omgeving van het kerkgebouw. (Zweers & Beijers 2000:119).

KLOMP

Een schaarbosch met eiken heesters en met eiken en berken voorpotingen 23 lopensen genaamd de Klomp in de Broekstraat 1800 (RA 136).

Het mnl. clute, cluyt, 'kluit, klomp' (MW III: 1603 Zonhove, Molemans 460) wordt gezien als een bolvormig perceel, een aardhoop (Mnd.Wb. 1581); Het mnd. clood, ablaotend verwant met kluit, betekent in de eerste plaats klomp, kluit, bol, o.m.van aarde, klei, turf (Mnl. WB III:1581). Toch is het in dit verband aannemelijker dat we een relatie moeten leggen met de familienaam Klomp en Clomp, die rondom Broekstraat en Gemonde frequent voorkomt.

KLOOSTER

Bouw – en weiland nabij het Klooster in den Bunder 1910 (HB 1528 fol.8) C 1735-1736.

Bedoeld is het klooster van de Zusters van Liefde in de Pastoor van Erpstraat.

KLOOSTERHOF

Het hof Cloesterhof 1408 (FS); in Lutteleijnde een hof of tuin die Cloesterhof met gebouwen 1410 (BP 1186).

Er heeft rond 1400 mogelijk een klooster gelegen alhoewel daar niets over bekend is. De oude benaming 'cloesterpad' wijst in die richting. Een andere mogelijkheid en tevens aannemelijker is dat een van de middeleeuwse Bossche kloosters uitgebreide bezittingen had in de oude dorpskern rondom de kerk of een grote pachthoeve. Primair denken we dan aan het Groot Ziekengasthuis uit Den Bosch, wat genoemd wordt in de omschrijvingen rond de 'kloosterpad'. Het huidige klooster van de Zusters van Liefde heeft in ieder geval niets met deze veldnaam te maken. De huidige Verlengde Kloosterstraat wel.

KLOOSTERPAD

Land de Cloesterpat 1413 (BP 1188); land gelegen onder dLutteleijnde opt Velt soo groot ende cleijn als dat gelegen is lanx benevene eenen voetpat genoemd den Cloesterpat 1569 (CvB 375); ontrent die Kercke beneven erffenissen des Grooten Gasthuys binnen 'sHertogenbosch andere zijde eenen gemeynen voetpat genoemd den Cloesterpat 1610 (RA 61 fol.151v); een stuccke teulant op de Cloosterpad 1719 (RA 150 fol.121); eenen acker ontrent de kerk genaamt het Cloosterpadt groot een en een quart loopense getransporteerd aan de Heer Ideleth pastoor te Schijndel 1750 (RA 134 fol.185v); eenen acker teulland onder den gehugte van het Lutteleijnde ontrent de Kerk genaamt het Cloosterpadt 1753 (RA 106 fol.31); staende en gelegen onder den gehugte Lutteleijnde aen den Kloosterpad 1769 (CvB 48); Kloosterpat 1803 (HV); Kloosterpad (vm) tussen de percelen D 114 en D 165.

Deze straat droeg in de volksmond enkele andere benamingen nl. Knikkestraatje en sRenierenstraatje. Knikkestraatje omdat aan de noordelijke zijde van dat straatje het grote winkelpand met café 'de Arend' tot oktober 1944 stond, in eigendom van de familie Knicknie. Toen op 22 juli 1902 een zekere Renier Steenbakkers huwde met Maria Knicknie, kwam langzamerhand de naam sRenierenstraatje in zwang. Vroeger bestond ter plaatse een kruising Hoofdstraat-sRenierenstraatje en Kloosterpad. De Kloosterpad, een voetpad, liep vanaf de Hoofdstraat rechtdoor en leidde naar de Pastoor van Erpstraat vice versa. Om nu de benaming 'Kloosterpad' te kunnen handhaven is bij raadsbesluit van 23 december 1921 het sReinierenstraatje uiteindelijk Verlengde Kloosterpad geworden (map CS 1937).

Verlengde KLOOSTERPAD

zie onder : Kloosterpad.

KLOOT

Land die Cloet in dat Kercvelt 1382 (BP 1176); land die Cloet bij de Kerk 1393 (BP 1179); onder dLutteleijnd in die Heijhoef gemeynlick genoemd den Cloot 1580 (RA 54 fol.54); een braeck gemeynlick genoemd den Cloet 1606 (RA 61 fol.13v); twee perseelen lants genoemd die Cloot ende het Geercken aen en neffens malcanderen gelegen onder Lutteleijnde 1685 (RA 142); ondert Lutteleijnde in de Schootschehoeve genaemt de Cloot 1713 (RA 98 fol.240v); de Klood onder Borne 1816 (GA 141); bouwland onder Lutteleijnde genaamd de Klood N.1824.

KLOOTJE

Land die Cloetken 1391 (GBB); land dat Cloetken 1394 (BP 1180); int Clootjen inde Beemde 1686 (RA 142 fol.22v); anderhalf lopense lants genoemd het Clootgen andere zijde de Kercke 1648 (RA 74 fol.176); een perceel bouwland

onder Borne genaamd het Klootje N.1824.

Kloot(je) in de betekenis van een klein bolvormig, meestal hoger gelegen perceel (Molemans 1975a 165). De bolvorm ontstond door de veelvuldige bemesting vanuit het midden van de akker.

KLUIS

Een lopense lants achter die Cluse 1423 (LB); een stuk land bij de Kluis naast de Kerk van Schijndel 1473 (BP 1242); een zesterzaad bouwland Scijnle aen die Cluyse tussen de Gemeijn Ackeren en de straat 1482 (BP 1251); een akker in de parochije van Scijnle in den Bors after die Cluijse genoemt den Helaecker 1537 (CvB 518); onder het Elschot lancx beneven den kerckhoff ene einde aen eenen gemeijnen wech welcken wech is streckende aen erffenissen toebehoerende der selver Kercken genoemt die Cluysse 1610 (RA 61 fol.176v); sal het Groot huijs ende het Cleijn malcanderen altijd moeten wegen soo naer de Cluijse als naer de straete ende het hecken tussen het Kleijn huijs en den Kerckhof hangende te samen onderhouden 1674 (CvB 113); verhuur door Willemina weduwe van Willem Geerit Schoenmakers van seecker huys ende hoff inde Cluys laatst bewoont ende gebruyckt by den Heer Daniel van Gemert pastoor te Schijndel – de verhuurderesse reserveert ende behoudt aen sig in de huysinge de groote camer, opcamer, met nog een kleyn camerke daer alsnu den Cappelaen in slaept, alsmede de hellige vanden solder om daermede te doen naer haer believen 1720 (RA 150 fol.169; Cornelis P. Pijnenburg mr. smid woonde in de Cluijs 1737 (CvB 17);welke schutskooy zal moeten werden gestelt onder den lindeboome ter plaatze genaamt den Kluis 1791 (RA 214 fol.50); de Kluis 1832 (kad); A 1101 - A 1117; de Kluis N.1834, 1835, 1874; A 1108 (b: 06.00); D 5 - D 6 (hu, tu: 02.70); de Kluis 1924 (GA 54); A 4053 (herleiden).

Soms wordt kluis verklaard als een vluchtplaats in moeilijke tijden voor de inwoners (versterking), (Wiro Heesters: 70, 144).Ook een afgesloten ruimte.

Kleine KLUIS

Eenen akker saetlants groot drie loopense gelegen ontrent de kerck aen die Cleijn Cluijse 1584 (CvB 479).

KLUISAKKER

Uit een akker genaamd Cluseecker 1500 (PAS 417); den Cluysacker aen de kerck 1546 (RA 44 fol.10); in die Gemeyn Ackeren by den Cluysse datmen heyt Cluysackerken 1554 (RA 45).

Hier is de dorpsakker bedoeld, waarvan de Kluisakker deel uitmaakte.

KLUISKUIL

Aanbesteding van het maken van een nieuwe trap in den Kluyskuyl 1778 (RA 212 fol.232);en laatstelijk een plakje dat beplant met 26 lindeboomern en de Kluyskuyl met de boomen en gerechtigheeden daar aan behoorende int Elschot ter plaatse genaamt de Kluis groot circa een half loopense 1801 (NHG inv.nr.804).

Bedoeld is hier de brandkuil rondom of nabij de oude marktplaats.

KLUISSTAD

Een akker bij de Kerk aan de straat bij die Cluysstat 1432 (BP 1202);

Het oude element 'stat' werd gebruikt om de plaats of de juiste ligging van iets aan te geven bv. de ligging van de Kluis werd 'clusestat of cluysstat', die van de molen 'molenstat of moelenstat'.

KLUISTIEND

De Kluisschetiend N.1879; E 1139 (b: 18.90)

KLUITENAKKER

Kluitenakker (vm) 1986; D 1218 - D 1226.

De verwijzing naar het element 'kluit' is mogelijk, maar aannemelijker is de benoeming naar de echte Schijndelse familienaam Kluitmans, in de volksmond natuurlijk vaak 'de Kluit' genoemd.

Kluit houdt verband met kloot, in het mnl. cloot, ablatend verwant met kluit en betekent in de eerste plaats klomp, kluit, bol onder meer van aarde, klei, turf (Neerpelt 199); de betekenis van bolvormig en hoger gelegen perceel is ook een gangbare verklaring. (Molemans 1975a 165).

KLUITERT

Onder Elschot genoemt den Clutert 1688 (RA 92 fol.179); op de Langdonck genaemt de Clutert 1688 (RA 270); den halven camp hoijlants genoemt den Cluter 1695 (RA 233.3).

Zie vorige betekenisverklaring.

KLUITMANSVELD

Kluitmansveld (vm); D 1642 -D 1645, D 1650 - D 1653, D 1656, D 1757.
Bekend is de PN Kluitmans; Antje Kluitmans, ± 1920, ongehuwd, (vm).

KNIKKENSTRAATJE

Het Knikkenstraatje (vm) vanaf ca. 1880.

Het is genoemd naar de familie Knicknie die er een winkel en café runde vanaf 1876 onder de naam de Arend. Toen een dochter van Knicknie trouwde met een zekere Renier Steenbakkers, werd het omgedoopt in sRenierenstraatje en bij raadsbesluit van 1921 ontstond voor dat stuk de naam Verlengde Kloosterpad.

KNOKERT

Een halve roije hoylants genoemd den Knoeckart ingenomen anno 1482 (HC 196); een halve roije hoijlants genaemt den Knoeckart andere zijde aan erve genaemt de Weijhoeve 1658 (RRG 6); uit een kamp hooiland van drie morgen onder Wijbosch in den Cnockart 1661 (IS 48); anderhalff hont groes heij en weij int Wijbos in den Knokart 1662 (RvS 67); de Knookert in Weibosch 1816 (GA 141); de Knokert, de Knookert N.1835, 1836, 1844, 1854, 1874, 1887; E 2153 - E 2154 (sb: 1.75.65); E 2175 - E 2176 (b: 32.30); E 2495 - E 2498 (sb, w: 70.00); E 2600 - E 2601 (w, we: 1.24.75); E 2627 - E 2631 (w: 56.80); de waterleiding no.1 (legger B) genaamd Knokert aanvangende bij het gebied van Veghel grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E no.2609/2611 loopende door Kilsdonk en Lamelisdijk grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E no.2486/2426 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 1144/1149 meter – deze waterleiding komt van de gemeente Veghel, den duiker van den Zuid-Willemsvaart, vervolgens vlietende door de Knokert, Kilsdonk en Lamelisdijk en zich ontlastende in de rivier de Aa onder Dinther 1881 (NAA inv.nrs.402-403).

Een percelencomplex gelegen nabij de Kilsdonkse watermolen en ook op gebied van Veghel waar de naam ook voorkomt. Afgeleid van knoeck, knook. Knoeck wijst op de vorm van een perceel grond, een puntig stuk land (Hs 119); Het WNT geeft voor knook 1) enkel, 2) been, bot (WNT 4650); Cnocke (cnoc) van planten, knoop (Verwijs en Verdam 1637); Knoopkruid = korenbloem (Flora van Nederland 1100).

KNOKERTSHEKKEN

't Knookershecken 1779 (Tiendarchief).

Het hek dat toegang bood tot het percelencomplex de Knokert.

KNOTTENKAMP

In de Schijndelsche Campen aan ene zijde de Cnottencamp 1582 (RA 54 fol.202); van den camp achter die Knottencamp liggende genoemd die Buecken 1608 (RA 61 fol.90v); tHecken vanden Knottencamp gesloten wesende 1608 (RA 61 fol.90v); seven hont groes heij en weij ondert Wijbos genoemd Cnoddencamp 1662 (RvS 23); eenen camp hoijlants met houtwas genoemd Cnottecamp over 't Wijbosbroeck 1685 (RA 142); een perseel lants genoemd de Horst gelegen in Knoddencamp oert Broeck 1690 (RA 231.3); eenen camp hoijlants met een houtveltien off houtbosch daer aengelegen over het Wijboschbroeck genaemt van outs Hens Michielencamp aen een eijnde seker hoijcamp genoemd Knottencamp N.1725; perceel hooi- of weiland in twee kampen gegraven met de houwassen en voorpoting onder Weibosch over het Broeck aan Lamelisdijk genaamd Knottenkamp N.1825; Knottenkamp N.1858; E 2513 (w: 53.60).
Het ww. nnoten, betekent: tot een tronk of knoest maken (nl. een boom), knotten (knotwilg). Verband houdend met de ruimere opvatting van knotten, nl. het bovenste van iets afnemen (Verwijs en Verdam 1647, 1648).

KODDEVELD

Hei en weiveld sCoddevelt tussen de straat en de Scheetschecamp en erf die Soerdonck 1471 (SS, BP 1240).

Het mnl. 'codde' staat voor knots of knuppel. De relatie van deze betekenis met een bepaald perceel is niet duidelijk. Of moeten we denken aan een vormaanduiding ?

KOEDIJK

Drie stucken lant groot ontrent vijf lopense onder het Elschot genoemd die Verdonck mette helfte van den Koedijck ca. 1610 (CvB).

De dijk waarover de koeien naar de wei (stal) werden gebracht.

KOEDONK

Uit land onder Schijndel in Eerde bi die Coydonc 1362 (IS 17); eenen beemd in Coydonc 1470 (BP 1240).

Het naamselement cooye (coye), in het mnl. koje, hd koje, ndl kooi komt van het lat. cavea. Een enge ruimte, tot verschillende doeleinden bestemd, voor het tijdelijk herbergen van vee. De laatste opvatting is in het mnl. de gewone, kooi, schaapskooi, schapenstal (Verwijs en Verdam 1835)

KOEKAMP

Wei die Koecamp in den Hoernic 1426 (BP 1197); drie ackeren teulants met een hoycampken seven loopensaet in de Houterd genaemt den Coijcamp 1710 (RA 98 fol.74).

De plaats waar de koeien werden geweid of in het laatste voorbeeld de mogelijkheid dat deze kamp lag in de buurt van een schutskooi, die er in de Houterd immers een lag.

KOENENAKKER

Eenen acker of stuck lants gemeynlick genoempt Cuenenacker elff lopensen saetlants in Scryvershoeve 1579 (RA 54 fol.44).

KOENENBUSSELEN

Ter plaatse genoemt Coenebusselen 1695 (RA 143 fol.138v); ondert Oetelaer genaamt Koenbusseole 1763 (RA 280 fol.210).

Het houtbosje van een zekere Koen of Koenraad afgeleid van Conradus.

KOENENHOFSTAD

Huis aent Elschoet genoempt Coenehoffstadt belent o.a. dat convent van de Baesselaers 1536 (CvB 516)..

Afleiding van de PN Koen(en), Koenraad; een hofstad, hofstede, boerenwoning, maar ook grond waarop een hof en zijn bijgebouwen staat (Mélotte - Molemans 393)

KOEVERING

Op die Koeveringhe 1542 (RA 43 fol.43); bij de Koevering N.1896; D 1489, D 1515 (he: 1.00.00); ter plaatse de Roderheide genaamd de Koevering 1903 (HB 1385 fol.120v); D 2031. Bij herleiding blijkt het volgende: D 2031 = D 1489.

Ook komen benamingen voor als Coveringe, coberringhen (Heesters-Rademakers, 90); Koevering, daarvan schreef Brock: Dit landgoed, thans hoeve, niet ver van de windmolen naast de heide, voert nog den naam van Ouden Couvering. In de oudste tijden bestond hier maar een enkel landgoed, waarbij van tijd tot tijd andere hoeven en erven van de heide ingegraven en aangelegd zijn, als ook een wintmolen, welken allen den naam van Couvering naar het oude landgoed aangenomen hebben". Over de naam van dit goed valt niets met zekerheid te zeggen (Heesters-Rademakers 109).

KOEVERINGSEDIJK

Een gerecht vijfde part in een perceel gemeente geleegeen te Schijndel aan den Koeveringsendijk 1795 (RA 136 z.f.); Koeveringsedijk 1881 (LWW).

De dijk die leidt van en naar het gebied de Koevering.

KOEVERINGSEKOOP

De Koeveringschekoop N. 1885; D 1489, D 1515 (he: 2.00.00)

KOEVERINGSEMOLEN

Jan II Hertog van Brabant geeft Arnold Heyme het recht een molen te bouwen tussen Sint Oedenrode, Veghel en Schijndel met het recht van vrije wind 3 december 1299 (Camps dl.2: nr.584); binnen die prochie van Schyndel ontrent de Coeverincxssemeulen 1630 (RA 67 fol.243); streckende tot opden standaert vanden Coeverincksemoolen 1649 (NvdH 13 fol.4); de koorenwintmoolen op de Coevering leenroerig aan de Raad en Leenhof te 's-Gravenhage staande op de jurisdictie van Sint Oedenrode Veghel en Schijndel daer van de stander de scheijds off paal maakt 1770 (RA 135 fol.16v); heide genaamd bij de Koeveringschemolen N.1894.

De molen van de Koevering heeft altijd de naam gedragen van Hertog Jan II. Hij werd gebouwd op het drielandpunt op de heide bij Eerde in het grensgebied van de drie dorpen, Schijndel-Veghel-Sint Oedenrode.

KOKSEBOS

Koksebos (vm); B 432 - B 440, B 446, B 452 - B 467, B 604 - B 611, B 616 - B 627, B 1833 - B 1843, B 1846.

Afleiding van de PN Koks of de Kok; het is een uitgestrekt bosgebied. Bekend is een zekere Mejuffrouw Maria Mathilde Cock gewoond hebbende te Den Dungen en aldaar overleden 28 maart 1909. Het is mogelijk dat deze bosgebieden naar haar zijn vernoemd?

KOLAKKER

Ex hereditatem dicta Collecker 1421 (HH 128).

Het naamselement 'kol' of 'coll' zou verwijzen naar een geringe verhoging in het landschap, maar is ook bekend in de betekenis van 'koud' zoals in PLN als Kolham, Kolhol en Kolhorn. Sommige auteurs tenderen meer naar het element 'kuil' dat duidt op een terreindepressie. Kol kan ook nog verwijzen naar de plaatselijke begroeiing met de kollebloem of klapproos. Met kollebloem wordt overigens in sommige streken de waterlelie bedoeld. Kolakker zou dus een reliefsnaam of een begroeiingsnaam kunnen zijn. Het is heel goed mogelijk dat hier toch uiteindelijk sprake is van een leesfout in het cijnsregister van 1421, want de vermelding komt helemaal niet meer terug in de registers. Het is haast wel zeker dat Tolakker gelezen had moeten worden, waarbij t en c verwisseld zijn.

KOLENAKKER

Schaerhout in die Buenre op Colenacker 1441 (BP 1211).

Het bestanddeel cole of coel is in de oudere akten vaak een verwijzing naar de PN Nicolaas, (Verwijs en Verdam 1697); cole (cool) met als de vele varianten mhd. kól, koel, mnd. kole, kól, (op te maken uit kólhof), ohd. chóla; vr. cholo; eng cole; hd. kohl; ndl. kool. is afkomstig van het lat. caulis (colis), groente, moeskruid in het algemeen (Verwijs en Verdam 1696). We kennen ook het begrip koolhof of moestuin (Chr. Buiks 217).

KOLENBUNDER

Een buunder land Rutghersbuenre in die Scoetschehoeve tussen Colenbuenre en Jacobsbuenre en strekkende van Rutgher Jans van der Voert tot op den Damme van den Wýer 1382 (BP 1177).

Zie het vorige item.

KOLFBAAN

Erf de Kolfbaan onder Borne 1816 (GA141); erf van ouds genaamd de Kolfbaan N.1879; A 1048 - A 1051, A 2430 (hu, t: 06.09). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2430 = A 1051 en 1052.

Een effen gemaakte ruimte voor het kolfspel, kolfbaan. Kolfbanen worden tot op onze tijd gevonden bij sommige herbergen der plattelandsgemeenten (Verwijs en Verdam 1700). Het kolfspel is een spel waarbij de ballen met een kolfstok zodanig worden op een baan worden voortgedreven, dat ze de palen van de kolfbaan op een bepaalde manier raken. Het is sedert de Middeleeuwen eeuwenlang het populairste volksspel geweest. (WP11.pag.224). Ter Laan voegt er nog aan toe dat men in de Middeleeuwen het kolven beoefende in de kerken en op de kerkhoven. Sedert de 17de eeuw richtte men kolfbanen in bij de herbergen, 80 voet lang en 20 voet breed, aanvankelijk in de open lucht, later ook in afzonderlijke zalen. (Ter Laan 1949:193).

KOLK(SKE)

Een stucxken teulants genaemt het Colcxken ondert Elschot 1665 (RA 81 fol.2v); onder Elschot genaemt de Colck 1695 (RA 94 fol.164v); inden Bogart de Kolk 1780 (RA 170 fol.221); de Kolk N.1871; A 1288 - A 1290 (b, w: 90.90)

Een diepte met water gevuld en ook diepte in het algemeen..... denk aan waterkolk, drinkkolk (Verwijs en Verdam 1702). Bekend is de Veerdonkskolk in dat gebied geleg op de Ve(e)rdonk of Langdonk..

KOLVERSKAMP

Een camp hoylants omtrent sess karren hooygewasch ter plaetse genaemt den Liekendonck off de Hoge Weij andere zijde Colverscamp 1769 (RA 166 fol.70).

Afleiding van een FN of verwijzend naar een kolvenier, iemand die met een kolf gewapend is. Het mnl. 'colf' of 'colve' betekent ook knots of knuppel...daarom moet de verklaring misschien gezocht worden in een vormaanduiding (Pijnenburg & van der Voort van der Kleij : 89).

KONIJNENBERG

Een loopense teullants op den Conijnsbergh onder Wijbos 1717 (RA 132 fol.65).

Een hoger gelegen perceel waar zich veel konijnen ophouden.

KONIJNENHEIDE

De Conijnenheide 1856 (NA 35).

Een heidegebied waar opvallend veel konijnen leven.

KOOIENBRAAKSKE

Een braeckxke teullant groot omtrent drie vierde loopense onder den gehugte Elschodt ter plaetsche genaemt Kooijenbraexken 1773 (RA 274); een braakske teullant genaemt Kooyenbraexke omtrent drie loopense onder den gehugte van Elschodt 1787 (RA 213 fol.184); een braak teelland met de graskanten houtwassen en voorpotinge onder Elschot genaemt Kooijenbraakske drie lopense 1808 (RA 301).

Kooi in de betekenis van kwade of slechte grond of een ontgonnen stuk grond nabij de schutskooi..

KOOP

Een perceel land genaamt de Koop onder Weijbosch op de Hoevens aan den dijk naar Veghel 1807 (RA 184); een perceel teelland en groes genaamt de Koop gelegen onder Weibosch aan de Steenovens 1807 (RA 300); een perceel bouwland onder Weibosch aan den Broekkant genaamt de Koop bij van Bilsen N.1819; de Koop, de Koop bij van Oorschot, de Koop bij Heesakkers, de Koop bij van Kessel, de Koop bij van Osch, de Koop voorbij den Otter, de Koop aan den grindweg, de Koop bij Thijs Valks, de Koop bij Eikemans, de Koop bij Marianne, de Koop bij van Boxtel, de Koop bij Geert Voets, de Koop bij Evert, de Koop van van Erp, N. 1843, 1854, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1877, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1886, 1889, 1897, 1898, 1900; A 538 - A 539 (b, w: 86.70), A 577, A 585 (he: 48.50), A 582 (b: 56.70), A 593 (b: 69.70), A 800 (b: 55.00), A 1232 - A 1234 (w: 44.90), A 2019 - A 2027 (b, w: 1.51.50), A 2355 - A 2365 (w, sb: 1.2.60), A 2370 - A 2372 (w: 61.50), B 286, B 317 - B 318 (b,w: 1.13.14) B 1319 - B 1322 (b, w: 62.06), C 1014 (b: 52.10), C 2417 (w: 42.20), D 1471 - D 1472 (b: 25.40), E 1905 (b: 34.80), E 1922 (b:79.20), E 1940 - E 1941 (b: 84.40), E 1944 - E 1945 (b: 32.60), E 1952 - E 1953 (b: 40.80), E 1977 (b: 16.30), E 1981 (b: 51.20), E 2123 (ged) (w: 42.30), E 3024 (herl) (w: 57.80), E 3029 (b: 58.00), E 3145 (b: 48.00), F 316 (b: 1.7.60), F 372 (he: 94.60), F 391 (96.60), F 464 (he: 97.40); de Keup (vm); E 1928 - E 1930, E 1939. Bij herleiding blijkt het volgende: E 3024 = E 889; E 3029 = E 889; E 3145 = E 2123.

De koop van een nieuw stuk grond dat te rontginning is aangekocht.

Achterste KOOP

Eenen akker teullant groot ontrent een loopense onder den gehugte Wijbosch genaemt den Agtersten Koop 1773 (RA 167 fol.211v); nieuw erf den Achtersten Koop in Weibosch 1816 (GA141); een perceel bouw- en weiland onder Weibosch genaamt de Achterste Koop aan den Broekkant N.1819; de Achterste Koop, den Achtersten Koop N.1870, 1871, 1874, 1875, 1889; E 1975 - E 1976 (b: 52.60), E 2062 - E 2063 (w: 80.90); F 414 (he: 96.90), F 572 - F 574 (b: 1.20.50).

Goede KOOP

Uit een perceel bouwland genaamt de Goede Koop onder Lutteleinde op de Schoot 1783 (HH 134); een perceel bouwland onder Lutteleinde op de Schoot genaamt de Goede Koop N.1828.

Grootste KOOP

De Grootste Koop N.1885, 1890, 1897; C 3166 - C 3167 (herl)(b: 97.90), C 3184 (herl) (b: 41.70), E 2123 (ged) (b: 1.36.80). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3166-3167 = C 1016, C 3184 en 3186 = C 1018.

Grote KOOP

De Grote Koop N.1875, 1893, 1902; A 2378 - A 2379 (b: 1.51.10), C 689 - C 690 (w: 87.20), F 422 (he: 98.00); ter plaatse het Elderbroek genaamt de Grote Koop 1902 (HB 1363 fol.70) C 2958 en 2963.

Halve KOOP

Den Halven Koop N.1898; C 2822 (b: 26.50). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2822 = C 1015.

Kleine KOOP

De Kleine Koop, de Kleine Koop aan Peggenhoef N.1887, 1889, 1890, 1902; C 2881 (w: 47.20), C 2929 (b: 47.90), E 2123 (b: 68.40), F 458 (he: 71.90); bouwland ter plaatse het Elderbroek genaamt de Kleine Koop 1902 (HB 1363 fol.68a) C 3929. Bij herleiding blijkt het volgende: C 2881 = C 1151, C 2929 = C 2417.

Kwade KOOP

De helft van een perceel teulland onder het Wijbosch genaamt de Quaaie Coop groot int geheel ontrent een half lopense 1761 (RA 163 fol.149v).

Tegenovergestelde van de Goede Koop.

Middelste KOOP

De Middelste Koop N.1870; D 1817 (w: 50.20).

Nieuwe KOOP

De Nieuwe Koop, den Nieuwen Koop N.1863, 1865, 1866, 1867, 1869, 1870, 1871, 1875, 1879, 1880, 1884, 1887, 1889, 1890, 1893, 1896, 1897; A 582 (b: 46.30), A 593 (b: 70.50), A 594 (b: 55.00), A 800 (b: 62.60), A 844 (he: 45.20), A 1480 - A 1486 (hh: 1.30.10), A 1987 - A 1989 (w, hh, we: 64.70), A 2370 - A 2372 (b: 61.50), A 2530 (b: 1.2.00), C 2417 (b: 42.20), C 2418 (b: 43.00), C 2936 (herl) (w: 48.50), C 2970 (herl) (? : 61.20), C 3464 (herl) (b:

51.30), D 1815 - D 1816 (b, w: 72.10), E 212 (w: 42.60), E 1593 (ged.) (w: 74.50), E 2123 (ged) (b: 47.00), E 28.90 (herl) (w: 74.50), E 3564 (herl) (b: 47.20), F 255 (b: 1.7.00); bouwland en huisplaatsen zijnde de gebouwen door de erven van Bilsen gesticht met hunne eigene bouwstoffen genaamd de Nieuwe Koop bij van Bilsen N.1887: C 3133 - C 3135 (herl.) (48.60). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2530 = A 2370, C 2936 = C 2417, C 3133-3135 = C 1014; E 3564 = E 2199.

Voorste Nieuwe KOOP

De Voorste Nieuwe Koop N.1897; C 2930 - C 2931 (herl) (b: 67.60). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2930 en 2931 = C 2417.

Nieuwste KOOP

De Nieuwste Koop N.1875; A 2975 (he: 45.20). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2975 = A 844 onder de Vossenbergh.

Oude KOOP

De Oude Koop, den Ouden Koop N.1870, 1880, 1904; B 290 - B 291 (b, w: 73.50), C 2826 (b, w: 56.60), D 1689 - D 1690 (b, w: 91.90). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2826 = C 2240.

Voorste KOOP

De Voorste Koop onder Weibosch 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Weibosch genaamd de Voorste Koop aan den Broekkant N.1819; de Voorste Koop, den Voorsten Koop N.1870, 1871, 1882, 1897; D 1797 - D 1799 (b, w: 59.88), F 380 (he: 1.18.00), F 393 b:0.44.40).

KOOPJE

Koopje N.1867, 1868, 1885, 1889, 1890; A 2471 (w: 30.70), E 1960 - E 1962 (w: 50.60), E 1965 (b: 51.10), E 2030 (w: 32.80). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2471 = A 594.

KOOR

Uit zijn akker achter het Koor van de Kerk tegenover de Hardtbeemden 1525 (PAS 417); een stuck lants in Elscot scrij liggende teghent Coer 1534 (RA 42 fol.17v); aent Choer 1539 (RA 43 fol.8); die Gemeyn Ackere achter tCoer of die Kercke 1564 (RA 49 fol.3v); grond gelegen achter 't Choor in de Hardebeemden 1620 (CvB); ondert Wijbosch achter tChoor 1648 (RA 74 fol.177v); een perceel lant gelegen achter tChoir met een busselken daeraen gelegen anderhalff hont 1662 (RvS 65); eenen acker teullant groot een sestersaet gelegen achter het Coor 1685 (RA 142); een huysken hoff lande groot een sestersaet achter tCoor van de Kercke 1693 (RA 232 map 3); eenen acker achter het Coor gelegen N.1704; een parceel ackerlants agter het Choor van de Groote kerk groot ontrent twee cleijn loopense aen ene zijde het Kerckelant 1746 (RA 104 fol.49); het Koor onder Weibosch 1816 (GA 141); onder Elschot genaamd achter het Choor in de Helakkers N.1834; E 1089 (b: 57.00).

Het mnl. choir, choer en cuer staat voor: een afgeschutte ruimte, aan welk einde het altaar is geplaatst in de kerk. Het koorgedeelte van de Schijndelse Servatiuskerk waar zich het oksaal bevond is volgens historische bronnen in 1540, na de grote brand van 1512, vernieuwd door Balweker uit Heeswijk. Het naamsbestanddeel 'choor' komt ook nu en dan voor in de betekenis van binnenplaats, open erf achter een huis (Verwijs en Verdam 1855, 1857) te vergelijken met het Franse 'cour'. In de omschrijvingen wordt af en toe Wijbosch genoemd. Dit klopt met de ligging op de kadasterkaart waar het gedeelte achter de kerk op sectie A.1 ligt en die sectie valt onder Wijbosch kaartblad 1, grenzend aan de sectie Elschot.

KOORKAMP

Onder den gehugte van het Lutteleynde genaamt den Coorcamp groot ontrent een loopense gronde 1750 (RA 105 fol.47).

Omdat het hier het gehucht Lutteleind betreft is het twijfelachtig of het een stuk land is achter het koor van de kerk. Men hield de gehuchtindeling vrij nauwkeurig aan. Misschien betreft het hier een verwijzing naar de Keurkamp gelegen op de Keur.

KOORSTUKSKE

Dat Coerenstucksken op de Beemden 1395 (BP 1180); onder Delschot op die Coerstucken 1557 (RA 46 fol.52); opt Velt int Coerstuck 1579 (RA 54 fol.26v)..

Het ww. koeren betekent 'op de uitkijk staan' (WNT 4973); Ook is een verband mogelijk met het onder Keur vermelde coer (kuere, kure). Misschien heeft er een woord van deze vorm bestaan in de betekenis van wachttorentje, een in de hoogte gelegen punt, van waar uit men de omtrek kon overzien (Verwijs en Verdam 1665) Onze voorkeur gaat uit naar

een verwijzing naar het koor van de kerk, alhoewel het hierdan gaat om enerzijds het koorgedeelte van de vroegste middeleeuwse kerk, dus dat van voor de brand in 1512 en anderzijds dat van na de brand. Of was het een stuk land waar zgn. 'coer- of ceurbomen' stonden, goede eikenbomen die omgehakt werden?

KOPEN

De Koopen in het Elde 1924 (GA 54); C 2413.

Van oorsprong gaat het in al de bovengenoemde veldnamen om ter ontginning verkochte percelen heigronnd, verdeeld in "kopen" (Mélotte & Molemans 507).

Nieuwe KOPEN

De Nieuwe Koopen aan den Vossenbergh 1866 (NAA 409); de Nieuwe Koopen langs de Molenheide 1866 (NAA 409); de Nieuwe Koopen 1881 (LWW).

KOPEREN KNOP

Huis bestaande in ene arbeiderswoning en aangelegen akker- weilanden met de houtwassen en voorpotingen onder Lutteleinde aan den Heikant genaamd de Kopere Knop vier lopensen drie roeden N.1814; een erf de Kopere Knop onder Lutteleind 1816 (GA 141).

Verwijzend naar een knop, b.v. een deurknop, etc. handvat of sieraad, van koper vervaardigd, (v. Dale 1393; koperen bout of knop, agent van politie (v. Dale 1427).

KOPPENAKKER

Coppenacker ter plaetse geheeyten Keyendael 1475 (BP 1244).

KOPPENKAMP

Coppencamp in Eerderwaut 1444 (BP 1214); een bempts geheijten Coppencamp groot ontrent vier bunder 1550 (RA 107); eenen halven camp hoylants onder d'Elschot in de Bacxhoeve genaemt Coppenkampken 1738 (RA 102 fol.126). eenen camp hooylands in de Bacxhoeve genaemt Coppenkampken 1745 (RA 156 fol.58);

KOPPENSTUKSKE

Coppenstucsken onder Wijbosch 1476 (BP 1245).

Het element koppe, ohd. chuppa, ook koppel is een ronde top of bol (Verwijs en Verdam 1882); koppel is ook de benaming van een stuk land dat gemeenschappelijk eigendom van verschillende personen is (Verwijs en Verdam 1885). Koppen of coppinge van het germ. koppingo vgl. met het mnl. coppe betekent "spin, haarbos", vandaar dat men zou kunnen denken aan een "plek met dicht struikgewas"? (Gijsseling 572). De vraag is of 'koppen' hier wel in deze betekenis gezien moete worden. Aannemelijker is dat we rekening moeten houden met een verwijzing naar de PN Jacob, verkort tot Kop of Kup van Kobus.*

KORSTENVELD

Corsteveld 1756 (RA 161 fol.59).

Vernoeming naar Goyaart Corsten of Korsten.

KOSTBRAAK

Ex Costbrake juxta Wijbos 1320 (HH 125).

Het element 'kost' wordt veelal in verband gebracht met de oorspronkelijke ontginning die grote kosten met zich meegebracht zou hebben zonder dat er veel baten op volgen. Men noemt dan namen als Kostverloren, Jammer, Tranendal, Verloren Arbeid, Kostverlies e.d.!

KRAAIENSPAD

Kraaienspad (vm); B 1389 - B 1406.

In de winterdag zaten hier veel kraaien; ook is denkbaar een benoeming naar de PN. (van) Kraai.

KRAAIENSPOT [vgl. Creijspot]

Krajespot Kraaiespot (vm); B 1089 - B 1093; B 1396 - B 1406.

KRAKEELAKKER

De Krakeelakker 1809 (RA 288); de Krakeelakker onder de Borne 1816 (GA 141); een perceel hooi- of weiland met den gehelen weg onder Weibosch in de Beemd genaamd de Krakeelakker N.1828.

Afgeleid van kijken dialectisch keven. Herhaaldelijk leest men in oudere zowel als nieuwe stukken van gronden,

waarvan het bezit betwist werd en waarover soms langdurige processen werden gevoerd. Men bleef erover krakelen. Zo'n land heette een kijfveld (M. Schönfeld 167).

KREIENDAAL

Drie lopense lants op die Wytackers geheiten Creyendael 1554 (RA 45).
Verwijzing naar de PN van Creij of....is het een verschrijving van Keiendaal ?

KREIENSCHILD

Ter stede geheiten dWijbosch op die Witacker geheiten Creyenscheylt 1557 (RA 46 fol.39v).
Een schild is een stuk grond wat iets hoger is gelegen.

KREMER

Een halff houtbosch off houtveltien genoemd de Cremer gelegen in de Rietbeemde N.1726; een houtbusseltje met eenig hooijgewas genaemt de Kreemer groot ontrent anderhalff loopense onder den gehugte Weijbosch 1773 (RA 167 fol.219); weiland en uitweg de kleine dries in de Beemd genaemt de Kremer 1907 (HB 1457 fol.97) E 1480-1481.
De PN Kremer of Cremer betekent marskramer, rondtrekkend koopman. Ook de oude benaming 'mersman', denk aan de Mersmanshoernic (Martemanshurk) hoort in deze rij thuis.

KREMERSBOS

Het Kremersbosch onder Weibosch 1816 (GA 141); hooi - en weiland voorheen houtbosch onder Weibosch in de Beemd genaemt Kremersbosch N.1818; nabij de Zuid-Willemsvaart in het perceel genaemt Kremersbosch de verkoop van schaarhout toebeh. aan Gerard v.d. Horst particulier te 's-Bosch N.1842; Kremersbosch in de Houtert of Bosscheheikampen N.1852; A 475 - A 476 (bo: 2.51.30).

KREMERSBUSSELEN

In het Busselen onder Elschot van ouds genaemt het Cremersbusselen 1753 (RA 240 map 4); onder den gehugte Elschot ter plaatsche genaemt Kreemersbusselen 1793 (RA 259 map 5).
Het houtbosje van de familie Cremers of van de 'kremer' uit het dorp = de grutter, marktkoopman.

KREMERSKAMP

Een perceel groes gelegen in de Bacxhoeve genoemd Cremerscamp enen halven mergen 1662 (RvS).

KREMERSKUILEN

Teullant onder de Broekstraet genaemt de Kreemerskuijlen groot ontrent seeven loopense gronden 1775 (RA 168 fol.207v); de Kremerskuijen, Kremerskuijlen N.1842, 1848, 1854, 1860, 1872; C 476 - C 478 (b: 75.60).

KREMERSPAD

Bollenhof beneffens erffenisse van het Cloester genaemt Mariawaeter streckende van de gemeijne straet tot op den voetpat aldaer genaemt Creemerspat 1664 (RA 80 fol.104); onder dLutteleijnde ter plaetse aende Cremerspat 1693 (RA 143 fol.60); den acker naest Cremerspaytje 1719 (RA 199 z.f.).

KRESPOT [vgl. Creijspot]

Crespot 1757 (JW); Crespot 1803 (HV); de Kreitspot onder Borne 1816 (GA141); perceel bouw-hooi- of weiland onder Borne genaemt het Kreitspot N. 1822.
Het element krijgt is bekend onder de betekenissen: 1) kring, cirkel; 2) kampplaats, strijdperk, afgeperkte ruimte, waarbinnen de gerechtelijke tweekamp plaats had; ook worstelpark, Verwijs en Verdam 2101).

KREUPELE(N)KAMP

Uit ackerland genaemt den Haeck groot drije loopense in den Baers bij Cruepelskampken ene zijde aent Cruepelscampken andere einde de gemeijn straete 1658 (RRG 33); een campken gemeijnlick genaemt Cruepelscampken neffens de gemeijne straet 1667 (CvB); eenen acker teullants genaemt den Langenacker onder Borne aen d'een sijde Cruepelscampken 1685 (RA 142); Dirck Gerit Hendricxcamp oft anders genaemt den Creupelencamp 1708 (RA 147 fol.224v); den Creupelencamp 1757 (JW); ex agro onder Borne bij de Sattelhorst sijn erfven en benevens de Sattelhorst in Crempelscampke 1783 (HH 163); verkoop van land onder de Borne den Kreupelencamp 1789 (CvB); twee parceelen akkerland genaemt den Creupelencamp onder Borne 1804 (RA 183); de Kreupelekamp N.1837, 1877; B 1688 - B 1689 (b: 90.70), B 1693, B 1697 - B 1700 (b, sb, w: 1.76.90); Kreupelekamp (vm); A 935 - A 936.
Een benoeming naar de begroeiing met kreupelhout (Mélotte & Molemans 175) of was de oorspronkelijke eigenaar en ontginner misschien kreupel?

KRIBBE

De Kribbe N.1877; A 381 (b: 89.90).

Op het Nonnenbosch gelegen; het naamselement crebbe of cribbe betekent: gevlochten rijswerk, waarachter stenen of aarde geworpen wordt om den oever of dijk te beveiligen (Verwijs en Verdam 2072).

KRISSENAKKER

Krissenakker (vm); C 1124.

Chris(t) verbasterd tot Kris als een afleiding van de PN Christiaan.

KRISTE KROLLEVELD

Krieste Krolleveld (vm); C 1497.

Afleiding van de PN Christiaan Krol.

KRISTEVELDJE

Een braecke teullands ontrent twee loopense onder den Borne genaemt Cristeveltje 1741 (RA 103 fol.118v); een perceel akkerland onder Borne genaamd Kristeveldje N.1815.

KROLLENAKKERKE

Twee akkeren teullant genaemt Krollenakkerke 1771 (RA 166 fol.296v); twee akkerken teullant genaemt Krollenakker onder den Borne op het Oetelaar 1776 (RA 212 fol.4).

KROLLENLAND

Krollenland N.1869, 1871; A 1393 (b: 26.70)

Afleiding van de FN Krol.

KRONENHUIS

Bouw – en weiland achter Kronenhuis aan den Boschweg 1910 (HB 1528 fol.5a) B 2308-2311.

Het huis van de familie Kroon of Kronen.

KROOGBOS

Croogschbosch onder Weibosch 1816 (GA 141); stuk bouwland onder Weibosch genaamd Croogsbosch of de Rietbeemd N.1832.

Het woord kroog betekent: rietkraag. Een bos met opvallend veel rietgroei.

KROOI

De Krooi (vm); B 490 - B 501.

Een verschrijving van kraai of een verwijzing naar de PN van Croij? Vooralsnog onduidelijk.

KRUIS

Twee hont saetlants ondert Wijbos genaemt het Cruijs 1662 (RvS); onder 't Wijbosch tegenover 't Cruys 1685 (RA 192 fol.78); onder het Wijbos tegenover het Cruys ende inden Hardencamp 1714 (RA 195 fol.1); onder het Wijbos ter plaetse aen het Cruys 1728 (RA 152 fol.254).

Bomen die als grensaanduiding dienden, voorzag men vaak van merktekens (b.v. merken met kruis of inslaan van een spijker) Natuurlijk behoeft niet elke veldnaam met "kruis" op een grensaanduiding te wijzen; in de meeste gevallen zal men met gewone veldkruisen, hagelkruisen en soms ook wel zoenkruisen te doen hebben. Men moet in sommige gevallen ook denken aan een kruisvorm van het betreffende perceel. Lindemans meent dat de benaming kruisveld meermalen zijn naam ontleent aan de kruispaalboom, de draaiboom die de toegang tot de akkers afsloot (M. Schönfeld 140).

KRUISBERG

Vier lopenzaad land aan den Kruisberg 1531 (IS 36).

Hoger gelegen stuk bij een kruis gelegen of zelf voorzien van een kruis.

KRUISBOS

Kruisbos 1978 (BNA).

KRUISSTEEG

Twee beemden op die Cruysstege 1500 (PAS 417); onder Elsschot die Cruysstege ofte in Heesackerstege 1548 (RA 44 fol.39v); land onder Delschot ter plaetse gemeijnlijck genoempt die Cruysstege 1582 (CvB); de Cruyssteegd 1757 (JW); de Kruissteegd onder Elschot - Weibosch 1816 (GA 141); Kruissteeg 1832 (kad), sectie E; op de Kruissteeg N. 1835; A 1449 - A 1452 (w, og: 83.20); de Kruissteeg N.1896, 1966 (CS); A 1438 - A 1443 (w, hh: 1.32.20).

KRUISSTEEGKAMP

Kruissteegkamp N.1868, 1886; A 1438 - A 1443 (w: 1.32.20).

KRUISSTRAAT

Tot die Cruysstraedt oft Boecopshecken 1646 (NvdH 12 fol.84); omtrent de Cruysstraet genaemt den Eeckelhoff 1711 (RA 98 fol.96); int Elschot die Cruysstraet 1780 (RA 140 fol.181); een perceel akker- en weiland onder Borne op het Oetelaar genaamd de Kruisstraat N.1814; een perceel bouwland onder Elschot op de Tolakkers genaamd de Kruisstraat N.1819; Kruisstraat 1832 (kad) sectie B; in den Sluiperman nabij de Kruisstraat N.1856; C 2207 - C 2208 (w: 69.60); de Kruisstraat bij het Elderbroek 1884 (NAA 423); belend ten oosten door het Kruis- of Venisstraatje en den Theeuwishoekweg 1900 (HB 1330 fol.42a).

De Kruisstraat in sectie B wordt later de Olieeindsestraat (CBP).

KRUISSTREPEN

Vier lopense land die Cruysstrepe 1388 (BP 1178); 1/5 deel van een stuk land op die Cruysstrepn 1432 (BP 1202).

KRUISWEG

Uyt een stuck lants genoempt den Kruiswech int Elschot 1549 (RA 44 fol.57); twee hont saetlants ondert d'Elshot genaemt den Cruyswech 1662 (RvS); een half loopense aende Cruyswegh genaemt den Eeckelhoff 1701 (RA 145 fol.172v); op den Cruyswegh genaemt den Eekelhoff 1711 (RA 98 fol.95v); de Kruisweg onder Elschot 1816 (GA 141); nabij den Kruisweg der Steenen Kamer 1878 (NAA 418); de Kruisweg N.1879; A 1013 - A 1014 (b: 59.80); op de Kruisweg van de Nieuwe Molens naar het Hoog Weibosch 1881 (NAA 421).

KRUIHOF

Woonhuijs staende binnen dese dorpe van Schijndel ontrent de kercke aldaer, d'ander sijde beneffens den Groenenwech, dat de voors. Groenenwech breet is bevonden te sijn elff en een vierdel voets wel verstaende te weeten teegens den Cruijthoff is de maete aengeleeght aende Doorenhegge staende aen de voors. Cruijthoff 1622 (CvB); de Kruithof (vm) F 86 - F 857.

De cruuthof of cruythof was niets anders dan een moestuin, ook tuin in het algemeen doch gewoonlijk was een gedeelte daarvan bestemd voor het telen van groenten of moeskruiden (Verwijs en Verdam 2190). Men kan ook denken aan de FN Kruithof.

KRUIHOFSKOOP

Heide met dennen te rplaatse de Roderheide genaamd Kruithoffskoop 1907 (HB 1447 fol.79) F 852-853.

KRIJGSPOT [vgl. Creijspot]

Ter plaatse den Engel in het Krijgspot N 1866; B 1174 - 1178, 1184 - 1185 (b: 1.17.40).

KRIJNSKAMP

Eenen mergen groes heij ende weij onder Delschot genaemt Crijnscamp 1662 (RvS); onder Elschot op de Steegt genaemt den Crijnscamp 1733 (RA 153 fol.189)..

Benoeming naar de PN Krijn of Crijn een afgeleide vorm van Quirinus.[zie ook Quirinuskamp].

KUIKSGAT

Aent Kuyksgat 36 roeden 1804 (RA 183 fol.15v); een perceel bouwland onder Lutteleinde genaamd het Kuiksgat N.1825; Kuiksgat, in het Kuiksgat N.1835, 1878; C 1784 (b: 07.50), C 1794 (b: 45.40).

Mogelijk en benoeming naar de PN van Kuik of Cuijk. In de Peel kent men een laag gedeelte onder de naam 'de Kuikenvlôs', waar vroeger een ven was (M. Schönfeld 143)

KUIKSSCHOOR

Huysinge hoff ende lande groot een sestersaet onder Lutteleijnde aent Cuyxschoor 1700 (RA 234.1); een partije teulants gelegen aent Cuyxschoor 1717 (RA 150 fol.18); Kuiksschoor 1803 (HV)

Een schoor is een steun - of stutbalk voor een eenvoudig bruggetje over een waterloop.

KUIKSVELD

Een stuck lants gelegen in Cuijcxvelt anderhalff hont 1662 (RvS); ter plaatsche genaamt Kuijksveldt 1785 (RA 173 fol.42); een braak teullandt genaamt Kuijcxveldt onder Lutteleijnde aan de gemeene weg drie lopense 1802 (RA 182); Kuiksveld onder Borne 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Borne op de Keur genaamd het Keursveld of Kuiksveld N.1827.

KUILBRAAK

Land die Cuijlbrake 1394 (BP 1180).

KUILEN

Aen die Cule 1382 (FS); een huis hof en aangelag onder Scijnle aen die Cule strekkende met beide einde aan de gemeijnt 1383 (BP 1177); land in die Kuyl in 't Lutteleijnde 1440 (BP 1211); een huijs hoff en hoffstadt aent Lutteleijndt gheheijten ghemeindelick in die Cuijl 1535 (CvB); uit een erf aent hecken in die Cule genoemt 1552 (IS 39); in die Broekstraet gemeynlic genoemt in die Cuylen 1604 (RA 60 fol.174v); een perceel lants in de Cuijl gelegen 1662 (RvS); in de Cuylen aen de heijde 1663 (NvdH 14 fol.254); drie stukken teulland genaamt de Kuijlen in de Broekstraat 1795 (RA 179); de Kuijlen 1803 (HV); zeven akkeren teulland met een groesveltje genaamt de Kuijlen onder Borne op het Oetelaar 1804 (RA 183); de Kuil 1832 (kad); C 424 - C 591; de Kuilen 1832 (kad) C 447-448, 459-460, 470-473, 475-478, 480; huis erf met aangelegen bouw- en weilanden onder Borne op het Holder genaamd de Kuil N.1833; C 452, C 455; eenige percelen bouwland onder Gemonde aan de Broekstraat onder Schijndel genaamd de Kuil N.1882; C 521 - C 528 (b: 1.4.67); de Kuil, 1886 (GA 101); C 459, C 475, C 480 (he, og: 08.86).

Het mnl. cuul, cuile, cuil betekent: kuil, groeve, diepte (Verwijs en Verdam 2199), ontstaan door het steken van turf of leem, dan wel laag gelegen grond (Molemans 1976a 908)

Achterste KUILEN

De Achterste Kuilen N.1871, 1892, 1896; C 426 (ged) (b, w: 4.70.70), 495 - 501 (b, sb: 1.72.6).

Middelste KUILEN

De Middelste Kuilen N.1871; C 495 - 497 (b: 94.20).

Voorste KUILEN

De Voorste Kuilen N.1871, 1892, 1896; C 426 ged. (b, w: 4.70.70), 502 - 504 (b: 90.20).

KUILENAKKER

Twee loopensaaten teulland den Cuijlenacker onder de parochie Schijndel 1680 (RA 132 fol.66v).

De gehuchtakker van het gebied de Kuilen ?

KUILENHEIKE

Die Luesige Heyde ofte Cuylenheyken tussen Gestel ende Schijndel 1658 (NvdH 13 fol.360); Kuilenheike Kuilenheide N. 1871, 1876, 1877, 1901; C 425 (b: 1.57.70), 426 ged. (b, w: 4.70.70); Kuilenheike 1902 (HB 1341 fol.4) C 2707-2713.

Heidepercelen gelegen onder de Kuilen.

KUILENHUIS

Kuilenhuis N.1888; C 458 (hu, b: 37.94); Kuilenhuis 1903 (HB 1351 fol.2a) C 3491-3492. Bij herleiding blijkt het volgende: C 3491-3492 = C 452-458.

Huis gelegen op de Kuilen

KUILENKAMP

Een weijcamp genoemt Cuijlencamp in de parochie van Schijndel in de Cuijlen 1656 (CvB).

KUILESAKKER

Een acker teulants genoemt Cuijlersacker gelegen in de straet negen loopense 1685 (RA 142); derdalff loopense teulants genoemt den Breedenacker ene zijde Cuylersacker 1696 (RA 143 fol.196); gelegen in de Straet van outs genoemt Cuyldersacker 1705 (RA 146 fol.177v).

Het kan een verwijzing inhouden naar de PN Verkuilen? Ook is bekend de beroepsnaam cuelnaer, colenare, keulenaer, kulengrever, kuilgraver, doodgraver of mnd. kulere, steenhouwer (Verwijs en Verdam 2195)

KUIPERHUIS

Kuiperhuis N.1895, 1896; E 1812 - 1814 (hu, b, w: 73.70).

Afleiding van de PN Kuipers.

KUIPERKESAKKERTJE

Cuperkenseckerken oomtrent de Kerk 1500 (PAS 417).

Het akkertje van het kuipertje, een man die kuipen maakt maar klein van gestalte is.

KUITVELD

Een acker teulland onder het Lutteleijnd genaamt Cuijtveld 1773 (GAH 1).

Het mnl. coyte koyt, kueyte, cuete, cuyte, koeit, keute, keut, keite, kueyt) kuit is de benaming van een soort van inlands bier. Meestal was het dun bier, doch niet altijd, maar steeds zonder hop (Verwijs en Verdam 1680).

KULDERSAKKER

Groesland onder lutteleijnt genaamd Kuldersakker N.1767; een braak teulland onder Lutteleijnde aan den Heijkant genaamt Kuldersakker aan de gemeene weg 1807 (RA 184); Kuldersakker onder Lutteleinde 1816 (GA 141).

Is 'kulder' mogelijk identiek aan 'kuilder of kuiler' ? Een andere aannemelijke verklaring vonden we in het tijdschrift van het Brabants Landschap van december 2001 no.133, waar Peter Keij schrijft over de wulp, die dialectisch wordt aangeduid met 'kulder', afgeleid van het geluid dat die prachtige vogel laat horen. Hij maakt een vergelijking met het Engelse 'curlew' en het Franse 'courli'. Het zijn alle drie zgn. onomatopoeën, benamingen die zijn afgeleid van het geluid dat iets of iemand voortbrengt. Andere bekende voorbeelden uit de vogelwereld zijn koekoek en tiftjaf.

KUMMENAKKER

Int Weibos ter plaetse genaamd de Berisakkers genoemd wordende de Kummenakker N.1848; E 1517 (b: 24.60).

Het mnl. cume is bekend onder verklaringen als zwak, gebrekkig, krachteloos, mat, lijdend (Verwijs en Verdam 2204).

Slaat het mogelijk op slechte grond ? Of bedoelt men laag gelegen grond in een komvorm of komme in de Rietbeemd. Kumpel gaat terug op mnl. comme, com "kom, inzinking", (J. Molemans Zonhoven 481).Of hebben we te maken meteen verschrijving van de Kromme Akker.

KWADE JAAR

Land dat Quade Jaer bij die Hardbeemde 1392 (BP 1179).

Kwade is te relateren aan de Hardebeemden, waar het gelegen is. Het element 'jaar' is vooralsnog onduidelijk. De mogelijkheid is niet uitgesloten dat het hier gaat om zgn. rijbeemden of wisselbeemden, die het ene jaar aan de ene en het ander jaar aan de andere eigenaar in gebruik gegeven waren of verwijst het naar een jaar van een bijzonder magere oogst?

KWALBEEK

Kwalbeek z.j.

Het grensbeekje tussen Den Dungen en Berlicum dat, lopend door Schijndel en Den Dungen, uitmondt in de rivier de Aa ter hoogte van de watermolen ter Steen.

KWEEKBOS

Versogte permissie en consent tot het aanleggen van een Queekbosch onder het gehucht of hertgank van Elschbosch ter plaatse genaamd de Vossenbergh 1774 (RA 349 map 6).

Aanleg van een plantsoen, want in de akte zelf wordt verder gesproken over 'om het selve met slooten te mogen omgraven tot conservatie van het plantsoen'. De benaming Elschbosch moet natuurlijk zijn Elschot, maar zal onder invloed van "Queekbosch" per abuis als Elschbosch genoteerd zijn.

KWEEKPUT(TEN)

Eenen halven camp lants onder de Borne byden Queekput 1612 (RA 63 fol.108); op d'Oetelaer genaemt den Queeckput 1705 (RA 147 fol.13v); twee ackers aen de Queecput 1747 (RA 157 fol.6); twee percelen bouwland onder Borne op het Oetelaar in d'Oirendonk genaamd de Kweekputten of Goyaert Korstenveld N.1827; de Kweekput N.1885; C 2193 - 2195 (b, og: 78.70); de Kweekputten N.1835, 1836, 1857, 1869, 1887, 1900; C 1278 - 1279 (w: 55.30), 2186 - 2192 (b, w, we: 1.54.10), 2193 (vh: 17.32), 2193 - 2195 (b, og: 78.70), 2201 - 2203 (b, og: 83.80).

Hier gaat het om een perceel opgaand geboomte dat was beplant met welwassende eiken. Was de eigenaar soms een bekende boomkweker ?Hier gaat voor wat betreft de betekenisverklaring de voorkeur naar uit.

Putten zijn lager gelegen percelen of er is sprake van een benoeming naar de ligging bij een moerput, zand- of leemput. Put is ook bekend als een min of meer uitgestrekt omsloten water (Lindemans 24). Werden er bepaalde vissoorten in gekweekt ?

KWEEKVELD

Het Kweekveld N.1897; C 1278 - 1279 (w: 55.30).

Het veld gelegen bij de Kweekputten ?

KWINT

Drije loopense genaemt de Quint 1709 (RA 148 fol.82v); int Wijbosch genaemt den Quint 1777 (RA 285 fol.121v); een parseel teullandt zijnde twee akkerkens genaamt de Quint onder Weijbosch twee lopense 1790 (RA 177); 1/6 part int erff gelegen aan de heij onder Wijbosch genaamt de Quint een lopense 1802 (RA 182); erf in de Kwint in Weibosch 1816 (GA 141); erf in de Kwint onder Weibosch 1816 (GA 141); huis bestaande in ene keuterswoning koestal schuur en dorsvloer hof boomgaard en aangelegen bouw- en weilanden onder Weibosch in het Hoog Weibosch aan de Zandkant genaamd de Kwint N.1828; de Kwint N.1834, 1848, 1851, 1865, 1881, 1898; D 1322 - 1323 (b: 44.70), 1335 (b: 31.40), 1347 - 1348 (b: 35.70), 1357 - 1358 (b: 17.50), 1362 (b: 36.41), 1991 (hu, b: 35.70). Bij herleiding blijkt het volgende: D 1991 = D 1347-1348.

Quint of Quintus is een mansnaam (heiligennaam). Ook bedoelt men soms met quint 'slechte grond' het 5e element (vuur, lucht, water etc) (van Wijck 364). Maas vermeldt in zijn boek dat een zekere Antoon Wouters, de zoon van Caspar, als schilder oog had voor detail. Hij schilderde op een dag het huisje van Piet Duits, gelegen tegen de buurtschap d'n Berg aan, ter plaatse geheten 'de Kwient'.

Maas 1991: 8.

Oude KWINT

Een braexke ackerlant genoemd den Ouden Quint onder het Weibosch groot omtrent drie loopense 1764 (RA 164 fol.200v).

LAAGSTRAATSELOOP

Laagstraatschenloop 1881 (LWW); waterloop sectie D – zie onder: Lage Straat.

De loop die aansluit aan de Lage Straat of Laagstraat nu Heikantstraat.

LAAGTE zie ook: Leegt

Anderhalff loopense genaamt de Leegt nabij Huygewillig aan den Hoolenwegh 1806 (RA 137 fol.51v); De Laagte onder Elschot 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Elschot op de Akkers nabij de Molen genaamd de Laagte N.1818.

LAAK

De Laac in Heezackerstege 1320 (HH 125); eenen kamp genaemt die Lake bij die Hezewikerstege 1384 (BP1176); een beemd die Lake groot drie morgen op die Heezeackerstege 1474 (BP); uit bezit genaemt Laec in de Heesackersteghe 1507 (HH 133); land geheiten die Laeck aent Elschot op die Heesackerstege 1535 (CvB); die Laeck op die Cruysstege 1543 (RA 43 fol.76v); onder de gehugte van Wijbosch ter plaatse genaamt aen de Kilsdonck genaamt de Laak 1749 (RA 157 fol.208)..

Laak in de betekenis van moerassig land (M. Schönfeld 53); Laak betekent ook scheidingsloop (Verdam 70); Laak, lake, leke: waterloop in moerassig terrein in de omgeving van de Heeswijksesteeg, die in de oudere notities vaak Heesakkersteeg genoemd wordt of als zodanig geschreven wordt in ieder geval..

Kleine LAAK

Eenen camp hoylants genoemd de Cleijn Laecke over het Broeck by die Muelen van Kilsdonck 1590 (RA 56 fol.45).

LAAN

z.o.: Bolandslaantje, Schefferslaantje.

LAAR**Brede LAAR**

Brelaer 1498 (HH 131).

Het brede laar; een open plek in het bos van een bepaalde breedte; omdat deze aantekening echter uit de cijnsregisters van Helmond komt, is een verschrijving van Berlaer bepaald niet onmogelijk!

Lange LAAR

Onder Scijnle tEeijndevelt, de hoeve Lanckelaer en tYvelaer 1410 (BP 1186).

Het lang laar = een langgerekte open plek in een bos, vaak met gras begroeid (A. Kakebeeke, cursus)

Laar als een open plaats in een bos (Verdam 43)

LAATSHOEVE

Acht buunder land met hautwas des Laetshoeve in Schijnle grenzende met een zijde aan de gemeijnt van Scijnle genaamd dat Wybosch 1460 (BP 1231); 1/6 deel van een beemd in sLaetshoeve 1465 (BP 1235).

Een hoeve in gebruik (geweest) door 'n laat = horige, halfvrije; die land in gebruik heeft via huur of pacht. (De Vries 380)

LAATSTGEKOCHTE

Het Laatstgekochte op het Broek N.1875; C 3166 - C 3167 (b: 97.90).

Het laatste stuk grond dat nog niet verkocht was?

LAMBERSAKKER

Het Lutteleyndt in de Oirendonck genaemt Lambersacker en in het Elderbroeck genaemt Lambersacker 1500 (PAS 417).

Afgeleid van de voornaam Lambert en Lambrecht. Identiek is Lemmen en Lammen. Dit geldt ook voor de 8 volgende items.

LAMBERT HARSEKAMP

Lambert Harsecamp 1760 (RA 163 fol.29).

LAMBERT JANSSENAKKERS

Vier loopense teulants onder Lutteleijnde genoemt Lambert Janssenackers 1696 (RA 143 fol.195).

LAMBERT MELISHOOGVELD

Omtrent die rivier van de Aa aen eenen camp genoemt Lambert Melishooghvelt 1621 (RA 65 fol.108).

LAMBERT MELISKAMP

Lambert Meliscamp 1627 (RA 67 fol.62v).

LAMBERT SEEPENKAMP

Eenen camp hoylants in de Houtert ene einde Lambert Seepencamp 1719 (RA 150 fol.103); alhier in de Liekendonck Lammen Seebencamp 1719 (RA 150 fol.113).

LAMBERTUSKAMP

Ex campo Lamberti 1447 (HH 129).

LAMBRECHTSSTREPEN

12 Lopensen land die Lambrechtsstrepes, 1397 (BP 1180).

Afgeleid van de PN Lambrecht, ook Lambert, Lambert, Lammen, Lemmen; strepen zijn lange en smalle percelen.

LAMELISDIJK

Over het Broeck den Merisdijck 1749 (RA 157 fol.146); een perceel hooi- en weiland met een gedeelte schaarbosch onder Weibosch over het Broek genaamd Melisdijk N.1815; Lamelisdijk in Weibosch 1816 (GA 141); Lamelisdijk 1832 (kad), E 2417 - E 2512; Lamelisdijk 1881 (LWW), waterloop sectie E; Lamelisdijk N.1833, 1834, 1835, 1866, 1871; E 2443 - E 2448 (w: 1.60.80), E 2449 - E 2450 (sb: 37.10), E 2462 (w: 10.92), E 2491 - E 2492 (w, we: 89.20); E

2499 - E 2500 (w: 1.36.10), E 2541 - E 2542 (w: 99.30); aan Samelsdijk N.1871; E 2488; de waterleiding no.1 genaamd Lamelisdijk aanvangende met den bermsloot grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E 2781/weg loopende door Lamelisdijk en uitmondende in de rivier de Aa grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E 2424/3006 langs den rechter/linker-oever gemeten 1237 meter – deze waterleiding loopt slechts door één weg die eene breedte heeft van 7 meter en ontlast zich in de rivier de Aa – houten heul in den rijweg

2461 bij het perceel no. 2743 - 1881 (NAA inv.nr. 402 – 403); Melisdijk 1892 E 1949, 2476, 2478-2481 (hh:1.2.73); een perceel hakhout en opgaande boomen langs het Kanaal aan Lamelis- of Beukendijk 1906 (HB 1444 fol.69) E 3213-3214.

Afleiding van de PN Lamelis of van de voornaam Amelis.

LAND

't Land bij den windmolen, 1757 (JW); het land bij Regien Verhagen A 1391 (b: 52.30); het land bij van Leuken D 1214 (b: 21.60); het land naast Jan Kuijpers E 1632 - E 1634 (b: 55.90) N.1865; het land achter den Berg D 1464 (b: 25.00); N.1866; het land bij den Kuiper A 1032 (b: 1.7.50), het land bij Vrouw Bruin D 226 (b: 27.60), het land in de Langstraat F 124 (b: 51.00) N.1868; het land achter van Delft B 2136 (b: 33.30), het land bij van Kessel B 2292 B 2295 (b: 55.70) N. 869; het land achter Toontje C 425a (he: 72.80), het land bij van der Velde D 94 (b: 32.10), het land bij van den Boom D 669 - D 670 (b: 70.20), het land bij van den Oever D 689 (b: 37.40), het land in den Sulper D 865 - D 867 (w: 70.50), het land bij de weduwe van Heertum E 1707 - E 1708 (b: 61.70), het land over den Loop F 263 (he: 1.00.30) N.1871; het land bij de Laat A 669 - A 670 (b: 65.90), het land bij Jan Schevers A 879 (b, og: 27.00), het land naast Jan Welvaarts A 1122 (b: 27.40), het land bij Peer Vorstenbosch D 1390 - D 1391 (b, sb: 76.50), het land bij van de Kromvoort D 1467 (he: 70.80), het land van Willem van Berkel E 1841 - E 1842 (b: 51.80), het land bij Santegoeds E 1925 - E 1927 (b, w: 76.00), N.1879; het land bij Eimberts C 1085 - C 1086 (b: 30.45), het land bij Johanna van de Ven C 1098 (b: 55.70), N.1881; het land bij de Lange Steeg C 1341 - C 1345 (b: 1.31.50), N. -1887; het land bij Berlicum B 657 - B 659 (b: 64.10), het land achter van Son B 818 - B 820, 874 (b: 43.30), het land voor het huisje van van Son B 847, B 2824 - B 2825 (b: 40.40), het land bij Toon Betjes B 1413, B 1415, B 2741 (b: 93.00), het land bij Timmers C 1015 (ged) (w: 1.1.80), het land bij Rijkers C 2883, C 2886 (b: 1.4.40), het land bij Johannes Verhagen D 1131 (b: 17.80), het land nabij Voets E 1519 (b: 50.90), N. 1888; het land bij Adriaan van der Aa E 2123 (ged.) (b: 54.70), N.1890; het land bij Speeks E 881 (b, w: 39.80), N.1897; het weiland achter Speeks 1911 (HB 1528 fol.17a) E 874-876, 59 aren 90 ca; het land bij van den Besselaar B 878 (b: 67.40), N.1902, het land bij Beekmans 1904 (HB 1389 fol.23) E 1690-1691, 3968. Bij herleiding blijkt het volgende: B 2741 = B 1412, C 2883 = C 1025, C 2886 = C 1019; E 2968 = E 1698; E 3044 = E 2123.

De toevoeging bij, achter en naast gevolgd door een PN duidt er op dat men de plaatselijke bevolking gewoon goed kende. Het 'land bij Regien Verhagen'..... men wist dan om welke Regien het hier gingen waar men dit land precies moest zoeken! Op dorpen kende iedereen als vanzelfsprekend iedereen.

Achterste LAND

Den Born int Lishaut geheiten dat Afterste Landt 1546 (RA 44 fol.10v).

Hoog LAND

In de Hulsebraeck genoemd het Hooch Lant 1626 (RA 67 fol.22v).

Vgl. Hoogland

Middelste of Midden LAND

Het Middenland N. 1868; C 1972 (b: 1.44.70).

Nieuw LAND

Drie ackerkens teulants in de Beemde genaemt Nieulant drie loopense 1685 (RA 142); vier akkeren teullandt nevens malkanderen gelegen genaemt het Nieuwlandt onder den gehugte Lutteleijnde neffens den dijk naar St.Oedenrode 1790 (RA 177); het Nieuw Land onder Borne, Elschoot, Lutteleinde, Weibosch 1816 (GA 141); het Nieuw Land N.1835, 1836, 1846, 1855, 1856, 1869, 1871, 1889, 1893, 1895, 1896; A 621, A 623 - A 625 (w, sb: 85.10), A 790 - A 791 (vh: 9.93); B 1019a, B 1023a, B 1023 - B 1024 ; B 2320 (b: 39.60); C 510, C 513 (b: 38.80); C 1294 - C 1298 (b: 1.36.50); C 1331 - C 1335 (b: 1.16.30); C 1335 (vh: 10.60); C 1375 (b: 15.10); C 1376 - C 1378 (vh: 12.25); C 1451 - C 1453 (b, w: 2.20.10); D 1558 (b: 33.20); E 1848 - E 1850 (b, w: 63.90).

Achterste Nieuw LAND

Een perceel teullant met zijn houtwassen zijnde het Agterste Nieuwlandt 1765 (RA 164 fol.229).

Eerste Nieuw LAND

Int Wijbosch genaemt het Eerste Nieuwlandt 1765 (RA 164 fol.228v).

Oud Nieuw LAND

Int Hermalen genaemt het Oud Nieulant 1727 (RA 152 fol.202); aan de Pleijn genaemt het Out Nieuwlandt 1752 (RA

105 fol.153).

Oud LAND

Een acker teulants met houtwasch op het Oetelaer genoemd het Out Lant 1687 (RA 142 fol.128)); in de Beemde genaemt het Oulant 1710 (RA 193 fol.59); opt Oetelaer genaemt het Oudt Lant 1734 (RA 152 fol.202v); het Oud Land N.1888; C 950, C 2875 (b: 82.20). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2875 = C 949.

Land in de betekenis van een gedeelte van de bovenste aardlaag, als zijnde de laag, die bewerkt en bebouwd wordt (Goossenaerts 445)

LANDINGSWEG [vm]

Een van de wegen in het gebied Vlagheide die vernoemd is naar de landingsbaan van het militair vliegveld, dat in de Vlagheide ter hoogte van de Eerdse Bergen werd aangelegd door de Geallieerden aan het einde van de Tweede Wereldoorlog.

LANDSTIENDE

Landstiede 1757 (JW).

De tiende toebehorende aan het 'gemene land' ten tijde van Staats Brabant na de val van Den Bosch in 1629 ?

LANDWEER

Aent Vechelsbroeck by die Vechelse Lantwere andere zijde het Schijndelsbroeck 1484 (HC 196); land onder Schijndel aen Wijbosch aen die Lantweere 1533 (CvB); anderhalve bunder weiland genaemt den Knockaert aen den Lantweere off Broeck van Vechel 1658 (RRG 70).

De landweer was een verdedigingslinie, die als zodanig zijn naam kon geven aan naburige landen temeer wanneer die, buiten gebruik gesteld, voor landbouwdoeleinden werd gebruikt (M. Schönfeld 155). In 1447 krijgen de inwoners van Schijndel verlof een landweer op te werpen om diefstal van paarden door de Geldersen te voorkomen (Archief Fundatie Verhagen).

LANGSTRAATAKKER

De Langstraatakker, Langstraatschenakker N.1868, 1889; F 124 (b: 51.00), F 885 (b: 89.50).

Een akker in de Schijndelse heide (1832 Rooise heide), langs de Langstraat.

LARIESTRAAT

Int Elschot omtrent de plaats genaamd die Helle by die Larystraet 1500 (PAS 417); aan Delschot geheiten die Laristraet 1530 (RA 41 fol.35); een hoeijveltken oft weijveltken geheiten de Bloete Camp gelegen aen die Laristraet 1541 (CvB); land int Delschot in der strate genaemt die Larijstraet 1552 (CvB); uit huis en hof in de Laristraet 1620 (HH 146); in de Laeristraet 1700 (RA 96 fol.99); onder Delschot ter plaatse in de Laaristraet 1712 (RA 98 fol.176); ex domo et orto in de Laerestraet 1714 (HH 162); de Larijstraet 1757 (JW); huis bestaande in ene landmanswoning koestel schuur dorsvloer eesthuis hof boomgaard en aangelegen akker - en weilanden onder Elschot genaamd de Lariestraet N.1815; Laristraet 1832 (kad), A 1118 - A 1216; Laristraet 1966 (CS).

De straat waar een looierij(en) stond(en). Zoals in Heeswijk in de Lariestraet waar verschillende looierijen stonden (W. Cornelissen, artikel Wojstap).

LAURENSELAND

Int Hermalen gemeynlicken genoemd Laureijnssenlant 1640 (RA 72 fol.45); twee perceelen lants int Heeremaelen genoemd Laurensenlant met een streep daer bij gelegen vier hont 1662 (RvS); voor int Agters Hermalen genaamt Lourenseland 1748 (RA 157 fol.85); een enkele hegh in Louwrenselant 1753 (RA 240 map 4); vier percelen bouwland onder Lutteleinde genaamd Lauerensseland N. 1818.

Afgeleid van de PN Laurens.

LAUWKENSAKKER

Eenen akker teullant met houtwassen ter plaatsen genaamt de Weijdonk off Lauwkensakke rgroot omtrent twee loopense 1771 (RA 166 fol.254).

Afgeleid van de PN Laurens of Lourens, hier de verkleiningsvorm.

LAVERDONK

Lavedonc te Dinther 1312 (LB); de beemd die Lavedonc in Scijnle tussen een steeg en 't erf die Zaert samen met de houtwas 1384 (BP 1177); ter plaetse geheiten die Laefdonck 1445 (BP 1216); in die Laevedonck 1456 (BP 1226); seven bunder broekland die Laefdonck in dat Wijbosch 1525 (BP 1302); huijs hof met ses mergen heij en weij daer

inne eenich nieuw gebrocken gelegen int Wijbos in de Laverdoncq 1662 (RvS); land onder Wijbosch ontrent de Laefdonck 1667 (CvB); ter plaetsche genaemt den Laeverdonk 1771 (RA 167 fol.50v); Laverdonk 1832 (kad); E 2283 - E 2416; de Laverdonk N.1833; E 2362 - E 2363 (sb: 21.10); de Laverdonk, 1978 (BNA).

Klein LAVERDONK

In Schijndel een beemd die Cleijn Lavedonc 1423 (BP 1194).

Met betrekking tot het element 'laven' kan een vergelijking getrokken worden met het mnl. loof 'blad, gebladerte. Sommigen gaan uit van een idg. grondvorm lou-bh-o, die hij verbindt met gr. oloúphein 'plukken, uitrukken'; dan wijst het woord op het afplukken van de bladeren voor het wintervoer van het vee (J. de Vries, 410/411); het element "laven" betekent ook: doorweken (de te looien huiden door zuren doen opzwellen) dus misschien toch samenhangend met Lariestraat: <looierijen? (J. de Vries 386)*

LAVERDONKSEHOEVE

Idem een hoeve de Laverdonksehoeve onder Schijndel 1779 (RA 135 fol.165).

Een ontginningshoeve in het gebied de Laverdonk tussen Zuid-Willemsvaart en Oude Aa. De Laverdonk is bekend als een hertogelijk leengoed.

LAZARIJ

Inne den Born by die Lazarie rontomme de gemeynt 1554 (RA 45 z.f.).

Huisje waar de leprozen of melaatsen moesten verblijven om medebewoners niet te kunnen besmetten. Ze werden geplaatst aan de rand van het dorp meestal ergens tegen de heide aan. (Buiks 1990:137).

Arme melaatsen mochten, voorzien van een ratel, gaan bedelen. De benaming Lazarij is gekozen naar aanleiding van de in de bijbelse parabel van de rijke en arme man genoemde bedelaar Lazarus, in de Middeleeuwen ook bekend als de patroon van de bedelaars (WP 11:658).

LEEGT zie ook: Laagt

Op de Ackers genaamt de Leegt dwars door naest den Hoolenwegh 1752 (RB 10 fol.67); een parseel teulland genaemt de Leegt onder Elschodt op de Akkers anderhalf lopense 1797 (RA 180); een perceel akkerland met een heg omheind onder Elschot genaamt de Leegt 31 roeden N.1815; de Leegd onder Borne 1816 (GA 141).

Een bouwland gelegen in Borne en Elschot, allebei betrekking hebbend op laag gelegen land.

LEEMKUILEN

De vlaggen van die braecke liggende gemeynlick genoempt de Leemscuylen 1643 (NvdH 11 fol.176); een perceel gemeentegrond onder Weibosch aan de Leemkuilen vier lopensen 1791 (RA 135).

Kuil(en), ontstaan door het winnen van leem, die werd verwerkt in de steenovens.

LEEMPUTTENBEEMD

Eenen camp genoemt Leemputtenbeemt 1596 (RA 58 fol.43v).

LEEMPUTTENKAMP

Leemputtencamp 1607 (RA 61 fol.52); onder Wijbosch inden Erdenborch ene einde aen Leemputtencamp 1619 (RA 65 fol.28).

LEEMPUTTENWEIDE

Eenen camp genoemt Leemputtenweijde 1633 (RA 58 fol.43v); een gerechte sesde part in een stuk land genoempt den Aacamp gelegen onder 't Wijbosch andere zijde Leemputtenweijde 1648 (CvB).

Put = min of meer uitgestrekt omsloten water (Lindemans 24). Lager gelegen grond, of benoeming naar de ligging bij een leemput. Het heeft hier dezelfde betekenis als 'kuil'.

LEENDERSHOEK

Leendershoek 1803 (HV); Leendershoek onder Borne 1816 (GA 141); Leendershoek N.1869; B 1332 (b: 39.70).

Afleiding van de PN Leendert (=Leonardus) wat leidde tot de familienaam Leenders.

LEERMAKERSKAMP

Eenen camp genoemt Leermakerscamp 1631 (RA 68 fol.8v); eenen camp hoijlants onder tWijbosch ene einde de H.Geest van Den Bosch andere einde Leermaekerscamp 1657 (RA 78 fol.14v); twee mergen lants genoemt den Crommenbemdt ene einde Leermaekerscamp 1657 (RA 78 fol.19).

Afleiding van de FN Leermakers.

LEESTSLAND

De Leestslan N.1890; F 757.

Eigendom van de familie van der Leest.

LEKKERSHOEFKE

In de Boedem van Elde gemeynlick genoempt Leckershoeften – andere zijde die Carthusers van Vucht 1562 (RA 47 fol.86).

Dit is absoluut een verschrijving voor Flekkershoeftke.

LEMMENSAKKER

2/3 Deel van Lemmensacker in Wybossche 1398 (BP 1181).

Afleiding van de PN Lambert of Lemmen.

LEMMENVELDJE

Twee ackers teulants twee peelse loopense onder Lutteleijnde int Hermalen genoemt Lemmensveltje 1739 (RA 157 fol.85); twee stukken teullands genaamt Lemmesveltje int Hermaalen 1797 (RA 180); een perceel bouwland onder Lutteleinde genaamd Lemmensveldje 2 lopense en 49 roeden N.1818.

Lemmen is een variant van Lambrecht of Lambert.

LEMMEN MELISKAMP

Lemmen Meliscamp 1632 (RA 62 fol.53).

Zie onder : Lambert Meliskamp.

LENART JANSSEN ANSEMSKAMPKE

Lenert Jansse Ansemscampken 1603 (RA 60 fol.122).

Lenart de zoon van Jan de zoon van Ansem.

LENGENBEEMD

Die Lengenbeemt bij die Hodonc tussen die Aa en den Langenbeempt en strekkende van erf die Barsdonc tot den Haer-beempt 1430 (BP 1200).

Het element "lengen" (Verdam 373) verwijst naar een beemd die meer lengte heeft dan breedte.

LEPELAKKER

Een stuk bouwland die Lepelecker in den Borne 1456 (BP 1227).

Mogelijk een vervorming in de benoeming van de 'lepelaar', danwel duidend op de vorm van het perceel; de vorm van een lepel. De laatste lijkt het meest aannemelijk of moeten we denken aan de lepel als maat om het graan mee te wegen, een naamselement dat schuil gaat achter de Lepelstraat in Den Bosch.

LEUGENNEST

Vijf loopense gronde genoemt den Leugennest 1691 (RA 143 fol.11); de Leugennest onder Elschot 1751 (RA 160 fol.122v); vier akkerkens teulland genaamt de Leugennest onder Elschot twee loopense 1802 (RA 182); de Leugennest in Weibosch 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Weibosch in de Everdonk genaamd de Steenoven of Leugennest N.1822; drie stukken bouwland onder Weibosch genaamd de Steenovens of Leugennest in de Smaldonk N.1833; de Leugennest N.1892, 1899, 1902; E 1256 (b: 23.60).

Het woorddeel "leugen" duidt op iets leugenachtigs, bezijden de waarheid (Claes 12) wat met de plaats van de steenoven te maken kan hebben. Vooralsnog onduidelijk.

LEUNENHOEF

Een bunder broekland in Luynenhoeve 1481 (FS); Int Hermalen op die Beeck in Loenissehoeff 1553 (RA 45 fol.35v); onder Wijbosch genoemt Luenenhoeve 1601 (RA 60 fol.46); drie hont groes heij en weij ondert Wijbos in Leunenhoeve 1662 (RvS); Leunenhoef onder Weibosch zijnde hooiland 1816 (GA 141).

Leunen of 'lenen' (Verdam 371), aldus een leenhoeve. Synoniem van de in Wijbosch gelegen laathoeve? Een andere verklaring kan zijn een afleiding van de familienaam (van) Leunen, die in Brabant frequent voorkomt. Ook een andere schrijfwijze van de oude "Lonenhoeve" behoort tot de mogelijkheden.

LEUNISVELDJES

Item een stuck teulants groot ontrent vijf loopense groot genoemd Leunisveltiens 1658 (RA 77 fol.57).

Leunis is een bekende voornaam, een variant van Leoni(u)s; denk aan de Schijndelse pastoor Leunis van Erp [1331].

LEUVENSHEIKE

Opt Oetelaer by de Leuvenscheheij 1623 (RA 66 fol.7v); nieuw erf het Leuvensheike bij de Broekstraat 1816 (GA 141); Leuvensheike 1832 (kad); C 117 - C 139; op het Leuvenheidje N.1848; C 132 (b: 50.70).

Een heidegebiedje, tussen 1803 en 1832 ontgonnen, in 1757 heide gelegen tussen drie akkercomplexen die tiendplichtig waren aan de kanunniken van Leuven "Canoniken tiend". Benoeming aldus naar de plaats Leuven waar de tiendheffer was gevestigd.

LEVERDONK

De helft in ¼ buunder beemd in Elschot in Leverdonc 1458 (BP 1228).

Lever wordt vertaald met "libber, libberig, kleverig" (Verdam 445); ook "het vette, kleverige" (De Vries 395), hetgeen hier kan duiden op vruchtbare grond. Of is het een verschrijving van Laverdonk?

LIEKENDONK

1/3 Deel van twee buunder beemd in Liekendonc 1369 (BP 1175); de kamp die Likendonc tussen een erf van Godevart Nuwelaet en die Aa 1381 (BP 1176); uit erfenis nabij Liekendonc 1507 (HH 133); land in die Liekendonck ene zijde d'oude Aa 1592 (CvB); uit erfenis bij de Liekendonck 1620 (HH 146); vier hont groes heij en weij ondert Wijbosch in de Lieckendoncq 1662 (RvS); een camp hoijlants groot ontrent zes karren hoijgewas gelegen ter plaatse in den Lieckendonck N.1718; Liekendonk 1832 (kad); A 1 - A 131, A 1853 - A 1899; de(n) Liekendonk N.1844, 1849, 1879, 1881, 1892; A 13 (b: 41.70), A 2160 (w: 90.90), A 2165 - A 2171 (og, sb: 79.60), A 2214 - A 2220 (b, w: 1.84.10); het Liekendonksche N.1882; A 2260 - A 2269 (w: 1.48.40).

Kleine LIEKENDONK

In de Steegschekampen genaamd den Kleinen Liekendonk N.1858; A 1839 - A 1846 (w, we: 1.23.70).

Lieke in de betekenis van "bloedzuiger" (Verdam 554). Bloedzuigers werden vroeger veel gekweekt; er werd zelfs handel in gedreven (Valkenswaard 205). Plaatsen waar bloedzuigers werden gekweekt t.b.v. de geneeskunde voor het aderlaten (Zonhoven 391). Een andere betekenisverklaring kan zijn een afleiding van 'lei of leike'+ donk. In dit geval gaat het dan om een zandige opduiding in een moerassig terrein in de directe omgeving van een waterloopje (Beijers & van Bussel 1996:185).

LIEKENDONKSBOS

Het Liekendonkschbosch N.1868; A 2260 - A 2269 (w: 1.48.41).

Een bos gelegen nabij de Liekendonk.

LIEKENDONKSEDIJK

Langs den Liekendonkschdijk genaamd het Braakske N.1849; A 2221 (b: 46.90); een perceel bouwland aan de Liekendonkschedijk met rijweg en opgaand geboomte 1904 (HB 1398 fol.105a) A 2159).

Hier is dezelfde weg bedoeld als de Liekendonksesteeg; de weg die loopt naar het gebied Liekendonk.

LIEKENDONKSEKAMP

Liekendonkschekamp N.1882; A 1883 - A 1885, A 1887 (w, sb: 73.80).

Een kamp, een recentere ontginning, gelegen in het gebied Liekendonk.

LIEKENDONKSESTEEG

Ende voirt wegende uit te strecken uijt gemeijnlick genoemd die Liekendonksestege 1581 (CvB); Likendonksesteegd 1757 (JW); Liekendonkschesteeg 1832 (kad); sekte A. Liekendonksesteegd 1966 (CS).

Dezelfde benaming als de Liekendonksedijk.

LIEKENDONKSSCHOOR

Liekendonksschoor (vm); A 1851.

Een schoor = een duiker voor een waterloop die zich onder de weg genaamd de Liekendonksesteeg bevindt of een zeer eenvoudig bruggetje.

LIEMPDSEBOS

Van Liempdebos (vm); C 941 - C 942.

Benoeming naar de familienaam van Liempd.

LIEMPDSELAND

Den Liemsc(h)elandt onder den Borne 1561 (RA 47 fol.46v).

Vernoeming naar van Liemt/Liemd/Liempd ?

LIEMPDSEPAD

Liempdsepap (vm); weg van A 967 naar A 1018.

Het pad lopend langs eigendom van Harry van Liempd.

LIENENHOEF

Lienenhoef onder Weibosch 1816 (GA 141).

Benoeming naar PN Lien afgeleid van Kathelijc – Kathelien, maar ook Mechelien.

LIESEIND - LIESSCHOT

Een hoeve land in Lyesscot 1372 (BP 1175); de hoeve int Lyesscot by de Wintmolen 1384 (BP 1177); een hoeve in die Lieschit 1409 (BP 1186); die hoeve in gheen Lieshout 1472 (SS); ter plaetse dat Lyesschot 1485 (BP 1254); huis en hof en toebehoirten int Lieshout 1500 (PAS 417); int Liessent 1541 (RA 43 fol.20); onder den Borne het Liesent omtrent Middelroy 1643 (NvdH 11 fol.177); huis onder den Born int Lishaut 1546 (CvB); ter plaetssen genoempt het Lishaut tegen die Muelen over 1546 (RA 44 fol.10v); int Liessent den Dungensecamp 1716 (RA 99 fol.79); 't Liessent 1757 (JW); onder den gehugte van den Borne ter plaatse genaemt het Licent 1772 (RA 135 fol.36); Lissent 1803 (HV); 't Liesent onder Borne 1816 (GA 141); Lieseind 1832 (kad); B 1 - 285; het Lieseind N.1834, 1839, 1884; 1966 (CS); B 228 (b: 50.10), 229 (b: 51.50), 471 - 474 (w: 74.30); de waterleiding no.10 genaamd Lieseind aanvangende in het Lieseind grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no. weg/264 loopende door de Nieuwe Koopen aldaar en den Middelrooischendijk grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no. weg/2640,2552 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 2072/2072 meter 1881 (NAA inv.nrs. 402-403).

Eind = langs de weg uitgebouwd uiteinde, deel van het dorp (v.Berkel & Samplonius:55). Het element 'lies(ch)' duidt op waterbeemdgras (Mnd. Wb. 567); een schot is een omheind stuk grond (Schönfeld 129); een bebost land dat puntig uitloopt in moerassig terrein. Het element 'hout' duidt op een bosachtige streek van origine. De toevoeging 'gheen' in 1472 duidt op verder weg gelegen, ginds.

LIESEINDSHEIKE

't Liessensheijke 1757 (JW); Lissensheijken 1803 (HV); Liessentsheike onder Borne 1816 (GA 141); eene schuur en aangslag met een stuk bouwland onder het gehucht Borne ter plaatse genaamd het Lieseind belend oost het Liessentsheidje N.1840; B 2337 –2338; de koopers van de nieuwe gronden aan den Vossenberc en Lieseindsheike 1875 (NAA 416). Bij herleiding blijkt het volgende: B 2337 en 2338 = B 173.

Een stukje (voormalig, thans ontgonnen) heidegrond aan het Lieseind.

LIJN GOYAARTSAKKERTJE

Lijn Goyartsackerken 1546 (RA 43 z.f.).

Afgeleid van Kathelijc Goyaarts of Goyaerts.

LIJNTJE LAMBERTSAKKER

Een stuck teulants genoemt Lijntjen Lambertsacker 1659 (RA 229 map 4).

Afgeleid van de PN.

LIJS FAASSEVELD

Ondert Lutteleynde genaemt Lijs Faessenveld 1725 (RA 151 fol.339).

Lijs is een afleiding van Lijsbeth > Elisabeth en Faes > Faessen van Bonifatius of Servatius.

LIJSKENSAKKER

Eenen acker groot ontrent vier loepen aent Lutteleynd genoempt Lijssenacker 1535 (RA 42 fol.4v); vijf lopensen lants gemeynlick genoemt Lijskensacker ter plaetsen in de Straet 1645 (RA 73 fol.82); een partij akkerlanden onder Lutteleijnde gemeynlick genoempt Lijskensacker of Lijskensbraexken omtrent vier loopensaet met den houtwasch daer op staende 1661 (NvdH 14 fol.154v); Leijskensakker onder Elschot 1816 (GA 141).

Genoemd naar de PN Elisabet of Lijsbet.

LIJSKENSBRAAK

zie onder Lijskensakker.

LIJSKENSVELD

Twee akkers genaamt Leijssseveldt 1797 (RA 180); Leijssjesveld onder Weibosch 1816 (GA 141); bouwland onder Lutteleinde in Schrijvershoef genaamd Leijssenveld N.1827; Lijssseveld N.1887; C 1467 (b: 32.90).

Afgeleid van de PN Elisabeth, waaruit ook familienamen ontstonden als van Lijssen en van Leijssen..

LIJS RUTTENAKKER

Aent Wijbossche geheiten Lijs Ruttenacker 1544 (RA 43 fol.96v).

Lijs afgeleid van Lijsbeth > Elisabeth en Rut van Rutgher, wat ook terug te vinden is in een FN als Rutten.

LIMMENS LAND

Limmensland N.1887; C 1469.

Dit perceel heeft het recht van weg over het perceel C 1467. Mogelijk vernoemd naar dezelfde "Lemmens" van het Lemmensveldje.

LINDEBOOM

De Wildeman met keuken boomgaard hof neercamer opcamer achtercamer kelder en zicht op een Lindeboom 1605 (RA 61 fol.1);alwaer ter plaetse van ouds een groote lindeboom was staande en daer onder eenen post genaemt den Rooijsen Post 1774 (RA 168 fol.54).

In oude centra trof men veel lindebomen aan, waaronder in het grijze verleden maar al te vaak werd vergaderd door schout schepenen en geburen.(zie onder: Wildeman).

LISKAMP

Aen eenen camp gemeynlick genoempt den Liscamp aen die Hesewycksestege 1629 (RA 67 fol.151v); een hoijcamp gelegen alhier op de Steegde aen d'een zijde den Liscamp N.1723; de Liskamp, de Lieskamp 1816 (GA 141); een perceel hooi- en weiland onder Elschot op de Breede Steeg genaamd de Liskamp N.1825; de voorste helft van een perceel hooi- en weiland in twee kampjes gegraven met de geheele dwarsweg onder Elschot aan het einde der Heeswijkschesteeg genaamd de Liskamp N.1830; de Liskamp N.1870; A 1728 - 1739, 1772 - 1776 (w: 1.28.90), 1847 - 1851; in de Liskamp nabij de Heeswijksebrug 1905 (NAA inv.nr.722).

Het element 'lis' betekent: rietgras (Verdam 667).

Achterste LISKAMP

Een rentebrief van Joost Arnold Verhagen van den Achtersten Liscamp 1799 (FV).

LITHSKOOP

Van Lith's koop N.1897; E 892 (b: 49.30)

Genoemd naar de PN van Lit(h).

LOBBENBRAAK

In Delschot het land Lobbenbrake 1448 (BP 1218)

LOBBENHOEF

2/3 Deel van land en beemd in Lobbenhoeve bij den Arrenborchschendijc (Willem Lobben) 1398 (BP 1181); de helft van een bunder land tusschen erf van de pastoor van Heeswijk en de Lobbenhoeve 1432 (IS); eenen beemd in Mertenshoernic bij Lobbenhoeve 1449 (BP 1219); gulde van Sint Sebastiaen van een stuck groesvelts in Lobbenhoeve beset tot reparatie vanden autae 1545 (RA 43 fol.129); land te Wijbosch in de Lobbenhoef ene zijde de guldebroeders van St.Sebastiaen 1633 (CvB); de Pastorijcampen van Heeswijck in Lobbenhoeve 1637 (RA 71 fol.163v); de schutterije van St.Sebastiaen een hont saetlants ondert Wijbosch in Lobbenhoeve 1662 (RvS); bouwland met de gehele middelkant onder Weibosch genaamd in Lobbenhoef N.1826; Lobbenhoef 1832 (kad); E 379 - 487; Lobbenhoef N.1843, 1865, 1885; E 180, 219 - 220 (b, og: 55.70), 224, 227, 228, 231 (w: 66.80), 1977 (b: 16.30).

Vernoemd naar de (oorspronkelijke) laat - middeleeuwse eigenaar Willem Lobben.

LOCHT

De helft van de akkers voor de deur van't bouhuijs aan de kant van de plaats ter Locht met aanliggende strepen 1388 (BP 1178); land aent Wijbossche gheheiten die Locht 1536 (CvB); aent Wijbossche op die Locht by den Duyn 1541

(RA 43 fol.60); 2/3 bunder ackerlant op de Loecht 1658 (RRG 25); 3/4 hont saetlants ondert Wijbosch opte Locht 1662 (RvS); uit erf gelegen in de Locht op te Steltbraek 1714 (HH 162); de Logt 1757 (JW); het Heyke op de Logt 1805 (RA 183 fol.133); de Logt in Weibosch 1816 (GA 141); de Locht, 1832 (kad), D 1214 - 1292, 1652 - 1669; de logt, N. 1836; D 1645 (b: 27.60); E 1853 - 1854; huis bestaande in landmanswoning koestal dorsvloer schop bakhuis hof boomgaard en aangelegen bouw- en weiland onder Weibosch genaamd de Lucht N.1824; bouwland onder Weibosch genaamd de Lucht N 1825; ter plaatse de Locht genaamd over het huis van van de Kromvoort 1900 (HB 1331 fol.36) D 3633; ter plaatse de Locht bij van der mee 1900 (HB 1331 fol.36) D 1655a.

Locht hoort bij het ww. luken, loken, afsluiten. In het plaatselijk dialect kan het ook staan voor licht in de zin van onvruchtbare, zandige gronden. Ook kent men het mnl. 'lochtuun' in de betekenis van moestuin of hof. Andere varianten zijn gelookt, look, lokeren. het gaat altijd om omheinde ruimten. 'Tuun' is heining of vlechtwerk van teenwilg.

Achterste LOCHT

De Achterste Locht N.1896; D 1645, 1650 - 1651 (b: 57.31).

Grote LOCHT

De Grote Locht N.1865; D 1648 - 1649 (b, og: 64.80).

Kleine LOCHT

De Kleine Locht N.1865; D 1654 (b: 39.90).

LOCHTENBURG

Op Lochtenborch 1488 (HC 196); zekere huysinge met de helft van den hoff naest Logtenburgh 1771 NA 11 fol.180); huis hof onder Lutteleinde genaamd Lugtenburg of Logtenburg N.1813; een huis (vier burgerwoningen) schuur schop hof, erve onder Lutteleinde genaamd Luchtenburg N.1822;

Omsloten erf achter of bij een huis, gewoonlijk boomgaard en moestuin (M. Schönfeld 82)

LOCHTSE AKKERS

Uit zijn akker nabij Wijbos genaamd die Lochtecker 1500 (PAS 417); de Lochtsche Akkers N.1886; D 1655 (b: 17.00).

De centrale gehuchtakker van de Locht.

LOCHTSEKAMP

Anderhalf hont saetlants ondert Wijbos genaemt Lochtskamp 1662 (RvS).

Een afleiding van 'lochtuun', een omsloten erf (Molemans Zonhoven 494).

LOCHTSHEK

Het Lochtshek E 3155. Bij herleiding blijkt het volgende: E 3155 = E 2123.

Een afsluithek in de omgeving van de Locht.

LODEWIJSBRAAK

Lodewichsbrake 1421 (FS); vier lopensen land in Lodewichsbrake 1465 (BP 1235); uit een akker genaamd Loychbrake 1500 (PAS 417)..

Benoeming naar de PN Lodewijk, ook wel aangeduid met Loden, Lodeken of Loy en Loey.

LODEWIJSHOEVE

Die Loedshoeve in Eilde 1370 (HGB).

LOENENHOEVE [vgl. Leunenhoeve]

Ex Lonenhoeve 1320 (HH 125); uit een bunder in Loenhove 1507 (HH 133); uit een bunder in Lovenhove 1714 (HH 162).

Benoeming mogelijk naar de PN Loenis of het is een hoeve gelegen in een zeer bosrijk gebied (loof). Er is enige verwarring over de juiste spelling nl. 'loeven, loenen, leunen'. Loeven en Loven hebben betrekking op 'loo' = open ruimte in een bosachtige omgeving.

LOKEREN

Twee stukken land twe Lokeren ter plaatse genaamd Loekeren 1400 (BP 1181).

Het element 'look' is een afleiding van mnl. luken "(af)sluiten", als veldnaam: een door houtwallen besloten perceel (MolemansWijchmaal 312), (Schönfeld 131).

LOMANSAKKERTJE

Lomansakkerke onder Borne 1816 (GA 141); bouwland onder Borne genaamd Lomansakkertje N.1829.

LOMANSVELD

Lomansveld onder Borne 1816 (GA 141).

Percelen genoemd naar de PN de wed. Jan Looijmans, (kad 1832).

LOMBOK

Op Lombok (vm); D 1579, 1582, 1585.

Hier stond een bierhuis waar Oostindiëgangers sliepen. (Mw.v.d.Wijdeven); afgelegen en vaak slechte grond (Schönfeld 34)

LOO

Onder de prochie van Schyndel onder Eerde ter plaetsen int Loo 1650 (RA 75 fol.59); een hont saetlants ondert Wijbos int Eerde genaemt dLoo 1662 (RvS).

Duidt waarschijnlijk op een open plaats in een bos, ofwel een niet dicht bos op hogere grond (Gijsseling 1981 77)

LOOIERIJ

Bouwland achter de Looierij in den Bunder (HB 1528 fol.8) A 1079.

Werkplaats voor de leerlooier.

LOOK

Land op dat Loeck op ten Appelteren 1413 (BP 1188).

Look is een afleiding van mnl. luken "(af)sluiten", als veldnaam: een door houtwallen besloten perceel (Molemans Wijchmaal 312), (Schönfeld 131)

LOOP(GRAAF)

Den Loopgraeff schietende uyt de heyde 1643 (nvdH 11 fol.173); over den Loop N.1893; F 732 - 733.

Een loop is een (gegraven) waterloop, kleine beek (Goossenaerts 466).

Goede LOOP

Een braeck teulants voor op de Schoot genaemt den Goede Loop 1733 (RA 153 fol.159).

Verwijzing naar een waterloop in de directe omgeving of misschien over de vruchtbaarheid van de grond dankzij de aanwezigheid van die waterloop.

LOORAKKER

In de Olieeindsestraat is op een huis de naam 'Loorakker' op de gevel geplaatst. Het is onduidelijk waar deze benaming vandaan komt. In alle archieven die we hebben doorgespit is niet één keer de perceelsnaam Loorakker aangetroffen. Het vermoeden bestaat dat de toenmalige bewoners en bouwers van het huis de naam zelf hebben bedacht. Het element 'loor' zou verband kunnen houden met het mnl. woord 'lore' met als varianten leure, luere. Dat is onder twee betekenissen bekend nl. misleiden of bedriegen of bedrogen uitkomen en ook bestaat het woord 'lore' als benaming voor een deugniet of schelm. In hoeverre de bedenkers geïnspireerd zijn door deze betekenissen is niet bekend.

LOOSBRAAK

Eenen acker aent Wijbossche geheiten die Nieuwe Hoffstadt liggende in die Loessebraeck 1534 (RA 42 fol.5v); een hont saetlants ondert Wijbosch in de Loosbraeck 1662 (RvS); de Loosbraak 1757 (JW); een parseel teullandt genaamt de Loosbraak onder Weijbosch anderhalf lopense 1790 (RA 177); de Loosbraak onder Weibosch 1816 (GA 141); de Loosbraak N.1834, 1840, 1881, 1888, 1895; D 1125 (vh: 07.60), 1133 (b: 74.20), 1143 (b: 20.50), 1150 (b: 26.10), 1185 (vh: 03.81), 1186 - 1187 (b: 29.80), 2157, 2750 den Duin of de Loosbraak N.1838; D 1366 (b: 38.00). Bij herleiding blijkt het volgende: D 2157 = D 1142, D 2750 = D 1147.

Achterste LOOSBRAAK

De Achterste Loosbraak N.1881; D 1142, 1145 (b: 40.40).

Kleine LOOSBRAAK

De Kleine Loosbraak N.1881; D 1147 (b: 38.20).

Loos in de betekenis van loos, leeg, los, laten liggen;lozen = leeg maken/afwateren,(v.Wijck 398); waterlozing, (Molemans 1976a 1085).

LOPENSE

Een stuck lants genoempt dLoepense 1550 (RA 44 fol.89); elf kopen in de 160 Lopensen 1906 (NAA inv.nr.722).
Een lopense is een landmaat.

LOSENHOEVE

Ex petia prati siti in Lozenhoeve 1320 (HH 125); vier bunnder land in sLoosenhoeve 1444 (BP 1214); ex hereditatem dicta Loezenhoeve 1447 (HH 129); int Lutteleyndt int Hermalen die sLoesenhoeff 1542 (RA 43 fol.50).
De hoeve toebehorende aan de familie Lozen; bekend uit deze periode is Aelbert sLosen of sLozen = des Lozen. Deze Aelbert Losen was een schoonzoon van de toenmalige Schijndelse pastoor Leunis van Erp.

LOUWER

Bij de Louwer N.1875; E 1088 (b: 17.40).
Benoeming naar de FN de Louwere.

LUBBERT

Het lant mert zijn houtwassen ende toebehoirten genoemt den Lubbert 1611 (RA 61 fol.186v); uit twee akkers op Oeteler genampt den Lubert 1620 (HH 146); op Oettelaer in den Libbert 1783 (HH 163); een perceel bouwland onder Borne genaamd de Lubbert N.1818; den Lubbert N.1874; C 655 - 656 (b: 1.3.60).
Afgeleid van de PN Lutbert, Lubbert (A. v.d. Plank 290);beroepsnaam afgeleid van lubber "dierensnijder"; afgeleid van de familienaam Lubbers (J. Molemans, Top. St.H.Lille 153); lubben betekent castreren. (Goossenaerts)

LUISEIK

Luyseyck by Hermalen 1449 (SS); Luijseijcke 1650 (kaart Rooiseheide); paal de Luijseijke in Hermalen 1757 (JW); den Luijseijk 1803 (HV).
Het element 'luusschen, luussen' betekent; loeren, zich verbergen; zich verschuilen om te loeren of iemand te beluisteren; een uitkijkpost betrekken (Verwijs en Verdam 914/916). Dubieus ! Eik kan ook wijzen op een grensplaats.

LUTJEBROEK

Aan 't Lutjebroek (vm); D 531.
De informant heeft vroeger van vader gehoord dat er in het Lutjebroek een kerk heeft gestaan. De naam is vrij jong, geen broekgebied, ligt midden in een akkercomplex. Volksironisch ontstaan, een vernoemingsnaam.

LUTTELEIND

Land in dat Lutteleijnde 1389 (BP 1178); een stuk land gelegen in de parochie van Scijnle aan het Lutteleinde in de Dorensteeg 1451 (BP); aent Lutteleynde 1530 (RA 41 fol.2v); esthuis hof en landerijen seshien loopense onder Lutteleijnde aent Elderbroeck 1714 (HH 162); Lutteleinde 1956 (CS 13).
Luttel betekent klein (Verwijs & Verdam 906); het mnl. luttel, littel: klein. Lutter: weinig (van oorsprong klein gebied) (J. Helsen, Noordwijk 135).

LUTTELEINDSEBRAKEN

In die Lutteleijnsschebraken 1393 (BP 1180); land in die Lutteleijndschebraken 1411 (BP 1187).
Ontginningsgebied in het Lutteleind.

LUTTELEINDEBUNDERS

In die Lutteleynscheboenre 1500 (PAS 417); in die Lutteleynschebuenderen 1569 (RA 50 fol.33).
Het oude gebied de Bunders tussen Pompstraat en Bunderstraat in het Lutteleind.

LUTTELEINDSEHEERSCHAP

Huis in die Lutteleijndscheheerschap 1486 (BP 1255).
Heerschap gelegen in het gebied Lutteleinde. Heerschap = het gebied van de Heer (de Vries 243). Later werd dit hertgang of hertgang, gehucht.

LUTTELEINDESTRAAAT

De Lutteleynstchestraet aen den Doern 1396 (SS).

LUTTELEINDSEVOORAKKER

Opte Lutteleynschevooracker 1635 (RA 70 fol.58v).

Het begin van het open akkercomplex, de dorpsakker. Zo kende men bv. ook de Bornese Voorakker of Voorveld.

LUTTELEINDSVEKEN

In Scynle die Halsacker aen dat Lutteleijndscheveken 1398 (BP 1181)

Valveken = slagboom. Al de woorden die 'slagboom' betekenen vindt men terug als veld- of weidenamen (J. Lindemans 43). Hek, traliedeur, ook sluitboom, barriere. Gevlochten heining van boomtakken (Verwijs en Verdam 1361). Toegangshek voor het vee naar het Elderbroek. Een Halsakker is een akker in een grensgebied.

LUTTELEINDSVOORVELD

In dLutteleynschevoorvelt 1598 (RA fol.88); achter de Hoven int Lutteleynschevoorvelt 1616 (RA 64 fol.53).

Voorveld is hier identiek aan Voorakker.

MAALGIJSBUSSELKEN

Land Maelghijsbusselken met houtwas in Maelghijsgeloict 1438 (BP 1208).

Afleiding van de PN Henrick Maelghijs. Zijn 'gelooft' is zijn huis met landerijen in een omheinde ruimte en hieruit zijn kleine bosje.

MAALGIJSGELOOFT

Land Maelghijsbusselken met houtwas in Maelghijsgeloict 1438 (BP 1208).

MAALGIJSKAMP

Land Dolendonc aen den Borne naast erf die Bucschehoeve en bij Maelghijscamp 1455 (BP 1225).

Dolendoc kan bestaan uit de Olendonk. Onder het gehucht Borne is dit verder niet bekend, wel Orendonk. De Bucschehoeve kan wijzen op eigendommen van de familie Buc(k), die in die periode voorkomt bv. Wouter Buc. Of bestaat er verwarring met de Bucstelsehoeff = Boxtelsehoef in die omgeving?

MAALSEHOEVE

In Maelsehove in het Achterste Hermalen 1714 (HH 162).

Waarschijnlijk de Hermalensehoeve in het Achterste Hermalen.

MAAN**Halve MAAN**

De Halve Maan over de Aa N.1842; A 138 - 139 (h: 93.60)

Benoeming naar de vorm van het perceel, een hooiland aan de Aa in de vorm van een halve maan.

MAASENHOEK

Maesehoecxken 1685; twee ackerkens genaemt Masenhoek gelegen in de Beemde onder Elschot 1696 (RA 144 fol.6v).

Het perceel van Maessen ergens op 'n hoek gelegen in de vorm van een hoekperceel.

MALBURGSEHEUVEL

Geeft recht van overweg over een stuk in Lyckendonc en te gaan naar land in die Maleborchschehoevel 1382 (BP 1176).

Lag er een Malburcht buiten het grondgebied van Schijndel waarvan de eigenaar wel bezittingen had in het Schijndelse buitengebied of gaat het om een afleiding van een familienaam ? Vooralsnog niet duidelijk.

MALBURGSEHOEVE

In Malborchschehoeve 1382 (SS); drie buunder land in die Hautart in die Malburchschehoeve 1414 (BP 1188).

Vermoed wordt dat het om een hoeve gaat in het grensgebied met Heeswijk-Middelrode.

MALLEMANSHOEVE [vgl. Allemanshoeve]

Op die Aa geheiten den Rouwecamp in Mallemanshoefff 1546 (RA 43 z.f.); land onder Delschot op die Stege genoemd Mallemanshoeve 1565 (CvB).

Mogelijk een aanduiding van de Allemanshoeve.

MANDERSBOS

Mandersbos (vm); C 561 - 562.

Afleiding van de PN Manders.

MANDERSSTREPEN

Drie percelen bouwland Mandersstreepen 1904 (HB 1399 fol.49a); E 2175-2178.

Een streep is een lange smalle akker.

MANUSKE RUYMELSKAMP

Twee loopense ackerlants in de Broekstraat genaemt Manisken Ruymelskamp 1712 (RA 132 fol.35).

Afgeleid van een PN.

MARIA DRIESSENAKKER

Een stuk teullands omtrent het huys van Dirk den Hoendervanger en den akker genaemt Maria Driessenakker ter plaatse genaemt de Broekstraat gekoomen vant Convent der Geertruyden gelegen te Schijndel in zijne bekende reengenoten 1772 (RA 135 fol.48v).

Afgeleid van een PN.

MARIANNEKOOP

Mariannekoop N.1889, 1898, 1904; A 898 - 903 (b: 48.00), E 2123 (ged) (b: 48.00); bouwland ter plaatse de Molenheidscheheikampen genaemt Mariannekoop 1904 (HB 1406 fol.67a); A 2466-2467. Bij herleiding blijkt het volgende: A 2466 en 2467 = A 594.

Koop van of door een zekere Marianne.

MARIJSAKKER

Zes lopense genaemt Marijsacker aent Lutteleind 1658 (RRG); eenen akker teulland onder Borne int Liesent genaemt Mariaakker groot ontrent twee loopense 1760 (RA 163 fol.42v).

Marij is afgeleid van Maria.

MARKGRAVENDAMMEN

Markgravendammen 1986 (detailkaart).

Eigendom van Markgraaf (Vught) die in Schijndel vele bezittingen heeft liggen; dammen is een afleiding van het germ. damma- m. "dam": waterkering dwars door een waterloop (Gysseling 256).*

MARKTVELD

Marktveld 1802; huis achterhuis schop met plankenheiningen en omtuinden hof onder den gehuchte Lutteleijnde aan het Marktveld 1809 (RA 383.1).

Centrale plaats in het centrum van het dorp waar markten werden gehouden.

MARSMANSVELD

Twee akkeren teulland genaemt Marssemansveldt onder Elschot aan de gemeene weg drie lopensen 1802 (RA 182).

Afleiding van de PN Jan Marsmans (RA 23 Veghel 1531) een naam die ook terugkeert in de Martemanshurk voorheen Mersmanshoernic.

MARTEMANSHURK

Mersmanshoercic 1387 (FS); van 't land Mersmanshoernic in Eirderwaut strekkende tot 'tGemeijn Waut; twee buunder beemd in Eirderwaut in Marsmanshornic 1437 (BP 1207); land in de prochien van Schijndel genoempt Marsmanshorck 1535 (CvB); een camp hoeivelts ofte weivelts ghenoept Marsmanshorrick twee bunder groet aent Wijbossche 1550 (CvB); die Stege in Maersmanshoirck 1550 (RA 44 fol.91v); in de Marsmanshorck ene zijde de Preeckeren van den Bossche 1589 (RA 56 fol.8); verkoop van 23 eijcken boomen staende in eenen hoijcamp in Marsmanshorrick gemeynlycken genoemt den Groten Bagijnenkamp 1609 (RA 86 z.f.); eenen halven hont saetlants in Marsmanshoerck 1662 (RvS 4); eenen camp hoijlants met 2 stuckern teullants en houtwas gelegen in Martemanshurk 1685 (RA 142); uit een camp hooilants genaemt Martemanshurk gelegen op de Cruissteegt 1714 (HH 162); Martemanshurk 1832 (kad); E 488 - 612; Martemanshurk N.1833, 1834, 1842, 1852, 1874, 1900; E 421 (b: 62.70), 458 (b: 10.70), 470 - 474 (w, og: 85.20), 489 - 494 (w: 1.70.50), 555 (w: 54.20), 592, 602 (w:20.50); Martemanshurk 1886 (GA 103); E 558 de Martemeshurk (vm) tussen E 612 en 613.

Een marsman is een rondtrekkend koopman (Verwijs & Verdam 1473) Een afleiding van de PN Mertens of Martens is erg onwaarschijnlijk. We moeten wel degelijk denken aan de beroepsnaam 'mersman'. Een 'hurk' is een veraf gelegen

uithoek. In veel dorpen liggen aan de rand straatnamen als Hurk en Horzik.

Motjes MARTEMANSHURK

Ondert Wijbos genaamt Motjes Martemanshurk 1730 (RA 152 fol.309).

Is Motje hier bedoeld als het dialectische Moetje = (oud)tante bv. Miekemoetje, Hannemoetje.

Voorste MARTEMANSHURK

Twee ackerkens teulants met de groes alhier genaemt de Voorste Martemanshurck 1717 (RA 149 fol.337).

Het stuk van de Martemanshurk vooraan gelegen vanuit de weg gezien.

MARTEMANSHURKHOEK

In Martemanshurckhoeck ene einde den Grooten Preekert 1702 (RA 96 fol.147).

Een bepaalde hoek in het gebied Martemanshurk. Hier is de naamgeving dubbelop nl. hurk en hoek.

MARTEMANSHURKKAMP

Op de Cruyssteegt genaamt Martemanshurkcamp 1747 (RA 104 fol.129).

Een van de kampen in de Martemanshurk.

MARTEMANSHURKSTEEG

Bij de Martemanshurksteeg 1879 (NAA 419).

Een steeg door het gebied Martemanshurk, waarmee de Kruissteeg bedoeld zou kunnen zijn.

MARTENSAKKER

Een perceel bouwland onder Lutteleinde in Schrijvershoef genaamd Martensakker N.1827.

Afgeleid van de PN Mart of FN Martens.

MARTENSLAND

Martensland N.1888; B 1536 - 1537 (b: 83.10)

MARTEN VAN VEGHEL

Ter plaatse het Holder genaamd achter Marten van Veghel N. 1888; C 2614 - 2616 (b: 90.70)

Afleiding van een PN.

MARTINUS VAN DEN HEUVEL

Bij Martinus van den Heuvel N.1894; D 849 - 851 (b: 44.50).

Afleiding van een PN.

MARTINUS VAN KESSEL

Bij Martinus van Kessel N.1894; D 770 - 772 (b: 36.90).

Afleiding van een PN.

MASTAKKER

Den Mastakker N.1865; A 432, 434, 2318, 2319 (b: 61.10).

Akker naast een mastbos of ontgonnen daaruit?

MASTBOS

Het Mastbosch N.1876; D 1489, 1515 (de: 88.00); het Mastbosch over de Molenheide N.1884; A 336 - 337 (de: 60.00)

Het betreft hier twee percelen met mastdennen.

MASTENKAMP

Den Massenkamp onder Borne 1816 (GA 141).

Is hier mast bedoeld in de zin van dennenboom of is Ma(a)sen zoals in Maasenhoek ?

MATHIJS JAN THIJSSENBRAAK

Een braak teulland met de houtwasse voorpootinge en verdere geregtigheden int Liesent genaamt Mattijs Jan Thijssenbraak groot ontrent 3 a 4 loopense hier uyt te vergelden eenen gulden aent Groot Gasthuys te 'sBosch 1789 (RA 176 fol.34).

Afleiding van een PN.

MATHIJS JAN WILLEMSKAMPKE

Mathijs Jan Willemskampken 1632 (RA 62 fol.53).

Afleiding van een PN.

MEE

Bij van der Mee N.1896; D 1722-1723 (b:83.50).

Afgeleid van een FN.

MEER

Schepenen zullen na voorgaande proclamaties verkopen 'dese navolgende coopen vlagge afgecuylt ende gepaelt door de geswoorens deses dorps ontrent de Meer naer de Couvering' 1719 (RA 236 map 5); de Meer 1832 (kad); D 1488; de Meer N.1877, 1882; D 1489, 1515 (he: 2.2.80). Bij herleiding blijkt het volgende: D 2790 = D 1488-1489, D 1507 en D 1515; D 2793 = D 1488-1489; D 3337 = D 1488-1489 en 1515.

Meer kan betekenen: ingemeerd, besloten, omwald (Molemans 1976a 1109); mnl. meer "grenspaal, grens(scheiding)" (MW IV 1291-92: meer 1) zie ook Kiliaan 382: meer, meere pael, en Stallaert II, 196: meer "paal". In de toponymie geldt meestal de secundaire betekenis, nl. afgepaald, door middel van een houtkant of een andere soort omheining omheind of "ingemeerd" land (Molemans Zonhoven 501). Vermoedelijk gaat het hier om een waterplas of ven, het enige wat we in 1832 in de heide tegenkomen.

MEERAKKERLAND

Bouwland plaatselijk de Weikampen naast van de Meerakkerland ; C 770-771 en 814.

Afleiding van een FN.

MEERLOOP

De waterleiding no.23 genaamd Vlag- en Meerloop aanvangende in de Vlagheide grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D no.2037/2038 loopende door de Vlagheide en Meer en de Rijdloup grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.79/508 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 3801/3801 meter 1881 (NAA inv.nrs.402-403).

MEERVOORT

De hoeve 't guet ter Meervoert op Meervoirt 1445 (BP 1216)

Het betreft hier een beek of grensriviertje met Schijndel, St.M. Gestel en St.Oedenrode; daar lag een voort of voorde, een doorwaadbare plaats in een beek. Op een plaats waar een voort was, kwam later meestal een brug (Molemans 1975b 62)

MEESTER ZIJNENLAND

Drie parcellen akkerlandt een weijke en het dijske aan malkanderen gelegen in de Bempde genaamt Meester Zeijnenlant groot omtrent drie loopense 1773 (RA 167 fol.346).

In eigendom van schoolmeester Nicolaas Zijnen.

MEEUWSBUNDER

Vijf strepen land die Meeubuenre in Scijnle in die Scoetschehoeve tussen Willem Tolinck en 't erf Jacobsboenre 1383 (BP 1176).

Afleiding PN Meeuwis, een verkorte vorm van Bartholomeus. Rycout en Gerit zonen van wijlen Meeus Rycoutss (BP 1213 - 200, anno 1443).

MEIGRAAF

Die Scherpacker aen die Voert strekkende van een weg tot de gracht die Meygrave 1455 (BP 1455); onder den Borne genoempt den Meytgraeff 1582 (RA 55 fol.6); huijs hoff ende erffenisse genoempt den Meijgrave onder den borne 1596 (CvB); grond binnen de parochie van Schijndel onder den Borne ter plaetse genaemt aen den Meijgraeff 1628 (CvB); onder Elschot in de Meijgraeff aent Velthecken 1732 (RA 153 fol.118v); onder den Borne aen de Meygragt genaemt de Braek 1744 (RA 277 fol.23); de Meijgraaf 1757 (JW); Maaijgraaf 1803 (HV); de Meigraaf N.1835, 1873, 1892, 1895; A 938 (b: 39.80), 939 (b: 35.90), C 2075 (b: 37.30), 2082 (b:44.20);de Meigraaf 1956 (CS).

Graaf in de betekenis van gracht, sloot, maar ook die van houtkant tot afsluiting van erven en landerijen (J. Molemans Bocholt 164); maai(en) = hooiland; made = weide.Ook is bekend het woord 'ameide' in verkorte vorm 'mei' in de betekenis van waterloop. In Helmond kent men het riviertje de Ameide en Vlierden kent een Meistraat die

uitmondt in de Oude Aa. Het lijkt onwaarschijnlijk dat het element 'maai' een rol gespeeld heeft. Dan zou het een waterloopje geweest zijn bij een hooilandcomplex.

MEIHEUVEL

Bij Meijhoevel, bij Meyhovel 1383 (BP 1176); aen den Borne op den Meijhoevel 1384 (BP 1176); land aen dat Singelken van den Broexhendijc tot op den Meyhoevel 1400 (BP 1181); die Daelen aen die Meyhovel 1500 (PAS 417). *Hoger gelegen stuk bij de waterloop in casu de Meigraaf ?*

MEIKENSBEEMD

Eenen beempt genoemd Meykensbeempt inne de Hardebeemde 1572 (RA 52). *Afgeleid van de vrouwelijke PN Meike.*

MEILDOORN vgl. Mijldoorn

Ter plaatse genaamd byden Mijldoren en het Heylige Cruys 1524 (RA 385.2); een stuck lants genoemd aen die Mijldoorn 1582 (RA 54 fol.189v); opten Bodem van Elde aen die Mijldoren 1598 (RA 59 fol.71); verescheyden coopen soo vlaggen als torff onder andere oock eenige aenden Mijldooren 1661 (NvdH 14 fol.167v); teulland opten Muldoren 1670 (RA 82 fol.155); een camp lants ten deelen teullant ende ten deelen hoijslandt gemeijnlijck genoemd het Donckerwout gelegen aen de Meijldooren omtrent het scheijden van Gestel Scijndel en de Dunghen N.1674; ter plaatse genaamt op de Mijldoorn off Bospat 1754 (RA 106 fol.91); den Meijldoorn 1757 (JW); op de Mildooren onder Schijndel 1759 (RA 134 fol.268); den Mijldoorn 1803 (HV); helft van een huisje (arbeiderswoning) hof en aangelegen bouw- en weilanden onder Borne genaamd de Meildooren N.1820; een perceel bouwland onder Borne op de Meildoren genaamd Geerdenveld N.1828; Meildoren 1832 (kad); B 440 - 481; Meildoren 1832 (kad); B 774 - 877; Mijldoren (vm); B 1407-1419, 1436, 1668-1671. Bij herleiding blijkt het volgende: B 3189 = B 875.

*De elementen meijel, mijl, mil en mille zijn volgens de Vries afgeleid van * medelo = het grasrijke bos of, maar onwaarschijnlijk, het in het midden gelegen bos(mede=middel). Ze kunnen ook verwant zijn aan 'melle'en 'meluw'. Hieronder wordt een houtluis of mijt verstaan, maar het kan ook verwijzen naar tot pulver vergane stof, molm. Deze verklaring zou verwijzen naar het vermolmd hout dat bij de eerste ontginning werd aangetroffen. Mil betekent ook gierst, een landbouwproduct. Mijl zou ook verwijzen naar het rechtsgebied van een stad (de Vries 1962:113; van Berkel & Samplonius 1989:121; Carnoy 1940:389; Verdam 1932:259).*

Grote MEILDOORN

Een perceel bouwland hakhout boomen en weg de Grootte Meildoorn 1906 (HB 1444 fol.69); B 779-781 en 789-790; bouwland en weiland de Grootte Meildoorn afkomstig van Pastoor van Doorn 2 ha 94 a 14 ca – 1910 (HB 1528 fol.14a) B 777-781.

Kleine MEILDOORN

Een perceel bouwland hakhout opgaande boomen de Kleine Meildoorn 1906 (HB 1444 fol.69).

Oude MEILDOORN

Drie percelen bouwland onder Borne op de Meildoren genaamd den Oude Meildoren N.1828; een perceel bouwland onder Borne op de Meildoren genaamd den Oude Meildoren N.1831.

MEILDOORNHOEF

Vier mergen genoemd de Myldorenhoeff 1695 (RA 143 fol.159); vier ackeren omtrent seven loopese genoemd de Myldorenhoeve 1702 (RA 188 fol.174v); eijkeboomen seer bequaam tot cuyphout en timmerhout staande binnen den dorpe van Schijndel omtrent de Mijldooresehoeff 1753 (RA 240 map 4).

Hier is 'hoef' vermoedelijk niet bedoeld als hoeve maar als landmaat.

MEISSEVELD

Een perceel bouwland onder Elschot in den Neerlandschdijck genaamd het land in Meysseveld of het Hopakkertje N.1823.

Afleiding van de vrouwelijke PN Meiske of de mannelijke PN Amijs of Ameijs. Uit de genitief ontstond de FN Mijssen en Ameijssen. In de omgeving van Tilburg komt de FN Remeijssen frequent voor.

MELISBRAAK

Een perceel bouwland onder Lutteleinde in het Hermalen genaamd de Meelesbraak N.1821; Melisbraak N.1855, 1857, 1876; D 727 (b: 1.83.90).

Afleiding van de PN Amelis. Melis of Amelis van de doopnaam Emilius.

MELISDIJK [vgl. Lamelisdijk]

Een perceel hooi - weiland met een gedeelte schaarbosch onder Weibosch over het Broek genaamd Melisdijk N.1815; Melisdijk N.1892; E 1949,2476, 2478-2481 (hh: 1.2.73).

MENSIBRAKEN

Ex domistadio Mensibrake 1406 (HH 127); uit een halve hoeve den Mensibraken 1714 (HH 162); uit een halve hoeve den Mensibraeken 1783 (HH 165).

Is hier toch misschien Meusbraken bedoeld, een afleiding van de PN Meeus of Batholomeus, zoals bv.ook voorkomt in Meeusbunders ?

MERENDONKSEHOEVE

Een zesde deel in de kamp die Wijdonc in den Bodem van Elde naast 't erf die Merendoncshoeve 1411 (BP 1187); eenen kamp land die Wijdonc in Eilde tussen 't erf Hennenshoeve en erf die Merendoncschehoeve 1422 (BP 1192); de helft van twee buunder land in Eylde bij die Merendoncschehoeve 1433 (BP 1203).

Afleiding van de PN van de Merendonk.

MERENDONKSEKAMP

In den Bodem van Elde ex alio latere inter hereditatem dictam Merendoncxcamp Jacobi van der Merendonck 1591 (RA 56 fol.76v).

MERRIEHAAG

Item een braexke genaemt Merriehaag groot omtrent een loopense 1778 (RA 169 fol.288v).

Een omsloten stuk land speciaal bedoeld voor het grazen van merries...of berust de benaming op een dialectisch verkeerde interpretatie van de vrouwelijke voornaam Marij of Merij vgl. Meriken?.

MERTENSHURK

Eenen bemd in Mertenshoerinc bij Lobbenhoeve 1449 (BP 1219).

Afleiding van de PN Merten = Marten (Martinus). Een hurk is een verder weg gelegen 'uithoek' Bij de schrijver is hier hoogstwaarschijnlijk verwarring ontstaan met Martemanshurk!

MESKENSACKER

Vijf lopense ende elff royen gemeynlick genoemt Meskensacker aen den Heuvel 1637 (RA 71 fol.197v); een stuck teulant groot ontrent een sestersse onder den Borne genaemt Meskenacker 1653 (RA 77 fol.9v).

Vermoedelijk afgeleid van de vrouwelijke PN Me(i)ske.

METTENKAMP

Mettencamp 1320 (HH 125); uit bezit in de Houtaert genaamd de Mettencamp 1507 (HH 133).

Mette in de betekenis van doopmoeder (Verwijs & Verdam 1524); Mette is een vrouwelijke PN, een afleiding van Mechteld of Mechelina (v.d. Plank 100).

METTEN MIJSAKKER

Mette Mysacker 1423 (FS).

Mechteld de dochter van Ameijs of Mijs.

MEVROUW BUISENSLAND

Mevrouw Buijensland N.1895; C 1700 - 1701 (b: 1.23.50).

Een afleiding van de FN Buijens.

MEVROUWENHEIDE

Uit het erf Mervrouwenheide 1430 (BP 1200).

"Mer" is gelijk aan 'mijn heere' (titel van hooggeplaatst persoon); mervrouwen = hooggeplaatste persoon (o.a. mervrouwe abdisse, (Verwijs en Verdam 1434); hoge madam, (edele vrouwe).

MICHIEL BOGARTSLAND

Een stuck teulants genaemt Migiel Bogartslant 1667 (RA 82 fol.46).

Afleiding van een PN.

MICHIELENKAMP

Een mergen groes heij en weij ondert Wijbosch overt Broeck genoempt Michielencamp 1662 (RvS).
Afgeleid van de PN Michiel.

MIDDELGRAAF

Totten Broeck wart naer Schyndel toe met synen toebehoerten ende voert totten Middelgraeff toe soe sij die affgegraven hebben 1565 (RA 49 fol.24v).
De afwateringsloot tussen twee percelen of perceelscomplexen.

MIDDELHOEF

Neffen de Middelhoeve 1643 (NvdH 11 fol.177).
De middelste van drie bij elkaar gelegen hoeven, vermoedelijk in de omgeving van Middelrode en Nonnenbos.

MIDDELROOISEBRUG

Van het Sporsbrughsken tot aen het Gewadt ende van het Gewadt tot aen de Middelrootschebrugge 1643 (NvdH 11 fol.170v).
De brug over de Aa ter hoogte van kasteel Seldensate.

MIDDELROOISEDIIK

Onder het Elschodt aen de Middelrooysendijk de Vossenbergh 1752 (RB 10 fol.75); Middelrodeschedijk onder Elschot 1816 (GA 141); Middelrodeschedijk 1832 (kad); sectie A; den Middelrooischendijk N. 1887; A 2620 (b: 1.3.90); de waterleiding no.4 (legger B) genaamd Middelrooischendijk aanvangende Voort en Schutsboom grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie A no.3147/932 loopende door den Middelrooischendijk en langs de Molenheide en Middelrooischendijk grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie A no.277/weg langs den rechter/linker-oever gemeten lang 3803/3803 meter 1881 (NAA inv.nrs.402-403). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2620 = A 592.
De dijk naar Middelrode.

MIDDELROOISVEN

De gemeynt dat Middelroedschevenne 1461 (FS).

MIE HENDRIK RIJNDERSKAMPKE

Eenen camp hooijlant onder Elschodt genaemt Mie Hendrik Rijnderscampken groot ontrent twee karre hooijgewasch a.e. de Gemeene Steegt 1781 (RA 170 fol.221).
Afleiding van een PN.

MIEJANNEN

Bij Mie Jannen N.1894; A 743 - 746 (w: 85.90).
De vrouwelijke PN Mie is afgeleid van Annemaria, in dit geval de dochter van Jan.

MIE KELDERSAKKER

Mie Keldersakker N.1875; B 1522 - 1523 (b: 30.80).
Afleiding van de PN Annemaria Kelders; kad. 1832: Adriaan Kelders.

MIEKESBRAAKSKE

Twee akkeren teullandt groot anderhalff loopense aan de Heijcampen genaamt Miekiesbraexke ander eijnt de Moolenheijde 1785 (RA 173 fol.95v); een perceel bouwland onder Elschot genaamd Miekiesbraakske N.1821.
Afgeleid van de PN Mieke.

MIEKRIESJES

Mie Kriesjes (vm); D 641-645, 655-656.
Afleiding van de PN Mieke dochter van Christiaan.

MIEMOETEKOOP

Miemoetekoop (vm); E 2123.
Deze koop was van tante Miet (mededeling: C. van Weert)

MIENOLLESBUSKE

Mienollesbuske (vm); B 2331.

Bosje van de gezusters Geerts; Mie was de baas, de oudste. (mededeling A. Sterks).

MIJNTJESVELD

Een perceel bouwland en voorpoting met dennen genaamd Mijntjesveld 1904 (HB 1399 fol.49a); D 1730 en 3660. Bij herleiding blijkt het volgende: D 3660 = D 1729.

Afleiding van Wilhelmina.

MIJS JANSSENERF

Drije loopense onder d'Elschot in Mijs Janssenerv 1684 (RA 231.1).

Afleiding van een PN.

MILAKKER

Twee parseelen land genaamt de Milakker en Dwarsakker onder Borne op het Oetelaar 1802 (RA 182).

De middelste akker ?

MILHAAG

Iten een hooijcampke genaemt de Milhaag groot omtrent anderhalve kiar hooijgewas 1778 (RA 169 fol.288v).

De middelste van enkele haag-percelen.

MILTKANT

Eenen akker teullands groot twee en een half loopense genaamt de Miltkant onder den gehugte Broekstraat in de Vogelesank 1788 (RA 175 fol.44v).

Vermoedelijk is bedoeld de middelste kamp van de Kantakkers.

MINHEUVEL

De Minheuvel 1840 (BT inv.nr.118 los document]

Lage MINHEUVEL

Den Leegen Minheuvel 1789 (RA 257 map 3).

Reliëfaanduiding - een lager gelegen heuvelachtig perceel. Het element 'min' is onduidelijk.

MISSE

De helft van de Misse 1388 (FS).

Het om de boerderij gelegen erf met gebouwen. Oorspronkelijk is het afkomstig van de mesthoop die op het erf lag. (C. & J. Swanenberg 1996:280).

Oude MISSESTAD

Neffen de Middelhoeve van de gemeynte van Scyndel aff tot de Oude Missiestadt toe 1643 (NvdH 11 fol.177).

MOEIKENSBEEMD

Moeykensbeemd gelegen in die Haerdbeemde 1564 (RA 50 z.f.).

De vraag is of het een verbasterde vorm is van Meikensbeemd of afgeleid van moej = tante.

MOEST

Beemd die Moest 1409 (FS).

Moest en moos, mos en most duiden op een poel of een plaats waar veel moerasplanten voorkomen, dus op een moerassige bodemstructuur (Beijers & van Bussel 1996:198).

MOLEN(S)

Erfcijs uit een Molen 1388 (GBB); aent Wijbos in die Moelen 1539 (RA 43 fol.9); int Liessent after die Moelen 1545 (RA 43 fol.113v); pachtinge van der Muelen ende gemaal 1563 (RA 48 fol.12v); ter stede genoempt den Borne inne die Schilde genoempt tegen den Muelen over gelegen 1571 (RA 52 fol.13); die Molen aen d'Eerde 1579 (RA 54 fol.48); over de Molen N.1865; D 247 (b: 51.60); achter de Molen van Jan de Backer N.1888; D 953 (b: 16.00); bij de Molens N.1900; D 249 (b: 18.50); op Hoevenbraak achter de Molens 1900)HB 1315 fol.5a); de Molens en de Pepertiend 1904 (HB 1402 fol.28); D 247.

Nieuwe MOLENS

Johannes Mettler is gelast den strouweselhoop te ruimen aan zijn huis bij de Nieuwe Molens 1865 (NAA 408).
Bedoeld is hier het gebied rond de molens in de Molenstraat en de Pegstukken.

Oude MOLEN

Erf bij den Ouden Molen onder Borne 1816 (GA 141); Oude Molen 1832 (kad); A 587 - 592.

Bij alle molenvermeldingen moet men afwisselend denken aan de grutmolen, oliemolen en de windmolens aan de Molenheide en de Koevering en in vanaf de 19de eeuw de molens in het centrum van het dorp; veel informatie over de Schijndelse molens is destijds verzameld door Bart Mols

MOLENAARSHOF

Molenaarshof onder Elschoot 1816 (GA 141).

De tuin van de molenaar.

MOLENAKKERS

De Molenakkers onder Elschoot 1816 (GA 141); de Molenakkers N.1834, 1837, 1869; A 1018 (b: 35.00), 1031 (b: 04.30), 1070 (b: 39.90).

Akkers benoemd naar de aanwezigheid van een molen

MOLENBERG

De Molenberg onder Elschoot 1816 (GA 141).

Is hier sprake van een 'bergmolen' of verwijst het naar een wat hoger gelegen akker nabij de molen.

MOLENDIJK

De Molendijk 1779 (Tiendarchieff); de Molendijk N.1879, 1898; A 594 (b: 37.30), 603, 604, 613 (b: 26.00).

MOLENGRAAF

Den Molengrave 1442 (FS).

De graaf of waterloop rond de molen.

MOLENHEIDE

Weertshoeffken aen den Scutboem met beijden eijnden genoempt die Molenheyde aldaer 1561 (RA 47 fol.53v); seecker stucxken van onser gemeynte groot ontrent sestien roeyen onder Delschoot opte Meulenheijde 1609 (RA 61 fol.109); overval op de Meulenheijde 1636 (RA 88 z.f.); van de Middelrootschestraethe aff tot op de Molenheijde 1643 (NvdH 11 fol.176); aende Molenheijde 1688 (RA 142 fol.185); huijs, hof en aengelegen landt met sijne houtwasch ende gereg-tigheijt ontrent vijf lopense onder Elschoot aen de Molenheij van ouds genaemt den Engelsman 1710 (CvB); huys esthuys hoff boomgaert aen de Meulenheijde 1713 (RA 149 fol.26); ex domo et orto cum suis attinentiis in Elschoot juxta Mullenheyde nu een braeck teullants met sijn houtwassen en voorpootingen van dien groot drij lopense oft daer ontrent onder Elschoot genaemt het Oudt Kerckenhuys (cijnsboek Helmond); Molenhei 1757 (JW); de Meulenheij 1765 (RA 164 fol.295v); uit een akker gelegen in Elschoot nabij Mullenheijde 1783 (HH 165); Molenheijden 1803 (HV); huis bestaende in ene landmanswoning koestal dorsvloer hof boomgaard en aangelegen bouw- en weilanden onder Elschoot genaamd in de Molenheide nabij de Heikampen N.1826; Molenheide 1832 (kad); A 2354 - 2380; de helft van een dennenbosch met hakhout onder Elschoot in de Molenheide nabij de Nonnenbosschehoeve N.1833.

De heide gezien vanaf de molen.

Oude MOLENHEIDE

Oude Molenheide 1832 (kad); A 574 - 586, 593.

MOLENHEISEHEIKAMPEN

Molenheische Heikampen 1832 (kad); A 487 - 573; onder Elschoot genaamd de Molenheischeheikampen N.1834; A 554 (he, hh: 58.10)

Jonger ontginningscomplex aan de rand van de Molenheide. In een van de verwijzingstabellen van het kadaster wordt ook perceel A 1163 Molenheiseheikamp genoemd, maar dan is de naam redelijk recent en zou hij kunnen verwijzen naar de in 1837 gebouwde Catharinamolens in die omgeving, waar mogelijk nog een stuk hei achter lag, dat rond 1900 ontgonnen is.

MOLENHUIS

Huis bestaende in ene landmanswoning koestal schuur en dorsvloer bak- en aschhuys met den hof en aangelegen akker-

en weilanden onder Borne in de Molenheide genaamd het Molenhuis 8 lopensen 32 roeden N.1814.

Oud MOLENHUIS

Huis, vroeger in vier woningen, schuur erf en tuin genaamd het Oud Molenhuis N.1900; A 589 - 591 (hu: 91.06).

MOLENKAMP

Den Molenkamp N.1848; A 235 (ho: 98.40).

MOLENPADJE

Meulenpedje (vm); (tussen) D 1162 en 1190.

Hier is bedoeld de voetpad naar molen "de Zwaluw".

MOLENSTRAAT

Een perceel bouwland bestemd tot eene timmerplaats in het gehucht Borne op de Akkers genaamd Baarsvoorveld (A 1088), belend oost aan de Molenstraat N.1836.

MOLENWEG

Writersbrake boven de Molenwech (viam molendini) rondom tussen de gemeynt 1500 (PAS 417).

Deze weg moet tussen de Molenheide en het Lieseind gelegen hebben.

MOLLEBEEMDJE

De erfgenamen Jan Huijgen c.s. van Mollenbeemtken twee loopense 1662 (RAH); onder Delschot het Mollebeemtje 1696 (RA 271 fol.14v); genaamd Mollebeemdje N.1902; A 1 - 7 (b, w: 1.30.30).

Gaat het hier om de familienaam Mol of is het een verwijzing naar het dier vanwege de vele molshopen ?

MOMBOIRSAKKER

Onder tLutteleyndt in de straet gemeynlick genoemt Momboirsecker 1622 (RA 65 fol.184).

Iemand die de zorg kreeg toegewen van minderjarige kinderen van een overleden echtpaar werd voogd of momboir genoemd en hield voogdij – of momboirsrekeningen bij.

MOMBOIRSKAMP

Eenen camp groesvelts of weyvelts gelegen neven Momboirscamp 1611 (RA 61 fol.205v); in de Broeckstraet seecker camp genoemt Momboirscamp 1712 (RA 98 fol.177); de Momboirskamp onder het gehucht de Broeckstraat 1805 (CBP); verpachting van de goederen van de Fundatie Aleida van Berkel binnen Schijndel te weten de kamp in de Broekstraat genaamd Momboirskamp 1805 (RA 218 fol.199v).

De Aleida van Berkelfundatie is een oude fundatie zetelend in Den Bosch.

MONNIKENHEIDE

Eenen acker teulants genaemt Monnekeheij seeven loopensaeten off daer ontrent onder de parochie van Schijndel genoemt aent Heldenauer 1684 (RA 131 fol.158v); opt Holder genaemt Munnickenheij 1691 (RA 143 fol.11); Monnikenheide, Munnickenhei onder Borne 1816 (GA 141); een stuk bouwland onder Borne genaamd Monnekenheide N.1833; Munikenheide N.1866; B 1315 (b: 69.90).

Monnik in de betekenis van kluizenaar (J. de Vries 453) of betreft het een afleiding van de FN Moni(c)x ?

MONNIKENWIEL

Het gras in den halven kamp aan de revier de Aa genaamt Munnixwieltje 1788 (RA 356 z.f.); ter plaatse genaamd de Kilsdonk zijnde genoemd Munnikswiel N.1842; E 2560 (w: 60.10); Munnekeswiel N. -1849; E 2560-2561 (b, hh, we: 81.80).

Hebben we hier te maken met de verwijzing naar de PN Moniks, Monicx, Monincx of Munniks ? Een wiel is een vijver bij een watermolen. Een kolk in een verzamelbekken (Verdam 2446).

MOORD(S)KUIL(EN)

Land onder Wijbos aen die Mortscuijlen 1552 (CvB); een acker aen die Moertcuijl 1561 (CvB); land aent Wijbosch ter stede genoempt aen die Lange Hegge ende die Mortcule 1573 (CvB); land onder Wijbosch bij de Moortcuijle 1592 (CvB); een stuck teulants groot drije loopense onder 't Wijbosch aen de Moortscuijl 1633 (CvB); een hont saetlants ondert Wijbos aen den Mortscuijl 1662 (RvS); aende Moortscuyl genaemt den Beethoff 1717 (RA 149 fol.333); aen de Moortscuyl genaemt den Bontenacker (RA 276 fol.101); onder den gehugte van het Lutteleijnde aand eMoortscuyl genaamt de Witacker 1754 (RA 106 fol.74v); een ackerken teullant met sijne gerechtigheyt een loopensaet aen den

Mortscuyl; Moortskuijl 1757 (JW); twee akkeren teullants neevens malcanderen met een houtbosje genaemt de Moortskuijl 1797 (RA 180); een perceel bouwland onder Weibosch op de Akkers genaamd de Moortskuijl, Moordskuil N.1823, 1826; Moordkuil N.1865, 1871, 1898; E 1420 (b: 54.40), 1422 (b: 31.50); de Hoevenbraak of de Moordskuil N.1842; D 950 (de helft) (b: 29.70); nabij de Moordkuil N.1837; D 955 (b: 23.00); aan zijn land nabij de Moorskuil 1875 (NAA 416).

De plaats waar Martinus Driessen in 1765 een moord gepleegd heeft, heet thans nog de moordkuil, (A. van Sasse van Ysselt, in een artikel in Taxandria, 3-9, "Een diefstal voorafgegaan en gevolg van geweld"); naar die moord zijn de Moortskuilen echter niet genoemd! In 1552 heette deze plaats al immers Mortscuijlen; het kan geen 'moer' zijn vanwege de 't' die erin voor komt. Misschien een kuil gevuld met afval (iets wat stinkt, 't meurt ? (M.Rovers). Het element mortel betekent: perceel met vochtig grof zand, meestal een oude venbodem. moeras gebied. Mortel wijst op natte gronden: mortelspecie = slijk en modder (W. Cornelissen e.a. 212), Een kuil is meestal ontstaan door het steken van turf of leem. Ook is het een algemene aanduiding voor laag gelegen grond (J. Molemans 1976a 908). Het element 'mors' gaat mogelijk terug op een adjectief 'mort'en kan dan verband houden met mors en morsig = vuil. Men kan echter ook denken aan het in Vlaamse toponiemen voorkomende moort of mort = mulle, vochtige en humusrijke grond (Buiks 1989:123). Het element 'kuilen' wijst op lager gelegen gronden.

MORGEN(S)

Drije karren hoygewas op de Steegde genaemt de Mergen 1712 (RA 148 fol.229v); een perceel hooi- weiland thans beplant met hakhout onder Elschot aan het einde van de Houtert genaamd de Morgen 4 lopens een 4 roeden N.1817; drie percelen hooi- weiland met den gehelen dijk van voren onder Elschot genaamd de morgens N.1817.

Een morgen is een landmaat die niet nauwkeurig te omschrijven is: eigenlijk zoveel land als met één span in één morgen kan worden geploegd (J. Molemans & E.Paulissen 161).

MORGENSHOEFAKKER

Morgenshoefakker N.1871; A 1408 - 1411 (w, we: 90.40).

Een van de Hoefakkers gelegen bij de Mmorgen of een Hoefakker ter grootte van 1 morgen.

MORGENZON

Het levensmiddelenbedrijf 'Morgenzon' in de Toon Bolsiusstraat voorheen NV Tafi 1939 (Schijndelsche Courant advertentiepagina).

MORIAAN

In den Moriaen 1500 (PAS 417); in die Voert ex hospitio [= herberg] in den Moriaen 1500 (PAS 417).

Een bekende herbergnaam op de Voort in Schijndel en mogelijk onder invloed van de Bossche Moriaan ontstaan. Misschien swel de voorganger van de latere Zwaan op de Voort....dat weten we niet!

MORTELHOEK

Mortelhoek 1802 (kaart Bodem van Elde).

*Mortel vgl. het mnl. mortar en mortel ontstaan uit het lat. *mortarium = metselspecie. ook vertaalt men het met gruis en pulver. Als toponiemen heeft het steeds betrekking op laaggelegen moerassige gronden. Sommige auteurs verklaren het met slijk of modder, wat dus ook slaat op moerassige ondergrond.*

MOSSENHOEK

Twee ackerkans teulant onder Elschot genaemt Mossehoek 1736 (RA 154 fol.114); de Mossenhoek 1754 (RA 160 fol.18v); een groesvelt genaemt den Mossenhoek onder Elschot 45 roeden 1795 (RA 179).

Mogelijk een vorm van 'moors'. Vergelijk het mnl. mose "slijk, modder" en mnl. mos "poel, moerassige grond" (M. Schönfeld 48)

MUGGENBEEMD

Den Muggenbeempt 1425 (FS); eenen buunder hoylants genoempt den Muggenbeempt bij de revier van de Aa ontrent Dinther 1474 (HC 196); eenen halven hoybeempt genoemt den Muggenbeempt den geheelen beempt vier dachmaeten tusschern de Gemeyn Stege ende de Gemeyn Aa aldaer vlietende 1600 (RA 59 fol.247); een bunder hooiland genaemt den Muggenbeempt bij de reviere van de Aa ontrent Dinther 1658 (RRG); uijt een beempt genaemt den Muggenbeempt een bunder neffens de Aa en de Steege 1756 (HH 165a); ex Muggenbeemt apud Aa 1783 (HH 146); Muggenbeemd onder Weibosch 1816 (GA 141).

Een beemd langs de Aa, waar veel muggen voorkwamen.

MUGHEUVEL

Een hont saetlants ondert Wijbos genaemt den Mughheuel 1662 (RvS); eenen acker teulants groot ontrent deraldff loopense aent Velthecken genaemt den Mugheuel 1680 (RA 230 map 1); aent Hoog Hegsken genaemt de Mugheuel 1715 (RA 149 fol.174); een perceel teulland genaemd de Mugheuel 1807 (RA 184); een perceel bouwland onder Weibosch op de Witakker genaamd de Mugheuel N.1828; de Mugheuel N.1873, 1894; D 1016 (b: 26.00); Hoevenbraak of Mugheuel N.1842; D 996 (b: 13.80); de Mugheuel en Witakker N.1879; D 996 (b: 13.80);

Het kan verwijzen naar de familienaam van de Mugheuel. Onder Sint Michielsgestel lag ook een goed de Mugheuel.

Achterste MUGHEUVEL

Twee akkeren onder Wijbosch ter plaatse genaemt de Agterste Mugheuel groot ontrent een loopense 1778 (RA 169 fol.229v).

Het achterste gedeelte in het Mugheuelcomplex.

Voorste MUGHEUVEL

Den Voorsten Mugheuel int Wijbosch bij tVeldthecken groot ontrent een loopense 1787 (RA 174 fol.165); een perceel bouwland onder Weibosch op de Akkers nabij het Veldhecken genaamd de Voorste Mugheuel 34 roeden N.1819; de Voorste Mugheuel N.1833, 1877, 1904; D 1012 - 1013 (b: 12.81).

MUGHOF

Onder tWijbos genoempt den Muchhoff d'een sijde die Gemeyn Hulsestege 1573 (RA 52 z.f.).

De interpretatie much = mug blijft dubieus!

MULDERSHOF

Ariaen Jansse Kievits gebruyker van den Muldershoff 1735 (RA 154 fol.78v), ondert Wijbosch overt Broeck genaemt Mulderscamp 1780 (RA 170 fol.166).

Deze Adriaan was in die periode pachter van de windmolen aan de Molenheide met de omliggende landerijen in pacht. Een molenaar noemde men ook mulder. De toevoeging 'overt Broeck' verwijst waarschijnlijk naar de hof bij de Kildonksewatermolen.

MULDERSKAMP

Eene sekere partij vijfjarig schaarhout int Liesent ter plaatse genaemt Mulderscamp van den Heer ter Croije 1776 (RA 250 map 3); eenen camp hooijlants onder Wijbosch overt Broeck genaemt Mulderscamp groot ontrent drie karren hooijgewasch a.e. de Drie Buenders 1780 (RA 170 fol.166); de heer ter Croije notaris te 'sBosch verkoopt schaarhout in zijn kamp in het Liessent genaemt Mulderscamp 1791 (RA 356 z.f.); Mulderskamp onder Borne, 1816 (GA 141); negen percelen bouwland en houtbosch beplant met hakhout onder Borne in het Liesend genaamd Mulderskamp N.1831.

Een kamp in eigendom of bezit van een molenaar of mulder; ook kan het een verwijzing inhouden naar de FN Mulders.

MULKMOEIER

Huis Mulkmoeier (vm); C 1610 [31].

MULKTOB

De Melktob N.1887; B 2194 - 2195, 2197 (b, og:1.18.5); de Mulktop (vm); A 935-936 en C 2083-2091 (weg tussen), B 1667, 2197, C 2181-2182; de Mulktop (vm); C 2135.

Benoeming naar de vorm van een melkteil - driehoekig perceel (J. Goossenaerts 493). Dubieus. Of verwijst het naar de vruchtbaarheid van de grond?

MUSSENSTUK

Land dat Musschenstucke ter plaatse genaamd den Clockengoet 1393 (BP 1179); in Elschot land dat Musschenstuc bij de Kerk 1416 (BP 1189).

Mus afgeleid van muis of muus = moos "slijk, modder", moeras, (Molemans 1975a 189) of toch een vermelding naar de vogel?

MUTS

Op de Gemeyn Ackeren aende Witackeren genoemt de Muts 1704 (RA 96 fol.5v); op de Gemeene Ackers aen de Witackers genaemt de Muts 1733 (RA 153 fol.197).

Vernoemd naar de perceelsvorm of een persoon die in de volksmond bekend stond als een 'muts', een beetje onnozel

in de omgang of was de eigenaar of eigenares mutsenmaker of – maakster?

Klein MUTSKE

Onder Wijbosch genoemd het Cleyne Mutsken 1731 (RA 153 fol.9).

NACHTEGAAL

Een campken hoylants onder Lutteleynde genoemd den Nachtegael oft Grootte Camp 1700 (RA 145 fol.87); op de Beeck genaemt den Nagtegael 1731 (RA 152 fol.15v); een parseel teullandt genaamt de Nachtegaal onder den gehugte Lutteleijnde 1790 (RA 177); een parseel akkerlandt genaamt de Nachtegaal onder Lutteleijnde 1802 (RA 182); een perceel bouwland met een weg onder Lutteleinde op de Keur genaamd de Nachtegaal N.1823; een perceel bouwland onder Lutteleinde in de Schrijvershoef genaamd de Nachtegaal N.1827; de Nachtegaal N.1849, 1851, 1864, 1874, 1875, 1878, 1886, 1894, 1895, 1898; V. 1983, 1985; C 1503-1504 (b: 34.00), 1581-1584 (b, w: 68.00), 1588 (b: 23.30-), 1589-1590 Tb: 51.10), 1593 (b: 56.10), 1595 (b: 58.10), 1596 (b: 54.80), 1662.

Een bosachtig gebied vernoemd naar de vogel "de nachtegaal", of een buitengebied in het algemeen zoals bv. de Vogelenzang.

NARUS KOK

Achter Narus Kok N.1888; B 1461 (w: 40.80)

Afleiding van de PN Narus (Bernardus of Leonardus) Kok.

NEERHUIS BIJ HET SLOTJE

Een huijsinge met den hoff genaamt de Neerhuijsinge bij't Slotje 1790 (RA 177).

Een neerhuis is een bijgebouw bij een herenhuis of slot, in dit geval het slotje Groenendaal, voorheem Vrouw Wijnantsslotje, vernoemd naar de FN Wijnants van Resande.

NEERLAND

Land dat Nederlant in Delscot 1400 (BP 1182); aent Elschoet geheiten dat Neerlandt 1538 (RA 42 fol.92v); aen Delschoet genoempt dat Neerlant beneven de gemeyn straet streckend evan den gemeynen wech geheiten den Cruyswech totten erve Heer Aerden Beyenss. priester 1561 (RA 49 fol.52v); seker teullant geheyt het Neerlant 1606 (RA 61 fol.30v); een stuck lants gelegen int Neerlant groot een hont 1662 (RvS); het Neerland 1757 (JW); perceel bouwland onder Elschoet genaamd het Neerland N.1826; het Neerland N.1851, 1865, 1892; A 1125 (b: 45.00), 1127 (b: 48.20).

Nederland (1400), het laag (gelegen) land ten opzichte van het hoger gelegen akkercomplex de Tolakkers.

NEERLANDSEDIJK

Neerlandschdijk onder Elschoet 1816 (GA 141), aan zijn land langs den Neerlandschdijk 1875 (NAA 416).

De dijk lopende van en naar het Neerland.

NEERSTRAAT

Aen het Lutteleijnde aen de Neerstraet 1571 (RA 52 z.f.).

De laag gelegen straat.

NEERWEG

Van die Nederwech 1427 (FS).

De laag gelegen weg.

NEESENAKKER

Onder den Borne genaemt Neesenacker 1735 (RA 154 fol.62); een perceel bouwland onder Borne genaamd Neesenakker N.1818; in den Sluiperman genaamd Nezenakker N.1855; C 2293 (b: 68.20).

Afleiding van de PN Nees = Nelis (Cornelis, maar eerder een afleiding van Agnes, Agneese of Agneze.

NEESKESKAMP

Neeskeskamp N.1887; E 761-764 (w, we: 56.90).

Afleiding van de PN Neeske = Agne(e)s.

NEFKENSMOLEN

Bouwland bij Nefkensmolen 1910 (HB 1528 fol.14) A 1042.

De molen Catharina uit 1837 is hier bedoeld.

NELISSENWEG zie onder Elissenweg

NELLENGAT

Nellengat N.1878; B 936-938 (b: 44.20); in de Bus nabij de grintweg en Nellengat N.1880; B 930-932 (b: 57.90).

Het gat van Nel; gat is hier gebruikt in de betekenis van een laag gelegen stuk grond of kuilvormig terrein. Nel is afgeleid van de PN Petronella..

NENNEKENSHOEF

Land de Nennekenshof 1384 (BP 1177); Nennenhof 1394 (BP 1180); aen den Bors geheiten Nennekenshoeff 1546 (RA 43 z.f.).

De hoeve toebehorend aan Nenneke, afgeleid van Nan, later Jan, Janneke, Jenneke, dus eigenlijk Johanna.

NEST

z.o.: Leugennest, Roodnest, Uilennest.

NOL GERITSKOOP

Nol Geritskoop N.1886; B 359 (b: 50.20).

Een koop van Nol (Arnoldus) Gerits, door Nol Gerits gekocht.

NOLLEKESAKKER

Een parseel akkerlant genaamt Nullekensacker groot drie loopense ene zijde de Armen van Schijndel andere eijnt den Broeksendijk 1781 (RA 171 fol.226); Nollekesakker N.1899; C 2103 (b: 38.75); de Nollenakkers 1948 (NAA 1930-1960 inv.nr.77) B 2594 – 2595. Bij herleiding blijkt het volgende: B 2594 en 2595 = B 1877 en 1878.

De akker van Nol(leke).

NONNENBOS

De Clarissenhoeve gelegen genaemt in den Nonnenbos 1707 (RA 235.2); den acker naest Nonnenbos 1724 (RA 100 fol.212v); Nonnenbosch 1757 (JW); Nonnenbosch onder Elschoot 1816 (GA 141); Nonnenbosch 1832 (kad); A 132-251, 253-381; de Nonnenbosch N.1835, 1895; A 139 (w: 68.10), db: 58.20).

Gewezen bezit van de nonnen van Sint Clara uit 's-Bosch.

NONNENBOSSEHOEVE

Nabij de Hoeve der Claren 1500 (PAS 417); eenen clamp thiende gelegen in den Nonnenboschhoeve 1662 (RvS); Nonnenbosschehoeve afgebrand 15-10-1726 (RA 152 fol.325); de Nonnenbosschehoeven 1757 (JW); Lambertus van Dooren en Geert Claes Verhoeven op de Nonnenbossche Hoeven schrijven een brief n.a.v. de uitgebroken runderpest in Heeswijk 1799 (RA 385.2); Nonnenbosschehoeven 1803 (HV).

Deze hoeve was in 1304 met een andere daarbij gelegen hoeve eigendom van Geerlingh van den Bossche. De twee hoeven waren toen bekend onder de naam "Houtaertse hoeven". In 1335 zijn de hoeven in eigendom van Willem van den Bossche, die dan bij testament één van de hoeven bestemt voor het stichten van een klooster. In 1359 werd dit testament uitgevoerd en kwam de hoeve aan het Clarissenklooster in 's-Hertogenbosch. Daarna is de naam "Nonnenbossche hoeve" ontstaan, de hoeve van de nonnen uit Den Bosch. Vanaf de 18e eeuw heeft "hoeve" betrekking op de boerderij; vóór die tijd op het grondgebied (zie het manuscript van Cees Verhagen).

NONNENBOSSETIEND

Nonnenbossetiend 1757 (JW).

Een tiendklamp waarin de Nonnenbosschehoeve is gelegen.

NONNENKAMP

35 Roeden moer in der Nonnencamp en 1/8 of 1/9 deel in moer aldaar naast erf van Claraklooster in Den Bosch 1381 (BP 1176).

Kamp rondom de beide Nonnenbosschehoeven met moergronden, die uitgemoerd mochten worden.

NONNENSTAART

Een parceel ackerland genaemt den Nonnenstart ontrent ses loopense 1764 (RA 164 fol.210).

Een vormaanduiding van een stuk land behorende aan de Nonnenbosschehoeve.

NUENVELDSHEK

Tot het Nuenveltskecken 1643 (NvdH 11 fol.173).

Het valhek nabij de Nuenveldsehoeve onder Middelrode.

NUENVELDSKAMP

Een kamp hoiland met zijn houtwas onder Elschot in de Liekendonk genaamd de Nuenveldschekamp 16 lopen 29 roeden 1810 (RA 302 z.f.).

De kamponginning van de Nuenveldsehoeve.

OEDENLAND

Dat Oedenlant ten Borne 1491 (GBB).

Land in eigendom van een zekere Oda of Oeden.

OERSDRIESKE

Weiland in drie velden en weg in het Woud genaamd van Oersdrieske 1906 (HB 1444 fol.68a); B 768-769.

Vernoemd naar de FN van Oers.

OETELAAR

In Eilde genaemt d'Oetlaer 1352 (HGB); een weiland die Weydonck aan die Oettelleer 1472 (BP 1241); huis erf hof op d'Oetelaer, 1476 (BP 1245); aen den Born ter plaetse geheiten Oitelaer 1530 (RA 41 fol.3); uit huis en hof op het Oetelaer aan den Boschweg 1620 (HH 146); een camp hoylants gelegen opt Oetelaer in de Schilt 1685 (RA 142); 't Oetelaer 1757 (JW); Oetelaer 1803 (HV); huis bestaende in landmanswoning koestal schuur dorsvloer bakhuis hof boomgaard en aangelegen akker en weilanden onder Borne genaamd het Oetelaer N.1814; Oetelaer 1832 (kad); B 1523-1527, 1528-1832; het Oetelaer N.1897; B 1679-1680, 1682, 3121 (w, we: 56.04); de Oetelaer N.1861; de Oetelaer of Hennenakkers N.1882; B 1548-1550 (b: 67.90); op't Oetelaer N.1836, 1882; B 1568-1569, 1577-1578, 1585-1588 (hu, b, w: 2.23.20), 1592 (vh: 32.04); Oetelaer 1881 (GA 690a); de waterleiding no.14 genaamd Oetelaer aanvangende Sluiperman (Verkuylen) grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no.1667/weg loopende door en rechts langs den weg Oetelaer en in den Rijdloop, Olieeind (erf Dc.Bolsius) grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no.1910/weg langs den rechter/linker-oever gemeten lang 1319/1319 meter 1881 (NAA inv.nrs. 402-403); het land bij van den Oetelaer 1903 (HB 1351 fol.8a); C 49-50; Oetelaer 1966 (CS).

Westelijk van Schijndel gaat de Oetelaarsestraat naar het gehucht Oetelaer. Dr.J.de Vries merkt over deze naam op : " Zal wel het laar van Oete betekenen, een naam die uit Udo ontstaan zou kunnen zijn" (1962, 125). Een laar is een open plek in een bos, een bosweide, een weideplaats.

In dat Oete ziet de Vries een persoonsnaam. De vraag is of 'oete' ook nog met iets anders verband kan houden. Op de kaart van Noord Brabant uit 1841 (Dieter R. Duncker - Helmut Weiss, 195) ziet men een beekje aangegeven dat zuidelijk van Schijndel begint en de plaats aan de westzijde passeert op enige afstand, om tenslotte tussen Middelrode en Berlicum de Zuid-Willemsvaart, dus in vroeger tijden, de Aa te bereiken.

Dat natuurlijke water moet eens een naam hebben gehad. Bovenlopen heten vaak 'rijt', maar hoe was de naam stroomafwaarts ? Waternamen gaan vaak over op de landerijen die ernaast gelegen zijn, waarna dat water weer een andere naam krijgt.

Zo kennen we bv. in Belgisch Limburg aan de vallei van de Bosbeek de plaatsen Opoeteren en Neeroeteren. In die nederzettingen aan dat water komt de waternaam 'oeter' tot uitdrukking (E.Paulissen, 1970, 41). Indien dus de oudste vermelding van Oetelaer bij Schijndel inderdaad 'oetelaer' zou zijn, dan zou het kunnen duiden op een laar gelegen aan water of in de buurt ervan, en zou dat water westelijk van Schijndel de Oeter geweest kunnen zijn. Van belang in dit verband is dus de alleroudste naamsvermelding en die dateert voorlopig uit 1352 nl. 'in eilde genaemt doetlaer', een archaische benaming afkomstig uit de middeleeuwse cijnsregisters van de Heren van Helmond.

*Lezen we Oetelaer als de Oe te Laar dan duidt dat Oe waarschijnlijk op vruchtbaar alluviaal land aan een water. 'Oe' gaat dan terug op het germ. * 'agwjo' evenals de vroeger talrijke naamgenoten O en Oe in de Maasstreek in de omgeving van Roermond, bij Swalmen, Horn, Beegden, Herten, Wessem, Thorn en Maasbracht. (Dr.P.L.N.Tummers, 73).*

Op de plattegrond van de gemeente Boxtel [uitgave gemeentebestuur 1974] ziet men zuidelijk van Lennisheuvel vlakbij het Smalwater [Beerze] de naam Oeteldonken. Was de plaatselijke benaming voor het Smalwater destijds misschien Oeter ? Duidt Oetendonken op het vruchtbare alluviale land dat iets uitstak boven dat dal ? (Drs. H.J.M.Thiadens Heemkundebled Schijndel 3e jrg. nr. 2 maart 1992).Of hebben we te maken met een benaming voor kikkvoren, zoals in de naam Oeteldonk?

OETELAARSBRAAKJE

Van den Oetelaarsbraakje N.1865; E 1783 (b. 27.60).

Afgeleid van de FN van den Oetelaar of een klein nieuw ontgonnen stuk land op Oetelaar.

OETELAARSE AKKER

Den Oetelaarschenakker N.1887; B 1705 (b: 46.20).

Akker in het gebied Oetelaar.

OETELAARSEKAMP

Den Oetelaarschekamp of het Hoen N.1886; C 2176-2178 (b, w: 1.71.80).

Een kamp in het gebied Oetelaar.

OETELAARSESTRAAT

Oetelaarschestraat 1832 (kad); sectie B.

De straat lopende naar of in het gebied Oetelaar.

OETELAARSHEIKE

D'Oetelaarsheijke 1757 (JW); heijden op't Oetelaar 1803 (HV).

Heidegrond in een latere ontginningsfase in het gebied Oetelaar.

OETELAARSKOOP

Van den Oetelaarskoop N.1896; D 1042 (b: 19.40); de Weikamp van den Oetelaarskoop 1907 (HB 1450 fol.40); C 767-772.

Een koop van een nieuw stuk grond (ontginning) door de familie v.d. Oetelaar of een koop uit het complex percelen gelegen aan de Oetelaar.

OLAKSGRAAF

Die Scerpacker strekkende van den Olaxgrave tot den Kerckwech 1445 (BP 1216).

Een grave of graaf is een (afwaterings)sloot. Olak kan een vervorming zijn van het mnl. oolick (oodelick) = leeg. In dat geval een lege (droge) sloot. Vooralsnog onduidelijk! Of was er in het grijze verleden een persoon met de naam Olaf naar wie de afwatering genoemd is en is de f van Olafsgrave misschien verbasterd geraakt? Een andere mogelijkheid is een afleiding van 'lake' = waterloopje, grensriviertje, maar daarmee is de o nog niet verklaard en zou lake en graaf dubbelop zijn. Dat lijkt dus onwaarschijnlijk! Voor zover we weten lag de Scherpakker in de omgeving van de Voort.

OLIEEIND

Erf Olieeind onder Borne 1816 (GA 141); Olieeind 1832 (kad); B 378-439; het Olieeind N.1834, 1886, 1897; B 220-224, 427 (b: 47.20), 430-438 (b, w, we: 2.29.50), 1821-1822 (b, w: 53.52).

Olie is hoogstwaarschijnlijk afgeleid van de ter plekke aanwezige oliemolen, waar raapolie werd geslagen. Het naamkundig element 'eind' duidt op 'het uiteinde van een bepaald gehucht.

OLIEHOEK

Rapport over het neerstorten van een militair vliegtuig in de Oliehoek ten westen van de weg Schijndel – Sint Michielsgestel met piloot Steenhuis 1958 (NAA 1930-1960 inv.nr.1111).

De omgeving van het Olieeind waar de oude oliemolen stond.

OLIEMOLEN

Huijs hof ende erffen vijf loopense ter plaetse genoempt den Boorn geheiten die Olymolen 1550 (CvB); verpachting van den Olymolen 1666 (NvdH 15 fol.187); huijs olimolen ende gerechtigheit met esthuijs hof boomgaert en lande 15 lopensen lant gelegen onder den Borne opt Oetelaer 1670 (CvB); inder den Borne ontrent den Olimolen 1695 (RA 143 fol.188v); ontrent den Olimeulen genoemt int Heijvelt 1713 (RA 149 fol.37); de Olijmolen 1757 (JW); een huijs onder den Borne bij den Olymoolen 1772 (CvB); Olymolen, 1803 (HV).

Het gebied waar een oliemolen heeft gestaan.

Oude OLIEMOLEN

D'Oude Olijmolen 1757 (JW); een perceel gemeente gelegen onder Borne bij het land genaamd den Ouden Olymolen daar de hut van Hendrikus van de Mosselaar op gestaan heeft 1 loopense 1804 (RA 218 fol.73v); Ouden Olijmolen onder Borne 1816 (GA 141); huis bestaande in landmanswoning koestal dorsvloer schuur schop met de helft van een esthuis staande op de grond van de heer Kerkhof, hof boomgaard bouw- en weiland onder Borne op de Oetelaar genaamd den Ouden Oliemolen N.1828; Oude Oliemolen 1832 (kad); B 1833-1860; den Ouden Olijmolen N.1835; B

2293 (b: 37.94); den Ouden Oliemolen N.1897; B 1866 -1869, 1871-1874 (b, w, we: 1.43.40); aan den Ouden Oliemolen N.1845; B 1833-1834 (b: 79.20).

Hetzelfde gebied als in ' oliemolen '. In dit gebied moet de oliemolen zijn vernieuwd, hetgeen ook blijkt uit de omschrijving van 1828, waarin verklaard wordt dat de oude oliemolen heeft gestaan op het binnenerf van de nieuwe.

OLIESLAGMOLEN

Servaas Janssen van Vechel vuyt syne Olyslachmolen in den dorpe van Schijndel 1500 (HC 196).

Het type oliemolen.

OLIESTEMPER

Den Oliestemper 1320 (HAH 125), den voorste en achtersten acker aen Huygewilligh onder den Borne genaemt de Olistampers 1705 (RA 147 fol.19); eenen akker teullant in de Buunder genaemt den Oleystempel 1790 (RANB 360 inv.nr.306); Oliestemper onder Borne 1816 (GA 141); bouwland onder Borne op de Akkers genaamd den Oliestemper 29 roeden N.1820; den Oliestemper N.1839, 1842; A 1084 (b: 26.90); den Oliestemper N.1862; A 1082 (b: 43.60).

Een benoeming naar het stampen, pletten van olie in de oliemolen of afgeleid van de persoon die plet nl. de oliestemper zelf. In dit verband is 'stempel' mogelijk een verschrijving.

OLLANDBROEKJE

Op de Beek aan het Ollandsbroekje genaamd Woutjeskamp N.1837; C 1194-1196 (w, sb: 1.09.90).

Een klein broekgebied op de grens met Olland.

Klein OLLANDBROEKSKE

Op de Beek genaemt den Heemel ene einde het Kleijn Ollandsbroexken 1769 (RA 166 fol.49v).

OLLANDESTOK

Onder Lutteleinde in de Ollandschestok genaamd het Achterste Hermalen N.1834; C 1299-1305.

Een voormalig bosgebied nabij de grens met Sint Oedenrode ter hoogte van het kerkdorp Olland.

OMLOOP

Land in den Omlope; land aen den Omlope naast den Clockengoet 1400 (BP 1181); aan die Borne bij die Omloop 1454 (BP 1224).

Een stuk land dat om een ander heen loopt en het aan twee of drie zijden omsluit, danwel een vrijwel rond stuk land (M. Schönfeld, 114) Omdat het Klokkengoed een van de belendende percelen is, moeten we deze omloop situeren in de directe omgeving van de Servatiuskerk..

ONDERSTAL

Een huis en hof in Wybossche bij den Onderstal 1376 (BP 1176); twee hoeijveltkens oft weijveltkens de een gelegen aent Cleijn Brucxken geheiten den Onderstall 1541 (CvB); int Everdonck aen den Onderstal 1549 (RA 44 fol.56v); aen den Onderstal in de Hardebeemden 1635 (RA 70 fol.21v); 3/4 saetlants onder Wijbosch op den Onderstal 1662 (RvS); onder tWijbosch op den Onderstalle 1686 (RA 92 fol.115); op den Onderstal genaemt den Langenacker 1713 (RA 149 fol.96v); den Onderstal 1757 (JW); bouwland onder Weibosch genaamd den Onderstal belend aan een einde aan het Klein Broekje N.1829; den Onderstal N.1871, 1873, 1880, 1882, 1887; E 858 (b: 23.30), 1277 (b: 29.70), 1503-1504 (b: 42.50); Onderstal (vm); E 887.

Een ouder woord voor ettinge = oorspronkelijk een door schapen afgegrasde weide; "stuk slechte grond"; "slechte weide?" (Goossenaerts, 537, 204).

Achterste ONDERSTAL

Een braexke off vijff akkeren teullant onder den gehugte Weijbosch ter plaatsche genaemt den Agtersten Onderstal groot omtrent drie loopense 1768 (RA 174 fol.13).

Achterin gelegen vanuit een bepaald punt gezien.

ONGEHUURGRAAFKE

Aent tWybosch land dat Ongehuergreefken 1422 (BP 1193); onder Wybosch bouwland ter plaatse genaamd d'Onghehuergreefken 1424 (BP 1194).

Ongehuur in de betekenis van : niet pluis, gevaarlijk; (ongehiere) "afgrijselijk, vreselijk, weerzinwekkend"; het ongehier = monster of spookverschijning, (Verwijs en Verdam, 555, 556, 561).

ONZE KOOP

Onze Koop N.1886; D 2263 (he: 1.53.80); E 3232 (b: 46.60). Bij herleiding blijkt het volgende: D 2263 = D 1515.
Het door "ons" gekocht stukje heigronnd om te ontginnen.

OOMSKOOP

Oomeskoop N.1886; D 1489, 1515 (he: 2.00.00).
De koop van een oom, danwel van de man met de FN Oomen.

ORENDONK

Ex Orendonc 1320 (HH 125); twee buenderen weylants genoemd Doerendonck in den Boedem van Elde 1482 (HC 196); enen weijcamp of hoeyvelts aen den Bors geheiten gemeindelick den Oernendonck 1538 (RA 42 fol.94); onder den Borne in de Oerendonck 1583 (RA 55 fol.54); uit Orendonck en andere erfenissen 1620 (HH 146); vier stukken teulants met twee campen heijlants daer eijnde aengelegen opt Oetelaer int Orendonck vierdalff mergen 1685 (RA 142); eenen acker teulants onder Lutteleijnde aen d'Elderbroeck genaemt d'Orendonck 1735 (RA 102 fol.fol.42v); een camp hooijland met houtwassen genaamt de Oirendonck in Borne 1795 (RA 179); twee percelen hooi- weiland onder Borne op het Oetelaar genaamd de Oirendonk N.1820; de(n) Oerendonk N.1851, 1870; C 2197, 2237-2238, 2253, 2258, 2596 (b, w, hu, og: 2.52.12), 2254-2257 (w: 65.40). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2596 = C 2259.

De donk van de erfgenamen ?; "oor" (ore, oir) in de betekenis van erfgenaam, erfgoed; land dat in de familie is gebleven (Verwijs en Verdam, 1612, 1613). Vooralsnog dubieus. Er bestaat ook een naamselement 'oerle' gevormd uit 'oer' = ijzerhoudende grond en Lo = bos. Zegt Oerendonk dan misschien iets over de bodemgesteldheid ter plaatse? Andere auteurs vermoeden dat het stamt van 'hore'afgeleid van het germ. 'hurnjon'= hoger gelegen zandgrond. Indien 'oer'gelijk is aan 'oir' en verwant aan orber vgl. oorbaar, dan kan de betekenis 'voor bebouwing geschikt gemaakt bos' zijn.

Achterste ORENDONK

De Achterste Oerendonk N.1897; C 2254-2257 (w: 65.40.)

Voorste ORENDONK

De Voorste Oerendonk N.1897; C 2260, 2597 (b, og: 72.30). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2597 = C 2261.

OS

Achter van Os N.1888, 1894, 1895; F 230 (he: 1.4.70), 866 (db: 84.00), 935, 936 (b. 65.70).
Afleiding van de FN van Os (Hendrik en Rogier van Osch, kad.1832)

OSSENKAMP

Aen enen camp genoemd Ossencamp 1569 (RA 51 z.f.).
Stuk grond speciaal gereserveerd om de ossen in te weiden.

OTTENAKKER

Een stuck teulants genoemd den Otthenacker drie loopense 1656 (RA 77 fol.198v); aen Keeskenshegge off Ottenacker ene einde Gasthuys van Den Bosch 1718 (RA 198 fol.7v).
Afgeleid van de PN Otto en FN Otten.

OUDEN

Bouw- en weiland ter plaatse het Elderbroek genaamd den Ouden 1904 (HB 1394 fol.64a); C 2826.
Vernoemd naar de FN Den Ouden ?

OVERKAMP

"Gijsbert Voets gij moet mijn aan den hoek van den Overcamp brengen drij ducaten aan den hoek naast het Beekschoor"1793 (RA 178 fol.40).
Een kamp aan de overkant gelegen van een bepaald gebied?

PAAL

Paal aan 't Heufken; paal aan 't Hooghekken; paal aan de Luijseijke; paal in Hermale 1757 (JW); de Paal 1803 (HV).
Hier in de betekenis van grenspalen, ook wel scheidpalen genoemd.

PAALTJES

De brake lants op den Boschwegh aen de Paeltiens 1743 (RA 155 fol.179); braak aan de Paalkens 1757 (JW); een braak teullandt genaamd de Paalkens gelegen ontrent de Schutsboom met het eijnt aan de gemeene Herbaan 1790 (RA 177); de Paaltjes in Elschot 1816 (GA.141); de Paaltjes N.1835, 1836, 1875; A 669 - 670 (b, sb: 56.90), 679 (vh: 4.16), 680 (b: 30.40).

Stuk grond gelegen nabij het schietterrein van het gilde, voorzien van paaltjes?

PAARDENKAMP

Een camp hooyland onder Wijbosch overt broeck genaamd de Paartscamp 1760 (RA 163 fol.39v); een perceel hooi- en weiland zijnde in drie kampjes gegraven onder Elschot op de Steeg genaamd de Paardenkamp N1828; den Paardenkamp N.1866; A 1922 - 1926 (w, we: 1.9.13).

Een kamp waar bijna uitsluitend paarden werden geweid vgl. Koekamp en Ossenkamp.

PAARDENKERKHOF

Een akkerland met twee geren int Achterste Hermaelen genaamd het Paartskerkhof 1801 (RA 216 fol.233); Zeven percelen akkerland onder Lutteleinde in het Hermalen genaamd de Paardenkerkhof N.1816; (van ouds genoemd) den Paardenkerkhof N.1851, 1897; C 1425 - 1430 (b: 2.10.60); bij den Paardenkerkhof 1864 (GA 90); C 1431; achter Truyenheide aan het Paardenkerkhof 1881 (NAA 421).

Duidt veelal op een plaats waar paarden en andere kadavers werden begraven, (J.Molemans, Overpelt, 1261 (284)).Over het ontstaan zelf is niets bekend uit de archiefbronnen.

PAARDENWEI

Eenen halven hoijcamp genoemt de Peertweijde 1707 (RA 132 fol.47); de Paardenweide in Elschot 1816 (GA 141); helft van een perceel hooi- en weiland onder Elschot op de Steegd genaamd de Paardenweide N.1820; de Paardewei N. 1877; A 379 (w: 3.35.90); de Paardsweide N.1869, 1903; A 1813 - 1815 (w: 75.90); de Paardenwei N.1887, 1895; C 2590 (w: 82.90); de Paardenweiden 1948 (NAA 1930-1960 inv.nr.77) B 2068 - 2069. Bij herleiding blijkt het volgende: C 2590 = C 1398.

Een serie percelen weiland bestemd voor de paarden, vgl de Paardenkamp.

PAD

De Pad N.1884, 1887; D 1191 (b: 30.80).

Gezien de ligging kan het perceel gediend hebben als toegang tot landbouwgronden (akkergebied).

Korte PAD

Een parceel ackerlant onder het Lutteleyndt aan den Korte Pat ontrent een bosch loopensaet 1748 (RA 104 fol.151); een braakxke teullandt genaamt de Korte Pad onder Lutteleijnde 1802 (RA 182); een perceel bouwland onder Lutteleinde genaamd de Korte Pad N.1818; de Korte Pad N.1833; C 1842 (b: 25.70).

Lage PAD

De Lage Pad onder Lutteleind 1816 (GA 141).

Lange PAD

Int erff genoemt den Langen Pat 1697 (RA 144 fol.13v); eenen acker teulants ontrent twee loopense alhier op de Langen Padt 1719 (RA 99 fol.212); de Lange Pad onder Lutteleinde 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Lutteleinde genaamd de Lange Pad N.1821; ter plaatse genaamd de Lange Pad N.1837; C 1950 (b: 36.70); (vm) de Lange Pad tussen C 1842 en C 1851.

De korte en lange pad, een geheel als verbindingsweg vanuit de Putsteeg naar de kerk (kom).

PADAKKER

Onder het Wijbosch genaamt den Patacker ontrent een lopense 1757 (RA 107 fol.31v); een perceel akkerland onder Weibosch ter plaatse de Berisakker genaamd de Padakker een lopense 13 roeden N.1814; een perceel bouwland onder Borne aan het Elderbroek genaamd de Padakker N.1828; een perceel bouwland onder Borne in het Liesent genaamd Jan Huijgenland of de Padakker N.1829; Jan Huijgenland of de Padakker N.1858; B 187 (b: 36.70); de Padakker N.1865; D 1183 (b: 23.80); de Padakker in de Weidonken groot 32.60 aren B 1939 [1948 (NAA 1930-1960 inv.nr.77).

Een akker gebruikt als voetpad, danwel benoemd naar het nabij gelegen perceel met de naam "pad."

Achterste PADAKKER

Den Agtersten Padakker onder den gehugte Wijbosch in de Berisakkeren groot ontrent anderhalff loopense 1771 (RA 169 fol.86v).

Het verst naar achteren gelegen perceel naast een [voet]pad in Wijbosch.

PADDENPOEL

Uit een akker genaamd Paddenpoel nabij de kerk 1500 (PAS 417).

Een bij de kerk gelegen poel waarin zich padden ophielden of is de poel vernoemd naar de kerkpad ter plaatse ?

PALMBOOM

De Palmboom N.1842, 1872; C 198 - 199 (b: 51.50).

Een andere benaming voor "jeneverbes" (Schönfeld, 72), die op het aangrenzend heigebied van gemeente Sint-Oedenrode zal hebben gegroeid. De jeneverbes komt in het wild op heidegebieden voor (Heimans, 201) De vraag is of het hier misschien geen huisnaam betreft bv. voor een herberg ter plaatse.

PANNEHOEF

Pannehoef (vm); langs A 848 en A 858; bouw – en weiland aan de Pannehoef in den Vossenbergh met boomen op den weg 1910 (HB 1528 fol.4a) A 801-803.

Hier stond vroeger een rij van drie woningen met blauwe mussenpannen gedekt, hetgeen op een boerderij leek met pannen gedekt in tegenstelling tot strooien daken op de boerderijen (vm 32).

PANNEHUTTEN

Pannehutten (vm); A 796.

Vier slechte woningen (vm 23); panne = slecht (kweekgras).

PANNESTEEL

Pannesteelen 1757 (JW); de Pannestelen in Elschot 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Elschot op de Molenakkers genaamd den Trompetter of de Pannestelen N.1825; de Pannesteel N.1840, 1856, 1871, 1875, 1889, 1890, 1904; C 1481 - 1484 (b, we: 1.15.40), 1487 - 1492 (w. we. og: 66.04), 1493 - 1494 (b: 72.50), 1497 - 1502 (b, w: 1.99.10), 1503 - 1504 (b: 34.00); de Panne(n)steel (vm); C 1469, 1496, 1480 - 1481, 1486 - 1487, 1491, 1498 - 1499; weiland en rijweg genaamd de Pannestoel in het Hermalen 1904 (HB 1401 fol.21a) C 1485-1492.

Benoeming naar de vorm van een "beddepan" Wordt gevormd door de percelen C 1480, 1481, 1486, 1487, 1491. Pannestoel uit 1904 is vast en zeker een verschrijving met mogelijk in gedachten 'paddestoel'.

PAPENDIJK

Aen den Bors geheiten metten gemeinden naem Papendijck ene zijde Groot Ghasthuys van Den Bossche 1543 (RA 43 fol.72).

De dijk richting kerk of pastorie, mogelijk identiek aan Kerkendijk?

PAPENHEIDE

Papenheide N.1881; A 358 (b: 1.16.80).

De benaming 'paap' werd in de Middeleeuwen veelal gebruikt voor aanduiding van de pastoor van de parochie. Ook werd die 'persoen' genoemd. Landerijen die bezit waren van de pastoor resp. de pastorie werden al spoedig 'Papenland' genoemd vgl de Papenkampen aan de Steeg.

PAPENHOFSTAD

Een hofstad genaamd Papenhofstat 1316 (HGB).

De hofstad van de Paap of dorpspastoor.

PAPENKAMP(EN)

In Lobbenhoef beneven erve den convent of cloester des Abts van Berss genoemd gemeynlick sPapencampen by de kerck aldaer (deels Heeswijks grondgebied) 1581 (RA 54 fol.124v); twee stucken teulants met een houtboske ende een stuxken lants daar aan gelegen aent Oetelaer gemeijnlick genaemt de Papenkamp 1686 (RA 131 fol.173v); Papecampe 1740 (RA 155 fol.178); vier off vijf off ses karren hooigewas op de Steegt genaemt den Papenkampke oostwaarts den Blakkencamp 1747 (RA 104 fol.122); verpachting van de vier Paapecampen leggende binnen den dorpe van Schijndel teijnen de Steegt 1789 (RA 356 z.f.); twee derde gedeelten in een houtbosch onder Schijndel aan de Breestraat, west de Papencamp, zuyd de Kerkkamp 1802 (RA 136 fol.81v); Papenkampen onder Weibosch 1816 (GA 141); drie percelen hooi- en weiland en een boschland onder Weibosch genaamd de Papenkampen N.1819; Papenkamp N.1898; E 137 - 147.

Vermoedelijk is hier de pastoor van Heeswijk bedoeld, waarvan diverse percelen onder sectie E lagen.

PAPENMUTS

Twee parceeltjes aen het Velthecken bij Peter Damen gelegen van ouds genaemt het Papenmuts 1709 (RA 148 fol.82v).
Een perceelsvormaanduiding misschien nl. de uiterlijke vorm van een pastoorssteek?

PAPENPAD

Den Broecsenacker aen sPapenpeyken 1450 (HGB); bouwland onder den Borne metten gemeijn name genoemt den Kerckackeren of sPapenpat belent den gemeijnen wech totten gemeijnen Broexendijc 1571 (CvB).
Vgl. de naam Papenheide etc.; paap is een oudere benaming voor een rooms priester i.c. de pastoor van het dorp.

PAPENTIEND

In de Papethiende 1687 (RA 142 fol.167v); op d'Acker genaemt de Papethiende 1712 (RA 149 fol.23); aen de Langhegge in de Papetiende 1715 (RA 99 fol.45v); de Papentiend 1757 (JW); in de Papentiend 1783 (HH 153); Paapenthiendt aan den Binnenpadt 1802 (RA 181 fol.45); Papentiend onder Weibosch 1816 (GA 141); Papentiend 1832 (kad.); D 225 - 320; Papentiend 1833 (GA41); D 315 (b: 38.00); de Papentiend N.1835; D 254 (b: 09.00), 259 (hu: 01.38).

De tienden toebehorende aan de pastoor. Ook wordt gesproken van Pastoorstiend en Pepertiend, het gebied tussen de Markt en het Nederlands Hervormd Kerkje en verder richting Akkerstraat.

PAPETER

Seven ackerkens teulants aen malcanderen in den Aerdenburg genaemt Papeeter 1718 (RA 150 fol.39).

De dubbele 'ee' is verwarrend. Betreft het een spotnaam voor iemand die veel pap eet; is het een verwijzing naar de vruchtbaarheid van het perceel of heeft het iets te maken met de Paap of dorpspastoor? Of bedoelde men 'pater' te schrijven? Dubieus!

PARALELWEG

De Prelweg (vm).

De verbindingsweg tussen het voetbalveld van het oude Schijndelsterrein en de Koeveringsedijk; hij liep parallel aan de spoorlijn (vm 26). Op veel plaatsen kent men een Spoorlaan of Parallelweg.

PAS

Ex hereditatem van den Pas 1783 (HH 165d); item ex bonnario prati in magno manso Pasch 1783 (HH 165d).

Pas, in oudere vormen 'pasch of pesch' en verkleinwoord 'peske' is efgelid van het lat. 'pascuum'= weide. Volgens Lindemans gaat het om een open weiland in een woest veld met hier en daar kleine bosjes en bomengroepen. Het mnl. pas of passe is ook doorgang, toegangsweg, verbindinggracht. In de laatste notitie gaat het om een grote hoeve met de naam Pas.*

PASSEKAMP

Passhecamp 1545 (RA 43 fol.112).

Vermoedelijk de kampontginning bij de hoeve de Pas.

PASTOORSKOOP

Pastoorsskoop (vm); (C) 2413, 2417.

Een nieuw perceel afkomstig van Dobbelsteen uit Heeswijk (vm.22)

PASTOORSTIENDE

De helft van een land in Pastoorstiend 1596 (RA 58 fol.80); in die Gemeyn Eckeren in Pastoirstiende 1608 (RA 61 fol.70v); uit een akker aan 't Wijbosch in Pastoorstiende 1634 (IS 45); anderhalf hont saetlants ondert Wijbosch in Pastoirsthiende 1662 (RvS 13); huijs met sijn aengelach met noch een stucxken lants in Pastoirsthiende ontrent de Kercke gelegen groot twee hont 1662 (RvS 12); Pastorijethiende 1682 (RA 271); in de Pastorijethiende 1690 (RA 271 fol.53); een perceel teelland gelegen onder Lutteleijnde in Pastoorstiend 1807 (RA 300).

Het gaat hier om een tiendcomplex of tiendblok, deel uitmakend van de oude dorpsakker. Dat betrof dus meerdere percelen die gezamenlijk tiendplichtig waren. De 10e opbrengst in geld of natura kwam toe aan de pastoor of het kerkbestuur i.c. de kerkmeesters. Het complex noemde men ook Papentiend of Pepertiend.

PASTOOR VAN DOORN

Bosch op Meildoorn voor het perceel van Pastoor van Doorn 1910 (HB 1528 fol.6a) B 776.

PASTOORSWEI

Pastorswei onder Weibosch 1816 (GA 141).

Eigendom van mijnheer pastoor of van het kerkbestuur.

PASTOOR VAN KESSELBOS

Pastoor van Kesselsbosch N.1897; A 1469 - 1474, 1517 (hh, og. we: 1.57.10).

Eigendom van de toenmalige pastoor van Kessel.

PASTORIE

Eenen acker groeslants vierdalff loopense onder Lutteleijnde in de Buunder ene zijde de Pastorije aldaer 1694 (RA 94 fol.97v); huysinge esthuys besloten hoff schoppe boomgaert ende annexe landerijen groot te samen met alle sijnen houtwasch ende gerechtigheit twee mergen gronde neffens de Pastorije 1695 (RA 94 fol.159v); in de Straat tegenover de Pastorije 1697 (RA 95 fol.92); het lant off braexken tegens over de Pastorije aende Putsteegde 1719 (RA 150 fol.115v); verpachtingen van de Pastorie in 1721 (RA 100 fol.121) en 1736 (RA 101 fol.104); een huis naast de Pastorie 1757 (RB 10 fol.239); de Pastorie aan de Heikant 1762 (RB 12 fol.374); voornemen van de regenten tot het bouwen van een nieuwe Pastorijhuysinge tot wooninge van den predicant alhier op twee ackerkens teullant in de Pastoirstiendt 1774 (RA 349 map 3); pertinente staat van de Roomsche Kerkschuur en pastoorswoning of pastoreele huysinge 1793 (RA 385 map 7).

Hier is bedoeld de pastorie behorende bij de schuurkerk en die van de predikant bij het huidige Hervormd Kerkje.

PASTORIJLAND

In de Larystraet Pastorijelant 1688 (RA 142 fol.183); in de Voorste Beemde ene zijde het Pastorijlant andere zijde seeckere Dijck toebehoorende de Kercke aldaer 1710 (RA 98 fol.42) – vgl. Kerkendijk.

Toebehorend aan de pastoor of pastorie of behorend tot het pastoorsambt.

PASTORIJTIEND vgl. Pastoorstiend**PATER**

Den hoijcamp genoemt den Pater 1695 (RA 233.3); den Paeter 1701 (RA 234.3); eenen camp hoylants onder Elschoth genaemt de Pater 1733 (RA 153 fol.148); een halven camp hooylands ontrent eenen halven mergen ter plaatse genaemt op de Steegt onder het Elschoth genaemt de Paeter 1747 (RA 104 fol.129v); de Pater in Elschoth 1816 (GA 141); een perceel hooi- en weiland onder Elschoth in Baksdijk genaemt de Pater 65 roeden N.1820.

PATERSKAMP

Eenen hoycamp genoemt Paterscamp 1599 (RA 59 fol.146v); onder het Elschoth genaemt Paterscamp 1688 (RA 92 fol.20); van huere vant Paterscampken 1623 (RA 66 fol.37); ex hereditatem in Elschoth dictam Paterscamp op de Steegt 1783 (HH 88);

In eigendom (geweest) van een priester of pater. Gezien de vroege vermelding lijkt het niet te verwijzen naar de paters uit het Bossche Kruisbroedersklooster die pas na de val van Den Bosch tijdelijk in Schijndel kwamen wonen....of het moet zijn dat dat klooster al veel eerder bezittingen had in Schijndel.

PATRONAAT

Huis met tuin aan het Patronaat 1910 (HB 1528 fol.15) E 3757-3758. Bij herleiding blijkt het volgende: E 3757-3758 = E 1086.

Een parochieel gebouw voor allerhande activiteiten.

PAULENBOS

Poulenbosch onder Borne 1816 (GA 141).

Schaarhoutbos van een zekere Paul(us).

PAULUSAKKER

Aent Lutteleijndt genoempt Pauwelsacker 1535 (RA 42 fol.4); een stuck teulants genoemt Pauwelsenecker 1617 (RA 64 fol.74v).

De PN Paulus komt in diverse varianten voor nl. Paulus, Poulus, Pauwels en Pouwels.

PAULUS WIJNANTSERF

Ondert Lutteleijnde genaemt Paulus Wijnantserff (RA 151 fol.347v).

Vernoemd naar Paulus Wijnants van Resande.

PAULUS WIJNANTSHEIKAMP

Int Hermalen by Pauwels Wijnantsheycamp 1592 (RA 57 fol.101).

PEER BOUDEWIJNSLAND

Vier akkeren teulland int Hermaelen genaamt Peer Boudewijnsland groot 4 loopensen 1801 (RA 216 fol.233).

Vernoeming naar een PN.

PEEREVELD

Twee akkeren teulant onder Delschot genaamt Peerevelt 1749 (RA 104 fol.257v).

Peer is de verkorte vorm van de PN Peter.

PEEROOMSBRAAK

Peeroomsbraak N.1875, 1886; C 679 - 683 (b: 1.82.90).

Het nieuw te ontginnen perceel van Peeroom = oom Peer of Peter. In dit geval van Peer Verhagen als eigenaar bij de invoering van het kadaster.

PEEROOMSERF

Peeroomserf N.1875; C 278, 669 - 670, 672 - 678, 684 - 685, 1915 - 1917, 1921 (b, w, og, hu, hopest: 3.13.97)

Het erf van Peeroom = oom Peter of oom Piet. In 1832 eigendom van de weduwe Eimbert Peter Verhagen.

PEER PIETENAKKER

Peer Pietenakker N.1890; C 2496 (b: 35.10).

Benoeming naar Peter de zoon van een zekere Piet.

PEER ROVERSAKKER

Een akker teulland genaamt Peer Roversakker onder Elschot in de Houtert twee ende half loopense 1795 (RA 179); perceel bouwland onder Elschot aan de Houterschestraat genaamd Peer Roversakker N.1825.

Eigendom van Peter Rovers.

PEER SIMONSSCHILD

Een perceel teullant genaamt Peer Sijmonsschild groot ontrent twee loopense 1773 (RA 167 fol.341v); een perceel teulland met zijn houtwassen onder Borne genaamd Peer Sijmensschild negen lopensen 1807 (RA 300).

Eigendom van Peter Sijmen. Sijmen is een variant van de PN Simon.

PEGGENHOEF

Hunne heikooopen nabij Peggehoeven in de Roderheide 1874 (NAA 415); heide ter plaatse de Roderheide genaamd de Peggenhoef 1900 (HB 1330 fol.6) F 458.

Hoef in de betekenis van landmaat in de vorm van een gerend perceel of een hoeve van de familie Peggen?

PEGSTUK(KEN)

Land dat Peeckstuck 1463 (BP 1232); een stuck land geheiten dat Peeckstuck daer aen belent die Hardebeempt 1534 (CvB); die Peyckstucken 1537 (RA 59 fol.17v); een stuck land aen die Ghemeindt Ackeren geheiten die Peeckstucken 1544 (CvB); opte Peyckstucken 1597 (RA 59 fol.17v); uit vier loopense akkerland genaamd de Peeckstukken onder den hertganck van Elschoth 1600 (IS 43); land ontrent de Kercke op te Pecstucken 1630 (CvB); eenen acker teullants gelegen opte Peckstucken drie lopense 1685 (RA 142); opte Peeckstucken oft Appelteen 1715 (RA 99 fol. 22v) en 1726 (RA 152 fol.43); ter plaatse opte Pekstukken 1741 (RA 103 fol.98); op de Peghstukken 1745 (RA 103 fol.225); de Pegstukken 1757 (JW); een perceel bouwland onder Weibosch op de Akkers genaamd de Pegstukken N.1828, 1829; de Pegstukken 1832 (kad); E 1135 - 1179; de Pegstukken 1950 (CS).

Een stuk is een afzonderlijk perceel (Melotte-Molemans 242); het element pegge, betekent in het mnl. "houten pin" of pegelen "merken, ijken". Met de Pegstuk(ken) kunnen mogelijk ook bedoeld zijn de plaats waar het vee werd gemerkt en naar waarde geschat (Melotte-Molemans, -211). Ook wordt gedacht een spits toelopende of gerende percelen.

PEIELAND

In Peijelandt 1793 (RA 259 map 5); Peyeland onder de Borne 1816 (GA 141).

Een dubieuze verklaring : pen = begroeiing met puin (kweekgras/puingras = triticum repens). De vraag is of 'pen' wel teruggaat op 'peije' . Of heeft het betrekking op de FN Peijen?

PEKAKKER

Land dat Peckacker 1463 (BP 1232).

Vermoedelijk is dit een andere benaming voor een van de percelen binnen de Pegstukken.

PELLENKAMP

Pellenkamp N.1902, 1903; E 989 - 993 (b, we: 1.63.60).

Men mag uitgaan van een benoeming naar de FN Pellen, maar gezien de ligging juist boven de Kapellenkamp lijkt het eerder een verschrijving.

PELSBEEMD

Over tWijboschbroeck gemeynlick genoemt Guldenkamp ene zijde Pelstbeemt andere zijde de Kilsdoncxendijck 1685 (RA 92 fol.74v); den Pelsbeemt gelegen aen de Sluys aen de Molen genoemt de Kilsdoncxe 1707 (RA 97 fol.119).

PELSENKAMP

Eenen camp genoempt Pelsercamp ter plaetssen genoempt int Elschot in Loenenhoeff 1546 (RA 44 fol.10); eenen weijcamp genoempt den Pelsencamp 1659 (NvdH 14 fol.10); een camp weylants genoemt Pelscamp gelegen opten Boschwegh 1695 (RA 143 fol.159v); 5/6 gedeelte in een camp weijvelts gemeijnleijck genoemt Pelsen- of Rouwencamp groot agt mergen int Wout 1611 (CvB); eenen camp aan den Kilsdonksenmollen ene zijde den Pelscamp en andere eijnde de Vier Buender 1781 (RA 170 fol.229v); een camp hooiland genaemt de Pelsecamp onder Borne 1790 (RA 177); Pelsekamp onder Borne 1816 (GA 141); bouwland onder Borne op de Meildooren genaamd Pelsenkamp N.1830; in Pelsekamp N.1837; B 452 (b: 33.00); Pelschekamp N.1874; B 452 - 453 (b: 69.90).

Pellen betekent: ontschorsen, pulken, schillen, van haren ontdoen (J. de Vries, 513). Pels - afgeleid van het lat. pellis 'huid'; vgl. ook het mnl. pels.of pelse in de betekenis van behaarde dierenhuid, pelskleed (J. de Vries, 514). Ook de FN Pels of Pelsen is denkbaar.

PENNINGSDIJK

Penningsdijk (vm); E 2123 ged. (detailkaart).

Benoeming naar een familienaam. Daar woonden "de Penningsen" (vm 28). De Schijndelse familienaam Pennings komt veelvuldig voor in middeleeuwse bronnen.

PENNINGSLAND

Penningsland N.1893; B 1338 - 1340 (b, w: 30.80).

PENNINGSVELD

Penningsveld (vm); E 1990.

Langs de weg naar Aakendonk waar Pennings woonde (vm 28).

PEPERTIEND

Dorp of Pepertiend 1825 (legger nr.645); Pepertiend 1886 (GA103); D 320 (tu: 04.75); huis schuur erf tuin ter plaatse de Pepertiende in de Lage Straat 1907 (HB 1450 fol.42a); D 2195-2196. Bij herleiding blijkt het volgende: D 2195-2196 = D 302.

*Een tiende van de opbrengst in geld of natura, maar het element 'peper' is niet duidelijk. Vgl. Peperstraat en Pepereind. Waarschijnlijk bestaat er geen enkel verband met de specerij. Een mogelijke verklaring is dat het hier om percelen gaat waar het peperkruid welig tierde. Peperkruid is een geneeskrachtige plant. Misschien heeft de naam betrekking op het verbouwen van de peperkers (*Lepidium Latifolium*), ook wel armenkers of mierikswortel genoemd. Als veldnaam zou 'peper' moestuin betekenen. Mennen schrijft dat plaatsnamen met het element 'peper' redelijk frequent voorkomen in Brabant en Vlaanderen. Ook hij denkt aan de verbouw van de peperwortel. De Pepertiend noemt men in Schijndel ook Papertiend of Pastoorstiend. Heeft het dan misschien toch iets met kerkelijke functionarissen te maken? (Buiks 1989:146 en Mennen 1992:191).*

PEPERSTUKSKE

Land dat Peperstuccken op ten Apelteren 1413 (BP 1188).

Vgl. de Pepertiend.

PERCEEL

De Perceelen achter de Schutskooi N.1876; A 452 - 453; het Perceel bij de Molen N.1875; A 1045 (b: 35.60); de Perceelen bij Schifferlij N. 1882; B 1408 - 1411 (b, we: 1.19.40); de Perceelen nabij den Ouden Molen N.1867; B 2329

- 2330 (b, w: 46.00); de Perceelen bij van Hattum N.1882; C 574 - 575 (b: 63.40); het Perceel aan de Molen N.1871; D 946 (b: 14.70); het Perceel langs den Broekweg N.1866; E 3227 (he: 1.36.00); het Perceel aan het Station N.1877; F 58 (db: 42.00); het Perceel langs den Grindweg N.1880; F 312 (b: 1.4.90). Bij herleiding blijkt het volgende: E 3227 = E 730.

Perceel is de algemene benaming voor een stuk grond.

Achterste PERCEEL

Het Achterste Perceel N.1877; C 831 (b: 62.60); de Achterste Perceelen N.1867; E 1190, 1192 - 1195 (w: 38.70).

Voorste PERCEEL

De Voorste Perceelen N.1867; E 1188 - 1189 (w: 45.10).

PERESKAMP

Pereskamp N.1874; B 1927 - 1929 (w: 59.90).

Afgeleid van de dialectische vorm van de voornaam Peter nl. Peer, Peerkes of Perkes - hier in de genitief.

PERKENSBRAAK

De helft van de akker Perkensbrake aan de kant van Rode 1388 (BP 1178); aent Wijbosch het land Perkensbrake 1401 (BP 1182).

PERKENSEIK

Land Perkenseijcke 1413 (BP 1188); Perkenseycke aent Wijbosch, 1455 (BP 1226); aen gheen Houbraken gelegen genaamd Perkeneyke 1500 (PAS 417)..

PERKENSOVEN

Perkenoven (vm); A 1438 - 1439, 1441 - 1442.

Op die plek stond een veldoven; er zitten nu nog diepe gaten in de grond waar leem uit gedolven is (vm. 32)

PERKESSTEENOVEN

Perkes Steenoven (vm); A 1434, 1438.

Deze steenoven was eigendom van Perke Hermans (vm 23).

PERSOONSKAMP

Eenen camp groesvelts op die Heeswyckerstege groot sijnde drie mergen ene zijde eenen camp genoemd den Persoonscamp ende wech gaende door den Erdenborch 1500 (HC 196).

Persoon of persoën is een andere benaming voor pastoor. Daarom sprak men in Schijndel van het personaatschap dat in 1545 door de Faculteit Leuven werd overgenomen.

PERSOONSLAND

Persoonsland N.1892, 1896, 1901; C 448 (b: 74.20); bouw- en weiland ter plaatse in de Kuilen genaamd Persoonsland 1901 (HB 1341 fol.4); C 448.

Afgeleid van de FN Persoons. Bij oudere vermeldingen zou men eerder gedacht hebben aan het mnl. 'persoon of persoën', een algemene benaming voor de dienstdoende pastoor.

PETER BOGERSNIEUWLAND

Peter Bogersnieuwlant 1650 (Prinsen bloc 10 fol.18a).

Afgeleid van een PN en hier een recente ontginning.

PETER DAMENERF

Esthuys hoff boomgaert in het Hermalen genaamt Peeter Daamenerff 1748 (RA 157 fol.51v).

Afgeleid van een PN.

PETER EYMBERTSKAMP

Tot den graeff van Peter Eymbertscamp 1666 (NvdH 15 fol.138).

Afgeleid van een PN.

PETER GERITSBRAAK

Een hont saetlants ondert Wijbosch in Peeter Geritsbraeck 1662 (RvS).

Afgeleid van een PN.

PETER HENDRIK VUGTSERF

Ondert Elschot agter Peter Hendrick Vugtserff van outs genaemt Hendrick Peter Tijssencamp 1727 (RA 152 fol.51v).
Afgeleid van een PN.

PETER JANSENGRAAF

Peter Jansengraaf 1591 tot aan de Wal (RA 56 fol.59).
Afgeleid van een PN en het element 'graaf' staat voor sloot om het land heen gegraven.

PETER MAASSENBRAAKSKE

Vierdalf loopense lants ondert Elschot genoemt Peeter Maessenbraexken 1673 (RA 288v).
Afgeleid van een PN.

PETERSAKKERKE

Huys met sijn aengelach gelegen int Elde met Peetersackerken aldaer groot 2 hont 1662 (RvS).
Afleiding van een PN.

PETER SEGERSAKKER

Een stuck teulants int Liessent genoemt Peter Segersacker groot ontrent vier loopense 1651 (RA 76 z.f.).
Afleiding van een PN.

PETERSKAMPKE

Eenen camp hooylandt groot ontrent drie karren hoijgewas op de Steegt gemeenlijk genaamt Peterscampken 1746 (RA 104 fol.54).
Afgeleid van een PN alhoewel verwarring met het Paterskampke, ook aan de Steeg gelegen, niet is uitgesloten.

PETER SCHOENMAKERSAKKER

Eenen akker teulant genaemt Peter Schoenmaekersakker ontrent twee loopense in de Houtert 1767 (RA 166 fol.4).
Afgeleid van een PN.

PETERSMISSE

Ondert Elschot agter in de Houtert genaemt Petersmisse 1725 (RA 151 fol.319v).
De misse is het voor de boerderij gelegen erf, in dit geval van een zekere Peter.

PETER THIJSSENVELDJE

In den Bogert Peter Tijssenveltje 1690 (RA 142 fol.222v).
Afgeleid van een PN.

PETER VAN DE LOOBRAAK

Een braak teulland van ouds genaemt Peter van de Loobraak onder Borne 1804 (RA 183).
Uit het begin van de 18e eeuw zijn bekend : Maria en Jan Peters van de Loo.

PETER VERHOEVENHEIKAMPKE

In Peters Verhoevenheycampke 1723 (RA 151 fol.105); twee stukskens teulants een loopense 16 ½ roede genaamt Peeter Verhoeveheijcamp 1749 (RA 104 fol.249v).
Afgeleid van een PN.

PETER VUCHTS BLAKKENBEEMD

Eenen camp genoemt Peter Vuchtsblackencamp 1602 (RA 60 fol.92v).
Tussen de percelen in de Blakkenkamp het perceel van Peter Vuchts.

PETER WEVERSTUK

Land Petersweverstuc 1411 (BP 1187)
Afleiding van een beroepsnaam.

PETER ZEGERSAKKER

Onder den Borne int Liessent genaemt Peter Zeegersacker 1732 (RA 153 fol.118).

Afleiding van een PN.

PIETENAKKER

Twee akkeren teullandt neffens malkanderen genaamt den Nieuwenakker en Pietenakker groot saemen omtrent twee loopense 1788 (RA 176 fol.47).

Afgeleid van de voornaam Piet.

PIETENLAND

Een parseel akkerland genaamt Pieteland groot omtrent 5 loopense int Hermaelen aen de Roijerheijde 1801 (RA 216 fol.233).

Vernoeming naar een PN.

PIET PERENDIJK

Piet Perendijk (vm) tussen E 1968 en 1969; E 2123.

Dit stuk dijk was eigendom van de familie van Oorschot. Van Oorschot's vader werd Piet Peren genoemd. (vm 25).

PIET PEREVELD

Piet Pereveld (vm); E 2123 ged. (detailkaart)

Zie : Piet Perendijk (vm 28).

PIET SCHEVERSAKKERTJES

De zes Piet Scheversakkertjes 1948 (NAA 1930-1960 inv.nr.77) B 2056 – 2061.

Vernoemd naar een PN.

PIET VUGTSVELD

Piet Vugtsveld (vm); D 1721.

De PN Vugts is al sinds de Middeleeuwen een in diverse varianten frequent voorkomende FN in Schijndel.

PIJNAPPELSKOOP

Bouwland ter plaatse de Vossenbergh genaamd Pijnappelskoop en Steenbakkerskoop 1910 (HB 1515 fol.122a) A 641-643.

Vernoemd naar de FN.

PIJNAPPELSLAND

Bouwland ter plaatse de Broekstraat genaamd Pijnappelsland 1907 (HB 1450 fol.40); C 270-271.

Afleid van de FN Pijnappels, vanaf de 17de eeuw bekend in Schijndel.

PLAATSE

Huys hof ende erf aen die Plaetse 1380 (BP).

Hier bedoeld als centraal plein binnen de oude nederzetting, mogelijk in de zin van een marktveld eind 14de eeuw.

PLAK

Grote PLAK

De Grootte Plak N.1875, 1876, 1879; A 470 - 471; B 185 - 186 (b: 1.3.90); C 1117 - 1120 (b: 1.49.12).

Kleinste PLAK

De Kleinste Plak N.1895; C 988, 993 - 996 (b, w: 92.60).

Voorste PLAK

De Voorste Plak N.1901; A 462 - 463 (b: 1.09.00).

Een afzonderlijk perceel werd vroeger ook wel dialectisch 'plak' genoemd, met een bepaald gewas (geen weiland), (Goossenaerts, Landbouwbedrijf, 589).

PLANTSOENBOS

Bouw – en weiland naast het Plantsoenbosch in den Beemd 1910 (HB 1528 fol.10) E 1456-1457.

Een speciaal aangelegd bos dat dienst deed als (wandel)plantsoen.

PLEIN

Allen het eijckehout staende op de Pleijn voor erve van Willem van der Cant 1694 (RA 143 fol.102); aen de Playn onder Lutteleijnde 1707 (RA 147 fol.183v); de Pleijn 1757 (JW); een huijs aen de Pleijn onder Lutteleijnde 1777 (CvB); uit huis en hof onder Lutteleind aan de Plein 1783 (HH 212); 't Pleijn 1803 (HV); huis koestal schuur dorsvloer eesthuis hof boomgaard bouw- en weilanden onder Lutteleinde genaamd de Plein N.1821; de Plein 1832 (kad.); D 321 - 538; de Plein N.1834, 1835, 1884; D 338 (hu: 30.00), 349 (b: 14.90), 384 (vh: 14.56), 460, 463 - 468 (b, w, hu), 506 (vh: 11.90), 530 (b:), 561 (b: 67.00); de Plein 1966 (CS).

Vaak een aanduiding voor een open plaats op een gehucht of voor een wat grotere hoeve (dr. J. Helsen, Noordewijk, 154); ook wel een plaats waar 't vee verzameld werd als naar de heide toeging of er van af kwam. Op zo'n plein trof je vaak een drenkplaats aan en splitste zich dikwijls de wegen, links en rechts van het plein.

PLEKKERSHOEFKE [vgl. Flekkershoevke en Vlekkershoevke]

Land gelegen onder 't Lutteleijndt onder den Boodem van Elde gemeijnlijcken genoemd het Vlekkershoevken 1633 (CvB); Plekkersheufken 1757 (JW); Plekkershoev 1803 (HV); Plekkerhufke 1832 (kad); C 948 - 1005; Plekkershoevke N.1845; C 980 - 987.

POELKENDIJK

Weiland op Poelkensdijk onder Wijbosch 1910 (HB 1528 fol.10a) E 3233-3234.

Dijk gelegen bij een poel?

POELHOF

Erf de Poelhof onder het Lutteleinde 1816 (GA 141); huisje en aangelegen bouw- en boschlanden onder Lutteleinde in het Achterste Hermalen genaamd de Poelhof N.1820.

Poelen zijn gegraven putten, dienende tot drinkplaats van het vee en/of als bluswater (Nuenen, 238); hier dus een hof gelegen in de directe omgeving van een poel.

POETEN

Inden Boorn aen die Poetthen 1549 (RA 44 fol.57).

Poeten zijn jonge wilgen

POLAKKER

Bouwland de Polakker 47 aren, 1912 (HB 1554 fol.7) A 940.

Afleiding van de FN van de Pol

.

POLDER

Een perceel bouwland de Polder 1904 (HB 1399 fol.49a); E 2532.

Laag gelegen stuk land, al of niet onder water staand.

POLLENKAMP

Pollenkamp onder Borne 1816 (GA 141).

Vermoedelijk een afleiding van de PN Pol of Leopold ? Antonie v.d.Pol landbouwer te St.Michielsgestel had land in Schijndel, ter plaatse de Engel onder de Bornee. Pol wordt in het oosten van ons land gebruikt voor een zandheuveltje, kleine hoogte; in de lagere delen voor een plekje grond dat iets hoger ligt dan de omgeving; eilandje. " Men mene dus niet, dat, indien pol moerasgebied, laag waterig land betekent, het een vervorming is van poel, al kan het in bepaalde gevallen weleens ermee verwant zijn" schrijft M. Schönfeld.

POMP

Verkoop van 'een huysinge hoff ende aengelag met de geregtigheden van dien groot ontrent drie vierde loopense ondert Lutteleynde ter plaetse in de Straet tegenover de Pomp 1734 (RA 101 fol.254); de nagt – off klapwaeker sal moeten beginnen aen de Gemeentenspomp 1769 (RA 210 fol.83v); een huysinge gelegen omtrent de Gemeentenspomp 1785 (NA 11 fol.450); in het Steegskan nabij de Gemeentenspomp 1804 (RA 183 fol.24); onder Lutteleynde nabij de Gemeentenspomp 1810 (RA 288 z.f.); publicatie betreffende het gebruik van de Dorpspomp 1921 (NwA 321). Bij herleiding blijkt het volgende: D 2399 = D 89.

Dorpspomp voor algemeen gebruik In de Tweede Wereldoorlog liep ze nogal wat schade op en is toen uiteindelijk geruimd, mede om verkeerstechnische redenen. Later heeft hij op de Markt toch weer een plaatsje gekregen,

tegenover het pand van Ausems, waar vroeger herberg de Wildeman was.

POMPSTRAATJE

Een huis in twee woningen schuur erven tuin en bouwland in het Pompstraatje N.1860; D 55 - 57 (12.23); ter plaatse het Dorp genaamd de Pompstraat 1903 (HB 1360 fol.32); D 2399..

De straat die uitliep op de gemeentepomp aan de Markt en overging in het Kerkstraatje. In de oudere akten spreekt men bijna altijd over het Steegje (bij de kerk) om het Pompstraatje aan te duiden.

PONTVEER

Het Pontveer 1824 (RW); het land bij het Pontveerhuis 1865 (NAA 408); nabij het Pontveer N.1905; E 161 (b: 55.80); huis het Pontveer met schuur 1924 (NAA 21); Pontveer (vm); E 179; weiland aan den dijk naar het Pontveer 1910 (HB 1528 fol.10a) E 3185; bosch met kanadas op den Nieuwen Dijk naar het Pontveer 1910 (HB 1528 fol.10a) E 3094. *Bedoeld is hier het voetveer over de Zuid-Willemsvaart ter hoogte van de Dintersedijk. (vm 25).*

POOTVELDJE

Het Pootveldje in den Hemel N.1875; C 1205 (og: 22.50); de Pootveldjes bij den Hongerhoek 1898 (NwA 57); in Elderbroek de Pootveldjes 1911 (HB 1543 fol.27a) C 3166-3167 en 3382.

Poot of plantgoed, zetgoed; veldje voor bonen of erwten etc.

POPUL(I)E(RE)NBOS

Populenbosch onder Borne 1816 (GA 141); het voorhoofd aan een perceel houtbosch in het gehucht Borne op de Meildoorn genaamd het Populenbosch N.1836; C 861a (13.70).

Waarschijnlijk is hier toch een populierenbos bedoeld.

POSTVELD

Bosch het Postveld in de Wielsekamp 1910 (HB 1528 fol.6a) B 1473.

Eigendom van een zekere familie (van der) Post?

POTAKKER

De Potakker onder Borne 1816 (GA 141).

Mogelijk een verschrijving van Padakker of Pootakker. Een andere verklaring kan zijn dat in de ondergrond potten of potscherven zijn aangetroffen. Ook verklaart men de 'potakkers' als ronde, komvormige stukken land of ingezonken, dus laag land, vgl.de pan, het pannetje (duinpan); zo goed als pan, worden kom en pot gebruikt, het potje, potakkers (M. Schönfeld, 120).

POTJE MELKSKAMP

Eenen hooikamp genaamt Potje Melkskamp in de Houtert onder Elschodt groot omtrent ses karren hooijgewas 1777 (RA 169 fol.164); een hooicamp genaamt Potjemelkskamp in de Houtert onder Elshot aan een dijk 1797 (RA180).

Het element 'pot' duidt op een min of meer ronde inzinking in de bodem, die met water was gevuld (M. Schönfeld, waternamen, 225. Toch kan het potje melk ook een kwaliteitsaanduiding inhouden van de grond nl. hoge vruchtbaarheid.

PRANGEN

Een lange streep achter Pranghen 1500 (PAS 417).

Het mnl. 'prange' kan staan voor een stok met een klem aan de punt of ook wel knuppel. Onder het mnl. ww. prangen verstaat men knellen, persen, drukken, maar ook worstelen, vechten of kijven. In dat geval kan het een perceelscomplex zijn wat betwist is geweest. Andere betekenissen zijn 1) boei of halsijzer aan een schandpaal; 2) dwarslat op een wip waarop bij het vogelschieten de vogels zijn bevestigd; 3) zorg, moeilijkheid, ellende, wat zou kunnen wijzen op de zeer armoedige grond.Overigens komt in de Helmondse cijnsregisters ook de FN Prang(h)en voor.

PREDIKHERENKAMP zie: Prekerskamp.

In Leunenhoefve deen zijde Preecheerencamp van Den Bosch 1663 (RA 80 fol.6v); een stuk groeslant groot ontrent eenen mergen aent Wijbosch aende Preekheerencampen 1677 (RA 131 fol.146v).

De Predikheren, een Dominicanerorde, werden in de volksmond de 'Preekheren'genoemd.

Kort PREDIKHERENKAMPKE

In seekere campken genoemt het Cordt Predicheerencampken 1646 (NvdH 12 fol.84).

PREKERS

Uit een kamp hooijland in de Elschot ene zijde de Preekers 1783 (HH 82); perceel hooi- en weiland in drie kampjes gegraven onder Weibosch genaamd de Prekers N.1826; de Prekers (vm); E 102 - 110, 137, 139, 145, 148 - 152. [zie ook Prekert]

PREKERSBOS

Langs Prekersbosch N.1870; E 382 (w, hh: 1.17.60).

PREKERSKAMP

In Marsmanshorick den Predicheerencamp aldaer 1640 (RA 72 fol.49); 4½ mergen groes heij en weij ondert Wijbos genaemt Preeckerscamp 1662 (RvS).

Grote PREKERSKAMP

In de Martemanshurk andere zijde de Capellecamp ene einde de Grooten Prekerscamp 1755 (RA 106 fol.154v).

Lange PREKERSKAMP

Eenen camp genoemt den Langen Prekerscamp 1596 (RA 58 fol.43).

PREKERS of PREKERT

Een mergen groes heij en weij int wijbos genaemt den Preckart 1662 (RvS); aen d'een zijde tgemeen lantscamp genoemt Prekert 1692 (RA 94 fol.14); een hooijcamp genaamt de Preekert onder Weijbosch 1797 (RA 180); Prekert 1816 (GA 141); in het Wijboschbroek langs de Predikers 1927 (NA 42).

Grote PREKERS

Hooiland in den Aardenburg ene einde de Grootte Preekert 1721 (RA 150 fol. 278v); de Grootte Preekers in Martemanshurk 1723 (RA 151 fol.108); de Grootte Prekers 1754 (RA 160 fol.72v); drie kampen lands genaamt den Grooten Preeker aangekomen bij confiscatie der goederen van de Preekheeren 1772 (RA 135 fol.43v); Grootte Prekert in Weibosch 1816 (GA 141).

Kleine PREKERS

In de Martemanshurck ofte Hoekcampe andere einde den camp genaemt den Cleijnen Prekert 1711 (RA 98 fol.111); twee kampen hooij off weijlant met derselver houtgewesch genaamt de Kleijne Preekers gekomen van het gewesen Convent der Predikheeren 1772 (RA 135 fol.41); de Kleijnen Preekers 1802 (RA 286 fol.90); de Kleine Prekert in Weibosch 1816 (GA 141).

Lange PREKERS

Onder den gehugte van 't Wijbos genaemt den Aerdenborgh ene zijde de Lange Prekers 1747 (RA 104 fol.126).

Al deze benamingen hebben zijdelings te maken met het ww. preken; bovenstaande veldnamen zijn immers afgeleid van onroerend goed dat de oude Bossche orde der Predikheren in Schijndel in bezit had. De predikheren of predikers verbasterde in de volksmond tot 'prekers'. De uitgang 'ert' verwijst naar 'aard' een stuk dat ter ontginning werd aangewend.

PREUTELSTEEG

Preutelsteeg (vm).

Preutelen, pruttelen, prevelen, mompelen, ook wel brommen of mopperen (J.de Vries 546, 551). Is er veel gemopperd rond de aanleg van die steeg? Ook denkt men aan 'preut' in de betekenis van 'weke massa', hetgeen er op zou kunnen wijzen dat deze steeg door een moerassig terrein was aangelegd. (Weijnen 1996:154).

PRIEMLAND

Drie strepen lants gemeindelick geheiten dat Priemlandt of Priemlaent 1541 (RA 43 fol.28v).

Priem heeft meerdere betekenissen nl. pin, dolk en klavervreter en in de Peelstreek ook burrie. De verklaring van deze veldnaam lijkt voorsnog onduidelijk. Of is er een FN Priem(s) in het spel?

PRINSENBOS

Prinsenbosch N.1866; B 1525 (b: 42.90).

Afleiding van de PN Prinsen; bezit van de voormalige Prins van Oranje of een bos naar hem genoemd lijkt minder

waarschijnlijk.

PRINSENLAND

Eenen akker teullant onder de Broekstraat het Princelandt groot omtrent agt loopense gronden 1788 (RA 176 fol. 46v); Princenland onder Borne 1816 (GA 141); Prinsenland N.1868; B 1305 - 1307 (b: 1.89.80).

Vernoemd naar de FN Prinsen.

PUT(TEN)

Den heelen campe geheiten die Putte 1553 (RA 45 fol.40v); een stuck beempts gmeynlick genoempt die Putten groot twe dachmaten 1577 (RA 54 fol.4).

Put in de toponymie verwijst naar lager gelegen delen en is dus een reliëfnaam.

Grote PUT

Land aen den Groten Put 1390 (BP 1178)

Een 'put' is een "moerassige laagte" in dit geval waarschijnlijk een ven waaruit "klot" werd gehaald (J. Molemans, 365) Zoals bij veel dergelijke woorden, ontwikkelde zich al vroeg de betekenis van greppel, goot (Mnl.Wb. 6,799) vooral grensgreppel (put ende poel). Misschien moet men deze betekenis ook aannemen in een oorkonde, betreffende goederen in Noord Brabant aan de abdij van Berne geschonken: de isto loco usque ad waterputte juxta cimiterium ... deinde usque ad Helyvolven putken (Fremery 48:a.1218) (M. Schonfeld, Ned. waternamen, 237). Lager gelegen grond of benoeming naar de ligging bij een moerput, zand, - of leemput. Put = min of meer uitgestrekt omsloten water (Lindemans, 24)

PUTHORST(JE)

De beemd die Puthorst 1388 (BP 1178); twee buunder land dat Puthorstken 1465 (BP 1235); int Eerderwoudt aent Puthorstken 1482 (HC 196); een perceel lants met een bussellen genoemt de Puthorst vier hont 1662 (RvS 35); een hont saetlants ondert Wijbosch int Puthorstien 1662 (RvS 7); den Puthorst 1757 (JW); een camp hooyland genaemt het Puthorstje in Weijbosch 1795 (RA 179); Puthorstje in Weibosch 1816 (GA 141); het Puthorstje 1832 (kad); E 1595 - 1665; het Puthorstje N.1834, 1873, 1879, 1886, 1892, 1903; E 1598 -1599, 1610 (vh: 22.8), 1621 (b: 13.20), 1629 - 1631 (b: 47.10), 3008, 3009 (w: 54.00). Bij herleiding blijkt het volgende: E 3008 = E 1600; E 3009 = E 611.

Een horst is een beboste of met struikgewas begroeide opduiking in een moerassig gebied.

Achterste PUTHORSTJE

Het Achterste Puthorstje N.1871; (b: 47.10).

PUTHORSTJESDIJK

Puthorskesdijk (vm) de weg tussen E 609 en E 611.

PUTSTEEG

Een huijs en hof aen die Putstege 1381 (BP 1176); land aan die Putstege in dLutteleijnde 1452 (BP 1222); een huis aen Lutteleijndt genoemt Guldemanshoffstadt belent die ghemeint Putsteege 1536 (CvB); een stuck lants gelegen in de Putstege 1662 (RvS 11); woonhuijsinge hof este landerijen negen lopensen teullant ter plaetse genaemt in de Putsteegde N.1718; de Putsteegd 1757 (JW); Putsteeg 1803 (HV); Putsteeg 1832 (kad); C 1787 - 1833, 1965 - 2082; de Putsteeg N.1834, 1873, 1889; C 1801 (hu: 4.37), 1821 (hu: 16.90), 1963 - 1964 (b: 1.38.80), 1982 (b: 40.10).

Een zijstraat van de Bunderstraat naar de Schoot.

Achterste PUTSTEEG

De Achterste Putsteeg N.1882; C 1971 (w, og: 21.37).

PUTSTEEGSELOOP

De waterleiding no.16 genaamd Putsteegschenloop aanvangende in de Bunder grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D no.2709/43 loopende door Bunder en Putsteeg en den Borne grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie C no.2016/2015 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 1228/1228 meter – deze twee waterloopjes vlieden in de waterleiding van den Roskamp in den Borne 1881 (NAA inv.nrs. 402-403). Bij herleiding blijkt het volgende: D 2709 = D 42.

De gegraven waterloop langs of door het gebied de Putsteeg.

PUTSTEEGWEG

Belend ten noorden de Putsteegweg 1900 (HB 1330 fol.42a).

De weg door het gebied de Putsteeg.

PUTSTUK

Ondert Wijbosch genoemd het Putstuck 1635 (RA 70 fol.21); drie hont saetlants ondert Wijbosch genoemd het Putstuck 1662 (RvS 15); eenen acker teullant met houtwasch gelegen int Wijbosch ter plaetse genaemt int Putstuck 1685 (RA 142). onder Wijbosch in de Hooge Brake genoemd het Putstuck 1701 (RA 96 fol.114).

Stuk is een algemene aanduiding voor land, hier dus lager gelegen of vlak bij een opvallende put.

QUIRINUSKAMP

Aen erffenis van Sunte Quirinus ten Bossche geheiten Quirinuscampe 1544 (RA 43 fol.118v); deen sijde Sinte Krijnscamp 1619 (RA 64 fol.222); den Quirijnscamp opte Stege 1648 (RA 74 fol.192v).

Een stuk grond waaruit men lasten betaalden aan de provisoren van het Quirinusaltaar in een van de Bossche kerken of kloosters.

RAADKAMER

“In hunne raedtcaemer in de huysinge van Anthonis Mijssen van der Spanck genoemd de Valck; een groote lichte ende seer bequame beslooten camer met een buytendeure daer men van buyten uyt in gaedt”1662 (NvdH 14 fol.207v).

Dit is de oudste aantekening die details geeft over de vergaderruimte van het toenmalige schepencollege. In de archieven worden overigens einde 17de en begin 18de eeuw de termen raadkamer en raadhuis nogal eens afwisselend gebruikt.

RAADHUISSTRAAT

Raadhuisstraat 1937 (CS)

Omdat de gemeente Schijndel in 1938 van plan was om aan de Hoofdstraat, zuidhoek van de Mr. Michelsstraat ter hoogte van het huidige postkantoor en Rabobankgebouwt, een nieuw raadhuis te bouwen is de benaming Raadhuisstraat vastgesteld, maar het raadhuis is op die plek nooit gerealiseerd. In 1953 doet men dan ook het voorstel aan de Raad om deze straatnaam te laten vervallen, omdat men op de plek waar de vroegere landbouwschool stond bij nader inzien geen raadhuis zou bouwen. Daaraan werd gekoppeld het voorstel om de naam Raadhuisstraat om te dopen in Mr. Goselingstraat, die werd geboren op 10 juni 1891 en op 14 april 1941 overleed in concentratiekamp Buchenwald.

RAAPHOF

De hof die Raephof 1388 (BP 1178).

Rapen werden oorspronkelijk geteeld voor de olie, die uit het zaad gewonnen werd. In speciale molens werd deze olie uit de zaden geslagen (slagmolens vond men in vrijwel elke nederzetting) Het restant waren de raapkoeken, welke geliefd waren in de veevoeding (Chr. J.M. Buiks, 224)

RAKELIKENDIJK

Rakelicken dijk N.1852; E 1999 (b: 82.70).

Niet geheel duidelijk. Gezien de kadastrale aanduiding zal het een benaming zijn voor de Veghelsedijk. Het gaat hier om een perceel bouwland gelegen aan die dijk.

RATER

Deze benaming laat zich niet eenvoudig herleiden. Gaat het om een FN Rater of Raterman? Heeft het te maken met het geluid van de ratelpopulieren van ratel > rater?

Achterste RATER

Een perceel genaamd de Achterste Rater beplant met schaarhout 200 eiken en kanadaboomen ter plaatse de Steegsekampen nabij de Zuid-Willemsvaart 1905 (HB 1423 fol.183); A 1833-1838.

Voorste RATER

Een perceel Bosch genaamd de Voorste Rater beplant met schaarhout kanada en eikeboomen ter plaatse de Steegsekampen nabij de Zuid-Willemsvaart 1905 (HB 1423 fol.183); A 1821-1831.

RAVENSKAMP

Onder Delschot streckende vanden campen genoemd Ravens – en Weltencampen 1595 (RA 58 fol.40v); opte Steegde genaemt Ravenscamp 1695 (RA 143 fol.34); twee perceelen akkerland genaamt Raavenscamp onder Elschot drie

lopensen 1790 (RA 177); Ravenskamp in Elschoot 1816 (GA 141); een perceel bouwland met den geheelen weg op het einde zover dit perceel strekt onder elschoot op de Steeg genaamd de Ravenskamp N.1829; Ravenskamp N.1902; A 1415 - 1416 (b: 63.90).

Vermoedelijk een afleiding van de PN Ravens. Bekend is o.a. Jonkheer Johan Rave, drossaart en rentmeester tot Heeswijk (1562), die mogelijk eigenaar van dit stuk grond was in zijn tijd ? De FN Raven(s) is afgeleid van de PN Walraven. Een andere mogelijkheid is de vernoeming naar de vogelnaam 'raaf' in het mv. 'raven'.

RECTORSHUIS

Het Rectorshuis 1904 (HB 1391 fol.51).

REEN

Den Rheen onder Weibosch op de Heide 1816 (GA 141); den Reen op de Heide N.1870; D 1489, 1515.

Het mnl. rein, reen "verhoogde zoom aan akker of bosch die als grens dient". Een reen (ren) is volgens zegslieden een uit een houtwal of sloot bestaande afscheiding tussen twee percelen waarover bij verkoop of deling vaak onenigheid ontstond (Melotte-Molemans, Valkenswaard, 216). De eigenaar van een belendend perceel noemde men in het verleden 'reengenoot'.

REGENVELD

Bouw – en weiland hakhout en uitweg ter plaatse Smaltonk genaamd Regenveld 1907 (HB 1447 fol.79) E 1344-1346; weiland achter het Regenveldje in den Beemd 21 a 60 ca - 1910 (HB 1528 fol.9a) E 1352.

Een waterig stuk grond of misschien een verschrijving van Regienveld....het veld van Regien Verhagen?

REINDER(KEN)SDIJK

Int Elschoot ter plaetssen geheten die Stege nu Reijndersdijck 1552 (RA 45 fol.26); eenen dijck genoemd Reyndersdijck 1595 (RA 58 fol.13); een perceeltien groeslants geleege in Reijndersdijck groot vijff hont 1662 (RvS 27); de Dwersstreepen ander eijnt Rijnderkensdijck 1781 (RA 170 fol.246); woning genaamt het Slootje met aangelegen akkerland graskanten houtwasch en huijsplaats schuur stalling hoff boomgaard onder Elde aan de Reijnderkensdijck seven lopensen 1790 (RA 177).

Afleiding van de PN Reinder of Reinier.

REINDER PETER HENDRIK HUIBERTSGOED

Het Rijnder Peeter Hendrix Huybertsgoed 1682 (Tiendarchief inv.nr.52).

Afleiding van een PN, hier zelfs tot in de vierde generatie.

REINDERSHOEVE

Reyndershove 1421 (FS); de helft van een beemd in Reijndershoeve 1465 (BP 1234); een buunder beempts in Delschoot in Reijndershove 1478 (BP 1247); land int Elschoot in Reindershoeve 1549 (CvB); land onder d'Elschoot in Reijndershoeve 1643 (CvB).

REINERSKAMP

Die Eferste Camp in die Hautert tussen Hoyehove en Reinerscamp 1412 (BP 1187).

REINSENLAND

Eenen acker teulants gemeynlick genoemd Reysenlant int Hermalen 1638 (RA 71 fol.225v).

REINSHOVENERF

Reijnshovenerf in Borne 1816 (GA 141).

Bekend is uit die periode dePN Hendrik Reijnshoven, landbouwer in 1832 (kadaster).

REK

Bouwland de Rek onder Borne 1816 (GA 141); de Rek N.1836, 1855, 1877, 1879; B 490 - 494, 502 (b: 1.53.30), 495 - 501 (b: 1.61.30).

Een 'rek' of 'rak' is een 'rechte strook grond'.

RENIERENSTRAATJE

sRenierenstraatje (vm) vanaf ca. 1902.

Een oude benaming voor de Verlengde Kloosterpad. Het herinnert aan een zekere Renier Steenbakkers, die in 1902 de dochter huwde van de familie Knicknie uit de Arend. Eerst heette het voetpadje in de volksmond Knikkenstraatje naar

de FN Knicknie. In 1921 werd het uiteindelijk Verlengde Kloosterpad.

RETIRADE

Huizen, erven stalletje tuin en retirade N.1897; D 195 - 198 (: 8.31).

Een retirade is een plaats om zich terug te trekken (tuinhuisje, prieel, paviljoen, toilet).

RICARTSBEEMD

In Rycartsbeemt 1391 (GBB).

Afgeleid van de PN Ricart of Ricout. Later werd dat Rijk > Rijk en tenslotte ontstond de FN Rijkers.

RICHTWEG

Een huis en hof aen den Richtwech tussen Rycart van der Voert en de gemeijnt 1391 (BP 1179).

Richten betekent : recht maken, rechte weg. Is hier de Rechtestraat, de latere Grotestraat of Hoofdstraat bedoeld ?

RIELANSHEKKEN

Juxta Rielantshecken 1498 (HH 131); uit bezittingen nabij Rielantshecken 1507 (HH 133); uit bezit nabij Rilantshecken in de Buenders bij de Pastorij 1620 (HH 146); uit bezit nabij Rilandhecken 1714 (HH 162); uit bezit nabij Rijlanshecken 1783 (HH 165).

*De benaming 'rielans' (vgl. rylans) betekent : rietland, vegetatie (riet), waterloop (M. Schonfeld, 68); ryele, riele, riele, vermoedelijk een waternaam, afgeleid met een suffix -l- van idg. *ri 'stromen' (v. Berkel, Samplonius 153). De 'hekkens' ter afsluiting van een bepaald gebied waren veelal te vinden bij grenspunten aan de uiteinden van de gehuchten.*

RIETAKKER

De Rietakker groot 31.50 aren B 1940 (NAA 1930-1960 inv.nr.77).

Akker gekenmerkt door begroeiing met riet.

RIETBEEMD(EN)

De helft van die Riedebeemt in die Hardebeemde 1389 (BP 1178); eenen halven buynder beempt in die Hardebempt gheheiten den Rietbempt 1536 (RA 42 fol.58); verpachting van een stuck hoybeempts vander Kercken wegen, der Kercken toebehorende genoemt den Rietbeempt 1574 (RA 53 fol. 130v); uit die helft van een bempt in de Hardebempt den Rietbempt genaemt 1620 (HH 146); vier mergen lants gemeynlick genoemt den Rietbemdt onder tWijbosch in de Beemde andere zijde de guldebroeders van St. Catarina 1647 (RA 74 fol.121v); twee perceeltiens groeslants gelegen aent Broeck in de Rietbemde saemen groot agt hont 1662 (RvS); uit halve akker in de Hardebempt genaemt den Rietbemt 1714 (HH 162); onder het Wijbosch genaemt in de Drie Kampen off Rietbeemt 1751 (RA 159 fol.53v); Rietbeemden 1757 (JW); bouwland onder Weibosch in de Blakke - of Rietbeemden belend aan een eind aan de schutterij van St.Katharina N.1830; bouwland onder Weibosch genaemt Croogsbosch of de Rietbeemd N.1832; de Rietbeemd 1832 (kad); E 1445 - 1592; de Rietbeemd N.1835, 1847, 1851, 1896; E 1370 - 1372, 1379 - 1380 (b, w: 97.80), 1498 (w: 32.00), 1507, 1517, 1582 (b: 65.20), 1520 (b: 37.30); Rietbeemd of Kwade Straat N.1834; E 1586 (b: 31.40).

De Rietbeemdweg leidt nu naar het kerkhof van de Servatiusparochie. In de Middeleeuwen lagen de bekende 'Hardebeemden' achter het koor van de kerk, zoals dat destijds werd geformuleerd, dus achter de oostelijke kerkmuur. In het parochiearchief bevindt zich een register van het O.L.Vrouwe-altaar met gegevens over verpachtingen van de Rietbeemd waarvan de inkomsten bestemd waren voor versiering en onderhoud van dat altaar.

Grote RIETBEEMD

De Grootte Rietbeemd 1904 (HB 1402 fol.28); E 1373.

RIETKAMPJE

Eenen camp groesvelts gemeynlick genoemt het Rietcampken 1600 (RA 59 fol.235); eenen camp genoemt den Rietcamp 1633 (RA 68 fol.35v); in de Liekendonk genoemt het Rietcampken 1707 (RA 97 fol.146v); een camp hooijland genaemt het Rietcampke onder Elschot 1802 (RA 182); het Rietkampje onder Elschot hooiland, 1816 (GA 141).

RIJKAMPJE

In de Laveredonk genaemt het Rijkampje (PB 1817).

Een stuk hooiland het ene jaar toebehorend aan de ene en het andere jaar aan de andere eigenaar vgl. rijbeemden of wisselbeemden.

RIJKENDONK

Rykendonc 1428 (FS).

Hier kan het gaan om een afleiding van de PN Rijk van Ricardus of van het naamselement 'rik' of 'rek' in de betekenis van = streep land.

RIJKERS

Wei – en bouwland ter plaatse de Vossenbergh genaamd bij Rijkers 1910 (HB 1515 fol.122a) A 3182. Bij herleiding blijkt het volgende: A 3182 = A 595, 596 en 613.

Afgeleid van de FN.

RIJKERSLAND

Rijkersland N.1886; B 1620 - 1626 (b: 1.31.70).

Maria Jan Rijkers had eigendommen onder het gehucht Borne (1832, kad).

RIJ(S)BOS

Ex bonis de Rijsbos 1421 (HH 127); uit land in Rijbosch; uit een akker genaemt Rijsbosch 1507 (HH 133); uit goet genampt Rijsbos 1620 (HH 146); uit akkers in Rijbos 1714 (HH 162); uit een akker genaemt Rijsbosch 1783 (HH 165); het Rijsbosch N.1871, 1877, 1882, 1885, 1889, 1904; C 1104 (b: 30.40), 1164 (b: 30.40), 1215 - 1219 (w, sb, we: 86.00), 1231 (bos: 1.16.10), 1241, 1241a, 1242 (w, hh, og: 33.30); onder het gehucht Elde ter plaatse genaamd het Achterste Hermalen aan het Reisbosch N.1840; C 1232 (b: 49.60).

Rijshout; rijs, takken en twijgen van bepaalde bomen (Verdam, 6,1401); bos waar rijshout groeide/ gekapt werd. Rijshout is een benaming voor laag struikgewas in het algemeen, (Mélotte-Molemans, 219).

RIJSBRAAK

Land die Rijsbrake 1413 (BP 1188); uit een akker die Rijsbraeck 1500 (PAS 417).

RIJSKAMPJE

Den Muggenbeemt ter andere zijde streckende aen eenen camp het Rijskampken genoemd 1600 (RA 59 fol.217); hooiland het Reiskampje onder Weibosch 1816 (GA 141).

RIJSSELBRAAK

Land die Rijselbrake 1463 (BP 1232).

Mogelijk identiek aan Rijsbraak.

RIJT

Neevens de Rijdt 1754 (RA 160 fol.106); bij de Rijt N.1869; F 503 (he:1.12.00); bij van de Rijt N.1896; E 3236 (w: 42.70).

Van de(r) Rijt is duidelijk een FN. De andere betekenis van 'rijt' is waterloop of beekje.

Stille RIJT

Stille Rijt (vm); (detailkaart, ged. St. Oed.).

Het gaat hier om de omgeving van een klein beekje in de hei, waar in de winter alles onder water liep en men er naar hartelust kon schaatsen en 'slibberen'. In de oorlog 1914-1918 mochten wij (C. v. Weert) met vader mee en vele soldaten van de Gele Rijders kwamen dan schaatsen. Ook dokter van Oppenraay. Ik zag voor de eerste keer een echte kwatta met soldaatjes erop en een baanveger met grote ijsbezem al roepend: "Denk om de baanveger van Doorn". In 1914-1918 waren in Schijndel de Gele Rijders, in St.Oedenrode de Rode Huzaren en in Veghel de Blauwe Huzaren gelegerd. (vm.29).

RIJTBRAAK

Onder de Borne in de Buender genaamd de Rijttebraak 1765 (RA 165 fol.10v).

Het nieuw ontgonnen stuk bij de Rijt of toebehorend aan de familie van de(r) Rijt.

RIJTLOOP

Een nieuw dek te leggen op het brugje van den zoogenaamden Rijtloop 1865 (NAA 498); de waterleiding no.5 (legger B) genaamd Rijdloop aanvangende aan den N.B.D.Spoorweg grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.710/710 loopende door Plein, Schoot, Borne, Elde, Oetelaar en Meildoorn, Busch grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no.2674/weg langs den rechter/linker-oever gemeten lang 9044/9045 meter – deze waterleiding begint aan den N.B.D.Spoorweg nabij de Rijd en moet als een tak van den Rijd-, Hei- en beekloop worden

beschouwd 1881 (NAA inv.nrs.402-403); de waterleiding no.7 (legger B) genaamd Rijd-, Hei- en Beekloop aanvangende aan de scheidingsloop grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.476/weg loopende door de Roderheide langs den spoorweg, Splitsert, Wal, Beek en Broekstraat grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie C no.140 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 9630/9629 meter – ingevolge proces-verbaal opgemaakt door de gemeentebesturen van St.Oedenrode en Schijndel maakt deze waterleiding vanaf de Spitsert bij het perceel sectie F no.220 tot den kunstweg te Gemonde bij het perceel G no.240 (de grens van St.Michielsgestel) de grensscheiding uit tusschen de twee voornoemde gemeenten 1881 (NAA inv.nrs.402-403).

Rijd of Rijt is waterloop.

ROBBENKAMP

Robbencamp 1464 (GZG).

Afgeleid van een PN.

RODE LEEUW

Huysinge brouhuys brouwerije brougereetschap met den hoff boomgaert ende lande etc. aen de kerck genaemt den Roode Leeu groot ontrent seven lopensen 1687 (RA 142 fol.128); huijs genaemt de Rode Leeuw met den hof brouwerije in de Straet 1710 (CvB); ondet het Lutteleijndt van ouds genaemt den Roode Leeuw 1757 (RA 107 fol.1); huysinge brouhuys met den hof boomgaert ende lande daer teijnden aengelegen aen de Kerk genaemt de Roode Leeuw ontrent seven lopensen 1780 (CvB); eene huijsinge met nog daar agter kleijn huijsje off wooning schuur stallinge hoff boomgaert met aangelegen akkerlandt, graskanten houtwasse en verdere geregtigheden daar bij en aanhoorende gelegen onder den gehugte Lutteleijnde in de Regte Straat van ouds genaemt den Roode Leuw, acht lopensen 1790 (RA 177); huis (geschikt tot herberg) landbouwwoning koestal schuur hof erve in de Groote Straat genaamd de Rode Leeuw N.1833; D 68, 70, 71 (: 76.20).

Een herberg, pleisterplaats voor Hollandse kooplui. Dit in tegenstelling tot de Gouden Leeuw die verwijst naar de Generaliteitsleeuw; Rode Leeuw verwijst naar Holland, halte van koeriersdiensten en de Zwarte Leeuw was eerder een benaming die vanuit Vlaanderen in zwang kwam.

RODE MOLEN

Sijns verhuerders huysinge stallinge hoff boomgaert ende landerijen daer aen ende bij gelegen met sijne gerechticheijt groot te samen ses loopense onder Wijbosch genoemt de Roode Molen 1693 (RA 232 map 3); huysinge appendentien ende dependentien met den hoff boomgaert ende landerijen groot vier loopense onder Wijbosch genoemt den Royen Molen 1698 (de Jong 3 fol.206).

Vermoedelijk een huis met een uithangbord waarop een Rode Molen prijkte en mogelijk een herbergnaam.

Ten RODEN

Huis of kasteel ten Roden 1443 (FS); eenen beemd in die Hautart bij erf van het Claraklooster tegen over 't huis of slot "ten Roden" 1451 (BP 1221).

Mogelijk een eenvoudig slotje of een versterkte hoeve in een ontginningsgebied nabij Middelrode.

RODENHOEVE

sRodenhoeve in die Viergemalen 1473 (BP 1242).

Hier vermoedelijk een afleiding van een FN de Rode.

RODENVELD

Ex merica apud Rodevelt 1447 (HH 129).

Waarschijnlijk is hier de heide bedoeld bij een gerooid veld [een rooiveld] of een veld toebehorende aan de gemeynt van Sint Oedenrode.

RODE POORT

Op seeckere hoeffve opten Boschwech genaemt de Roypoort toebehoirende des Convents van de Baselaers 1647 (NvdH 12 fol.129).

Een pachthoeve voorzien van een rood geverfde ingangspoort....was dit de bekende Baselaarshoef?

RODERHEIDE

De gemeynt Roderheije 1409 (SS); in Lutteleind aen Royerheyde 1533 (RA 41 fol.41); schilderinge vande Roeyerheyde 1590 (GA-I-13); Roderheide 1886 (GA 103); A 3137; B 2972 - 2975; C 3324 - 3327, 3337 - 3338; D 1483; E 178; dennebos genaamd de Roderheide N.1895 ; F 217, 859 (: 85.70). Bij herleiding blijkt het volgende: A 3137 = A 441, B 2972 = B 2231 de Roderheide bij de Schutsboom, B 2973 = B 2228, B 2975 = B 2274.

Het heidegebied tussen Schijndel en Sint Oedenrode waarover in de historie menig grensgeschil werd uitgevochten, zoals Heesters uitdrukkelijk vermeldt. Het gebied is pas na vanaf 1852, dus ruim na de invoering van het kadaster, defdinitief verkaveld en werd sectie F.

RODIER LAURENSSEN

Bouwland en weiland ter plaatse het Hermalen genaamd van Rodier Laurensen 1904 (HB 1394 fol.64a) C 1431 en 30121.

Afgeleid van een PN.

ROEFFENAKKER

Eenen acker teullants genoemd Roeffenacker groot een sestersaet 1698 (de Jong 3 fol.214).

Roef is afgeleid van de PN Roelof.

ROEFSENKAMP

Een stuck groesvelts gheheiten den Roefssencamp groot twe buynder inden Boedem van Eel 1547 (RA 44 fol.15v).

ROELOFFEVELD

Een parseel lant en groes met den dijk genaemt Roelofsevelt gelegen in de Beempde groot omtrent vier loopense 1777 (RA 169 fol.132v); twee percelen bouw- weiland met den gehelen weg onder Weibosch in de Beemd genaamd Roeloffeveld N.1821.

Roelof is een PN afgeleid van Rudolfus; ook komt Rulen voor zoals in Rulensbraak, Rulenskamp.

ROELOFSBRAAK

Twee akkeren teullants groot omtrent vijff loopense onder den gehugte Weijbosch genaemt Rulensbraak 1783 (RA 172 fol.119).

ROELOFSHOF

Eenen acker teulants gemeynlick genoemd Roelofshof acht lopensen 1641 (RA 72 fol.91v); een parseel teullandt onder Lutteleijnde aan den Heijkant groot omtrent vijff loopense genaemt Rulenshoff 1783 (RA 172 fol.45v).

Afgeleid van de PN Roelof.

ROELOFSHUISKE

Tegen die herberhe over liggende aen die Kerck aent Lutteleijndt geheiten Roelofhuysken ene einde die kerckmuur van den Kerckhoof 1541 (RA 43 fol.61).

Een klein huisje bij de kerk, pal naast het kerkhof dat toen nog rondom de Servatiuskerk lag.

ROELOFSKAMP

Inden Eerdenborg genaemt Roeliscamp 1709 (RA 148 fol.85); inden Aerdenborg genaemt Ruelenscamp 1719 (RA 99 fol.243); een halven camp hoijlants met sijnen houtwasch rechten ende toebehoren groot ontrent anderhalve mergen onder 't Wijbosch genaemt van outs Roeloffscamp N.1725; int Wijbosch ter plaetse in de Roelofscampen 1741 (RA 103 fol.87); hakhout opgaande boomen ter plaatse den Aardenburg genaamd Ruelenskamp bij Sluis drie 1900 (HB 1321 fol.162a) E 75.

ROGHOEF

Die Roggehoeve 1376 (FS); al 't eikenhout op die Roggehoeve 1380 (BP 1176); vier lopensen land aen den Borne in die Roghoeve 1457 (BP 1227); die Rogghehoeve aen den Bors 1537 (CvB); onder den Borne opten Boswech ter plaetssen genoemd in de Roghoeve 1629 (RA 67 fol.156v); een huijs metten hof daer aen gelegen gemeenlijcken geheijten de Roghoeve ontrent acht roeden onder Delschot ontrent de Kercke 1633 (CvB); in den Borne onder die Roggehoeve 1783 (HH 162); huis (landmanswoning) koestal schuur hof boomgaard en aangelegen bouw- weilanden met den halven weg onder Borne in de Schild genaamd de Roghoeve 9 lopensen 29 roeden N.1817; ter plaatse genaamd de Schild bekend onder de naam van de Roghoeve N.1847; B 2121 (b: 1.10. 80).

Vermoedelijk een vernoeming naar de FN Rogge(n) of naar de graansoort ?

ROGMANSKAMP

Hooiland de Rogmanskamp in Elschot 1816 (GA 141).

Afleiding van een FN.

ROMBOUTSGRAVE

Ter plaatse geheten Romboutsgrave 1476 (BP 1245); aent Lutteleyndt geheten Romboutsgrave 1556 (RA 45 fol.33v).
Een afwateringsloot die langs Rombouts liep en door hem werd onderhouden ?

ROMMELKAMP

Verkoop van ongemaaid gras in de Vier Buunders 't perceel genaamd de Rommelkamp N.1853.
Deze percelen zullen wel zo genoemd zijn, omdat ze uit verschillende "lappen" grond bestaan (M. Schönfeld, 114)

ROOD HART

Een wel ter neering staande huijsinge van ouds genaamt het Root Hardt met schuur en stallinge hoff blijkveld en aangelegen teullanden groot ontrent vijf loopense onder Lutteleijnde in de Regte Straat 1778 (CvB).
Een herbergsnaam en eventueel een uithangbord meteen rood hart erop geschilderd.

ROOIBEEMD

Half dagmaat beemd dat Rode Beemptken, 1411 (BP 1187); die Roybeemd voer in die Hardtbeemd 1500 (PAS 417).
Het element 'rode' verwijst naar een gerooide plek in 't bos. Soms kan het ook betrekking hebben op de kleur van de aarde vgl. de roodbruine oerbank. Een laatste mogelijkheid is de vernoeming naar eigendommen gekocht door Sint Oedenrode, zoals bv. ook het Oedenstuk.

ROOISEDIJK

Neven den Roysedijck 1732 (RA 153 fol.78); Rooijschendijk 1832 (kad); sekte C.
De weg naar Sint Oedenrode; over het algemeen werden in het verleden de verbindingswegen tussen twee dorpen 'dijk' genoemd.

ROOISEKAMP**Grote ROOISEKAMP**

Een perceel woeste grond genaamt de Grootte Rooijschekamp N.1850; E 2618 (: 4.40.90)
Benaming voor gerooid bos of woeste grond.

ROOISEPOST

Onder het Lutteleynde gemeynlic genoempt den Ruysenposrt 1564 (RA 50 z.f.); ter plaatse genaemt de Regte Straat bij of ontrent de huijsinge genaemt den Wildeman toebehorende aan Piet Verkuijlen staende aen het Marktveldt alhier alwaer ter plaetse van ouds een groote Lindeboom was staende en daer onder eenen post genaemt den Rooijsen Post 1774 (CvB).
Een post in de zin van vertrekpunt voor de postkoets richting 'Rooi'. De notitie 'Ruysenpost' correspondeert hier echter niet mee.

ROOISEWEG

Dennenbosch links van de weg naar Roij 1910 (HB 1528 fol.8a) F 117.

ROON

Bouwland het Roon onder Weibosch 1816 (GA 141).
Afgeleid van 'roden'= een bos ontginnen Of betreft het een verschrijving van Reen op het grensgebied van Schijndel en Sint Oedenrode.

ROOS

Huijs brouhuijs brougetau hof boomgaart ende erfve daer aen gelegen ontrent drie lopensen onder den Borne ter plaetse aen de Voirt ende gemeijndelijcken geheijten de Roose 1633 (CvB); vier loopense lants onder den Borne ontrent de Roose genaemt den Langen Acker 1664 (RA 80 fol.105); huys brouwhuyse schoppe ende alle brougereetschap daer bij behoorende hoff boomgaert ende lande dien aenliggende onder den Borne op de Voort genoemt de Roos 1693 (RA 232 map 5); huijsinge en hof met de est en aangelegen akkerlandt tot aan den brouwkuijl onder Elschodt voor aan de Voort tegen over de Roos ± 1790 (CvB); erf de Roos onder Borne 1816 (GA 141).
Herbergsnaam, vermoedelijk afgeleid van de bloem.

ROOSMALEN

Weiland ter plaatse de Sluiperman genaamd achter van Roosmalen 1903 (HB 1385 fol.120v) C 2196.

Afgeleid van de FN.

ROOSMALENSLAND

Van Roosmalensland N.1903; C 2169 - 2172, 3340 (b, w: 96.20). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3340 = C 2173. *Afleiding van de FN van Roosmalen; in 1832 is bekend de grondeigenaar: Willem Dirk van Roosmalen (kad).*

ROOTNEST

3/4 Saetlants int Wijbos in den Rootnest 1662 (RvS); een parseel land genaemt den Rootnest onder Weijbosch 1797 (RA 180); den Roodnest onder Weibosch 1816 (GA141); bouwland onder Weibosch nabij het Habraken genaamd den Rootnest N.1826; de(n) Roodnest N.1847, 1871, 1885, 1890, 1900; E 1447 - 1450 (b, w, we, og: 51.80), 1458 (b: 36.50).

Te denken valt aan het rotten van vlas vgl. vlasroot; nest kan duiden op een wat afgelegen plaats of een armzalig onderkomen.

ROSKAM

Den Roscam 1757 (JW); Silvester van der Heijden in de huijsinge staande binnen dese dorpe tegenover de Roomsche Kerk genaamt den Roskam 1794 (CvB); eene huijsinge genaemt den Roskam onder Lutteleijnde aan den Heijkant aan het arme huijske en de gemeene straat 1804 (RA 183); huis bestaande in eene tappers en logementhouders woonhuis koestal schuur schop bakhuis ashok erve onder Lutteleinde in de Lage Straat genaamd de Roskam N.1817; (den) Roskam N.1835, 1836, 1849, 1900; C 1890 (b: 52.90), 1921 - 1922 (hu: 12.10), 1923 - 1925 (hu, looierij: 11.29), 1963 - 1964 (b, hu: 1.38.80).

Deze huisnaam komt veel voor als benaming van herbergen of afspanningen (J. Helsen, 161); de plaats dus waar de paarden gewisseld werden De in 1794 vermelde kerk is in dit geval de schuurkerk.

ROSKAMP

Twee huizen hoven en land naest elkaar gestaan en gelegen genaamd de Roskamp N.1750; Roskamp 1832 (kad); C 1875 - 1964; Roskamp 1854 (GA90); C 1867.

ROSKAMPSELOOP

De waterleiding no.17 genaamd den Roskampschenloop aanvangende in den Heikant grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D no.91/94 loopende door den Roskamp, Putsteeg en Borne en den Rijdloop nij het gehucht Elde grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie C no.weg/2348 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 2878/2878 meter 1881 (NAA inv.nrs. 402-403).

ROT

Opt Rot 1422 (FS).

Rot is afgeleid van 'rode' = rooien of ontginnen.

ROTTEMANSDIJK

Rottemansdijk N.1873; A 1550 - 1558 (w, we: 69.66); Rottemansdijk (vm); A 1519, 1531, 1540, 1541, 1549, 1550, 1568, 1617; (vm) Rottemessdijk..

Een heel slechte weg (vm. 25); rotte = oude naam voor 'rubia tinctorum' (kleefkruid), (H. Heukels, 215).

Harry Bolwerk werkte in de jaren 1938-1940 als houthakker in de teenhoutbossen ter plaatse; dat hout was bestemd om repen of hoepels van te maken. Men sprak ook van hoepelhout.

ROUWKAMPDIJK

Rouwcampdijk 1757 (JW); Rouwscampdijk N.1897; A 1584 - 1587 (sb, og, we: 1.32.60); links van den Steegschenweg naar het kanaal even voorbij den Rouwscampdijk 1909 (HB 1497 fol.84).

ROUWSEBRAAK

Een akker teulland genaamd de Rousebraak onder Elschot 1795 (RA 179); akkerland met de graskanten houtwas en voorpoting onder Borne op de Voort genaamd de Rouschenbraak N.1816.

Vermoedelijk identiek aan Ruisebraak.

ROVERSAKKER

Eenen akker teullandt onder Elschodt in de Houtert genaemt Roversakker omtrent drie loopense 1769 (RA 166

fol.54v).

Afleiding van de voornaam Rover of Roever of de FN Rovers.

ROVERSBERG

Seecker tuellant metten houtwassen daer toe behoirende genoemt Roversberch 1609 (RA 61 fol.131v); aent Wijbosch uit ¼ bunder akkerlant genaemt den Santcamp aent Eerde ene einde haer selfs erve genaemt Roverberch andere einde de gemeen straete 1658 (RRG)

ROVERSSTREPEN

Ter plaetssen onder Wijbosch ghemeynlick genoempt Roversstrepen 1562 (RA 47 fol.76v); in de Bemde genoemt Roverstreepen 1640 (RA 72 fol.41); een hont saetlants ondert Wijbosch in Rooversstreepen 1662 (RvS); in de bemde genaempt Roversstreek 1668 (NvdH 16 fol.54).

Vermoedelijk een afleiding van de FN Rover(s); bekend is o.a. Roeloff Janssen Rovers als vorster van Schijndel in 1647.

RUISEBRAAK

De helfte van Ruysenbraeck 1599 (RA 59 fol.104v); onder den Borne geheiten in Ruysenbraeck 1623 (RA 66 fol.31); in Reusebraeck 1707 (RA 147 fol.149v); ondert Elschot op de Voort in de Rousenbraeck 1732 (RA 152 fol.116v); onder het gehucht Borne op de Voort genaamd Rousenbraak een lopense 21 roeden 1816 (NA 17 no.810); een perceel bouwland onder borne op de Voort genaamd Ruijsenbraak N.1824.

Mogelijk identiek aan de Rouwebraak of een verwijzing naaar de FN Ruijs ? Ook is 'ruis' bekend in een naam als Ruisakkers. Hier is het de ablautsvorm van het germ. 'raus', een oudere term voor 'riet'. Anderzijds kan ruis een vorm zijn bij rijs of rijssel, waarmee graan wordt bedoeld dat uit zichzelf weer is opgekomen [zgn. rijselkoren], op een veld waar eeder graan werd verbouwd en waarbij aren op de grond zijn gevallen bij het dorsen (WNT dl.13:444).*

RUITER

Kamp hooijland genaamt den Ruijter in de Steegd onder Elschot 1795 (RA 179); den Ruiter onder Elschot zijnde hooiland 1816 (GA 141); de helft van negen percelen hooi- en weiland onder Elschot op de Steeg genaamt den Rouwenkamp of den Ruiter N.1821; vijf percelen weiland waarvan een aan de rechter zijde van de Zuid-Willemsvaart onder Elschot op de Heeswijkschesteeg genaamt den Ruiter N.1830.

RUITERSKAMP

Onder Delschot op de Steegde genaemt Ruyterscamp 1712 (RA 98 fol.178); eenen camp hooilants ondert Elschot genaemt Ruyterscamp 17127 (RA 152 fol.189); een perceel hooi- en weiland met de halve weg onder Elschot op de Achterste Steeg genaamt den Ruiterskamp N.1818.

Het mnl. ruter betekent "vrijbuitter, landloper, soldaat", (Mélotte-Molemans, 224); of is het een vernoeming naar een oefenterrein voor ruiters of naar een FN Ruiters of de Ruiter. Het is duidelijk dat de Ruiter en de Ruiterskamp identiek zijn!

RUITERSVELDJE

Ruytersveltien 1740 (RA 155 fol.179v); een braak teulland genaamt Ruijtersveltje onder Borne 1797 (RA 180); bouwland Ruitersveldje onder Borne 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Borne in de Buender genaamt Ruitersveldje N.1825; in de Borne in de Putsteeg genaamt Ruitersveldje N.1850; C 1997 (b: 53.00).

RULENSKAMP(EN) vgl. Roelofskamp

Vier hont groes heij en weij ondert Wijbosch in Rueliscamp 1662 (RvS); eenen camp hooijlandt genaemt Ruelenscamp ontrent den Eerdenburgh 1790 (RA 177); eenen camp hooijlandt genaamt Rulenscamp onder Wijbosch 1795 (RA 179); Rulenscamp, Rulenscampen onder Weibosch zijnde hooiland 1816 (GA 141) N.1816; Rulenscamp N.1834, 1858, 1866, 1884, 1897, 1900; E 53 - 58 (w, og: 89.90), 59 - 61 (w: 91.70), 63 - 68 (w, sb: 84.70), 75 (w: 40.90), 2220 (w: 23.20).

Ru(e)lens is een afleiding van Roel, Roeland/Rudolf.

RULLEKENSBEEMD

Eenen camp hooilant geheyt Rullekensbeempt 1616 (RA 64 fol.63).

Een beemd gelegen op het Rullen of bij een waterloopje.

RULLEN

Rullen 1422 (FS); aen dWijbosch bouwland dat Rullen 1463 (BP 1232); land in die Rullen 1476 (BP 1245); een

Beemptken opt Houbraken gheheiten opt Rullen in die Hardebempdt ene zijde die Paters van Den Dungen 1534 (RA 42 fol.2v); twee hont saetlants ondert Wijbosch op het Rullen 1662 (RvS); 't Rulle 1757 (JW); bouwland onder Weibosch genaamd het Rullen N.1826; 't Rulle, het Rullen N.1847, 1870, 1889, 1900; E 1411 (b: 36.90), 1412 (b: 64.20), 1424, 1436 (b: 35.10); ter plaatse het Habraken genaamd het Rullen 1901 (HB 1329 fol.158) E 1424, 1436.
Rille of rulle staat voor beekje of waterloop (Frenken, 5) en ook is gangbaar de betekenis 'mul en droog' (Molemans, 161); dit toponiem komt in Brabant zeer frequent voor.

RUTGERSBUNDER

Een buunder land Rutghersbuenre in die Scoetschehoeve tussen Colenbuenre en Jacobsbuenre en strekkende van Rutgher Janss. van der Voert tot op den Damme van den Wyer 1382 (BP 1177).

Afleiding van de PN Rutg(h)er of Rutg(h)erus, ook de afgeleide FN Rutten.

RUT HENS SCHRIJVERSVELDJE

Het veldeken genaamt Rut Hens Schrijversveltjen 1699 (RA 145 fol.38v).

Afgeleid van de PN Rut de zoon van Hens Schrijvers.

RUTSEDONK

Ter plaatse geheten Rutsersdonc 1445 (BP 1215).

Het element 'rutser' wordt door sommigen verklaard als een patroniem van Rode = Rudolf, Rut (A v.d. Plank, 120); 'rut' kan echter ook verband houden met nieuwe ontginningen, bekend onder naamselementen als rode, rooi, rade, reut, rut.

Hoge RUTSEDONK

Die Hoghe Rutschedonc 1410 (FS).

RUTSKAMP

In die Lieckendonck gemeynlick geheyten den Rutscamp 1564 (RA 50 z.f.).

Rut(h) afgeleid van Rutg(h)er.

RUTTENLAND

Ruttenland N.1867, 1869, 1890; D 944 (b: 23.40).

Afgeleid van de voornaam Rut(h), die uitgroeide tot de FN Rutten.

RUTTENVELDJE

Een braecken teullants in de Venishoeck genaamt Rutteveltje 1748 (RA 157 fol.51); een stuk teulants onder den gehugte van het Lutteleijnde genaamt Rutteveltje 1748 (RA 104 fol.201v).

Klein RUTTENVELDJE

Een loop ende veertig roeden in Ruysenbraak omtrent de Voort genaamt Kleijn Ruttenveltje 1794 (RA 178 fol.124).

RUT THOLOFSBRAAK

Een braeck teulants genaamt Rut Tholofsbraak groot omtrent vier a vijf loopense gronde onder den gehugte Lutteleijnde 1770 (RA 166 fol.194).

Afgeleid van een FN.

SAART zie onder SORT

SANDER DIELISSENAKKER

Bouwland onder Borne genaamd Sander Dielissenakker N.1825.

Eigendom van Sander Dielissen.

SANDERSAKKER

Twe stucken lant genaamt Dielissenacker en Sandersacker 1747 (RA 157 fol.6).

Afgeleid van de PN Sander of FN Sanders.

SANTEGOEDS

Bij Santegoeds N.1889; E 3044 (b; 1.33.60).

Afgeleid van de FN.

SASSELAND

Sasselant N.1896; D 1388 - 1389 (b: 23.80.)

Eigendom van de familie Sasse(n).

SCHAARPOT

Erf die Scarpot 1435 (FS).

Het mnl. 'schaer' betekent een stuk grond van een bepaalde grootte nodig voor het voedsel van een volwassen dier; ook wordt het verklaard als een stuk grond van onbepaalde grootte dat als een eenheid werd beschouwd voor het opbrengen van belastingen. Heeft daarom schaarpot iets te maken met de toenmalige grondbelasting? Dubieus.

SCHABBERT

Lant in de Schabbert 1626 (RA 87 z.f.); inde Beemde het Gemeene Lant ofte Schabbert aldaer 1695 (RA 143 fol.130); een perceel teulland onder Elschot in de Schabbert 1807 (RA 300); bouwland onder Weibosch in de Beemd genaamd de Schabbert N.1818; de(n) Schabbert N.1832, 1840, 1866, 1868, 1895; E 1003 (b: 24.50, 1004 (b: 27.30), 1213 - 1214 (b: 40.55), 1252 (b: 26.80).

Het mnl. 'schab' betekent : oud of versleten kledingstuk, maar ook vuile vrouw of morsig wijf. (Verdam 510). Gaat het hier om pejoratief voor een minderwaardig stuk grond of weinig rendabel perceel. De 'ert'-uitgang duidt op 'aard' = stuk grond dat ontgonnen is. Omdat in de eerste notitie het "Gemeene Lant" wordt genoemd is dit perceel voor 1629 geestelijk of kerkelijk bezit geweest en na de val van Den Bosch geconfisqueerd door de Staten Generaal.

SCHANS

Onder tWijbosch ontrent de Capelle, den grave aenden Schanse metten opgaende eijckeboomen 1635 (RA 70 fol.56); bouwland ter plaatse Baksdijk genaamd de Schans 1900 (HB 1334 fol.68) A 2007; de Schans N.1875, 1901; A 1258, 1260 - 1263 (b, w, hu: 63.70), 1996 - 1997, 2003, 2007 (b: 48.70).

Men kende in het verleden schansen ter verdediging van het eigen grondgebied. Er bestonden ook schansen waarin de bewoners zich in tijden van gevaar konden terugtrekken. De wegen naar de schans werden zo verlegd dat de schans zelf nauwelijks nog zichtbaar en vindbaar was. Vaak lagen de schansen in of bij een moeras of een natuurfen en zo waren ze goed verdedigbaar. (Buiks, 1991 - 11). De oorspronkelijke betekenis van schans of schrans is 'takkebos' vgl. een versterking met takkebossen. Takken - en rijshout of mutsaards werden tegen de hoog opgeschoten aarden wallen geplaatst als borstwering. Volgens mondelinge overlevering lag de Schans in de Houterd bij de boerderij van van Alebeek.

SCHEETSEKAMP

Bouwland met hei en weiveld sCoddenvelt tussen de straat enerzijds en de Scheetschecamp en erf die Spoerdonck anderzijds 1471 (BP 1240)

Vooralsnog onduidelijk. Wel bestaat het mnl. 'scheit' in de betekenis van grensbepaling, maar ook boedelscheiding. Ook scheiding en verzoening. Betreft het hier een perceel waar nogal wat ruzie over geweest is ten tijde van de boedelscheiding ?

SCHEFFERSLAANTJE

Schefferslaantje (vm) weg van D 286 naar D 320.

Duidelijk een vernoeming naar een zekere familie Scheffers.

SCHEFFERSPAD

Schefferspad (vm); (detailkaart).

SCHEIDIJK

De Scheidijk (vm); F 353 - 354.

SCHEIDING

tGescheit 1447 (FS).

Grensscheiding tussen gemeenten of gehuchten.

SCHEIDINGSLOOT

De waterleiding no.8 (legger B) genaamd Scheidingsloop aanvangende Koeveringschependijk grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.476/weg loopende door de Roderheide en uitmondende in den Rijd- of

Beekloop legger B grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.753/342,weg langs den rechter/linker-oever gemeten lang 4955/4955 ,eter – deze waterleiding maakt tevens de scheiding uit der heide tusschen St.Oedenrode en Schijndel, geregeld en vastgesteld bij de wet van 20 december 1864 1881 (NAA inv.nrs.402-403); bij de Scheidingsloot, tegen de Scheisloot N 1888, 1893, F 369 (he:95.20), 405 (he:1.2.50), 435 (he:1.00.50); de Roderheide genaamd Scheidingsloot 1908 (HB 1488 fol.144a) F 474.

Een sloot op de grens van twee percelen of perceelscomplexen gelegen in de Rooiseheide.

SCHEILOOP

De Scheiloop, Scheiloop (vm). C 1227 - 1242.

Het element 'schei' verwijst naar percelen, wegen, paden of waterlopen die op een grensscheiding liggen. Hier een waterloop, een sloot die langs grens Schijndel - Sint-Oedenrode en langs de aangegeven perceelsnummers loopt. Soms betreft het ook grenspalen of grensstenen.

SCHEIPAAL

De Scheipaal in de Schootschehoef N.1857, 1871, 1882; D 659 - 660 (b: 51.00).

SCHEL

Al zijn eikenhout ter plaatse geheten die Scelde 1419 (BP 1191); huis ter plaatse geheiten in die Scelle 1475 (BP 1245); een stuck lants genoempt de Schel ter plaetsen genoempt den Born 1546 (RA 44 fol.9v); int Liessent gemeynlick genoemt de Schel 1600 (RA 60 fol.6v); over den hoek de Schel 1757 (JW); een perceel land genaemt de Schel aan de Molen 1795 (RA 179); bouwland weide en heide onder Borne aan de linkerzijde van de Boschweg naar den Ouden Molenwerf in de Schel N.1830; de Schel N.1871, 1872, 1875; B 227a - 341, 252 - 256 (b: 1.16.60), 280 - 281 (b, og: 54.90).

Een 'schel' is een lichte verhevenheid in het landschap vgl. de redelijk veel voorkomende 'zandschellen'. Ook is niet ondenkbaar dat we hier te doen hebben met een stuk grond in eigendom van een zekere Schellekens, die in de volksmond 'de Schel' werd genoemd. Onze voorkeur gaat echter uit naar de eerste verklaring, een reliëfnaam dus!

SCHELAKKER

Int Liesent den Schelacker 1709 (RA 148 fol.102v); onder den gehugte den Borne genaemt de Schelackers int Liesent 1780 (RA 179 fol.175); de Schelakker onder Borne 1816 (GA 141); bouwland onder Borne in het Liesent genaamd de Schelakker N 1822, 1827; de Schelakker N.1834; B 255 (b: 33.10).

SCHELBEEMD

Hooiland de Schelbeemd in Elschot 1816 (GA 141).

SCHELBRAAK

Een stuck lants geheiten Schelbraec 1423 (LB); bouwland de Schelbraak onder Borne 1816 (GA 141); in het Liesend genaemt de Schelbraak 1817

Braak is een algemene benaming voor een stuk ontgonnen land.

SCHELBUSSELEN

Int Liesent het Schelbusselen 1780 (RA 170 fol.258).

Busselen betekent houtbos(je).

SCHELERF

Bouwland de Schelerf onder Borne 1816 (GA 141).

SCHELLEKENSBUUNDER

Een buunder broekland Scellekensbuenre aan die Heeswijkerstege 1501 (BP 1270)

Schelde zou een verkleinwoord zijn van Schalk, de roepnaam voor Godschalk. (Trommelen 1994 - 408). De FN Schellekens komt zeer frequent voor in de omgeving Gemonde – Broekstraat.

SCHELLEKENSCHOEF

In twee campen daerof d'een Hennenshoeve ende dander Scellexenhove genoemt sijn gelegen in die prochie van Scijnle tot Eilde 1406 (BP 1184).

SCHELLEN

Zijn tocht in acht buunder land int Sceelen in Scijnle 1383 (BP 1177); acht buunder land int Sceellen 1410 (BP 1186);

land die Schellen aen den Born in Eilde 1453 (BP 1224).

In 'schellen' kan het gaan om een groep percelen die licht boven het maaiveld uitsteken.

SCHEPERS

Het slootje tegenover Schepers 1902 (HB 1358 fol.68a) C 1706.

Afleiding van de FN. Een scheper was in het verleden een schaapsherder.

SCHERP(EN)AKKER

Een huis erf hof en die Scerpacker aen die Voert 1382 (BP 1177); land op den Scerpenacker aen den Borre 1389 (BP 1178); aan den Borne zijn deel in land Clyssenbrake en in die Scherpeacker 1415 (BP1189); die Scerpacker strekkende van den Olaxgrave tot den Kerckwech 1445 (BP 1216); inder den Borne gemeynkick genoemd Scherpenacker 1595 (RA 58 fol.13).

Het element 'scherp' staat voor diverse betekenissen zoals o.a.: scherp of spits toelopend en is dan een vormaanduiding (Buiks 1986 - 132); anderen zoeken een verband met bepaalde scherpe kruidensoorten die zich in die akker bevinden. In een naam als Scherpenberg vermoedt Kuysten een relatie met de galgenberg, waar in het verleden de scherprechter zijn werk deed.

SCHIJNDEL - DORP

Schijndel - dorp 1832 (kad); D 1 - 224.

Met de term 'dorp' is hier bedoeld de dorpskom; de begrenzing van de oude parochie.

SCHIJNDELSBROEK

Die lantwere van Vechel andere zijde het Schijndelsbroeck 1484 (HC 196); huis en bouwland in het Schijndelsbroek 1901 (HB 1333 fol.98a) E 3658. Bij herleiding blijkt het volgende: E 3658 = E 2123.

Bedoeld is het broekgebied vanaf de Vèghelse grens tot en met het Wijboschbroek langs de Steeg.

SCHIJNDELSE AKKERS

Vier lopensen lants op die Schijndelsche Ackeren geheiten 1579 (RA 54 fol.56); een stuck ackerlants in de Schijndelsche Ackeren 1643 (RA 72 fol.243v).

De open, slechts aan de rand omwalde, dorpsakker behorend bij de oude nederzetting. Dit complex is vergelijkbaar met de gehuchtakkers.

SCHIJNDELSEGEMEYNT

Aen het Gewadt op die Schyndelsche gemeynthe 1643 (NvdH 11 fol.170v).

De gemeynthe zijn de gemene gronden, de heidegebieden rondom de nederzetting, voor gebruik uitgegeven door de Hertog van Brabant in 1309.

SCHIJNDELSEHEIDE

Aen de Schyndelscheheyde 1592 (RA 57 fol.116v).

Het heidegebied gezien vanuit Sint Oedenrode, ook Rooise – of Roderheide genoemd.

SCHIJNDELSEKAMPEN

Eenen camp in de Schijndelsche Campen ene zijde Cnottencamp andere zijde eenen camp genoemd Scoemekerscamp 1582 (RA 54 fol.202).

De kampen gelegen op Schijndels grondgebied gezien vanuit de omliggende plaatsen.

SCHIJNDELSEMOLENHEI

In de Schijndelssche Molenheyde 1643 (NvdH 11 fol.176).

zie onder: Molenheide.

SCHIJNDELSESTEEG

Schijndelsesteegd 1757 (JW); Schijndelsesteeg 1803 (HV).

De steeg aan de Schijndelse kant; tegenwoordig de weg die loopt van Schijndel naar Heeswijk, ook wel Heeswijksedijk genoemd in het verleden.

SCHIJNDELSESTOK

In de Schijndelsche Stuk 1721 (RA 100 fol.88v); vijf ackeren lants aen malcanderen gelegen in de Schijndelse Stock 1743 (RA 155 fol.181).

Het gebied de Stok op Schijndels grondgebied tegenover dat op Ollands of Roois grondgebied.

SCHIJNDELSESTRAAT

Gecomen tot Middelroy in de Schijndelsschestraethe 1643 (NvdH 11 fol.170v).

De Middelrooisedijk vanuit Middelrode gezien noemde men daar de Schijndelsestraat .

SCHIJNDELSGAT

Seeckeren camp hoijlants Emberscamp ontrent het Schijndelsgat 1651 (RA 76 z.f.).

Lager gelegen grensgebied met Vêghel.

SCHIJNDELSHOEKJE

Het Schijndelshoekje onder Borne 1816 (GA 141).

Een 'hoekje' is meestal een uithoek, in dit geval een wat kleinere woonkern nabij het dorp.

SCHIJNDELSMEER

Super Scinremere 1233 (Camps).

De oudste vermelding waarin de naam 'Scinle' vermeld staat. Het element 'meer' duidt vermoedelijk op een moerassige en waterachtige omgeving. In een oorkonde waarin de vroegere schenkingen van Albert van Dinther aan de abdij Berne worden genoemd en waarin o.a. de grenspunten van Dinther, Heeswijk en Bernhese worden genoemd, spreekt men van een 'Scinremere'.

SCHIJNDELSWOUD

Int Schijndels Waut 1438 (FS).

zie : het Woud.

SCHIJBOS

Den Schijtbosche onder Wijbossche 1395 (BP 1180); eenen acker lants op de Gemeijn Ackeren geheiten den Schijtbosch 1561 (RA 47 fol.52); ter stede genoempt den Borne geheiten den Schitboss 1571 (RA 52 z.f.); een stuck teulants onder Lutteleijnde gemeynlycken genoemt den Schijtbosch 1662 (RA 80 fol.8); in de Buender van outs genoemt den Schijtbos 1708 (RA 147 fol.225).

Het element 'scijt' of 'scejit' wordt wel verklaard als grensbos; denkend aan 'schijt' in de betekenis van uitwerpsel) geeft reden te veronderstellen dat hier een spotnaam of ironische uitdrukking is bedoeld voor slecht verzorgd weiland, waar de boer verzuimd heeft gemengd te laten begrazen. Er was sprake van een woonwagenkampje, paard en wagen. Er graasde alleen een paard. Weiland; door de mest opschietend gras, dat door de koeien niet afgegraasd wordt maar door een paard wel. Ook is bekend de term 'schitbos', een bos waarin je weelderig gras rondom een schit gegroeid vindt. Er staan veel schitbossen in die wei. Schitbossen waaien (weiden) de koei' niet af (Landbouwbedrijf, 657)

SCHILD

In Eilde een stuk land die Schil zijnde bouwland met hei- en broekland 1414 (BP 1188); twee stucken land in die Scilt 1444 (BP 1215); aen den Born ter plaertse geheiten den Schilt 1530 (RA 41 fol.3); aen den Bors dat men gemeindelick heyt den Schylt 1537 (RA 66 z.f.); eenen camp hoijlants gelegen opt Oetelaer in de Schilt 1685 (RA 142); land onder den Borne genaemt in de Schilt 1710 (CvB); het Nieuwland in de Schilt 1712 (RA 148 fol.200v); de Schild 1832 (kad); B 2093 - 2127; de Schild N.1833, 1834, 1854, 1869, 1877, 1897; B 2051 (b: 21.20), 2084 - 2086 (b: 58.40), 2111 (b: 51.90), 2112 (b: 54.50), 2113 (b: 94.80), 2119 - 2120, 2125 - 2127 (b, w, hu: 1.19.3).

Men heeft hiervoor nog geen afdoende verklaring gevonden. Mogelijk duidt het op een schildvormige verhevenheid in het landschap, een wat hogere zandkop (Moerman 1956 - 202). Kakebeeke heeft destijds een hypothese ontwikkeld over deze schildvormige landschapspatronen in de kern van oude nederzettingen, veelal in de directe omgeving van het kerkgebouw. Ze zouden kunnen verwijzen naar restanten van oude Frankische herenhoven. Een andere verklaring is de vernoeming naar het veel voorkomend schildkruid, een volksnaam voor bepaalde plantensoorten o.a. de stinkende gouwe en glidkruid.

Achterste SCHILD

Een stuck lants genoempt den Afersten Schilt 1612 (RA 63 fol.108); de Achterste Schild N.1899; B 2036 - 2039 (b, w: 60.23).

Lage SCHILD

Eenen akker teullant met de houtwasse genaemt de Laage Schilt groot ontrent twee loopense onder den gehugte den Borne 1792 (RA 356 z.f.).

Iets lager gelegen hoog perceel ten opzichte van de directe omgeving.

Voorste SCHILD

De Voorste Schild N.1899; B 2016 (b: 44.80).

SCHILDAKKER

Vuyt ontrent drie loopensaets ackerlants genoemd den Schiltacker in den Baers 1480 (HC 196); uit een stuk akkerland genaemt den Schiltacker drie loopense in den Baers 1658 (RRG 18); opte Witacker genoemd den Schiltacker 1690 (RA 93 fol.95v); ex petia penes Wijbos die Schiltacker in de Borre 1783 (HH 165d).

SCHILDBEEMD

Die Scyltbeemt 1422 (FS).

SCHILDERSKAMP

Een stuk lants ontrent 21 roeden onder de Broekstraet in de Vogelsang ene einde Schilderscamp 1722 (RA 100 fol.124v); bouwland de Schilderskamp onder Borne 1816 (GA 141); Schilderskamp N.1845, 1851, 1867; B 1223 - 1239 (1.59.90).

Afleiding van de FN Schilders of gekoppeld aan de eigenaar die schilder van beroep was.

SCHOEL

Ter plaetssen geheiten die Schoelen 1542 (RA 43 fol.44).

SCHOELEN(AKKER)

Een kwart in een huis etc. aen Delscot de helft van den ouden gheloect en drije lopensen in die Scoelen 1382 (IS 18); bij die Scoelen 1383 (BP 1176); lant ter plaetse geheten die Schoelen strekkende van die Broecschedijc tot die Hagheacker 1419 (BP 1191); aen den Borne int Schoelen 1472 (BP 1241); aen den Borne die Schoelenacker aen den Broeckschendijck 1491 (BP 1260); onder den Borne genoemd den Schuelacker 1565 (RA 49 fol.24v); onder den Borne genoemd den Schuelacker 1597 (RA 59 fol.27); .

Er zijn twee mogelijkheden : of het element 'schoel' gaat terug op 'scholle' in de betekenis van klomp of kluit aarde of het houdt verband met het mnl. 'schulen' en 'schulinge' in de betekenis van door hoge houtkanten besloten schuilhoek of schuilplaats (Mwb. VII - 809).Het lijkt niet direct aannemelijk dat we moeten denken aan 'die Scoele' in de zin van een schoolgebouw, maar uit te sluiten is het zeker niet!

SCHOENMAKERSERF

Schoenamkerserf N.1875; B 168 - 172, 176, 179 (hu, b, w, og: 2.18.50).

De FN Schoenmakers komt in Schijndel zeer frequent voor.

SCHOENMAKERSKAMP

In de Schijndelsecampen ene zijde Cnottencamp andere zijde eenen camp genoemd Scoemekerscamp 1582 (RA 54 fol.202); onder Delschot in de Liekendonk genoemd Schoenmaekerscamp 1688 (RA 93 fol.28).

SCHOLLEKENSBUnder

Eenen mergen beempt te Heeckerstege geheyt Scolkensbunder 1533 (RA 41 fol.50).

Vermoedelijk een verwijzing naar de FN Schollen.

SCHOLLEKENSERF

Ex hereditatem Scollekini 1421 (HH 128).

Scollekeni is de genitief van Scolleken.

SCHOLLEKENSGoED

Ex bonis Scollekini 1421 (HH 128).

SCHOOIKAMP

Een perceel hooi – en weiland met het ingenomen voorhoofd onder Weibosch in de Martemanshurk genaamd de Schooikamp N.1823.

Het lijkt onwaarschijnlijk dat het hier gaat om een stuk grond waarom men heeft moeten 'schooien' om het te verkrijgen. Was het oorspronkelijk misschien 'schooierskamp' in de betekenis van minderwaardige grond ?

SCHOOL(HUIS)

Den Kerkhof ende tymeragie van den Schoole ten deele op deese gront staende 1648 (RA 74 fol.176); een huysinge esthuysse hoff boomgaert aende Kercke ene zijde den Kerckenacker streckende van de Kerckmuer ende Schoole aff tot op de gemeijn straet 1695 (RA 93 fol. 273); verhuur van de School ... item den hoff genaemt den Speelplaets 1732 (RA 203 fol.43); onder den gehugte van het Lutteleijnde ene einde het Schoolhuys 1752 (RA 159 fol.169); eene welgelege huysinge esthuys en hoff groot ontrent anderhalff loopense grond aan de Regtestraat ene zijde Juffrouw van Oisterwijk, andere zijde Wilhelmus van Gemert, ene einde het Schoolhuis en andere einde de Kerkstraat 1760 (RA 349 map 7) ; een grote quantiteit out dakstrooij gekoomen van het Schoolhuys op het Kerkhoff 1771 (RA 356 z.f.); een hoff gehoorende aan het Gemeentensschoolhuys 1792 (RA 356 z.f.); bouwland achter de School in den Bunder 29 a – 1910 (HB 1528 fol.8) A 3332. Bij herleiding blijkt het volgende: A 3332 = A 1915.

Bedoeld is het schoolgebouw.

SCHOOLMEESTERSHOF

Item sal den aenneemer gehouden weesen om de muer naest den Schoolmeestershoff van den gevel tot aen het schoolhuys daeruyt te breeken 1771 (RA 210 fol.197).

De tuin toebehorende aan het schoolhuis of de schoolmeesterwoning.

SCHOONHOVENSACKER

Een half loopense genaemt Schoonhovensacker in de Broekstraat onder de jurisdictie van Schijndel 1706 (RA 131 fol.19v).

Vernoemd naar een familie van Schoonhoven.

SCHOOR

Om te maken en te repareren het Schoor op den Elschotseheuvel 1741 (RA 155 fol. 45); 't Schoor 1803 (HV); Schoor 1832 (kad); C 1834 - 1874; Schoor (vm); E 2009 - 2011.

Een schoor is in de Brabant meestal een bruggetje over een beek, overdekt met mutsaarts of graszoden, waar men met een kar overheen kon rijden. (Buiks 1990 - 36a). Het mnl. 'schore' betekent : stut, schraag, een tot steun aangebrachte paal zoals blijkt uit de volgende omschrijving : "Een brugghe wel ghemaect met vasten schoren ende met stilen". Afgeleid van het ww. schoren = stutten, ondersteunen. (Molemans Top. xxii - 84). Zie ook de opmerkingen onder 'Zeilkampjes'.

SCHOORTIEND

De Schoortient en de Kuilen 1901 (HB 1335 fol.175).

De tienden uit het gebied het Schoor.

SCHOOT

Een huis hofstad hof en aangelag onder Lutteleijndt te Scoet 1399 (BP 1181); aent Lutteleijndt op die Schoet 1543 (RA 43 fol.77v); ter plaetse genaempt dLutteleijnde op die Schot 1552 (RA 45 fol.7v); onder Lutteleijnde op die Scoot 1570 (RA 51 z.f.); een huis op de Schoot genaemt de Grutmolen 1738 (CvB); de Schoot 1757 (JW); Schoot 1803 (HV); Schoot 1832 (kad) ; C 1834 - 1874; op de Schoot N.1834, 1890, 1897; C 2997 - 2999 (b, hu: 10.68), 3573 - 3575 (b, hu: 28.55); D 588 (b: 07.94); de Schoot 1956 (CS). Bij herleiding blijkt het volgende: C 3573-3575 = C 1875-1879.

Het element 'schoot' wat ook kan voorkomen als 'schot of schut' verwijst naar een beboste hoek zandgrond uitspringend in een moerassig terrein of een afgesloten stuk grond, een omheinde ruimte, voor het vee.. Schot-namen zijn vaak samengesteld met een dier - of boomnaam (Buiks 1992 - 47).De combinatie met een persoonsnaam komt zelden voor.

Kleine SCHOOT

Onder Lutteleijnde op de Cleijne Schoot 1709 (RA 97 fol.226v).

Klein en groot m.b.t. ontginningshoeven heeft meestal te maken met een afsplitsing van de oorspronkelijke hoeve. De oudste is de grote hoeve en de afsplitsing is dan de kleine hoeve.

SCHOOTSENAKKER

Jan zoon van wijlen Marselis Kievit krijgt een pacht uit den Scoetschenacker 1451 (BP 1221)

Bedoeld is hier de gehuchtakker, een open akkercomplex behorend bij het gehucht 'de Schoot'.

SCHOOTSEDIJK

De Schoetschedijk 1427 (FS).

De dijk lopend van en naar de Schoot.

SCHOOTSEHOEF

Vijf strepen land die Meeubuenre in die Scoetschehoeve tussen Willem Tolinc en 't erf Jacopsboenre 1383 (BP 1176); een huis erf en hof in dLutteleijnd in die Schoetschehoeve 1458 (BP 1228); aent Lutteleijndt in die Schoetschehoeff 1534 (RA 42 fol.15v); lant genoemd de Schootschehoeve 1608 (CvB); uit huis etc. onder Lutteleinde de Scheutschehoeve 1616 (IS 44); eenen bunder akkerlant genaemt de Schoetsehoeve in de Schoetsehoeve 1658 (RRG); de Schootsehoef 1757 (JW); Schootshoeven 1803 (HV); Schootschehoef, 1832 (kad); D 539 - 686; (in) de Schootschehoef N.1833, 1834; D 530 (b: 35.40), 589 - 596 (b, hu:), 619 (b: 05.63), 674 - 676 (b,w,hu:); de Schootsehoef 1837 (GA39); D 572 (b: 30.50).

De aanvankelijk centrale hoeve in dat gebied, die via allerlei hoevensplitsingen uiteindelijk uitgroeide tot het gehucht de Schoot zoals we het nu kennen.

SCHOOTSEKAMP

Die Schoetschecamp 1471 (SS).

De oorspronkelijk ontginningshoeve met omliggend land, te beschouwen als een kamponginning.

SCHOOTSLAND

Van der Schootsland N.1900, 1903; A 1363 - 1364 (w: 46.60), D 598 - 600 (b, w: 77.10).

Hier verwijst de veldnaam uitdrukkelijk naar een FN.

SCHOOTWEG

Ten zuiden belend door den Schootweg 1900 (HB 1330 fol.42).

Vergelijkbaar met de oude Schootsedijk.

SCHOTERLAND

Schooterland (vm); D 824 - 832.

Het land in het gebied de Schoot.

SCHOUTENAKKER

Eenen acker hoplant genoemd Schoutensacker op de Schoot 1696 (RA 143 fol.193v).

Afgeleid van de FN Schouten of vernoemd naar de dorpsfunctionaris nl. de schout die samen met de schepenen deel uitmaakte van het dorpsbestuur.

SCHRAGENAKKER

Die Scragenacker 1380 (HC).

Het mnl. schrage is een schraag, stut of onderstel. Hebben we hier dan te maken met een vormaanduiding vgl. een schraag of is het perceel vernoemd naar een FN ?

SCHRIJVERS

Bij Schrijvers N.1896; D 229 (b: 17.10).

Afleiding van een PN - Jan Antonie Schrijvers had in 1832 grond in dat gebied.

SCHRIJVERSBRAAK

Schrijversbraak N.1900; D 440, 456, 2144 (b, og: 86.66). Bij herleiding blijkt het volgende: D 2144 = D 455.

SCHRIJVERSHOEVE

Een goit gheheiten tScrivershove 1301 (LB); twee buunder land in Scrivershoeve 1371 (BP 1175); een stuk land in de Scrivershoeve 1427 (BP); land onder Lutteleijnde in Scrijvershoeff gemeijnlick genoemd den Blooten Buender 1567 (CvB); 14 stuyver grontchijs inden chijsboeck van Schryvershoeffve 1609 (RA 61 fol.133); huijs hof ackerlant ende groeslant aen malcanderen geleegeen groot ontrent 55 lopensen onder Lutteleijndt in Schrijvershoef genaemt 1641 (CvB); aen Jannen sone Willem Mathijs van Heretum als proprietaris van het chijsboeck van Schrijvershoefke 1643 (RA 73 fol.6); Schrijvershoeve 1757 (JW); Schrijvershoeven 1803 (HV); Schrijvershoef onder Lutteleinde 1816 (GA 141); (in de) Schrijvershoef N.1834, 1837, 1893; C 891 (w: 53.90), 1445 (w: 19.20), 1484 (b, we: 27.00), 1512 (b: 14.90); Schrijvershoef (vm); C 1613 (hu:); bouwland ter plaatse de Vossenbergh genaemd Schrijvershoef 1910 (HB 1515 fol.122a) A 634-635, 3628.; Schrijvershoef 1966 (CS). Bij herleiding blijkt het volgende: A 3628 = A 633 en 634.

De 'scrivershoeve' is zeker een van de oudste hoeven van Schijndel, die in de Middeleeuwen behoorde tot de zgn. hertogelijke leengoederen. De Schrijvershoef in de Vossenbergh moeten we koppelen aan de FN Schrijvers.

SCHRIJVERSHOF

Schrijvershof N.1878; C 891 (w: 53.90)

SCHRIJVERSKOOP

Schrijverskoop N.1877; E 1444 (b: 64.00).

Eigendom van een zekere Johannis Schrijvers in 1832 (kad).

SCHRIJVERSLAND

Bouwland onder Weibosch in de Rullen bij Schrijversland 1904 (HB 1339 fol.23) E 1515.

Het land van de familie Schrijvers.

SCHULPERAKKER

Schulperakker 1832 (kad); D 816 - 882; de Schulperakker N.1897; D 846 - 847 (b: 43.80).

Het element 'schulp' is vergelijkbaar met schelp of "schilfer" (J. de Vries, 614) misschien een droge akker, waarvan de bovenlaag in schilfers gebroken lijkt.

SCHUTGRAAF

Eindvelt over die Scutgrave 1427 (FS).

Schut, schot en schoot zijn identieke naamselementen. Een graaf is een sloot of klein waterloopje.

SCHUTSBOOM

'tHeijlant aent Elschot byden Schutsboom ingenoemen anno 1483 (HC 196); Weertshoeffken aen den Scutboem met beijden eijnden genoempt die Molenheijde aldaer 1561 (RA 47 fol.53v); een huis etc. gelegen onder den Boerne genoempt bij den Scutsboem 1566 (CvB); een hujs onder den Borne aen den Schutsboom 1602 (CvB); anderhalf lopense akker genaemt Heijlant aent Elschot bij den Schutsboom 1658 (RRG); een braecke teulants seven loopense onder den Borne aen de Sgutsboom rontsomme in de gemeynt 1676 (RA 230.1); drie schoone stukken off een braaxke teulands ontrent vier off vijff loopensaet onder het Elschot gelegen tegen over daar de Schutsboom heeft gestaan genaamd de Paalkens 1749 (RA 104 fol.252); een braak bij den Schutsboom 1757 (JW); de Schutsboom van Schijndel 1803 (HV); de Schutsboom onder Borne 1816 (GA 141); Schutsboom 1832 (kad); B 2213 - 2289; de(n) Schutsboom N.1834, 1850, 1882; B 2245, 2379 (b: 49.60), 2262 - 2266 (b, w, hu, hopest: 87.21), 2281 - 2286 (b, w, hu, hopest:); bij de Schutsboom 1854 (GA90); A 2695; Schutsboom 1956, 1970 (CS). Bij herleiding blijkt het volgende: B 3162-3167 = B 2279-2282 en 2288 onder de benaming Grote Borne, Slender en Schutsboom.

Ter plaatse stond een schutsboom van een van de Schijndelse schuttersgilden.

Oude SCHUTSBOOM

Aan den tip bij den Ouden Schutsboom 1881 (NAA 421).

De schutsboom heeft dus blijkbaar op een andere plaats gestaan.

SCHUTSKOOI(KE)

Deselve beesten en peirden te brengen in de vroente off Schutskoye binnen Schijndel 1643 (NvdH 11 fol.170v); item drie ackerkens groot ontrent drie loopense ondert Lutteleijnde tegen over de Schutskooij 1727 (RA 202 fol.19); Schutskooy 1779 (Tiendarchief); Schutkooij 1803 (HV); de Schutkooi N.1876; A 450 (b:); de Schutskooi N. -1901; A 449a, 455 (b, sb: 22.30); Schutskooike (vm); A 455 (midden op dit perceel); ter plaatse de Bosscheheikampen genaamd de Schutskooi 1904 (HB 1334 fol.68) A 4493..

Schutten in de betekenis van aanhouden en vasthouden; in bewaring houden van vee, dat tegen betaling van boete door de eigenaar kon worden teruggehaald. (Buiks 1984. 8:64) De huidige straatnaam Schutskooi, vastgesteld in 1975, was voorheen Haverdonken.

Oude SCHUTSKOOI

De Oude Schutskooi N.1852; E 1106 - 1107 (hu: 02.97).

Hier is het de benaming van een huis in Wijbosch.

SCHUTSTRAAT

Inden iersten eenen coop met een smette staende in den voors. camp naest der Schutstraten 1600 (RA 85 fol.2).

De straat waar langs men naar de schutskooi ging of het weggetje bij een schutgraaf.

SCHUURAKKER

Eenen acker teulant onder den Borne genaamd Schueracker 1747 (RA 157 fol.25v).

Een akker bij de schuur gelegen.

SCHUURKAMP

Vier eijckenboomen in de Schuercamp 1653 (RA 77 fol.30); onder den Borne op het Oetelaer genaemt den Schuurkamp 1747 (RA 157 fol.40); een perceel bouwland onder Borne op het Oetelaar genaamd de Schuurkamp N.1821; de Schuurkamp N.1842, 1855; B 1719 - 1720 (b,w: 19.60), 1721 - 1722 (b, w: 29.70).

Een kamp gelegen nabij een (veld)schuur.

SCHUURKERK

De Schuurkerk 1760 (RA 385.1); pertinente staat van de Roomsche Kerkschuur en pastoorswoning 1793 (RA 385.7)..

Na 1629 werd de uitoefening van de katholieken godsdienst steeds moeilijker. De katholieken hadden hun eigen kerken moeten afstaan en in een latere periode kon men schuilkerken of schuurkerken oprichten. Die van Schijndel stond aanvankelijk onder Elschot tegen de hei en is later verplaatst naar de Heikant. (Heesters 1984 en Zweers en Beijers 2000). Zie ook: Kerkenhuis en Oud Kerkenhuis.

SCHUURMANSLAND

Erfgoed genaamd Scuermanslant 1401 (HGB).

Het goed toebehorende aan of ontgonnen door aan een zekere familie Schuurmans.

SECRETARISKAMP

De Secretariskamp N.1880, 1897; A 1428 - 1430 (w: 84.70).

Hier een kamp als eigendom van de dorpssecretaris. In 1832 (kad) was eigenaar de wed. Goijaert Eijmberts.

SEGERSAKKERS

Item een stuck teulants van Segersackers den iersten nar de huyse 1647 (RA 74 fol.151).

Afgeleid van een PN.

SEGERSLAND

Een stuck hooyvelts int lest camken neffen Segerslant opt Oetelaer 1647 (RA 74 fol.152).

SELDENSATE

Ter plaetse aen het Gewadt op die Schijndelssche Gemeynte alwaer over de riviere plach te liggen de oude brugge ende dat toentertijt achter de schueren aen het huys te Seldensadt 1643 (NvdH 11 fol.170v).

Bedoeld is het oude kasteel Seldensate onder Middelrode dat geheel verdwenen is en waar men in de omgeving van het oude poortgebouw nog fundamenten van heeft blootgelegd. Rond 1420 wordt Seldensathe al genoemd in de bronnen. Over de historie van dit kasteel is al het een en ander gepubliceerd in de publicaties van W. vd Heijden.

SIENEBOS

Sienebosch N.1886; C 1348 (sb: 98.00).

Het bos van Sien (Francina, Josina). In 1832 eigendom van de wed. Hendrik Eijmbert Verhagen.

SIMON ARDTSLAND

Eenen acker beneven Symon Ardtslant 1599 (RA 59 fol.133).

Afgeleid van een PN.

SIMONSAKKER

Twee percelen akkerland onder de Broekstraat genaamd het Kromveldje en Simonsakker twee lopense N.1814; Zemensakker, de Simonsakker N.1871, 1887; C 344, 349 (b: 23.00); Simonsakker (vm); C 356, en ged. 365 - 367.

Een akker van een zekere Simon of van de familie Simons.

SIMONSLAND

Sijmensland N.1899; C 2106, 2112 (b, w: 99.90).

Een afleiding van de voornaam of FN Sijmen(s) of Simon(s).

SIMONSSCHILD

Een perceel teulland genaamt Sijmonsschild onder Borne aan den Dijk 1807 (RA 184).
De akker van Peer Simons, gelegen in het gebied de Schild, dat uit meerdere percelen bestond.

SIMONSVELDJE

Symonsveltje 1756 (RA 161 fol.99).
Het veldje van Simon(s).

SINGEL(EN)

In die Cyngel 1399 (BP 1181); in die Singelen bij die Broecschedijc 1419 (BP 1191); ter plaetse geheyten tSingelen bij den Broecschedijc 1455 (BP 1225); onder den Born gemeynlick genoempt Cingulen 1578 (RA 54 fol.20); het Singelen in Borne 1723 (RA 151 fol.118v)..

De benaming 'singel' gebruikte men vaak om de begrenzing van het dorpscentrum aan te geven of de eerste uitbreiding vanuit dat centrum. De eerste rand nieuwe ontginningen na de oorspronkelijke oude cultuurgronden. (Buiks 1993 dl.2:23)

SINGELKE

Land aen dat Singelken van den Broexschendijc tot op den Meyhoevel 1400 (BP 1181); een erfcijs uit een goed onder Borne geheten tSingelken (Archief van het klooster Sint Catharina te Heusden).

Met 'singel(ke)' kan ook bedoeld zijn een omwalling of omsluiting van verschillende stukken grond door één perceel.

SINT ANTONIS

Huijs en schure brauhuijs genoemt St Anthonis mette landerijen op te Voort 1660 (CvB); huijs brouhuijs met eene schuere aen het huijs vast hoff boogaert ende ackerlant en houtwassen tien loopensaet gemejnlick genoemt St. Anthonis 1685 (RA 142); Arnoldus soone Jan van der Schoot heeft een huys brouwerije brouketel broucuyp coelback affslegers mitsgaders alle de tonnen halff vaten ende heynekens ende aengelegen landerijen groot omtrent thien loopense op de Voort genaemt St.Antonis 1707 (RA 147 fol.148v).

De naam van de brouwerij; in dit geval de naam van de heilige, die in deze streek veel vereerd wordt.

SINT ANTONISBUNDER

Eenen bunder onder dWijbosch over het Broek gemejnlick genoempt Sinte Anthonisbunder 1584 (CvB); St.Antonisbuenre 1602 (RA 60 fol.76); land onder Wijbosch overt Broeck gemejnlijck genoemt St Anthonisbuender 1670 (CvB); Sint Theunisbunders 1836 (Archief van de familie vd Bogaerde van Terbrugge); Sint Teunisbunder N.1849; E 2552 - 2557 (b, w, sb: 1.62.80).

Hier heeft de vernoeming betrekking op de grond van de Sint Antoniuskapel van Wijbosch, die bij de altaar-inventarisatie van 1520 wordt vermeld (De oude dekenaten ..., Bannenbergh, Brabants Heem -I.239) of gaat het om een Antoniuskapel van Heeswijk of Dinther. Dat laatste is aannemelijker omdat men spreekt van 'over 't Broek'.

SINT ANTONISKAMP

Eenen camp henoemt St. Anthoniscamp oft Buenders 1631 (RA 68 fol.4v).

SINT ANTONISKAPEL

Wonende onder Wijbosch ontrent de Cappelle van St. Anthonis 1633 (CvB); legaat aende capelle van St.Anthonis in dese parochie onder Delschot opten Heuvel 30 Carolus guldens ende dat alleen tot reparatie vande selve ende verder ofte andersins niet 1638 (RA 91 fol.53).

Schijndel kende meerdere Anthoniskapellen zoals uit deze notities blijkt.

SINT BARBARA

Een huys off herberge genoemt Sint Barbara ontrent die Kercke 1564 (CvB); een huijs oft herberge genoemt Sinte Barbara en hof ontrent die Kercke 1609 (CvB); huijs hof boomgaert met houtwassen ontrnet een loopense onder Delschot genoemt St.Barbara aen een zijde den gemeijnen vaerwech ende Kerckwech 1639 (CvB).

Deze herberg heeft haar naam zeer waarschijnlijk te danken aan het Schijndelse Barbaragilde dat daar bijeen kwam voor haar teerdagen en andere bijeenkomsten. Deze herberg was o.a. belast met enige renten bv. 14 stuivers aan het Clarissenklooster in Den Bosch, 28 stuivers aan het klooster der Predikheren in Den Bosch en nog vier gulden aan een zekere Bartholomeus wonende in Den Bosch 'in den Warmoescorf'.

SINT BARBARA-AKKER

In de Hulschebrake Sint Barbersacker 1571 (RA 52 z.f.).

Deze akker was eigendom van het Barbaragilde.

SINT JORIS

Huijs hof met sine toebehoorten gelegen aen die Kercke ghenoomt die herbergh Sint Joris 1548 (CvB); verkoop van het huis Sint Joris in de Rechtestraat bij de Keulse Kar 1804 (RA 218 fol.107); eene huysinge hof en aangelag genaamt St.Joris onder Lutteleijnde in de Regtestraet 1807 (RA 184 z.f.); een huis met schuur stal hof enz. vijf lopensen genaamt Sint Joris in de Rechtestraat 1810 (CvB).

Een herbergnaam die in meerdere plaatsen bekend is.

SINT ODASTUK

Scijnle land "Sent Oeden stuc" in Delscot 1400 (BP 1181);

Benoeming naar Sint Oda; mogelijk in eigendom, bezit van of cijnsplichtig aan de kerk van Sint Oda in Sint Oedenrode of het Roois kapittel.

SINT QUIRIJNSKAMP

Sunte Quirijnscomp van den Bossche 1542 (RA 43 fol.56).

Genoemd naar het Quirinusaltaar in de Sint Jacob in Den Bosch.

SLENDER

Den Slender 1757 (JW); een perceel land onder den gehugte Borne ontrent de Slender 1797 (CvB); de Slender 1803 (HV); de Slender N.1834; B 2076 (hu, etc: 02.29).

Voorlopig moeilijk verklaarbaar. Een dialectische verbastering van 'sleedoorn', die ook wel met 'sleen' werd aangeduid; een gebied begroeid met de sleedoorn ?

Grote SLENDER

De Grootte Slender N.1835; B 2324 - 2325 (hu: 21.50).

Nieuwe SLENDER

Nieuwe Slender 1832 (kad); B 2290 - 2331; de Nieuwe Slender N.1893; B 3189 (hu: 07.40); bouwland de Nieuwe Slender bij van der Steen 1905 (HB 1414 fol.9a) D 3153. Bij herleiding blijkt het volgende: B 3153 = B 2296.

Oude SLENDER

Onder den Borne op den Boschweg genaamd den Ouden Slender 1817 (PB); den Ouden Slender N.1835; B 2290 (vh: 02.65).

SLEUTJESSPOOK [vgl. Slotje]

Sleutjesspook (vm); A 1279 – 1281; het Sleutje 1911 (HB 1543 fol.25a) A 1321-1324..

De geschiedenis hiervan is beschreven in een afzonderlijke publicatie.

SLOKAKKER

De Slokakker N.1887; C 1274 - 1275 (b: 54.10).

Vooralsnog onverklaarbaar. Verschrijving van Slotakker?

SLOOTJESHOEF

Slootjeshoef (vm); C 1759 - 1761, en ged. C 1762 - 1764.

Vgl. Sleutjeshof.

SLOTJE [zie onder Groenendaal en Sleutjesspook]

Vluchtelingen op 't Slotje tijdens het beleg van Den Bosch 1603 en 1629; het Sleutien oft Kasteeltien metten halven dijk ondert Elschot 1665 (RA 81 fol.2v); een acker teulants genoemt het Sloopjen met noch twee ackers hoptant ende groesveldeken daer teijnde aen gelegen in de Beemden vijf lopensen 1685 (RA 142); overleden 5 december Jenneken Hendrick Anthonis Vuchts jonge dochter laet achter twee broeders ende een suster erffgenamen, woonden in den Bogert op het Sloopje 1703 (Begraafboek 15 fol.19v); huysinge sloopien schuer wagenhuys esthuys hoff boomgaert ende aengelegen landerijen metten coeijcampen achter aen gelegen houtwasch voorpooinge ende gerechtigheit groot ontrent drije mergen gronde onder d'Elshot aen den Heuvel 1704 (RA 146 fol.112); Servaes van Gemert verkoopt een partij opgaende eijckeboomen in 38 kopen met een totaal van 212 staande aant Slotje 1722 (RA 236.4); het Slotje 1757 (JW); van zeeker Sloopje neerhuysinge brouwerije hof boomgaert en aengelegen landerijen onder Lutteleijnde in Hermalen ontrent thien loopensen 1760 (CvB); woning genaamt het Sloopje met aengelegen akkerland graskanten houtwasch en huysplaats schuur stalling hoff boomgaert onder Elde aan de Reijnderkenskamp 1790 (RA 177); huysinge

brouwerije schuur schop stallinge hoff met den geheele gragt leggende om dezelve met de graskante leggende naast de zijde van Willem Hugo van Berkel mitsgaders het akkerlandt en den geheelen middelkant leggende teijnen het Slotje onder de gehugte Lutteleijnde in het Hermaelen van ouds genaamt het Slotje 1790 (RA 177); dese verkooping sal geschieden aan de huysinge genaemt het Slotje in het Elschodt 1791 (RA 356 z.f.); een perceel hooi – en weiland onder Elschot genaamd achter het Slotje N.1814; onder Elschot op de Steeg aan het Slotje 1817 (PB); Slootje 1832 (kad); C 1700 - 1786; het Slotje N.1834, 1835, 1868, 1879, 1880, 1885, 1888, 1892, 1897; A 1311 (b: 87.20), 1318 (w: 55.50), 1321-1324 (b: 1.8.56), 1323-1324 (b: 08.61), 1945-1952 (w, we: 1.42.80), 1954 (w: 75.70), 1955-1957 (w: 71.10); achter het Slotje N.1838; A 1291 (b: 29.50); twee percelen weiland en rijweg ter plaatse Baksdijk genaamd het Slotje (MvS 110 fol.139) A 1955-1957; de waterloop aan zijnen kamp nabij het Sleutje op de Steeg 1869 (NAA 412).
Hier zijn bedoeld het kasteeltje of slotje Groenendaal dat onder het gehucht Hermalen stond en het kasteeltje of Sleutjesspook nabij de Bogaard.

SLOTJESDIJK

Slotjesdijk N.1871, 1893; A 1300 (we: 41.60), 1309-1310 (w: 50.70); Slootjesdijk 1881 (NAA 421); linksch van Slotjesdijk N.1893; A 1299 (b: 64.50); achter Slotjesdijk N.1896; A 1327-1330 (b: 68.87).
De dijk richting het slotje in d'n Bogaard.

SLOTJESKAMP

Slotjeskamp N.1886; A 1303, 1938-1940 (b, w: 1.59.60).

SLUIPER

Een braak teulland onder Lutteleijnde genaamt den Sluiper 1757 (RA 162 fol.13v).
vgl. Sluiperman en Sluipermanskamp.

SLUIPERMAN

Den Sluijperman 1757 (JW); de Sluijperman onder de Borne 1816 (GA 141); Sluiperman 1832 (kad); C 2130 - 2412, 2480 - 2509; de Sluiperman N.1834, 1889; C 1678 - 1679 (b: 1.11.50), 2302 (b: 11.70); de waterleiding no.13 genaamd Sluiperman, Borne, Weidonk aanvangende Sluiperman grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie C no. 3104/2639 loopende door Sluiperman, Borne, Weidonk en den Rijdloop aan het Olieeind grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no.1862/1867 langs den rechter/linker-oever sectie B no.1862/1867 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 3352/3352 meter – deze waterleiding ontlast zich in den Rijdloop aan het Olieeind legger B 1881 (NAA inv.nrs. 402-403); Sleiperman (vm); C 2499 - 2505.
Het is een afleiding van de middeleeuwse FN Slipen. Het stuk grond behorende aan Jan van Slipen werd in de volksmond Sliperman genoemd. De toevoeging van het element 'man' was heel gebruikelijk. Die oorspronkelijke benaming kennen we nog. Alleen de naam van de manege werd 'de Sluiperman'.

SLUIPERMANSKAMP

Jan zoon van wijlen Jan van Slipen doet ten behoeve van Gerit Claes Hagens afstand van de helft van Slijppermanskamp groot 4 buunder onder Eilde int Broec 1422 (BP 1192).

SLUIS

Den Pelbeemt gelegen aen de Sluys aen de Molen genoemd de Kilsdoncxe 1707 (RA 97 fol.119).
Een type oude sluis nabij de wiel van de Kilsdonkse watermolen.

SLUISDIJK

Gronden gelegen aan de Sluisdijk genaamd de Kamp ses lopense andere einde den Guldenkamp 1807 (RA 184 fol.86); den Sluisdijk N.1864; E 2595 (w: 42.00).
De dijk nabij de sluis onder Kilsdonk.

SLUIS DRIE

Weiland en schaarbosch ter plaatse Laverdonk over Sluis Drie N.1900; E 59-61 (w, sb: 91.70); bosch over Sluis 3 1910 (HB 1528 fol.15a) E 51.
De sluis aangeduid met nummer 3 in Zuid-Willemsvaart, redenerend vanuit Den Bosch [sluis 0].

SMAALWINKEL

Vier lopensen land aan de kant van Wijbossche land dat Smaelwinckel 1388 (BP 1178); land Smaelwinckel onder Lutteleijnde 1388 (BP 1178); land die Smaelwinckel 1476 (BP 1245).
Het mnl. winkel betekent : hoek, hier dus een benoeming naar de vorm; perceel met hoek of winkel(haak) (Molemans,

Zonhoven:656)

SMALLE

Lange SMALLE

Lange Smalle (vm); A 1491-1492. Bij herleiding blijkt het volgende: A 2580 en 2581 = A 1516 ook onder de benaming Lange Smalle.

Benoeming naar de vorm.

SMEERBOLT

Opte Witacker genoemd den Smeerbolt 1700 (RA 145 fol.112v).

Vóóralnog onduidelijk! Een scheldnaam of misschien een floranaam naar de Smeerwortel?

SMEETSBRAAK

Een huis en hof in Eilde in die Smeetsbrake tussen Willem Lodewijckss en den straat den Vulendike en strekkende van de Lutteleijndsestraat aen den Doerne tot den hof voornoemd 1396 (BP 1180), 1416 (BP 1189).

Het stuk land dat ontgonnen is en eigendom is van de eerste ontginner nl. Smeets of Smits.

SMEETSHOEFKE

Een stuck lants gheheiten Smeetshoeffken 1547 (RA 44 fol.16v); een sestersse landt ter stede geheiten den Born met den gemeynen name geheiten Smetsshoefken 1553 (RA 45 fol.44).

Het hoeffe van de familie Smits of van de dorpsmid.

SMITSENAKKER

Smitsenakker N.1874; C 1142-1143 (b: 33.50).

In eigendom bij Adriaan Smits, 1832 (kad).

SMITSENBOS

Smitsenbosch N.1887; F 9 (hh: 2.68.60).

Deze veldnaam is voor een dubbele uitleg vatbaar nl. het bos van de familie Smits of een afleiding van 'Smits z'n bos' wat al gauw leidt tot Smitsenbos.

SMITSENERF

Smitsenerf N.1886; B 2952 (b: 94.70).

SMITSENNIEUWLAND

Twee akkeren teullandt groot twee loopense genaamt Smitsenieuwland onder het Lutteleijnde 1773 (RA 167 fol.346); aan de Pleijn genaamt Smitsenieuwland groot omtrent twee loopense 1788 (RA 175 fol.94v).

Een recente ontginning in eigendom van een zekere familie Smits.

SMITSHEIKE

Smitsheike N.1877, 1882; D 1718-1719 (b: 67.00).

Eigendom van Jan Johannes Smits, 1832 (kad).

SMITSKE

Bij het Smiske N.1868; E 1169 (b: 27.10).

Bij het land van de familie Smits of dat van de dorpsmid, die mogelijk klein van postuur was.

SMULDERSKOOP

Smulderskoop N.1889, 1893; C 1681, 2515 (b: 78.15); D 707 (b: 73.90). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2515 = C 1680.

Een perceel gekocht door de familie Smulders.

SMULDERSVELD

Smulderveld (vm); C 2293.

De eigenaar van dit perceel was een zekere Smulders uit St.Michielsgestel (vm. 6).

SNAUWARTSAKKER

Snauwartsacker op die Steltbrake 1389 (BP 1178); land Snauwartsacker onder het Wybossche aen de Waterlaet 1400 (BP 1181); van den Snauwaertsecker aent Wybosch 1461 (BP 1231).

Vermoedelijk hebben we hier te maken met een FN. De naam Snauwa(e)rt is in oostelijk Brabant in de middeleeuwse cijnsregisters geen onbekende. Daarnaast kennen we het woord 'snauw', een type schip zo genoemd vanwege de scherpe boeg. Dat zou kunnen betekenen dat het een scherp toelopend perceel betreft.

SNAVELSKAMP

Snavelskamp 1699 (RA 145 fol.43v); onder d'Elschot ontrent de Hooge Vonder genaemt Snavelskamp daer gemeenlick in wast acht karren hoijs 1699 (RA 96 fol.41v).

Afgeleid van de FN Snavels of is het een vormaanduiding nl. de vorm van een snavel van een vogel?

SNIJDESLAND

Snijdersland N.1867; E 1382 (b: 23.60); bouwland thans schaarbosch ter plaatse het Habraken genaamd Snijdersland 1908 (HB 1470 fol.21) E 1382.

Afgeleid van de FN Snijders of de beroepsnaam 'de snij(d)er' = kleermaker van het dorp.

SNUFMULDER

De Snufmulder N.1888, 1892; A 1352 (voorp: 09.60), 1353-1354 (b: 72.20).

In het Zuidhollandse Nieuwkoop kent men de snufmolen.(Schönfeld, 153); betreft het misschien een molenaar die altijd moest snuiven, snuffen, snotteren en daardoor een bijnaam kreeg in de volksmond ?

SON

Land voor het huisje van van Son B 2824 en 2825. Bij herleiding blijkt het volgende: B 2824 = B 848 en B 2852 = B 854.

SONDAGSKAMP

Onder Elschot op de Steegt genaemt den Sondaagsecamp 1758 (RA 161 fol.177).

Afgeleid van een familie Sondag ?

SONMANSBEEMD

Eenen bemptken hoyvelts groot enen buynder geheiten Sonmansbeempt 1535 (RA 42 fol.32v).

Afgeleid van de FN Son(ne)mans.

SOPERS

Bij Sopers N.1901; A 457-459 (b: 53.20).

Theodorus Sopers, een gefortuneerde winkelier uit 's-Bosch, had veel bezittingen in Schijndel vanwege de eigendom van de Nonnenbossche hoeven o.a. sekte A 143-406.

SORTEN zie ook Saart en Zaart

tHoochveltken benefens de Sorten toecomende Jonker Bruno de Herenhoven 1652 (RA 76 z.f.); groes heij en weij int Wijbos genoemd de Sorten 1662 (RvS); een camp hoijegewasch gelegen onder Schijndel jaerlijcx de lasten onder Dinther betaelende genaemt de Zorten 1771 (RA 167 fol.61v); de Zorten N.1849; E 2417-2423, 2428-2441 (ho: 5.15.20).

Grote SORTEN

De Grootte Saarten 1740 (RA 155 fol.46); de Grootte Sorten in Weibosch 1816 (GA 141); een perceel hooi- en weiland onder Weibosch over het Weiboschbroek aan de rivier de Aa genaamd de voorste van de Grootte Sorten N.1819; de Grootte Zorten N.1840; E 2428 (db: 19.10).

Voorste Grote SORTEN

De Voorste Grootte Sorten onder Weibosch 1816 (GA 141).

Sort of saart is identiek aan zegge, zaar = zegge, die bij voorkeur in moerasgronden gedijt (Zonhove, -564). Zegge is ook bekend in de betekenis van slecht voedergewas op moerassige graslanden (Goossenaerts, 898); Zaart en Sort, zoals bv. ook de Sort onder Sint Oedenrode richting Liempde zijn zgn. collectief-vormen. De eind-t is een verwijzing naaar 'het gebied waar veel zegge groeit'.

Kleine SORTEN

De Cleijne Saarten 1740 (RA 155 fol.46); een perceel hooiland genoemd de Kleijne Saarten 16 lopensen onder Weijbosch 1809 (RA 302); de Kleine Sorten onder Weibosch 1816 (GA 141); in de Laverdonk ter plaatse genaamd Lamelisdijk genaamd de Kleine Zorten N.1840; E 2417-2423.

Tweede SORT

De Tweede Sorte 1631 (RA 62 fol.53); een stuk weij of hoiijlandt genoemd de Tweede Saarte 1717 (RA 132 fol.77v).
Het tweede perceel in het complex de Sorten?

SPAARPOT

De Spaarpot onder Borne 1816 (GA 141); dennenbosch de Spaarpot in den Boterhoek 1906 (HB 1444 fol.68a) B 959.
Een mogelijk ironische benaming voor een stuk land dat geld moet opbrengen of een stuk grond wat zo vruchtbaar is dat het extra veel oplevert, zodat men er nog een spaarcent aan overhoudt.

SPANKENAKKER

Spankenakker (vm).
De akker in eigendom bij de familie van der Spank.

SPEELBAAN

Huis erven tuin en Speelbaan N.1888; A 689-690 (hu: 14.85).
Waarschijnlijk een kolfbaan, schietbaan (schuttersgilde) handboog of een beugelbaan liggend tegenover de schutsboom (1832 kad.).

SPIE

De Spie N.1870; E 1642 (b: 35.00).
Een wigvormig, dus spits toelopend perceel (1832 kad) in het Puthorstje.

SPIERINGSBEEMD

Eenen camp groesvelts vier dachmaten gemeynlick genoemd Spirincxbeempt 1607 (RA 61 fol.40); een camp hoijlants genoemd Spierinxbeemt onder het Wijbosch 1685 (RA 142).
De FN Spierings is vanaf de Middeleeuwen al bekend in Schijndel en omgeving.

SPIERINGSKAMP

Een camp hooylands onder Elschot genaamt Spierincxcamp ene zijde de Aa ene einde de Hoge Weijde andere einde de Campen 1745 (RA 104 fol.23).

SPIERINGSLAND

Spieringsland N.1869; B 1706-1708 (b: 93.10).
Peter Francis Spierings is de eigenaar van een stuk land in dat gebied (1832 kad).

SPIERINGSWIEL

Eenen camp genaamd Spieringswiel e.z. de Aa [BHIC 5122 inv.nr.284 folio 125v]

SPIERKENSVELD

Spierkensveld N.1879; D 1489, 1515 (gerooid dennebosch: 84.00).
Er stonden ter plaatse lange pijpepeukels (sprieten); pijpestro, waarmee de pijp werd schoongemaakt; het mnl. 'spier' betekent ook spitse paal, buis of dunne boom (J. de Vries, 677).

SPIERKESBOS

Spiertjesbosch N.1888; B 1870, 1896 (sb, we: 92.00); Spierkesbos (vm); B 1462-1465, 1865 (ged), 1867-1869, 1903-1920, 1927-1938.
Zie bij Spierkensveld of is het een verwijzing naar de FN Spierings vgl. in de volksmond de Spier wat in de genitief Spierkes kan worden.

SPIJTENBURG

Een heyvelt genaemt den Spijtenborch 1590 (RA 56 fol.51v); den Spijtenburgh 1757 (JW); een parseel akkerlant genaemt den Heijcamp off Speijtenburg onder de gehugte Broekstraat 1797 (RA 180); een parseel akkerland genaemt den Heijkamp of Speijtenburg onder Broekstraat aan de gemeen straat 1804 (RA 183); een perceel bouwland onder Broekstraat in de Kuilen genaamd de Spijtenburg N.1824; Spijtenburg N.1837, 1868, 1890; C 537 (b: 55.80), 1247 (b: 31.20); de Spijtenburg (vm); C 521-526, 528.

Is hier sprake van een ironische benaming? Er is ook een woord spijt dat duidt op afval van vlas. [Etym.Wb.707] In Sint Michielsgestel kent men een straatnaam 'Spijt'.

SPITSE

Bij de Spitse onder Lutteleind 1816 (GA 141); in het Achterste Hermalen bij de Spitse 1817 (PB).

Een aantal percelen in het Elde die samen een spitse vorm vertonen bij de grens met St.Oedenrode, (1832 kad).

SPITSER

Spitsert 1884 (LWW); de Spitsers N.1904; F 1-6, 926 (b: 1.60.90); de Spitsers (vm); C 1271-1273, 1278-1279, 1294-1307.

Stukken land die in verschillende tongen uitliepen, dus als het ware gespleten waren (M. Schönfeld, 114).

SPLITSERT

Land die Splitsert int Velt 1388 (BP 1178)

Moeilijk verklaarbaar. Lag deze 'aard' of 'ert' op een splitsing van wegen evenals in de hierna volgende veldnaam ?

SPLITSING

De Splitsing N.1869; B 2732-2733 (w: 33.90). Bij herleiding blijkt het volgende: B 2732-2733 = B 804.

SPOOR

Over het Spoor N.1888, 1894; F 264 (b: 1.00.30), 267 (b: 1.6.80); bouwland ter plaatse Roderheide genaamd aan het Spoor 1904 (HB 1394 fol.64a) F 616; ter plaatse de Roderheide bij Johannes Eijkmans over het Spoor 1904 (HB 1401 fol.21a) F 257; heide en dennenbosch voor het Spoor 57 a 40 ca 1910 (HB 1528 fol.8a) F 702.

Aan gene zijde van de spoorlijn Boxtel - Wesel of het Duits lijntje gelegen, eigendom van de NBD - Spoorwegmaatschappij.

SPOORDONK

Bouwland met hei en weiveld sCoddenvelt tussen de straat enerzijds en de Scheetschecamp en erf die Spoerdonk anderzijds 1471 (BP 1240); ter plaetssen genoemd den Borne ontrent der Broeckstrate genoemd die Spordonck 1570 (RA 52 z.f.).

Mogelijk afgeleid van spoor of wagenspoor, gelegen aan een weg. Het kan ook een verwijzing zijn naar de begroeiing ter plaatse, waarbij dan gedacht moet worden aan sporkenbos of peggenhout (vuilboom) wat gebruikt werd voor stekken in een bijenkorf. (Beijers & v.Bussel 1996 - 254) Overigens zij vermeld dat er in brabant nogal wat donknamen zijn die oorspronkelijk op 'ing- eindigden zoals bv. Sporing > Spoordonk, Beersing > Beersdonk, Boeding > Boedonk, Poeling > Poelonk (onder Den Dungen).

SPOORKAMPJE

Het Spoorkampje N.1889; F 624-625 (b, mb: 88.90).

SPOORKOOP

Den Spoorkoop N.1885; D 1489, 1515 (b: 1.40.70).

FN Sporen of een gekocht perceel langs het spoor ?

SPOOROVERWEG

Huis met tuin aan den Spooroverweg 1910 (HB 1528 fol.15) F 980; bouwland aan den Spooroverweg 1910 (HB 1528 fol.15) F 62.

De overweg ter hoogte van het oude sportveld van voetbalclub Schijndel.

SPOORVELD

Het Spoorveld N.1890; D 1506 (he, db: 2.1.60).

Langs of bij het spoor gelegen.

SPOORWEGWACHTHUIS

Heide met dennen ter plaatse Roderheide achter het Spoorwegwachthuis 1904 (HB 1394 fol.63v) F 462.

zie: Wachthuis

SPURKENHORST

Een dachmaet beempts in die Haerde Bemptden aent Wijbossche aen Sporkenhorst 1542 (RA 43 fol.64v); een half

hont saetlants ondert Wijbosch op Sporckenhorst 1662 (RvS); in de Beemde genaemt Sprickerhorst 1682 (RA 270); onder Wijbosch in de Rietbeemde genoemt Sporckenhorst 1690 (RA 93 fol.65v); een parseel akkerlants genaemt Spurkenhorst in de Beemt onder Weijbosch 1797 (RA 180); bouwland onder Weibosch genaamd Spurkenhorst N. 1817; in Spurkenhorst N.1834; E 1461 (b: 18.60); Sperkenhorst N.1837; D 1116 (b: 24.30).

Het mnl. spurk betekent wegedoorn. Deze struik is in het binnenland nogal zeldzaam. Eerder komt een direct familielid van de wegedoorn nl. de vuilboom in aanmerking. Dat de vuilboom bij het volk goed bekend moet zijn geweest blijkt wel uit de vele volksnamen waaronder de struik voorkomt zoals : pijlhout, sprokken, hondsknoppen, kraaibessen, bloedboon, buskruithout, wakelenhout, honsboom, hondjeshout en hondsappel. Het woord 'hond' in plaatsnamen wijst steeds op giftige of voor de mens nutteloze of schadelijke gewassen. Ook komt het element 'spork' voor vgl. sporckenhout. In Sporkt en Spurkt is de eind-t weer een verzamelsuffix wat duidt op een overvloedige aanwezigheid van de wegedoorn in dit gebied. [redactie en Buiks 1990 - 239]. In het Brabantse dialect staat het sporkehout (Rhamnus Frangula) ook bekend als pinnekeshout en schoenlappershout .Ook kent men het zgn. hondshout, een volksnaam voor de vuilboom. Men noemt het ook wel biegehout, duvelskralle, èrrem-minse-hout. (C. & J. Swanenberg 1996:176 en 317).

SPURKSBRUGJE

In de straeth van het Sporcxbrugsken tot het Gewadt 1643 (NvdH 11 fol.170v); Schijndelsche straete by middelroy van het Sporcxbrughskken tot de Middelrootsche Brugge toe ca.1643 (CvB z.j.); het Spurcxbruggetje 1803 (HV).
Een brugje gelegen bij de grensrivier tussen Schijndel en Den Dungen richting Middelrode.

SPURKT

Op die Sporct 1402 (FS).

Voor de betekenisverklaring zie onder Spurkenhorst.

SPURRIEAKKER

Een stuck landt gheheiten Sporiacker 1549 (RA 44 fol.65).

Spurrie of Spergula Arvensis komt vanaf de Bronstijd voor in ons land. Dit gewas groeit vooral op hoge arme zandgronden nog redelijk. Het werd gemaaid en aan het melkgevend vee gevoerd. Door de spurrie kreeg de melk en daardoor de boterbereiding, een aparte en gewaardeerde smaak. In oude pachtcontracten vindt men soms vermeldingen van 'spurrieboter' die men moest leveren. Spurrie werd in de (Belgische) Kempen destijds veel verbouwd omdat ze op de slechtste zandgronden nog kon gedijen. Het was het nagewas bij uitstek. Door het zgn. systeem van de 'groenbraak' werd na de graanoogst het land weer ingezaaid met spurrie als nagewas, dat naast veevoeder ook eventueel als groenbemester kon worden omgeploegd. (Mennen 1992:220).

STAART

In een stuk beemd die Stert in die Haerde Beemde 1442 (BP 1213); eenen acker teulants anderhalff loopense onder Wijbosch genaemt de Start 1736 (RA 102 fol.56v); een parseel land genaemt de Staart onder Weijbosch 1797 (RA 180); perceel akkerland met het ingenomen voorhoofd onder Weibosch genaamd de Start N.1816; de Start N.1846, 1854, 1882, 1888; E 1725 (b: 39.00), 1726 (b: 35.30).

De staart-toponiemen zijn doorgaans vormaanduidingen.

STAFFERSKAMP

Onder de Borne int Liessent de Stafferscamp 1702 (RA 151 fol.135).

In bezit bij een familie Staffer(s)? Het lijkt op een ambtelijke verschrijving van Stappers- en Stepperskamp vgl. de Stappert en Steppert.

STAKENAKKER

Stakenakker N.1867, 1869; D 963 (b: 14.70).

Mogelijk is hier sprake van een benoeming naar de ligging bij een staak "stenen paal" (Molemans, Overpelt, 322); de Staakakker onder Lommel is een afleiding van 'staak' in de betekenis van een houten paal die op het uiteinde van een perceel als terreinafbakening werd aangebracht. [Mennen 1992 - 230]

STAL

Huijs ghenoompt de Stall metten braken aenliggende int Elscot 1568 (CvB); onder Elschot ter plaetssen gemeyndelick genoempt den Stal aen den Holenwech 1583 (RA 55 fol.33); een stuck lants groot ontrent twaelf loopensaets gelegen aen die Voort gemeijnlick genoempt den Stall 1576 (CvB).

Een omsloten en overdekte ruimte voor het bewaren of houden van vee. Houten of stenen gebouw, tot verblijf van paarden of runderen, ook varkens, schapen, geiten enz. dienende. De meest gewone betekenis van het woord (WNT, 15, 513-4). Of is hier sprake van een herbergnaam?

STAMHUIS

Het Stamhuis N.1870, 1871, 1872, 1875, 1879, 1882, 1885, 1887, 1889, 1892, 1897, 1900; A 1181 (hu, tu: 30.86), 1258, 1260-1263 (hu, sch, b, w: 63.70), 2427-2428 (hu, tu: 18.64); B 244-249, 258, 261, 262 (hu, b, w: 2.68.30); C 341-343, 345 (hu, b: 64.80), 573, 582-590 (hu, b, w: 3.48.70), 1070-1077 (hu, tu, w, b: 2.45.90), 1447-1450 (hu, sch, b, w: 1.68.00), 2021, 2023-2030 (hu, tu, b, w: 1.72.13), 2130-2140, 2142-2143, 2155 (hu, sch, b, w: 4.56.36); D 209-211 (hu, sch, erf, tu: 10.40), 441, 442, 444, 445, 447, 448 (hu, sch, bkh, bg, b, w: 2.6.94), 1200-1206, 1208 (hu, sch, b, w: 1.49.15); E 1766-1770 (hu, sch, tu, b, w: 1.41.40), 1786-1789 (hu, b, w: 72.70). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2427 = A 1189, A 2428 = A 1190.

Het huis waaruit een familiegeslacht afkomstig is en waaraan het dikwijls zijn naam dankt (WNT, 610); verschillende huizen in Schijndel hebben die naam. Het is een typisch 19de-eeuwse uitdrukking.

STAPPERSKAMP

Int Liessent beneven Stepperscamp 1602 (RA 60 fol.61v); een vierde in 24 groote loopense teulands genaemt de Stapperscamp genaemt aen den Bospadt 1749 (RA 134 fol.147).

Hiermee is de Steppert of Stappert bedoeld.

STAPPER(T)

De Stappert 1714 (HH 162); zeekeere dartien ackeren teullandt met de grascanten onder den gehugte van den Borne genaemt de Steppert beginnende aan de straat groot yderen acker een loopense 1752 (RB 10 fol.83); seeckere elff ackeren de Steppert groot yderen acker een loopense 1752 (RB 10 fol.85); de Stapperd onder het gehucht Borne 1816 (GA 141); de Stapper B 209-221, 364-376.

Een stap is hetzelfde als een schoor of vonder; overstap over een water, (Molemans, Valkenswaard, 238); Soms is het een vonder in de vorm van een pad, een soort knuppelweg. Diverse auteurs wijzen op de betekenis van 'een lichte verhevenheid'. In andere veldnamenstudies wordt 'stap' beschouwd als een grote steen die gebruikt werd om over omheiningen te stappen zonder het veken of hekken te hoeven openen. [Mennen 1992 - 227]. In 1426 leefde in het Lieseind een zekere Goijart van der Stappen. Ook is bekend Jan Rolof Jansse van der Stappen. Of werd het perceel gemeten in een groot aantal stappen?

STATION

Huis en bouwland bij het Station 1910 (HB 1528 fol.15) F 967.

Het Schijndelse station dat werd aangelegd langs het Duis Lijntje.

STEDE

Lang STEDE

Akker teelland met zijn houtwassen en voorpotingen onder Lutteleijnde in het Hermalen genaamd de Lang Steede 1778 (RA 135).

Stad of stede = plaats om een woning op te trekken (Molemans & Mertens 918); hofstede, boerenwoning, maar ook grond waarop een hof en zijn bijgebouwen staat (Mélotte & Molemans 393); het element 'lang' is een vormaanduiding.

STEEG

Een camp land gelegen onder Delschot ter plaetse gemeijnlick genoempt de Stege bij Heeswijck 1583 (CvB); onder Wijbosch opte Stege in Leunenhoef 1640 (RA 72 fol.52v); met eene Stegdt van xx voeten 1648 (RA 74 fol.fol.185); op den gehugte vant Lutteleijnde int Hermalen in de Steegt 1748 (RA 157 fol.58); eenen camp hoijlants ondert Elschot opte Stege drie mergen 3 ½ hont 1662 (RvS); de Steegd 1757 (JW); de Steeg 1803 (HV); de Steeg 1832 (kad); A 1300-1387, E 259-378, 689-936; de Steeg N.1820, 1833, 1834, 1835, 1852, 1865; E 378 (sb: 63.10), 458 (b: 10.70), 771-772 (b: 80.40), 889 (b: 10.10), 1994-1998 (b, w: 2.17.50).

Steeg is de algemene benaming voor een smalle weg, vaak naar een weiland of akker en dikwijls doodlopend. Ook binnen de stedelijke toponymie is het doorgaans de aanduiding voor een smal straatje in de binnenstad. Wegen van dorp naar dorp werden meestal 'dijk' genoemd. In de oudere rechterlijke archieven van Schijndel (documentatie historische werkgroep) heeft de secretaris in 1581 een prachtig overzicht gepubliceerd van de voorschriften voor de breedte van de diverse wegen, stegen, dijken en voetpaden. Daarin wordt bv. gesproken van " eenen leijwech van deen dorp int ander dair veken [= valhekken] hangen xvi voeten [RAS inv.nr. 54 fol.131].

Achterste STEEG

Weiland ter plaatse de Steeg genaamd de Achterste Steeg 1908 (HB 1488 fol.144v) E 369-371.

Brede STEEG

Onder den gehugte van Elschodt ter plaetsche genaemt de Breesteegt 1771 (RA 167 fol.50v); een kamp hooiland gelegen onder Elschot op de Brede Steegt een morgen 1808 (RA 301); de Breede Steeg N.1893; E 613-614 (b: 49.90).

Hoge STEEG

Bouwland in de Hoevenbraak aan de Hoogsteeg uitmakende vijf akkers ten noordwesten van het perceel sectie D 4011 1907 (HB 1457 fol.104a). Bij herleiding blijkt het volgende: D 4011 = D 938.

Holle STEEG

Een perceel bouwland gelegen ter plaatse genaamd de Papentind belend oost de Holle Steeg N.1839; D 264 (b: 23.90)
Een laag gelegen weg/steeg.

Korte STEEG

De straet genoemt die Corte Stege 1590 (RA 56 fol.38); de Korte Steegd 1757 (JW); Corte Steeg 1803 (HV); Korte Steeg 1832 (kad), sekte C. Korte Steeg 1843 (GA); C 1363; de Korte Steeg N.1897; C 1353-1359 (b: 93.31), 1364-1367 (b, w: 48.34); de Korte Steeg (vm); padje tussen D 735 en D 751; ter plaatse het Hermalen bij de Korte Steeg 1903 (HB 1390 fol.23a) C 1349-1352, 1360-1361.

Lange STEEG

Die gemeynt geheyten die Lange Stege 1550 (RA 44 fol.78v); de Lange Steegd 1757 (JW); Langsteeg 1803 (HV); Lange Steeg 1832 (kad); sekte C; onder Lutteleinde in Vertruijenheide nabij de Lange Steeg N.1830; de Lang Steeg N.1900; C 1432 (b: 56.80); de Lang Steeg N.1895; D 734 - D 735 (b, he: 1.00.60).

Deze lange steeg is nu bekend onder de benaming de Langeweg.

STEEGJE

Een straete genaemt het Steegsken 1656 (RA 77 fol.194); ontrent de Kerck genaemt het Steegsken 1708 (RA 148 fol.5); huijsinge en hoff groot ontrent 13 a 14 roeden aen de Kercke ter plaetse int Steegsken N.1719; 't Steegje, het Steegske onder Borne 1816 (GA).

Hiermee is het Pompstraatje bedoeld.

Kort STEEGJE

In de Houtert ter plaetse neffens het Kort Steegsken 1731 (RA 153 fol.41v).

STEEGSEKAMPEN

Steegschekampen 1832 (kad); A 1388-1852; de Steegschekampen N.1834, 1835; A 1631-1634, 1636-1638, 1640 (w: 97.00), 1766 (w:53.20); de Steegschekamp of Capellekamp N.1892; E 363-368 (w: 90.30); bosch beplant met hoepelhout en welig groeiende kanadaboomen alsmede een perceel bouwland ter plaatse Vechelse off Steegschekampen 1909 (HB 1497 fol.84) A 1620-1621.

Een percelencomplex nabij of langs de Steeg.

Achterste STEEGSEKAMPEN

De Achterste Steegschekamp N.1875, 1884; E 369-371 (w: 88.20); de Achterste Steegschekampen N. 1889, 1900; E 369-371 (w: 88.20).

Voorste STEEGSEKAMPEN

De Voorste Steegschekamp N.1872, 1875; E 259 (w: 53.30), 295-299 (w, og: 1.6.20).

STEEGSEWEG

Links van den Steegschenweg naar het kanaal even voorbij de Rouwkampdijk 1909 (HB 1497 fol.84).

STEENBAKKERIJ

Een huis steenbakkerij machinegebouw met erf en enige percelen weiland en dreef staande sectie A 3794 en 3796, 1457-1460, 1417-1420, 1431-1433 en 3880 samen groot 3 ha 86 aren en 60 ca. 1911 (HB 1544 fol.123a).

Bedoeld is de steenbakkerij van de firma Suyling en Hermes.

STEENBAKKERSKOOP

Bouwland ter plaatse de Vossenbergh genaamd Steenbakkerskoop 1910 (HB 1515 fol.122a) A 641-643.
Afgeleid van de FN.

STEENHOVEN

Adriaen zoon Anthonis Pennincx woonende binnen de palen ende limiten van Schijndel ter plaatsen genoemd bij den Steenhoven op de goederen Jonkers Bruno van Herenhoven 1624 (RA 87 z.f.); Over tWijboschbroeck genaemt aen den Steenhoven 1710 (RA 148 fol.168).

Het is de vraag of hiermee de steenoven bedoeld is? De ligging over het Wijboschbroek is wat dat betreft misschien misleidend.

STEENOVEN

Anderhalf hont groes heij en weij ondert Wijbosch op den Steenoven 1662 (RvS); vijf akkeren Nieuulandt genaemt den Steenoven int Weijbosch aent Broek acht lopense 1790 (RA 177); een perceel bouwland onder Weibosch in de Everdonk genaamd de Steenoven of Leuggennest N.1822, 1833; de Steenoven 1832 (kad); E 1853-1909; de Steenoven N.1871, 1882; A 576, E 1892-1893, 1983-1984 (b, w: 24.60), 2123 (b: 46.30); de Steenovens N.1834, 1850, 1871, 1887; E 1253-1255 (b: 43.40), 1861 (w: 04.56), 1890-1893 (hh, og: 79.40), 1906-1907 (w, og: 40.10); de Steenovens bij van Oorschot 1900 (HB 1331 fol.36) E 1862-1863.

Steenovens waren primitieve veldovens waarin tot het einde van de 19e eeuw tichelstenen of dakpannen gebakken werden. (Molemans 1976 - 1492). De steenovens werden in het verleden gestookt in de zgn. 'lege tijd', dat was de periode tussen het zaaien van de akkerproducten en de oogst. (Brab.Heem 6.1954.27). De brandstof was musterd en gekloofd hout. Men kon per oven per dag een productie halen van 6000 - 7000 stenen, dit met behulp van 2 werkrachten. (Hollestelle). Rond 1500 werden nog weinig boerderijen van steen gebouwd, maar wel de kerken, kastelen, stadswallen etc. Steenovens werden op die plaatsen gebouwd waar veel leem in de bodemlagen aanwezig was, wat dus in Schijndel zeer zeker het geval was en nog is.

Grote STEENOVEN

De Grootte Steenoven N.1903; E 1860-1861 (b: 86.00).

Kleine STEENOVEN

De Kleine Steenoven N.1903; E 1922 (b, w: 79.20).

Oude STEENOVEN

Een perceel land onder Weijbosch aan den Ouwden Steenoven groot omtrent vier loopensen 1808 (RA 383.3); een perceel bouwland onder Weibosch genaamd de oude Steenovens N.1827, 1832; Oude Steenoven (vm) ; E 2123; in de Steeg loopende naar de Oude Steenovens 1880 (NAA 420).

Eens het terrein waar steenovens stonden.

Voorste STEENOVEN

De Voorste Steenoven N.1882; E 1906-1907 (b: 40.20).

Ze waren allemaal gelegen in Wijbosch.

STEKERVELD

Stekerveld (vm); E 2123.

De steker werd zo genoemd omdat hij jarenlang stek had gestoken voor populieren te planten (vm. 26).

STELBRAAK

Snauwartsacker op die Steltbrake 1389 (BP); die Steltbrake in Wybossche 1395 (BP); land aent Wijbossche die Steltbraeck 1545 (CvB); uit Stalbraeck onder Elschoot aen de Vort 1620 (HH 146); een perceel saetlants ondert Wijbosch opte Steltbraeck 1662 (RvS); op de Witacker naest de Steltbraecke tot op den wegh aldaer aen de Steltbraeck gelegen 1693 (RA 143 fol.56); in Magno Manso ex Stallbraeck in der Elschoot aende Voort 1714 (HH 162); Stijlbraak 1757 (JW); in die Locht opte Steltbraeke 1783 (HH); een perceel land genaemt de Steltbraak onder Weijbosch aan de gemeene weg 1807 (RA184); de Berisacker of Steilbraak 1865 (NAA 408); de Steltbraak N.1902; D 1904 (b: 35.40); bouwland de Steltbraak 1907 (HB 1457 fol.104a) D 1034. Bij herleiding blijkt het volgende: C 1904 = D 1032.

Volgens Smulders betekent de uitdrukking 'in eenre steltken uitgaende' niets anders dan 'in een smalle reep uitlopend'. (Actum Tilburgis 6.1975.114). De Bont ziet in Stelt eerder een aanwijzing voor een steile ligging. Stelt is waarschijnlijk een vormaanduiding voor een langgerekt en smal perceel. Vergelijkbaar met de stelt als loopinstrument, die lang en smal is. De vorm 'steil' is mogelijk een variant van stel.

Hoge STELBRAAK

Item een parseel akkerlandt onder Wijbosch genaamt de Hooge Stelbraak groot omtrent drie loopense 1771 (RA 169 fol.130).

Een hoger gelegen gedeelte van het akkercomplex Stel – of Stijlbraak.

Nette STELBRAAK

Een perceel bouwland onder Weibosch op de Stelbraak genaamd de Nette Stelbraak N.1821.

Hier een afzonderlijk perceel in het percelencomplex Steltbraak toebehorend aan een zekere Antonetta of Net; vgl. 'Net d'r Stel(t)braak' > Nettesteltbraak.

STELFORST

't Forske of Stelforst (vm); langs de percelen D 1044-1047.

Een zgn. "vaar"- weg of overpad in rechte lijn naar de grote weg, thans Wijboscheweg.

STELTSTUKKEN

Land dat Steltstukken 1413 (BP 1188).

Een van de percelen van de Stelt.

STENEN KAMER

Eerstelijck in de kast voor in de Steenen Camer 1743 (RA 155 fol.198); Steene Kamer 1803 (HV); eene huijsinge schop en hoff met aangelegen akkerland van outs genaamt de Steene Kamer of Grevekeur onder Borne aan de gemeene weg acht lopense 1804 (RA 183); huis winkelierswoning schop hof boomgaard en aangelegen bouw - en weiland onder Borne op Grevekeur genaamd de Steenen Kamer N.1827; de Steenen Kamer N.1835, 1893; B 2202 (b: 21.40), 2212 (erf: 09.84); ter plaetse genaamd de Schutsboom nabij de Steenen Kamer N.1851; B 2217, 2219-2221 (b, w, hu, bg: 1.34.22).

In de Schijndelse 'Stenen Kamer' heeft de zeeheld Jan van Amstel gewoond. Op Sinterklaasdag 1667, na terugkeer van zijn tocht naar Chattam, kocht hij in Schijndel een huis van Bartholomeus van den Bogaert. Het lag in het gehucht de Borne en werd toen omschreven als een huis, esthuis, hof, boomgaard en aanliggende landerijen, groot 32 lopensen en nog 1 lopense nieuw ontgonnen land op Oetelaar genaamd den Essenekamp. Uit latere omschrijvingen van dit goed blijkt dat hij aan deze hoeve een voorhuis heeft laten bouwen, uit steen opgetrokken en met pannen bedekt, dat bekend staat als 'Steenen Kamer'. Hij bouwde dit voor zichzelf en zijn tweede vrouw Anna van Boxhoorn. Hij noemde zijn nieuwe bezit naar een bij zeelieden bekende naam nl. Crevekeur, in het Schijndelse dialect omgevormd tot 'Grevekeur'. W.Heesters 1984 - 130).

STEPPERSKAMP

Int Lieseind beneven Stepperscamp 1602 (RA 60 fol.61v).

Identiek aan de Steppert of Stappert.

STEUERWALDSKOOP

Steuerwaldskoop en de voorpoting N.1875; A 2015, 2573 (b, og: 2.10.70. Bij herleiding blijkt het volgende: A 2573 = onderdeel van A 2371-2379.

Eigendom van de kinderen van Hermen Steuerwald, rentenier 's-Bosch (1832 kad); een voorpoting is het nieuw ontgonnen gedeelte tussen het huis en de straat, waarop het voorpootrecht van toepassing was.

STEUVERT

Vijff ackerkens teulants int Agterste Hermalen ontrent vier loopense genaemt de Stuver 1712 (RA 193 fol.168); in het Agterste Hermalen oert Heijke genaemt de Steuver 1765 (RA 164 fol.267); onder Hermalen in den Stuwert 1780 (RA 170 fol.99v); een braak teulland en groesland genaamt de Steuvert onder Lutteleijnd 1790 (RA 177); een parseel teulland genaamt de Steuver onder Lutteleinde in't Hermaalen 1797 (RA 180); twee percelen bouwland onder Lutteleinde in het Achterste Hermalen genaamd de Steuver N.1830; de Steuver N.1837; C 1234 (w: 25.00); de Stover N.1871; C 1105-1108, 1121-1123 (b, we: 1.51.70); de Stuver (vm); C 1044, 1061.

Achterste STEUVERT

De Achterste Stover N.1877, 1880; C 1121-1123 (b, w, we: 70.00).

Voorste STEUVERT

De Voorste Stover N.1877, 1880; C 1105-1108 (b, w, we: 81.70).

STEUVERTSENAKKER

Negen stukken teulandt onder het Lutteleijnde genaamt Steuversacker 1750 (RA 158 fol.105); een perceel bouwland onder Lutteleinde genaamd de Steuverschenakker N.1824; den Steuverschen akker N.1837; C 1236 (b: 30.80); de Stuiverschenakker N.1857; C 1236 (b: 30.80).

STEUVERTSKAMP

Een perceel nieuw gebroocken heij gelegen in Steuverscamp 1662 (RvS); twe mergen grond gelegen ter plaetse Stuverscamp 1744 (RA 277 fol.17v); onder het Lutteleijnde groot ontrent een loopense genaemt Steuverscamp 1757 (RA 107 fol.11); vijf percelen bouw- en weiland met den geheelen weg onder Lutteleinde genaamd Steuverskamp N.1821.

Stover en steuver zouden afgeleid kunnen zijn van steenvoort een doorwaadbare plaats in een beekje. Ter plaatse loopt de "beek". Deze verklaring is overigens dubieus. Nog onwaarschijnlijker lijkt een afleiding van het naamkundig element 'stoof' dat een verkorte benaming is voor meestooft. Meestoven werden gebruikt om de meekrapwortels te drogen. Uit deze wortels haalde men een grondstof voor de bereiding van rode kleurstoffen. Al in de 16e eeuw waren meestoven bekend. Of men in Schijndel deze bereiding toepaste is onbekend. Een meer voor de hand liggende betekenisverklaring is dat het gebied, gelegen tegen de heide, werd overstoven. Mogelijk lagen er enige stuifduinen in de buurt.

STIKHORSTJE

Een stuk land genaamd dat Stickhorstken 1500 (PAS 417).

Stik heeft vooral in het oosten van ons land de betekenis van steil. Het kan ook zijn dat deze perceelsnaam een verwijzing inhoudt naar de stikker, een werktuig dat bij het turfsteken gebruikt wordt, een schop van ca. 40 x 15 cm dienend om de turf los te steken of een perceel dat qua vorm op een stikker lijkt. (Buiks 1990:193 en noot 102). Voor 'horstken' zie onder Horst.

STOK

Drie percelen soo nieuw als oudt lant gelegen inde Steuck 1662 (RvS); een acker teulants met sijnen houtwasch ende gerechtigheden groot ontrent een sestersaet gelegen ter plaetse Hermalen in de Stuck N.1726; een kamp hooij en akkerland genaamd de Teutelaer gelegen in de Stok 1783 (HH); de Stok onder Lutteleinde 1816 (GA 141); de Stok 1854 (GA); C 1266, 1268 (06.70); de Roderheide nabij de Stok 1903 (HB 1360 fol.36) F 473.

In Tilburg kende men al vanaf 1309 de 'Sente Claestok". Stok-namen zijn op diverse plaatsen opgetekend. Het zou oorspronkelijk gaan om een holle boomstam waarin een beeld stond van een heilige. Later zette men het beeld op een paal of tegen een boom, terwijl onder het beeld giften voor de armen werden verzameld. Door het plaatsen van heiligenbeelden en kruisbeelden in vanouds vereerde heilige bomen kon men de tot in de Late Middeleeuwen voortwoekerende 'bomenverering' doen overgaan in de verering voor een bepaalde heilige. Vooral eiken waren zeer in trek. Of de Schijndelse stok-naam terugslaat op deze verklaring is niet met zekerheid te zeggen. Andere betekenisverklaringen zijn evengoed mogelijk zoals bv. bos van hoogstammig hout of het overblijfsel van een gerooid bos nl. de stronken. Stok zou ook afgeleid kunnen zijn van het ww. stoken, een 'uitgebrand bos'. (Buiks 1990 - 274, 1989 - 173 en Billiet 72).

STOKAKKER

Cijns ut den Stockacker 1427 (FS); eenen acker gemeynlick genaemt den Stuckacker 1603 (RA 60 fol.101v); den Stockecker onder tLutteleijndt 1629 (RA 67 fol.193v); den Stockecker aent Elderbroeck 1629 (RA 152 fol.303); den Stuckecker 1651 (NvdH 13 fol.43v); een perceel lants genoemt de Steuckacker anderhalff hont 1662 (RvS); een perceel bouwland onder Lutteleinde in het Achterste Hermalen genaamd de Stokakker N.1821; de Stokakker N.1870, 1871, 1875, 1884, 1889, 1900; C 1243 (b: 33.80), 1270 (b: 72.10).

Achterste STOKAKKER

De Achtersten Stokakker in Lutteleind 1816 (GA 141); een perceel bouw- en weiland met de graskanten en houtwas onder Lutteleinde in het Achterste Hermalen in de Stok genaamd de Achterste Stokakker twee lopensen 28 roeden N.1819.

Voorste STOKAKKER

De Voorste Stokakker in Lutteleind 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Lutteleinde in het Achterste Hermalen gezegd de Stok genaamd de Voorste Stokakker N.1819; de Voorste Stokakkers N.1893; C 1262-1263 (w: 43.50). *De adjectieven achter(ste) en voor(ste) en ook middelste komen zeer frequent voor, om achter elkaar liggende percelen goed van elkaar te kunnen onderscheiden.*

STOKHOEF

Een half loopense lants gemeynlick genoemt Stockhoeff 1607 (RA 61 fol.47v); uit akkerland opt Oetellaer geheten Stockhoeff 1626 (Archief Jezuïtencollege 1609-1629); item alnoch eenen acker teulants met sijnen houtwasch gemeynlicken genoemt de Stockhoefve drie ende een halff loopense lants ene zijde de Wielsecampen 1657 (RA 78 fol.21).

Hier is een hoeve bedoeld als landmaat, een perceel van een vaste grootte.

STOKHOEK

Die gemeynt van Schijndel geheten den Stockhoeck 1555 (RA 55 z.f.).

Een hoek is hier bedoeld als hertgang of uithoek van het dorp.

STOKSEWAL

Den loop langs den Stokschenwal te diepen en op eenige plaatsen te verdiepen 1866 (NAA 409).

Een opgeworpen wal in de buurt van de Stok.

STOKSTUK

Dat Stocstuc 1421 (FS).

Het stuk land in de Stok gelegen.

STOPPERKE

Het Stopperke onder Borne 1816 (GA 141).

Het ww. stoppen betekent afsluiten; hier misschien een verwijzing naar een afsluiting van een weg of een beek? Of een beschrijving van Stapperke of Stepperke?

STRAAT

Het erf in de Straet van Scyndel 1500 (PAS 417); de Straat 1757 (JW).

Meestal een geplaveide weg, ook wel een weg parallel aan een rivier. Hier bedoelt men de Hoofdstraat, de noord-zuid-verbinding.

Brede STRAAT

Twee derde gedeelten in een houtbosch onder Schijndel aan de Breestraat, west de Papenkamp, zuyd de Kerkkamp 1802 (RA 136 fol.81v; Breestraat (vm); B 1395 (s;-.21.70).

Een smal perceel, dat vrij recentelijk is verlengd teneinde dat tot weg te bestemmen. Bree = breed; i.c. wegverbreding.

Grote STRAAT

Aent Lutteleijnde op die Groetstraet 1441 (SS); huis onder de Borne in de Grootte Straet 1904 (HB 1392 fol.6) A 2785-2786.

De Hoofdstraat stond vroeger bekend als de Grote Straat.

Kwade STRAAT

Huijsken hof met eenen hont saetlants ondert Wijbosch in de Quaeijstraet 1662 (RvS); huijs esthuijs hoff boomgaert en lande dien aengelegen met houtwasch 4 ½ loopense onder tWijbos in de Quade Straat 1685 (RA 142); Quadestraet 1696 (RA 271); de Quaistraet 1748; de Quaijstraat 1757 (JW); een akker teullandt genaamt de Quaijstraat onder Weijbosch 1790 (RA 177); een braak teullandt genaamt het erff in de Kwaaijstraat onder Weijbosch 1802 (RA 182); erf in de Kwade Straat in Weibosch 1816 (GA 141); Kwaaijstraat sekte E 1832 (kad); de Kwade Straat N.1834, 1865, 1882, 1903; 1843 (GA90); 1954 (CS); E 1586, 1695, 1696 (b, w: 47.00), 1702 (: 12.80), 1703 - 1706 (b, w: 1.33.80), 1717 (b: 41.20); de Koi straot (vm); weg langs E 1564-1592.

De zgn. kwade straat. Vergelijk kwadijk = moeilijk begaanbaar en meest onder water staand (Molemans 1976a 925). In Tilburg kent men bv. het Kadent afgeleid van Kwaadeind. In 1954 dienden inwoners uit Wijbosch het verzoek in om deze straatnaam om te dopen in Pastoor van Vroonhoven, de bouwpastoor van de parochie Wijbosch.

Lage STRAAT

Aent Lutteleijndt aen die Leghe Straet 1544 (RA 43 fol.84v); onder Lutteleijnde ter plaetse genaemt de Leegstraat off Heijkant 1778 (CvB); de Laagstraat 1803 (HV); huis bestaande in ene bouwmanwoning koestel schuur

turfschop bakhuis en hof onder Lutteleinde genaamd de Leegstraat N. 1814; een huis bestaande in landmanswoning koestal dorsvloer schuur klein huis (2 arbeiderswoningen) kar- en turfschop hof boomgaard en aangelegen bouw- en weiland onder Lutteleind in de Lage Straat N.1828; Laage Straat 1832 (kad) sectie D; de Lage Straat N.1843, 1873; C 1947, 1948, 1969 (b, hu: 87.40), D 124 (huispl: 01.38); de waterleiding no.18 genaamd Laagstraatscheloop aanvangende in den Heikant en Lochtenburg grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D no.310 weg loopende door den Heikant en in den Rijdloop op de Plein grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D 333 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 963/963 meter 1881 (NAA inv.nrs. 402-403).

Een laag gelegen straat dit in tegenstelling tot de Hoogstraat; in dit geval de straat in het gehucht Heikant.

In zowat ieder Brabants dorp treft men een Hoog – en een Laagstraat aan.

Lange STRAAT

Lange Straat 1832 (kad.); de Langstraat N.1884, 1892, 1897; F 188 (b: 32.90), F 672 (b, w: 37.70), F 905 (b: 53.30); bouwland de Nieuwe Heikampen genaamd de Langstraat 1907 (HB 1438 fol.144); F 644-645.

Nu de bekende Langstraat die eens een grens(weg) was met het heidegebied van de gemeente St.Oedenrode; een straat met een opvallende lengte.

Nieuwe STRAAT

Onder d'Elschot in de Nieuwe Straet van outs genoemd het Verckenstraetjen 1709 (RA 98 fol.7v).

Een straat door een nieuwer ontginningsgebied.

Oude STRAAT

De Aude Straet 1561 (RA 47 z.f.).

Vermoedelijk een oudere benaming voor de Hoofdstraat.

Rechte STRAAT

In de Regtestraat andere einde het Armehuysken 1765 (RA 164 fol.260); onder Lutteleijnde de Regtestraat 1795 (RA 120 fol.120).

De Hoofdstraat – een kaarsrechte verbinding van het ene eind naar het andere eind van het dorp; een straatdorp met lintbebouwing.(zie ook onder: Richtweg).

Schuin STRAATJE

't Schuin Straatje (vm); (tussen D 690 en 753).

Een afwijkend gedeelte van een weg in de Schootsehoef.

STRANGENAKKER

Den Strangenacker 1427 (FS).

Het mnl. 'stranc' of 'strange' betekent vast, met kracht, net inspanning. Zou het een aanduiding zijn dat de ontginning veel moeite heeft gekost of dat men veel moest doen om een rendabele opbrengst te bereiken met dit perceel bv. door extra intensieve bemesting? Of moeten we denken aan een verwijzing naar een FN Strangen?

STREEPAKKER

Twee lopense lants op die Strepeacker 1423 (LB); eenen acker genoemd den Streepacker onder den Borne in de Meijgraeff 1592 (RA 57 fol.114); vier ackerkens genoemd den Beyndelkens ende Streepackers 1695 (RA 143 fol.158); ter plaetse in de Buender genaemt den Streepacker 1738 (RA 102 fol.110); uit den akker in de Stok genaemd de Streepakker 1783 (HH); een akker teulland genaemt den Streepakker onder Elschot in de Houtert 1795 (RA 179); een perceel bouwland onder Lutteleinde genaamd de Streepakker N.1824; de Streepakker N.1837, 1857, 1860; A 2255 (b: 51.00), 2257 (b: 55.40), C 1041 (b: 39.30).

Streep in veldnamen duidt altijd op stroken of smalle repen land; een lang en smal stuk. In heel Brabant komt dit element voor.

Lange STREEPAKKER

De Lange Streepackers N.1874; C 1045, 1046 (b: 88.30).

STREPEN

Twee perceelen lants gelegen in de Strepen 1662 (RvS); onder den Born opt Oetelaer in de Strepen genaemt 1685 (RA 92 fol.80); in de Putsteegt genoemt de Streepe 1700 (RA 145 fol.104); op de Schoot genaemt de Strepen 1721 (RA 150 fol.277); uit de hoeve in de Strepen in het Hermalen 1783 (HH); teulland genaamd de Streepen onder Borne in de Weijdonk 1795 (RA 179); teulland genaamt de Streepen onder Lutteleijnde in't Hermalen 1797 (RA 180); een perceel akkerland onder Borne genaamd de Oetelaar genaamd de Strepen N.1812; akkerland onder Elschoot in de Houtert genaamd de Strepen N. 1817; de Strepen, Streepen N.1835, 1857, 1865, 1870, 1879, 1881, 1898; A 2255, 2257 (b: 1.6.40); B 1745 (b: 55.40), 2180 (b: 29.00); C 1043 (b: 41.80); de Strepen (vm); C 1740-1751; E 1991, 1994-1998; wei – en bouwland aldaar ter plaatse de Veghelschendijk genaamd de Streepen 1 ha 80 a – 1910 (HB 1528 fol.5) E 1994-1998.

Achterste STREPEN

Die twee voorschreven Achterste Strepen 1574 (RA 53 z.f.).

Dwarse STREPEN

Dwarsstrepen onder Elschoot 1816 (GA 141); bouwland onder Elschoot genaamd de Dwarsstrepen N. 1818.

Lange STREPEN

Land die Lange Strepe 1394 (BP 1180); de helft van die Langenstrepe in de Hermaelschehove 1442 (IS 15); anderhalf hont saetlants ondert Wijbosch in de Bemde genoemt de Lange Strepe 1662 (RvS); de Lange Strepen N.1870; A 423-424, 2671 (b, db: 1.14.30). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2671 = A 435.

Nieuwe STREPEN

De Nieuwe Streepen onder Weibosch 1816 (GA 141). ontgonnen;

Voorste STREPEN

Ex Anteriori Strepa 1498 (HH 131).

STRIJDBEEMD

Een perceel teulants groot ontrent een loopense van outs genaemt den Streijbeemt 1710 (RA 193 fol.86v).

De betekenis kan verband houden met het ww. strijden in de zin dat de aankoop van dit perceel enige strijd of twist heeft veroorzaakt of het hangt samen met 'stri of strij' dat een oudere vorm is voor 'streep'. In Bakel komen bv. voor de Stribraken of Strijbraken, in Lierop het Strijbroek, in Erp de Strij(p)akker. (Beijers & van Bussel 1996:264).

STROLAAK

Twee buunder land ter plaatse die Stroelaeck aan die Aa 1485 (BP 1254); een groesvelt ii mergen genoemt die Stroelaeck 1543 (RA 43 fol.74); onder Elschoot de Strojlaeck 1666 (RA 90 z.f.); een camp hooijland genaemt de Stroolaak in Elschoot 1795 (RA 179); een hooicamp genaemt de Strojlaak onder Elschoot aan de revier de Aa 1802 (RA 182); een perceel hooi/weiland onder Elschoot over de Zuid-Willemsvaart genaamd de Stroolaak N.1827; de Stroolaak N.1836, 1842, 1854, 1859, 1865, 1879, 1898, 1904; A 124 (w: 2.2.20), 125 (w: 95.70); de Strooilagen gelegen tussen de Zuid-Willemsvaart en de Aa nabij de zuidpad naar kasteel Heeswijk (vm Harry Bolwerk).

Het element laak betekent : moerassig land (z.a.), waar stro(oisel) werd gewonnen uit heide of heischabben om te dienen als strooisel onder het vee op de stal.

STRONTPOT

Een heijveldje groot ontrent een loopense binnen desen dorpe van Schijndel op het Holder genaamt den Strontpot 1781 (RA 171 fol.29v).

Vermoedelijk een ironische benaming voor een onvruchtbaar en weinig renderend stuk heidegrond.

STROOLENLAND

Bouwland ter plaatse de Weidonk genaamd in Stroolenland 1906 (HB 1435 fol.147) B 2016.

Vooralsnog onduidelijk.

STRUIKAKKER

Den Struycacker 1421 (FS); den Strukakker 1789 (RA 257 map 3).

Een akker geheel door struiken omgeven of toebehorende aan een familie Struik?

STUK

Het eerste en tweede Stuck onder het Elderbroeck 1692 (RA 143 fol.25); het twaalfde dertiende veertiende ende vijftiende stuck; inden selven camp gelegen neffens malcanderen het negende tiende, het sestiende ende seventiende Stuck 1692 (RA 143 fol.25); int Hermalen genaemt de Stuck 1712 (RA 148 fol.223v); een perceel teelland drie loopense onder Lutteleijnde in het Hermalen genaamd de Stuk 1809 (RA 302); de Stuk N.1875; C 1278-1279 (bo: 50.30).

Een afzonderlijk perceel werd in de nieuwere ontginningen dikwijls 'stuk' genoemd vaak met allerlei adjactieven om aan te geven wat voor 'n stuk het wel was. Men moet er op bedacht zijn dat 'stuk' ook een dialectische vervorming kan zijn van 'stok'. Met name het lidwoord de of het is hierin bepalend. De Stuk is zeker de Stok.

Breed STUK

Een parseel akkerlandt in de Everdonk genaamt het Breet Stuk groot ontrent anderhalff loopensen 1768 (RA 174 fol.12).

Breed in vergelijking met de andere stukken in dat percelencomplex.

Kort STUK

Het Korte Stuk N.1870; D 1035 (b: 27.00).

Krom STUK

Land dat Cromstucke 1413 (BP 1188); een stuck lants groot vijf lopensen geheyten het Crom Stuck onder Wijbosch 1579 (RA 54 fol.42); anderhalf homt saetlants int Wijbos genaemt het Crom Stuck 1662 (RvS); ondert Wijbosch ter plaetse genaemt in de Beemt het Crom Stuck 1694 (RA 143 fol.88); in de Berisacker genaemt het Crom Stuck 1694 (RA 143 fol.97); .

Hier een duidelijke vormaanduiding.

Lang STUK

Land dat Langhe Stuc in Wijbossche 1395 (BP 1180).

Verloren STUK

Land dat Verloren Stucke op ten Apelteren 1413 (BP 1188).

Een doorsnijding van een weg of een sloot en daardoor kon er sprake zijn van een verloren stuk grond. Ook vindt men benamingen als het Verloren Einde en de Verloren Hoek (Schönfeld:127).

STUKJES

Die Stucxkens in Pastoirsthiende 3½ hont 1662 (RvS).

STUKKEN**Korte STUKKEN**

Een half hont saetlants ondert Wijbosch opte Corte Stucken 1662 (RvS); binnen dese dorpe van Schijndel ter plaetse genoemd onder d'Eerde ene zijde den H.Geest van den Bos ene eijnde op de Corte Stucken andere eijnde tot den Drijboom off Wal 1731 (RA 101 fol.128v); onder Wijbosch de Corte Stucken 1735 (RA 154 fol.72); bouw- en weiland onder Borne in het Liesent genaamd de Korte Stukken of het Dungenland N.1829.

Lange STUKKEN

De Lange Stukken in de Broekstraat 1816 (GA 141).

STUWENHOF

In den Borne op Oetelaer geheuten Stuwenhoff 1562 (RA 47 fol.85v).

Stuwen is een verkorting van de vrouwelijke voornaam Goetstuwe die in middeleeuwse akten frequent voorkomt.

SUIKERHOEK

Een braak gelegen teelland met z'n houtwassen voorpotinge groot vier lopense gelegen aan de Heide genaamd het Suijkerhoexke beide einden aan de gemeene weg N.1746; een perceel gemeentegrond en voorhoofd onder Lutteleinde nabij het Hoefken genaamd het Zuikerhoekje 1808 (RA 300); de parceelen bouwland te Schijndel langs den weg naar St.Oedenrode en dien naar Lieshout genaamd de Suikerhoek N.1849; de Suikerhoek N. 1850, 1852, 1877; D 925, 928, 929 (b: 79.80), 926 (b: 18.60); Suikerhoekje N.1894; D 919-923 (b: 90.50).

Waarschijnlijk bedoeld in overdachtelijke zin, volksironisch voor een stuk grond dat niets oplevert, zoals uit de context

blijkt.

SULPER

Eenen halven bunder der gemeente in de Zulper 1697 (GI 44); inden Zulper langs den Nieuwendijck 1697 (RA 95 fol.120); een halve bunder heide gelegen in de Sulper 1699 (IS 13); eene acker teulants met sijne houtwas ende gerechtigheeden groot ontrent een sestersaet lant ter plaetse in de Sulper N.1726; onder het Lutteleijnde aan de Heijde genaamt den Sulpher omtrent twee loopense 1750 (RA 105 fol.38v); een akker teulland genaamt de Sulper gelegen aan de Pleijn 1797 (RA 180); land in de Sulper met het Nieuwland aan malkander in Weibos 1807 (RA 184 fol.25); perceel bouwland onder Lutteleinde genaamt de Sulpher N.1818; de Sulper N.1892; D 834-836 (w: 44.20);

SULPERAKKER

Sulperakker 1833 (GA 141); D 856-857 (b: 69.70); een hutje in twee woningen met aangelag hofje stukje bouwland onder Lutteleinde op de Plein genaamt de Sulperakker N.1833; D 816-820; de Sulperakker N.1834, 1842; D 816, 820 (b: 17.94), 844 (b: 34.00).

Het element 'sulper' betekent zwavel; het betreft hier zwavelhoudende grond. Er is ook een naamkundig element 'zulker' synoniem aan zuring, een plantengeslacht bestaande uit diverse soorten zoals bv. klavertzuring, schapenzuring en veldzuring. Het zou dan een verbastering betreffen.

SUSSENBRAAKSKE

Perceel bouwland onder Elschot in de Heikampen aan de Dungenschesteeg genaamt Sussenbraakske N.1829.
De braak van zus of het is een verschrijving van Sassenbraakske ?

SWARTENSVELD

Onder het Lutteleijnde ter plaetse in de Venusstraet genaamt Swartensvelt 1741 (RA 103 fol.65); Swaertensvelt onder Lutteleind in de Venushoek 1744 (RA 276 fol.236).

Afgeleid van de familie Swarten of de Swart?

SWEENSAKKER

Sweensakker N.1870; Sweensenakker N.1871; C 545 (b: 45.60).

Mogelijk een afleiding van de PN Sweens; een andere verklaringgrond is de afleiding van 'sweens, zweens of zwijns' gevormd vanuit het mnl. swin = geul of kreek. Het zou dan een akker kunnen zijn gelegen aan een waterloop, in de vorm van een grensriviertje, grensloop of grensbeekje. (Beijers & van Bussel 1996 - 269).

SWEENSLAND

Bouwland ter plaatse den Boschweg genaamt Sweensland 1906 (HB 1432 fol.118a) B 355.

SWONGSEL

Het Zwongel N.1842; A 251 (h: 1.42.40); Swongsel (vm); A 253, 254-258.

Deze term komt uit de vlasteelt evemnals zwongen en zwongstapel. zwongsel. Het vlas zwongen is, de draden of het eigenlijke vlas, nadat het gebraakt is, van de daar aanhangende scheven zuiveren, hetgeen door het slaan geschiedt. Kiliaan en Plantijn hebben Swinghen. Zwongstapel is een opstaande plank op wier scherpheid het vlas gelegd wordt, en zwongsel, ene kleine dunne plank, waarmede het vlas wordt geslagen (J.L. Verster, 67); De Aa liep hier voor 2/3 rond dit perceel.

TABAKSAKKERTJE

Een perceel bouwland onder Lutteleinde in de Schootsehoef genaamt het Tabaksakkertje N.1819.
Een akker waar tabak is geteeld.

TASVELD

Huis erf steenovenplaats en Tasveld N.1874; E 2129 (3.27.90).

Gelegen bij de steenoven. Plaats waar de stenen werden getast of gestapeld.

TEEUWISHOEK

De heijbraeck op Teuwenshoeck 1627 (RA 67 fol.63); Teuwishoek 1754 (RA 160 fol.30); Teuweshoek 1757 (JW); aen Teuishoek 1771 (RA 167 fol.49); een perceel bouwland onder Lutteleind genaamt Teuwishoek 1783 (HH); Teuwishoek onder Lutteleinde 1816 (GA 141); Theuweshoek 1832 (kad); D 766-815; Tewishoek N. 1834; D 381 (b: 39.40, 802 (b: 36.30), 814 (w: 09.26); Theeuwishoek N.1894; D 519, 520, 646 (b, w: 1.15.30); Teeuwishoek (vm); D 801-811; in Theeuwkenhoeck 1902 (HB 1366 fol.41) D 3746.

Afleiding van de PN Matheus > Theus > Teeuwes/Teeuwis.

TEEUWISHOEKSESTRAAT

Theuweshoekschestraat 1832 (kad); sectie D; twee percelen bouwland onder het gehucht Lutteleind ter plaatse genaamd Teuwishoek oost aan de Teuwishoekschestraat N.1836; D 511, 512.

TEEUWISHOEKSEWEG

Den Theeuwenhoekweg 1900 (HB 1330 fol.42a).

TEKENBEEMDJE

Ex prato Tekenbeemtken 1447 (HH 128).

De benaming is vermoedelijk te koppelen aan de in de cijnsregisters van Helmond voorkomende FN Tekens vgl. Johannes Tekens.

TELSERSKAMP

De helft van een camp groeslants int geheel vier bunder onder den Borne genoemd Telserscamp 1584 (CvB).
Mogelijk een verschrijving of verbastering van 't Elsenkamp > Telsenkamp of de Elshotsekamp?

TEMPEL

Een stuck lants genoemd den Tempel int Elsschot 1549 (RA 44 fol.68).

Kan afgeleid zijn van het mnl. 'timp' of 'timpe' dat betekent: het puntig uiteinde van iets, de punt van een broodje of de teen van de voet en zou dan beschouwd kunnen worden als een vormaanduiding van het perceel .Een andere verklaring is dat het een verwijzing is naar kerkelijk bezit nl. de kerk of de 'tempel Gods'.

TENDAKKERS

De Tendackers op de Wytackers 1320 (HH 125).

De Eindackers in het gebied de Witackers ?

TENNISPAADJE

Tennispaadje (vm); E 1099 (pad langs E 1098-1119).

Dit smalle pad liep van het dorp naar het tennisveld van Bolsius (kaarsenfabriek).

TENVELDEN

Tenvelden (vm); B 1833-1843.

Het element 'tenne' staat voor 'het einde' vgl. t'einde (Goossenaerts, 748); velden gelegen aan het einde (achteraan).

TEUKENSAKKER

Een stuck lants genoemd Teukensacker 1613 (RA 63 fol.62v).

Afgeleid van de PN Matheus > Teus > Teuken als diminutiefvorm.

TEUNIS MEIJSSENVELD

Onder den gehugte Weijbosch in de Beemde genaemt Teunis Meijssenvelt 1765 (RA 217 fol.168).

Vernoeming naar een PN, waarbij Meijssen is afgeleid van Amijs of Ameis.

TEUNISSENAKKER

Eenen akker teullands int Hermaelen genaamt Teunissenakker groot omtrent drie loopense 1788 (RA 176 fol.28v); een perceel bouwland onder Lutteleinde in het Achterste Hermalen genaamd Teunissenakker N.1829.

Teunissen is zowel een FN als de genitief van een voornaam nl. Antonis > Teunis > Teunissen.

TEUTENSCHILD

Eenen akker teullant genaemt Teuteschild onder den Borne twee loopense 1773 (RA 167 fol.339v).

Een gedeelte van het gebied de Schild in eigendom van een zekere familie Teuten of verwijzend naar de het element teut in de betekenis van tuit en dus een vormaanduiding. Ook zou een relatie gelegd kunnen worden met de Teuten, de rondtrekkende kooplieden die vanuit Belgisch Limburg naar onze streken trokken. van Dale 1991 Etym.Wb. pag. 746.

THEODORUS GEVERS

Bouwland ter plaatse de Roderheide bij Theodorus Gevers 1907 (HB 1447 fol.79v) F 905.

THIEL

De akker achter van Thiel 1911 (HB 1543 fol.27a).

THIELENSHOEF

Onder Schijndel aen den Dungense kant genaemt Tielkenshoeve 1742 (RA 134 fol.92); een perceel teelland met houtwas een lopensaet gelegen onder Broekstraat in Thielenshoef 1807 (RA 300); den Boterhoek in Thielenshoef N.1862; B 929 (b: 16.30).

Van Thiel is een bekende familienaam onder de grondeigenaren die in de eerste kadastrale leger vermeld staan in Schijndel nl. Wilhelmus van Tiel, smid te St.Michielsgestel.

THIELENSKAMP

Tieleskamp (vm); B 937.

THOMASSENBRAAK

Huijs met sijn aengelach met het lant daer bij gelegen in Thomassenbraeck gelegen aen de Heijde groot vierdalven hont 1662 (RvS).

Van Thoma(e)s is afgeleid de FN Thomassen en Maessen.

TIENDE

Een gedeelte in een klamp tiende genaamd Karel V ter plaatse de Engel, Wielsekamp en Vogelenzang 1905 (HB 1417 fol.107a).

De grond in Schijndel was tiendplichtig aan de Faculteit van Leuven. Elk tiende part van de schoven werd door tiendheffers van het veld gehaald.

Grote TIENDE

De Grote Tiende van Schijndel 1757 (JW).

Zie op de historische 'kaart figuratief JW; groot van oppervlakte of groot van samenstelling of verband houdend met de inning van de grote tienden.

TIEN KAMPJES

De Tien Kempkes (vm); A 1655-1664.

Tien in aantal.

TIESSENVOORT

Thiessenvoert aen die Aa 1414 (BP 1188).

Afgeleid van de FN Mathijssen > Thiessen en Thijssen. Een voort of voorde is en doorwaadbare plaats in een rivier of beek.

TIEVELAAR

Teijndevelt hoeve Lanckelaer en Tyevelaer 1410 (BP 1186).

Oorspronkelijk 'het Ievelaar' > t'Ievelaer; ieve is een oude benaming voor hondsdrif en/of klimop (Wb. Ned. volksnamen van planten:113) (een kuuplant); laar geeft aan dat er veel ieve groeide ter plaatse.

TIJNVELD

Teijnveld onder Borne 1816 (GA 141); het Tijnveld N.1836; B 1844 (b: 32.10).

Het veld van Tijn afgeleid van Martinus of een verbastering van 't Eindveld? (zie Tenveld).

Nieuw TIJNVELD

De landerijen onder den gehugte van den Borne genaamt het Nieuw Tijnveldt 1785 (RA 213 fol.77).

Oud TIJNVELD

Vijf stukken teulland gelegen onder den Borne genaamt het Oud Teijnveldt groot omtrent 12 en een half loopense 1756 (RA 161 fol.29).

TIJS MEEUSSENERF

Een stucxken lants in Thijs Meeussenerf gelegen int Elde een hont 1662 (RvS).

Afgeleid van een PN.

TIJSSENKAMP

Anderhalven bunder hoiland genaemt Thijssencamp aent Wijbosch ene zijde tGemeijn Broeck van Veghel andere zijde tGemeyn Broeck van Schijndel 1658 (RRG).

Tijssen is afgeleid van Mathijs(sen).

TIJSSEVELD

Twee akkeren teullant genaemt Teijsseveldt onder het Lutteleijnt aen de Pleijn groot ontrent twee loopense 1773 (RA 167 fol.345).

TIJS VALKS

Bij Thijs Valks N.1897; F 266 (he, db: 1.06.70).

Tijs was waarschijnlijk een zoon of minstens familie van de eigenaar in 1832 (kad) Lambertus Valks.

TIMMERMANSHOF

Land in Delschot bij Tymmermanshof 1413 (BP 1188).

Hof van de familie Timmermans of van de dorpstimmerman.

TIP

De(n) tip N.1865, 1869, 1871, 1875, 1879, 1880, 1884, 1885, 1889, 1894, 1895, 1896, 1897, 1903; V. 1983, 1986; A 776 (w: 25.70); C 688, 1031, 1032 (b: 39.83); D 251, 252 (b: 29.20), 597 (w: 32.90), 821, 822; 1045 (b: 14.10), 1249 (b:); E 877, 878 (b, w: 33.70), 1057, 1058 (b: 23.60), 1182 (w: 19.60), 1955, 1956 (b, w: 48.60)'weiland in de Schootsehoef genaemd Tip 1900 (HB 1330 fol.7a) D 597; weiland ter plaatse de Steeg genaemd den Tip E 877-878.

Een tip is altijd een driehoekig perceel.

TIPKES

De Tipkes N.1871; C 498, 500, 501 (b, sb: 47.96).

TOLAKKERS

In Tolacker 1383 (BP 1176); aen Delscot ten Tolacker 1420 (BP 1191); een loopenzaad op die Tolacker 1500 (PAS 417); aent Elschoot in die Toleckers aen die Cluysse 1536 (RA 42 fol.59); land onder Elschoot op die Tolackers genoempt 1569 (CvB); een stuck lants gelegen opte Tolackers 1662 (RvS); achter de Cluyse genaemt de Tolackers 1707 (RA 147 fol.152); een stuck ackerlant groot drie ende een halff loopense agter de Kerk genaemt den Tolacker 1745 (RA 103 fol.254); de Tolakkers 1757 (JW); twee akkeren teullant genaemt de Tolakkers onder Elschoot 1795 (RA 179); een perceel bouwland onder Elschoot op de Akkers genaemd de Tolakkers N.1825; de Tolakkers N.1834, 1871, 1888; A 1005-1006 (b: 59.50), 1020 (b: 12.40), 1023 (b: 33.00).

Achterste TOLAKKERS

Perceel bouwland onder Elschoot op de Akkers genaemd de Achterste Tolakkers N.1827.

Grote TOLAKKER

Den Groten Tolacker in Delscot 1400 (BP 1182).

Kleine TOLAKKER

Die Cleijn Tolacker 1400 (BP 1182); uit den Cleijnen Tolacker in Delschot 1440 (BP 1214); een halff ackerken genaemt het Klijn Tolakkerke groot ontrent een loopense 1781 (RA 170 fol.219).

Voorste TOLAKKERS

Een perceel bouwland onder Elschoot op de Akkers genaemd de Voorste Tolakkers met beide de einden aan de wegen N.1829.

Tol is "struikgewas", punt van een tak (Mansion, 1935, 158) en ook de gewestelijke benaming voor stoppelknol en men kan denken aan tol als "plaats waar tol geheven werd, weggeld". Dit laatste past dus niet bij de Schijndelse situatie. Misschien toch een typische ontginningsnaam voor grond die met veel struikgewas begroeid was.

TOLHUIS

Een huisje en erfje te Schijndel langs den weg naar Heeswijk dienende thans tot Tolhuis in de Steegschekampen N.1850; A 2505 (hu: 01.92). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2505 = A 1816.

TONISBEEMD

Aykensbeempt en Thonijnsbeempt in Eerderwaut 1452 (BP 1222).
Eveneens een afleiding van Toon/ Anthony.

TONISBUNDER

Den buenre geheyten Tonisbuender 1561 (RA 47 fol.26); eenen camp genoemt Sint Tonisbuender 1599 (RA 59 fol.160); eenen camp groesvelts gemeynlick genoemt die Geerbeemt bij Sint Tonisbuenders 1599 (RA 59 fol.160).
zie onder: Sint Antonisbunder

TONIS FAESSENERF

Onder tLutteleijnde in Tonis Faessenerff 1719 (RA 99 fol.202).
Antonius de zoon van Servaas of Bonifaas.

TONISHOEFKE

Uit erfenis genaemt Thonishoefken 1507 (HH 133).

TONISHOF

Ex bonis Toenishoveken 1421 (HH 128); uit een akker genaamd Thonishoff in Elscot 1500 (PAS 417).

TONIS PETER LAMBERTSBUNDER

Thonicken Peeter Lambertsbuender 1635 (RA 70 fol.59v).

TOON BETJES

Het land bij Toon Betjes (vm); B 1413-1415 en 2741. Bij herleiding blijkt het volgende: B 2741 = B 1412.

TOONENAKKER

Toonenakker N.1857, 1871, 1894; D 533-534 (b, w, og: 53.00).
Voornaam Toon of FN Toonen.

TOONENDRIES

Toonendries N.1866, 1893; E 1498 (w: 32.00).
In de kadastrale legger van 1832 wordt als eigenaar Antonius van den Oetelaar vermeld, landbouwer te Schijndel.

TOONENVELD

Ter plaatse genaamd de Putsteeg genaamd Tooneveld N.1851; C 2035-2036 (b: 96.00).

TOONOOMKOOP

Toonoomkoop N.1885, 1889; E 1950-1951 (b, w: 82.00).
Gekocht door ome Toon in dit geval Antonie v.d. Oetelaar.

TOON VAN DEN OETELAARSDRIES

Weiland aldaar genaamd Toon van den Oetelaarsdries met een tip 1900 (HB 1316 fol.114a) E 1288, 1498.
Afgeleid van een PN.

TOREN

Een stucxken beempts in die Hardebeemden gemeynlick geheyten den Toorn 1581 (RA 54 fol.116v); in de Beemde genaamt den Toore ontrent 20 roijen 1719 (RA 199 z.f.); den To(o)ren onder Weibosch 1816 (GA 141).
Omdat het onder Wijbosch gelegen is dit perceel kan de verwijzing niet slaan op de toren van de Servatiuskerk aan de Markt. De Servatiuskerk in Wijbosch stond er in 1816 nog niet, dus is het hier een vormaanduiding, een perceel met een uiterlijke vorm van een toren(spits).

TORENAKKER

In de Beemd den Torenakker 1906 (NAA inv.nr.722).
Vormaanduiding. (zie ook: Toreneik).

TORENEIK

De Toreneik N.1889; E 1030 (b: 20.40); bouwland en weg de Toreneik 1906 (HB 1444 fol.69) E 1015-1017..
Vermoedelijk een oude opvallende eik nabij de Schijndelse kerktoren, waarna het perceel werd vernoemd of identiek

aan de Torenakker als vormaandiding.

TOTENAKKER

Eenen acker teulants genaemt den Tootenacker twee nieuwe ackerkens daer teijnde met vijff ackerkens en seeker campken genaemt het Dorencampke in de Houtert 1716 (RA 149 fol.261v); Tootenakker onder Elschot 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Elschot in de Houterd genaamd Tootenakker N.1829.

Toot = spits toelopend (Schönfeld, 113); een spits toelopend uiteinde (Molemans Toponymie van As, 163).

TOTENHEIKAMP(EN)

Eene brake teulants met allen sijnen houtwassen ende toebehoerten ontrent twee mergen gronde gelegen onder d'Elschot ter plaetse in de Houtert genoemt Totenheijcamp N.1725; een perceel akkerland onder Elschot in de Houtert genaamd Tootenheikampen N.1816; Tootenheikampen N.1835; A 2305-2308 (b: 1.52.00).

TRAMWEG

Tramweg (vm); D 266.

Tracé waar de tram even van de hoofdweg afweek; thans genaamd Heikantstraat.

TRAMWISSEL

Op den Boschweg bij den Tramwissel 1920 (NAA 1811 – 1930 inv.nr. 42).

TROMPERT

Eenen acker alhier op d'Acker genaemt den Trompert groot drie loopense 1716 (RA 149 fol.239)..

Houdt deze benaming verband met de Trompetter?

TROMPETAKKER

Den Trompettersacker anderhalff loopense onder Elschot 1673 (NvdH no.270); in de legger der verponding onder Lutteleijnde buyte gebruyck genaamt Trumpertacker ontrent drie loopense 1749 (RA 157 fol.126v).

TROMPETTER

Seker bussele aen den Heuvel genaemt den Trompetter N.1707; onder d'Elschot op de Gemeyn Ackeren ontrent de Voort genaemt den Trompetter 1731 (RA 101 fol.128v); een brake lants op de Voort genaemt den Trompetter 1743 (RA 155 fol.186v); een perceel akkerland genaamt den Trompetter onder Elschot omtrent de Voort 1795 (RA 179); een perceel bouwland onder Elschot op de Molenakker genaamd den Trompetter of de Pannenstelen N.1825.

Waarschijnlijk een benoeming naar de vorm van een hoorn (bazuin) die in het gebied de Pannesteel voorkomen.

TRUIENAKKER

Int Liessent geheiten Truyenacker 1545 (RA 43 fol.138); in Eerdenborch genaempt Truykensacker 1570 (RA 51 z.f.); een perceel lants genoemt Vertruijenacker groot vier quart 1662 (RvS); een perceel bouwland onder Borne nabij de Putsteeg genaamd Truijenakker N.1821.

De akker van Trui (Geertruida); ver = vrouw; "ver" wordt meestal gevolgd door een vrouwennaam (Verdam, viii 1419).

TRUIENHEIDE

Een stuck lants genoemt Vertruijenheij 1662 (RvS); eenen acker teullants met houtwas onder Lutteleijnde in Vertruijenheij 1685 (RA 142); in het Hermalen genaemt Vertruijdenheij 1748 (RA 157 fol.50v); Truijenheij 1757 (JW); Truyenheide 1832 (kad.); D 687-717, 754-765; Truijenhei 1833 (GA1 41); D 689 (b: 37.40); Truijenheide N.1893; D 711-721 (b, w, hu: 1.7.76).

TRUIENHEISESTRAAT

Truijenheischestraat 1832 (kad); sekte D.

TRUIENHOEF

Veren Trudenhoeve 1416 (FS); een stuck bouwland en hei onder Lutteleijnde in Vertrudenhoeve 1422 (BP 1193); uit een stuk land aan't Lutteleind ter plaatse genaamd ten Vertruyenhove 1427 (IS20); vuyt twintich roijen ackerlants gelegen neven Trudenhoeften aent Wijbosch 1496 (HC 196); land aen d'Lutteleijnd in Vertruijenhoeve 1643 (CvB); Truyenhoef 1832 (kad); D 718-753.

Benoeming naar Truijenakker.

TRUWEESTERGRAAF

Truweestersgrave 1309 (Camps no.802); in een 17de-eeuws afschrift van de uitgifte van de gemene gronden Bouweestergraaff (Collectie Aanwinsten inv.nr.119).

Het is een van de oude grenspunten van Schijndel.

TUIT

Vijf stucxkens ontrent eenen mergen gronde genaemt den Tuyt 1695 (RA 143 fol.181); vijf ackerkens teulants onder den Borne ter plaetse in de Weijdonck genoemt den Thuyt 1711 (RA 98 fol.120v).

Een vormaanduiding.

TUITELAAR

Onder tLutteleyndt gemeynlick genoemt opt Tuytelaer 1624 (RA 66 fol.69v); eenen mergen quay gebroocken heij met vier hont groes gelegen opt Tuijtelaer 1662 (RvS); int Hermalen ter plaetse opt Tuytelaer 1700 (RA 145 fol.67v); een kamp hooij- en akkerland genaemd den Teutelaer gelegen in den Stok 1783 (HH); een kamp teulland genaemd den Tuitelaar met een hooijveltje daar neven onder Lutteleinde in Hermalen 1783 (HH); een perceel houtbosch beplant met hakhout en drie percelen bouwland onder Lutteleinde in het Achterste Hermalen op de Beek genaemd het Tuitelaar N.1824.

Afgeleid van 't Uitelaar > Tuitelaar ; uit = buitengebied; een laar in het buitengebied.

TUKKERSBOS

Tukkersbos (vm).

Westelijk naast Jonkersbos in eigendom bij de gebroeders Tukker (informatie van Piet Vorstenbos).

TURFHEIDE

De Turfheide N.1876, 1889; F 343 (b, he: 2.21.8), 762 (he: 1.11.50).

Natte hei waar turf werd gestoken.

TWEE STREPEN

Bouw – en weiland de twee Strepen aan het Olieeind 1910 (HB 1528 fol.5a) B 414-415.

UILENBURG

Onder Elschoth het gemeene lant genaamt den Uylenborg 1736 (RA 154 fol.142); den camp genaemt Uylenburgh 1758 (RA 107 fol.144); Uilenburg onder Elschoth 1816 (GA 141); een perceel hooi - en weiland onder Elschoth op de Steeg genaamd den Uilenburg N.1826; den Uilenburg N.1856; (vm); A 1559-1570 (w, we: 2.54.20); aan het weiland grenzende tegen den zoogenaamden Uilenburg het afgekrabde strouwsel uit den waterloop te schieten 1865 (NAA 408).

Vermoedelijk afgeleid van de vogelnaam, danwel naar het naamkundig element "oel" dat laag weiland betekent. (Schönfeld, 90) De Schijndelse Uilenburg hebben we te danken aan het nonnenklooster aan de Uilenburg in Den Bosch dat een aantal percelen aan de Steeg in eigendom had.

UILENBURGSKAMP

Eenen camp hoojlants vier en twintich loopensaeten lants ondert Elschoth gemeynlycken genoemt Vrouwe Wijnantscamp andere zijde Uylenborchscamp 1665 (RA 80 fol.112).

De kamp toebehorende aan het Convent van de Uilenburg, een vrouwenklooster in Den Bosch.

UILENKAMP

Perceel hooi - en weiland onder Weibosch nabij het Veghelsgat genaamd den Uilenkamp N.1827.

UILENNEST

Uilennest N.1881; C 354-355 (b, og: 78.30).

Benaming vanwege de aanwezigheid van uilen.

UITVANG

De Utevanghe 1340 (HC).

Een uitvang is een in de Middeleeuwen ontgonnen stuk grond.

VALK

Dat de scepenen met advys van den gemeynte ten huysse van Anthonis Amijssen van der Spanck genoempt In de

Valck een groote lichte ende seer beslooten camer met een buytendeure daer men van buyten uyt in gaedt hebben gehuerdt voir een jaer tot een Raetcamer 1662 (NvdH 14 fol.207 en 209v).

Een typische herbergnaam vernoemd naar de vogel.

VALKENBURG

Een perseel akkerlandt genaamt de Valkenburgh groot circa een half loopense 1778 (RA 169 fol.288).

Vernoemd naar een zekere familie van Valkenburgh.

VARENSTREEP

Land dat Varenstreekken 1411 (BP 1187); land den Varenstrepe 1413 (BP 1188); nog de helft van een stuk land dat Varenstreekken genaamd 1456 (IS 27); uit een akker genaamd Varenstreekken 1500 (PAS 417);

Een streep(ke) land waar bepaalde varens groeien. De benaming kan ook wijzen op onvruchtbare grond (Buiks 1990). De meest voorkomende varen op zure, onvruchtbare gronden was de adelaarsvaren, een meer dan manshoge plant, die overigens vooral in bosachtige gebieden voorkomt en dus niet direct op de bouwlanden. Soms op plaatsen waar en vroeger bos geroid is. Het element 'varen' komt herhaaldelijk voor in samenstellingen waarin het woest liggende grond aanduidt zoals bv. in Varenbroek en Varenlaar of Vaarlaar. (Buiks 1986 - 245).

VARKENS DRIES

Tarwe en rogge staande op een perceel ter plaatse genaamd de Nonnenbosschehoeve genaamd den Varkensdries N.1850; A 367 (w: 48.00); weiland genaamd de Varkensdries N.1877.

Een dries bij de Nonnenbosschehoeve waar varkens mochten rondlopen.

VARKENSSTRAATJE

Onder d'Elschot in de Nieuwe Straet van outs genaemt het Verckensstraetjen 1709 (RA 98 fol.7v); eenen acker teulants ontrent een zestersaet in de Nieuwe Straete van outs genoemt het Verckensstraatje 1709 (RA 193 fol.16v); onder Elschot int Verckenstraetje 1733 (RA 153 fol.146v); Varckensstraatje 1740 (RA 155 fol.179); 't Verckensstraatje 1757 (JW); erf Varkensstraatje onder Elschot 1816 (GA 141); voorhoofd aan erf onder Elschot in het Varkensstraatje genaamd den Engelschman (A 823-824), N. 1835; nabij de Wereld (A 886, 887) aan een zijde aan het Varkensstraatje N.1836; Verckensstraatje (vm); (tussen) A 690 en A 926; een nieuw schoor te steken door den weg van het Varkensstraatje 1873 (NAA 414).

Een straatje waar varkens werden gehoed; een kleinn smal steegje.

VARREVELDJE

Het oud huys esthuys hof boomgaert metten lande dyen aenliggende den Crommenacker ende het Vaireveldeke opt Oetelaer 1653 (RA 77 fol.27).

Is dit een veldje in de nabijheid van de hoeve waar men de vaarzen of jonge koeien liet grazen of verwijst het eerste naamselement naar de begroeiing met varens?

VEERDONK

In Verdonc 1320 (HH 125); achter genaemt die Versdonc 1364 (HGB); uit huis hof en aanliggende kamp in Scijnle op gheen Veerdonc 1380 (BP 1176); al 't elsenhout op de kamp die Veerdonc aan Hezewiker stege 1401 (BP 1182); een maldersaet byden Veerdonck ingenomen anno 1485 (HC 196); huis hof en erfenis in de Verdonc 1507 (HH 133); drie stucken lant groot ontrent vijf loopense onder Elschot ter plaetse genoemt die Verdonck mette helfte van den Koedijck ± 1610 (CvB); ontrent de beeck genoemt Verdonck 1619 (RA 65 fol.48); bij de Veerdonck 1658 (RRG); onder d'Elschot op de Lang of Verdonck 1712 (RA 98 fol.200); huis en hof en erfenis in Verdonc 1783 (HH 165); een perceel bouwland onder Elschot op de Steeg genaamd de Veerdonk N.1821; twee percelen bouwland onder Elschot op de Steeg genaamd in de Verdonk N.1831.

Mogelijk percelen land behorend bij landerijen van de onder Heeswijk gelegen Veerdonksehoeve of eigendom van een familie van de Veerdonk. Een andere mogelijkheid is de donk die verderaf gelegen was, de 'ver'donk, achter het percelen complex de Langdonk onder de Elschot nabij de Bogaard. In 1712 worden ze ook als identiek weergegeven.

VEERDONKSKOLK

Een landweer tusschen Veerdoncscolcke (en de paal after Eerde) 1447 (GI 5b).

Een grenspunt of een wiel nabij de Veerdonksehoeve aan rivier de Aa of bij de Verdonk of Langdonk..

VEERHUIS

Huis schuur bakhuis hof boomgaard en aangelegen akker en weilanden onder Weibosch genaamd de Laverdonk genaamd het Veerhuis N.1812; land bij het Pontveerhuis 1865 (NAA 408); verhuur van het Veerhuis aan Adrianus

Verhagen landbouwer en tapper groot 7 hectaren 1887 (NAA 54).

Gelegen nabij een voormalig voetveer over de Aa ter hoogte van Aardenburg tussen de huidige brug aan de Steeg en Kilsdonkse watermolen waar vanuit Schijndel de huidige Dintersedijk op uitkwam.

VEGHEL

Achter van Veghel N.1897; A 1392 (b: 52.00); achter Marten van Veghel 1901 (HB 1351 fol.2a) C 2614-2616; bij van Veghel (vm); F 278; heide met dennen ter plaatse het Heideveld bij Gijs van Veghel 2 ha 40 ca – 1910 (HB 1528 fol.5a) D 2614. Bij herleiding blijkt het volgende: C 2614 = C 619, C 2615 en 2616 = C 686.

Afleiding van een PN. In 1832 (kad) de kinderen Adriaan en de kinderen van Gijsbert van Veghel.

VEGHELSBROEK

Die lantweere van Vechel ene zijde aent Vechelsbroeck 1484 (HC 196); Onder Wijbosch over tBroeck ene zijde en ene einde de Weijhoeff andere zijde de Kruysbroeders van Veghel andere einde het Vechelsbroeck 1723 (RA 151 fol.118v); 't Vechelsbroek 1757 (JW).

Broekgronden gelegen in het grensgebied met Veghel.

VEGHELSEDIJK

Maken van een nieuw schoor opden Vechelsendijck 1709 (RA 193 fol.28); Nieuw erf de Vaghelschendijk onder Weibosch 1816 (GA 141); de Vaghelschedijk 1832 (kad); E 1991-2074; de(n) Vaghelschendijk N.1833, 1886; E 2040, 2041, 2043, 2044; de waterleiding no.2 genaamd Vaghelschendijk aanvangende bij het huisje der weduwe P.Smits grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E 3088/3043 loopende door de Zeilkampjes en 't Broek en uitmondende in den berm-sloot der Zuid-Willemsvaart grens van het kadastraal perceel sectie E no. 2916/177 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 4112/4114 meter – deze waterleiding loopt door eenen steenen heul en 8 steenen duikers der 9 openbare wegen die te zamen eene breedte hebben van 70 meter – deze waterleiding ontlast zich in den berm-sloot der Zuid-Willemsvaart bij het Ponteveer legger B – steenen duiker in den openbare weg bij de perceel-nrs.3050/3080/3081 en 3056 – potbuisduikers in den openbaren weg bij de perceelnummers. 3057/3072/3073 en 3061 - 1881 (NAA inv.nr.402-403).

De dijk (weg) naar Veghel vanuit het Wijbosch.

VEGHELSGAT

Seven bunderen hoylants int Vechelsgat ingenoemen van de gemeynte van Schijndel anno 1484 (HC 196); eenen halven camp aan het Vechelssegadt over het Broeck 1604 (RA 60 fol.144); eenen camp hoylants omtrent het Vechelsgadt 1646 (NvdH 12 fol.100); een mergen en vier hont groes met sijn aengelach ondert Wijbos aent Vechelssegat zijnde heij weij ende ettelijcke gebroocken heij 1662 (RvS); onder Wijbosch in het Vegelsgadt 1751 (RA 159 fol.52v); eenen hooycamp aent hekken vant Veggelsgat 1764 (RA 164 fol.201); een perceel weiland onder Weibosch genaamd 't Vaghelsgat, N.1812; het Vaghelschegat 1832 (kad); E 2075; het Vaghels(ch)(e)gat N.1833, 1834, 1847, 1884, 1904; E 2070-2071, 2075, 2081-2083, 2076, 2077 (sb, og: 53.20), 2106-2109 (b, w: 66.10), 2110-2112 (w: 98.30).

Percelen lager gelegen gronden tegen de grens met Veghel. Hier is 'gat' vergelijkbaar met kom en put.

VEGHELSHEK

Gelegen aan het Vaghelschehek N.1847; D 1882-1885.

Hek hier in de betekenis van afsluithek voor het vee op de grens met Veghel of een toegangshek als 'grensovergang' van het ene dorp naar het andere.

VELD(JES)

Land die Splitsert int Velt 1388 (BP 1178); een stuk land aent Wijbosch int Velt 1476 (BP 1245); opt Velt aen den Holenwech 1500 (PAS 417); aen Delschot opt Velt bi die kercke 1533 (RA 41 fol.50); aen Lutteleynd gelegen opt Velt 1533 (RA 41 fol.40v); int Velt aen eenen Dorenbosch op den pael daerinne gesteken 1564 (RA 50 z.f.); land gelegen onder dLutteleijnde opt Velt soo groot ende cleijn als dat gelegen is lancx beneven eenen voetpat genoempt den Cloesterpat 1569 (CvB); vier percelen bouwland en weiland met weg de Veldjes en de Geer 1904 (HB 1399 fol.49a) E 2184-2187..

De benaming 'veld' is een algemene aanduiding voor (nieuw) ontgonnen stukken grond. Vaak een afzonderlijk perceel of bij de meervoudsvorm 'develden' een percelencomplex. De laat-middeleeuwse notities hebben echter betrekking op de open en slechts aan de rand omwalde dorps- of gehuchtakkers.

Achterste VELD

Een perceel bouwland onder Lutteleinde in de Schootsehoef genaamd het Achterste Veld N.1830; in de Achterste Velden rechts van Poekesdijk 1906 (NAA inv.nr.722).

Bruine VELD

Huysinge schop est en de helft vant Bruineveldt onder Wijbosch tegenover de Capel 1802 (RA 182).
Slaat bruin op de kleur van de grond of is het een verwijzing naar de FN de Bruin?

Gemest VELD(JE)

Een campke hooijlandt omtrent de Rietbeemde genaamt het Gemest Veldje groot omtrent vier karren hooijgewasch 1777 (RA 169 fol.131); een parceel hooi – en weiland onder Weibosch genaamt het Gemest Veldje 1821 (NA 7176/1609).

Misten = mesten.

Hard VELD

Den Drijboom staende aende Harde Velde 1643 (NvdH 11 fol.56); een hont saetlants ondert Wijbosch aent Hartvelt 1662 (RvS); een parseel teullant genaamt het Hartveldt onder Weijbosch aan de gemene weg een lopense 1790 (RA 177); huis bestaende in eene landmanswoning koestal schuur en dorschvloer eesthuis hof boomgaard en aangelegen bouw- en weilanden onder Weibosch in het Laag Weibosch genaamd het Hartveld N.1827; het Hard Veld 1832 (kad); E 1817 - E 1852; den weg aan de Hardveldschehoef 1866 (NAA 409); bouwland genaamd het Hartveld N.1882, 1887; D 1221 (b: 32.60).

Hoog VELD

Uit land op Hoge Velt bij de kerk en uit lant dat Keijendael aldaer 1493 (BP 1262); een campken hoiijkants onder tWijbosch overt Broeck genoemt tHoochveltken benefeffens de Sorten toecomende Jonker Bruno de Herenhoven voorts rontsom de reviere van der Aa 1652 (RA 76 z.f.).

Reliëfnaam.

Korte VELDJES

Op het Oetelaer het Lanckvelt ende Cortveldeken 1642 (RA 72 fol.189); int Liesent genaemt de Korte Veltjens 1718 (RA 150 fol.76v); onder den gehugte de Borne ter plaatse in de Corte Veldjes 1754 (RA 160 fol.59); de Korte Veldjes (vm); C 2419-2422.

Krom VELDJE

Twee percelen akkerland onder Broekstraat genaamd het Krom Veldje en Simonsakker twee lopenzaad N.1814; het Krom Veldje in de Broekstraat 1816 (GA 141).

Vormaanduiding van dit perceel.

Lang VELD

Op het Oetelaer het Lanckvelt ende het Cortveldeken 1642 (RA 72 fol.189); het Lang Veld N.1896; D 1226-1227 (b: 35.84).

Eveneens een vormaanduiding.

Nieuw VELDJE

Perceel akkerland genaemt het Neijveldt gelegen naast de straat ses loopense N.1780; het Nieuw Veldje N.1875; C 2595 (og: 12.50). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2595 = C 1725.

Veld in de betekenis van een omheind akkerland (de Vries, 769); de ruimte buiten de hoeve gelegen als bebouwde oppervlakte bij die hoeve behorend (Goossenaerts, 802); neutraal t.o.v. akker; open vlakte.

VELDAKKER

Land in die Veltecker 1388 (BP 1178); onder Wijbosch opte Veltacker 1646 (RA 74 fol.50v)..

De veldakkers, een middeleeuws percelencomplex.

Grote VELDAKKER

Land die Grootte Veldacker 1411 (BP 1187).

VELDENSKOOP

Van der Veldenskoop N.1874; C 1029-1030 (b: 34.50).

Afleiding van een FN nl. de weduwe van Johan Herman van der Velden (1832, kad).

VELDHEKKE

Bij dat Velthecken 1500 (PAS 417); den acker aent Velthecken xxxi st. aen den Convent van Bynderen 1599 (RA 59 fol.157); t'onderhouden het Velthecken aenden selven Varenwech 1635 (RA 70 fol.75); aent Velthecken by de Witacker 1642 (RA 72 fol.209); anderhalf hont saetlants ondert Wijbosch aent Velthecken 1662 (RvS); ter plaetse Elschoot aent Velthecken 1690 (RA 142 fol.210v); 't Velthecken 1757 (JW); een huis met een klein huisje bakhuis hof boomgaard en aangelegen teelland acht lopense onder Wijbosch aan het Veldhecken 1807 (RA 137).

Een hek gelegen vóór het veld teneinde het grazend vee daarop te weren of binnen te houden.

VELDSTRAAT

By die Veltstraete 1427 (FS).

De straat die toegang bood tot de dorpsakker of daar langs liep.

VEN

Bona dicta ten Venne 1312 (LB); 31 Eikebomen staande op de hoeve int Venne bij 't woonhuis, 1410 (BP 1186); op de hoeve 't goet ten Venne 1413 (BP 1188); naor de Venne (vm fam.vd Broek) de percelen op sectiekaart A2 nrs. 526, 2428 en 2495-2497.

In de Middeleeuwen was venne "veen of veenland, water of moerassige heide"; in Noord-Brabant en Antwerpse ook betekenis van klein meer in bos of heide waar turf werd gewonnen eventueel tot weiland (Verdam, 1403,1404). Tevens deden ze dienst als drinkplaats voor het vee dat op de heide werd gehoed of als vlasroot (Overpelt, 344). De oude hoeve ten Venne was een hertogelijk leengoed samen met de Schrijvershoef.

VENHOUT

Erf in Venhoelt onder Gemonde jurisdictie van Scyndel 1421 (SS).

Mogelijk Venhout en anders Venheult.

VENMANSKOOP

Venmanskoop N.1874; C 2887 (b: 68.50).

Afleiding van een PN: Johannes Venmans, klompenmaker te Schijndel die woonde op D 714 en had grond in het Hermalen en het Elderbroek.

VENSKOOP

Van de Venskoop N.1886; D 1420 (b: 11.70).

Afgeleid van Wilhelmus van de Ven, priester; ook Johannes Lambertus van de Ven, landbouwer.

VENUSHOEK(JE)

Onder Venishoeck aenden Vuylendijck 1482 (HC 196); vier lopensaets onder Venushoeck aen den Vuylendijck 1658 (RRG); aen den Heijcant off Venishouck 1713 (RA 195 fol.1v); een braeke teulants inden Venishoeck genaamt Rutteveltie 1748 (RA 157 fol.51); Venushoekje onder Lutteleind 1816 (GA 141); Venushoekje N.1884, 1889, 1900; D 440, 456, (b, og: 86.16), 479, 480, 481, 602 (b, w: 67.50); Venneshoek (vm); D 539-561, 635-648, 652-661.

Vene of venne is een plaats waar men turf groeft; hoekje duidt meestal op een uithoek van een dorp (zie hoek). Aan het Venushoekje loopt een riviertje hetgeen duidt op laag gelegen grond, waaraan eertijds een ven kan hebben gelegen. Of hier ook het oude goed ten Venne lag is vooralsnog onduidelijk.

VENUSSTRAAT(JE)

Huys esthuys hog boomgaert etc. gelegen in Venisstraat 1654 (RA 77 fol.65); drie stucken teulants neffens malcanderen gelegen ses lopensen onder Lutteleijnde in de Venisstraat 1685 (RA 142); Onder Lutteleijnde inde Venisstraat 1687 (RA 142 fol.108); drie loopense onder Lutteleijnde in de Vennestraat 1700 (RA 132 fol.9v); het huis van Jan Poorters in de Venisstraat 1701 (RA 235.2); ondert Lutteleyndede in de Venisstraat genaemt den Heijacker 1715 (RA 99 fol.71v); Venusstraatje 1757 (JW); Venusstraatje 1803 (HV); bouwland onder Lutteleinde genaamd het Venusstraatje N.1828; Venusstraatje 1832 (kad); sekte D.; in het Venusstraatje N.1859; D 556 (b: 66.20); het Venusstraatje N.1871; D 539-546 (b, w, hu: 2.50.50); belend ten oosten door het Kruis – of Venisstraatje 1900 (HB 1330 fol.42a).

De straat waaraan de waterloop parallel loopt, genoemd de Venusstraatseloop.

VENUSSTRAATSELOOP

De waterleiding no.19 genaamd Venusstraatschenloop aanvangende in Theeuwishoek grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D no.812/weg loopende door de Venusstraat en in den Rijdloop op de Schoot grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D no.1922/weg langs den rechter/linker-oever gemeten lang 1389/1389 meter 1881 (NAA inv.nrs.402-403). Bij herleiding blijkt het volgende: D 1922 = D 563-564.

Een gegraven waterloop ter ontwatering van de aangelegen landerijen.

VERBREDING

Verbreiding (vm) bij E 179 in de Zuid-Willemsvaart.
Bedoeld is hier de zwaaiikom in Zuid-Willemsvaart.

VERDIESSENSLAND

Verdiessensland onder Elschot 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Elschot genaamd Verdiessensland N.1824; een perceel bouwland onder Elschot in de Vossenbergh genaamd Verdiessensland N.1830; Verdiessensland N.1837; A 673 (b: 35.90).
Afleiding van de FN Verdiessen/Verdriessen..

VERGEERTRUDEN

Land int Vergeertruden 1394 (BP 1180).

Het element 'ver' is in de middeleeuwse aanduidingen altijd een verwijzing naar 'vrouw' in dit geval Vrouwe Gertruda. Denk aan Vertruyenheide = Truienheide.

VERHAGENBEEMD(JE)

Aen een beemtjen genoemd Verhagenbeemtjen 1608 (RA 61 fol.70v); onder het Wijbosch ontrent aen den Erdenborchsendijck streckende tot erfvev genoemd Verhaigenbeemt 1614 (RA 63 fol.198v).
Afleiding van een FN.

VERHAGENS LAND

Verhagensland N.1886, 1897; A 677, 1677, 2704 (b, w: 22.80). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2704 = A 675.
Het land van Hendrikus Gerit Verhagen, 1832 (OAT).

VERHOEVENS AKKER

Bouwland onder Lutteleinde in Schrijvershoef genaamd Verhoevensakker N. 1820; Verhoevensakker N.1846; C 1495 (48.00).
Land van Peter Antonie Verhoeven 1832 (OAT).

VERKUILENS BOS

Verkuilensbos (vm); E 2123 (ged.).
Het bos van de familie Verkuilen.

VERLOREN HOEKJE

't Verloren Huukske (vm); D 1483.

Een stukje bij het Jodenkerkhof midden in een mastbosje waar mensen begraven werden die zich van het leven beroofden of nooit hun Pasen hielden. Een paar jaar geleden zijn de beenderen van die mensen op een apart hoekje weer begraven bij het Pauluskerkhof van de Hoevenbraak. Nu worden er meerderen op begraven – (vm 27).

VERLOREN KOST

Onder den hertgang genaamt de Vogelsang een stukje teulants genaamt den Verloren Kost 1725 (RA 151 fol.285); een stuk ackerland onder den Borne omtrent de Denneboomschehoeff genaamt den Verlooren Cost groot ontrent vier loopense 1748 (RA 104 fol.199); een parseel teulandt genaamt den Verlooren Kost 1785 (RA 173 fol.40v); Verloren Kost onder de Borne 1816 (GA 141); den Verloren Kost N.1854; B 1253 (b: 62.80).
Men besteedde ,zonder succes, vaak veel moeite aan dergelijk land ende bureu noemden het dan 'kostverloren, (verlies), verloren kost', (M. Schönfeld, 57).

VERSTEEGDENSERF

Een braak gelegen teelland genaamt Versteegdenerf of Krommenakker liggende over de straat N.1776; Versteegdenerf onder Borne 1816 (GA 141).
Een klein huisje of neerhuizinge met hof waar Aart Jansen Versteegde in woonde in 1747 (RA 157).

VERSTERREN LAND

Een perceel akker en groeslandt genaamt Versterrenslant in de Broekstraat in de Vogelesank 1788 (RA 175 fol.47).
Vernoemd naar de FN Versterren.

VERVOORT

Bij Vervoort op de Vossenbergh A 3186 = A 607 en 608.

VEULENSHOEK

Eenen camp hooylandt over het Wijboschbroek aan de riviere de Aa genaamt Veulenshoek 1752 (RB 10 fol.89v).
Een groep percelen waar met name de merries met hun veulens konden weiden.

VICARIELAND

Huys hof boomgaert ende lande daer aen liggende onder Lutteleijnde andere zijde het Vicarijelandt 1659 (RA 79 fol.133); twee stukken aartappelen in het Vycarijeslant in de Beemt 1762 (RA 163 fol.237).

VICARIETIEND

Twee perceeltiens lants gelegen in Vycaryethiende groot een hont 1662 (RvS).

De Theologische Faculteit van Leuven bezat in Schijndel de grote tienden. Een onderdeel van de tienden waren de zgn. vicarietienden, de tienden behorende bij het vicariaat, waarvan de plaatselijke pastoor de inkomsten genoot.

VIER BUNDERS

Al het elzenhout op de erfenis genaamd die Vier Buenre in die Hermaelschehoeve 1396 (BP 1180); den Nuwenacker aldaar bij die Vier Buenre 1442 (IS 15); buunder wei met houtwas int Hermalen in die Vierbuenre 1470 (BP 1239); aent Elschot op die Hesackerschesteghe geheiten die Vier Buenderen 1545 (RA 43 fol.112); een camp hoijlant genaemt de Vier Buender oft Seven Buender overt Broeck ene zijde de Vergulden Camp andere zijde de Drie Buender enen einde Kelderscamp 1670 (RA 82 fol.155); een perceel houtbosch beplant met opgaande bomen en hakhout onder Elschot op de Steegd genaamd de Vier Buenders N.1816; de Vier Bunders N.1888; A 1728-1734 (w: 1.26.00); de Vier Buunder (vm); A 1697-1727.

Oppervlaktemaat: 1 bunder was vooral in zuidelijk Nederland groot 400 roede, 1 roede = 20 voet à 37,67 cm. (A 1697-1734 = 6.34.06).

VIERENTWINTIG BUNDERS

Vierentwintig Buunder (vm); E 2123 (ged).

Oppervlakte: 1 bunder wordt thans gelijkgesteld met 1 ha.

VIER GEMALEN

Gemeynt ende heyden van Viergemaelen 1423 (LB); sRodenhoeve in die Viergemaelen 1473 (BP 1242); drie buenre gemeijnte voer en aen die missen Peter Evert Bosch tussen die gemeijnt geheijten die Vier Gemalen en die erve geheijten Bockelaer strekkende van den Grooten Willigen staende achter heer Jans Roervershecken totten weege toe 1501 (BP 1269); aent Lutteleyndt by die Vier Gemalen 1544 (RA 43 fol.95v); van twee kampen gelegen int Wout achter het Donckerwout onder de Vier Gemalen 1648 (CvB); binnen de prochie van Schijndel inde Viergemaelen ter plaetse genoemt den Boterhoeck 1658 (RA 77 fol.50v); de Vier Gemalen 1966 (CS-141).

Gelegen in het grensgebied van Schijndel met St.Michielsgestel, Boxel en Sint-Oedenrode; dit gebied viel onder vier jurisdicties (rechtsgebieden). Gezien de attestatie uit 1648 komt blijkbaar naast dat van de Bodem van Elde ook een Viergemaelen voor in het grensgebied met Berlicum, Den Dungen, Middelrode en Schijndel.

VIER GEMALENVELDJE

...dat den reen off limiet tussen Scyndel ende Berlicum belangende de weerlycke jurisdictie soude wesende gehouden off gekent vanden Gestelsschen Tooren op het Viergemaelenveldeken ende vandaer op de schouwe van de huysinge der Nonnenboschhoeve 1643 (NvdH 11 fol.176); een huis in den Borne int Liessent belendende het Viergemaelenveltgen 1653 (CvB); 't Viergemaleveltje 1757 (JW); het Viergemaalensveldtjen 1803 (HV); Viergemalenveldje onder de Borne 1816 (GA 141).

Veldje gelegen in het gebied nabij de Nonnenbosschehoeve; (zie kaart figuratief J. v.d. Weijer, 1757).

VIERHURKSTUK

Land dat Vierhoernicstucke op ten Apelteren 1413 (BP 1188).

Een ho(o)rnik, hoernik of hurk is een uithoek, een verder af gelegen terrein. Hier zou het dan om vier hoeken gaan of is het perceel qua vorm vierhoekig ?

VIER LOPENSEN

Een braek teullant int Hermaelen genaemt de Vier Loopense groot ontrent vijff loopense 1773 (RA 167 fol.360).
Loopense is een landmaat.

VIER MORGEN

Een buunder beemd bij die Vier Mergen 1459 (BP 1228); enen camp gheuoempt die Vier Merghen 1552 (RA 45 fol.29v); eenen halven mergen hooijlandt van ouds genaemt de Vier Mergen onder de gehugte Elschot 1790 (RA 177); de Vier Morgen in Elschot 1816 (GA 141); een perceel hooi- en weiland onder Elschot in de Liekendonk genaamd de Vier Morgen N.1821.

Oppervlaktemaat : 1 morgen = zoveel land als men met een span ossen in een morgen ploegen kon, niet nauwkeurig te omschrijven.

VIER STREPEN

Land die Vier Strepen 1394 (BP 1180).

Vier identieke percelen in de vorm van lange stroken land.

VIER UITERSTEN

Aan de Vier Uitersten N.1883; B 913 (hu: 03.72); de Vier Uitersten (vm); B 919-922 (4 huizen).

Betreft 4 huizen gelegen nabij de grens met St.Michielsgestel en Den Dungen; ook bij het kloostercomplex van de Zusters van Schijndel lagen vier van die huisjes met dezelfde naam.

VIER WILGEN

De Vier Wilgen in Elschot 1816 (GA 141); een stuk bouwland onder Elschot genaamd de Vier Wilgen N.1833.

Benoeming naar het voorkomen van vier wilgen (salix).

VIJF AKKERS

De Vijf Ekkers (vm); C 1581-1592

Een ongelijk aantal van vijf akkers, die mogelijk qua vormgeving wel identiek waren ?

VIJFKAMPKE

Een hoijsbeemtje genaamt het Vijfkampken over de Aa 1717 (RA 131 fol.96).

Een hooilandperceel bestaande uit vijf kleinere percelen.

VIJF LOPENSEN

Een perceel akkerlant onder Elschodt aen den Kruysweg genaemt de Vijff Loopense dog in grootte anderhalff loopense 1773 (RA 167 fol.327).

Een lopense is een landmaat.

VIJVER

De Vijver (vm); E 2123 (ged).

Op deze plaats heeft in het verleden een ven gelegen (vm 25).

VILDERSHOEK

De Vildershoek N.1888; B 1482, 1794-1795 (b, w: 78.80).

Een perceel in eigendom of bezit van een viller. Een viller is iemand die huiden vilt, schoonmaakt, in een looierij.

VILTSLAND

2½ Buunder land Viltslant 1485 (BP 1254).

Vilt in de vorm van een PN. of bijnaam; mogelijk van iemand die vilt maakt; vilt is stof van door elkaar gewerkte vezels of haren.

VINKEL

In Vinckel 1320 (HH 125).

Vink is een oude benaming voor een soort slechte turf de zgn. 'witte turf ofte vincken'. (Buiks 1990:205); ook bestaat 'vinke' als benaming voor de liguster of maagdenpalm, een begroeiingsnaam dus (van Berkel & Samplonius 1989:188).

VISKAMPKE

Drye eyckenboomen int Vischkempken tot Schyndel by den leger int houden ende snoyen bedorven 1603 (RANB 1 inv.nr.409); het Vischkampke en het Westerbeemdje N.1842; A 244-246, 250 (ho: 54.70).

Perceel gelegen met twee zijden aan de Aa, een gunstige plaats om te vissen. Het vermoeden bestaat dat de Clarissen in Den Bosch het Viskampje tot hun eigendommen rekenden, want het staat als zodanig geregistreerd in hun rekening van 1603.

VISVIJVER

In de Beemt aan de Visvijver 1787 (RA 256 map 4 fol.17); twee akkers teulland en een akker met groeskanten hagen en busselen schaarhout onder den gehugte van het Weijbosch in de Harde Beend, den Steenhoven off Visvijver genaamt 1800 (RA 216 fol.205v); een perceel houtbosch onder Elschot genaamt de Vischvijver 1817 (PB); de Visvijver ; C 2394-2395 (w: 13.30); D 372-373, 378-380 (b, w, wa: 1.81.4); E 1205-1210; weiland en weg aan den Vischvijver in den Beemd 42 a 40 ca – 1910 (HB 1528 fol.9a) E 1211-1212; in den Vossenbergh genaamt de Vischvijver 1911 (HB 1543 fol.25a) A 774-775 44 are 90 ca. .

Een vijver die dienst deed als visvijver. Een andere benaming is 'weijer'.

VLAGHEIDE

De Vlagheide N.1845, 1865, 1871, 1887; D 1489, 1515 (he: 2.4.80); heide met dennen ter plaatse de Vlagheide bij de Koeving 1900 (HB 1314 fol.5a) D 2592.

De heide waar plaggen werden gestoken; een vlag is een dunne zode met de vlagzeis gehakt om als strooisel te dienen in de stal; gemengd met stalmest werd die later op het land uitgestrooid.

VLAGLOOP

De waterleiding no.23 genaamt Vlag- en Meerloop aanvangende in de Vlagheide grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D no.2037/2038 loopende door de Vlagheide en meer en de Rijdloop grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.79/508 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 3801/3801 meter 1881 (NAA inv.nrs.402-403). Bij herleiding blijkt het volgende: D 2037 = D 1515.

De waterloop in de Vlagheide.

VLASBEEMD(EN)

Ses ackeren teulands onder het Lutteleynde in de Elt genaamt de Vlasbeemt 1747 (RA 104 fol.110); de Vlasbeemden 1757 (JW); zes akkers teulland genaamt de Vlasbeemdt onder Lutteleijnd ontrent het Eldt 1790 (RA 177); een perceel teelland genaamt de Vlaschbeemd 1808 (RA 301).

Oorspronkelijk een beemd waar vlas werd geroot, vgl. de naam Rootnest.

VLASKUIL

Vlaskoul (vm); C 106, 1139 (ged).

Kuil waar vlas werd geroot; op dit perceel lag een kuil van ca. 15 x 25 m. en ca. 2 meter diep, waarin altijd water bleef staan; een kuil die niet uitdroogde.

VLASLAND

Land dat Vlaslant 1411 (BP 1187).

Land bestemd of gebruikt voor de vlasteelt, waar dus vlas op verbouwd werd om later linnen van te maken.

VLASSTUKSKE

Uit land dat Vlasstucskan aan den Groenenwech 1410 (BP 1186).

Een klein perceel bestemd voor de vlasteelt.

VLEUGEL

In de Houtert het eerste perceel genaamt de Vleugel met de Steege daer nevens 1742 (RA 103 fol.155); drie stucken teulants aen malcanderen gelegen onder Elschot genaamt den Vleugel 1744 (RA 156 fol.5v); akker teelland met den dijk onder Elschot genaamt den Dreefakker gelegen naast de Vleugel 1809 (RA 301); perceel bouwland onder Elschot in de Heikampen genaamt de Vleugel N.1828; de Vleugel N.1900; A 422, 2672 (b: 64.60). Bij herleiding blijkt het volgende: A 2672 = A 436.

Waarschijnlijk benoemd naar de vorm van de aangrenzende percelen, A 430 - 434, die gezamenlijk de vorm hebben van een vleugel van een vogel.

VLEUGELAKKER

Vier akkers waaronder de Vleugelakker en Dreefakker onder Elschot 1801 (RA 216 fol.282); een perceel bouwland onder Elschot in de Grootte Heikampen genaamd de Vleugelakker N.1830; de Vleugelakker N.1834, 1836, 1849, 1884, 1905; A 422 (b: 64.60), 426 (b: 56.00), 429-430 (b: 59.40); de Langakkers of Vleugelakker N.1881, 1898; A 423-424 (b:1.3.20).

Gelegen nabij de vleugel.

VLEUTENSAKKER(TJE)

Bouwland met de gehele weg onder Broekstraat in de Weikamp genaamd Vleutesakkertje N.1824; Vleutensakkertje N.1837; C 788-789 (b, we: 23.85); Vleutensakker N.1893; D 727 (b: 1.18.90).

Benoeming naar de PN van der Vleuten;

VLIEGENDE KIKVORS

Erfje de Vliegende Kikvorsch onder de Borne 1816 (GA 141).

Hebben we hier te maken met een uithangbord van een herberg zoals bv. ook het 'Vliegend Hert' of 'het Vliegend Paard' ?

VLIEGVELD

Het Vliegveld bij de spoorwegovergang te Eerde 1945 (NAA 1930 – 1960 inv.nr.1126).

Het door de Geallieerden in het najaar van 1945 aangelegd vliegveld ter hoogte van de Eerdse Bergen.

VIEGVELD WEG

De Vliegveldweg [vm].

Een van de wegen in het heidegebied de Vlagheide die is omgedoopt tot Vliegveldweg als herinnering aan het in de Tweede Wereldoorlog door de Geallieerden aangelegd vliegveld.

VLIERBOS

Onder dWijbosch op die Acker aen den Vlierboss 1554 (RA 45 fol.58).

Een in het oog springende vlierstruik?

VLOET

Een huis en hof en een streep lant die wech te Vlote bij Delsscot 1367 (BP 1175); tot die gemeynde Vloet die Aa 1569 (RA 51 z.f.); de Vloot 1757 (JW).

Het mnl. vloet betekent 'watervloed, overstroming' (Molemans, Overpelt, 347); waarschijnlijk een laag gelegen gebied.

VLOETMANSBEEMD

Ex Vloetmansbeempt 1465 (HH 130).

Afgeleid van de FN.

VLOETMANSKAMP

Huis erf hof aangslag samen tien lopensen in Delscot en Vloetmanscamp aldaar 1494 (BP 1264); ene hoijcamp aent Elschot genoemd Vloetmanscamp 1535 (CvB).

De FN Vloetman(s) was in de 15e eeuw bekend uit oude cijnsregisters.

VOETSEKOOP

Voetsekoop N.1886, 1903; D 1489, 1515 (he: 75.30); Jaantjes- of Voetsekoop N.1875; A 2378-2379 (b: 88.30).

Destijds aangekocht door een zekere familie Voets, een bijzonder oude Schijndelse FN die in de middeleeuwse cijnsregisters nog in gelatiniseerde vorm voorkomt onder 'Pedis'.

VOGELBRAAK

Een stuck aerlants geheyten Vogelbraeck inden Broecksendijck aenden Born 1533 (RA 41 fol.54); een stuck lants gheheiten Voegelbraeck 1546 (RA 44 fol.4).

De braak van de familie Vogels of een ontgonnen stuk waar veel vogels nestelen.

VOGELENZANG

Land ter plaetse den Vogelensanck 1655 (CvB); huijs schuer esthuijs hoff boomgaert ende lande daeraen gelegen in Schijndel in de Vogelsanck 1685 (RA 142); een hopveldeken gelegen in de Vogelsanck onder Schijndel N. 1726; den Vogelsang 1757 (JW); onder den gehugte Broekstraat genaemt de Voogelesank 1772 (RA 167 fol.81); Vogelensang

1803 (HV); te Gemonde onder Schijndel in de Vogelzank 1807 (RA 184 fol.20); Vogelenzang 1832 (kad); B 1223-1272; Vogelzang 1832 (kad); C 1 -116; de Vogelenzang N.1894; 1362-1364 (b, w: 81.70).

Laag gebied met struikgewas, goede plaats voor allerlei (zang)vogels (zie kaart figuratief 1757).

Achterste VOGELENZANG

Een perceel teullant den Agtersten Voogelesank omtrent twee loopense 1781 (RA 171 fol.26v); de Achterste Vogelenzang N.1852; C 36 (b: 62.50).

Voorste VOGELENZANG

Item een perceel teullant den Voorste Voogelesank groot omtrent drie en een halff loopense 1781 (RA 171 fol.26v); de Voorste Vogelenzang N.1852; C 18 (b: 36.70).

VOGELENZANGLAND

Seven loopense ackerlant in de Vogelsank ende neffens het Vogelsangslant 1695 (RA 132 fol.93).

Het land in de Vogelenzang.

VOGELKOOI

Een camp hoijlants van omtrent ses mergen gelegen achter de Vogelkooij aldaer 1621 (RA 87 z.f.).

Is hier misschien de Eendenkooi bedoeld?

VONDER

Hoge VONDER

Eenen camp hoylants over de Hooch Vonder ene einde die riviere van den Aa 1640 (RA 72 fol.68v); een halff campken hooijlants gelegen aen de Hoogh Vonder opte Steegde 1680 (RA 230 map 1); onder d'Elschot omtrent de Hooge Vonder genaemt Snavelscamp daer gemeenlick in wast acht karren hoys 1699 (RA 96 fol.41); een dagmaat hoylants omtrent den Hoge Vonder ene zijde seeckere beemdt genaemt den Hommelbeemdt ende voorts rontsomme de riviere d'Aa 1712 (RA 98 fol.124); aen dese zijde van den Hoogvonder 1743 (RA 155 fol.187); de Hooge Vonder 1779 (Tiendarchief).

Hoger gebouwd dan de doorsnee vonders ?

Verbrande VONDER

Aent Wijbosch by die Verborde Vonder 1526 (PAS 417); een cleijn sestersse landts aen die Verborde Vonder 1553 (RA 45 fol.40v); streckende van den gemeynen wech die men noempt aende Verborde Vonder metten andere eynde tot aen de gemeynt of strate van Schindel by der Capelle aent Wijboss 1571 (RA 52 z.f.); onder Wijbosch aen den Verboerde Vonder 1589 (RA 56 fol.3); onder 't Wijbosch aen de Verbrande vonder 1622 (RA 65 fol.190); in die Berisacker aenden Verbrande Vonder 1635 (RA 70 fol.60v).

Een vonder is een bruggetje, in dit geval een dat verbrand is, mogelijk vanwege een veenbrand of door vernielingen van troepen van Maarten van Rossem in 1512?

VONDERSTUK

Dat Vonderstuck nabij de Voert 1500 (PAS 417).

VOORAAN

Vooraan N.1900; C 2471-2476 (b, w, hh, og, we: 1.42.40).

Deze percelen grenzen aan het heidegebied; vanaf die plaats is men begonnen met de geleidelijke ontginning van een groot aantal percelen.

VOORDIJK

De Vurdijk (vm); E 2123 (ged.)

De dijk gelegen vóór de Zuid-Willemsvaart; z.o. Achterdijk. Deze dijk bedoeld als waterkering in tegenstelling tot de oudere dijkbenamingen.

VOOR(GE)LOOKT zie onder Gelooft

Land dat Voerloect voer Werner aen Delscot 1400 (BP 1182).

Geloekt staat voor : loekt, gelooft, afgeleid van mnl. geluken = (om)sluiten. benaming voor een individueel, uit de heide ontgonnen en rondom omheind perceel bouwland (Melotte-Molemans, 117), en dat voor het huis gelegen is.

VOOR(GE)LOOKTSEHOF

Uyt Voerloeschenhoff in Elscot 1500 (PAS 417).

VOORHEI

Voorhei (vm); A 669-681, 688-702; de Vurhei (vm); B 2277 (noordelijk deel van dit perceel).

Een stukje bouwland nog voor de heidepercelen gelegen van het heidegebied dat zich verderop in de Molenheide uitstrekte.

VOORHOF

Het Voorhof N.1875, 1905; D 1444 (17.80). Bij herleiding blijkt het volgende: D 2158 = D 1444.

Een klein perceel (driehoekig van vorm) aan de grens van St.Oedenrode; voor = vooraan gelegen.

VOORHOOFD

Het Voorhoofd onder Elschot 1816 (GA 141); het Voorhoofd N.1871; C 499 (b: 29.90).

Gelegen aan het hoofd van een akkercomplex, vooraan gelegen; bij een huis het gedeelte tussen het huis en de straat.

Ingenomen VOORHOOFD

Ingenomen Voorhoofd onder Weibosch 1816 (GA 141).

Ingenomen in de betekenis van verkocht voorhoofd. Veelal waren voorhoofden eigendom van de gemeente; plaatsen waar voorpotingen (bomen) waren geplant. Ingenomen = in dit geval ter ontginning verkocht.

VOORPOTING

De Voorpoting van de Steegschekampen N.1872; E 260 (vp: 16.20); Steuerwaldskoop en de Voorpoting N.1875; A 2015, 2371, 2379 (b, og: 2.10.70).

Benoemd naar begroeiing met bomen; van het recht van voorpoting is gebruik gemaakt; dit recht is reeds in de 15e eeuw verleend.

VOORSTE

De Voorste N.1896; D 1663 (b: 51.10); den Hongerhoek genaamd de Voorste 1901 (HB 1331 fol.37a) C 2471 en 2473-2476.

Vooraan gelegen (voormalig huisperceel) in een grotere akker.

VOORT

Opte Voert 1368 (FS); en huis erf hof en die Scerpacker aen die Voert 1382 (BP 1177); land waarop 't huis ter Voert te staan placht 1389 (BP 1178); land dat Wyerstuc en land Kayenhostat aen die Voert 1412 (BP 1187); elff lopensen bouwland die Brake aen den Borne strekkende tot de straat die Voert 1457 (BP 1227); aenden Born ter plaetse genaemt aen die Voert 1530 (RA 41 fol.4); huys hoff hostadt ende erffenisse daeraen gelegen met enen brouwerije daer op staende met der reetscappe vanden braugethau daertoe behoerende ter plaetssen genoempt den Boorn op die Voert 1549 (RA 44 fol.52v); twee loopense ondert Elschot op de Voirt 1677 (CvB); een acker teulants groot ontrent drie loopense onder d'Elshot op de Voirt genaemt het Heijlant N.1718; de Voort 1757 (JW); de Voort 1803 (HV); huis koestal schuur hof boomgaard en aangelegen akker- weilanden onder Elschot genaamd de Voort N. 1813; de Voort N.1886, 1893; A 1053 (hu: 08.85).

Schijndel bezat eertijds vele waterloopjes; zie daartoe de kaart figuratief van J. v.d. Weijer, anno 1757; daarin zijn verschillende voordden of doorwaadbare plaatsen geweest, waar later vonders of schoren gelegd werden. De ert-uitgangen kunnen ooit verborgen voorde - namen zijn! vgl. Haffert < Hamvoort.

VOORTSEBRAAK

Eenen halven buender ackerlants genoempt den Voortschenbraecke by de Voort 1474 (HC 196); enen halven bunder ackerlant genaemt de Voortschebraeke bij de Voort 1658 (RRG 75).

Een braak of perceel ter ontginning gelegen bij een voort.

VOORTSEHOEF

Voertshoeve in Eylde 1427 (FS).

De hoeve gelegen bij een voorde onder het Elde. Misschien is wel bedoeld de bij de Kaartsevonder die daar over een oude voorde lag.

VOORT(SE)STRAAT

Een loopense bouwland die Brake aen den Borne strekkende tot de straet die Voert 1457 (BP 1227); achter Eerde in die Voortschestraet aent Vechelsgat 1459 (HC 196); retro aen die Voirtschestraet 1499 (HC 196); uit 1/3 bunder hoijlant of beempt achter Eerde ter plaetse genaemt de Voortschestraet aent Vechelsse gat genaemt den Nijencamp 1658 (RRG 22).

De straat gelegen bij een voort of uitkomende bij een doorwaadbare plaats in een beek.

VOORVELD

Een akker zaadland van drie lopenzaads aan die Borne op den Gemeenen Akker genaamd 't Voervelt 1560 (IS 40); op die Gemeyn Ackeren geheyt tVoervelt 1567 (RA 50 z.f.); onder tLutteleyndt int Voorvelt 1639 (RA 72 fol.22v); in de Buender int Voorvelt 1641 (RA 72 fol.147v); drie loopense lants onder tLutteleijnde int Voorvelt by Bollenhof, hieruit te vergelden 21 st. aan de H.Geest te Schijndel en 2 ½ oirt stuyver cijns aan de abdi van Floreff 1654 (RA 77 fol.94v); 't Voorvelt 1757 (JW)

Het vooraan gelegen veld in tegenstelling tot bv. het midden - en achterveld. De adjectieven achter(ste) midden of middelste en voor(ste) komen heel frequent voor in de toponymie. Het vooraan gelegen veld redenerend vanuit het huis.

VORSTENBOSCH

Bij Vorstenbosch N.1890; D 1402-1403 (b: 31.70).

Benoeming naar een FN. Een perceel gelegen nabij de grond van de weduwe van Gijsbert van de Vorstenbosch, 1832 (kad).

VORSTENBOSCHBRAAK

Een brake teulants genoemt Vorstenbosschebraecke langs den Groenenwech 1702 (RA 146 fol.17); eene schoone braak teulants ses loopensaet onder 't Lutteleijnde teijnde het Steegskan genaamt Vorstenbosbraak 1746 (RA 104 fol.36); aen den Heycant genaamt Vorstenbossebraak 1748 (RA 157 fol.97v).

VORSTENBOSCHKOOP

Vorstenboschkoop N.1886; E 2123 (b: 50.20).

Vermoedelijk gaat het hier om een perceel dat destijds is aangekocht door Johannes L. v.d. Vorstenbosch, 1832 (kad).

VORSTERKAMP

In die Liekendonck genaempt den Vorstercamp 1582 (RA 54 fol.184).

Het stuk land van de plaatselijke vorster of gerechtsdienaar, de voorloper van onze veldwachters.

VOS

Een perceel ackerlants genoempt den Vos omtrent een loopensaet onder den herdtganck van den Lutteleynde 1664 (NvdH 15 fol.36); twee ackerkens teulant aen malcanderen onder het Lutteleynde ter plaetse genaemt de Vos groot omtrent drie a vier lopensen 1752 (RA 105 fol.170v); Twee akkers teulland onder Lutteleijnde naast het huis genaamd aan de Heijkant genaamd de Vos N.1753.

Een huisnaam mogelijk hier voor een bestaande herberg of vernoemd naar een FN (de) Vos.

VOSBEEMD

Twee buynder beempts geheiten gemeindelick den Vosbempt 1535 (RA 42 fol.29).

Een beemd vernoemd naar de vos die er voorkwam?

VOSKUIL

Een perceel akkerlant onder den gehugte de Borne genaemt de Voskuijl groot omtrent drie loopense 1773 (RA 167 fol.171v).

Genoemd naar de FN Voskuilen?

Achterste VOSKUIL

Eenen akker teullant onder de Borne genaemt den Agtersten Vossekuijlen 1774 (RA 168 fol.94).

Voorste VOSKUIL

Twee parceeltjens teullant aen malkander onder den Borne genaemt de Voorste Vossekuijlen 1774 (RA 168 fol.94).

Voor en achter duiden op de ligging van de percelen gezien vanuit een bepaald punt bv. vanuit de positie voor in het percelencomplex Voskuilen.

VOSENBERG

De Vossenbergh 1697 (RA 95 fol.110v); ter plaetse op Vossenbergh 1702 (RA 146 fol.41v); Hendrina Vuchts wed. Arn. v.d. Schoot getuijgt en verclaert te zijn geweest int Nieulant genoemt Vossenbergh N.1720; onder Elschot inden Vossenbergh aenden Schutsboom 1733 (RA 153 fol.119v); onder het Elschodt aen den Middelrooyendijk de Vossenbergh 1752 (RB 10 fol.75); Vossenbergh 1757 (JW); een braak teulland genaemt den Vossenbergh onder Elschot 1795 (RA 179); huis bestaende in 2 daglonerswoningen koestal schop hof boomgaard en aangelegen bouw- en weilanden onder Elschot genaemd de Vossenbergh N.1826; Vossenbergh 1832 (kad); A 594-866; de Vossenbergh N. 1834; A 629-630 (b: 65.40), 845 (b: 40.80); de waterleiding no.9 genaemd Vossenbergh aanvangende in den Vossenbergh grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie A no. weg/913,914 loopende door den Vossenbergh en Molenheide en den loop Middelrooyendijk grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie A no. 2686/2685 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 5064/5063 meter 1881 (NAA inv.nrs. 402-403); bouwland de Vossenbergh bij Vervoort 1905 (HB 1414 fol.8a).

Waarschijnlijk een benoeming naar vossen die daar hollen hebben gegraven. Opvallend is dat op veel Brabantse plaatsen de 'vossenbergen' aan de rand van de gemeente gelegen zijn.

Achterste VOSENBERG

By de Moleheijde ene zijde den Agtersten Vossenbergh 1747 (RA 104 fol.121); Agtersten Vossenbergh 1757 (JW); een perceel bouwland onder Elschot in de Vossenbergh genaemd de Achterste Vossenbergh N.1824; de Achterste Vossenbergh N.1871, 1897; A 663-665 (w: 84.50), 730-731 (b: 43.60).

Grote VOSENBERG

De Groote Vossenbergh N.1875, 1893; A 654-656 (b, w: 69.10), 806-807 (b: 65.80).

Kleine VOSENBERG

De Kleine Vossenbergh N.1875; A 732-733 (b: 58.50).

Middel(st) VOSENBERG

Bouw – en weiland Middel Vossenbergh 1910 (HB 1528 fol.4a) A 657-659.

Nieuwe VOSENBERG

Een perceel bouwland onder Elschot in de Vossenbergh genaemd de Nieuwe Vossenbergh N.1821.
Nieuw ontgonnen.

Oude VOSENBERG

Een perceel bouwland onder Elschot in de Vossenbergh genaemd den Oude Vossenbergh N.1821.

Voorste VOSENBERG

By de Moleheijde genaemd den Voorsten Vossenbergh 1747 (RA 104 fol.121); in den Voorsten Vossenbergh 1754 (RA 279 fol.36); akkerlant groot drie loopense 45 roeden genaemt de Voorste Vossenbergh onder den gehuchte Elschot 1790 (CvB); een perceel bouwland onder Elschot in de Vossenbergh genaemd de Voorste Vossenbergh N.1824; de Voorste Vossenbergh N.1871; A 821-822 (w, sb: 27.40).

VOSENHOL

Een perceel bouwland genaemd het Vossenhol N.1850.

De plaats waar vossen hollen hebben gegraven of gewoon een aanduiding van een terrein in het buitengebied.

VOSENKUILEN

De hoeve ten Vosculen 1426 (FS); de Vossekuilen onder Borne 1816 (GA 141).

Vossenkuil is identiek aan vossenhol (Verdam); klem of kuil om vossen te vangen (van Dale).

VRANKENAKKER

Eenen camp hoyvelts in Baxhoeff Vranckenacker 1568 (RA 51 z.f.); onder den Borne gemeynlick genoempt aen den Hovel Vranckenacker 1571 (RA 52 z.f.).

Afgeleid van de PN.

VRANKENHOF

Land Vranckenhof 1409 (SS).

VRESENKOOP

Vresenkoop N.1893; F 399 (he: 96.60).

VRESENLAND

Fresenland, Vresenland N.1887, 1888, 1897, 1902; V. 1985; C 1025-1032, 1033, 1034, 1036, 1038 (b, w: 2.76.70), 1041 (b: 39.30), 1048 (w: 13.40).

Afgeleid van de PN Laurens, Lauwerens > Lavrijns. In 1832 (kad) zijn bekend de kinderen van Willem Dielis Vresen (landbouwer) en Dielis Antonij Fresen (bakker).

VROUWENAKKER

Onser Vrouwenacker tot Scynle 1538 (RA 42 fol.85); seeker ackerlants genoemd den Vrouwenacker N.1701.

De benaming zal wel te maken hebben met het O.L. Vrouw - altaar of - gilde.

VROUW GRIENSVENSHOEVE

Seeckeren acker teulants met de scha(e)pskoije genoemd den Glory aengecoght van de gemeynte van Schijndel groot ontrent drie loopense neffens erve ene zijde Vrouw Griensvenshoeve 1697 (RA 233.3).

Een hoeve op de grens Schijndel – Eerde?

VROUWKENSBERG

Een akker teullandt met den Berg van teijnen ende ter zijde, houtwasse en verdere gerechtigheeden van dien groot ontrent twee loopense genaamt Vrouwkensberg binnen desen dorpe en gehugte voors. 1788 (RA 174 fp;/196v).

Een verhoging in het landschap, maar waar het element 'vrouwkens' naar verwijst is niet geheel duidelijk.

VROUWSTUK

Eenen acker onder Wijbosch in de Berisacker genoemd het Vrouwstuck 1692 (RA 94 fol.39).

Identiek aan Vrouwenakker?

VROUW WIJNANTSERF

Int Hermalen eenen acker genaemt Vrou Wijnantserff 1712 (RA 193 fol.168).

VROUW WIJNANTSKAMP

Eenen camp hoijlants vier en twintich loopensaeten lants ondert Elschot gemeynlycken genoemd Vrouwe Wijnantscamp andere zijde Uylenborchscamp 1665 (RA 80 fol.112); in de Liekendonck ene eijnde seeckere camp genaemt Vrou Wijnantscamp 1707 (RA 97 fol.165); eenen camp hooijlandt van ouds genaemt Vrouw Wijnantscamp int Elschodt competeerende de Heer van Lummen en in huur bij Goyert Peeter Goyaerts 1791 (RA 356 z.f.); een perceel hooi - en weiland onder Elschot genaamd Vrouw Wijnantskamp 1816 (GA 141).

Hier bedoeld de echtgenote of weduwe van een zekere Wijnand vgl het Vrouw Wijnantsslotje.

VROUW WIJNANTSSLOTJE [zie onder Groenendaal]

Op Wijnantshuysken 1603 (RA 87 z.f.); voor de poort van den huysinge van Vrou Wijnants aen den brugge aldair 1629 (RA 88 z.f.); de bovenhuysinge aldair 1629 (RA 88 z.f.); belending Vrou Wynantsslootje 1685 (RA 92 fol.30v); de huysinge van Vrou Smits genoemd Vrou Wijnantsslootie 1698 (RA 144 fol.104).

VROUW WIJNANTSSTREPEN

Ondert Lutteleijnde aen de Ceur ene zijde zijde Vrou Wijnantsstreepen andere zijde de Susters van Orthen in Den Bosch 1676 (RA 443).

Streep is een benaming voor langgerekte akkers.

VUGTSENAKKER

Vugtsenakker N.1875, 1884, 1889, 1900; C 1871 (b: 45.20); bouwland ter plaatse het Schoor genaamd Vugtsenakker 1900 (HB 1330 fol.6) C 2917.

Eigendom van Gijsbertus Vugts, bijenhouder te Schijndel (1832 (kad)).

VUGTSERF

Vugtserf N.1897; C 1454-1458 (hu, b, w: 1.66.98).

Vernoemd naar de FN. Een zekere Vugts was de oorspronkelijke eigenaar en in 1832 (kad) is dat Adriaan v.d. Schoot.

VUILENDIJK

Een huis en hof in Eilde in die Smeetsbrake tussen Willem Lodewijckss en den straat "den Vulendike" en strekkende van de Lutteleijndsestraat aen den Doerne tot een hof voornoemd 1396 (BP 1180), 1416 (BP 1189); in Eilde die Vuijlendijsck 1427 (BP 1195); huis en hof aan die Vulendijsck 1455 (BP 1225); onder Venishoeck aen den Vuylendijsck 1482 (HC 196); ontrent de plaets genaemt Vuylendijsck 1500 (PAS 417); vier lopensen onder Venushoeck aen den Vuijlendijsck 1658 (RRG 69).

Over het algemeen bedoelt men dan een slechte weg.

VUTERSBEEMD

Vutersbeemd N.1871; E 1409 (b: 30.50).;

Waarschijnlijk een verschrijving van Writers of Ruters?

WACHTHUIS

(Achter) het Wachthuis N.1890, 1900; D 1489, 1515 (db. he; 1.24.60), F 229 (b, db: 1.7.10); achter het Wachthuis 1900 (HB 1331 fol.36) D 2915; dennenbosch in de loophei bij het Wachthuis 2 ha.17a 20ca 1910 (HB 1528 fol.8a) F 470.

Het onderkomen van de (paarden)tramreizigers of van leden van de burgerwacht.

WACHTPOST

Dennenbosch gelegen ter plaatse het Heideveld bij de Wachtpost 1904 (HB 1389 fol.24); D 2825. Bij herleiding blijkt het volgende: D 2825 = D 1508a.

WAL

Bouwland aenden Wal onder Delschot 1463 (BP 1232); van Peter Janssengrave tot aenden Wal 1591 (RA 56 fol.59); elke grooten Walle aerden wel dicht staende met alderhande soorten van schaerhout gevlocht, voor perden beesten ende ander vee genoegsaem beheympt 1637 (RA 71 fol.134v); in de Houtert genoemt de Wal 1739 (RA 102 fol.201v); uit een perceel bouwland onder Elschot in den Houtert genaemt de Wal 1783 (HH); drie akkeren teullandt genaemt de Wal, overt Broek ene zijd een ene einde het Elderbroek 1790 (RA 177); de Wal onder Elschot 1816 (GA 141); de Wal N.1893, 1903; C 1264 (w: 32.20), 1270 (b, w: 72.10); de Wal (vm); C 1233-1240, 1244-1247.

Achterste WAL

De Achterste Wal N.1887, 1898; A 2019, 2020, 2022-2025 (b, w: 1.29.60), C 1188-1190 (b, w: 79.30).

Hoge WAL

Huis en hof by den Hoeghe Wal 1500 (PAS 417).

Rouwe WAL

Den Rouwen Wal 1546 (RA 44 fol.10v); verkoop van schaarhout van het perceel den Rouwen Wal 1772 (NA 11 fol.192); twee stukken teulland genaemt den Rouwenwal onder Borne in't Liesent 1807 (RA 184); vier percelen bouwland onder Borne genaemd de Rouwen Wal N.1818; den Rouwenwal bij het kadaster genaemd de Bosschen N.1842; B 618 - 620 (b, w: 76.00); Rauwenwal N.1873; B 542 - 543 (b: 31.80).

Een wal is een "houtkant", vnl. ter bescherming van het akkercomplex. Er waren ook wallen met een militaire functie.

Voorste WAL

De Voorste Wal N.1887, 1898; A 2016 (b, w: 1.59.00), C 1257, 1261 (w: 49.00).

Een ophoging of dijk langs de beek. Er werden niet alleen wallen aangelegd met een waterkeringsfunctie bij overstromingen, maar ook wallen voor min of meer militaire doeleinden.

WALAKKER(S)

In de Houtert genaemt den Walacker 1708 (RA 148 fol.15v); de Walakker N. 1875; C 1243 (b: 33.80); de Walakkers N.1889; C 1245, 1246, 1248, 1249 (b: 76.10).

De akker nabij de wal gelegen.

WALLOOP

De grondeigenaren die met hunne gronden langs den Wal – of Beekloop gelegen zijn worden verzocht den uitgeschoten grond te scheiden 1880 (NAA 420).

De loop bij het gebied de Wal.

WAMESTUK

Van het Wamistuck ende eenen hoerck daer teijnden opt Oetelaer in den Born; Gherit o.a. dat Wamystuck gelegen in den Born; Alit een stuck in sWrijtersbraeke en een int Wamistuck 1512 (IS 34); een stuck ackerlants op d'Oetelaer int Wamesstuck 1556 (CvB); onder den Born opt Oetelaer in die plaetsse genoempt dat Wambosstuck 1573 (RA 52); huys end ehoff met xiii lopensen onder den Born genoempt Waamberstuck 1582 (RA 54 fol.160)..

Moeilijk verklaarbaar; mogelijk een benoeming naar de vorm van een wame = wambuis ?

WANHORST

Een perceel land genaamt den Wanhorst onder Elschot 1807 (RA184); een perceel akkerlant onder Elschot in de Houtert genaamd de Wanhorst N.1816; de Wanhorst N.1835, 1851, 1853, 1854, 1876, 1901; A 2142 (b: 55.20), 2144-2146 (b: 1.3.90), 2147 (b: 31.30), 2159 (b: 39.10); ter plaatse de Houterdsedijk genaamd de Wanhorst 1900 (HB 1334 fol.67) A 2142.

Een horst is een lichte verhoging binnen een gebied met veel kreupelhout; wan in de betekenis van : te klein weinig, mankement, onnut; aldus percelen grond die weinig opleveren.

WARNESTIKKERSHOEF

Warnestickershoeve 1397 (FS).

De vraag is of het Wamestuk uiteindelijk hier niet van afgeleid is en verbasterd. Het zal wel verwijzen naar een oude FN Wannestikker.

WASBLEEK

Bouwland en boschje ter plaatse de Beemden van ouds genaamd Dagmaat thans de Wasbleek N.1893; E 1052, 1080 (b.: 39.00); bouwland tegenover de Wasbleek 24 a 90 ca 1910 (HB 1528 fol.15a) E 3628. Bij herleiding blijkt het volgende: E 3628 = E 1076.

De plaats van de bijenwasblekerij van kaarsenfabriek Bolsius.

WASGRAAF

Op den Keur den loop aan den Waschgraaf uit te diepen 1879 (NAA 419).

Oude WASGRAAF

Enige parcelen ackerlant schijdende op den Ouwen Wasgraeff groot ontrent drie loopense gelegen in de Broekstraet 1772 (RA 167 fol.131v).

Een graaf is een kleine gegraven waterloop. Hier een waterloop waarin voorheen gewassen werd of die in het verleden door het wassende water voor overlast zorgde ? Of heeft de benaming te maken met de wasbleek of het wassen van schapen?

WASSENBERGSAKKER

Van de Wassenbergsakker N. 1890; C 2783 (b: 47.30). Bij herleiding blijkt het volgende: C 2783 = C 2353 en men spreekt hier van Boerderij, Braakje en Wassenbergakker.

Benoeming naar de FN van de Wassenberg.

WASSENBERGSKOOP

Van de Wassenbergskoop N.1896; F 509 (he: 1.4.70).

Destijds aangekocht door v.d. Wassenberg, ter ontginning.

WATERHORST

Die gemeijne beempt ter plaetse geheijten die Waterhorst aen die Aa 1451 (BP 1221).

Het 'water' is hier de rivier de Aa; een horst is een hoger stuk zandgrond (vaak met kreupelhout begroeid); hoger gelegen beemd.

WATERLAAT

Een huis erf hof Scijnle aen den Wijbossche strekkende van Beel van Eirde tot een Waterlaet 1382 (BP 1176).

Een gegraven waterloop zoals er diverse waren in het dorp.

WATERLEIDING

In 1881 heeft men de leggers A en B aangelegd waarin alle waterlopen of waterleidngen beschreven staan. Ze zijn

verder uitgewerkt in dit glossarium. Voor een goed overzicht noemen we ze hier allemaal in de numerieke volgorde, zoals ze staan genoteerd in de beide leggers. Het zijn achtereenvolgens in legger A : 1.Lamelisdijk, 2 Veghelschdijk, 3. Weiboschbroek, 4. Weibosch-Hardenkamp en Steeg, 5. Weibosch, 6. Klein Broekje en Aardenburg, 7. Aardenburgsche Steeg, 8. Beemd-Heuvel-Slotje, 9. Vossenbergh, 10. Lieseind, 11. Woud-Lieseind, 12. Boschweg, 13. Sluiperman-Borne-Weidonk, 14. Oetelaar, 15. Wielsche Kamp, 16. Putsteegschenloop, 17. Roskampschenloop, 18. Langstraatschenloop, 19.Venusstraatschenloop, 20. Hermalen-Keur-Elde-Schootsche Hoef, 21. Elde-Hongerhoek, 22. Hermalen, 23. Vlag en meerloop, 24. Kleine Waterleiding, 25. Kleine Waterleiding, 26. Kleine Heiloo, 27. Nieuwen Heiloo; in legger B zijn het achtereenvolgens: 1. Knokert, 2. rivier de Aa, 3. Zeilkampjesbermsloot, 4. Middelrooischen Dijk, 5. Rijdloop, 6. Heikamp-Vogelenzang, 7. Rijd- Hei- en Beekloop, 8. Scheidingsloop.

Kleine WATERLEIDING

De waterleiding no.24 genaamd Kleine Waterleiding aanvangende in de Vlagheide en meer grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D no.2796/2886 loopende door zuid en oost van den Spoorweg en den Rijdloop grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.710/752 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 2550/2550 meter 1881 (NAA inv.nrs.402-403); de waterleiding no.25 genaamd Kleine Waterleiding aanvangende bij den provincialen grindweg en W 686 grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.686/686 loopende door zuidwest van den spoorweg en in den Kleinen Heiloo grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie F no.224/231 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 2663/2663 meter 1881 (NAA inv.nrs.402-403). *Identiek aan waterloop. Zo kende men eind 19e eeuw een legger van wegen en waterlopen, waarin het gehele wegen en bekenstelsel gedetailleerd werd beschreven.*

WATERLOOP

De Waterloop onder kadasternummer A 2686 dat bij herleiding A 575 blijkt te zijn.

WEDERWORREND

Twee percelen weiland genaemt de Wederworrend N. 1861.

Een moeilijk te verklaren naamgeving. De weder-waarheid of onwaarheid? Zou het iets met een vroegere vererving te maken kunnen hebben en is het een volksironische uitdrukking ?

WEDUWE

Beemdje after die Weduwe 1476 (BP 1245); uit een halve bunder weide genaemt die Wedue 1507 (HH 133); een stuck landts geheiten die Wedue 1549 (RA 44 fol.61); aent Wijbosch genoempt dat Weeuke 1564 (RA 50 z.f.); saetlants ondert Wijbos in de Weu 1662 (RvS); onder Wijbos in de Berisacker genaemt de Weu 1717 (RA 149 fol.349); een acker teulants int Wijbosch in de Wewen genaamd Berisacker 1745 (RA 104 fol.7); uit eenen halven bunder genaemt die Weduwe 1783 (HH 165); een braak teulland groot omtrent drie loopense genaemt de Weuw of Crommenacker 1808 (RA 139 fol.1); een perceel akkerland onder Weibosch genaamd de Weeuw N.1816; de Weeuw N.1871, 1877, 1904; E 1529, 1533 (b: 1.0020), 1530 (b: 33.90); bij de Weduwe N.1888; A 861-863 (w: 61.20).

Benoeming naar iemand die als weduwe bekend stond.

Voorste WEDUWE

Een perceel ackerlant groot omtrent drie loopense onder den gehugte Weijbosch genaemt de Voorste Weuw 1772 (RA 167 fol.139v).

Het vooraan gelegen perceel.

WEDUWE VOETS

Bouwland tegenover Weduwe Voets in Wijbosch 1910 (HB 1528 fol.16) E 1525.

Het perceel gelegen tegenover dat van de weduwe Voets.

WEDUWVROUWKE

Een perceel beplant met hakhout met den halven weg aan de westzijde tot het kanaal het Weduwvrouwke 1904 (HB 1399 fol.49) E 2189-2190 en 2739. Bij herleiding blijkt het volgende: E 2739 = E 2198.

Vgl. de weduwe.

WEEGSKE

Land dat Weechsken naast dat Dic Horstken en naast die Vier Strepen 1394 (BP 1180).

Een dialectische vorm voor weggetje.

WEERDSEBRAAK

Penes die Voirt die Werdschebrake 1499 (HC).

Werd, waard of weert duidt in Brabant meestal op laagliggend land dat vaak onder water loopt (v.Berkel & Samplonius 1989:48).

WEERSTREPEN

Braak teulland genaamt de Weerstreepen onder Elschot 1795 (RA 179).

Strookvormige stukken land die dwars (in tegenovergestelde richting) op andere percelen zijn gesitueerd.

WEERT

Twee van den Weerstrepen 1573 (RA 53 fol.12v); negen percelen weiland genaamd bij van Weerd N.1861.

Arnoldus van Weert, landbouwer te Schijndel, bezat in 1832 zes huizen, 1832 (kad).

WEERTEPADJE

Van Weertepedje (vm); tussen D 1656 en 1658.

Het padje naast of in de richting van C. van Weert uit Wijbosch.

WEERTSHOEFKEN

Een stuck lants onder den Born geheiten Weertshoeffken aen den Scutboem met bijden eijnden genoempt die Molenheijde 1561 (RA 47 fol.53).

Mogelijk een vernoeming naar de FN van Weert.

WEERTSLAND

Van Weertsland N.1904; C 2419-2422 (b, w: 73.00); bouw – en weiland ter plaatse den Hongerhoek genaamd van Weertsland 1904 (HB 1394 fol.64a).

Eigendom van Johannes Eijmbert van Weert landbouwer in Schijndel, 1832 (kad).

WEG

Een huis en hof en een streep lant die Wech te Vlote bij Delsscot 1367 (BP 1175); den gemeynden Wech als men van Scyndel ten Bos reist 1541 (RA 43 fol.20); bouwland langs den weg naar Toon van Oorschot 1910 (HB 1528 fol.8a) F 61.

Een streep land, een smal perceel waarop het recht van overpad van toepassing was. De openbare weg als verbinding tussen twee plaatsen.

Brede WEG

D'n Breje Weg (vm); B 1145.

Grote WEG

Den Grooten Wegh 1757 (JW).

De belangrijkste weg in een gebied, thans de Hoofdstraat, tussen Boschweg en de Plein, die in het verleden namen droeg als de Grotestraat en de Rechtestraat; een rechtstreekse noord - zuid - verbinding dwars door het dorp.

Harde WEG

Die Haerdewech 1421 (FS).

Een harde ondergrond of misschien de weg die leidt naar de Harde Beemden.

Hoge WEG

Land aen den Hogen Wech in dat Lutteleijnde 1389 (BP 1178); den Hoeche Wech 1632 (RA 62 fol.53)..

Vgl. De Hoogstraat in sommige plaatsen in de omgeving.

Kromme WEG

De Kromme Weg (vm); B 1085, 1195.

Vormaanduiding.

Lage WEG

Tot die Legen Wech 1427 (FS).

Vgl. de Lage Straat of Laagstraat.

Nieuwe WEG

Huis schuur erf tuin ter plaatse genaamd de Nieuwenweg 1907 (HB 1455 fol.192) D 3623. Bij herleiding blijkt het volgende: D 3623 = D 233.

Nieuw aangelegde weg.

WEGAKKER

Teullandt in de Beemden de andere zijde de Wegakker 1791 (RA 177 fol.126v).

Een akker pal aan de weg gelegen.

WEI

De Wei, N. 1871, 1876, 1879, 1880, 1894; A 758, 759 (b, w: 64.20), B 1366, 1367 (w: 1.3.00), C 138 (b, w: 63.50), 503, 504 (w: 50.60).

Grasveld voor het weiden van vee; naam voor grondgebruik gebezigd als toponiem.

Grote WEI

De Grootte Weide N.1892; E 2600 (w: 1.23.30); de Grootte Weide aan den Rooischendijk 1900 (HB 1328 fol.21) C 375-378; over het spoor tegenover de Grote Wei 1911 (HB 1543 fol.26a) F 639 1 ha 19 are 50 ca.

Benoeming n.a.v. de oppervlakte in vergelijking met andere weilanden.

Hoge WEI

Den Born geheiten den Hoech Weij 1550 (RA 44 fol.102); eenen camp inden Erdenborch genoemd de Hooge Weyde 1631 (RA 67 fol.337); een campken hoijlants ondert Wijbosch gemeynlicken genoemd het Baeryxken ene zijde de Hoochweij andere zijde de reviere van der Aa andere einde den Crommenbeemt 1653 (RA 77 fol.6v); in de Houtert genaemt de Hooge Weijde 1709 (RA 98 fol.5); de Hoog Weij 1757 (JW); Hooge Wei onder Elschot 1816 (GA 141); hooi- en weiland onder Elschot in de Liekendonk genaamd de Hooge Weide N.1822; de Hoog Weide N.1849; E 35, 37, 38, 40-44 (: 3.86.80).

Hoog gelegen; dit perceel lag inderdaad 4 à 5 meter hoger dan de omgeving.

Oude WEI

De Oude Wei(de), N. 1868, 1877, 1897; A 758, 759 (b,w: 64.60), B 1304, 1308, 1370, 1371 (b, w: 1.45.60).

In het verleden in gebruik als weiland.

Rouwe WEI

Het andere einde de Rouwe Weij 1788 (RA 175 fol.95).

Rouw in de betekenis van ruig en sterk begroeid.

WEIAKKER

Den Weijakker 1789 (RA 257 map 3).

Een akker bij de weiden of een perceel dat van weiland is omgezet naar akkergrond.

WEIDONK

De kamp genaamd Wijdonc in Eilde 1370 (HGB); 1/6 Deel in de kamp die Wydonc in den Bodem van Elde naast 't erf die Merendoncschoeve 1411 (BP 1187); een weiland die Weydonck aan die Oetelleer 1472 (BP 1241); onder den Borne genaempt die Wijdonck 1564 (RA 50 z.f.); eenen acker teulland met een driesken daer teijnden aengelegen op d'Oetelaer ter plaetse genoemd in de Wijdonck N.1674; vijf ackerkens teulants onder den Borne ter plaetse in de Weijdonck genoemd den Thuyt 1711 (RA 98 fol. 120v); een campke hoijlants gelegen in de Weijdonck ontrent drie karren hoijgewas N.1722; de Weidonk onder Borne 1816

(GA 141); Weidonk 1832 (kad); B 1861-2035; bouwland onder Borne genaamd de Weidonk en geheten den Buisselkuil N.1834; B 2135 (b: 21.80); de Weidonk N.1841, 1880; B 2111 (b: 51.90), C 943 (b: 28.90); Weidonk, (vm); B 1861-1913, 1919, 2055-2075, 2077-2080, 2095-2100.

Een donk is doorgaans een zandige verhoging uitspringend in een moerassig gebied.

Grote WEIDONK

Bouwland en weiland genaamd Groot Weidonk 1905 (HB 1414 fol.61) B 1975-1984.

Kleine WEIDONK

De Kleine Weidonk 1903 (HB 1364 fol.6a) B 2706. Bij herleiding blijkt het volgende: B 2706 = B 1895.

Voorste WEIDONK

Eenen camp hoijlants genoemt den Vorste Weijdonck 1653 (RA 77 fol.27).

WEIDONKEN

De Weidonken (vm); B 1997-2009;
De hoger gelegen weilanden.

WEIJER

Een buunder land Rutghersbuenre in die Scoetschehoeve tussen Colenbuenre en Jacobsbuenre en strekkende van Rutgher Janss van der Voert tot op den Damme van den Wyer 1382 (BP 1177); een groesvelts beneven den Wyer 1600 (RA 60 fol.9v).

Weijer is de gebruikelijke benaming voor vijver.

WEIJERHOF

Drije lopensen land den Wyerhof in d'Elschot 1438 (BP1208); drie lopense land Wyerhof 1466 (BP1235).
Een hof of tuin gelegen nabij een weijer of vijver.

WEIJERSTUK

Land dat Wyerstuc 1389 (BP1178); land dat Wyerstuc en land Kayenhostat aen die Voert 1412 (BP1187).
Een perceel grond nabij een weijer.

WEIHOEVE

Bouw- en broekland in Eerderwaut bij erf die Weijhoeve 1437 (BP1207); beemd bij die Beijtelshorst bij beemden die Weijhoeven 1491 (BP1260); tusschen erffnisse genoemt die Weyhoeve 1614 (RA 63 fol.180); in Keijzerscamp onder tWijbosch over tBroeck ene zijde beneven die Weijhoeven 1619 (RA 65 fol.3).

De Weihoeven lagen op de grens Schijndel – Heeswijk.

WEIKAMP

Weydecampe in Eerde 1369 (HGB); uit een kamp genaamd Weijcamp Den Wijcamp bij de Hoeve gelegen 5½ mergen 1662 (RvS); int Agters Hermalen van outs genoemt de Weycamp 1711 (RA 148 fol.174v); twee ackers teulants alhier int Achterste Hermalen gelegen genaamt den Weijcamp N.1721; de Weijcampen 1757 (JW); drie akkeren teullant onder den Borne genaemt den Weijkamp off Jan Bartelslant ses loopense 1776 (RA 212 fol.4); een kamp de Weijkamp wordt genoemd gelegen onder Lutteleijnde ontrent den Hongershoeck 1789 (CvB); eenen camp hooijlandt genaamt de Weijkamp onder Lutteleijnde 1802 (RA 182); Weikamp 1832 (kad); C 691-867; de Weikamp N. -1851, 1870, 1889, 1890; C 280, 286 (b: 1.35.00), 693, 694 (b: 82.80), 774, 775 (b: 83.30), 1256 (w: 36.70); de Weikamp (vm); C 707-720 (); Weikampen (vm); C 691-756; de Weikamp bij Bertus Timmermans 1903 (HB 1360 fol.35a) C 848-849; de Weikamp bij Schellekens 1903 (HB 1360 fol.34a) C 816, 1820.

De kampen of jongere ontginningen in een voormalig broekgebied bestemd als weiland.

Achterste WEIKAMP

De Achterste Weikamp N.1873; C 270, 271 (b: 42.70).

Grote WEIKAMP

Landerijen gelegen in de Grooten Weijkamp onder den gehugte Lutteleijnde overt Elderbroeck 1791 (RA 356 z.f.); de Grooten Weikamp N.1889; C 799-802 (b: 96.00).

Kleine WEIKAMP

De Kleine Weikamp N.1870, 1890, C 272, 274 (b: 65.50), 788, 789 (b: 23.85).

Middelste WEIKAMP

De Middelste Weikamp N.1873, C 848, 849, 948, 949 (b: 82.00).

Voorste WEIKAMP

De Voorste Weikamp N.1873, 1879, C 693, 694 (b: 82.80), 747-749 (b: 1.6.90).

WEIKE(S)

Een braeke teulants in de Houtert genaamt in de Weijkes 1723 (RA 151 fol.107); het Weike onder Borne 1816

(GA141); de Weikens onder Elschot 1816 (GA141); een perceel bouwland onder Borne in de Vogelenzang over de straat genaamd het Weike N.1822; een perceel bouwland onder Lutteleinde in de Schootschehoef genaamd de Weikes N.1830; het Weidje op den Wal N.1889; C 1253 (w: 34.00); de Weidjes N.1871; A 1394, 1395 (w: 42.80).
Verkleinwoord of diminutief van wei.

Korte WEIKES

Weiland de Korte Weitjes achter de Wasbleek 1910 (HB 1528 fol.9) E 1056-1059.

WEIVELDEN

Weivelden onder Borne 1816 (GA141).

WELT EMBERTSKAMP

Welt Embertskamp onder Elschot opte Stege 1642 (RA 72 fol.195).
Vernoemd naar een PN.

WELTENS

Twee ackeren teulants aan malcanderen gelegen op de Steeg genaamt de Weljens 1746 (RA 104 fol.55).

WELTENSKAMP(KE)

Onder Delschot streckende vanden campen genoemt Ravens en Weltenscampen 1595 (RA 58 fol.40v); seecker campken lants gemeijnelyck genoemt Weltencampken ene einde de Steegh 1658 (RA 79 fol.63).
Afgeleid van de FN Welten.

WERELD

Eene schoone en wel ter nering bekend staande en van ouds genaamde herberg "de Weerelt" wordt verkocht 1753 (CvB); de Waerelt 1761 (RA 163 fol.110); erf de Wereld onder Elschot 1816 (GA141); nabij de Wereld aan een zijde aan het Varkensstraatje N.1836; A 886, 887 (b, ho, w, tu, bg: 43.38).
Herberg en brouwerij aan het Varkensstraatje (thans Houtstraat). De benaming 'de Wereld' komt veel voor bij herbergen en brouwerijen (Uithangtekens, blz. 3-5 deel II).

WERSENBOS

Uit een stuck land te Scijndelle genaamd Nieuwe Lande bij het land genaamd Werssenbosch 1407 (IS19).
Werse = een aftreksel met suikersap, afgeleid van werse (weerse, worse) = stroopachtig aftreksel bierbrouwerij uit hop en gage (Verdam, -2310); gagebos waaruit werse werd gewonnen; of duidt de benaming op een PN.?

WERSGRAAF

Tot den Wersgraef toe op die Crom Willighen 1599 (RA 59 fol.199).

WESTELAKENSKAMP

Westelakenskamp N.1901; A 2096-2100 (w: 1.27.26);
Afleiding van de FN van de Westelaken uit Den Dungen en St.Michielsgestel.

WESTERBEEMDJE

Het Vischkampke en het Westerbeemdje N.1842; A 244-246, 250 (ho: 1.6.70).
Vooralsnog moeilijk te verklaren. Een beemdje ten westen van een ander perceel gelegen?

WETEMANS

Bij Wetemans N.1888; A 804, 805 (b: 82.80).
Bekend zijn Jan en Cornelis Wetemans, geboren te 's-Bosch en wonende in Schijndel rond 1890.

WETERING

Onder de jurisdictie van Schijndel onder de prochie van Gemonden ter plaetssen geheyt aende Weteringe 1614 (RA 63 fol.155); de Wetering N.1894; C 1670, 1693 (b: 1.15.40); Wittering (vm); C 2056.

Nieuwe WETERING

De Nieuwe Wetering N.1851; C 794-796 (b, w: 62.30); den waterloop beter van onkruid te zuiveren bij het Pontveerhuis en aan de Nieuwe Wetering 1877 (NAA 417).
Nattig land of land gelegen aan een afvoersloot?

WEVERSAKKER

Eenen acker teulants geheyten den Weversacker 1642 (RA 72 fol.189).

WEVERSBRAAK

Ex domo et orto Weversbrake 1406 (HH 127)..

WEVERSLAND

Weverslandje, Weversland N.1865, 1866; D 1061, 1062 (b, hu: 22.00).

Beroepsnaam; grondeigenaar 1832 Johannes v.d. Heuvel van beroep wever.

WEZELENBOS

Land op den Weselenbossche 1389 (BP1178); land op den Weselenbossche aan de weg die loopt ten Appelteren wart 1400 (BP1181); aen dWybosch een akker den Weselenbosch 1463 (BP1232); uit een akker onder Weselenbosch 1507 (HH133); die Gemeyn Ackeren aenden Weselenbossche 1547 (RA 44 fol.6v); ex domo et orto penes Weijbos et ex agro penes Weselenbosch 1783 (HH165).

Het element 'weselen' laat zich moeilijk verklaren. Is het toch gebonden aan een PN?

WIEL

Hoeve ten Wiel 1368 (FS); bouwland langs den Houterdschendijk en aan Baksdijk nabij Johannes van de Meerakker genaamd de Wiel 1909 (HB 1497 fol.84) A 2017, 2570-2571, 3397. Bij herleiding blijkt het volgende: A 2570-2571 = A 2371-2379 onder de Molenheide, A 3397 = A 2052 bij de Baksdijk.

Wielen ontstonden door dijkdoorbraken; bekende voorbeelden hiervan zijn de vele resterende wielen aan de Poeldonksedijk in Den Dungen.

Kromme WIEL

Den Crommenwiel 1802 (HV).

Vormaanduiding.

WIELBOS

Wielbosch N.1852; E 1772 (b: 48.00). Bij herleiding blijkt het volgende: E 2772 = E 1957.

Bos bij of op de plaats van een wiel = dijkdoorbraak, ondergelopen land of van de familie van de Wiel.

WIELSEKAMP

Onder den Borne in de Wielschecampen 1687 (RA 142 fol.85v); item het eerste stuck teulants gelegen in de Wilsecamp groot een sestersaet 1698 (RA 233.1) ; een akker teulland onder den Borne ter plaatse genaamt den Wielencamp 1753 (RA 134 fol.213v); de Wielsecampen 1757 (JW); de Wielschekampen 1803 (HV); een perceeltje houtbosch onder Borne genaamd de Wielsekamp N.1815; Wielschekamp 1832 (kad); B 1273-1522; de waterleiding no.15 genaamd Wielschekamp aanvangende bij den Wielschenkamp grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no.1407/1342 loopende door Wielschenkamp en den Meildoorn en de Rijdloop legger B grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no.2427/weg lags den rechter/linker-oever gemeten lang 1221/1221 1881 (NAA inv.nrs.402-403); Wielsekamp (vm).

Laaggelegen gebied waar een wiel heeft gelegen, richting St.Michielsgestel of een vernoeming naar de oorspronkelijke ontginning een zekere van de Wiel?

Achterste WIELSEKAMP

Twee stucken inden Achtersten Wielsecamp 1696 (RA 144 fol.3v); ter plaetsche in den Agtersten Wielsecamp 1781 (RA 170 fol 208v).

Voorste WIELSEKAMP

Eenen acker genaemt den Voorsten Wielsecamp 1702 (RA 188 fol.174v); e Voorste Wielschekamp N.1875; B 1338-1340 (b, w: 30.80).

WIELSKAMP

Van de Wielskamp langs de erven Verhagen N.1879; A 1155-1156 (b, w: 61.80).

Afleiding van de FN van de Wiel.

WIERIKSKEMPEN

Wyerixkempken onder Borne in Lysschyt 1476 (BP1245).

WIJBOSCH

Ex Costbrake juxta Wijbos 1320 (HH 125); en huis erf hof aen den Wybossche 1382 (BP 1176); verkoop van 303 eikebomen op twee kampen behorende bij 't goed Wybosch 1404 (BP 1183); in den Wydenbosch 1419 (BP 1191); zekeren uithoek der gemeente tusschen het Wijtbosch ende Eerde 1603 (GI 18); twe stucken lants die hem toebehoirende sijn als hij seede met al heuren toebehoirten gelegen ane d'Wijdeboechs of die Berisacker in de parochie van Schijnle (schepenbrief dd. 1372), 1628 (CvB); d'Wibis 1649 (van Oudenhoven); in de heirdtganck van den Wyenbossch 1651 (NvdH 13); (het) Weibosch 1832 (kad); D 1041-1213; E 1666-1816; de waterleiding no.4 genaamd Weibosch-Hardenkamp en Steeg aanvangende op den Loch/Veghelschendijk grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D no. 1667/1663 loopende door 't Weibosch, Hardenkamp, Steeg en den waterloop no. 8 grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie A no. 1491/1490 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 4079/4079 meter – de waterleiding vliet door 5 openbaren wegen, die te samen eene breedte hebben van 44 meter in welke wegen 5 steenen duikers aanwezig sijn. De overige 11 steenen duikers en 6 houten schooren te samen ten getale van 22 met inbegrip die der wegen sijn ten diensten der perceelen – deze waterleiding ontlast zich op de Steeg in den loop komende van het Slotje 1881 (NAA inv.nrs. 402-403); de waterleiding no.5 genaamd Weibosch aanvangende in Belisakker [vgl. Berisakker] grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie D no. 3054/weg loopende door het Weibosch en het Weibosch en den hardenkamp grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E no. weg/1770 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 2518/2518 meter 1881 (NAA inv.nrs. 402-403); het Weibosch bij van Kaathoven N.1896; E 1700 (w: 29.10).

Wye afgeleid van het germ. wiha 'heiligdom' of germ. widan, wida "wijd" (Gijsseling, -1075); wijde 'wilg' (Henkels,-231)); wijtboom, wijdeboom "wilg" (Verdam, -2429, 2463); aldus heilig bos, groot bos of wilgenbos; dialect Schijndel is wiphout = wilgenhout; het gebied leent zich voor o.a. wilgenhout.*

Hoog WIJBOSCH

't Hoog Wijbosch 1757 (JW); huis eesthuis schop hof boomgaard en aangelegen akker – en weilanden onder Weibosch genaamd het Hoog Weibosch N.1811; erf Hoog Weibosch 1816 (GA 141).

Laag WIJBOSCH

Ex domo et orto apud Leech Wybos 1498 (HH 131); den ghemeynen wech die lopt nae(r) den Leghen Wibossch thoe 1546 (RA 44 fol.4); goederen lagen ook int Leech Wijbos 1569 (CvB); Laag Wijbosch 1757 (JW); huis (landmanswoning) koestal schuur dorsvloer eesthuis schop hof boomgaard en aangelegen akker- en weilanden onder Weibosch genaamd het Laag Weibosch vijf lopensen drie roeden N.1814; het Laag Weibosch in de Rietbeemd N.1834; E 1759 (hu: 02.50).

WIJBOSCHAKKER

Weiboschakker N. 1882; D 1029 (b:33.20); Wijbossche Akkers 1917 (collectie heemkundekring).

Een deel van de gehuchtakker ?

WIJBOSCHBROEK

Seven buenderen ontrent tHeckengat deen sijde aent Wijbosbroeck ingenoemen anno 1484 (HC 196); de gemeynthe genoempt het Wijbosschebroeck 1615 (RA 64 fol.30); 't Wijboschbroek 1757 (JW); Weiboschbroek 1816 (GA 141); de waterleiding no.3 genaamd Weiboschbroek aanvangende in het Broek en den Broekkant grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E 3403/3363 loopende door het Weiboschbroek enz. en de waterleiding no. [niets ingevuld] grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E no. 3240/3191 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 3702/3702 meter 1881 (NAA inv.nrs. 402-403); (E 3403-3240).

WIJBOSCHHEK

Weiland aan het Wijboschheken 1908 (HB 1470 fol.21) E 3408. Bij herleiding blijkt het volgende: E 3408 = E 2129.

WIJBOSCHKAMPKE

Een campke hooijland genaamt het Weijboschcampke onder Elschot 1802 (RA 182).

WIJBOSCHEPAD

Twee hont saetlants ondert Wijbosch aen den Wijbospat 1662 (RvS); comende vanden Wijboschepat voorbij den

Eijckenboom 1696 (RA 143 fol.211v); twee stukken teullandt groot omtrent vijf loopense onder den gehugte Weijbosch ter plaatsche genaamt Weijbossepadt 1783 (RA 172 fol.145); Weibosschepad 1816 (GA 141); 2/6 van twee percelen bouwland onder Weibosch genaamd de Weibosschepad N.1831; langs den Weibosschepad N.1854; E 1444 (b: 64.00).

WIJBOSSCHEWEG

Wijboscheweg 1832 (kad); sekte D.

WIJDINGE

Mathijs zoon van wijlen Michiel van den Weteringe heeft land Scijnle in die Wijdinge 1476 (BP 1245).
Vooralsnog menen we hier Weidonk in te mogen zien. Ing-uitgangen wijzen ook vaak op 'donken' vgl. Beersing > Beersdonk, Sporing > Spoordonk, Poeling > Poeldonk..

WIJNENLAND

Het Busselen en Wijnenland N.1835; B 432-434 (b: 36.80).
Afgeleid van de FN of PN Wijnen.

WIKSTREPEN

Die Wicstrepen 1420 (SS); negen lopensen landts met enen buynder groesvelts gheheiten de Wickstrepen met den Rouwenwal 1546 (RA 44 fol.10v); int Liessent gemeynlick genoempt die Wickstrepen 1570 (RA 51 z.f.).
De vraag is of de interpretatie wel juist is....is 'wic' misschien paleografisch 'wit' zoals bv. in de Witakkers? Of is het afgeleid van het mnl. 'wicke' de naam voor een peulvrucht of in de betekenis van strobundel ? Als het 'wit' zou moeten zijn kan de betekenis eveneens zijn vruchtbare grond.

WILDEMAN

In een openbaer herberge genoempt inden Wildeman 1568 (RA 50 z.f.); hebben verkocht in een openbaer herberge staende binnen Schijndel genoempt den Wildeman 1571 (CvB); aen Peter Claessen brouwer inden Wildeman 1623 (RA 66 fol.36v); ontrent een lopense land onder tLutteleijnde ontrent de Kercke en den Wildeman genoemt 1641 (CvB); huijse ende aengelegen hoff gelegen te Schijndel ontrent de Kercke genoemt de Wildeman N.1702;dat sij comparanten voor zoo verre haar geheugen is strekkende van voor meer dan dertig, veertig, vijftig jaeren de publicatien en sHeeren geboden welke binnen desen dorpe van tijt tot tijt zijn gedaen geworden. dezelve altoos hebben hooren doen en zijn verrigt geworden ter plaatsche genaemt de Regte Straet bij off omtrent de huysinge genaamt den Wildeman, tans toebehoorende aan Piet verkuijlen, staende aen het Marktveldt alhier waer ter plaetse van ouds een groote lindeboom was staende en daer onder eenen post, genaemt den Rooijsen post, aen welken boom, na gedaene publicatien de affixtien van 'slands placcaten, resolutien en 'sHeeren geboden worden geaffigeert, in dier voegen als het zelve ten huydigen daegen nog ter plaatsche voors. aen voornoemde huysinge den Wildman onder een kleijn afdek gedaen en verrigt wordt"1774 (RA 168 fol.54); huis winkeliers tappers en landmanswoonhuis koestal dorsvloer schop erf hof onder Lutteleinde in de Straat ter plaetse genaamd aan de Gemeentespomp genaamd de Wildeman een zijde aan het Steegje een eind de Straat N.1828.
Herbergnaam verspreid voorkomend als symbool van de dronkaard.

WILDENHOEF

Wildenhove 1406 (FS).

WILG

Grote WILG

Den Grooten Willighen staende achter Jan Roevershecken 1501 (BP 1269); huys hoff etc. met den dijck ende lant tot de Groote Willigh op den hoeck onder den Borne 1715 (RA 149 fol.170).

Kromme WILG(EN)

Totten Wersgraef toe op die Crom Willighen 1599 (RA 59 fol.199).

Ruijge WILG

Ruijge Wilg 1757 (JW).

Op de kaart van de Weijer is het tiendklamp 46; een slecht onderhouden bosje wilgen Of is het een verschrijving van de bekende Huijgewilg in de Tolakkers bij de Kluis?

WILHELMINA-EIK

Wilhelmina-eik 1904 (HB 1391 fol.51).

De twee boompjes bij het Rectorshuis sectie C 3645 behoren aan de gemeente Schijndel nl. een Wilhelmina-eik en een Emma-es en zijn gepland ter ere van de Koningin en Koningin-moeder bij gelegenheid van de troonsbestijging van Koningin Wilhelmina – Schijndel 29 november 1903.

WILLEMEVELD

Een perceel akkerland genaamt Willemeveldt onder Elschot op de Steegt 1802 (RA182).

Afleiding van de PN Willem.

WILLEM GERITSAKKERTJE

In de Beemde gemeenlick genaemt Willem Geeritsackerke ene zijde de Kercke alhier 1707 (RA 147 fol.176).

Afgeleid van een PN.

WILLEMSVELD

Willemsveld N.1866; E 1286 (b: 54.50).

Afleidng van de FN Willems of PN Willem.

WILLEM VAN DEN OETELAARSKAMP

Opte Stege genaemt Willem van den Oetelaerscamp 1717 (RA 150 fol.17).

Afgeleid van een PN.

WINDMOLEN

Een vierde deel in de Windmolen in Scijnle 1380 (BP1176); de hoeve int Lyesscot bij de Windmolen 1384 (BP1177); een Wyntmoelen in die prochie van Scijndel 1488 (BP1257); pachtginge vanden wyntmoelen van Schindel 1568 (RA 51 z.f.); onder den Borne int Liessent ontrent den Wyntmoelen 1606 (RA 61 fol.36v); .

De molen in de Molenheide.

WINKEL

Eenen acker teulants gelegen in de Winckel eenen halven mergen 1685 (RA142); onder den Borne int Liessent genoemt int Winckel 1695 (RA 143 fol.166); de Winkel onder Borne 1816 (GA141); drie percelen bouwland onder Borne in het Liesent genaamd de Winkel N.1824; de Winkel N.1837; B 479-481 (b: 94.20).

Benoemd naar de perceelsvorm, hoekvormig (als perceel B 478 erbij hoorde).

WITAKKER(S)

Op de Witackers in de Buunders 1320 (HH 125); een mudzaet lant den Wittenacker 1423 (LB); in die Wytacker in d'Wybosch op die Hogheijnde 1442 (BP 1213); land opten Wittacker 1463 (BP 1232); een erffnisse gelegen beneven den Moortscuijl opte Witacker 1647 (CvB); de Witackers 1757 (JW); onder den gehugte Elschodt genaemt de Witakkeren 1770 (RA 166 fol.194); een perceel land genaamd de Witakker 1795 (RA 179); een perceel land genaamt de Witakker onder Weijbosch aan de gemeene weg 1807 (RA 184); de Witakker N.1834, 1875, 1879, 1882, 1901; D 971 (b: 22.90), 996 (b: 13.80), 999 (w: 11.00), 1005a (b: 16.38), 1026 (b: 35.50);

Wit als benaming van de kleur van graangewassen op het tijdperk der volle rijpheid; 't koren begint al wit te worden (Goossenaerts, -881); Voor wit zie : wijt, een wijtmolder is een tarwemolenaar (Verwijs en Verdam, -2529).

Grote WITAKKER

Den Groten Wittenacker aen dat Wybossche 1400 (BP1182).

Kleine WITAKKER

De Kleine Witakker N.1877; D 977 (b: 19.20).

Lage WITAKKER

Bouwland genaamd de Lage Witakker 1907 (HB 1457 fol.104a) D 991.

WIT KASTEELKE

Den Denneboom of het Wit Kasteelke (vm); B 1099 (hu:).

De van Rijckevorsen hebben daar gewoond in een afgelegen wit landhuis Ook nu nog wordt het door een van Rijckevorsen bewoond. Zie verder in het boek voor historische informatie over dit kasteeltje of landhuis.

WOENSELSKOOP

Ter plaatse de Nieuwe Heikampen genaamd van Woenselskoop N.1893 en 1901; F 191, 876 (w: 89.30).
Afleiding van de FN van Woensel; het betreft een ontginning in de Rooiseheide; Peter van Woensel, wieldraaier; Godefridus van Woensel, blauwverver, 1832 (kad).

WOENSELVELDJE

Een stuck teulants genoemd Woenselveltien ondert Lutteleijnde 1653 (RA 77 fol.66).
Afleiding van de FN van Woensel ?

WOLFSHOFSTAD

Hendrik krijgt Wolfshofstat 1512 (IS 34).
Boerderij met als vroegere bewoner een zekere Wolfs ?

WOLFSHOOL

Ten twaalfden bevonden dat de agtermuur aent Wolfshool seer slegt is, dat de glaasen en de muuren op veele plaetzen ontramponneert zijn en dat de poort die voorheen teijnen het huys gehangen heeft geheel weg is 1778 (RA 169 fol.199v).
Het achterste gedeelte van herberg het Rode Hart.

WOLFLAND

Uit een huis aent Elschot geheiten Wolfslandt 1542 (CvB).
Veel wolftoponiemen hebben betrekking op een grensligging. meent te mogen concluderen dat het eerste lid wolf niet altijd de diernaam kan zijn: wolf is ook een benaming geweest ter aanduiding v.d. vogelvrije, die uit de gemeenschap werden gestoten en zich in de uithoeken van de gemeente ophield (Helsen, 1961: -1-16); De meeste gemeentebesturen kenden tot in de vorige eeuw een beloning toe voor elke gevangen wolf (J. Molemans, Zonhove, -659).

WONDERHOFSTAD

Een erfcijns uit een hofstad ter plaatse geheten Wonderhofstat 1450 (Archief familie van de Mortel).
Een hofstad op dat moment in bezit van een zekere Gijsbert Wonder.

WORT

Uut een loepensaet lants aen die Wordt 1530 (RA 41 fol.3v).
Wort is een andere benaming voor wortel of kruid .Het is ook aftreksel van mout dat tot bier wordt verwerkt.

WORTSTUK

Een stuck teulants genoemd dat Wortstucxken ene einde Deurweerderscamp 1630 (RA 67 fol.230v).

WOUD

Die hoeve int Waut deels in Berlicum en deels in Schijndel 1426 (BP1197); tGemeyn Waut 1436 (FS); int Lieshout gedeelte in een camp weijvelts gemeijnlijck genoemd Pelsen- of Rouwencamp groot acht mergen gelegen int Wout 1611 (CvB); een houtbusselken int Woudt ene zijde het Eyckendoncxcloster 1639 (RA 72 fol.10); 't Wout 1757 (JW); huis hof en aangelegen landerijen onder Schijndel genaamt het Wout of de Bus 1775 (RA 135 fol.76v); Woudt 1803 (HV); het Woud 1832 (kad); B 646-773; het Woud N.1834, 1836; B 673-674 (ho, w: 50.40), 737 (b: 29.90); de waterleiding no.11 genaamd Woud-Lieseind aanvangende in het Woud grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no. 468,470/467 loopende dooe de Busch en Lieseind en den Middelrooischendijkloop legger B grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie B no. 12,13/weg langs den rechter/linker-oever gemeten lang 2817/2816 meter 1881 (NAA inv.nrs. 402-403).

Groot WOUD

Groot Wout 1757 (JW).

Klein WOUD

Ter plaatse genaamt in den Borne gemeenlijk genaamt het Kleijn Wout 1749 (RA 134 fol.158); Cleijn Wout 1757 (JW); een perceel hooi – en weiland een morgen onder Borne genaamd het Kleijne Wout (RA135).
Het gedeelte richting Berlicum / Middelrode, een bosrijke streek en jachtterrein voor de kasteelbewoners van kasteel Heeswijk.

WOUDSEKAMPEN

Woutsecampen onder Borne 1758 (RA 280 fol.6); het vierde part in drie houtstreepen zijnde den vijfde sesde en seevende streepen met de walle onder den dorpe van Schijndel in de Woutsche Campen 1784 (RA 135 fol.201).
De kampen in het gebied het Woud gelegen.

WOUDSTIENDJE

Het Woutstiendjen 1757 (JW).

WOUTERBRAAK

Ex hereditatem dicta Wouterbraecke 1498 (HH 131).
Kan een leesfout zijn....denk aan Writersbraak.

WOUTER JANSSENBRAAK

Item een braecke teulants vijf loopense genaemt Wouter Janssenbraecke 1666 (RA 229 map.2).
Afgeleid van de PN.

WOUTJESAKKER

Een perceel bouwland onder Lutteleinde genaamd Woutjesakker N.1824; Woutjesakker N.1837, 1857, 1888; C 1161 (b: 52.60).

WOUTJESKAMP

Twee percelen hooi- en weiland gedeeltelijk houtbosch beplant met hakhout en opgaande bomen onder Lutteleinde op de Beek aan het Ollandschbroekje genaamd Woutjeskamp N.1824; Woutjeskamp N.1837; C 1194-1196 (w, sb: 1.9.90).

WOUWENHORST

Aent Elschoot in die Hautert genoemt ghemeindelick den Wouwenhorst 1536 (RA 42 fol.56); acht lopensen lants gemeynlick genoemt den Wouwenhorst in de Hautart ene zijde de Liekendoncsestege 1640 (RA 72 fol.55v); eenen acker teullants genoemt den Wouwenhorst 1686 (RA 231.1); eenen akker teulland genaemt den Wouwhorst in Elschoot in de Houtert twee loopense 1795 (RA 179); een perceel bouwland onder Elschoot in de Liekendonk genaamd de Wouwenhorst N.1830.

*Het mnl. horst betekent "kreupelhout, bos" (Melotte, Molemans, -152); een wouw is een roofvogel.
Een wouwer kan ook een weijer of visvijver zijn.*

Achterste WOUWENHORST

Ondert Elschoot genaemt den Agtersten Wouwenhorst 1725 (RA 151 fol.321);.

Hoge WOUWENHORST

In die Hautert genaemt gemeinlick die Hoeghe Wouwenhorst 1565 (RA 50 z.j.).

Lage WOUWENHORST

Die Lege Wouwenhorst 1565 (RA 50 z.f.).

Voorste WOUWENHORST

Ondert Elschoot genaemt den Voorste Wouwenhorst 1725 (RA 151 fol.319).

WOYTSSTUKSKE

Een stuck lants in den Hautert genoemt den Woytstucxken 1565 (RA 49 fol.28v).
Betekenis onduidelijk. Is Woyts misschien een FN?

WRITERSBRAAK

Een huis erf hof in Delscot int sWritersbrake tussen Henrick Harmenssoen ende gemeijnt en strekkende met beide einden aan de gemeijnt 1397 (BP 1180); Alit een stuk in sWrijtersbraeke en een int Wamistuck 1512 (IS 34); aent Elschoot genoemt gemeindelick sWrytersbraek 1537 (RA 42 fol.66).

WRITERSHOEVE

Vijf buunder land in Writershoeve en drie strepen land in Writershoeve 1381 (BP 1176); de hoeve des Writershove int Lyesschoot tussen Jan Trudensoen en een straat en strekkende tot Elyas van den Wyel, de H. Geest van den Bosch, Yda van den Broec en 't erf her Goyvartshoeve 1410 (BP 1186); ten Borne in Lysschyt in sWrytershoeve 1476 (BP 1245).
Writer is een beroepsnaam nl. die van draaier, denk bv. aan een 'zeeldraaier' = touwslager.

ZAAL

Negen lopensen lants genoemd die Zaal onder dLutteleynde in de Schootschehoeve 1590 (RA 56 fol.50); eenen acker saetlants genoemd die Zaile 1592 (RA 57 fol.104v).

Lange ZAAL

Akker die Langhzael en in land in die Schoetschehoeve 1425 (BP 1195).

Op vochtige gronden kon de rogge in de wintermaanden wel last krijgen van een teveel aan water. Men moet zich voorstellen dat de waterafvoer eeuwenlang zeer gebrekkig is geweest. Om nu het overtollige water toch zo snel mogelijk af te kunnen voeren, legde men soms in de Baronie de akkers in bedden aan. Er werden dan acht of tien sneden tegen elkaar geploegd, terwijl de buitenste voren werden uitgediept. Door deze diepe voren kon het water dan snel afgevoerd worden. Een plaatselijk woord voor akkerbed was in de Baronie 'saelde, zaalde' (Chr. Buiks 208/209); lang is een vormaanduiding.

ZAART [vgl. Sort]

De beemd die Lavedonc tussen een steeg en 't erf die Zaert samen met de houtwas 1384 (BP1177); eenen camp groesvelts off weijvelts over tBroeck genaemt d'Everdonck ene zijde die Zaert 1581 (RA 54 fol.113v).

Identiek aan 'sort'.

ZAND

Onder tWijbosch ter plaetssen genoemd int Zant 1623 (RA 66 fol.3); een half hont saetlants ondert Wijbosch int Sant 1662 (RvS); int Wijbos ter plaatse int Sant 1750 (RA 158 fol.112v).

Duidt op de aanwezigheid of nabijheid van geel zand/wit zand of zandverstuivingen.

ZANDKAMP

Eenen buender ackerlants genoemd den Santcamp aent Eerde 1515 (HC 196); seeker velt genoemd den Santcamp aent Eerde 1609 (RA 61 fol.131v); aent Wijbosch uit een vierde bunder ackerlant genaemt den Santcamp aent Erde, ene einde haer selfs erve genaemt Roverberch 1658 (RRG); onder het Wijbosch aen den Santcamp 1739 (RA 154 fol.278); de Zandkamp N.1835, 1850; D 1892 (berg en hh: 49.30), 1895 (sb: 26.00).

Een jongere ontginning nabij de zandverstuivingen van Eerde.

ZANDKANT

Int Wijbos ter plaatse genoemd den Santcant 1705 (RA 190 fol.5); erf de Zandkant in Weibosch 1816 (GA141); huisje bestaande in daglonerswoning hof boomgaard en aangelegen bouw - en weilanden onder Weibosch genaamd de Zandkant N.1833; de Zandkant N.1871, 1875, 1880, 1889; D 1190 (b: 32.00).

Zanderig gebied in de grensstreek met Veghel / Eerde.

ZANDKANTSESTRAAT

Zandkantschestraat 1832 (kad); sektion D; den opstand van een door hem gesticht huisje bestaande in eene daglonerswoning gebouwd op een perceel land gehucht Weibosch aan de Zandkantschestraat nabij de begraafplaats der Joden N.1839; D 1413 (b: 14.40).

De straat lopend naar het gebied de Zandkant.

ZANDKELDER

Een houtbergh met sijne gerechticheyt groot ontrent een loopense genaemt den Zantkelder gelegen aen d'Eerde onder Schijndel 1695 (RA 143 fol.180).

vgl. Aardkelder!

ZANDSCHEL

Santschel 1803 (HV).

Een schel of - zandplaat in of nabij een waterloop.

ZANDVLIET

Zekere huysing onder den gehuchte Wijbosch ter plaatse genaamd op het Zandvliet 1762 (RA 163 fol.202v); een huysinge schuur schop en hoff onder het Weijbosch genaemt Santvliet omtrent een loopense 1763 (RA 164 fol.83v); ter plaatse genaemt Eerde off Santvliet 1782 (RA 135 fol.190v); Zandvliet 1807 (RA 184 fol.84); erf Zandvliet onder Weibosch 1816 (GA141); huisje (arbeiderswoning) koestal bergplaats hof gedeeltelijk met een bueke heg omgeven onder Weibosch op Zandvliet N.1817; Zandvliet 1832 (kad); D 1518-1528.

Vermoedelijk is hier een klein stroompje bedoeld in een zanderig gebied of men verwijst rechtstreeks naar het 'vlietende' of wegwaaiende, opstuivende zand.

ZANDWIEL

Zandwiel 1832 (kad); D 1518-1528;

Een vijver of waterplas nabij de Eerdse zandverstuivingen De vraag is of hier niet de Zandvliet bedoeld is.

ZEBERT LAMBERTSKAMP

Int Woudt omtrent Nuenvelt neffens erfenis Zebert Lambertscamp 1647 (NvdH 12 fol.127).

Afgeleid van een PN.

ZEELDRAAIER

Den Zeeldraaijer N.1863; D 94 (b: 32.10).

Afleiding van een beroepsnaam i.c. eigendom of bezit van een touwslager. Een zeel is een touw. Als in de Middeleeuwen iemand werd gehangen dan werd hij 'ghericht metten seele'.

ZEEPSEHOEVE

Land die Zeepschehoeve in Bathenborchschebroeck in Eijlde 1489 (BP1258).

Zeep = waterdoorgang; waterkering, uitwering (zijk = kleine natuurlijke beek) in broekgebied.

ZEIKSTRAATJE

Zeikstraatje (vm); de weg langs D 13.

Volgens de overlevering een straatje nabij de kerk (thans verdwenen) waar vrouwtjes hun behoefte pleegden te doen vóór ze naar de kerk gingen of nadat ze de H.Mis hadden bijgewoond (informatie van Henk van Roessel).

ZEILKAMPJES

De Zeilkampjes onder Weibosch 1816 (GA141); de Zeilkampjes, Zijlkampjes N.1833, 1837, 1842, 1874, 1878, 1893; E 2102-2103 (b, w: 72.00), 2115-2117 (sb, dreef: 1.86.30), 2123 (b, w: 69.10); Zeilkempkes (vm); E 2123 (ged.); de waterleiding no.3 (legger B) genaamd Zeilkampjes bermsloot aanvangende aan het Veghelschgat grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie E en F no.368/2077 loopende door of langs de Zeilkampjes en door den bermsloot der Zuid-Willemsvaart grens van het kadastraal perceel rechter/linker-oever sectie A/F no.251/31 langs den rechter/linker-oever gemeten lang 6878/6878 meter – deze waterleiding loopt langs de grens van Veghel, vliet van daar door den linker- en verder door den rechterbermsloot der Zuid-Willemsvaart alhier en ontlast zich te Middelrode in de rivier de Aa 1881 (NAA inv.nrs.402-403) – de waterleiding komt van de Grootdonk gemeente Veghel gehucht Eerde, loopt door een houte(n) heul van den Veghelschdijk of 't Veghelschgat van daar langs de grens der gemeenten Veghel en Schijndel krachtens procesverbaal van grensscheiding tusschen beide gemeenten dd.16 mei 1826, aanvangende aan het perceel 2118, van daar vlietende door den linker bermsloot der Zuid-Willemsvaart van sectie E tot den grondduiker die vaart in den Houterdt, verder door dien duiker loopende door den rechter bermsloot langs die vaart sectie A tot de grens der gemeente Berlicum van het perceel no.251 en aldaar uitlozende in de rivier de Aa – de waterleiding bermsloot der Zuid-Willemsvaart met de zich daarin bevindende brugjes of duikers in de openbare wegen moet door het rijk en de andere brugjes en vonders ten diensten van erven of gronden krachtens vergunning daargesteld, moeten door de belendende eigenaren dier gronden of erven onderhouden worden – eveneens moet de waterloop zijnde de grens van Schijndel en Veghel door de belendende eigenaren in schouw burenen staat onderhouden worden 1881 (NAA inv.nrs.402-403).

Zije = lozingssluis; brede afwateringsgracht naar zo een sluis (Goosseling, -1102); kampjes nabij een sloot; of afgeleid van 'zijl', een oude landmaat vgl de zille. Bovendien bestaat 'zeil' als synoniem voor 'schoor' en dan zouden de Zeilkampjes de veldjes kunnen zijn nabij het schoor gelegen, een eenvoudig brugje over een waterloop. In het archief van de collectie Santvoort [toegang 315] vonden we de uitdrukking 'een zeijl of schoor' [inv.nr.22].

Achterste ZEILKAMPJES

Achterste Zeilkempkes (vm); E 2075-2115.

Oude ZEILKAMPJES

De Armenpercelen nabij de Oude Zeilkampjes 1906 (NAA inv.nr.722); verkoop van eikenbomen in de Oude Zeilkampjes 1918 (NA 42).

ZELENHOEVE

De helft van acht buunder land naast Zelenhoeve 1397 (BP1180).

Zalenhoeve; stenen huis; bierbrouwerij; zaal = een van steen gebouwd huis of we hebben te maken met een PN Marcelis verkort tot Ceel, Seel of Zeel.

ZES AKKER(S)

Land in die Zesacker 1388 (BP1178); op die Sesacker bij de Kerk van Scijnle 1393 (BP1180).

Perceel in een complex van totaal zes akkers?

ZES AKKERS IN DE HONGERSHOEK

De Zesakkers in den Hongershoek N.1851, 1853; C 1560-1562, 1564-1566 (b: 1.27.00);

ZES KAMPKES

Onder den gehugte van Elschot voor de Zeskampen 1808 (RA 138 fol.190v); in de Beemd of Rietbeemd genaamd de Zes Kampkes 1907 (HB 1457 fol.104a) E 2724-2727. Bij herleiding blijkt het volgende: E 2724 = E 1092; E 2725 = E 1490; E 2726-2727 = E 1491.

ZETELHORST(JE)

Land dat Zetelhorstken bij dat Dic Horstken 1394 (BP1180); van drie akkers genaamd Setelhorstken 1507 (HH133); een stuck land onder den Borne met ene gemeijne name genoempt die Seetelhorst 1568 (CvB); een ackerken groesvelts aldaer in de Sedelhorst 1600 (RA 59 fol.210v); uit akker en kamp Setelhorst in de Harde Bemden 1620 (HH146); ex agro onder den Borne bij de Settelhorst vier lopensen sijn ervfven en benevens de Settelhorst in Creuielscampke 1783 (HH165); braak teulland met houtwassen genaamt den Zeetelhorst in Borne 1795 (RA179); een perceel bouwland onder in de Weidonk genaamd de Zetelhorst N.1828.

Seetel = zadel; mogelijk een vormaanduiding (?); selhorst = beboste beemd in broekgebied (Gijsseling).

ZEUGEDRIESKE

't Zeugedrieske (vm); D 338-341 (b, bg, hu, tu: 60.70).

Een drieske bij het huis waar de zeug op stond; "omdat hier altijd de zeug op ging" (vm).

ZEVEN AKKERS

De Hennen - of Zeven Akkers N.1868, 1876, 1882, 1896; C 549-550, 576-581 (b, w: 2.22.00); Zeven Akkers (vm); C 575-581.

ZEVEN BUNDERS

Een hoeycamp die men heyt metten gemeinden naem die Soeven Buynderen 1541 (RA 43 fol.60); onder Wijbosch over tBroeck geheyt in die Seven Buenders 1579 (RA 59 fol.26); de helfte van eenen heijcamp genoemt de Seven Buender ontrent den Kildoncxsendijck 1658 (RA 77 fol.44v); eenen camp hoijlants genaemt de Vier Buender oft Seven Buender overt Broeck ene zijde den Vergulden Camp andere zijde de Drie Buender ene einde Kelderscamp 1670 (RA 82 fol.155).

Telwoorden komen herhaaldelijk voor in de toponymie. Uit het voorbeeld uit 1670 blijkt dat men de vier en drie bunders heeft samengetrokken tot een complex van zeven bunders.

ZEVEN STREPEN

Een perceel hooiland de Zeven Strepen bij het Kanaal 1904 (HB 1399 fol.49) E 2161-2171).

ZEVEN VELDEN

Bouwland de Zeven Velden in het Woud 1906 (HB 1444 fol.68a) B 2661-2662, 2679-2683. Bij herleiding blijkt het volgende: B 2661 = B 516 en B 2679-2683 = B 746.

Telwoorden komen redelijk frequent voor in de toponymie! Hier gaat het om zeven afzonderlijke percelen, die vermoedelijk door erfdeling zijn ontstaan uit een groot perceel.

Hoge ZIJDE

Hoeh Side op Appelteren 1450 (HGB).

Lage ZIJDE

Die Lege Side op Appelteren 1450 (HGB).

Volgens Marijnissen die de zijde-toponiemen in de Belgische Kempen beschrijft zijn deze geografisch beperkt en is de verspreiding van dit element tijdgebonden. Naar de optekeningen te oordelen zouden ze vroeg ontstaan zijn, zeker

voor 1400. Men treft ook vervormingen aan als –sie bv. in Hosie = hoge zijde. Later werden ze vervangen door de kant-namen. Ze zouden teruggaan op vroeg-middeleeuwse ontginningen, gelegen aan de rand van de oudere cultuurgronden. Men kan ook denken aan percelen die aan weerszijden van een weg lagen zoals bv. in Vlierden, waar zij worden doorsneden door de Hogeweg. Daar ter plaatse is wel middeleeuws vondstmateriaal naar boven gehaald. Aangezien in Schijndel zowel de Hoge als de Lage Zijde zich bevindt in het gebied Appelteren, een oud stuk cultuurgrond, is dit misschien ook archeologisch een interessante locatie. (Marijnissen 1988:168; v.Berkel & Samplonius 1989:39; Beijers & van Bussel 1996:309).

ZIJDJES

De Zijdjes N.1865, 1877, 1904; D 1424 (b: 19.20).
Zijkant van groot akkercomplex.

ZONDERSTUK

1/6 Deel in land 't Sonderstuc aen den Borne 1409 (BP1186).
Afzonderlijk, apart van het geheel, danwel afgezonderd gelegen t.o.v.het geheel.

ZOOL

Braak teulland genaamt de Zool op de Schoot 1797 (RA180); een perceel bouwland onder Lutteleinde inde de Schootsehoef genaamd de Zool N.1824.
Sole = sloot of wetering (Verdam); sole in Vlaanderen betekent het geploegde land; of hebben we te maken met een vormaanduiding?

ZUID-WILLEMSVAART

Zuid-Willemsvaart 1832 (kad); A 252; E 79-80, 2124, 2199-2213.

ZUIPAKKER

Zuipakker (vm).
Een akker gelegen achter Chris de Vroom, eigendom van het Gemondse gilde ± 20 jaar geleden gekocht. Wordt jaarlijks verpacht en de opbrengst meteen "opgezopen" door het gilde.

ZUSTERSKOOP

Zusterskoop N.1889; C 2418 (ged), (w: 46.80).
Eigendom van de nonnen - gekocht door de zusters? In 1832 eigendom van de gemeente Schijndel.

ZUSTERS VAN ORTHENHOEF

Reijnder Henricx doen ter tijt laet opte hoeftve van den convente ofte Susteren van Orten 1632 (RA 88 z.f.); Susteren van Orthenhoeff 1740 (RA 155 fol.179); aen het Elderbroeck gecocht vant gemeene lant genoempt de Susteren van Orthenhoeff 1743 (RA 155 fol.174).
Eigendom van het klooster van de Zusters van Orthen uit Den Bosch. De term 'het Gemeene Lant' wordt pas gebruikt na de val van Den Bosch in 1629....de geestelijke goederen zijn toen immers geconfisqueerd door de Staten Generaal.

ZUSTERS VAN ORTHENKAMP

Streckende op enen Grote Willege staende in Susteren van Orthencamp 1611 (RA 61 fol.188); het Convent van de Susteren van Orthencamp genoemt den Rouwencamp 1641 (RA 72 fol.132v); des Conventscamp van de Susteren van Oirten 1651 (RA 76 z.f.).

ZUTPHEN

Bouwland tegenover van Zutphen in de Bunder 1910 (HB 1528 fol.8) C 2068.
Afgeleid van een FN.

ZWAAN

Uten Zwaen 1513 (RANB no.1 inv.nr.177); huijs hof en aanliggende landerijen gelegen ter plaetse opte Voort genaemt de Swaen 1677 (CvB); Elisaberth van Amstel verhuurt hare huysinge genoemt den Swaen met den geheelen hof ende boomgaert in de Dorenhegge 1687 (RA 231.1); huysse hof boomgaert ende landerijen daer aen ende bij gelegen te samen ontrent thien a elff loopense lants op te Voort genoemt de Swaen 1689 – eigenaar Gijsbert Bartel van den Bogaert en pachter Adriaen Antonis van de Sande (de Jong 2 fol.65); oud-kastelein in de Zwaan Eimert van Rooij 1783 (HH 165d); erf de Zwaan onder Lutteleind 1816 (GA141); huis landmans- tappers - en winkelierswoning oliemolen koestal schuur dorsvloer karschop erf hof hooi - en weilanden onder Elschot op de Voort genaamd de Zwaan N.1831;

de Zwaan N.1866, 1881; D 96-97 (hu: 45.90).

De herbergnaam Zwaan is algemeen verspreid in Brabant. Zowat elk dorp kent wel een herberg de Zwaan of de (twee of drie) Zwaantjes. De oudste in onze notities aangetroffen vermelding is die van Oirschot uit 1401 "...t'Oirschot Goderts in den Zwaan' [ARAB microfiches inv.nr.2659].

ZWANENBEEMD

Zwanenbeemt 1412 (FS); een gerechte derdepart van eenen camp hoijlants gemeynlycken genoemt den Swaenenbempt 1676 (RA 182 fol.427); een hoijcampken hoijlants groot int geheel twee mergen neven de Aa genaemt den Swannenbeempt 1676 (RA 350 map 2).

Misschien een verschrijving van Swenenbeemd of Sweensbeemd.

ZWANENHOEF(KE)

Van Swanenhoeve 1320 (HH 125); 1/3 deel in een cijns van 24 pond payment welke uit die Zwaenhoeve (vroeger van Peter die Zwaen) in Scijnle 1403 (BP1182); in d'Lutteleijnde de helft in drie strepen land aldaar in Swanenhove 1447 (BP1218); onder Luteleyndt in Swaenshoef 1643 (RA 72 fol.226); land onder Lutteleijnde in Swaenhoeffken gemeijnlick genaemt den Naghaen 1678 (CvB); eenen acker teulants in de Putsteegd enen einde het Swaenhoeffken 1704 (RA 97 fol.30); 't Swaanheufken 1757 (JW); een braak teullants off vier ackeren met de grascanten geleegeen onder den Borne genaemt Swanenhoeff groot omtrent agt loopense 1771 (RA 166 fol.262v); drie akkeren teulland met de graskanten houtwassen en voorpootingen ter plaatse genaamt Zwaenhoeffke teijnen de Putsteegt omtrent een loopense 1806 (RA 137 fol.94); Zwanenhoeffke onder Borne 1816 (GA 141); een perceel bouwland onder Borne aan het einde der Putsteeg genaamd het Zwanenhoeffje N.1830.

Eigendom van Peter die Zwaen en naar hem vernoemd.

ZWENENBEEMD

Swenenbeempt groot twee buunder in Delschot aan die Aa 1457 (BP1227); den Zwenenbeempt twee buunder in Delschot aen die Aa 1461 (BP1231); eenen camp genoempt Sweenenbeempt toehorende Jan van Vlymen tot Heeswijck 1565 (RA 50 z.f.).

Beemd waar varkens werden gehoed of een beemd bij een natuurlijke waterloop (Verdam) Ook kan gedacht worden aan een onbelangrijk grensrieviertje of een beemd waarvan sloot in de Aa uitwatert .Zween of Sween kan waterloop betekenen.

ZWONGSEL zie onder Swongsel

Term uit de vlasteelt.

SUPPLEMENT

Aantekeningen uit diverse bronnen als aanvullingen op het bestaande veldnamenregister met bronvermelding: